Kolberg

75

LUBELSKIE. SUPLEMENT DO T. 16–17

OSKAR Kolberg

DZIEŁA WSZYSTKIE

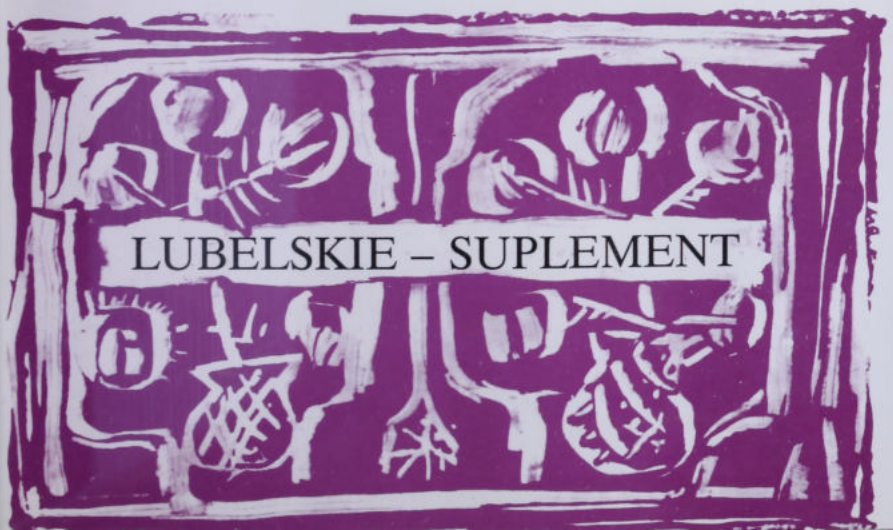

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

REEDYCJA WYDANIA XIX-WIECZNEGO

Pieśni ludu polskiego
Sandomierskie
Kujawy cz. I – II
Krakowskie cz. I – IV
W. Ks. Poznańskie cz. I – VII
Lubelskie cz. I – II
Kieleckie cz. I – II
Radomskie cz. I – II
Łęczyckie
Kaliskie cz. I
Mazowsze cz. I – V
Pokucie cz. I – IV
Chełmskie cz. I – II
Przemyskie
Wołyń

II 720.950

OSKAR KOLBERG

DZIEŁA WSZYSTKIE

OSKAR KOLBERG

DZIEŁA WSZYSTKIE

TOM 75

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
Wrocław

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań

OSKAR KOLBERG

LUBELSKIE

SUPLEMENT DO TOMÓW 16–17

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań 1998

WYDANO POD OPIEKĄ NAUKOWĄ POLSKIEJ AKADEMII NAUK
Z DOTACJI KOMITETU BADAŃ NAUKOWYCH

Z rękopisów i ze źródeł drukowanych zebrali i opracowali
BOGUSŁAW LINETTE i AGATA SKRUKWA

Redaktor tomu
AGATA SKRUKWA

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001017849133

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

II 720.950

© Copyright by:
Instytut im. Oskara Kolberga
Poznań 1998

ISBN 83–910110–0–3

K O M I T E T R E D A K C Y J N Y

Gerard Labuda – przewodniczący, członkowie: Jerzy Bartmiński, Ludwik Bielawski, Czesław Hernas, Bogusław Linette, Zbigniew Jasiewicz, Helena Kapełuś, Bronisława Kopczyńska–Jaworska, Władysław Kuraszkiewicz, Jan Stęszewski

1999 00 12908/7

Nr. inw. 2.106.937

„LUBELSKIE" OSKARA KOLBERGA[1]

W pierwotnych planach Kolberga materiały etnograficzne i folklorystyczne pomieszczone w *Lubelskiem* znaleźć się miały w dwu odrębnych monografiach. W liście do Augusta Bielowskiego z marca 1869 r. w grupie B, tj. wśród monografii znacznie zaawansowanych, umieszcza jako serię 14 *Lubelskie*, dodając, że chodzi tu o okolice Lublina i część Krasnostawskiego, w grupie E — monografii najmniej zaawansowanych — umieścił serię 57 *Okolice Biłgoraja i Zamościa*[2].

Granicą północną terenu objętego tymi dwoma tytułami był dolny bieg Wieprza, ponieważ Mazowsze Podlaskie w tym samym liście określił jako „kraj między Wisłą, Bugiem i Wieprzem położony"[3]. Zachodnią granicą była Wisła między ujściami Sanu i Wieprza, południową — granica zaboru rosyjskiego, co wynikało z konieczności respektowania aktualnych wówczas podziałów politycznych. We wstępie do pierwszej części monografii zaznacza bowiem Kolberg wyraźnie, że Lubelskie jest częścią Małopolski i podkreśla podobieństwa kultury ludowej tego regionu z resztą południowej Polski, zwłaszcza z Sandomierskiem i Krakowskiem. Wschodnia granica pozostawała bliżej nie określona. Wiadomo tylko, że planował jako dwa osobne tomy monografię Rusi Podlaskiej, której centralnymi punktami miały być Chełm i Biała Podlaska.

[1] Ogólne zasady opracowania suplementów i komentarzy podane będą we wstępie do tomu 70 DWOK (*Pieśni ludu polskiego. Suplement do T. 1*), otwierającego część suplementową *Dzieł wszystkich* Oskara Kolberga.

[2] List Kolberga z 15 III 1869, *Korespondencja Oskara Kolberga* cz.I, DWOK T. 64, s. 302 i 305.

[3] Tamże, s. 302.

Do prac redakcyjnych nad *Lubelskiem* przystąpił ostatecznie dopiero w Modlnicy, gdy już od kilkunastu lat nie miał bezpośrednich kontaktów z tym regionem. Jak się wydaje, przez pewien okres zamierzał opracować i wydać materiały lubelskie łącznie ze zgromadzonymi do Rusi Podlaskiej. Przypuszczać tak można, ponieważ zachował się duży zespół rękopisów (łącznie 24 karty) z zapisami 361 melodii tanecznych[1], pochodzących z kilkunastu miejscowości rozsianych w całej guberni lubelskiej, tj. na terenie objętym *Lubelskiem* i *Chełmskiem* (bo taki ostatecznie tytuł otrzymała planowana monografia Rusi Podlaskiej). Rękopis ten to czystopis, w którym melodie są kolejno ponumerowane, a teksty przyśpiewek w języku polskim i ukraińskim starannie wpisane z podziałem na wiersze i zwrotki. Stan taki wskazuje, że mógł to być brulion rozdziału „Tańce" przygotowany do monografii obejmującej obszerny teren całej gubernii lubelskiej.

Ostatecznie te zapisy melodii tanecznych, jak i inne materiały podzielił Kolberg na dwie części, a we wstępie do monografii *Lubelskiego* stwierdza: „Gubernia lubelska posiada w zachodniej i środkowej części ludność polską obrządku łacińskiego, gdy część jej wschodnio–południową zajmuje ludność ruska, dziś obrządku greko-wschodniego. Dzieło niniejsze podaje znamiona etnograficzne ludu pierwszej z tych dwu części"[2]. W rezultacie materiały pochodzące z miejscowości leżących w szerokim pasie pogranicznym tak określonych regionów znalazły się w obydwu monografiach, zależnie od wyznania i języka mieszkańców danej miejscowości. Granica między *Lubelskiem* i *Chełmskiem* nie może więc być wykreślona wyraźną linią.

Dwa tomy *Lubelskiego* ukazały się drukiem w latach 1883–1884. Materiały do nich gromadził Kolberg od dawna w tece nr 17, zatytułowanej *Lublin. Biłgoraj*. Po wydaniu monografii większość wykorzystanych notatek sam zniszczył i w koncepcie *Ostatniej woli* ze stycznia 1886 r. zanotował obok nazwy teki: „Odpadki nieliczne od monografii, której

[1] Zespół ten jest dziś podzielony na dwie części, jedna to rękopisy w tece 17 (sygn. 1216, k. 2-21), druga w tece 3202 (k. 33-36). Melodie numerowane są od 1 do 145 i od 162 do 377, arkusz z melodiami nr 146-161 zaginął.

[2] O. Kolberg *Lubelskie* cz. I, DWOK T. 16, s. I nlb.

dwa tomy wyszły z druku z pomocą Akademii w latach 1883 i 1884, jako *Lud* seria XVI i XVII"[1]. Podobnie zawartość teki określa w następnych chronologicznie wersjach testamentu. Wykonawca ostatniej woli Kolberga, dr Izydor Kopernicki, we własnym rejestrze spuścizny etnograficznej przyjaciela o tece 17 pisze: „Same odpadki bez żadnej wartości, poprzekreślane przez samego O.K., więc albo drukowane w *Lubelskiem*, albo przez niegoż odrzucone"[2]. Rękopisy zachowane w Kolbergowskim archiwum nie zawierają więc pełnej dokumentacji dotyczącej pracy nad *Lubelskiem*.

Na temat pobytu Kolberga w tym regionie i innych jego kontaktów z terenem informacje znajdujemy w korepondencji, zwłaszcza w listach wymienionych z Władysławem Ciesielskim, Józefą Koźmianówną i Marią Hemplówną — trojgiem współpracowników terenowych, oraz w zeszycie ze spisem wydatków i dochodów z lat 1859-1869, w którym m.in. wyjątkowo szczegółowo udokumentowana jest podróż Kolberga po Lubelskiem w 1859 r. Z innych lat badań terenowych nie zachowały się dokładne notatki, a dane jakie podają pozostałe źródła (np. szkic autobiografii[3], itinerarium[4], szkic biograficzny I. Kopernickiego[5]) ograniczają się do daty rocznej i ogólnego stwierdzenia „Lubelskie", bez wymieniania konkretnych miejscowości. Zdarza się nawet, że źródła te są sprzeczne. Jeżeli chodzi o wyniki badań, tj. zapisy terenowe Kolberga, to również ta część dokumentacji nie jest pełna i nie zawiera informacji pozwalających poszerzyć naszą wiedzę o datach badań terenowych w tym regionie.

Lubelskie w granicach wyznaczonych przez dwutomową monografię, było jednym z tych regionów, z którymi Kolberg zapoznał się nieco później, niż np. z Mazowszem czy Krakowskiem. W pierwszej jego pu-

[1] O. Kolberg *Wykaz tek rękopiśmiennych* z 10 stycznia 1886 r. W: *Korespondencja Oskara Kolberga* cz. III, DWOK T. 66, aneks 12, s. 746.

[2] I. Kopernicki *Opisanie tek Kolberga*, rękopis w Muzeum Etnograficznym w Krakowie, k. 10.

[3] Rkp. O. Kolberga, teka 2183 (dawniej 2184), k.70.

[4] *Wykaz podróży O. Kolberga.* W: *Korespondencja* ..., cz. III, aneks 1, s. 704-707.

[5] I. Kopernicki *Przedmowa wydawcy*. W: O. Kolberg *Przemyskie*. (DWOK T. 35) s. IX-XI.

blikacji z lat 1842–1847 znajdujemy tylko dwie melodie związane z tym regionem[1]. W *Pieśniach ludu weselnych* publikowanych na łamach „Biblioteki Warszawskiej" w latach 1847–1849, w opisie wesela VIII zamieszcza m. in. pieśni z okolic Puław[2], tj. z północno-zachodniego skrawka interesującego nas tu regionu. W *Pieśniach ludu polskiego* z 1857 r. odnotował już ponad czterdzieści miejscowości z Lubelskiego, ale pieśni z tego regionu zamieścił zaledwie kilka[3], zapewne nie miał jeszcze zbyt wielu własnych zapisów.

We własnoręcznie sporządzonym itinerarium[4] Kolberg odnotował kilkakrotnie pobyt w tym regionie:

„1948 — do Wesslów do Żyrzyna, Osin, Puław"

„1859 — [...] do Lublina, do Chojna, Bezka i Krasnego (Piotrowscy i Kosińscy), do Gałęzowa (do Koźmianów)."

„1865 — [...] do Lublina (Illukiewicz[5]) i do Gałęzowa [...]."

„1866 — do Lublina (Illuk[iewicz]), na krótko".

„1869 — do Tarnowa (Hemplów)."

„1870 — do Hemplów (na Siedlce, Kodeń Włodawę)."

Podróże w latach 1848, 1859 i 1866 wiążą się bezpośrednio z regionem lubelskim, notatki dotyczące lat 1869 i 1870 przytoczono tu także, bo choć dotyczą pobytu w Tarnowie, wsi z której materiały wydał Kolberg w tomach *Chełmskiego*, to jednak kontakty z mieszkającą tam Marią Hemplówną były bardzo ważne także dla pracy nad *Lubelskiem*, a ponadto — jak wynika z innych źródeł — w czasie podróży do Hemplów i powrotów do Warszawy zatrzymywał się Kolberg w Lublinie i innych

[1] O. Kolberg *Pieśni ludu polskiego*. „Przyjaciel Ludu" 1847 nr 12. Przedruk : O. Kolberg *Pieśni ludowe w opracowaniu na głos i fortepian*. Cz. I (DWOK T. 67), pieśni nr 186 i 211.

[2] O. Kolberg *Pieśni ludu weselne*. „Biblioteka Warszawska" 1849, przedruk jak wyżej, s. 615-634.

[3] O. Kolberg *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), pieśni nr 1i, 5r, 8c, 9p, 16r, 26. Spis zamieszczony tamże na s. 449-472 miał być rodzajem słownika miejscowości dla planowanej wielotomowej serii *Pieśni ludu polskiego*, więc zamieszczenie tam nazwy nie jest równoznaczne z posiadaniem przez Kolberga materiału z danej okolicy.

[4] *Wykaz podróży Kolberga* ..., s. 704-705.

[5] Sewewryn Illukiewicz (zm. przed r. 1872), był mężem Julii Gallasch, wychowanicy Karoliny Kolberg, matki Oskara. O ile wiadomo kontakty z S. Illukiewiczem nie wiązały się bezpośrednio z badaniami etnograficznymi Kolberga.

miejscowościach tego regionu. Dodać tu trzeba, że wizyta u Hemplów w 1870 r. nie jest zupełnie pewna. Informacji tej przeczy fragment listu Marii Hemplówny z 12 listopada tego roku: „I ja również niewymownie żałuję, że nie wypadło Szanownemu Panu być tego lata w Tarnowie [...]"[1]. Ponadto itinerarium i inne znane źródła nie potwierdzają pobytu Kolberga w Lubelskiem w 1849 r., o którym wspomina Izydor Kopernicki w *Przedmowie wydawcy* do *Przemyskiego*[2].

Jedynym źródłem, które podaje bezsporne daty i trasy podróży Kolberga jest zachowany w zbiorach Biblioteki PAN w Krakowie zeszyt ze spisem wydatków i dochodów[3]. Był prowadzony przez Kolberga bieżąco, więc odnotowane tam daty są najbardziej wiarygodne, niestety zachowany egzemplarz dotyczy tylko lat 1859–1869. Wiele informacji jest tam podanych skrótowo, podobnie jak w itinerarium, ale pozwalają one potwierdzić lub uściślić dane z innych źródeł. W roku 1859 odnotował tam Kolberg: „3 września — podróż przez dwa miesiące po Sandomiersk[iem], Radomsk[iem] i Lubelsk[iem]"[4]; w roku 1862: „10 paźdz. — podróż na Wołyniu w ciągu sierpnia, września, do 3 paźdz. — 52,– [rub.], w Lublinie — 4,75 [rub.], podróż do Warszawy — 4 [rub]."[5]; w roku 1865: „12 kwietn[ia] — paszport do Lublina (1,50), kurierka (5) — 6,50 [rub.], 21 [kwietnia] — w Lublinie (3.50 rub.) i kurierka (5) — 8,50 rub., [...] 16 lipca — kurierka do Lublina, omnibus — 3 [rub.], 5 sierpnia — pobyt w Lublinie i powrót 10 [rub.]"[6].

W czasie jednego z pobytów w 1865 r., raczej latem, w lipcu, wstąpił Kolberg także do Gałęzowa, co odnotowane jest w itinerarium, a potwierdzone w listach Józefy Koźmianówny. Nie ma w nich wprawdzie sformułowanej wprost informacji o niedawnej wizycie Kolberga w domu Koźmianów, ale treść listu nawiązuje do bezpośredniego spotkania latem[7].

[1] List M. Hemplówny do Kolberga. *Korespondencja* ..., cz. I, s. 369.

[2] I. Kopernicki *Przedmowa wydawcy* ..., s. XI.

[3] *Papiery osobiste*, sygn. 3210.

[4] Jw. k. 4.

[5] Jw. k. 9.

[6] Jw. k. 13-14.

[7] List J. Koźmianówny do Kolberga, *Korespondencja* ..., cz. I, s. 142-143.

W roku 1869 zapisał: „13–20 maja — podróż koleją i pobyt u Hemplów w Tarnowie 6,50 rub., [...] 15–17 czerwca na wsi u Hemplów i podróż na Lublin 9,75 [rub.]"[1]. Notuje więc Kolberg powrót przez Lublin, nie wiadomo jednak czy się w tym mieście lub jego okolicy dłużej zatrzymał.

Podróż odbyta w 1859 r., tak lakonicznie odnotowana w zeszycie, ma swoją znacznie dokładniejszą dokumentację. W zeszycie ze spisem wydatków między kolejne strony włożona jest luźna kartka, na której dzień po dniu zapisane są wydatki ponoszone w czasie tej letniej wędrówki przez Radomskie, Sandomierskie i Lubelskie. Jest to jedyna zachowana notatka, informująca tak dokładnie o trasie i innych okolicznościach corocznych badań terenowych Kolberga, jedyna nie tylko w odniesieniu do regionu lubelskiego czy owego okresu w pracach Kolberga, ale w ogóle z ponad czterdziestu pięciu lat podróży badawczych autora *Ludu*. Część dotycząca pobytu w Lubelskiem brzmi:

„ 29	lipca	— Puławy, droga do Puław	60
30	"	— przewóz	10
		— Kurów, droga do Kurowa	90
		— w drodze i zajeździe	15
		— Lublin, droga do Lublina (kurierka)	90
		— Lublin, trin[k]geldy	15
		— " ekstrapoczta do Piasek, (w połowie)	1,22
		— " trin[k]geldy	15
		— Piaski, obiad	75
		— " herbata	15
		— konie do Siedliszcza	35
31	[lipca]	— Siedliszcze, nocleg i śniadanie	50
		— " konie do Chojna	90
1	sierp.	— Chojno, pieśni	30
4	"	— " " skrzypek	60
7	"	- - Bezek, na piwo	30
12	"	- - Krasne, za pieśni	15
13	"	— Chojno, d[itto]	15
14	"	— " "	30

[1] Rkp. Kolberga , sygn. 3210, k. 18.

16	"	—	" na piwo	1,60
		—	Lublin, trinkgeld	15
18	"	—	" za pieśni 15+15	30
19	"	—	" "	30
		—	" " trinkgeld	15
22	"	—	" za pieśni (15+15+15)	45
24	"	—	Gałęzów, ditto (15+15), trink. 15	45
25	sierp.	—	Wola Gałęz[owska], pieśni	15
		—	" " "	30
28	"	—	Wola Sobieska	30
31	"	—	Tarnog[óra]	45
1	wrześ.	—	w drodze drobne	15
		—	Lublin, trinkgeldy	45
2	wrześ.	—	[...][1], ditto	45
		—	jazda do Warszawy	3,00
		—	życie	1,15"[2]

Notatki te informują o różnych, nieznanych skądinąd okolicznościach badań terenowych Kolberga, tj. o opłatach za śpiewanie i granie, jakie dawał wykonawcom i o kosztach podróży.

Uzupełnieniem informacji zachowanych w rękopisach są zwykle daty badań podawane przez Kolberga we wstępach do monografii oraz notatki nad poszczególnymi opisami i tekstami. We wstępie do *Lubelskiego* Kolberg nie podaje jednak takich danych, a daty roczne widniejące np. nad niektórymi opisami wesel, mogą określać czas ich nadesłania przez współpracowników, a nie bezpośredniej obserwacji Kolberga.

Odnotowana w itinerarium podróż w okolice Puław w 1848 r. jest potwierdzona faktem zamieszczenia w roku następnym w *Pieśniach ludu weselnych* tekstów i melodii z tych okolic. Część tych pieśni powtórzył ponad trzydzieści lat później w *Lubelskiem* w opisie wesela datowanym na rok 1850[3]. Ta o dwa lata przesunięta data może świadczyć o czasie

[1] W rkp. wyraz nieczytelny.

[2] Rkp. O. Kolberga, sygn. 3210, k. 23.

[3] Są to pieśni nr 457–459 w tomie *Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu ...* i pieśni nr 391–393 w *Lubelskiem* cz. I.

pozyskania pozostałych tekstów wykorzystanych w tym opisie. Najlepiej udokumentowana jest podróż odbyta w roku 1859 przez Puławy, Kurów, Lublin, Piaski, Siedliszcze, Chojno, Bezèk, Krasne, Gałęzów, Wolę Gałęzowską, Wolę Sobieską i Tarnogórę. Bezsporny jest także wyjazd do Lublina i Gałęzowa w 1865 r. oraz do Lublina w latach 1862, 1866 i 1869. Po roku 1871, tj. po zamieszkaniu w zaborze austriackim, nie był już Kolberg nigdy w Lubelskiem.

Poza wspomnianymi pieśniami weselnymi, z badań w roku 1848 pochodzić może znacznie więcej melodii i tekstów, a także notatki dotyczące obrzędów dorocznych i weselnych. Do tych tematów ograniczały się wówczas zainteresowania folklorystyczne Kolberga. Brak zapisów terenowych uniemożliwia jednak wskazanie konkretnych materiałów wówczas pozyskanych. W roku 1859, a nawet jeszcze w 1862, plany badawcze Kolberga nadal koncentrowały się na muzyce ludowej i jej najbliższym kontekście kulturowym, tj. na tekstach pieśni, ich miejscu w obrzędach i zwyczajach. W 1859 r. zanotował niewątpliwie opisy wesel VI, XIV, XVI, i XVII (mają one w części I *Lubelskiego* taką właśnie datę[1]) i prawdopodobnie znaczną ilość pieśni i tańców, a także niektóre opisy zwyczajów, np. dożynek w Chojnie[2].

Pozostałe materiały etnograficzne zebrane przez Kolberga w terenie (np. opisy strojów, narzędzi, chat itp.), a także teksty bajek, przysłów, zagadek, notatki językowe, notatki dotyczące wierzeń itp. pochodzą raczej z lat późniejszych, tj. z pobytu w roku 1865 i 1869 w Lublinie i najbliższej jego okolicy oraz z drugiej wizyty u Koźmianów w Gałęzowie w 1865 r., a także z pobytu u Hemplów w Tarnowie w 1869 r. W każdej z tych miejscowości mógł stykać się z informatorami z okolicznych czy nawet odleglejszych osad, więc proweniencja materiałów zdobytych w czasie tych podróży nie musiała się ograniczać do Lublina, Gałęzowa lub Tarnowa.

Jak już wspomniano, rękopisów Kolberga dotyczących regionu lubelskiego zachowało się niezbyt wiele. Zapisy pochodzące z bezpośrednich kontaktów z wykonawcami i informatorami odnaleziono na 23 kartach przechowywanych dziś w kilku różnych tekach. Najmniej tych materia-

[1] Zob. *Lubelskie* cz. I s. 162, 215, 234, 243.

[2] Tamże s. 126-127.

łów odnosi się do pierwszych rozdziałów monografii: „Kraj", „Lud", „Zwyczaje" i „Obrzędy" — zaledwie dwie notatki i kilka pieśni. Nieco więcej jest pieśni nie związanych z obrzędami, przyśpiewek tanecznych oraz notatek dotyczących wierzeń i języka, stosunkowo dużo zaś zapisów prozy.

Czystopisy Kolberga i inne wykonane przez niego kopie zapisów terenowych zachowały się w większej ilości w kilkunastu różnych tekach, jako pojedyncze karty i większe zespoły. Ponadto przetrwały do naszych czasów: zespół rękopisów Władysława Ciesielskiego liczący ponad 50 kart, a obejmujący znaczną część przysłanych przez niego materiałów, kilka kart zapisanych ręką Marii Hemplówny, opis wesela przysłany przez Józefę Koźmianównę i rękopisy kilku nieznanych autorów (pieśni i bajka). W tece rycin zachowało się sporo interesującego materiału ikonograficznego różnych autorów, tylko częściowo wykorzystanego przez Kolberga w *Lubelskiem*.

Szczegółowszego opisu poszczególnych kart i zespołów wymagają niewątpliwie zapisy terenowe Kolberga. Wyłącznie z badaniami w Lubelskiem związane są zapisy pieśni i melodii z okolic Lublina (teka 36 *Miscellanea*, sygn. 1320, k. 51), bajek i legend (teka 17 *Lublin. Biłgoraj*, sygn. 1214, k. 1–4), pieśni dziadowskich (tamże, sygn. 1216, k. 1), pieśni nieludowych (teka 36, sygn. 1320, k. 1 i 86), melodii instrumentalnych (tamże sygn. 1324, k. 12) oraz notatki z nazwiskami (teka 17, sygn. 1220, k. 5–7).

Najwięcej zapisów terenowych z Lubelskiego, bo ponad 80 pieśni i melodii znajduje się na k. 51, sygn. 1320 w tece 36. Jest to złożony na pół arkusz, na każdej z czterech stron są na nim zapisane w dwu kolumnach pieśni, melodie z incipitami tekstów i melodie instrumentalne. Lokalizacje ogólne („Zamość, Bortatycze", „Lublin", „Tatary"), odnotowane są jak zwykle w prawym górnym rogu strony, część zapisów ma dodatkowo lokalizacje zaznaczone bezpośrednio nad melodią. Spośród tych ostatnich jedna (z lokalizacją „Mińsk") została przez Kolberga opublikowana w cz. III *Mazowsza* (DWOK. T. 26 nr 447), parę innych — z zespołu o ogólnej lokalizacji „Tatary" — ma szczegółowe lokalizacje „Miechów, Firlej", „Kock", „Oreł" (lub „Orel"). Ta ostatnia nazwa jest zapisana niezbyt czytelnie, co utrudnia ustalenie jej prawi-

dłowego brzmienia, a więc i położenia tak określonej miejscowości. Ponieważ dwie spośród pieśni z proweniencją inną niż „Tatary" powtarzają się w czystopisach Kolberga z lokalizacją „Lublin", postanowiono i pozostałe o niepewnej proweniencji uznać za pochodzące z Lubelskiego. Pełne teksty znacznej części pieśni zapisanych w Tatarach, które na k. 51 mają zanotowane tylko incipity lub pierwsze zwrotki, znajdują się w rękopisie nieznanego autora, przechowywanym w tece 17 *Lublin. Biłgoraj.*

Karta ta ocalała w czasie porządkowania przez Kolberga (czy Kopernickiego) rękopisów wykorzystanych po opublikowaniu *Lubelskiego*, ponieważ zanotowanych jest na niej kilka pieśni patriotycznych. Druk takich tekstów możliwy był wtedy w Krakowie, w zaborze austriackim, gdzie w latach 1883 i 1884 opublikował Kolberg tę monografię, ale uniemożliwiłby przesłanie książki do zaboru rosyjskiego[1], na czym Kolbergowi ze zrozumiałych względów bardzo zależało. Dlatego kartę z tekstami pieśni związanych z Powstaniem Listopadowym i Wiosną Ludów na Węgrzech, których w tych tomach nie mógł opublikować, przeniósł Kolberg — po wykorzystaniu części zapisów w *Lubelskiem* — do teki 36, przeznaczonej na pieśni „narodowe". Opisana tu tak szczegółowo karta pokazuje dwie dość charakterystyczne cechy zapisów terenowych Kolberga. Zróżnicowanie lokalizacji wskazuje na zapisywanie na jednej karcie pieśni wykonywanych przez różnych informatorów, a fakt, że część zapisów to melodie z incipitami, dla których pełne teksty znajdują się w rękopisie nieznanego autora, ilustruje stosowaną niekiedy przez niego metodę współpracy w terenie: Kolberg notował melodię, a towarzysząca mu osoba tekst.

Drugim stosunkowo obszernym zespołem zapisów terenowych z Lubelskiego są cztery karty (teka 17, sygn. 1214, k.1–4) zawierające teksty trzynastu bajek, legend itp. Większość z nich opublikował Kolberg w cz. II *Lubelskiego*, dwie drukowane są obecnie w suplemencie. Zespół ten zawiera także drobne notatki wierzeniowe i językowe. Karta 1, na której zapisane są teksty nr 4, 10, 16 i 17 z cz. II *Lubelskiego* i dwa zamieszczone

[1] Cenzura rosyjska zakazała w Królestwie sprzedaży I i II części *Krakowskiego*, drukowanych w Krakowie, z powodu zamieszczonych w nich kilku tekstów pieśni i ludowych wyobrażeń o Moskwie i Moskalach. Zob. list Wilhelma Kolberga do Oskara z 18 XI 1875 r., *Korespondencja* ..., cz. I, s. 547–549 i odpowiedź Oskara, tamże s. 552–554.

obecnie w suplemencie, ma lokalizację ogólną „Lublin", z późniejszym prawdopodobnie dopiskiem „Piaski przedmieście" (dla odróżnienia od leżącego w Lubelskiem miasteczka o tej samej nazwie). Proweniencja ta potwierdzona jest w druku dla tekstów nr 4 i 10, legendy nr 16 i 17 mają w druku lokalizację inną. Na karcie 2 zapisane są bajki nr 1 i 13, streszczenie wykorzystane w przypisie do nr 2 oraz spis przedmieść Lublina. Na tej karcie lokalizacja odnotowana jest ołówkiem (później ?): „Lublin (Michałow.)". Skrótu „Michałow." nie udało się zadowalająco rozwiązać. Dostępne źródła nie notują osady o takiej nazwie w okolicy Lublina, mało jest też prawdopodobne, że chodzi o nazwisko informatora (Michałowski ?). W druku teksty z tej karty mają proweniencję „Lublin". Na k. 3 zapisane są bajki nr 3, 9 , 11 i 12 oraz drobne informacje o wierzeniach z lokalizacją „Lublin (Piaski przedm.)" dopisaną też ołówkiem. W druku teksty te mają nieco inną proweniencję. Karta 4 zawiera tekst bajki nr 2 z lokalizają „Janów w Lubelski[em], Zamojskie", powtórzoną w druku. W zapisach bajek widać nieliczne skreślenia, poprawki i uzupełnienia, dokonywane raczej w trakcie zapisu lub bezpośrednio po odnotowaniu całości tekstu. Wszystkie zapisy są przekreślone przez Kolberga, co wskazywałoby, iż sporządził z nich czystopisy. Czystopisy te — podstawa druku tekstów w tomie 17 — nie zachowały się.

Zachowały się zapisy pieśni dziadowskich (teka 17, sygn. 1216, k. 10) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj". Cztery spośród sześciu pieśni z tej karty zamieścił Kolberg w *Lubelskiem* (w cz. II nr 14, 20-22), jedną publikuje się obecnie w suplemencie (nr 24 w tym tomie), jedną — o św. Onufrym — Kolberg pominął na korzyść wariantu ze Szczebrzeszyna (w cz. II nr 24), prawdopodobnie dlatego, że w porównaniu z powszechnie wykonywanym i odnotowanym przez Mioduszewskiego, wariant ten jest wyraźnie zniekształcony (brak paru zwrotek, powtórzenia innych, błędy wskazujące, że wykonawca nie rozumiał treści).

Ponadto znajdujemy jeszcze w tece 36 (sygn. 1320, k. 1) zapisy terenowe kilku pieśni nieludowych, a w tece 17 (sygn. 1220, k. 1–3 i 5–9) nazwiska chłopów, mieszczan i Żydów.

Pozostałe zapisy terenowe z materiałami dotyczącymi *Lubelskiego* pochodzą z badań o szerszym zasięgu, obejmujących Lubelskie i Chełm-

skie, a nawet Mazowsze, Radomskie i Kieleckie. Są to głównie zapisy pieśni lub melodii bez tekstu, w sumie kilkanaście. Jeden z nich (teka 2, sygn. 1224, k. 25–26) zawiera m. in. balladę opublikowaną przez Kolberga w *Pieśniach ludu polskiego* w 1857 r. co pozwala przyjąć, że wszystkie pieśni z tych dwu kart zanotowane zostały przed rokiem 1857 .

Czystopisy i inne kopie zapisów terenowych z Lubelskiego pochodzą z różnych chronologicznie okresów pracy Kolberga. Część z nich powstała w okresie pracy nad monografią Lubelskiego, część sporządził do innych celów. Do najstarszych należą te karty, na których zapis ludowej melodii wokalnej miał być uzupełniony akompaniamentem fortepianowym. Przygotowywane były do publikacji z lat 1841-1849. Ten etap reprezentują np. karty z melodami weselnymi z Osin (teka 2, sygn. 11 24, k.34-35), wykorzystanymi najpierw w opisie wesela VIII w artykule *Pieśni ludu weselne*, a następnie w cz. I *Lubelskiego*, a także karta z pięcioma wariantami pieśni „Płynie potok doliną" z różnych regionów Polski, w tym z dwoma z Lubelskiego (teka 36, sygn. 1320, k. 52). Na wszystkich tych kartach pięciolinie przeznaczone na akompaniament pozostały puste. Kolberg zaniechał przygotowania tych pieśni do druku w pierwotnie planowanej formie, a niektórych kart po latach użył ponownie, wykorzystując odwrotną ich stronę na inne czystopisy. Spośród pieśni przeznaczonych niegdyś do druku z akompaniamentem, do domowego muzykowania, tylko jedna — „Potok płynie doliną" do wiersza F. Karpińskiego *Przypomnienie dawnej miłości* — zachowała się także w zapisie terenowym. Pozostałe podstawowe źródła, jakimi są dla nas pierwotne, terenowe zapisy Kolberga, zaginęły. Zachowane rękopisy pozwalają przypuszczać, że pieśni te zanotował prawdopodobnie w latach 1839–1849, tj. ponad trzydzieści lat przed wydaniem *Lubelskiego*.

Z następnego okresu, w którym przygotowywał Kolberg monograficzne zbiory pieśni bez akompaniamentu, zachowało się nieco więcej materiałów. Np. zestawienie czterech wariantów pieśni „Oj, pamiętasz psie, hultaju", w tym trzy z Podhala, a jeden z *Lubelskiego* (teka 11, sygn. 1176/13, k. 13), jedenaście wariantów pieśni „Oj, zleciały się siwe łabędzie" z różnych regionów, w tym wariant „od Puchaczowa" opublikowany w *Lubelskiem* (teka 42, sygn. 1349, k. 20), piętnaście wariantów pieśni „Oj, wyjechał Jasieńko" (jw. k. 22) Ta ostatnia karta i kilka in-

nych z pieśniami wojskowymi i żołnierskimi to prawdopodobnie fragment przygotowywanej do druku dalszej części *Pieśni ludu polskiego*. Pierwsza zawierała ballady i tańce, następna miała być poświęcona właśnie żołnierskim i wojskowym.

Z tego samego okresu pochodzą też prawdopodobnie czystopisy, w których zestawione są warianty pieśni nieludowych. Większość z nich znajduje się dziś w tece 36 *Miscellanea*, przeznaczonej przez Kolberga dla takich właśnie utworów.

Z redagowaniem monografii Lubelskiego związane są trzy zachowane zespoły rękopisów. Jeden to wspomniana już pierwotna redakcja rozdziału tańce, drugi to fragment innej, późniejszej redakcji tego rozdziału, trzeci — fragmenty rozdziału „Świat nadzmysłowy". Pierwotna wersja „Tańców" (teka 17, sygn. 1216, k. 2–21) składa się z jedenastu arkuszy ze starannie wyrysowanymi i ponumerowanymi pięcioliniami. Zapisanych jest tu ponad 200 melodii, większość z odnotowaną proweniencją i tekstami przyśpiewek. Rękopis ten zawiera numery od 1 do 145, 162 do 177 i 194 do 353. Arkusze z numerami 178 do 193 i 354 do 377 są dziś w tece *Chełmskie* (sygn. 3202, k. 33–34), arkusz z numerami 146–161 nie zachował się. Melodie znajdujące się w tym zespole pochodzą z całej gubernii lubelskiej, dokumentują więc prawdopodobnie okres, w którym Kolberg zamierzał cały ten zróżnicowany teren opisać w jednej monografii.

Drugi zespół rękopisów też dotyczy tańców. Są to różnego formatu luźne karteczki — wycinki z większych arkuszy, z wyraźnymi śladami pracy redakcyjnej Kolberga. Numery melodii są wielokrotnie zmieniane, zapisy muzyczne mają liczne poprawki, skreślenia i dopiski. Rękopis ten powstał później niż charakteryzowany poprzednio. W trakcie pracy nad drugą częścią *Lubelskiego* którąś z kolejnych wersji tego rozdziału Kolberg pociął, aby swobodnie operować poszczególnymi melodiami przy ustalaniu ich kolejności do druku. Ostatecznie w *Lubelskiem* wykorzystał tylko część, resztę melodii pozostawił w tece.

Również zespół czystopisów dotyczący wierzeń i częściowo języka (teka 17, sygn. 1215, k. 1–7 i sygn. 1218 k. 1–5, 7 i 10–12) jest przypadkowo zachowanym fragmentem zaniechanej redakcji odpowiednich rozdziałów *Lubelskiego*.

Szczególnym rodzajem czystopisu są karty zapisane przez dwu au-

torów — Marię Hemplównę i Kolberga (teka 3203, k. 38–39). Ręką Hemplówny zapisane są teksty pieśni i obok nich ręką Kolberga melodie z podpisaną pierwszą zwrotką tekstu. Górna część pierwszej karty, gdzie prawdopodobnie odnotowana była lokalizacja, jest odcięta. W druku pieśni te (nr 415, 445, 470, 471 i 499 z cz. I *Lubelskiego*) mają proweniencje „Łęczna", „Lubartów" i „Kamionka, Firlej". Ponieważ dla części pieśni zachowały się Kolbergowskie zapisy terenowe melodii z incipitami tekstu, przypuszczać można, że najpierw Hemplówna przepisała ze swych notatek teksty, a potem Kolberg melodie z kart terenowych. Wykonawcami mogły być osoby ze służby lub goście pochodzący z okolic Łęcznej i Lubartowa.

Pozostałe rękopisy Kolberga związane z monografią *Lubelskiego* to wypisy z literatury dotyczącej regionu, np. z rozprawy Gluzińskiego, artykułów Wieniarskiego, lub z publikacji o szerszym zasięgu, w których znajduje się też materiał z Lubelskiego, np. *Pieśni ludu Białochrobatów* ... K. W. Wójcickiego.

Odmiennym materiałem są przygotowane przez Kolberga spisy nazw miejscowości. Lubelskiego dotyczą cztery z przechowywanych obecnie w tece *Chełmskie* (sygn. 3202, k. 16–19) i wiążący się z nimi spis parafii rzymsko-katolickich w gubernii lubelskiej (tamże, k. 24). Są to wykazy nazw miejscowości w powiatach krasnostawskim, hrubieszowskim, lubelskim i zamojskim, ułożone alfabetycznie dla każdego powiatu osobno. Obok nazw osad podane są w nawiasie nazwy parafii, do których te miejscowości należały. Nazwy miejscowości będących siedzibami parafii Kolberg podkreślił, zaznaczając skrótem „ł" lub „r" czy chodzi o parafię katolicką (łacińską), czy o „ruską" (obrządku wschodniego). Brzmienie nazw, ich zasób, podział na parafie i powiaty wskazują, że Kolberg posłużył się *Tabellą miast, wsi, osad* ..., wydaną równolegle z *Atlasem Królestwa Polskiego*[1] jego ojca, Juliusza Kolberga w 1827 r. W *Lubelskiem* nie wykorzystał tych spisów *in extenso*. Sporządził z nich do druku nowe, w innym układzie: w ramach powiatów (według późniejszego

[1] *Tabella miast, wsi, osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności, alfabetycznie ułożona w Biórze Komisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi*. T. I–II Warszawa 1827; Juliusz Kolberg *Atlas Królestwa Polskiego składający się z 8 map jeograficznych, z których każda wystawia jedno województwo, jako to: Krakowskie, Sandomierskie, Kaliskie, Lubelskie, Płockie, Mazowieckie, Podlaskie i Augustowskie*. Warszawa 1827.

układu administracyjnego z roku 1867) wymienione są alfabetycznie parafie rzymsko-katolickie, a pod nazwą parafii alfabetycznie podane są należące do niej miejscowości. Ten spis został opublikowany w przypisach do I cz. *Lubelskiego*, natomiast nazwy osad zamieszkanych przez ludność obrządku grekokatolickiego, zestawione w takim samym układzie w *Chełmskiem*. W wersji zachowanej w rękopisie nacisk pada na brzmienie nazwy, w spisach drukowanych w *Lubelskiem* i *Chełmskiem* na przynależność ludości do określonego obrządku religijnego. Spisy rękopiśmienne pochodzą prawdopodobnie z początkowego okresu prac nad monografiami regionalnymi, analogiczne materiały publikował Kolberg w *Sandomierskiem, Kujawach* i *Krakowskiem*. Nazwy geograficzne uważał za materiał dla językoznawstwa, a ponadto zestawienia takie częściowo zastępowały przypisy informujące o położeniu miejscowości wymienianych w tekście tomu.

Również spisy nazwisk mieszkańców Lubelskiego stanowić miały materiał do badań nad językiem. Z tego zakresu zachowało się kilka notatek w różnych tekach oraz większy zespół w tece 17 (sygn. 1220, k. 1–9). Na k. 1–3 odnotowane są nazwiska i imiona mieszkańców ponad stu miejscowości gubernii lubelskiej, także z terenu objętego monografią *Chełmskie*. Ułożone są według gmin, a następnie miejscowości. Sporządzając te spisy Kolberg korzystał prawdopodobnie, poza własnymi notatkami terenowymi, także z różnych dokumentów urzędowych. O charakterze tych ewentualnych źródeł informują nieco dwie karty (k.8–9) z tego zespołu. Są to fragmenty dwu wykazów odszkodowań za straty losowe, przyznanych przez Dyrekcję Ubezpieczeń w Warszawie, jeden pochodzi z października 1864 r., drugi z lutego 1865 r. Wykazy podają powiat, nazwę miejscowości, datę pożaru i nazwiska ubezpieczonych oraz wysokość odszkodowań, m. in z miejscowości Gołąb, Irena, Czemierniki. W tym zespole rękopisów znajdują się ponadto spisy nazwisk sitarzy biłgorajskich (k. 7) i mieszkańców kilku różnych miejscowości Lubelskiego (k. 5 i 6).

W sumie jeżeli chodzi o własne rękopisy Kolberga dotyczące *Lubelskiego* stwierdzić trzeba, że zachowało się ich bardzo mało — kilkanaście kart z zapisami terenowymi, zawierającymi niewielką część wydanych w monografii tekstów i melodii, oraz fragmenty czystopisów, które są

pozostałościami zaniechanych programów edytorskich czy wersji redakcyjnych, a nie materiałem bezpośrednio służącym jako podstawa druku tomów 16 i 17 *Ludu*.

Nieco inaczej przedstawia się stan rękopisów, które Kolberg otrzymał od współpracowników. Troje spośród nich jest dziś znanych z nazwiska — Władysław Ciesielski, Józefa Koźmianówna i Maria Hemplówna, kilkoro pozostaje nieznanych.

Władysław Ciesielski (1844 — 1893), powstaniec 1863 r., był z zawodu technikiem, a z zamiłowania literatem. Kontakt z Kolbergiem nawiązał po przeczytaniu *Listu otwartego*[1], ogłoszonego w roku 1865 w „Bibliotece Warszawskiej", w którym autor *Ludu* zwrócił się do społeczeństwa, przedstawiając program badań i prosząc o współpracę. Ciesielski ukrywał się po powstaniu w okolicach Opoczna, a po aresztowaniu w marcu 1865 r. przebywał w Tarnawie w Lubelskiem pod nadzorem policji, później wysiedlony został z zaboru rosyjskiego. Przysyłał Kolbergowi przede wszystkim notatki z zakresu kultury materialnej, rysunki, materiały dotyczące wierzeń, obrzędów i bajki z okolic Tarnawy, Turobina i Żółkiewki. Prowadząc w terenie obserwacje i notując teksty, stosował się do wskazówek podawanych przez Kolberga w listach i starał się znaleźć informacje na zadane tematy. Korespondencja ich natrafiała jednak na przeszkody — nie wszystkie listy Kolberga docierały do adresata z powodu ingerencji policji rosyjskiej. W lipcu 1866 r. Ciesielski pisał: „Listu Pańskiego nie otrzymałem, tylko wyjątek tej treści, że Szanowny Wójcicki wierszęta moje osądził za mierne[...]. [...] proszę pisać przez pocztę Zwierzyniec [...], ponieważ więcej niż poufali przyjaciele odbierają listy moje w Żółkiewce i odczytawszy je bez skrupułów, gubią bez odpowiedzialności"[2]. Z tego też zapewne powodu Ciesielski prosił Kolberga, aby nie podawał jego nazwiska w przygotowywanej monografii. Zachowana korespondencja, a przede wszystkim stosunkowo liczne rękopisy Ciesielskiego, pozwalają dość dokładnie ustalić, które materiały otrzymał Kolberg z tego źródła.

Przysłane przez Ciesielskiego notatki znajdują się dziś w czterech różnych tekach. W tece z korespondencją (sygn. 2185/1, k. 90–107) prze-

[1] Zob. *Korespondencja* ..., cz. I, s. 102-106.

[2] List Ciesielskiego do Kolberga z 25 VII 1866 r., *Korespondencja* ..., cz. I, s. 172-173.

chowywane są listy Ciesielskiego i część zapisów etnograficznych, w tece 17 *Lublin* ... część rysunków (sygn. 1217, k. 1–13) i notatki (sygn. 1219, k. 9–13 i 21–28), reszta rysunków w tece 47, zwanej teką rycin (sygn. 1354/II, k. 1–10), a pojedyncza kartka w tece 35 *Miscellanea* (sygn. 1312, k. 13). W sumie stanowi to, nie licząc listów, 33 karty z notatkami i 26 rysunków. Podział rękopisów między różne teki wynika wyłącznie z prób porządkowania tek po śmierci Kolberga. Tak np. na pojedynczej kartce przechowywanej dziś w tece 35 jest notatka Kopernickiego „Dla Adalberga". Jest na niej wśród innych notatek także kilka przysłów i zapewne dlatego Kopernicki dołączył ją do zespołu zawierającego przysłowia z różnych okolic Polski. Podobnie przy przenoszeniu kart z listami do teki z korespondencją, rysunków do teki rycin (utworzonej w latach 1959–1960), rozbite zostały zespoły przysłane przez Ciesielskiego. Było ich prawdopodobnie pięć. Zachowane listy pozwalają część z nich datować na okres od lipca 1865 r. do października 1866 r. Współpraca Ciesielskiego z Kolbergiem trwała prawdopodobnie dłużej, świadczy o tym data „1868 r.", jaką jest opatrzony opis wesela X, sygnowany w druku nazwiskiem Ciesielskiego. Data ekspulsji Ciesielskiego do Galicji, co zakończyło jego badania w Lubelskiem, nie jest znana. Informacje z listów Kolberga i Ciesielskiego o treści przesłanych materiałów, a także luki w numeracji stron nadanej przez Ciesielskiego, świadczą o zaginięciu znacznej części tych notatek.

W zapiskach swych Ciesielski kilkakrotnie wracał do poprzednio poruszonych tematów, uzupełniał informacje przysłane w poprzednim liście itp., wtedy Kolberg łącząc owe fragmenty musiał nieco przestylizować tekst, aby tworzył spójną całość. Inne problemy Ciesielski omawiał łącznie i Kolberg dzielił te teksty na fragmenty zgodnie ze schematem, według którego budował swe monografie. Uzupełniał je także informacjami pochodzącymi z innych źródeł. Redagując notatki Ciesielskiego do druku po ponad piętnastu latach uaktualniał niektóre dane oraz opuszczał lub przeredagowywał osobiste, wartościujące, wypowiedzi autora. Np. fragment zdania, który w rękopisie brzmi: „Na próżno by tu kto szukał w rozsadzeniu kwiatów stałych zasad lub symetrii, pstre tam wszystko, jak w głowie młodej dzieuchy, na pierwszy rzut oka poznać, kto się tym opiekuje", w druku brzmi: „Kwiaty i zioła sadzone podług

fantazji młodych dzieuch"[1]. Opis zabudowań w rękopisie poprzedzony jest następującym tekstem, pominiętym przez Kolberga w druku: „Rozmaitość i niejakie zaniedbanie się naszego chłopka uważam za następstwa usposobienia jego przeważnie poetycznego. On czuje głęboko, lecz brakuje mu słów czasem na wypowiedzenie swoich uczuć z tym urokiem, jaki wykształcona, dobrana mowa na nas wywierać zwykła. To jest także jedna z przyczyn, że się z nieśmiałością zbliża do panów. On wie, że nie ma ich wartości zewnętrznej i że z tego powodu bywa zapoznany. Rodzaj umartwienia stąd wynikający popycha go do wódki"[2]. Teksty pieśni, nieliczne w notatkach Ciesielskiego, oraz wypowiedzi informatorów ludowych cytowane przez niego w opisach, podał Kolberg bez przeredagowań i skrótów.

Ciesielski przysłał też pięć tekstów bajek i legend (nr 14, 15 i 18-20 w cz. II). Jego zapisy nie były bezpośrednią podstawą druku. Kolberg sporządził z nich własną wersję redakcyjną.

Przysłanych przez Ciesielskiego rycin Kolberg nie wykorzystał w *Lubelskiem*. Nie miał prawdopodobnie pieniędzy na przygotowanie ich do druku, a ponadto rysunki te mają wyraźne wady. Wartość dokumentalną części z nich skrytykował Wilhelm Kolberg, brat Oskara, w notatkach zachowanych obok rysunków w tece 17. Dziś jednak, po upływie ponad 130 lat, tę wartość oceniamy inaczej mimo wyraźnej nieudolności autora, więc wszystkie ryciny Ciesielskiego dokumentujące stan wsi lubelskiej reprodukowane są w suplemencie.

Niewielka część zapisków Ciesielskiego została pominięta przez Kolberga i dziś też nie przeznaczono ich do druku. Są to spisy roślin pospolitych, dziko rosnących w okolicach Turobina i Żółkiewki.

W tym samym okresie, w latach 1865–1866, pomagała Kolbergowi w gromadzeniu materiałów z tego regionu Józefa Koźmianówna, córka właścicieli Gałęzowa, wsi w pow. lubelskim. W grudniu 1865 r. przysłała opis wesela opublikowany przez Kolberga z lokalizacją „od Bychawy (Gałęzów, Wola Gałęzowska)"[3], a w roku następnym drobne uzupełnienia. Rękopis jej zachował się wraz z listami do Kolberga w tece z ko-

[1] Rkp. Ciesielskiego, teka 17, sygn. 1219, k. 21-22 i *Lubelskie* cz. I s. 67.

[2] Jw. k. 23-24.

[3] *Lubelskie* cz. I, s. 190–211.

respondencją (sygn. 2185, t. 2, k. 202–211). Autorstwa Koźmianówny jest cały tekst opisowy (bez opisu rózgi weselnej) i tekst trzech pieśni. Pozostałe 72 pieśni, wszystkie melodie i opis rózgi w „Weselu XII" dołączył Kolberg z własnych notatek. W Gałęzowie gościł dwukrotnie, w latach 1859 i 1865. Jak wynika z listów, w czasie drugiego pobytu prosił Józefę Koźmianównę o zanotowanie przebiegu obrzędu, wtedy też prawdopodobnie zapisał sam melodie i teksty pieśni. Jego zapisy nie zachowały się. Porównanie rękopisu Koźmianówny z drukiem wskazuje, że tak jak w notatkach Ciesielskiego, ingerencje Kolberga w tekst były nieliczne. Polegały one na zastąpieniu niektórych zwrotów zawierających opinie autorki, zdaniami o wymowie bardziej zobiektywizowanej, np. uwaga Koźmianówny „naturalnie, że wódka główną rolę w każdym obrzędzie odgrywa" w druku brzmi „przy hojnym skrapianiu gardła wódką". Inne zmiany dotyczą poprawności języka, np. w rkp. „gra [...] jakiegokolwiek tańca", lub zmierzają do nadania opisowi przejrzystości, np. u Koźmianówny „wychodzą do sieni", w druku „wychodzą więc na naradę do sieni". Kolberg przy tym opisie w druku podał rok 1860, ale bezsporne datowanie korespondencji z Koźmianówną na lata 1865–1866 wskazuje, że obserwacje autorki pochodzą z roku 1865.

Trzecią znaną osobą współpracującą z Kolbergiem przy gromadzeniu materiałów z Lubelskiego była Maria Hemplówna (1834–1904), córka Antoniego i Marii, właścicieli Tarnowa, wsi w pow. chełmskim, z zamiłowania przyrodniczka i etnografka[1]. Hemplówna do roku 1875 mieszkała w Tarnowie, potem w innych miejscowościach w tej okolicy. Zachowana korepondencja ogranicza się do czterech jej listów z lat 1870–1874, ale wynika z nich, że pisała do Kolberga znacznie częściej, brak też całkowicie oryginałów i brulionów listów Kolberga. Rodzina Hemplów była bardzo mocno zaangażowa w działalność patriotyczną i społecznikowską, więc szczególnie narażona na represje i policji carskiej i cenzury. Przypuszczać można, że większość przesyłek między Kolbergiem i Hemplówną przekazywana była przez prywatne okazje, a sama Hemplówna niszczyła listy w obawie przed rewizjami. Cztery zachowane listy nie

[1] Maria Hemplówna miała bardzo duży udział w gromadzeniu materiałów do *Chełmskiego* (tomy 33 i 34 DWOK); jej współpraca z Kolbergiem w tym zakresie będzie omówiona we wstępie do suplementu do tej monografii (T. 82 DWOK).

zawierają prawie wcale informacji o badanich w Lubelskiem. Również przysłane przez Hemplównę, a wykorzystane w *Lubelskiem* zapisy zachowały się tylko w nielicznych fragmentach. Są to: początek opisu wesela w Radecznicy, kilka pieśni, dwie notatki dotyczące wierzeń, nazwiska rodowe z Tereszpola oraz drobne przyczynki do folkloru szlacheckiego, zamieszczone przez Kolberga częściowo w przypisach do wierzeń, a częściowo jako „fraszki". Udział Hemplówny w gromadzeniu materiałów z tego regionu był prawdopodobnie większy. Być może ze względu na czytelne pismo autorki, poprawność jej stylu i stosowany na ogół zwyczaj notowania poszczególnych problemów na osobnych kartkach, Kolberg włączył część jej notatek *in extenso* do rękopisu przekazanego drukarni, ten zaś nie zachował się. Jak wynika z analizy zachowanych rękopisów dotyczących *Chełmskiego* i z jej listów, Hemplówna potrafiła wciągnąć do współpracy kilka innych osób — swoich krewnych i znajomych. Wykorzystywała także — wzorem Kolberga — spotkania z osobami pochodzącymi z różnych okolic, a przebywającymi czasowo w Tarnowie (goście, służba), do notowania znanego im repertuaru. Kilka kart na których melodia zapisana jest przez Kolberga a teksty pieśni przez Hemplównę, wskazuje, że pomagała ona także autorowi *Ludu* bezpośrednio w czasie badań terenowych. Rękopisy Hemplówny wykorzystane w *Lubelskiem*, a do dziś zachowane, są zbyt fragmentaryczne, aby można scharakteryzować sposób ich redagowania przez Kolberga.

Wśród zachowanych rękopisów znajdujemy dziś kilka rękopisów autorów nieznanych. Pierwszy to dziesięciokartkowy zeszycik z tekstami 63 pieśni i przyśpiewek tanecznych. Rękopis ten nie zawiera żadnych informacji o dacie i miejscu zapisu. Znaczną część tekstów (36 pieśni i przyśpiewek) opublikował Kolberg w *Lubelskiem*, niektóre z melodiami z własnych zapisów. Prawie wszystkie mają w druku lokalizację „Lublin (Tatary)". Spośród pozostałych dziesięć Kolberg pominął w druku — są to pieśni patriotyczne i wojskowe, a co do siedemnastu ustalenie stanu faktycznego nastręcza znaczne trudności. Teksty te mają w druku tak bliskie odpowiedniki, że przypuszczać można, iż Kolberg mając w swoich zapisach bliskie warianty pominął te ze zbiorku nieznanego autora, albo że dostosowując przez poszerzenie lub skrócenie tekst do przebiegu melodii z własnego zapisu, nieco je przeredagował.

Drugim nieznanym współpracownikiem jest autor zapisu bajki (nr 5 w druku), z lokalizacją „od Czemiernik, Radzynia" dopisaną przez Kolberga. Ponieważ teksty bajek nr 7 i 8 mają w druku identyczną lub bardzo zbliżoną lokalizację, prawdopodobne jest, że i one zostały zapisane przez tę osobę.

Nieznani pozostali autorzy znacznej części rysunków i fotografii, nie wiadomo nawet czy ich prace powstały specjalnie dla Kolberga, czy też trafiły do jego zbiorów przypadkiem.

Odsyłacze do poprzednio wydanych tomów *Ludu* we wszystkich zapisach współpracowników uzupełniał Kolberg. On też nadawał tekstom tytuły, wprowadzał śródtytuły itp.

Tak jak w poprzednich tomach *Ludu*, wykorzystał też Kolberg dorobek badaczy wcześniejszych: opracowania historyków, ludoznawców, starożytników (przede wszystkim *Historyczny opis miasta Lublina* Z. Sierpińskiego i *Włościan polskich* ... J. Gluzińskiego), opisy podróży, korespondencje prasowe, artykuły z *Encyklopedii powszechnej* Orgelbranda i *Encyklopedii rolnictwa* ..., a także obrazki literackie i inne utwory wiążące się z regionem. Włączył także własny artykuł *Sitarze biłgorajscy*[1] opublikowany w 1866 r., uaktualniając niektóre dane i rozdzielając tekst na kilka części, odpowiednio do treści rozdziałów monografii. Publikacje innych autorów, także te, z których nie czerpał bezpośrednio, ale przytaczał np. za Sierpińskim czy Gołębiowskim, przywołuje Kolberg najczęściej jako cytaty, rozdzielone nieraz na drobne fragmenty zgodnie z rzeczowym układem *Ludu*, ale także jako wyciągi, streszczenia itp. Podobnie jak przy tekstach korepondentów, zwłaszcza Ciesielskiego, starał się, aby wykorzystane fragmenty były materiałem możliwie zobiektywizowanym, zgodnie z założeniem, że jego wydawnictwo jest dokumentacją kultury ludowej, a nie jej oceną. W rzadkich przypadkach, gdy cytował jakiś tekst, którego wymowę uważał za niezgodną z programem *Ludu*, opatrywał go zwięzłym komentarzem. Np. do przytoczonej za pracą Gluzińskiego charakterystki ludu: „Wszystko jest dla nich przymusem: odrobienie pańszczyzny i powinności do gruntu przywiązanych, powoływanie ich do czynności dla dobra ogólnego, nigdy prawie nie

[1] O. Kolberg *Sitarze biłgorajscy*. J. Jaworskiego „Kalendarz Polski Ilustrowany" na rok zwyczajny 1867. Warszawa (1866) s. 44–46, z ryc. na s. 41.

może się obejść bez kary przynajmniej niektórych, a jednak kara ta bynajmniej ich nie poprawia"[1], dodał Kolberg „pisano to w roku 1847", tj. przed zniesieniem pańszczyzny.

Zachowane w spuściźnie rękopiśmiennej Kolberga zapisy są jak widać niekompletne, dysponujemy zaledwie częścią tych rękopisów, które stanowiły źródła monografii *Lubelskiego* oraz pewną ilością zapisów pominiętych w druku, prawdopodobnie również niekompletnych.

Poza rękopisami regionu tego dotyczą dwie drobne publikacje Kolberga. Pierwsza, wyprzedzająca o wiele lat druk *Lubelskiego*, to wspomniany już artykuł *Sitarze biłgorajscy*, charakteryzujący tę grupę zawodową, wyraźnie odmienną od innych mieszkańców miasteczek Lubelszczyzny. Tekst tego artykułu włączony został w całości do *Lubelskiego*, ryciny strojów sitarzy są obecnie reprodukowane w części suplementowej. Druga to *Zagadki z Lubelskiego* opublikowane w „Zbiorze Wiadomości do Antropologii Krajowej"[2] w 1885 r., tj. rok po wydaniu drugiej części *Lubelskiego*. Czy dysponował tymi tekstami już w czasie pracy nad *Lubelskiem* czy też otrzymał je później, nie wiadomo. Wszystkie teksty z tego artykułu drukowane są obecnie w suplemencie.

Przygotowanie do druku materiałów z Lubelskiego podjął Kolberg dopiero w 1882 r., po zakończeniu redakcji *Poznańskiego*. Część pierwsza monografii ukazała się w roku 1883, część druga w 1884. O przebiegu prac nad *Lubelskiem* wiadomo niewiele. Wzmianki w korespondencji ograniczają się do lakonicznych uwag, np. „teraz krzątam się około 16-tej serii *Lubelskie*", „zajmuję się dalszym ciągiem *Lubelskiego*"[3]. Dokładnie udokumentowana jest jedynie sprawa ilustracji do tej monografii. Pierwodruk zawierał dwie barwne litografie wykonane w firmie J. H. G. Rau w Dreźnie, powtórzone następnie w tomach 16 i 17 *Dzieł wszystkich*. Podstawą ryciny „Od Lublina" zamieszczonej w cz. I były dwie fotografie, według których syn właściciela firmy namalował akwa-

[1] *Lubelskie* cz. I s. 25, zob. też tamże s. 62.

[2] O. Kolberg *Zagadki z Lubelskiego, od Krasnegostawu i Gorzkowa (Nowawieś, Jaślików, Krzywice, Piłaszkowice, Wielobycz)*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 9: 1885 s. (300)-(302).

[3] List do Z. Glogera z 10 IX 1882 r., *Korespondencja* ..., cz. II, s. 694, i do J. Blizińskiego z 28 IX 1883 r., tamże cz. III s. 73.

relę. Druga litografia „Od Lubartowa (Zawieprzyce)" wykonana była według akwareli Wojciecha Gersona. Kolberg wzory obydwu wysłał do Drezna z dokładnymi wskazówkami co do układu postaci, kolorów itd., zwłaszcza w odniesieniu do pierwszej ryciny, która miała być skomponowana z dwu fotografii. Po otrzymaniu akwareli zadysponował szereg poprawek, a po obejrzeniu próbnych odbitek w grudniu 1882 r. poprosił o drobne już zmiany w nasyceniu lub odcieniu kolorów[1]. Owe dwie fotografie i akwarela młodego Rau'a zachowały się w obecnej tece rycin i w połączeniu z korespondencją w tej sprawie pokazują jak wielką wagę przywiązywał Kolberg do wszystkich szczegółów ikonograficznej dokumentacji *Ludu*. Oryginalne litografie z pierwodruku z lat 1883–1884 mają delikatny koloryt swych pierwowzorów — akwarel. Niestety po osiemdziesięciu latach w wydaniu fotooffsetowym drukarnie nie zdołały odtworzyć prawidłowo barw oryginału, ryciny w tomach 16 i 17 *Dzieł wszystkich* nie byłyby zaakceptowane przez Kolberga.

Tom 75 *Dzieł* Kolberga składa się z trzech części o różnym charakterze. Pierwsza jest suplementem materiałowym do *Lubelskiego* (tomy 16 i 17 *Dzieł wszystkich*), druga zawiera przypisy źródłowe do tekstów i melodii opublikowanych przez Kolberga w tej monografii w latach 1883–1884, ostatnia to bibliografia i indeksy.

Wszystkie zachowane rękopisy dotyczące *Lubelskiego* zostały porównane z materiałami zawartymi w monografii tego regionu, dla ustalenia czy Kolberg je opublikował, czy nie. Zapisy wykorzystane już przez Kolberga posłużyły następnie do opracowania komentarzy źródłowych, pozostałe, nie wydane dotąd, przeznaczone zostały do druku i opublikowane w tym tomie jako suplement. Już pobieżne zapoznanie się z nim pozwala stwierdzić, że znajdują się tu głównie pieśni i melodie. Do rozdziałów „Kraj", „Lud" i z zakresu wierzeń nie zachowały się żadne nieopublikowane materiały. Nieliczne są zapisy dotyczące zwyczajów i obrzędów — jedna notatka i kilka pieśni. W rozdziałach poświęconych wyłącznie folklorowi znajduje się 141 pieśni i 217 melodii

[1] Zob. listy Kolberga do Rau'a z 26 VI 1882 r., *Korespondencja* ..., cz. II s. 673-675, oraz z 29 IX 1882 r., tamże s. 699-701.

bez tekstu oraz dwa teksty prozatorskie, anegdota, kilkanaście przysłów i stosunkowo dużo, bo aż trzydzieści zagadek. Poza tym w suplemencie zamieszczono trochę przyczynków językowych (notatki słownikowe, nazwiska i imiona), wyraźnie nieludowe żarty językowe oraz duży i interesujący zespół materiałów ikonograficznych (fotografie i rysunki).

Wszystkie teksty, melodie i ryciny publikowane obecnie w suplemencie posiadał Kolberg w okresie przygotowywania do druku monografii tego regionu. Część z nich pominął ze względu na cenzurę w zaborze rosyjskim — dotyczy to kilku pieśni patriotycznych, np. związanych z Powstaniem Listopadowym i Wiosną Ludów na Węgrzech. Przypuszczać też można, że część z nich pominął z powodu nieudolnych tekstów, np. sporo pieśni zamieszczonych obecnie w rozdziale „Pieśni szlacheckie i mieszczańskie", a także niektóre warianty pieśni ludowych wyraźnie kalekie, np. pieśń do św. Onufrego (której zapis terenowy omówiony jest w przypisie źródłowym do nr 24 w cz. II). Jednak większość zapisów pozostała w tece, dlatego że objętość tomu limitowały Kolbergowi środki finansowe na druk.

Szczegółowszego omówienia wymagają ilustracje reprodukowane w suplemencie. Jest wśród nich jeden szkic terenowy Kolberga, fotografie i rysunki innych autorów zachowane w jego zbiorach i fotokopie rękopisów Kolberga i jego współpracowników. Szkic fragmentów stroju z okolic Głuska (ryc. 2) wykonany jest przez Kolberga ołówkiem na niebieskim papierze i opatrzony przez niego licznymi uwagami. Aby ułatwić ich odczytanie, notatki te przytoczono w opisie ilustracji. Wśród materiałów ikonograficznych innych autorów najliczniejszy zespół stanowią rysunki Ciesielskiego (ryc. 6-31). Kolberg w *Lubelskiem* wykorzystał tylko informacje zawarte w tych szkicach i planach oraz w towarzyszących im notatkach Ciesielskiego, ale samych rysunków nie zamieścił. Część z nich, szkice zabudowań przysłane w październiku 1865 r., ocenił brat Oskara, Wilhelm Kolberg, wskazując błędy autora. Zachowane do dziś notatki Oskara i Wilhelma Kolbergów oraz objaśnienia Ciesielskiego przytoczone są w opisie ilustracji.

Drugim większym zespołem są fotografie i rysunki dotyczące sitarzy z Biłgoraja (ryc. 32–37). Niewątpliwie powstały one najpóźniej w roku 1866, ponieważ pięć z nich (bez ryc. 36) w postaci odbitek drzewo-

rytniczych widnieje na tablicy zamieszczonej obok artykułu Kolberga w „Kalendarzu" J. Jaworskiego na rok 1867. Obecnie w spuściźnie Kolberga znajdujemy dwie fotografie (ryc. 34 i 35) i cztery fotokopie rysunków (ryc. 32–33 i 36–37). Treść ich jest identyczna z drzeworytami zamieszczonymi w „Kalendarzu", przedstawiają te same postacie, tak samo ubrane i upozowane, i to samo wnętrze izby. Dwie zachowane fotografie były bez wątpienia źródłem dla drzeworytów. Nie wiadomo, czy dla pozostałych czterech także fotografie — dziś zaginione — były podstawą, a rysunki i ich fotokopie etapem pośrednim do uzyskania drzeworytu. Rysunki, których fotokopie zachowały się w zbiorach Kolberga, według podpisu w „Kalendarzu" wykonał Kozarski. O grafiku tym brak bliższych informacji, wiadomo tylko, że jego prace były w tym czasie często reprodukowane w prasie warszawskiej, np. w „Tygodniku Ilustrowanym".

Kolberg zwykle krótko przed drukiem monografii zamieszczał w którymś z czasopism warszawskich ilustrowany artykuł na temat wybranego problemu kultury ludowej danego regionu. Była to informacja dla czytelników, rodzaj stosowanej do dziś promocji książki, a także sposób na obniżenie kosztów, ponieważ redakcja pisma przekazywała Kolbergowi gotowe klocki drzeworytnicze, które służyły do druku ilustracji w *Ludzie*. Jednak artykuł o sitarzach znacznie, bo o szesnaście lat wyprzedzał publikację *Lubelskiego*. Ponadto przygotowując w roku 1961 cz. I *Lubelskiego* do reedycji fotooffsetowej, w dostępnych egzemplarzach pierwodruku *Lubelskiego* z 1883 r. ilustracji przedstawiających sitarzy nie znaleziono. Dopiero wiele lat później, już do redakcji w Poznaniu, trafiły dwie karty wyraźnie wyrwane z książki formatu pierwodruku *Ludu*, na których znajduje się sześć odbitek drzeworytów, pięć znanych już z „Kalendarza", ale w innym układzie, i dodatkowa, przedstawiająca chatę z zewnątrz (ryc. 36). Format wskazuje, że są to egzemplarze tablic przygotowanych specjalnie do *Lubelskiego* i być może zamieszczonych w niewielkiej liczbie egzemplarzy pierwodruku. Czy tablice te były wykonane bezpośrednio po opublikowaniu artykułu w „Kalendarzu", czy też na druk *Lubelskiego* czekały tylko klocki drzeworytnicze, nie wiadomo.

Poza omówionymi już fotografiami sitarzy w zbiorach Kolberga zachowały się cztery inne. Jedna przedstawia młodego mężczyznę (ryc. 1),

dwie — grupy w strojach regionalnych. Wszystkie trzy były wykorzystane przez Kolberga jako źródło do litografii załączonej do I cz. *Lubelskiego*, o czym już wspomniano. Do reprodukcji w suplemencie przeznaczono tylko pierwszą, fotografie grupowe nie wnoszą nowych elementów w stosunku do znanej z pierwodruku litografii. Czwarta to fotokopia rysunku (ryc. 38). Przypuszczać można, że jego autorem był także Kozarski.

Najbardziej profesjonalnie wykonane zostały trzy niewielkie rysunki (ryc. 3–5), jeden nieznanego autora, dwa podpisane przez Karkiewicza, o którym też niczego bliższego nie wiadomo.

Tak jak wspomniano przy charakteryzowaniu rysunków Kolberga i Ciesielskiego, informacje o autorze, miejscu przechowywania oryginału, pierwodruku itd. oraz wszystkie notatki autora i innych osób zamieszczone zostały w opisie ilustracji. Tam też znajdują się odsyłacze do stron w *Lubelskiem*, na których Kolberg omawia stroje, zabudowania itd. przedstawione na ilustracjach.

Przy przygotowaniu suplementu do *Lubelskiego* przyjęto te same zasady, według których opracowane zostały tomy 39-57 *Dzieł* Kolberga, tj. monografie regionalne wydawane z rękopisów[1]. Dotyczy to układu rzeczowego, klasyfikacji zachowanych tekstów i melodii, systematyki wewnątrz rozdziałów, zakresu normalizacji pisowni itp.

Drugą część tomu stanowią przypisy źródłowe do materiałów opublikowanych przez Kolberga w *Lubelskiem*. Przypisy te zawierają dane o wykorzystanych przez Kolberga źródłach możliwe do odtworzenia na podstawie zachowanych rękopisów i wskazówek bibliograficznych podanych w monografii. Decydujące znaczenie dla zakresu tych przypisów miał obecny stan archiwum Kolberga i specyficzne cechy jego warsztatu badawczo-edytorskiego. Kolberg nie pozostawił wskazówek dotyczących metod pracy, poza ogólnymi informacjami w niektórych publikacjach i nielicznymi uwagami w korespondencji. Swych rękopisów nie opatrywał datami ani notami o przeznaczeniu czy wykorzystaniu w publikacjach. Ponadto — jak już wspomniano, charakteryzując rękopisy związane z *Lubelskiem* — ani zapisy terenowe, ani późniejsze kopie i bruliony nie zachowały się w całości, a z ostatniej wersji, czyli czystopisu oddanego do drukarni, nie pozostał żaden fragment. Ten stan

[1] Zob. wstęp J. Burszty do tomu 39 DWOK *Pomorze*, s. XIV-XIX.

uniemożliwia obecnie podanie pełnej dokumentacji materiałów opublikowanych w *Lubelskiem*. Zawartość i postać przypisów zależą też od gatunku tekstu, do którego się odnoszą (np. opis, relacja, pieśń, bajka) i od charakteru źródła, którego dotyczą (różne formy rękopisu i publikacje).

Rękopisy Kolberga przetrwały jako zapisy terenowe oraz powstałe na ich podstawie kopie, bruliony, różne wersje redakcyjne, czasem zaniechane, fragmenty czystopisów innych niż *Lubelskie* opracowań, a także jego odpisy ze źródeł drukowanych. Zawsze w przypisie podana jest informacja o zachowaniu się zapisu terenowego, jako źródła podstawowego. Odnotowane są wtedy różnice w lokalizacji zapisu, o ile występują w stosunku do druku. Lokalizacja[1] ogólna karty terenowej najczęściej określa miejsce, gdzie Kolberg dokonał zapisu, np. „Tatary", „Piaski przedmieście". Jednocześnie może ona oznaczać proweniencję tekstów zanotowanych na tej karcie. W druku lokalizacja ta bywa uogólniona, np. „od Lublina (Tatary)", lub tylko „od Lublina". Sytuację taką można uznać za dość typową. Zdarza się jednak, że lokalizacja miejsca zapisu nie była identyczna z proweniencją bajki czy pieśni, prawdopodobnie wtedy, gdy Kolberg w którejś z miejscowości miał do czynienia z informatorami, pochodzącymi z innych, dość nawet odległych okolic. Wtedy nota proweniencyja odnotowana w druku lub w czystopisie dokumentować może pochodzenie informatora (więc i tekstu), a zatem może się różnić od lokalizacji ogólnej, zanotowanej dla karty terenowej, a oznaczającej miejsce dokonania zapisu.

Stosunkowo mało wiadomo o chronologii materiałów lubelskich Kolberga. Nie opatrywał on prawie nigdy swych notatek terenowych datami, jedynie w druku niektóre teksty mają daty roczne obok not proweniencyjnych lub w przypisie. Przybliżony okres zanotowania, a przynajmniej jego górną granicę można było ustalić dla nielicznych zapisów na podstawie daty ich pierwodruku, znacznie wyprzedzającej rok druku *Lubelskiego*. Dotyczy to np. kilku pieśni weselnych i materiałów na temat sitarzy z Biłgoraja. Podobnych przesłanek dostarczyły też karty tere-

[1] O problemach lokalizacji zapisów zob.: E. Miller *Kolbergowskie metody zbierania i wydawania tekstów ludowych w świetle rękopisów*. W: *Oskar Kolberg, prekursor antropologii kultury*. Warszawa 1995 s. 15-36.

nowe, na których teksty z Lubelskiego zapisane są obok pieśni publikowanych w 1857 r. w *Pieśniach ludu polskiego*. Ustalenia takie, niezbyt częste, odnotowane są w przypisach. Następnie w przypisie podane są różnice w brzmieniu tekstu. Gdy chodzi o odautorskie opisy strojów, sprzętów lub relacje o przebiegu obrzędu, o zachowaniach związanych z wierzeniami itp., podano tylko te różnice, które wpływają na treść. Nie komentowano różnic formalnych (tj. zmian w pisowni, zmian szyku wyrazów, poprawek stylistycznych), opuszczeń, przestawienia fragmentów itp. o ile nie miały znaczenia dla prawidłowej interpretacji tekstu.

Znacznie szerszy jest zakres przypisów odnoszących się do tekstów pieśni. Podano w nich w zasadzie wszystkie różnice między tekstem zachowanym w rękopisie terenowym, a tekstem publikowanym. Zabiegi redakcyjne Kolberga polegały np. na uprządkowaniu kolejności zwrotek, opuszczeniu fragmentów w jednym z kilku wariantów (np. w kolędach nr 4 i 5, w pieśniach nr 454 i 498 w cz. I). Nie komentowano jednak wszystkich cech zapisu, które mogą być interpretowane jako odzwierciedlenie wymowy gwarowej, tj. różnic w zapisie mazurzenia, samogłosek nosowych i pochylonych. Niektóre formy widoczne w rękopisie terenowym (np. brak kreseczki nad o, a, e, lub zaznaczenia nosowości ę i ą) mogą być wynikiem pośpiechu przy zapisywaniu ze słuchu, a nie świadomą notacją cech miejscowego dialektu. Ponado pewne elementy zapisu gwarowego są czasem dokładniej oddane w druku, niż w rękopisie, co świadczyłoby o późniejszej refleksji wydawcy, zwłaszcza w odniesieniu do zapisów z początkowego okresu badań terenowych, gdy Kolberg nie przywiązywał tak dużej wagi do możliwie dokładnego notowania wymowy informatorów terenowych. Nie komentowano też różnic w brzmieniu interiekcji (oj, da, ej), a także faktu, że w zapisie terenowym odnotowane są one np. tylko w pierwszym wierszu, w następnych już nie. Wprowadzenie ich w ostatecznej, publikowanej wersji narzuciła melodia, a brak w rękopisie terenowym wynika z pewnej ekonomiki zapisu.

W przypisach wskazane są też wariantowe zapisy pieśni, pominięte przez Kolberga w druku. Tylko w zakresie pieśni i melodii dysponował Kolberg zasobem materiałów tak znacząco większym od miejsca, które mógł dla nich przeznaczyć w monografii, że zmuszony był dokonywać

wśród nich wyboru. Gdy tekst odnaleziony w rękopisie był bardzo bliski opublikowanemu w *Lubelskiem*, podano w przypisie proweniencję takiego wariantu i ewentualne drobne różnice między nimi. Dotyczy to głównie przyśpiewek z rozdziału „Śpiewki i tańce" w cz. II *Lubelskiego*.

Dla tekstów prozatorskich zachowało się jedenaście zapisów terenowych Kolberga. Dokładne porównanie ich z postacią drukowaną wykazuje, że choć rękopisy te były niewątpliwie źródłami, to jednak zostały przeredagowane i uzupełnione. Braki w dokumentacji, a w tym wypadku przede wszystkim brak informacji o metodach pracy Kolberga, nie pozwalają zadowalająco wyjaśnić różnic między pierwotnym zapisem ze słuchu, a późniejszą wersją drukowaną. Kolberg wspominał niekiedy, że pracował nad zapisami terenowymi tego samego dnia po zakończeniu badań. Nie wiadomo jednak, czy bajki z *Lubelskiego* przepisywał „na czysto" bezpośrednio po ich zanotowaniu, mając świeżo w pamięci to, co słyszał od bajarza. Wiadomo też, że albo prowadził jakąś dodatkową dokumentację, dziś zaginioną, albo doskonale pamiętał różne okoliczności badań terenowych, o których nie informował czytelników. Świadczyć o tym może m. in. dotyczący bajek z *Lubelskiego* fragment odpowiedzi na recenzję Biegeleisena: „[...] jednak w dwóch tam pomieszczonych powiastkach znacznej różnicy w dykcji nie widzimy, lubo jedną opowiadał wieśniak, a drugą organista"[1]. W druku Kolberg nie podawał danych o swych informatorach, nie notował też prawie nigdy ich nazwisk bezpośrednio przy tekstach bajek czy pieśni. Z cytowanego fragmentu widać jednak, że kilka lat po wydaniu *Lubelskiego*, a kilkanaście po pobycie w tym regionie, potrafił określić od kogo słyszał „powiastkę ".

Dość prawdopodobne jest, że do takiego traktowania bajek, to jest znacznie większej niż w stosunku do pieśni ingerencji w ich zanotowany ze słuchu tekst, skłonił Kolberga odmienny sposób istnienia tych dwu gatunków twórczości. Pieśń była ograniczona rymem i rytmem i współtworzona przez melodię, którą Kolberg mógł zapisać i opublikować. Melodia w dużym stopniu umożliwiała odtworzenie charakteru utworu i nastroju towarzyszącego wykonaniu pieśni. Opowiadanie bajki, w cza-

[1] *Odpowiedź Kolberga na recenzję Biegeleisena. W: O. Kolberga Studia, rozprawy i artykuły*. DWOK T. 63 s. 405. Chodzi o bajki opublikowane w cz. II *Lubelskiego* s. 201-202, nr 13 — tekst zanotowany przez Kolberga i nr 14 — tekst przysłany przez Ciesielskiego.

sie którego narrator tworzył swoisty teatr jednego aktora, budował nastrój intonacją głosu, pauzami, gestami, a współtworzyli go słuchacze, było dla Kolberga niemożliwe do odtworzenia w druku. Jego pierwotne zapisy ze słuchu, prawdopodobnie bardzo wierne warstwie werbalnej bajki, redagował tak, aby czytelnik, nie będący świadkiem i uczestnikiem przekazu, rozumiał przebieg akcji, aby jasne było następstwo wydarzeń, motywacja postaci itp.

Większość różnic między rękopisem a drukiem to drobne uzupełnienia, które nie wpływają na postać fabularną bajki, a czynią czytelniejszym przebieg akcji lub bardziej potoczystą narrację, np. w rkp.: „A stary ptak mówi", w druku: „A stary ptak, jak przyleciał, mówi", w rkp.: „że ma włosy złote", w druku: „że ona ma włosy złote", w rkp.: „chodził co dzień z dzieckiem na grzbiecie", w druku: „chodził co dzień z dzieckiem (tej siostry synkiem) na grzbiecie", w rkp.: „co tam jest takiego" w druku: „co tam jest takiego w śpichlerzu", w rkp.: „wziąć jego w pole" w druku: „wziąć tego syna w pole", w rkp.: „tak ich zawstydził", w druku: „tak ich ten kuchcik zawstydził", w rkp.: „a chto prędszy w nogach", w druku: „a chto będzie prędszy w nogach", w rkp.: „poszed do niego", w druku: „poszed bidny do niego", w rkp.: „prosi bidny bogatego ze ćwiartką na chlib", w druku: „prosi bidny bogatego ze ćwiartką o mąkę na chlib", w rkp. „bogaty nie miał dzieci, a bidny miał kilkoro dzieci" w druku: „bogaty nie miał dzieci, a bidny miał ich kilkoro". Znacznie mniej liczne są dłuższe uzupełnienia połączone z przeredagowaniami fragmentów. One również powodują, że akcja jest bardziej zrozumiała lub działanie postaci logiczniejsze, np. w rkp.: „bracia przychodzą na obiad i znów: Słaby byłem", w druku: „Bracia przychodzą na obiad i nie dostają go, a i ten się tłumaczy, że był słaby", w rkp.: „Żelaz. siekierą jak go uderzył w gardziel, połknięty kawałek przydupka wyleciał z garła, który sobie przyczepił i był zdrów", w druku: „Ale Żelazna-pałka, jak to usłyszał, tak go uderzył siekierą mocno w gardziel, a zaraz też połknięty kawałek przytyłka wyleciał ptakowi z garła; a ón go sobie znów do tyłka przyczepił jak dawnij i był zdrów". Ten ostatni przykład ilustruje też jedyną w bajkach zmianę leksykalną podyktowaną względami obyczajowymi — w całym tekście bajki *Dziad i trzej siłacze* zanotowany w terenie „przydupek" zastąpił Kolberg „przytyłkiem". Głębszą ingerencję, to jest

rozbudowanie i wzmocnienie morału zauważyć można w tekstach dwu legend.

Udokumentowanie wszystkich różnic między zachowanymi zapisami terenowymi, a publikowanym tekstami bajek stworzyłoby balast przypisów, który zamiast ułatwić utrudniłby zrozumienie intencji Kolberga. Dlatego w osobnym aneksie przytoczono dla przykładu trzy z jedenastu bajek w postaci takiej, jaką mają w rękopisie, a pozostałe opatrzono przypisami w tych miejscach, gdzie zachodziły głębsze ingerencje w tekst, lub zauważyć można było zmiany leksykalne, które poszerzały słownictwo narratora albo je zmieniały. Nie komentowano także różnic w zapisie języka, ponieważ podobnie jak teksty pieśni, niektóre bajki w druku w większym stopniu odpowiadają systemowi gwarowemu niż ich zapisy terenowe, np. mają zaznaczone mazurzenie, pochylenie samogłosek itp., których nie odnotował Kolberg w rękopisie terenowym. Prawdopodobnie przy notowaniu ze słuchu działały nawyki ortograficzne, stąd np. w rkp.: „żona", „ położyła", „żeby", „sam", „nie miał", w druku: „zona", „połozyła", „zeby", „sám", „ni miáł", a z drugiej strony spotykamy w rękopisie wynikające z pośpiechu zapisy: „mowi", „sciana", które w druku mają formę: „mówi", „ściana".

Inne rękopisy Kolberga, poza zapisami terenowymi, przywołano w przypisach wtedy, gdy zawierały informacje poszerzające dokumentację źródłową, np.: zmiany w nocie lokalizacyjnej, odesłania do wariantu, wskazówki bibliograficzne czy odmianki tekstu. Tak jak w wypadku rękopisów terenowych, nie komentowano różnic w zapisie języka, w brzmieniu interiekcji itp.

Analizując rękopisy innych osób, starano się ustalić ich autorstwo i czas powstania. To pierwsze w odniesieniu do Ciesielskiego, Koźmianówny i Hemplówny nie nastręczało trudności. Ich charakterystyczne pismo, bezpośrednie powiązanie części notatek z listami, a także lokalizacja zapisów były na ogół wskazówkami wystarczającymi. Inni pozostali nieznani, wśród nich autor (lub autorka) zapisów pieśni z Tatarów, osoby, które zapisały bajki w okolicach Czemiernik i Baranowa, oraz ci, którzy dostarczyli pojedyncze zapisy pieśni.

Związek notatek Ciesielskiego z jego listami pozwolił ustalić daty przysłania, zapewne bardzo bliskie datom sporządzenia, dla znacznej

części jego zapisów. Jednak wyraźne luki w zachowanych zespołach rękopisów i brak części listów, nie pozwoliły na bezsporne datowanie wszystkich materiałów i jednoznaczne określenie całego jego udziału w *Lubelskiem*. Datowana jest też przesyłka Koźmianówny. Brak natomiast takich danych dla zapisów Hemplówny. Przysłany przez nią opis wesela w Radecznicy Kolberg datuje na rok 1867, daty sporządzenia innych jej notatek nie są znane.

W przypisach do tekstów dostarczonych Kolbergowi przez współpracowników podane jest więc nazwisko autora lub informacja, że jest on nieznany, oraz data przysłania, o ile udało się ją ustalić. Różnice między wersją rękopiśmienną a drukowaną komentowano w takim samym zakresie, jak przy zapisach terenowych Kolberga. Przytoczono też notatki i dopiski Kolberga na tych rękopisach oraz fragmenty opuszczone przez niego w druku, jeżeli wprowadzają one nowe informacje lub pomagają interpretować opublikowany materiał. Cytowano np. opuszczone drobne fragmenty opisu wesela pióra Koźmianówny, ale pominięto część dygresji Ciesielskiego, które charakteryzują ich autora, a nie kulturę ludową Lubelszczyzny.

Szczegółowszego omówienia wymagają zapisy bajek przysłane przez Ciesielskiego, które Kolberg zredagował przed drukiem (bajki nr 14, 15 i 18–20 w cz. II). Część ingerencji to poprawki oczywistych błędów, np. w rkp. „Gdy się na Pan Jezus", w druku: „Gdy się na to Pan Jezus", w rkp.: „dostać nieba", w druku: „dostać do nieba", w rkp. „nie jej odnosić", w druku: „nie kazał jej odnosić". Błędy takie, tj, opuszczenia wyrazów, powstały przy przepisywaniu przez Ciesielskiego własnych notatek. Kolberg zmienił też skrót „st." na „ś." (święty), a cyfry zastąpił liczebnikami. Ponadto, podobnie jak we własnych zapisach bajek, wprowadzał drobne uzupełnienia, aby tekst był bardziej potoczysty lub tok opowiadania logiczniejszy, np. w rkp.: „wysechł całkiem za onym piecem", w druku: „wysechł całkiem ów diabeł za onym piecem", w rkp.: „wszyscy", w druku: „toteż wszyscy". Tych różnic między rękopisem a drukiem nie komentowano w przypisach. Odnotowano tam tylko zmiany słownictwa i szersze dopowiedzenia Kolberga, np. w brzmienie morału. Podobnie potraktowany został tekst bajki przysłany przez nieznanego autora (nr 5 w cz. II).

W przypisach dotyczących rękopisów podane są numery tek[1], sygnatury, numery kart, a także numery tekstów, o ile stosował je Kolberg. Numerował on teksty (i melodie) np. w obszernym zespole zawierającym tańce (dziś podzielonym między teki 17 i 3203), zapisy melodii z wczesnego okresu badań terenowych, przechowywane w tece 33, czy fragmenty wstępnej redakcji rozdziału „Tańce", znajdujące się wtece 5.

Znaczna część źródeł wykorzystanych w *Lubelskiem*, to publikacje. Na ogół wskazówki podane w przypisie lub w tekście były wystarczające, aby ustalić pełny i poprawny zapis bibliograficzny tych druków, które Kolberg cytował, lub do których się odwoływał. Jedynie w kilku przypadkach nie dotarto do wskazanych przez niego źródeł. Dotyczy to głównie artykułów w czasopismach bądź z powodu niedostępności danego tytułu (np. wiedeński „Morgen Post" z 1879 r. i niektóre dzienniki polskie), bądź dlatego, że wskazówka była zbyt ogólna lub błędna (np. odesłanie do „Tygodnika Ilustrowanego" na s. 36 cz. I bez podania rocznika, lub błędne odesłanie do tegoż „Tygodnika" na s. 99 tamże). Wszystkie prace cytowane lub odnotowane przez Kolberga w *Lubelskiem* i w suplemencie zestawiono w bibliografii. Jeżeli Kolberg odnotował jakąś publikację nie cytując fragmentów i nie odwołując się do określonego jej miejsca, to jego informacje poszerzano w przypisie tylko wtedy, gdy wskazówka nie była wystarczająca, np. podał tytuł czasopisma, rocznik i numer, ale bez nazwiska autora i tytułu artykułu, lub podał nazwisko autora, ale nie odwołał się do tytułu, choć w monografii cytuje kilka różnych prac tego autora. Jeżeli na podstawie wskazówek Kolberga można bez trudności zidentyfikować publikację w spisie bibliograficznym, nie opatrywano tego miejsca przypisem. Wszystkie cytaty starano się umiejscowić,

[1] Większość materiałów z Lubelskiego znajduje się w tekach 17 *Lublin. Biłgoraj*, 36 *Miscellanea*, 3203 *Chełmskie*, 5 *Mazowsze* i 47 *Teka rycin*, kilka do kilkunastu zapisów w innych tekach regionalnych i *Miscellanea* (nr 1, 2, 8, 11, 13, 15, 16, 19, 23, 29, 33, 35, 37, 42, 43, 45, 48, 50, 3202, 3208 i TNW 465, ponadto listy i część materiałów od korespondentów w tece 2185. Teki 1–37 mają numerację nadaną przez Kolberga. W każdej z nich oraz w tekach 42–50 znajduje się kilka podteczek oznaczonych kolejnymi sygnaturami Archiwum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego we Wrocławiu, a karty numerowane są w obrębie podteczek. Teki 2185, 3202, 3203 i 3208 należą do Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, a teka TNW 465 do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Karty są w nich numerowane w obrębie tek.

weryfikowano także odesłania do stron podane przez Kolberga lub przytaczanych przez niego autorów. Kilkakrotnie nie odnaleziono cytatu we wskazanym druku, np. etymologii nazwy Lublina w *Kronice* Kromera, na którą Kolberg powołuje się za monografią miasta pióra Sierpińskiego. Jeżeli cytatu nie udało się umiejscowić, informację o tym zamieszczono w przypisie.

Sprawdzono także odsyłacze filiacyjne do wcześniej wydanych tomów *Ludu* oraz wewnętrzne w obrębie *Lubelskiego*. Kolberg stosował je w bardzo szerokim zakresie, przypisem opatrzono więc tylko odsyłacze wyraźnie błędne.

Przypisy ułożone są kolejno według porządku materiałów w monografii i odwołują się do strony, na której znajduje się komentowany tekst. Gdy przypisy dotyczą pieśni, melodii oraz tekstów w rozdziale „Świat nadzmysłowy", tj. jednostek opatrzonych numerami, po liczbie strony podany jest numer tekstu, w innych wypadkach jako odnośnik po liczbie strony podano wiersz (liczony od góry lub od dołu).

Zamieszczone na końcu tomu indeksy i bibliografia dotyczą całego materiału z *Lubelskiego*, tj. tomów 16, 17 i 75.

Agata Skrukwa

Zadaniem muzycznej części suplementu jest udostępnienie wszystkich zachowanych zapisów melodycznych, których Kolberg nie wykorzystał w wydanych przez siebie dwóch tomach *Lubelskiego*. O zakwalifikowaniu poszczególnych melodii do suplementu decydowała muzykologiczna analiza i wnikliwe porównanie zachowanych manuskryptów z materiałem muzycznym opublikowanym przez Kolberga. Zasadniczą trudność stanowiło przy tym rozstrzygnięcie, który z zapisów był lub mógł być podstawą druku, który zaś był tylko repliką, wreszcie który należał do rękopisów w wydawnictwie pominiętych.

Wszystkie zachowane w archiwum Kolbergowskim notacje muzyczne dzielą się na dwa typy manuskryptów: zapisy terenowe i czystopisy. Do pierwszych należą notacje dokonywane (spisane) ze słuchu, z bezpośred-

niego wykonania melodii przez śpiewaka bądź instrumentalistę, z reguły w miejscu ich zamieszkania — stąd określenie „zapis terenowy". Największy jednolity zespół rękopisów terenowych znajduje się w tece 36 (sygn. 1320) na karcie 51, zawierającej kilkadziesiąt melodii zapisanych w Lublinie i w podmiejskiej wsi Tatary (dziś dzielnica miasta) na odręcznie wykreślanych pięcioliniach. Na karcie tej oprócz melodii ludowych zanotował Kolberg kilkanaście pieśni i tańców z repertuaru szlachecko–mieszczańskiego (por. przypisy źródłowe do pieśni w tym rozdziale).

Notacje drugiego typu, zwane umownie czystopisami, są jakościowo zróżnicowane. Część z nich stanowią kopie zachowanych bądź domniemanych zapisów terenowych, które Kolberg dla różnych celów przepisywał na czysto. Inne są manuskryptami melodii opublikowanych przez Kolberga w *Lubelskiem*, głównie w cz. II, bądź replikami innych czystopisów, jeszcze inne wreszcie są wariantami melodii opublikowanych lub zachowanych w rękopisach. Zdarzają się trzykrotne notacje tej samej melodii, odzwierciedlające różne etapy pracy Kolberga.

Znaczna część czystopiśmiennych notacji znajduje się w tece 17 *Lublin, Biłgoraj*, zawierającej kilkadziesiąt arkuszy niebieskiego koloru, na których w równomiernych odstępach starannie nakreślone zostały pięciolinie. Na nich czytelnie zanotował Kolberg melodie, w większości bez tekstów, a w znacznej mierze także bez proweniencji.

Analiza i porównanie wszystkich zanotowanych wątków muzycznych nie daje w wielu wypadkach jednoznacznej odpowiedzi na temat wzajemnych relacji zachowanych zapisów. Nie zawsze można rozstrzygnąć czy mamy do czynienia z wariantem danej melodii pochodzącym od innego wykonawcy, czy z nieznacznie zmienioną repliką tego samego zapisu pierwotnego. Znamiennym przykładem tych skomplikowanych relacji jest jednolity zespół manuskryptów w tece 5, składający się z małych kartek powycinanych z większych arkuszy, zawierający odpisy melodii z innych kart, częściowo z drobnymi korektami notacji. Są one zapewne śladem wstępnej redakcji rozdziału „Tańce". Główną przyczyną wątpliwości jest nieznajomość założeń metodologicznych Kolberga, rozpoznawalnych jedynie przez analizę tej części jego spuścizny drukowanej i rękopiśmiennej, która dotrwała do naszych czasów. Dają się tu wyśledzić następujące prawidłowości:

1. Kolberg, przepisując melodię z zapisu terenowego, wprowadzał często drobne zmiany w przebiegu linii melodycznej w postaci zmiany wysokości niektórych dźwięków, dodania bądź pominięcia przednutek, rozdrobnień rytmicznych itp. Ponadto transponował często melodie do pobliskich tonacji, zazwyczaj o sekundę wielką lub o kwartę czystą (niekiedy popełniając przy tym drobne błędy w relacjach tonalnych), wreszcie zmieniał oznaczenia metryczne z $\frac{3}{4}$ na $\frac{3}{8}$, przeważnie nie podając na początku melodii ułamka określającego metrum.

2. Przygotowując materiał do druku preparował często notacje, ze względów oszczędnościowych skracając zapis — zwykle z ośmiu do czterech taktów, dodając znaki repetycji, zaś przebieg melodii zapisując „piętrowo", co wygląda jak notacja dwugłosu. W celu właściwego odczytania melodii (następstwa fraz) umieszczał nad pierwszym taktem każdej frazy drobne cyferki 1 i 2, jedna nad drugą, wskazujące kolejność przebiegu melodii (por. liczne notacje melodii, szczególnie w II cz. *Lubelskiego*). Niezależnie od tego obie wersje zapisu mają w druku zróżnicowany format nut — zwykle druga z kolei zanotowana została mniejszymi nutkami. W podobny sposób oznaczał Kolberg wariantowe rozwiązania poszczególnych dźwięków lub całych fragmentów melodii (w suplemencie tego rodzaju notacje zostały przedstawione w postaci pełnego zapisu liniowego bez repetycji).

3. Nie we wszystkich zapisach określał Kolberg ich pochodzenie, a o zakwalifikowaniu do druku w tym tomie decydowało m. in. usytuowanie zapisu w otoczeniu melodii o znanym pochodzeniu regionalnym, jak również pararelne notacje (repliki lub bliskie warianty) z oznaczoną proweniencją. Kwestia proweniencji melodii jest zresztą osobnym poblemem warsztatu Kolberga.

Przedstawione wyżej uwarunkowania były brane pod uwagę jako kryteria kwalifikowania melodii do druku w *Suplemencie*. Nie było wątpliwości co do jednokrotnych zapisów melodycznych, których Kolberg nie wykorzystał w żadnym z tomów *Lubelskiego*; ich miejsce w *Suplemencie* było rzeczą oczywistą.

Rozstrzygnięć wydawcy — nierzadko trudnych — wymagały natomiast zapisy wielokrotne, z których część to ewidentne repliki tej samej notacji, część jednak to zapisy różniące się między sobą, bądź od postaci opublikowanej w *Lubelskiem*, nieznacznymi odmianami w notacji,

a w przypadku pieśni niekiedy również tekstem, a wreszcie lokalizacją.

Wobec konieczności pominięcia w suplemencie melodii opublikowanych już przez Kolberga w tomach *Ludu*, zasadniczą kwestią było rozpoznanie zapisu: czy jest on identyczny z formą opublikowaną w którymś z tomów *Lubelskiego*, czy się od niej różni. Jeżeli zaś się różni, to czy są to różnice natury graficznej, czy oznaczają inny wariant tej samej melodii. Wiadomo wszak, że wariabilność repertuaru muzycznego jest immanentną cechą ludowego wykonawstwa. Kwestią otwartą pozostaje adekwatność notacji Kolberga, dokonywanych na żywo na podstawie jednorazowego wykonania, które nawet powtarzane, może się różnić w szczegółach. Że Kolberg był tego świadom, świadczą cechy graficzne jego rękopisów terenowych, zawierających liczne poprawki, skreślenia, wariantywne notacje.

Są też podstawy do przypuszczenia, że drobne odmianki wprowadzał Kolberg w trakcie przepisywania melodii na czysto z zapisu terenowego, kierując się albo pamięcią (co nie zawsze wydaje się prawdopodobne), albo raczej znajomością stylu i techniki śpiewu lub gry, bądź wreszcie jakimiś analogiami. Wszystko to ogarnięte jest tajemnicą jego warsztatu, nigdzie się bowiem nie wypowiadał na piśmie na temat metody swej pracy nad rękopisami. Tak więc nie wszystkie paralelne zapisy muszą oznaczać warianty pochodzące od różnych wykonawców — co by je rekomendowało do suplementu — część z nich to warianty pozorne, powstałe w trakcie sporządzania przez Kolberga kopii zapisu terenowego, a tym samym nie kwalifikujące się do druku. O ich istnieniu informują przypisy do odnośnych melodii w suplemencie.

W zapisach z oznaczoną przez Kolberga proweniencją może ona służyć jako kryterium odróżniania wariantu rzeczywistego od pozornego. Jednakże i ta wskazówka nie jest niezawodna, gdyż Kolberg kierując się wiadomymi sobie przesłankami niejednokrotnie zmieniał lokalizację w trakcie pracy redakcyjnej, co wynika z porównania rękopisów z wersją opublikowaną w *Lubelskiem*, bądź zapisów wielokrotnych (zob. np. komentarze do cz. II *Lubelskiego* nr 62 i 169). Nierzadkie są też przykłady melodii opublikowanych z określoną proweniencją, podczas gdy w autografe źródłowym brak lokalizacji (por. np. komentarze do cz. II *Lubelskiego* nr 95, 149). W zasadzie dwie notacje tej samej melodii (z tekstem lub bez) o różnej proweniencji kwalifikowały się do druku

w suplemencie. Jednakże niektóre z nich zostały pominięte, mimo różnicy w lokalizacji (zwłaszcza pobliskiej), jeśli nie było wątpliwości co do identyczności wersji rękopiśmiennej i opublikowanej. Decyzję musiał podjąć wydawca po dokładnej analizie zapisów, przyjmując, że różnice w proweniencji są wynikiem świadomej korekty Kolberga, a nie rezultatem notacji dwóch niezależnych wykonań melodii.

Przykładem arbitralnego traktowania przez Kolberga materiału rękopiśmiennego są melodie opublikowane przezeń w postaci zredukowanej, jakby przykrojonej do ograniczonych możliwości zamieszczenia ich w wydawnictwie. Szereg opublikowanych tam pieśni składa się z dwóch okresów, z których pierwszy ma podpisany tekst, zaś drugi stanowi instrumentalną dogrywkę (por. np. numery 125–128 w cz. II *Lubelskiego*). Otóż takich melodii jest w rękopisach więcej niż w publikacji. Okazało się, że część z nich Kolberg publikował w wersji skróconej, bez dogrywki, którą pominął zapewne dla oszczędności miejsca. W takich przypadkach — o ile rękopis pokrywał się z wydrukowanym fragmentem melodii — w *Suplemencie* zamieszczono tylko ową pominętą dogrywkę, odsyłając w przypisie do formy „macierzystej", opublikowanej w pierwodruku.

W *Suplemencie* uwzględniono wszakże te utwory, których rękopisy różniły się od wersji wydrukowanej w *Lubelskiem* innym tekstem, bądź odmiankami w przebiegu melodii, wskazującymi na odrębne źródło notacji. Pominięte natomiast zostały te melodie z zachowanych rękopisów, które mimo nieznacznych odchyleń w notacji, nie naruszających tożsamości melodii, można uznać za źródło publikacji Kolberga. O każdym tego rodzaju zapisie poinformowano w przypisach do odnośnych melodii w *Suplemencie* — bądź opisując ważnejsze odchylenia w notacji, bądź tylko wzmiankując o występowaniu nieistotnych różnic, nie wnikających w strukturę, zwłaszcza tonalną, wariantu. Dotyczą one przeważnie takich szczegółów jak: rozdrobnienia wartości i grupy rytmiczne, rytmy punktowane i synkopy, pojedyncze nuty zamienne, ozdobniki (przednutki, mordenty) itp.

Tak więc w suplemencie opublikowany został cały zachowany rękopiśmienny materiał muzyczny z Lubelskiego, z wyjątkiem zapisów, które uznane zostały za wydane w cz. I i II *Lubelskiego*. Wszystkie utwory muzyczne w *Suplemencie* dzielą się na pieśni i melodie bez tekstu, mające po części wyraźny charakter muzyki instrumentalnej. Niestety Kolberg

nie miał zwyczaju podawać informacji o wykonawcach dokumentowanych melodii, stąd nie wiadomo nic nie tylko o osobach wykonawców (ich płci, wieku, nie mówiąc o nazwiskach), ale nawet o naturze zapisywanych utworów. Cechy graficzne notacji częstokroć nie pozwalają jednoznacznie odróżnić melodii instrumentalnych od wokalnych, o ile nie ma pod nimi podpisanego tekstu.

Zaledwie w kilku zapisach odnotował Kolberg, że melodia była wykonana na skrzypcach (por. np. nr 396, 397 w cz. I *Lubelskiego*, nr 172 w *Suplemencie*). W przykładzie 172 dotyczy to tylko czterotaktowej dogrywki, z czego wnosić wolno, że poprzednie osiem taktów to notacja melodii wokalnej, choć brak do niej słów (być może nuconej przez samego skrzypka). Podobnym zapisem, lecz z tekstem, jest melodia nr 78 w cz. II *Lubelskiego*. Takich przykładów jest zresztą wiele w tym tomie (por. tamże numery 84, 108, 119, 125–128 i in.). Choć Kolberg nie zanotował w nich słowa „skrzypce", to cechy notacji i figuracyjny charakter linii melodycznej tych dogrywek wskazują na zapisy gry skrzypcowej.

Trudno wyjaśnić brak informacji w tym względzie — nie wiadomo czy spowodowany przeoczeniem, czy niedocenieniem przez Kolberga ich znaczenia. Także wiele zapisów melodii bez tekstu ma wyraźne znamiona techniki gry skrzypcowej, widoczne w gatunku figuracji, niewokalnych chromatyzmach i typowo instrumentalnej ornamentyce (np. mordenty, tryle), a szczególnie w zanotowanych dwudźwiękach — np. w melodiach nr 119, 145 w cz. II *Lubelskiego* oraz w *Suplemencie* numery 156, 184, 242, 243, 262, 273, 331. W nielicznych zapisach widoczne są ślady potrącania przez skrzypka pustej struny (nr 156, 331 w *Suplemencie*), inne z kolei wskazują na zaawansowaną technikę gry wykonawcy (nr 265 tamże) — o ile oczywiście notacja Kolberga wiernie oddaje przebieg wykonania.

Niezrozumiałe wydają się przeto typowo instrumentalne cechy zapisów melodii pieśni z tekstem, takie jak mordenty, tryle, figuracje, dość licznie rozsiane w pieśniach w cz. II *Lubelskiego* oraz w *Suplemencie*. Być może stosowany przez Kolberga system notacji miał wskazywać na powszechny w folklorze muzycznym dwoisty charakter melodii, zarówno śpiewanych, jak i granych na skrzypcach (z innymi instrumentami melodycznymi na tym terenie Kolberg raczej nie mógł się spotkać). Możliwe było również wtórne podkładanie przez Kolberga tekstu pod melodie

wcześniej zanotowane jako instrumentalne.

Notacjami instrumentalnymi są zapewne melodie bez tekstu opatrzone tytułem tańca — zarówno w pierwodruku *Lubelskiego*, jak i w suplemencie (por. zwłaszcza liczne melodie w cz. II, a także tańce zamieszczone na początku rozdziału „Tańce i melodie bez tekstu" w suplemencie — od numeru 142).

Układ melodii w suplemencie opiera się na zasadach przyjętych dla edycji *Dzieł wszystkich*, a wzorowanych na praktyce Kolberga, zgodnie z czym w pierwszej kolejności zamieszczone są melodie z tekstem (najpierw pieśni obrzędowe, następnie powszechne), ułożone według treści słownej, a za nimi melodie bez tekstu.

Układ tych ostatnich opiera się w zasadzie na kryteriach muzycznych, z pewnymi wszakże wyjątkami, do których należy m. in. kryterium funkcji. Zgodnie z nim melodie bez tekstu o wyraźnie zaznaczonych funkcjach obrzędowych zamieszczane są w rozdziałach poświęconych zwyczajom i obrzędom, z którymi mają potwierdzony przez Kolberga bezpośredni związek (por. np. melodie w opisach wesel w cz. I *Lubelskiego*).

Kryteria muzyczne stanowiące podstawę porządkowania melodii bezteksowych obejmują przede wszystkim cechy metrorytmiczne oraz struktury meliczne, a w dalszej kolejności również właściwości tonalne i budowę formalną utworów, ewentualnie inne jeszcze elementy (np. harmonikę). Pierwszą linię podziału stanowi kod metryczny, dzielący cały zbiór na melodie w metrum parzystym i trójmiarowe, osobno wyróżniający formy w metrum złożonym i zmiennym oraz ametryczne (o rytmice swobodnej). W tej też zwykle kolejności są grupowane melodie w *Dziełach wszystkich* Kolberga. Kryterium meliczne pozwala wyłonić występujące w zbiorze wątki melodyczne oraz ich bliskie i dalsze warianty. Wobec melodii nie mieszczących się w tych schematach stosuje się dalsze kryteria formalne.

Ostateczny układ melodii bez tekstu w *Suplemencie* podyktowany został specyfiką materiału muzycznego i odbiega nieco od stosowanych zwykle zasad. I tak ze względu na przygniatającą w zbiorze przewagę melodii trójmiarowych (211 wobec zaledwie trzech dwumiarowych i trzech w metrum zmiennym) znalazły się one w publikacji przed melodiami dwudzielnymi, podobnie zresztą jak to uczynił Kolberg wydając II cz.

Lubelskiego. Na początku sekwencji umieszczone zostały melodie z podanymi nazwami tańców trójmiarowych: polonezów, mazurów itd. Pozostałe melodie mimo wyraźnych rytmów tanecznych zostały ułożone według innych niż rytmiczne kryteriów. Z uwagi na dużą ilość melodii o jednorodnym typie mazurowym i duży rozrzut trudnych do uszeregowania wariantów, wobec części materiału zastosowano pozamuzyczne kryterium terytorialne, dla wyeksponowania zawartych w zbiorze drugoplanowych wartości folklorystycznych. W tym celu wyodrębniono z materiału melodie z oznaczoną proweniencją i uprządkowano je według podanej lokalizacji. Ten sposób porządkowania pozwala choć fragmentarycznie ukazać wątki lokalnego repertuaru, w domyśle należącego do jednego wykonawcy.

Zastosowanie kryterium proweniencji zapobiega rozproszeniu melodii pochodzących z jednego źródła (jak to się dzieje np. z repertuarem pieśni porządkowanych według kryterium tekstowego), co ma określoną wartość informacyjną. Przestrzenne uporządkowanie lokalizacji, łączące lokalne formy w większe zespoły repertuarowe, ukazuje zasięgi terytorialne poszczególnych wątków melodycznych. Należy zaznaczyć, iż pochodząca od wydawcy lokalizacja części melodii podana w klamrze została ustalona na podstawie przesłanek wynikających z analizy rękopisów terenowych. Podstawą wnioskowania jest zwyczajowo przez Kolberga stosowana praktyka pomijania w manuskryptach oznaczenia proweniencji nad kolejnymi melodiami notowanymi na jednej karcie — jeżeli pochodziły one z tej samej miejscowości, której nazwę umieszczał on nad pierwszym zapisem.

Tak więc układ melodii tej części zbioru zgodnie z ich proweniencją przebiega w porządku geograficznym wzdłuż linii okalającej centrum regionu — czyli Lublin z otaczającymi go wsiami podmiejskimi — od zachodu, przez północną i wschodnią część regionu aż po kraniec południowy nad dolnym Sanem (Krzeszów). Jeśli do tego obrazu przestrzennego dodać lokalizacje odnotowane w rozdziale „Pieśni powszechne" oraz w obydwu tomach pierwodruku, otrzymamy zarys obszaru eksploracji terenowej Kolberga na Lubelszczyźnie i odpowiadający mu zasięg regionu zawarty w Kolbergowskiej dokumentacji. Należy podkreślić, że na krańcach wschodnich zasięg ten zazębia się z sąsiednim obszarem wschodniej Lubelszczyzny, również przez Kolberga eksplorowanym, lecz

zaliczonym przezeń do zróżnicowanego etnicznie regionu chełmskiego (por. *Chełmskie* cz. I i II, tomy 33 i 34 *Dzieł*).

Pozostały zespół melodii bez tekstu o nie określonej proweniencji został uszeregowany według wspomnianych wyżej kryteriów muzycznych. Układ ten opiera się na podobieństwach formalnych melodii i jest jednym z wielu możliwych, zależnie od tego jakie cechy przyjmie się za podstawę szeregowania utworów (np. struktury rytmiczne, interwalikę, architektonikę itd.).

W przypisach do pieśni i melodii bez tekstu podano, i w miarę potrzeby scharakteryzowano ich źródło, a ponadto poinformowano o niezbędnych zabiegach edytorskich. Nie informowano jedynie o drobnych uzupełnieniach zasygnalizowanych zwyczajowo przez ujęcie ich w nawias kwadratowy.

Odesłania Kolberga do melodii publikowanych w innych źródłach nie zostały skomentowane w przypisach jeśli były zgodne; skomentowano jedynie odesłania błędne.

Oddzielną część tomu 75 stanowią przypisy źródłowe dotyczące melodii opublikowanych przez Kolberga w obydwu częściach *Lubelskiego* (tomy 16 i 17 *Dzieł wszystkich*). Przede wszystkim informują one o źródłach zachowanych w archiwum Kolberga z podaniem ich sygnatur. Stąd brak komentarza oznacza, iż nie odnaleziono rękopisu będącego źródłem publikacji albo jego replik. Ponadto podano w przypisach wszelkie różnice między źródłem a formą opublikowaną, a także przytoczono uwagi Kolberga z rękopisu pominięte w druku, jak np. dopisany tytuł „owczarz" nad melodią 503 w cz. II.

Najczęściej występujące różnice dotyczą wręcz systemowej zmiany metrum z $\frac{3}{4}$ w rękopisie na $\frac{3}{8}$ w druku. Zaznaczyć należy, że w części suplementowej melodie trójmiarowe zostały opublikowane w metrum $\frac{3}{4}$ zgodnie z ich notacją w rękopisach, chociaż Kolberg opublikowałby je zapewne w metrum $\frac{3}{8}$, tak jak to uczynił w pierwodruku *Lubelskiego*. Nierzadkie są też transpozycje tonacji, nie wiadomo jakimi względami podyktowane. Bardzo często występują też różnice w rozmiarach melodii, opublikowanych w wersji skróconej (np. z 8 do 4 taktów z dodaniem znaku repetycji), podczas gdy w rękopisie znajduje się pełen zapis ośmiotaktowy. Te zabiegi redakcyjne były zapewne podyktowane oszczędnością miejsca w publikacji dla potanienia kosztów druku.

Poważniejsze różnice w notacji melodii zostały w komentarzu omówione, w niektórych przypadkach przedstawione w przykładzie nutowym. Drobne odchylenia w notacji, nie mające znaczenia dla kształtu melodii, zostały tylko odnotowane. Podano również różnice w oznaczeniu proweniencji lub informację o braku jej w rękopisie, podczas gdy jest obecna w publikacji. Charakterystyczny dla Kolberga sposób oznaczania proweniencji z przyimkiem „od" (np.: „od Lublina") należy interpretować jako określenie szerszego zasięgu występowania formy. To samo dotyczy proweniencji oznaczonych nazwami kilku, niekiedy oddalonych od siebie miejscowości. Mogą się za tym zresztą kryć także pewne domniemania co do dokładnego pochodzenia pieśni czy melodii. W takie niuanse komentarze nie wnikają, m. in. z powodu braku pełnej dokumentacji w Kolbergowskim archiwum; podają tylko faktyczną treść rękopisu.

Kolbergowska dokumentacja folkloru muzycznego Lubelszczyzny, zawarta w dwóch tomach *Lubelskiego* i w obecnie publikowanym suplemencie, ukazuje obiegowy repertuar funkcjonujący w tym regionie około połowy XIX wieku. Obejmuje ona nie tylko pieśni i melodie ludowe, lecz również przykłady folkloru miejskiego i szlacheckiego. Wolno jednak sądzić, że zabrakło w niej pewnych wątków muzycznych, których obecności można byłoby się spodziewać, szczególnie obrzędowych pieśni dorocznych, mała jest także liczba ballad z ich charakterystycznymi melodiami.

W obrazie muzyki regionu, jaki przedstawia zbiór Kolberga, uderzająca jest absolutna przewaga melodii trójmiarowych w rytmach mazurkowych, co upodabnia Lubelszczyznę do sąsiedniego obszaru mazowieckiego, gdzie podobna dominacja jest charakterystyczną cechą regionu. Stosunkowo niewielki jest udział w repertuarze melodii parzystometrycznych, chyba nie w pełni odzwierciedlający ówczesną rzeczywistość repertuarową w regionie. Ciekawy jest niewielki zespół weselnych melodii obrzędowych, opublikowanych w cz. I *Lubelskiego* w opisie wesel. Są to melodie bezmetryczne o rytmice swobodnej, które Kolberg zdeformował wtłaczając je w metrum trójdzielne (por. przykłady nr 82, 83, 100, 166, 167, 169 w cz. I *Lubelskiego*), podczas gdy jeszcze u schyłku XX wieku melodie te śpiewa się w regionie w sposób zgodny z archaiczną beztaktową manierą wykonawczą. Maniery tej Kolberg był świa-

dom, czemu dał wyraz we wstępie do *Pieśni ludu polskiego* pisząc: „Lecz bywały i śpiewy [...] pozbawione owej równowagi taktowej [...], przypominające w tem niekiedy dawne śpiewy i chorały kościelne; trudność określenia tego musiała choć w części zastąpić fermata [...]".[1] Warto nadmienić, że w swej praktyce wydawniczej Kolberg nie ograniczał się do samych fermat. Chcąc wtłoczyć swobodny przebieg rytmiczny w schemat podziału taktowego stosował sztucznie takie rozwiązania pisowni muzycznej, jak przedłużanie bądź skracanie wartości nut, ligatury międzytaktowe, nienaturalne synkopy, grupy rytmiczne itp. (por. np. zapis melodii 82 w cz. I *Lubelskiego*). Podobne zapisy znajdujemy w wielu tomach Kolberga reprezentujących regiony Polski południowo–wschodniej i przylegających ziem ruskich, gdzie ametryczne melodie obrzędowe były rozpowszechnione (np. *Radomskie, Sandomierskie, Sanockie–Krośnieńskie, Chełmskie, Ruś Czerwona*). Publikowanie melodii bez określonego metrum i podziału na takty nie zgadzało się widocznie z poglądami Kolberga na zasady notacji muzycznej. W celu właściwego odczytania sformalizowanych zapisów należałoby odrzucić sztuczne podziały taktowe, traktując wartości nut jako przybliżone, bez narzuconego im rygoru rytmicznego, nadając melodiom brzmienie zbliżone do oryginalnego.

Mimo pewnych luk gatunkowych i nierównomiernego rozrzutu punktów badawczych na mapie regionu zbiór melodii z Lubelskiego można uznać za reprezentatywny dla dziewiętnastowiecznego repertuaru muzyki ludowej tamtejszego regionu i odzwierciedlający lubelski idiom muzyczny.

Bogusław Linette

[1] O. Kolberg *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. VIII.

SUPLEMENT DO „LUBELSKIEGO"

OBRZĘDY I PIEŚNI OBRZĘDOWE

Dożynki[1]

W Lubelskiem (Biłgoraj) przy dożynkach żeńcy przystawcę, karbowego lub tego, co nad nimi ma dozór, obwiną (niby związą) w powrósła, które około niego okręcą.

Kolędy

1

Puławy

Dnia jednego o północy
zasnęliśmy z wielkiej niemocy,
czy mi się widziało, czy mi się śniło,
że nad moją szopą słońce świeciło.

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1312, k. 14.]

1. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 24. Obok tekstu notatki Kolberga:] *Kolędy* fol. 50 [zob. M. M. Mioduszewski *Pastorałki i kolędy.* Kraków 1843 s. 50], melod.: Jadą wozy za wozami [zob. J.] Konopka *P[ieśni] l[udu] krakowskiego.* [Kraków 1840, mel. nr XI. Zapis Konopki przedrukował Kolberg w cz. II *Krakowskiego*, DWOK T. 6, nr 354. Tekst por. nr 7 w cz. I *Lubelskiego.*]

4

2

Końskowola

Paśli pasterze swoj trzod na przyłogu,
a wy, anieli, śpiewajcie chwałę Bogu.

Sobótka[1]

Milejów (Łęczna) nad Wieprzem

Muzykanty chodzą pod okna dziewczyn i grają:

3

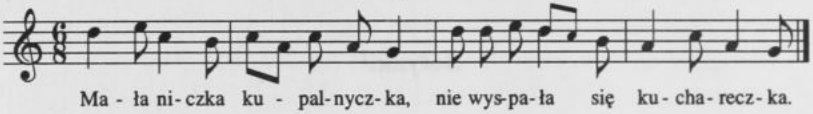

Mała niczka kupalnyczka,
nie wyspała się kuchareczka.

Weselne

4

Podlasie

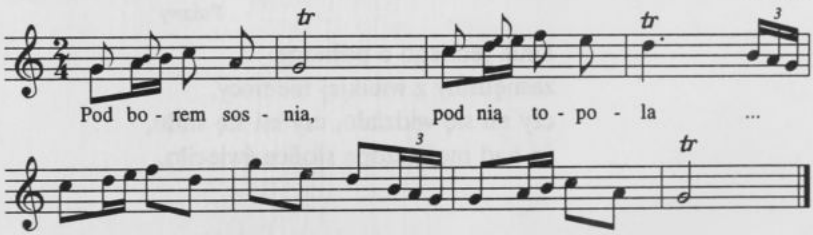

Pod borem sosnia,
pod nią topola ...

2. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 24, obok tekstu notatki:] *Kolędy* fol. 130 [zob. M. M. Mioduszewski *Pastorałki* . . . s. 130], nie ma melodyi.

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 3203, k. 41.]

4. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 26, nad melodią notatka:] Pieśń. [Pełny tekst zob. *Radomskie* cz. I, DWOK T. 20, nr 168, Mazowsze cz. I, DWOK T. 24, nr 111, 187, *Mazowsze* cz. II, DWOK T. 25, nr 22-24 i *Mazowsze* cz. III, DWOK T. 26, nr 178.]

5

Weselna

od Puław (Wronów)

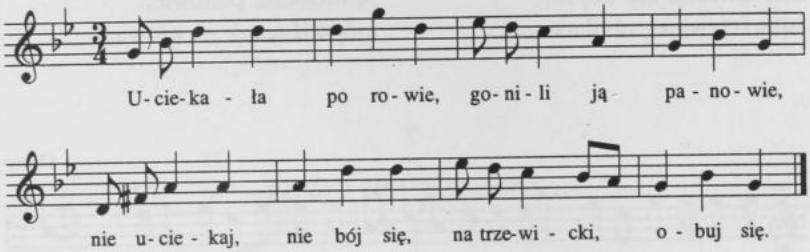

Uciekała po rowie,
gonili ją panowie.
Nie uciekaj, nie bój się,
na trzewicki, obuj się.

Ja trzewicków nie schodzę,
z panami się nie zgodzę.
A widzicie, panowie,
moj wianecek na głowie.

6

od Markuszowa

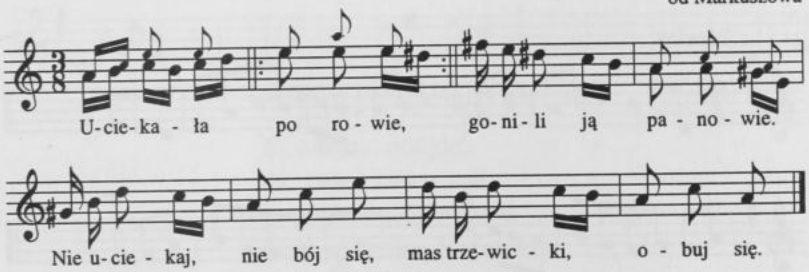

5. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17 nr 7. Inny zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 51, nr 199. Tekst zwr. 1 w. 1-2 i zwr. 2 w. 3–4 także w rkp. Kolberga w tece 16, sygn. 1209, k. 3, nr 28, bez melodii, z lokalizacją ogólną „Osiny", tam nad tekstem notatka:] ob[erek. Por. pieśń następna.]

6. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 29, nad tekstem notatka:] weselna ? [pod tekstem odsyłacze:] tekst zob. *Lud* ser. XI [*Poznańskie* cz. III, DWOK T. 11] s. 63 nr 26, [melodia zob.] ser. XIX [*Kieleckie* cz. II, DWOK T. 19] nr 408.

Uciekała po rowie,
gonili ją panowie.
Nie uciekaj, nie bój się,
mas trzewicki, obuj się.

Ja trzewików nie schodzę,
z panami się nie zgodzę.
A widzicie, panowie,
mój wiánecek na głowie.

7

Osiny

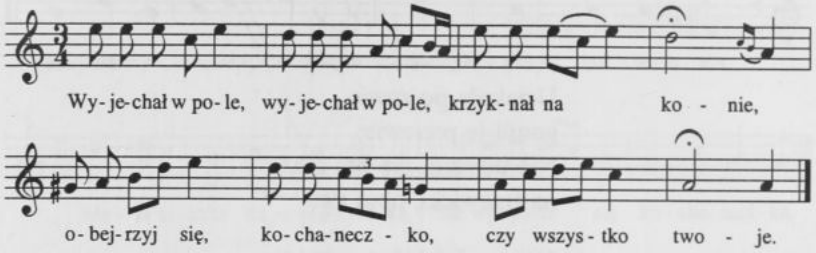

|:Wyjechał w pole:|,
krzyknął na konie,
obejrzyj się, kochaneczko,
czy wszystko twoje.

8

Weselny

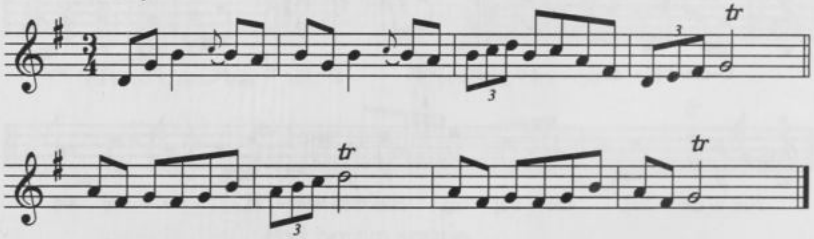

7. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 2. Melodia opublikowana z innym tekstem w cz. I *Lubelskiego* nr 387; inny wariant tamże nr 251. Oba te warianty oraz rękopis z teki 2 są różnymi notacjami tego samego typu bezmetrycznej melodii obrzędowej, wtłaczającymi ją mechanicznie w upostaciowanie metryczne. Wskazuje na to prozodia oraz melizmatyczne połączenie nut.]

8. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1655.]

PIEŚNI POWSZECHNE

Miłość

Pieśni zalotne

9

od Lublina

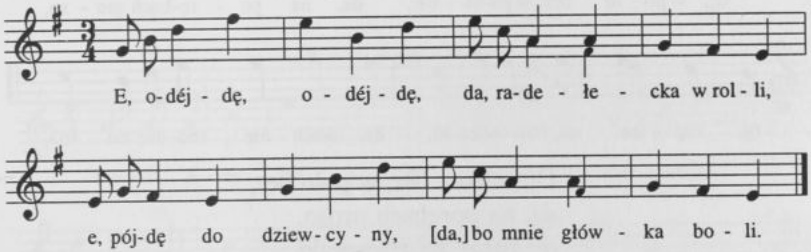

E, odéjdę, odéjdę,
da, radełecka w roli,
e, pójdę do dziewcyny,
[da,] bo mnie główka boli.

E, odéjdę, odéjdę,
da i w polu orania,
e, pójdę do dziewcyny,
da, do swego kochania.

9. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 104, w zapisie terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) lokalizacja ogólna „Tatary".]

10

Lubelskie podlaskie

Oj, rysie konie, rysie,
ta, pomotały mi się
ta, kiedyz jo zajadę
ta, do mojej Marysie.

Oj da, niedaleko do niej,
da, przez cztéry zagony,
da, przez jarą pszeniczkę,
da, przez gaik zielony.

11

od Frampola (Dzwola)

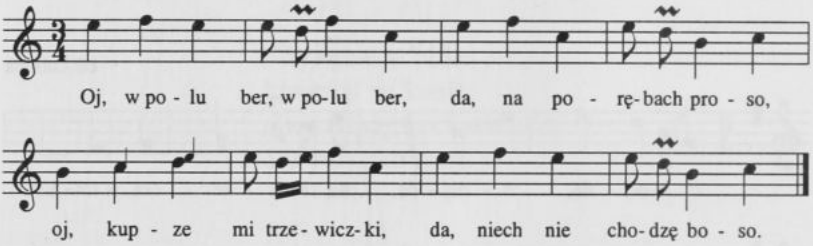

Oj, w polu ber, w polu ber,
da, na porębach proso,
oj, kupze mi trzewiczki,
da, niech nie chodzę boso.

Oj, miała ci ja, miała,
da, siedmiu zalotników,
oj, zaden mi nie kupił,
da, na nogi trzewików.

---

10. [Rkp. Ciesielskiego, teka 35, sygn. 1312, k. 13, przysłany prawdopodobnie w październiku 1865 r., lokalizacja dopisana nad tekstem przez Kolberga.]

11. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 224, pod pieśnią notatka:] tekst p[atrz] Działyń w Lipnowskiem, [w tomach *Mazowsza* nie odnaleziono wariantu tej pieśni. Tekst por. nr 48 i 147 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, tylo tez to jeden,
da, z Turobina malarz,
oj, kupił mi trzewicki,
da i pończoszki zaraz.

12

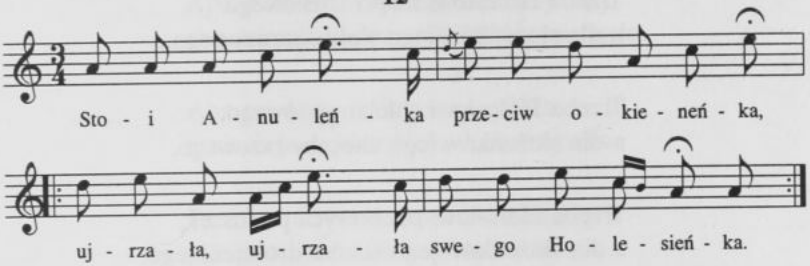

Stoi Anuleńka przeciw okieneńka,
ujrzała, ujrzała swego Holesieńka.

13

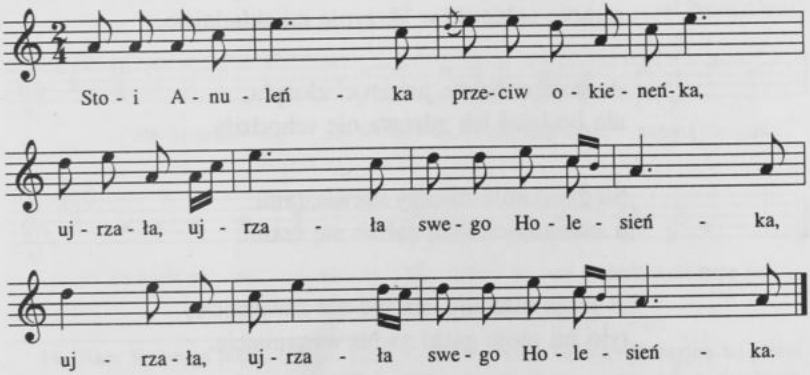

12. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 39. Trójmiarowy wariant pieśni następnej, zapisanej na tej samej karcie i pieśni opublikowanej w cz. I *Lubelskiego* nr 415. Oba zapisy ukazują próby sporządzenia najbardziej adekwatnej notacji tej samej melodii.]

13. [Rkp. Kolberga (melodia) i Hemplówny (tekst), teka 3203, k. 39, wśród pieśni opublikowanych przez Kolberga w *Lubelskiem*. Zapis terenowy melodii z incipitem tekstu w rkp. Kolberga teka 3203, k. 24, bez lokalizacji. Por. pieśń poprzednia.]

Stoi Anuleńka przeciw okieneńka,
ujrzała, ujrzała swego Holesieńka[1].

A moja mamo, już Holesio jedzie,
cóż on będzie jadł u nas na obiedzie?

Trzeba Holesiowi mięsa trusiowego[2],
a dla służeńków jego wołu skarmionego.

Trzeba Holesiowi chleba pytlowego,
a dla służeńków jego choczby razowego.

Trzeba Holesiowi puchowych poduszek,
a dla służeńków jego sianka drobneńkiego.

Siedzi Anula między niewiastami,
a mamula chodzi, zaliwa się łzami.

A moja mamulu, na nic nie zważajcie,
a moje sukienki w skrzynie mi składajcie.

A moja córuniu, jużem ci złożyła,
ale bodajeś ich zdrowa nie schodziła.

Siedzi Anula między niewiastami,
a mamula chodzi, zaliwa się łzami.

A moja mamulu, na nic nie zaważajcie,
tylo mi moje gąski za las wyganiajcie.

A moja córuniu, jużem ci wygnała,
ale bodajś z nich nie korzystowała.

---

[1] Olesia [wyjaśnienie dopisane przez Kolberga]

[2] zwierzyny [wyjaśnienie Hemplówny]

Holesiowe konie we wrotach bryknęli,
a Anuline jak wryte stanęli.

Jak przyjechali przed nowe pokoje:
Witajże, Anulu, zakochanie moje!

Abo mnie witajcie, abo nie witajcie,
abo mi naprendzy po ksiondza posłajcie.

Abo mi dajcie kałamarz i piórko,
a niech ja zapisze Holesiowi wszystko.

Parę koralików na kościół oddajcie,
a srijbło i złoto Holesiowi dajcie.

A mnie pochowajcie w kościele za drzwiami,
co Holesio spojrzy, zaleje się łzami.

14 od Puław (Osiny)

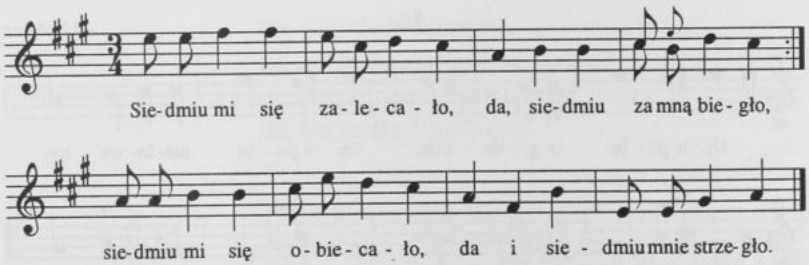

14. [Rkp. Kolberga teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 4. Inna wersja redakcyjna tej pieśni w rkp. Kolberga w tece 5, sygn. 1137/I, k. 31, w tonacji G-dur, metrum $\frac{3}{8}$, w 4 taktach z repetycją. Brak w niej dwu końcowych taktów. Drugi zapis w tece 33, sygn. 1305, k. 151, nr 195, bez proweniencji. W zapisie z teki 5 w tekście między w. 3 i 4 dodatkowy wiersz: „siedmiu wrota otwierało" oraz niżej notatka:] Tekst ser. 1 [*Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1] nr 79 [s. 334], nuta ser. 1 [tamże] s. 316 nr 26, 195, 242, 381. [Zapis tekstu także w rkp. Kolberga w tece 16, sygn. 1209, k. 3, nr 23, tam tekst jak w tece 5 bez w. 2, z lokalizacją ogólną „Osiny" i notatką:] ob[erek. Tekst por. nr 160 w cz. II *Lubelskiego*.]

Siedmiu mi się zalecało,
da, siedmiu za mną biegło,
siedmiu mi się obiecało,
da i siedmiu mnie strzegło.

15 od Krzeszowa

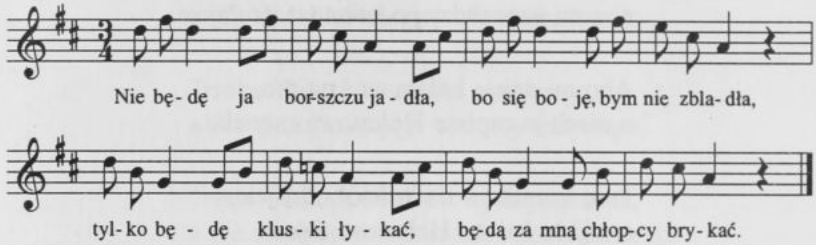

Nie będę ja borszczu jadła,
bo się boję, bym nie zbladła,
tylko będę kluski łykać,
będą za mną chłopcy brykać.

16 od Lublina

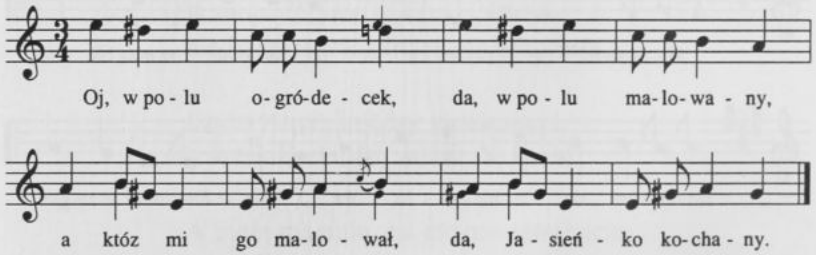

15. [Rkp. Kol ɔrga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 201. Tekst por. nr 124 w cz. II *Lubelskiego*.]

16. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 101, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu i lokalizacją ogólną „Tatary", pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 3, wykonanym prawdopodobnie także w Tatarach.]

Oj, w polu ogródecek,
da, w polu malowany,
a któż mi go malował,
da, Jasieńko kochany.

17 od Markuszowa (Garbów)

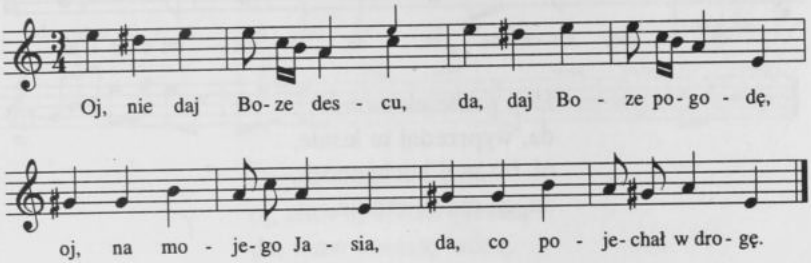

Oj, nie daj Boze descu,
da, daj Boze pogodę,
oj, na mojego Jasia,
da, co pojechał w drogę.

Oj, pojechał, pojechał,
da, sukienki sprawować[1],
oj, nie daj Boze descu,
da, bo będ[ą][2] blakować [3].

17. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 137. W tece 5, sygn. 1137/I, k. 33 inny zapis melodii w 4 taktach z repetycją, z następującymi różnicami:

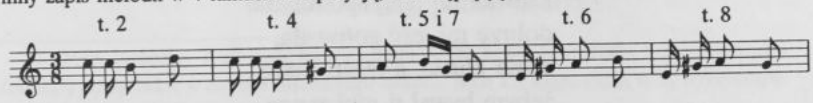

Melodia por. nr 16 w suplemencie, tekst por. nr 151 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1]kupić

[2][w obu rkp. „będę"]

[3]blednąć

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

18

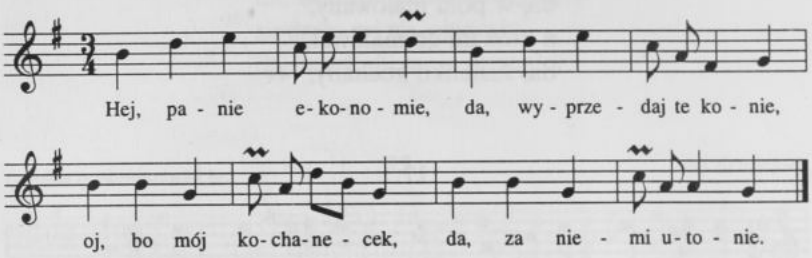

Hej, panie ekonomie,
da, wyprzedaj te konie,
oj, bo mój kochanecek,
da, za niemi utonie.

19

Puławy

Heila, gąseczki,
z dużej góreczki,
gdzież ja będę prała
Jasiowi chusteczki.

Gdzie będę je prała,
gdzie będę suszyła,
a przy jasnej górze,
na jedwabnym sznurze.

20

Dziwka mi [się] spodobała,
dobrze mi jeść gotowała,
sobie kluski, a mnie kaszę,
żebym bywał u niej zawse.

18. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 238.]
19. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 19, nad tekstem notatka:] maz[ur.]
20. [Rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 10, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.]

21 [Tatary]

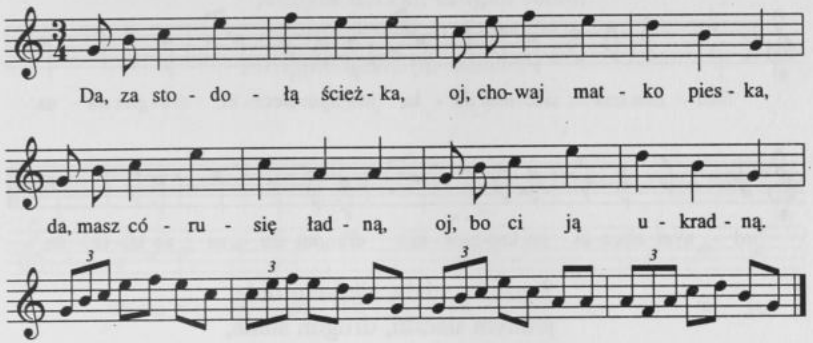

Da, za stodołą ścieżka,
oj, chowaj matko pieska,
da, masz córusię ładną,
oj, bo ci ją ukradną.

22 [Tatary]

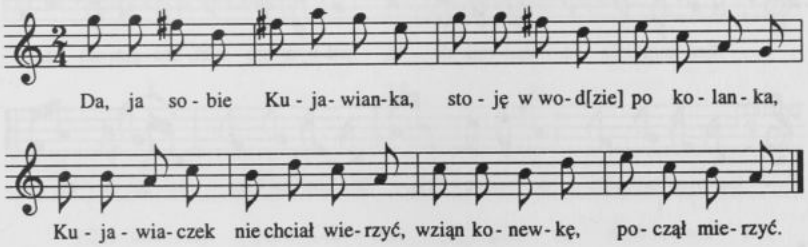

Da, ja sobie Kujawianka,
stoję w wod[zie][1] po kolanka,
Kujawiaczek nie chciał wierzyć,
wziąn konewkę, począł mierzyć.

21. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem „Za stodołą", pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 2, wykonanym prawdopodobnie w Tatarach.]

22. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem „Kujawianka", pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 2, wykonanym prawdopodobnie w Tatarach.]

[1] [w zapisie nieznanego autora „w wodę"]

23

od Puław (Osiny)

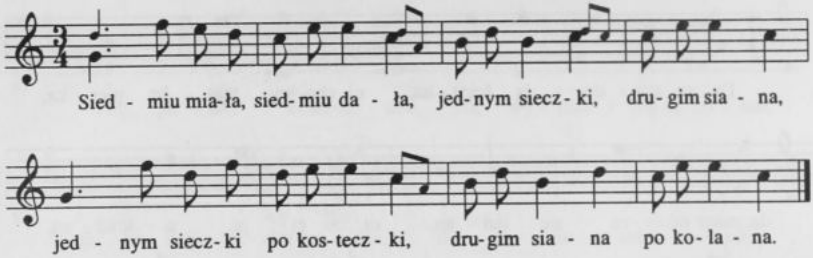

Siedmiu miała, siedmiu dała,
jednym sieczki, drugim siana,
jednym sieczki po kosteczki,
drugim siana po kolana.

24

od Końskowoli

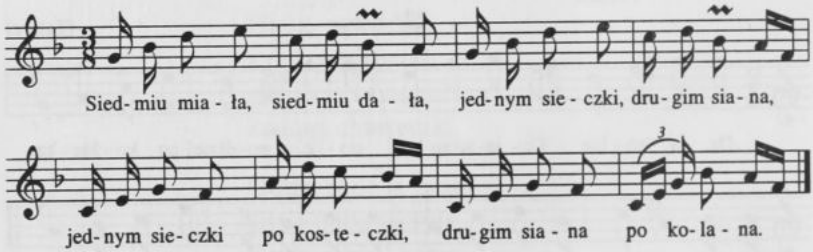

23. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 34, melodia ma kilka kolejnych, w większości poskreślanych notacji, do druku wybrano zapis najbardziej czytelny. Inny zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 51, nr 197 bez proweniencji. W zapisie z teki 5 pod mel. odsyłacz:] nuta ser. XIII [*Poznańskie* cz. V, DWOK T. 13] nr 182, 185. [Tekst por. nr 56 w cz. II *Lubelskiego*.]

24. [Rkp. Koberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 6. Melodia jest wariantem innej zapisanej na tej samej karcie (zob. nr 85 w tym tomie). W obu Kolberg skreślił ołówkiem następniki, zaś pięciolinie połączył strzałkami, co wskazuje na możliwość kontaminacji obu melodii, o ile pozwala na to wersyfikacja tekstów. Trzeci rkp. Kolberga, bez melodii, w tece 16, sygn. 1219, k. 3, nr 22, z lokalizacją jak w tece 17 i notatką:] ob[erek. Tekst por. nr 56 w cz. II *Lubelskiego*.]

Siedmiu miała, siedmiu dała,
jednym sieczki, drugim siana,
jednym sieczki po kosteczki,
drugim siana po kolana.

25

od Zamościa (Złojec, Bortatycze)

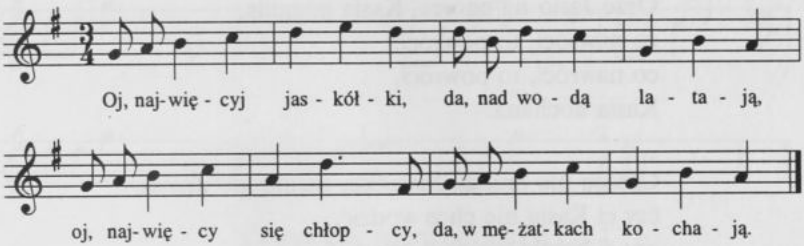

Oj, najwięcyj jaskółki,
da, nad wodą latają,
oj, najwięcy się chłopcy,
da, w mężatkach kochają.

Oj, kto mężatkę kocha,
da, to na tem nie straci,
oj, on ją pocałuje,
da, ona mu zapłaci.

26

[Tatary]

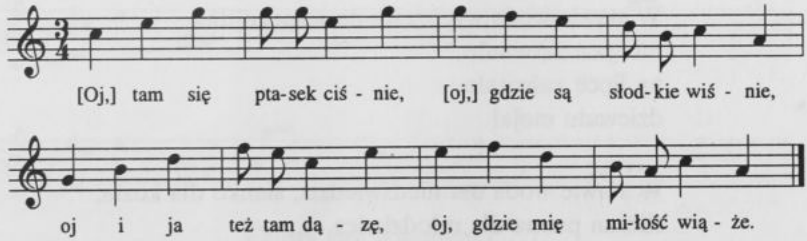

25. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 215. Tekst por. nr 188, zwr. 3-4, w cz. II *Lubelskiego*.]

26. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu „Oj, tam sie pszczółka", pełny tekst w rękopisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 11. Tekst por. nr 188 w cz. II *Lubelskiego*.]

[Oj,] tam się ptasek ciśnie,
[oj,] gdzie są słodkie wiśnie,
oj i ja też tam dążę,
oj, gdzie mię miłość wiąże.

[Oj,] tam sie pszczółka ciśnie
[oj,] gdzie są słodkie wiśnie,
[oj,] tam się chłopcy snują
[oj,] gdzie majątek czują.

27

Orze Jasio na ugorze, Kasia pogania,
co nawróci, to powróci,
co nawróci, to powróci,
Kasia kochana.

Czemu nie orzesz, Jasieńku, czemu nie orzesz,
czy ci Kasia nie chce wodzić,
czy ci byczki nie chcą chodzić,
czy sam nie możesz.

W polu rydze, w polu rydze, w lesie orzechy,
oj, nie będziesz miała,
oj, nie będziesz miała, matulu,
ze mnie pociechy.

W stawie woda wygorzała do samego dna,
na lipce zaświtało,
na lipce zaświtało,
dziewulu moja!

W stawie woda dla niedźwiedzia, sianko dla kozła,
śliczna panna dla młodzieńca,
śliczna pannna dla młodzieńca,
wdowa dla wdowca.

27. [Rkp. Hemplówny, teka 3203, k. 39, bez lokalizacji, wśród pieśni opublikowanych przez Kolberga w *Lubelskiem*.]

Stałość. Życzliwość. Wymówka

28

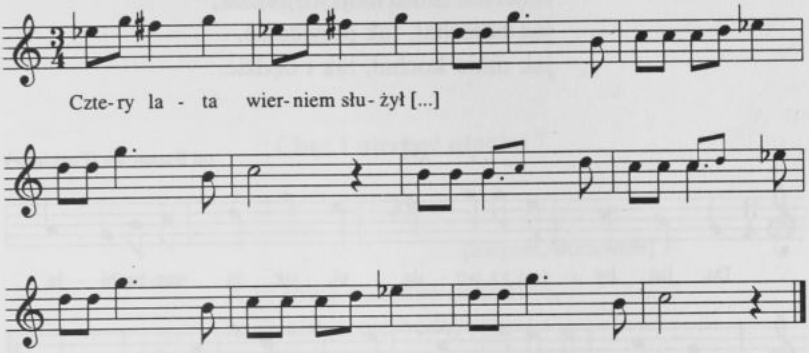

Cztery lata wierniem służył [...]

29

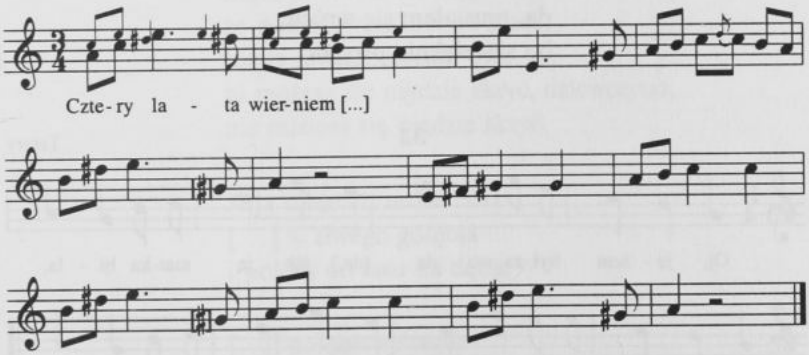

Cztery lata wierniem [...]

28. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Pełny tekst zob. *Lubelskie* cz. I, nr 436 , *Poznańskie* cz. IV, DWOK T. 12, nr 208-211. Por. pieśń następna.]

29. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51; w rkp. brak t. 11 i 12 (melodia urwana), zrekonstruowano je przez analogię do poprzednika; nad melodią skreślona lokalizacja:] Lubl[in; pełny tekst zob. przypis do pieśni poprzedniej.]

30

Sikoreczka mały ptaszek, [Osiny]
odjechał mnie mój Wojtaszek,
jak odjechał, tak przyjedzie,
jak mnie kochał, tak i będzie.

31 od Baranowa (Pogonów)

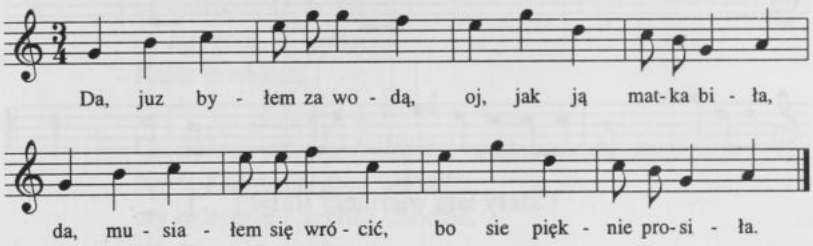

Da, juz byłem za wodą,
oj, jak ją matka biła,
da, musiałem się wrócić,
bo sie pięknie prosiła.

32 Tatary

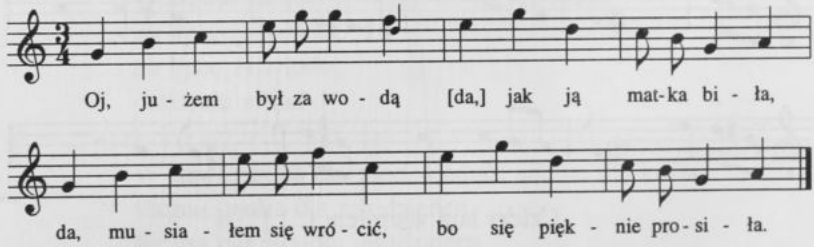

30. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 31.]

31. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 47. Tekst por. nr 28 w cz. II *Lubelskiego*. Por. pieśń następna.]

32. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu, pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 2, tu 1 w. „Da, już byłem za wodą". Por. pieśń poprzednia.]

Oj, jużem był za wodą
[da,] jak ją matka biła,
da, musiałem się wrócić,
bo się pięknie prosiła.

Chęć i niechęć ożenku

33

[Zamość, Bortatycze]

A ja tobie szczerze deklaruję,
że ja twoją nie będę,
przerzucę się w maluśką sikorkę
i polecę do panien do dwora,
usiądę se daleczko.

Mam ja ci takowe strzelca,
że potrafią w sikorowe serca,
toć ty musisz, musisz być,
ni możesz się nigdzie skryć, dziewczyno,
nie możesz się nigdzie skryć.

A ja tobie szczer[ze ...]
[...] w siwego gołębia
i polecę do lasu na dęba,

[...] gołębiowe serca
[...]

33. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, w zwr. 3 i następnych zapisane tylko fragmenty tekstu. Tekst zanotowany bezpośrednio pod pieśnią opublikowaną przez Kolberga jako nr 435 w cz. I *Lubelskiego*. W rkp. melodia w tonacji G-dur. Pełny tekst zob. *Krakowskie* cz. II, DWOK T. VI, nr 257, *Mazowsze* cz. II, DWOK T. 25, nr 131 i 132.]

A ja [...]
w siwego gęsiora [...]
i polecę do bystre jeziora,
usiądę se daleczko [...]

[...] gęsiorowe serca [...]
[...] złotym pierściencem [...]
[...] oczy [...]
[...] maluśką rybenką [...]
i polecę rzeczką, sadzaweczką.

A mam ci ja takowe siateczki,
co ci łapią te rybie serdeczki
[...]

34 od Lublina

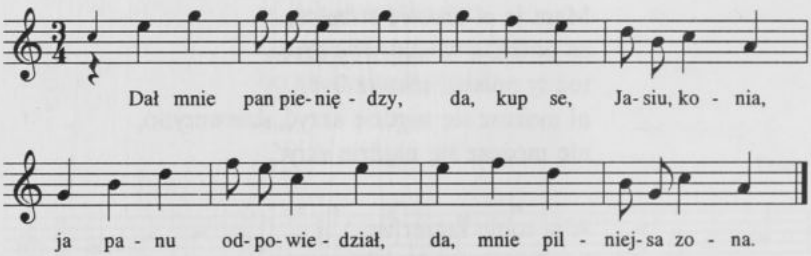

Dał mnie pan pieniędzy,
da, kup se, Jasiu, konia,
ja panu odpowiedział,
da, mnie pilniejsa zona.

34. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 109. Tekst por. nr 72 w cz. II *Lubelskiego*.]

35 od Lublina

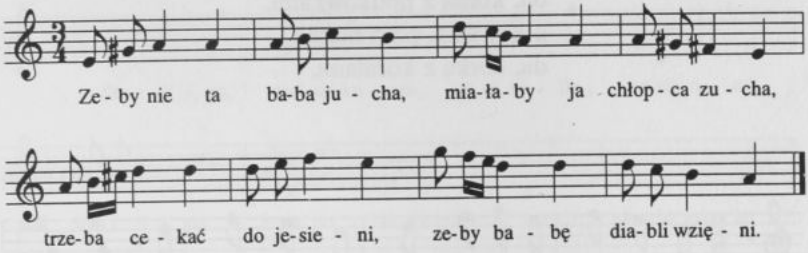

Zeby nie ta baba jucha,
miałaby ja chłopca zucha,
trzeba cekać do jesieni,
zeby babę diabli wzięni.

36 od Lublina

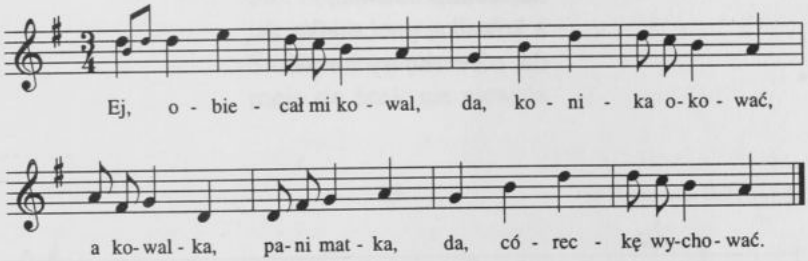

Ej, obiecał mi kowal,
da, konika okować,
a kowalka, pani matka,
da, córeckę wychować.

35. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 118, tekst także w rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 4, bez lokalizacji, wykonanym prawdopodobnie w Tatarach, w tym rkp. 1 w. bez słowa „jucha".]

36. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 100, źródłem był zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu „Da, obiecał mi kowal" i lokalizacją ogólną „Tatary", oraz pełny tekst w zapisie nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 3. Tekst por. pieśń następna i nr 130 w cz. II *Lubelskiego*.]

Ej, obiecał mi kowal,
da, konia z podkówkami,
a kowalka, pani matka,
da, córkę z koralami.

37

od Lublina

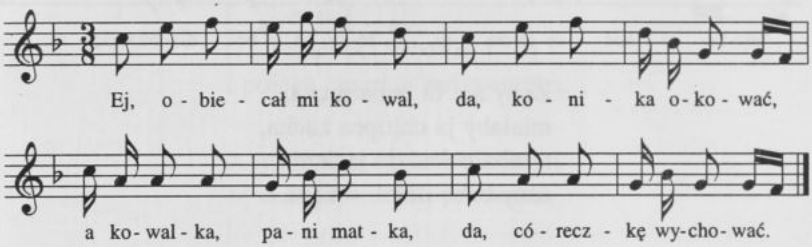

Ej, obiecał mi kowal,
da, konika okować,
a kowalka, pani matka,
da, córeczkę wychować.

37. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 24. W rkp. melodia zapisana w 4 taktach z repetycjami i wariantowym rozwiązaniem. Zapis tej melodii bez tekstu, z tą samą proweniencją w tece 17, sygn. 1216, k. 15, nr 99. W tece 5 pod pieśnią odsyłacz:] nuta ser. I [*Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1] nr 266, [odesłanie błędne. Por. pieśń poprzednia.]

38 [Tarnogóra]

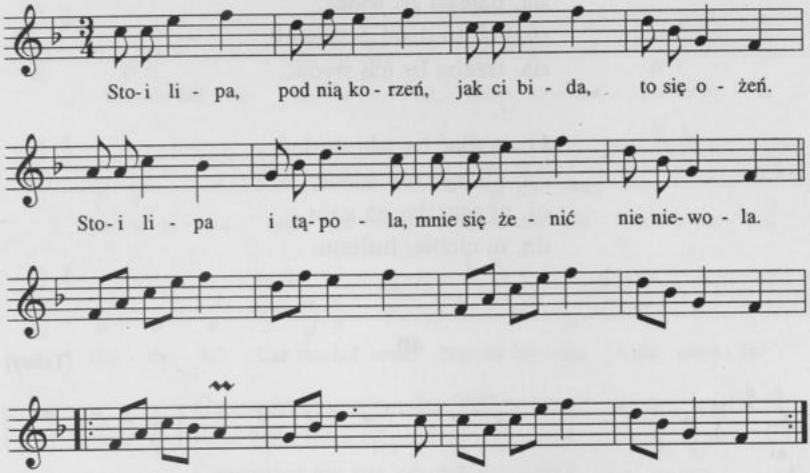

Stoi lipa, pod nią korzeń,
jak ci bida, to się ożeń.
Stoi lipa i tąpola,
mnie się żenić nie niewola.

39 od Baranowa, Bobrownik

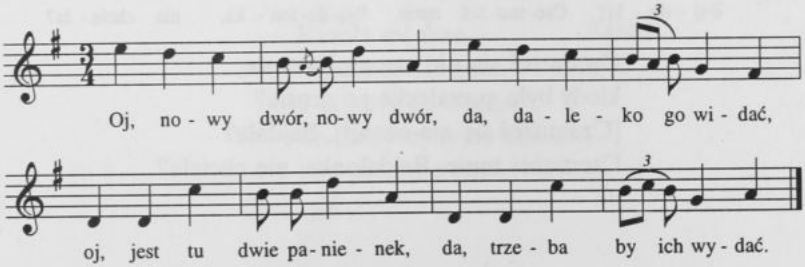

38. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 265, tekst opublikowany przez Kolberga w cz. II *Lubelskiego* nr 30 z inną melodią z tej samej karty (nr 260), gdzie zanotowana jest ona bez tekstu. W rkp. pod nr 265 dalszy tekst, identyczny z publikowanym w cz. II, ale bez zwr. 6.]

39. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 138. Melodia por. nr 67 w cz. II *Lubelskiego*, tekst por. nr 115 tamże.]

Oj, nowy dwór, nowy dwór,
da, daleko go widać,
oj, jest tu dwie panienek,
da, trzeba by ich wydać.

Oj, wydać by ich, wydać,
da, nikogo nie widać,
oj, ni ptaszka na gaju,
da, ni ciebie, hultaju.

40

[Tatary]

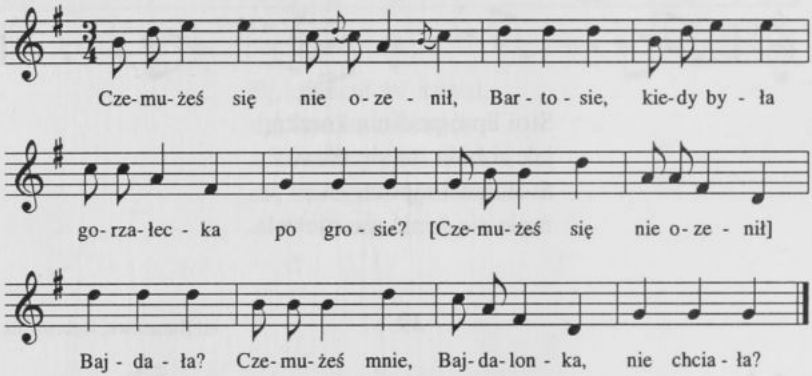

Czemużeś się nie ozenił, Bartosie,
kiedy była gorzałecka po grosie?
[Czemużeś się nie ozenił], Bajdała?
Czemużeś mnie, Bajdalonka, nie chciała?

40. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Inny zapis pieśni w tece 17, sygn. 1216, k. 21, nr 81. Por. pieśn następna.]

Owczarek **41** od Czemiernik

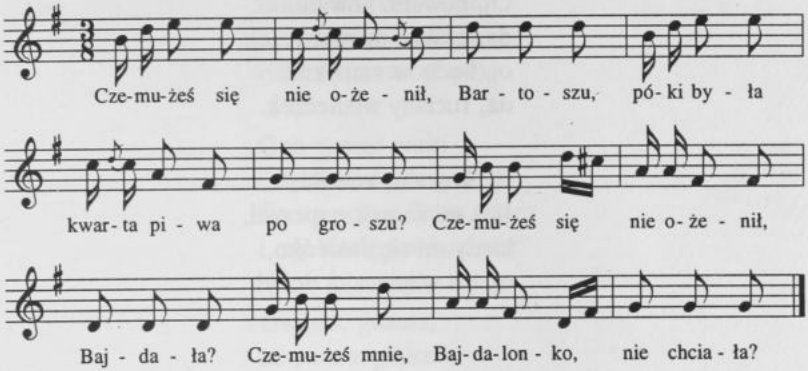

Czemużeś się nie ożenił, Bartoszu,
póki była kwarta piwa po groszu?
Czemużeś się nie ożenił, Bajdała?
Czemużeś mnie, Bajdalonko, nie chciała?

Igraszka. Swawola

42

Kazała mi mać [Osiny]
w polu wołki gnać,
a ja woły do obory,
do dziewczyny do komory,
pod pierzynę spać.

---

41. [Rkp. Kolberga teka 5, sygn. 1137/I, k. 30, melodia w rkp. zawiera 6 taktów ze znakami powtórzenia oraz 2 dodane takty z uwagą „lepiej", odnoszące się do ostatnich dwóch taktów, i tę wersję zrealizowano w druku. W pominiętym zapisie ostatni takt jest identyczny z t. 3. Pod tekstem odsyłacze:] ser. I [*Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1] nr 455 [odesłanie błędne], nuta ser. XII [*Poznańskie* cz. IV, DWOK T. 12] nr 59 i 536. [Por. pieśń poprzednia.]

42. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 27, nad tekstem notatka:] ob[erek.]

43

Oj, kowalu, kowalu,
da, zróbże mi zameczek,
oj, będę se zamykać,
da, ruciany wianeczek.

Ej, kowalu, kowalu,
źleś mi zamek naprawił,
kiedy mi się Jasieńko,
oj, do wianeczka dobył.

44 od Lublina

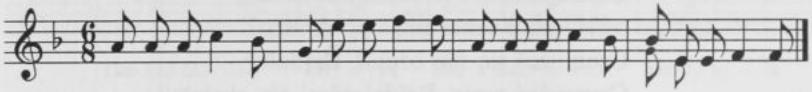

Pasł gałgan świnie,
gałganka owce,
gałgan namawia,
gałganka nie chce.

Strata wianka. Żale

45

z Lubelskie[go]

Na onej górze
Jasieńko orze,
orze do świtania,
a nie ma śniadania.

43. [Rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 2, zapis wykonany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 120 w cz. II *Lubelskiego*.]

44. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 145.]

45. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 12, pod tekstem notatka Kolberga wskazująca źródło: K. W.] Wójcicki [*Pieśni ludu Białochrobatów* . . . T. 2] s. 352.

Kasieczko, kochanie,
zanieś mu śniadanie,
ale z nim nie gadaj,
tylko do dom wracaj.

Ona stawia garki
i dalej z nim w gadki:
Co za posag, Jasiu, masz
i czy Kasię też kochasz?

Gadała, gadała,
aż potem płakała.

46

Ej, uwiodłeś mnie, uwiódł,
da, z gorzałeczki na miód,
a i ja cię uwiedę,
da, bo twoją nie będę[1].

Ej, po co ześ mię, Jasiu,
da, do sadeńku zawiódł,
da, nie ma tam wiśni,
da, ani żadnych jagód.

Oj, jakem ja cię zawiódł,
da, to cię wyprowadzę,
ej, nie bój się, dziewczyno,
da, ja ciebie nie zdradzę.

46. [Rkp. nieznanego autora z poprawkami Kolberga, teka 17, sygn. 1222, k. 3, bez lokalizacji, wykonany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 113 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1][W rkp. nieznanego autora „da, twoją ja nie będę", Kolberg skreślił „ja" i dopisał „bo".]

47

od Lublina (Turka)

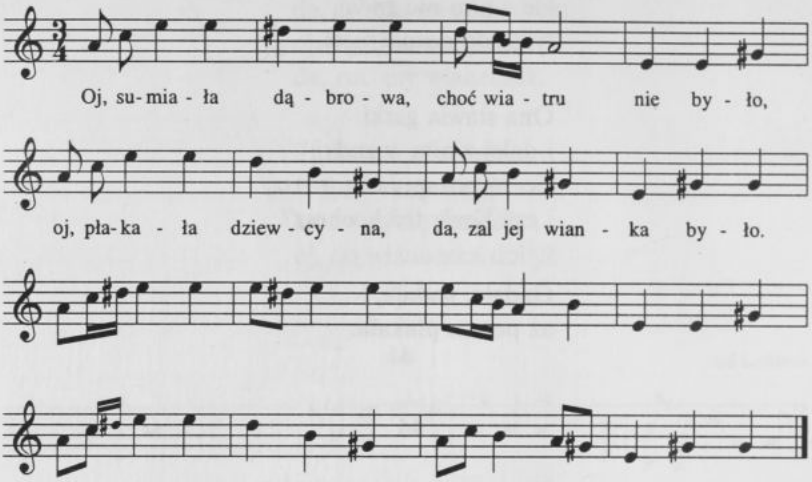

Oj, sumiała dąbrowa
choć wiatru nie było,
oj, płakała dziewcyna,
da, zal jej wianka było.

Oj, Boze, bo mój Boze,
spuść moje momenta,
oj, bo ja z takiéj doli,
da, nie jestem kontenta.

Oj, nalepij, nalepij
zyć panną na wieki,
oj, nizeli za chłopem,
da, kiedy lada jaki.

47. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 122. Tekst por. nr 58 i 168 w cz. II *Lubelskiego*.]

48

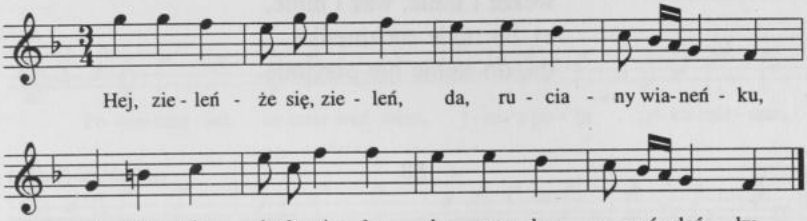

Hej, zieleńże się, zieleń,
da, ruciany wianeńku,
oj, jak się zieleniała,
da, rutka w ogródeńku.

49

od Bychawy (Gałęzów)

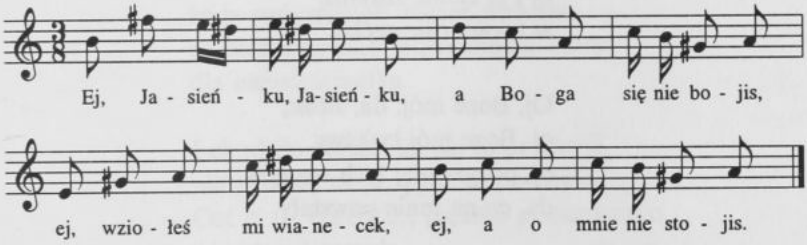

Ej, Jasieńku, Jasieńku,
a Boga się nie bojis,
ej, wziołeś mi wianecek,
ej, a o mnie nie stojis.

48. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 285, tekst por. nr 106 w cz. II *Lubelskiego*.]

49. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 22, melodia w rkp. zawiera tylko 4 takty ze znakiem repetycji i wariantową notacją. Tekst por. nr 144 w cz. II *Lubelskiego*.]

Ej, wziołeś mi wianecek,
weźze i mnie, weź i mnie,
ej, bo mnie rodzineńka,
da, do siebie nie przyjmie.

50 od Lublina (Turka)

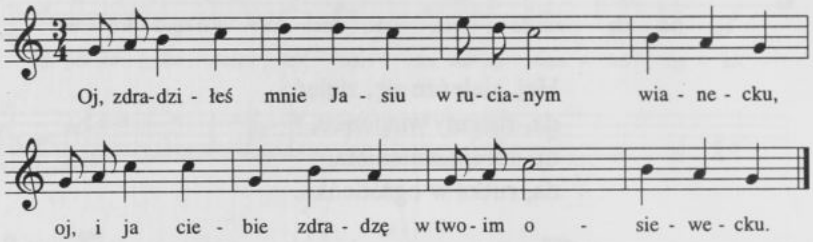

Oj, zdradziłeś mnie Jasiu
w rucianym wianecku,
oj i ja ciebie zdradzę
w twoim osiewecku.

Oj, Boze mój, da, Boze,
oj, Boze mój łaskawy,
oj, pozgramiaj tych wrogów,
da, co na mnie powstały.

Oj, chociaz sieroteńka,
da, to ja się nie smucę,
oj, wie o mnie Pan Jezus,
da, gdzie ja się obrócę.

50. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 67. Melodia por. nr 91 w cz. II *Lubelskiego*, tekst 1 zwr. por. nr 51, zwr. 2 i 3 por. nr 91 tamże.]

51

od Lublina (Tatary)

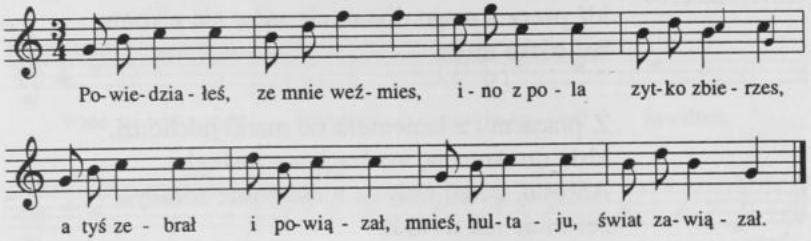

Powiedziałeś, ze mnie weźmies,
ino z pola zytko zbierzes,
a tyś zebrał i powiązał,
mnieś, hultaju, świat zawiązał.

52

Ach, ja nieszczęśliwa, co ja uczyniła,
że ja swój wianek marnie utraciła,
za czerwony złoty postradałam cnoty
dla niewdzięcznika.

I chodziła mamunia, ale to po chwili,
nie pyta się zaraz, pyta się po chwili:
Cóż ci to, córeczko, pięknaś panienieczko,
powidz mi prawdę.

A moja mamuniu, Antoś temu winien,
zawsze on mi mówił, że się będzie żenił
i wziął mi wianeczek za podaruneczek,
i tak mnie uwiódł.

---

51. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 105, w zapisie terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) mel. z incipitem tekstu i lokalizacją „Tatary"; w czystopisie z teki 17 nieznaczne różnice w notacji w stosunku do zapisu terenowego.]

52. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Pieśń opublikowana w cz. I *Lubelskiego* nr 454 w metrum $\frac{3}{8}$, ze znacznie skróconym tekstem. Tekst por. nr 453 w cz. I *Lubelskiego*.]

To ja nie wiedziała, że ni masz wianeczka,
toś ty taka szelma, poćciwa dzieweczka,
idź precz z mego domu, nie mów nic nikomu,
żeś córka moja.

Z płaczem i z lamentem od matki odchodzi,
idzie do Antosia, we łzach się zachodzi.
Antosiu, dodaj rady za nieszczęsne zdrady,
żeś mnie tak uwiódł.

Obiecałeś, Antoś, na wianeczek łożyć,
prosiłeś mnie jeszcze, żeby nie odchodzić,
bodaj cię opadło, bodaj cię opadło
srogie nieszczęście.

A moja Kasiuniu, nie proś boskiej kary,
podziem do kościoła, weźmiem ślub u fary,
po świętej niedziele sprawimy wesele,
we wtorek chrzciny.

53

od Lublina (Turka)

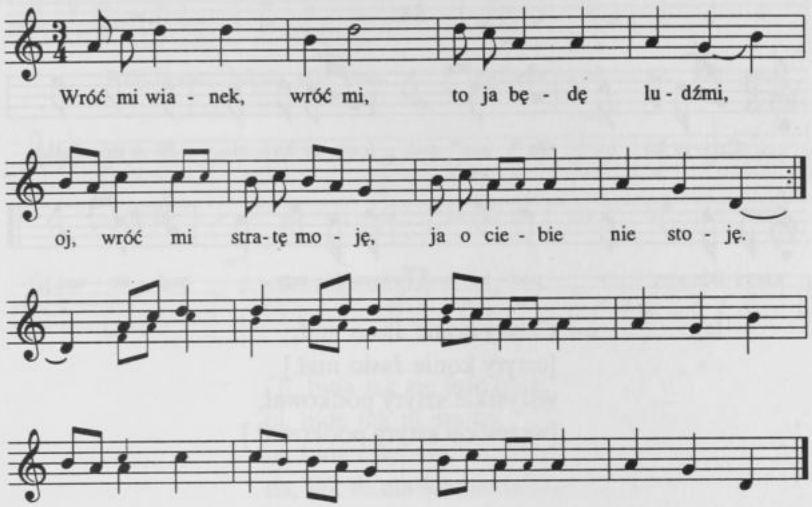

Wróć mi wianek, wróć mi,
to ja będe ludźmi,
oj, wróć mi stratę moję,
ja o ciebie nie stoję.

53. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 66. Tekst por. nr 51 w cz. II *Lubelskiego*. W tece 5, sygn. 1137/I, k. 32 w rkp. Kolberga niekompletny wariant tej pieśni bez proweniencji (uszkodzona karta):]

Skarga. Niechęć. Rozstanie

54

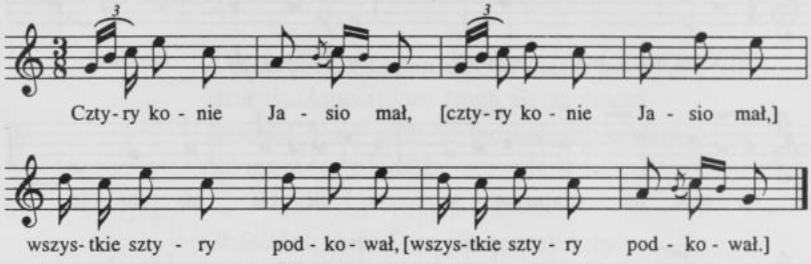

Cztyry konie Jasio mał,
[cztyry konie Jasio mał,]
wszystkie sztyry podkował,
[wszystkie sztyry podkował.]

55

od Lublina

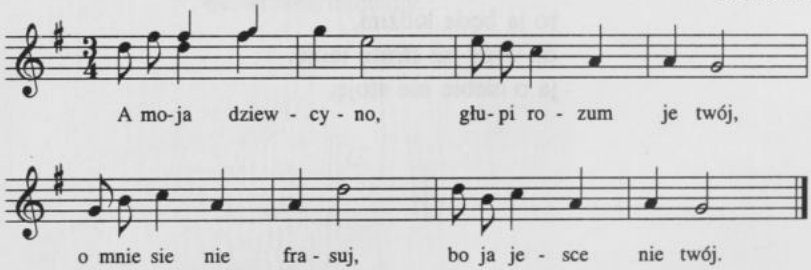

A moja dziewcyno,
głupi rozum je twój,
o mnie sie nie frasuj,
bo ja jesce nie twój.

Dziwują się ludzie
za co nas pan pije,
sprzedał psa w Lublinie,
suckę w Turobinie.

---

54. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 3203, k. 42, prawdopodobnie lokalizacja „od Łęczny". Melodia por. nr 445 w cz. II *Lubelskiego*, pełny tekst zob. nr 444-446 tamże.]

55. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 94, drugi zapis pieśni w tece 5, sygn. 1137/I, k. 21, z lokalizacją: „od Firleja", w tonacji niższej o sekundę wielką i metrum $\frac{3}{8}$. Tekst 1 zwr. por. nr 50 w cz. I *Lubelskiego*, tekst 2 zwr. por. nr 62 tamże cz. II.]

56

od Lublina (Długie)

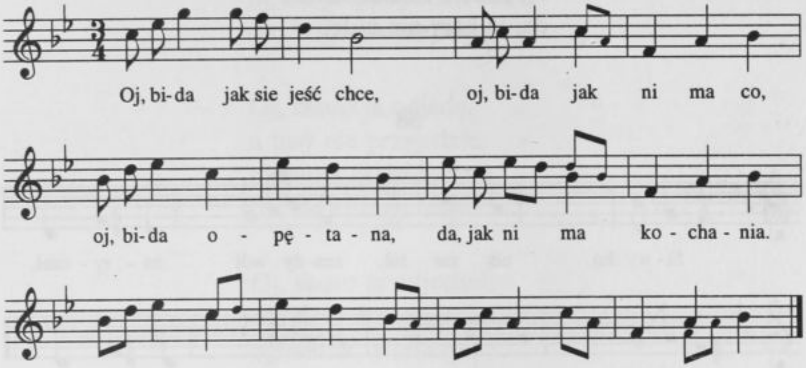

Oj, bida jak sie jeść chce,
oj, bida jak ni ma co,
oj, bida opętana,
da, jak ni ma kochania[1].

57

[Tarnogóra]

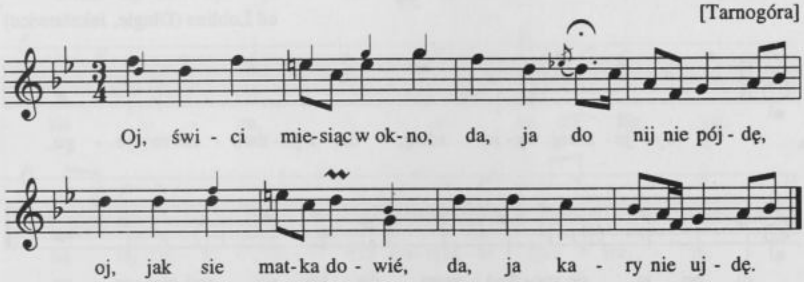

56. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 121; w innym rkp. Kolberga (teka 5, sygn. 1137/I, k. 39) ta pieśń z lokalizacją: „od Lublina, Bełżyc", nazwa „Bełżyce" skreślona i obok dopisane: „Dziesiąta". Tu melodia zapisana w 4 taktach z repetycją i notacją piętrową, w t. 1 i 2 drobne różnice w notacji w stosunku do zapisu z teki 17. Tekst por. nr 163 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1] kochanki

57. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 259.]

Oj, świci miesiąc w okno,
da, ja do nij nie pójdę,
oj, jak sie matka dowié,
da, ja kary nie ujdę.

58

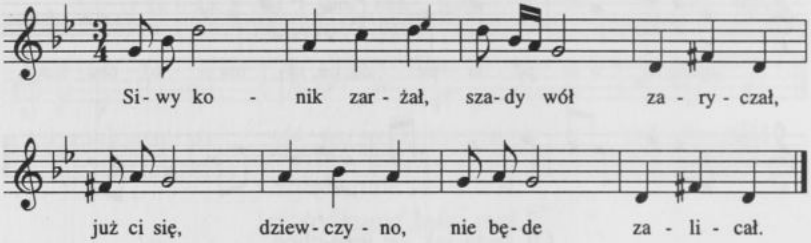

Siwy konik zarżał,
szady wół zaryczał,
już ci się, dziewczyno,
nie będe zalicał.

59

od Lublina (Długie, Jakubowice)

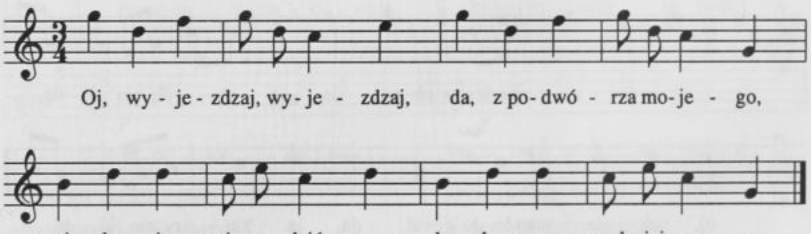

58. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 275. Tekst opublikowany z inną melodią jako nr 111 w cz. II *Lubelskiego*, w rkp. ciąg dalszy tekstu taki, jak w cz. II nr 111.]

59. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 123, w drugim zapisie Kolberga (teka 5, sygn. 1137/I, k. 17) z lokalizacją: „od Lublina, Bełżyc", notacja melodii różni się nieznacznie w t. 1 i 2, a w zwr. 3 w 1 w.: „skoroś ty". Tekst por. nr 53 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, wyjezdzaj, wyjezdzaj,
da, z podwórza mojego,
oj, bo ja sie spodziéwam,
da, kogo godniejsego.

Oj, skoro ja odjadę,
a insy nie przyjedzie,
oj, moja ty dziewcyno,
da, zal ci tego bedzie.

Oj, skoro ty odjechał,
da, siedmiu przyjechało,
oj, widzis ty hultaju,
da, na mojém się stało.

60

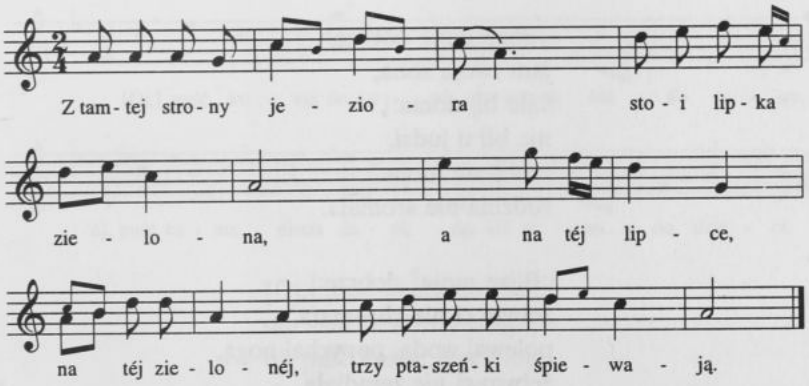

Z tamtej strony jeziora
stoi lipka zielona,
a na téj lipce, na téj zielonéj,
trzy ptaszeńki śpiewają.

60. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 38. Melodia por. nr 470 w cz. I *Lubelskiego*, tekst por. nr 467-472 tamże.]

Małżeństwo. Rodzina. Sierota

61

od Lublina (Tatary)

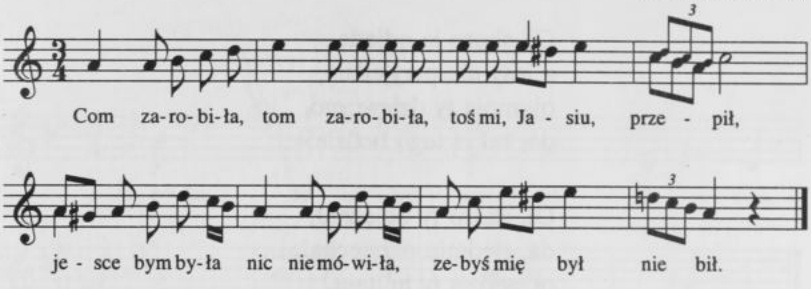

Com zarobiła, tom zarobiła,
toś mi[1], Jasiu, przepił,
jesce bym była nic nie mówiła,
zebyś mię był nie bił.

|:Bijze mnie dobrze:|,
jam twoja zona,
|:ale bij doma:|,
nie bij u ludzi,
|:zeby się moja:|
rodzina nie sromała.

|:Bijze mnie[2] dobrze:|,
zebym ci nie chromała,
polewaj wodą, popychaj nogą,
żebym ci nie zemdlała.

---

61. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 56, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia i incipit tekstu: „Tom zarobiła" z lokalizacją ogólną „Tatary", pełny tekst w rkp. nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 6-7, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Pod tekstem odsyłacz ręką Kolberga:] Ser. XII [*Poznańskie* cz. IV, DWOK T. 12] nr 445.

[1][w rkp. nieznanego autora „toś ty mi"]

[2][w rkp. nieznanego autora „mię"]

62

[od Łęczny]

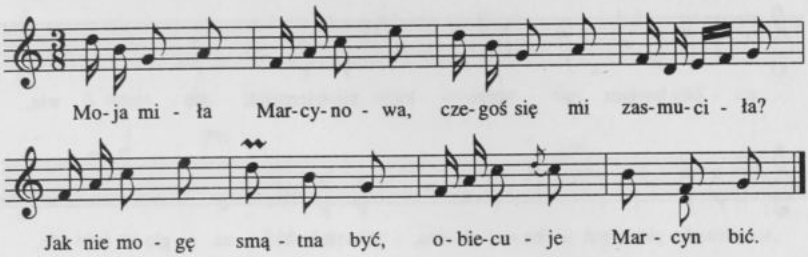

Moja miła Marcynowa,
czegoś się mi zasmuciła?
Jak nie mogę smątna być,
obiecuje Marcyn bić.

63

od Lublina

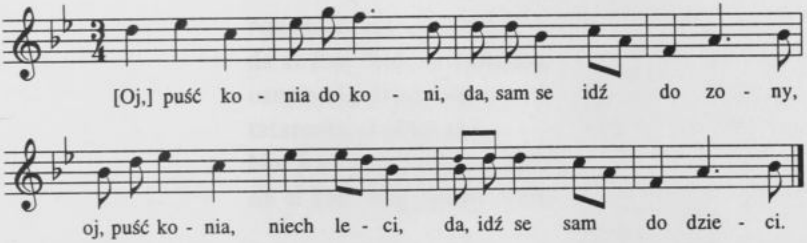

[Oj,] puść konia do koni,
da, sam se idź do zony[1],
oj, puść konia, niech leci,
da, idź se sam do dzieci.

62. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 3203, k. 29. Por. nr 154 w cz. II *Lubelskiego*.]

63. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 112, w zapisie terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) melodia w tonacji C-dur z incipitem „Puść do konia" i lokalizacją ogólną: „Tatary", pełny tekst w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8) zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 60 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1][w rkp. nieznanego autora: „a sam idź se do żony"]

64

od Lublina (Tatary)

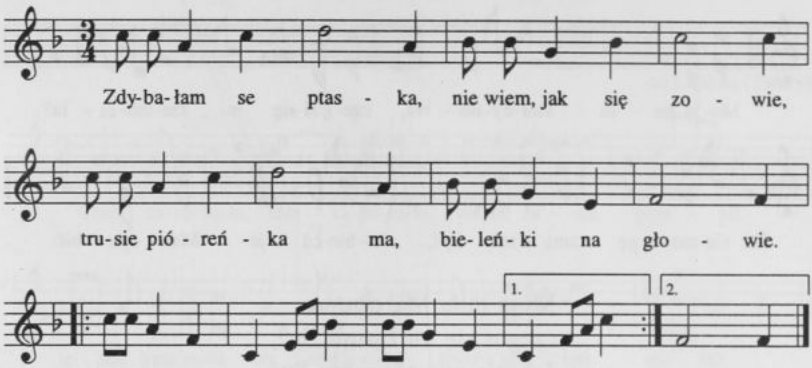

Zdybałam se ptaska,
nie wiem, jak się zowie,
trusie pióreńka ma,
bieleńki na głowie.

64. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 58, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu i lokalizacją ogólną „Tatary", pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 2, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. W rkp. Kolberga z teki 17 nad mel. notatka:] stary, weselna? [a pod tekstem:] vide: „Słomiane woły miał, na piecu orywał", [zob. *Lubelskie* cz. I, DWOK T. 16, nr 488 i w tym tomie nr 111. Tekst por. nr 83 w cz. II *Lubelskiego*].

65

od Lublina (Tatary)

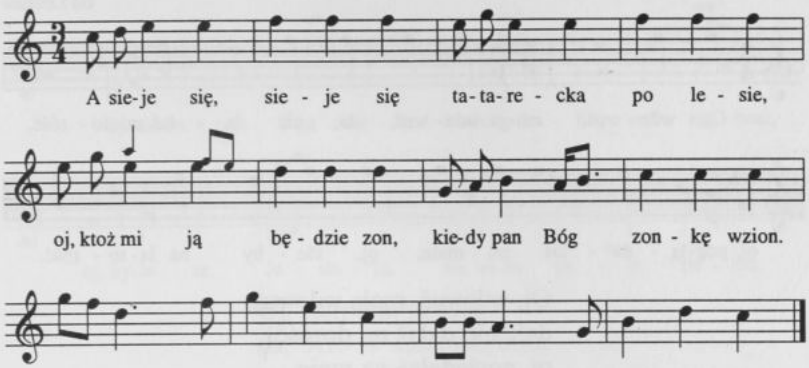

A sieje się, sieje się
tatarecka po lesie,
oj, ktoż mi ją będzie zon[1],
kiedy pan Bóg zonkę wzion.

Nie frasuj się o zonkę,
da ci Pan Bóg ślachcionkę,
ozenis się drugi raz,
tatareckę pozbieras.
Nie frasuj się, durniu, kpie[2],
da ci Pan Bóg razem dwie.

65. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 53, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu, pełny tekst w zapisie nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 8. Tekst por. nr 164 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1] żął

[2] [W rkp. nieznanego autora „d. . . . . , k. . .", pełne słowa dopisał Kolberg.]

66

od Lublina

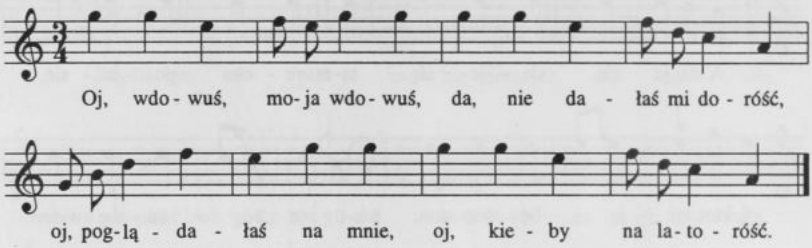

Oj, wdowuś, moja wdowuś,
da[1], nie dałaś mi doróść,
oj, poglądałaś na mnie,
oj, kieby[2] na latoróść.

[Oj,] wdowuś moja, wdowuś,
oj, młodoś owdowiała,
oj, powiedają ludzie,
oj, ześ chłopa nie miała.

Oj, miała[3] ci ja chłopa,
da, i siedmioro dziatek,
oj, jesce se wyglądam,
da, jak rózowy[4] kwiatek.

66. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 111, w zapisie terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) melodia z incipitem tekstu: „Oj, wdowuś" i lokalizacją ogólną „Tatary", pełny tekst w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 11), zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.]

[1][w rkp. nieznanego autora bez „da"]

[2][w rkp. nieznanego autora: „jako"]

[3][w rkp. nieznanego autora: „miałam"]

[4][w rkp. nieznanego autora: „różany"]

67

od Lublina

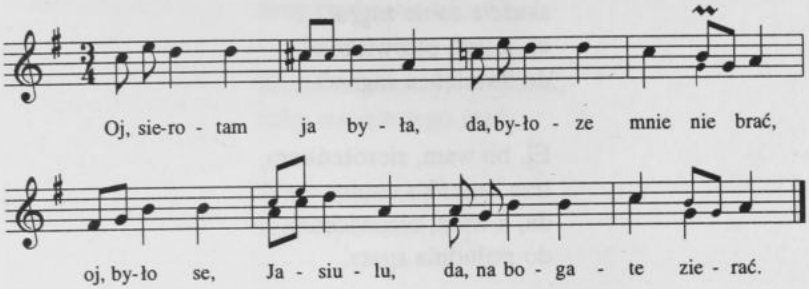

Oj, sierotam ja była,
da, było ze mnie nie brać,
oj, było se, Jasiulu,
da, na bogate zierać[1].

Oj, sierotam ja była,
da, wiedziałeś ty o tém,
oj, było ze mnie nie brać,
da, nie wymawiać potem.

68

[od Tarnogóry]

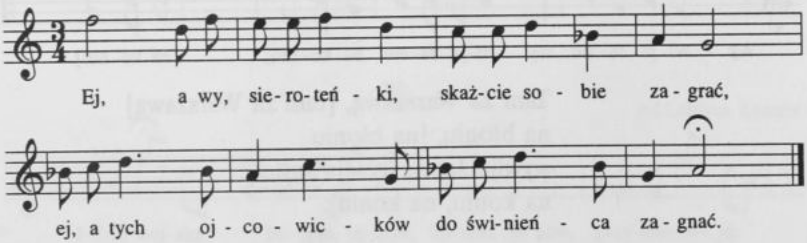

67. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 116, w rkp. melodia zapisana jest dwukrotnie, powtórzenie jako dogrywka bez tekstu. Tekst 2 zwr. także dwukrotnie w zapisie nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 4 i 5, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, w zapisie na k. 5 w. 3: „oj, to mnie było nie brać". Melodia por. dogrywkę pieśni nr 67 w cz. II *Lubelskiego*, tekst por. nr 67 i 110 tamże.]

[1] patrzeć

68. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 246. Tekst por. nr 104 w cz. II *Lubelskiego*.]

Ej, a wy, sieroteńki,
skażcie sobie zagrać,
ej, a tych ojcowicków[1]
do świnieńca zagnać.

Ej, bo wam, sieroteńkom,
trza raneńko wstaty,
da, a wam, ojcowickom,
do południa spaty.

Ballada

69

[Zamość, Bortatycze]

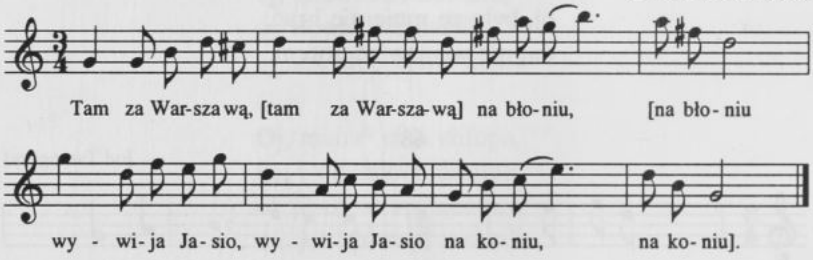

Tam za Warszawą, [tam za Warszawą]
na błoniu, [na błoniu
wywija Jasio, wywija Jasio
na koniu, na koniu].

[1] ojcowiczek, mających [żyjących] rodziców

69. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Melodia opublikowana w cz. II *Lubelskiego* nr 482 z lokalizacją „od Kaźmierza, Puław", w tonacji F-dur. W rkp. tylko fragmenty tekstu, zwr. 1 uzupełniono na podstawie wariantu opublikowanego przez Kolberga w I cz. *Lubelskiego* (nr 482), pełny tekst ballady z różnych regionów, w tym z lokalizacją „od Biłgoraja", zob. *Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1, nr 12a-12cc.]

Kazał młynarczyk zastawić,
żeby to dziecie ułowić.

Kazał młynarczyk obwołać,
żeby stanęła jego mać.

Wszystkie [...]
ino wojtowna [...]

[...] nie to to,
płynie dzieciątko jak złoto.

Narąbcieże mnie smolnych szczyp
i włożcieże mnie między nich.

Napalcieże mnie popiołu
i rozsiejcie [...] po polu,
wy[rośnie ...] róży kwiat [...]

Wojna. Wojsko

70

od Lublina, Łęczny

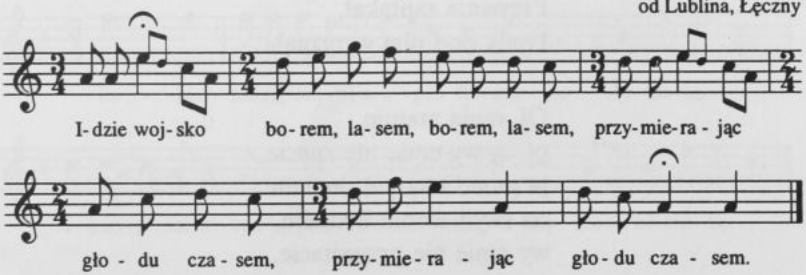

70. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 36, pełny tekst pieśni zob. nr 494 w cz. I *Lubelskiego*.]

Idzie wojsko borem, lasem, borem, lasem,
przymierając głodu czasem, przymierając głodu czasem.

I ja bym z nim rad pojechać, rad pojechać,
ni ma mi kto konia siodłać, ni ma mi kto konia siodłać.

71

od Bełżyc (Wronów)

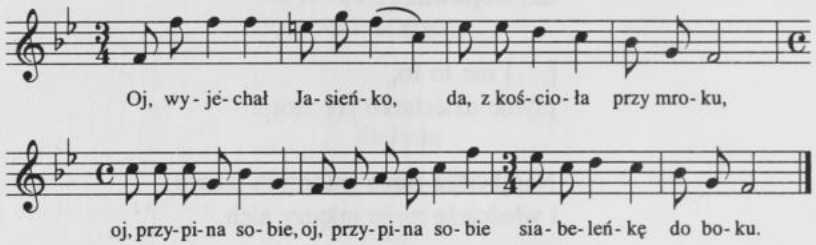

Oj, wyjechał Jasieńko,
da, z kościoła przy mroku,
oj, przypina sobie,
oj, przypina sobie
siabeleńkę do boku.

Oj, siabelkę przypiąn,
obejźrał sie na swoj dom
i serdecznie wzdychnął,
i rzywnie zapłakał,
konik pod nim wyryznął.

Oj, moja matulu,
oj, cy wy mnie nie znacie,
ja przed waszym domem
na swym koniu wroném,
wy mnie nie przywitacie.

71. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 22. Por. nr 498 w cz. I *Lubelskiego*.]

Oj, jak ci ja wyjdę,
oj, to ja podziwuję,
witaj panie synu,
kto ci był przycyną,
kto cię do wojska wydał?

Oj, wydał ci mnie, wydał,
oj, ten poniewęski pan,
jak ci mnie wydali,
tak ci opisali,
zaraz za mną wartę dał.

Oj, moja matulu,
da, juz o mnie nie płaczcie,
mojéj kochanecce,
mojéj kochanecce
zalu nie zadajcie.

Oj, kochanecka moja
będzie o mnie płakać,
a ja od załości
nie mogę listu cytać.

72

Tarnogóra, Izbica

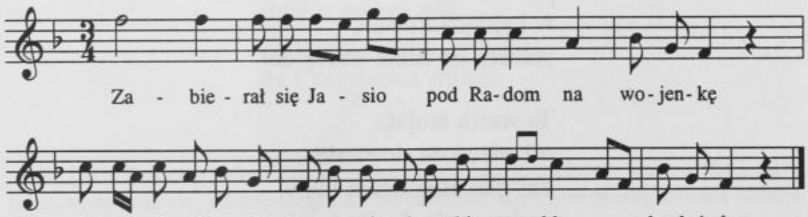

72. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 22. Tekst zob. nr poprzedni i nr 498 w cz. I *Lubelskiego*.]

Zabierał się Jasio
pod Radom na wojenkę
i przypinał sobie,
i przypinał sobie
szablę, szabeleńkę.

A skoro se przypiął,
obejrzał się na swój dom,
serdecznie zetchnął,
rzywnieńko zapłakał,
zarżał pod nim wrony koń.

A moja mateńko,
cy wy mnie nie znacie,
ja pod waszym domem
na koniku wronym,
wy mnie nie witacie.

A witajże, witaj,
panie synu mój,
a ktoż to ci, to ci,
takim przyczyńcą był?

Był ci mi przyczyńca
o ten zakrzoski pan,
jakże mnie brali
w kajdany kowali,
jeszcze do mnie wartę dał.

Ta warta stojała
od wieczora do rania,
dał pan Bóg dzień biały,
pędzą mnie do Radomia.

73

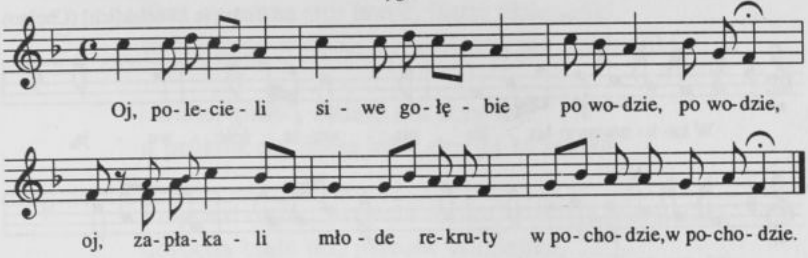

Oj, polecieli siwe gołębie
po wodzie, po wodzie,
oj, zapłakali młode rekruty
w pochodzie, w pochodzie.

74

od Modliborzyc

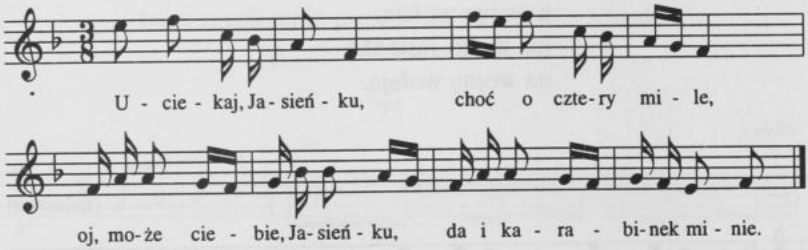

Uciekaj, Jasieńku,
choć o cztery mile,
oj, może ciebie, Jasieńku,
da i karabinek minie.

---

73. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 38 (melodia) i rkp. Hemplówny tamże (tekst), zapis terenowy melodii z w. 1-2 tekstu ręką Kolberga tamże, k. 41, z nieuporządkowaną notacją (drobne różnice w t. 4 i 6). Tekst z lokalizacją: „od Łęczny (Milejów)" opublikował Kolberg w cz. I *Lubelskiego* nr 499, dlatego tu podaje się tylko 1 zwr. pod melodią. Por. też nr 500 w cz. I *Lubelskiego*.]

74. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 37, w rkp. melodia zapisana w 4 taktach ze znakiem repetycji i notacją wariantową. Drugi zapis Kolberga w tece 17, sygn. 1216, k. 9, nr 197, tam melodia w tonacji G-dur w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst por. nr 152 w cz. II *Lubelskiego*.]

75

od Biskupic Lubelsk[ich] (Chojno)

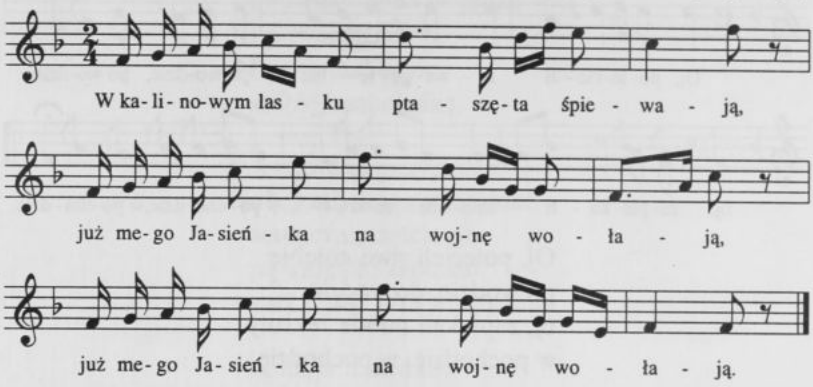

W kalinowym lasku
ptaszęta śpiewają,
już mego Jasieńka
a wojnę wołają,
już mego Jasieńka
na wojnę wołają.

76

[Lubartów]

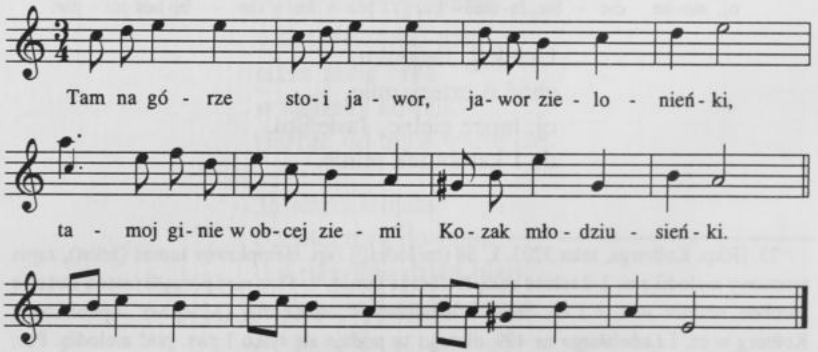

75. [Rkp. Kolberga, teka 3208, k. 232.]

76. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, takty 9-12 są prawdopodobnie wariantem następnika.]

Tam na górze stoi jawor, jawor zieloneńki,
tamoj ginie w obcej ziemi Kozak młodziusieńki.

|:Ginie, ginie:|, śmierć mu oczy tuli,
a proszęż cię, moja luba, donieś to matuli.

Przyszed ojciec, przyszła matka, przyszła matuleńka,
obróciła białe lico przeciw synuleńka.

A mój synu najmilejszy, moje drogie życie,
nie słuchałeś ojca, matki, teraz tracisz życie.

A i proszę matuleńki, pięknie pochowajcie,
wszystkie dzwony niech zadzwonią, w organy zagrajcie.

Niech mnie nie chowają popy ani dziaki,
tylko niech mnie pochowają ukraińskie Kozaki.

77

Lublin

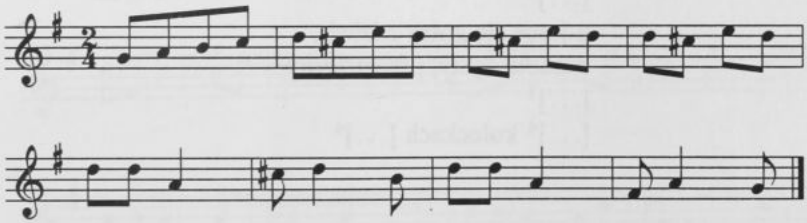

A jeżeli mnie, moja Maryś, moje złoto,
nie chces scyrze kochać,
to ja pójdę do ułanów ślicnych, pięknych,
a ty będziesz ślochać.

77. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, w rkp. takty 3-4 niewypełnione, tylko ze znakiem powtórzenia. Melodia krakowiakowa o przejrzystej strukturze wersowej 8 : 8 : 6 : 6, nie odpowiada podpisanemu tekstowi o całkiem innej wersyfikacji, zapisanemu jakby nie ze śpiewu, lecz podyktowanemu bez troski o rytmikę.]

Uważze sobie zawcasu,
ułoz w głowie,
jak cię kocham, tak ci zycę,
jakem cłek pocciwy,
bo jak będę sier[zantem][1], kapralem,
to ci będą dziwy.

Uwaz [...][2]
jak ci radzę, tak ci zycę
i doradź matuli,
bo jak nas wsystkich wybierą,
ktoz ciebie przytuli.

Kupi pierzcionek [...][3]
dawny kochanecek,
kto przytuli, pocałuje
i u Zyda pocęstuje,
kupi wodki za dwa dutki.

[...][4]
a jesce się gorzy zdziwis,
mundur cysty, przezrocysty
[...][4]
[...][4] kołeckach [...][4]

[1] [w rkp. wyraz nie dokończony]

[2] [w rkp. puste miejsce, po nim skreślony wiersz: „poradź się matuli"]

[3] [w rkp. wyraz nieczytelny, po nim luka w tekście]

[4] [w rkp. luka w zapisie tekstu]

Pijatyka. Karczma

78

Oj, poniedziałki, wtorki,
da, pijały parobki,
da, gospodarze chciały,
da, pieniędzy nie miały.

79

od Lubartowa (Zawieprzyce)

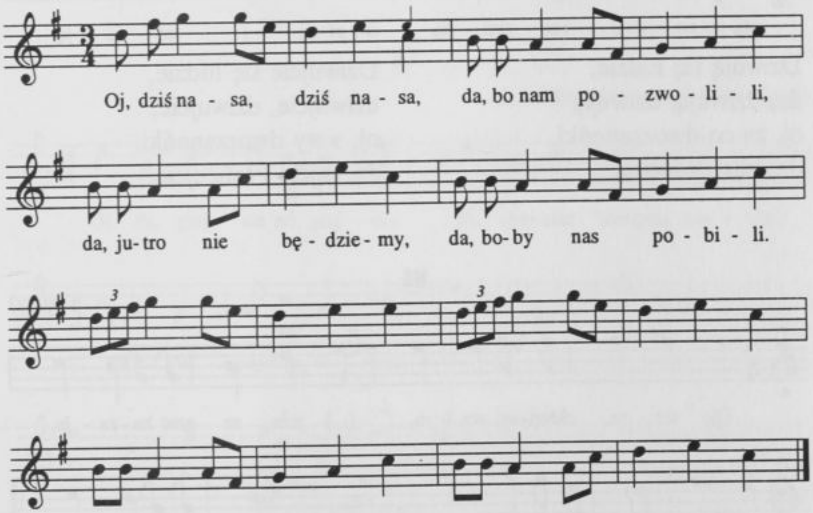

78. [Rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 4, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 107 w cz. II *Lubelskiego*.]

79. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 96. Wariant melodii opublikował Kolberg w cz. I *Lubelskiego* nr 486 bez tekstu, jako dopisek do pieśni „Za co mnie hultaju bijes", bez związku z jej melodią. Wariant tekstu z inną melodią opublikował w cz. II *Lubelskiego* nr 26. Proweniencja wszystkich tych pozycji jest taka sama - „Lubartów". Publikowaną tu pieśń trzeba przeto uważać za oddzielny wariant, natomiast pieśń 486 w cz. I jest kontaminacją dwóch różnych melodii.]

Oj, dziś nasa, dziś nasa[1],
da, bo nam pozwolili,
da, jutro nie będziemy[2],
da, boby nas pobili.

80

od Lublina (Tatary)

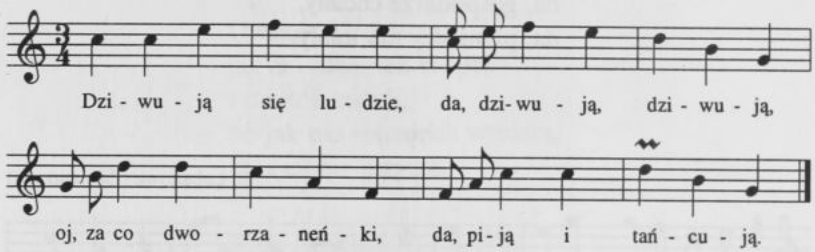

Dziwują się ludzie,
da, dziwują, dziwują,
oj, za co dworzaneńki,
da, piją i tańcują.

Dziwujcie się ludzie,
dziwujcie, dziwujcie,
oj, a wy dworzaneńki,
da, pijcie i tańcujcie.

81

[Tatary]

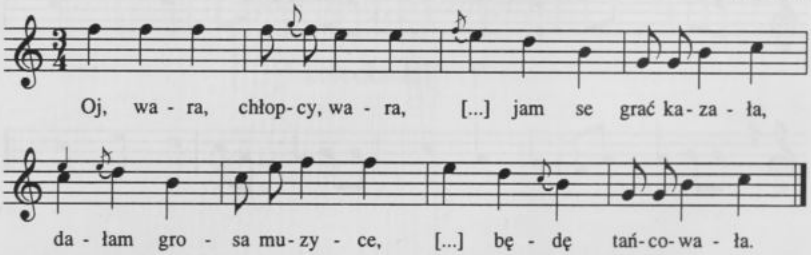

[1] wśród tańca

[2] hulać

80. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 107, zapis terenowy melodii z incipitem tekstu teka 36, sygn. 1320, k. 51. Tekst por. nr 62 w cz. II *Lubelskiego*.]

81. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu: „Oj, wara chłopcy", pełny tekst w zapisie nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 10. Tekst por. nr 108 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, wara, chłopcy, wara,
[...] jam se grać kazała,
dałam grosa muzyce,
[...] będę tańcowała.

Dałam grosa muzyce,
[...] dwa grosze na świce,
[...] trzy grosze na piwo,
[...] będę hulać żywo.

82

Karolowa kurę dali,
zeby w karczmie tańcowali,
Karolowy kurę wzieni,
Karolowa stoją w sieni.

83

od Lublina (Jakubowice Murow[ane])

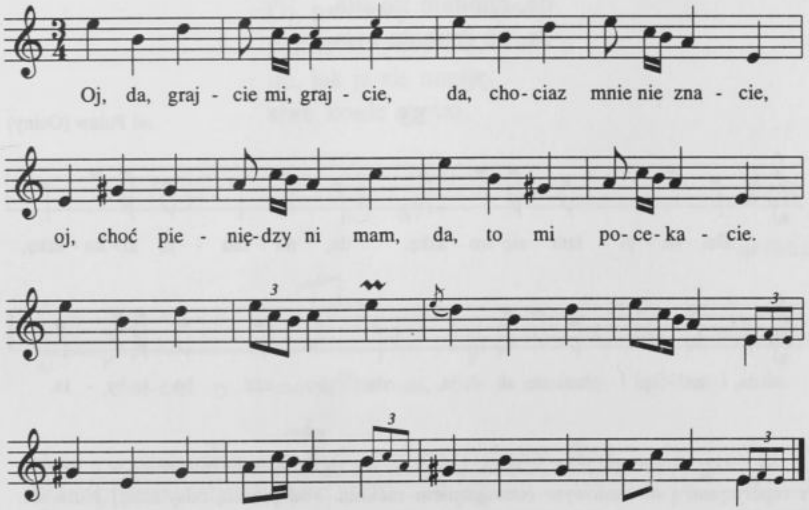

82. [Rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 11, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 61 w cz. II *Lubelskiego*.]

83. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 115.]

Oj, da, grajcie mi, grajcie,
da, chociaz mnie nie znacie,
oj, choć pieniędzy ni mam,
da, to mi pocekacie.

84 od Końskowoli

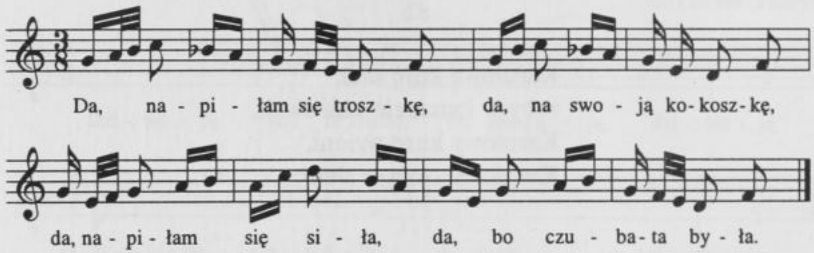

Da, napiłam się troszkę,
da, na swoją kokoszkę,
da, napiłam się siła,
da, bo czubata była.

85 od Puław (Osiny)

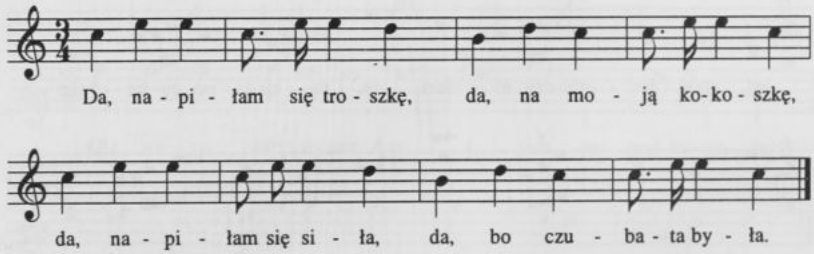

84. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 40, zapis melodii mieści się w 4 taktach z repetycjami i wariantowym rozwiązaniem melodii. Pod pieśnią odsyłacze:] Nuta ser. XIII [*Poznańskie* c. V, DWOK T. 13] nr 325 [ods. błędny], 356, 358, ser. IV [*Kujawy* cz. II, DWOK T. 4] nr 444 [ods. błędny].

85. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 5. Inne zapisy: teka 33, sygn. 1305, k. 51, nr 196 bez tekstu i teka 5, sygn. 1137/I, k. 31, tu w metrum $\frac{3}{8}$, w wersji czterotaktowej (z repetycją), zapis tekstu bez melodii w tece 16, sygn. 1209, k. 3 nr 24, z tą samą lokalizacją, tam w 2 w.: „na swoją".]

Da, napiłam się troszkę,
da, na moją kokoszkę,
da, napiłam się siła,
da, bo czubata była.

86

od Tarnogóry

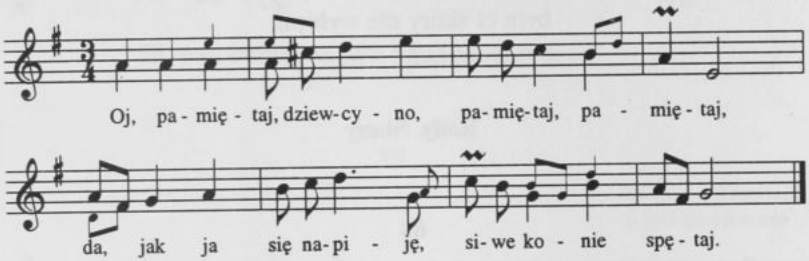

Oj, pamiętaj, dziewcyno,
pamiętaj, pamiętaj,
da, jak ja się napiję,
siwe konie spętaj.

87

od Firleja

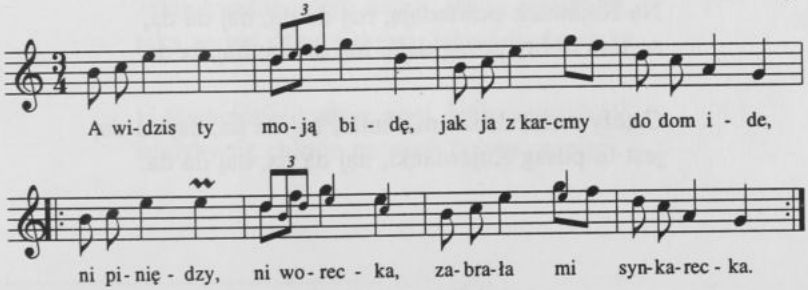

86. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 242.]

87. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 87, w rkp. Kolberg oznaczył cyfrą 2 wariantowe rozwiązania t. 6 i 7 w powtórce.]

A widzis ty moją bidę,
jak ja z karcmy do dom ide,
ni piniędzy, ni worecka,
zabrała mi synkarecka.

Z karcmy idę, pijany ja,
otworz, babo, kanalija,
otwórz, babo, bom się upił,
bym ci skóry nie wyłupił.

Rody. Stany

88

Owczarek — od Lublina, Chełma

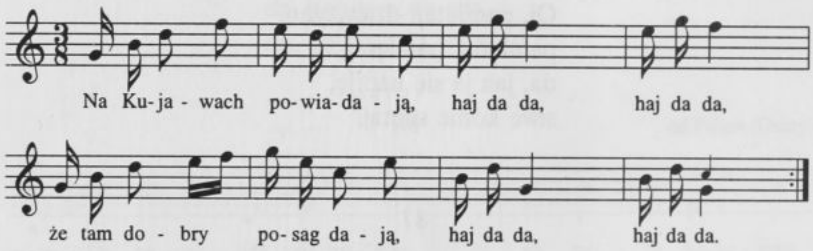

Na Kujawach powiadają, haj da da, haj da da,
że tam dobry posag dają, haj da da, haj da da.

Cztéry serki, dzban maślanki, haj da da, haj da da,
jest to posag Kujawianki, haj da da, haj da da.

88. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 18, pod melodią notatka:] Sł[owa] Sochaczew, Dobrzyń, mel. . . . [W materiałach Kolberga z Mazowsza zachowały się dwa warianty tego tekstu, zob. *Mazowsze* cz. II, DWOK T. 25, nr 669, z lokalizacją „od Gąbina (Włoszczów)" i *Mazowsze* cz. VI, DWOK T. 41, nr 430, z lokalizacją „Rzeczyca".]

89

[Tatary]

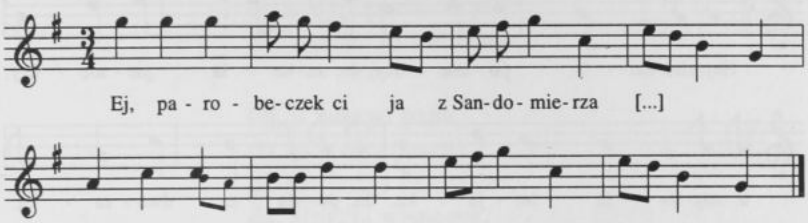

Ej, parobeczek ci ja z Sandomierza [...]

90

od Firleja, Kamionki
(i pod Urzędowem)

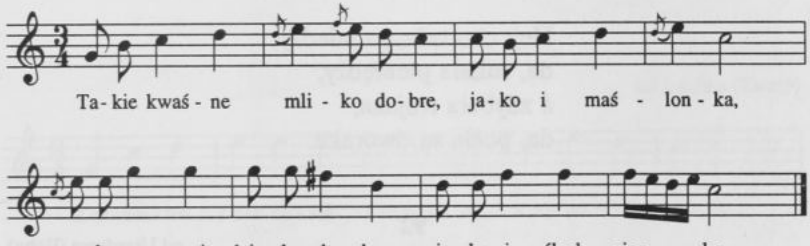

Takie kwaśne mliko dobre, jako i maślonka,
taka ze wsi dziwka dobra, jako i ślachcionka.

U ślachcionki krzywe nogi, kieby rasztabigi[1],
zdałyby się chłopu na wieś, byłyby czapigi[2].

89. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]
90. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 63. Por. nr 82 w cz. II *Lubelskiego*.]
[1] socha
[2] do sochy

91

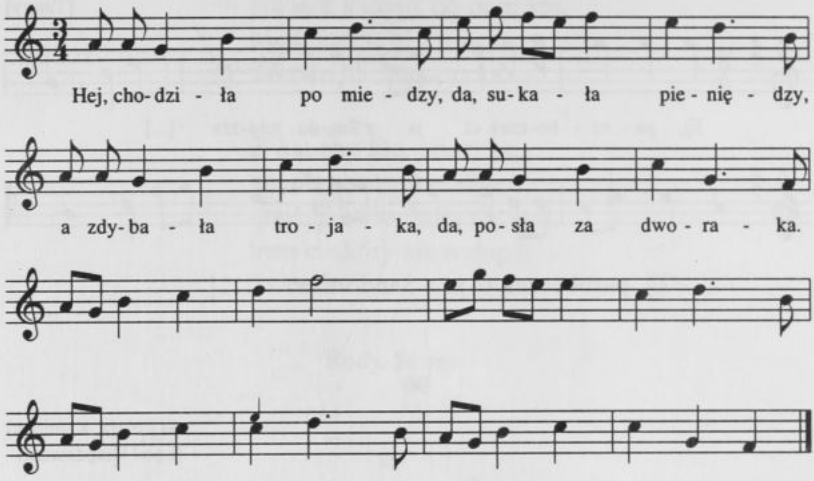

Hej, chodziła po miedzy,
da, sukała pieniędzy,
a zdybała trojaka,
da, posła za dworaka.

92

od Urzędowa (Boby)

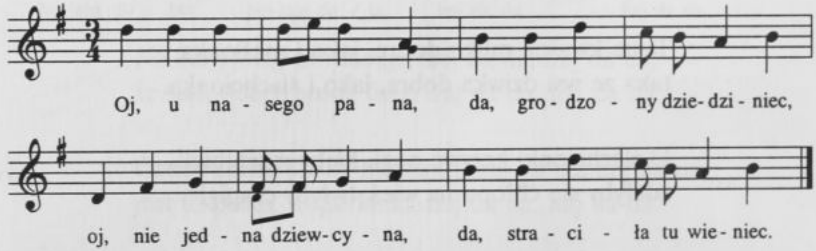

91. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 240. Tekst por. nr 98 w II cz. *Lubelskiego*.]

92. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 199; w innym rkp. Kolberga (teka 5, sygn. 1137, k. 37), z tą samą lokalizacją, pod melodią tylko trzecia zwr., tu w 2 w.: „da, płasc poza kolana". Tekst por. nr 87 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, u nasego pana,
da, grodzony dziedziniec,
oj, nie jedna dziewcyna,
da, straciła tu wieniec.

Oj, u nasego pana,
da, zielony ganecek,
oj, nie jedna dziewcyna,
da, straciła wianecek.

Oj, u nasego pana
płascyk poza kolana,
da, kiej na konia siada
na remie[1] go zakłada.

93

od Lublina (Tatary)

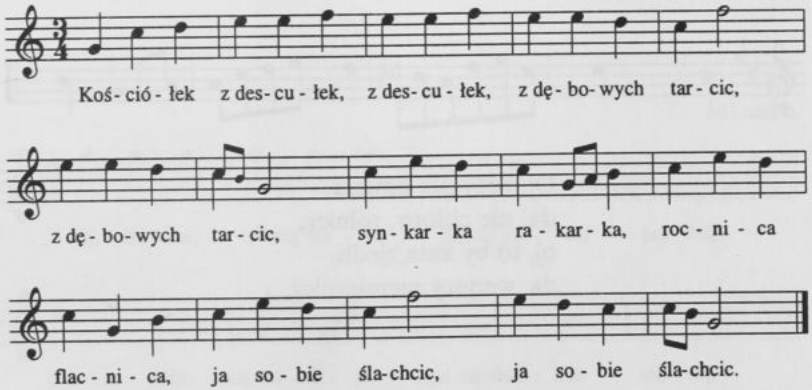

[1] ramię

93. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 103, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51 z lokalizacją ogólną „Tatary". W rkp. z teki 17 pod pieśnią odsyłacz:] patrz weselne. [W cz. I *Lubelskiego* nr 259 w opisie wesela z lokalizacją: „od Lublina, przedmieścia Piaski i Tatary" bliski wariant tej melodii z innym tekstem. Tekst por. nr 146 i 170 w cz. II *Lubelskiego*.]

Kościółek z descułek, z descułek,
z dębowych tarcic, z dębowych tarcic,
synkarka rakarka, rocnica flacnica,
ja sobie ślachcic, ja sobie ślachcic.

94

[Tarnogóra]

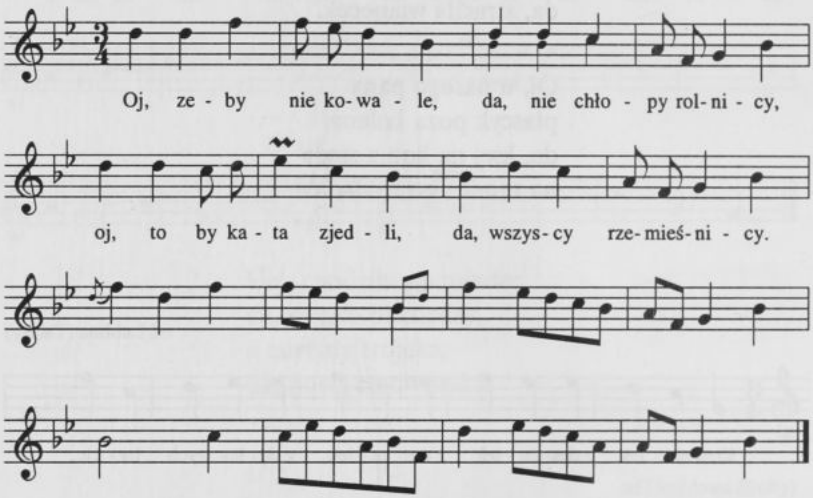

Oj, zeby nie kowale,
da, nie chłopy, rolnicy,
oj, to by kata zjedli,
da, wszyscy rzemieśnicy.

94. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 261. Por. nr 25 w cz. II *Lubelskiego*. Różnice między wersją publikowaną w cz. II, a rkp. są wynikiem nieprecyzyjnej transpozycji melodii, dlatego pieśń publikuje się po raz drugi.]

O pracy, o służbie, pasterskie

95

od Lubartowa

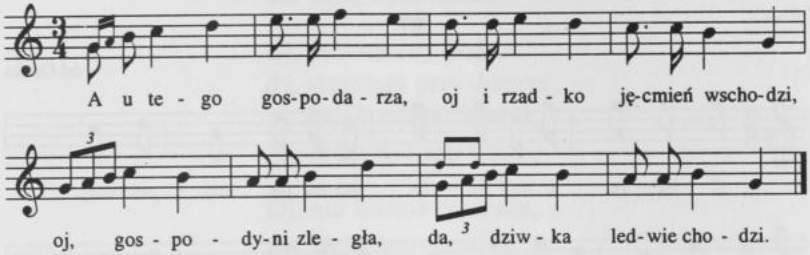

A u tego gospodarza,
oj i rzadko jęcmień wschodzi,
oj, gospodyni zległa,
da, dziwka ledwie chodzi.

96

od Lublina

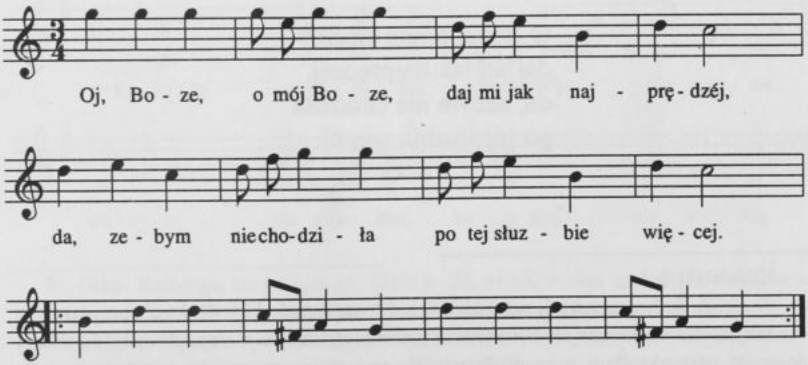

95. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 132.]
96. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 120.]

Oj, Boze, o mój Boze,
daj mi jak najpręcéj[1],
da, zebym nie chodziła
po tej służbie więcéj.

97

od Opola

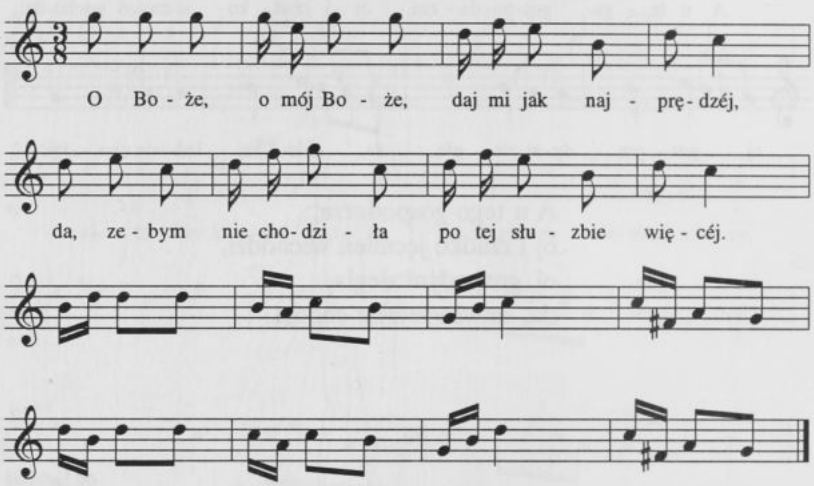

O Boże, o mój Boże,
daj mi jak najprędzéj,
da, zebym nie chodziła
po tej służbie więcéj.

[1][tak w rkp.]

97. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 39, zapis melodii w 4 taktach z repetycjami i rozwiązaniem wariantowym. Po ostatnim takcie pieśni znajduje się zapis instrumentalnej dogrywki poprzekreślany przez Kolberga, ale zasługujący na opublikowanie ze względu na nowy materiał muzyczny, uzupełniający zapis pieśni. W rkp. ów zapis zawiera 4 takty z repetycjami i „piętrową" notacją. Pod mel. odsyłacz:] nuta ser. I [*Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1] nr 104.

98

od Lublina

Oj, służbo moja, służbo,
da, u drzwi postawiona,
oj, kiedyz ja od ciebie,
da, będę wyzwolona.

Oj, mój mocny Boże,
da, służyłam przy dworze,
oj, zaden mi sie dworak,
da, spodobać nie moze.

Oj, nie kochaj dworaka,
da, bo to kaduk dziki,
oj, lepij chłopa ze wsi,
da, kupi ci trzewiki.

Oj, zebyś była moją,
kupiłbym ci mętal
i trzewicki ze sprzączkami,
byś była galanto.

99

od Janowa Ord.

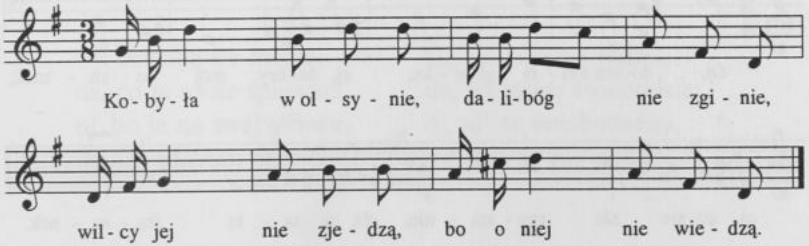

98. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 68, w rkp. melodia identyczna z opublikowaną przez Kolberga jako nr 84 w cz. II *Lubelskiego*, tekst por. tamże.]

99. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 37, melodia zapisana w 4 taktach ze znakiem repetycji i notacją wariantową, replika pieśni w rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 196, zapisana w tonacji o kwartę wyższej. W rkp z teki 5 pod pieśnią odsyłacz:] nuta ob. ser. II [*Sandomierskie*, DWOK T. 2] nr 241. [Tekst por. nr 150 w cz. II *Lubelskiego*.]

Kobyła w olszynie,
dalibóg nie zginie,
wilcy jej nie zjedzą,
bo o niej nie wiedzą.

100

[Osiny]

Owczareczek za owcami
a dziewczyna kieby pani,
owczareczek w polu moknie,
a dziewczyna siedzi w oknie.

Różne

101

od Lublina

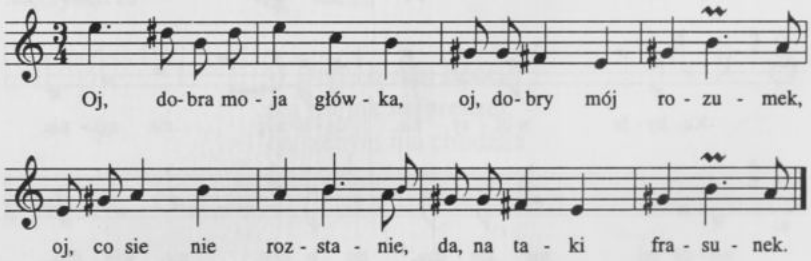

100. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 30.]

101. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 110, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51 (melodia z incipitem), z lokalizacją ogólną „Tatary", pełny tekst w rkp. nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 11, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 69 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, dobra moja główka,
oj, dobry mój rozumek,
oj, co sie nie rozstanie,
da, na taki frasunek.

102

od Lublina (Tatary)

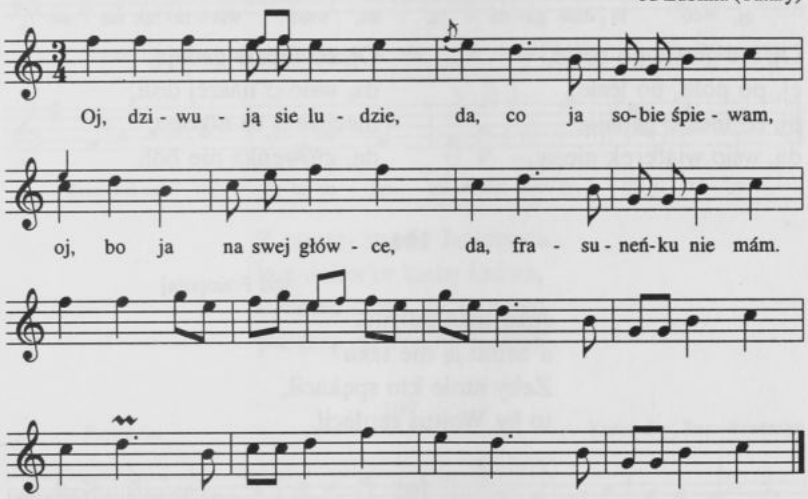

Oj, dziwują sie ludzie,
da, co ja sobie śpiewam,
oj, bo ja na swej główce,
da, frasuneńku nie mȧm.

Oj, dziwują się ludzie,
da, téj mojéj świebodzie,
oj, ni[1] ta świebodeńka,
da, nikogo nie bodzie.

102. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 57, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51 (melodia z incipitem tekstu) z lokalizacją ogólną „Tatary", bez dogrywki, pełny tekst w rkp. nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 11, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Inny rkp. Kolberga w tece 5, sygn. 1137/I, k. 20, tu zapis melodii czterotaktowy (z repetycją) w metrum $\frac{3}{8}$, z drobnymi różnicami w notacji t. 1 i 2. Tekst por. nr 119 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1] [w rkp. z teki 5: „ni(ech)"]

103

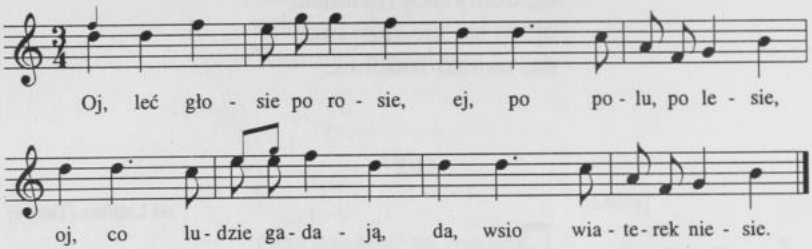

Oj, leć głosie po rosie,
ej, po polu, po lesie,
oj, co ludzie gadają,
da, wsio wiaterek niesie.

Oj, co ludzie gadają,
da, wsio o naszéj doli,
niechże o to nikogo,
da, główeńka nie boli.

104

[od Frampola]

Jaka taka pękata,
a cemu ja nie taka?
Zeby mnie kto spękacił,
to by Wojtuś zapłacił.

105

od Wąwolnicy (Słotwiny)

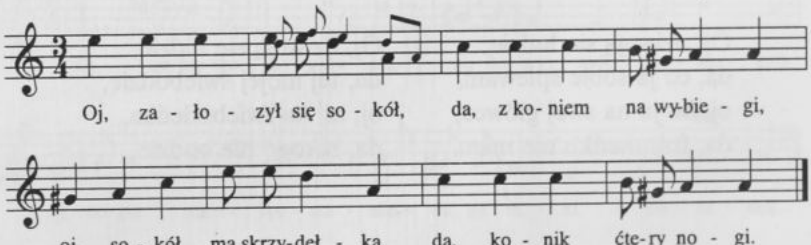

103. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 272. Por. nr 33 w cz. II *Lubelskiego*.]

104. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 222. W rkp. tekst podpisany pod melodią opublikowaną jako nr 134 w cz. II *Lubelskiego*. Tekst por. *Poznańskie* cz. I, DWOK T. 9, s. 60.]

105. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 139. Mel. por. nr 115 w cz. II *Lubelskiego*.]

Oj, założył się sokół,
da, z koniem na wybiegi,
oj, sokół na[1] skrzydełka,
da, konik ćtery nogi.

Oj, sokół leci lasem,
da, krzyknie sobie casem,
da, konik biegnie drogą,
da, tupnie sobie nogą.

106

od Puław

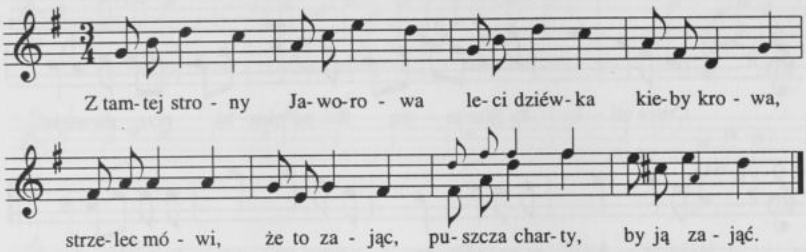

Z tamtej strony Jaworowa
leci dziéwka kieby krowa,
strzelec mówi, że to zając,
puszcza charty, by ją zająć.

107

Pasterska

Krzeszów, Szczebrzeszyn

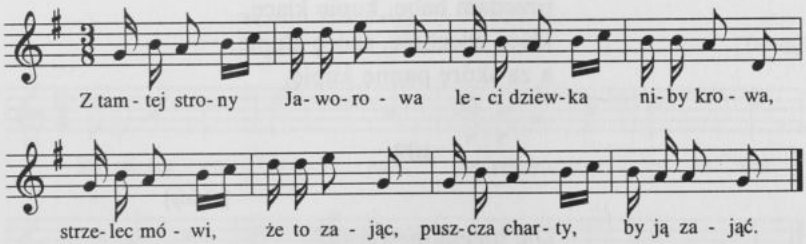

[1] [tak w rkp.]

106. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 1. Drugi zapis w tece 33, sygn. 1305, k. 51, nr 192. Tekst także w innym rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 20, bez melodii, z lokalizacją: „od Puław (Osiny)". Tekst por. pieśń następna oraz nr 155 w cz. II *Lubelskiego*.]

107. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 37, w rkp. melodia zapisana jest w 4 taktach z repetycją i wariantowym rozwiazaniem ostatniego taktu. Pod mel. odsyłacz:] Ser. XIII [*Poznańskie* cz. V, DWOK T. 13] nr 108 [odesłanie błędne. Tekst por. nr poprzedni.]

Z tamtej strony Jaworowa
leci dziewka niby krowa,
strzelec mówi, że to zając,
puszcza charty, by ją zająć.

108

od Firleja, Miechowa

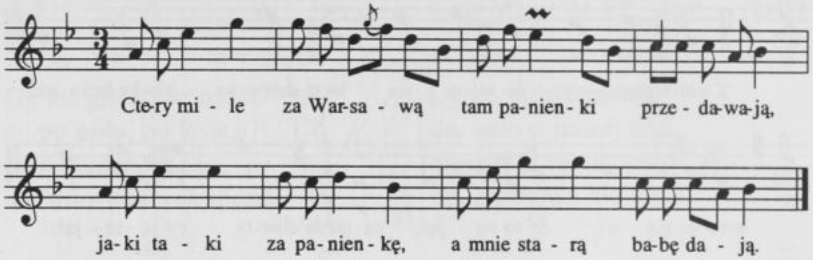

Ctery mile za Warsawą
tam panienki przedawają,
jaki taki za panienkę[1],
a mnie starą babę dają.

Ja na babie nie utracę.
przedam babę, kupię klacę,
klaca zdechnie, skórę złupię,
a za skórę pannę kupię.

109

[Osiny]

Da, biegła niewiasta,
da, z kuraczkiem do miasta,
a nie chciał jej piać, piać, piać,
jak go wzięła w pazurki chwiać, chwiać, chwiać,
musiał jej kuraczek piać.

---

108. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn.1216, k. 3, nr 59. Tekst por. nr 79 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1] chwyta

109. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 29.]

110

od Szczebrzeszyna (Radecznica)

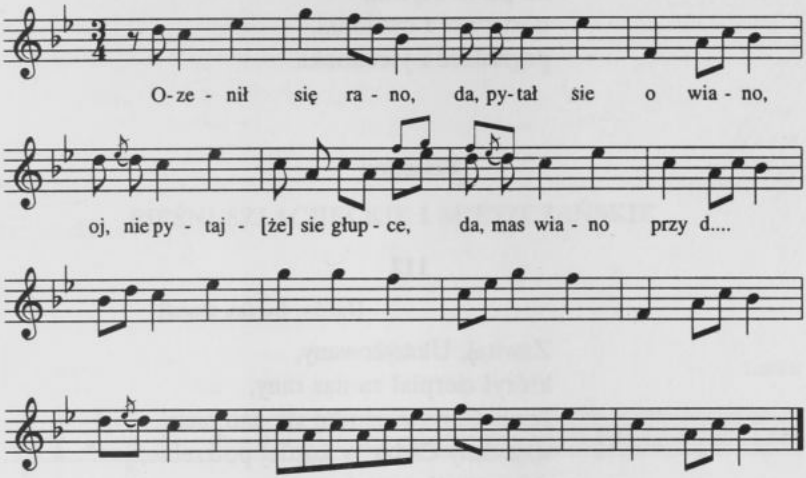

Ozenił sie rano,
da, pytał sie o wiano,
oj, nie pytaj[że] sie głupce,
da, mas wiano przy d....

111

[Tatary]

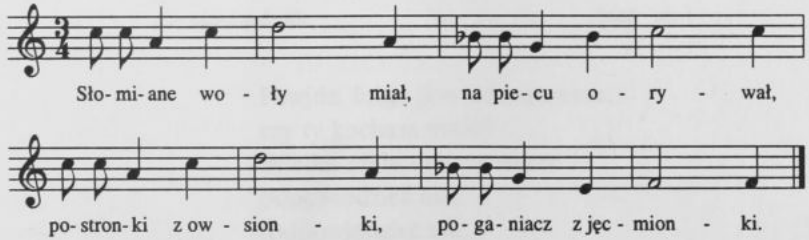

110. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 207, pieśń opublikowana w cz. II *Lubelskiego* nr 129 z wariantem melodii w skróconym zapisie bez dogrywki.]

111. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z incipitem tekstu, w melodii takty 5 i 6 niewypełnione, pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 8, zapisany prawdopodobnie w Tatarach. Tekst por. nr 488 w cz. I *Lubelskiego*].

Słomiane woły miał,
na piecu orywał,
postronki z owsionki,
poganiacz z jęcmionki.

Religijna

112

[Janów, Lublin, Goraj]

Zawitaj, Ukrzyżowany,
któryś cierpiał za nas rany,
Jezus Chryste, zmiłuj się nad nami,
wzywamy Ciebie w każdej potrzebie,
daj ratunek pożądany.

112. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 1. W rkp. tekst zanotowany obok pieśni: „Zawitaj ranna jutrzenko" (zob. nr 21 w cz. II *Lubelskiego*) i oznaczony jako jej pierwsza zwrotka.]

PIEŚNI SZLACHECKIE I MIESZCZAŃSKIE

113

Lublin

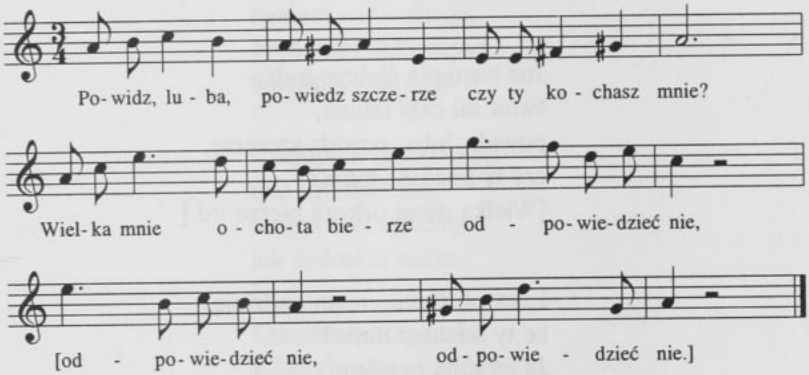

Powidz, luba, powiedz szczerze,
czy ty kochasz mnie?
Wielka mnie ochota bierze
odpowiedzieć nie,
[odpowiedzieć nie,
odpowiedzieć nie.]

113. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 1. W rkp. tekst nie podpisany pod melodią; z konstrukcji melodii wynika konieczność trzykrotnego powtórzenia ostatniego wersu każdej zwrotki. W zwr. 2-4 należy powtórzyć t. 1–4 dla wersów 3 i 4.]

Wszakem chłopiec ładny, młody,
mam złoto, mam wsie,
powiedz, luba, powiedz szczerze,
czy ty kochasz mnie?
Wielka mnie ochota bierze
odpowiedzieć nie,
[odpowiedzieć itd.].

I w miłości jestem stały,
każda mnie tak zwie,
powiedz, luba, powiedz szczerze,
czy ty kochasz mnie?
[Wielka mnie ochota bierze itd.]

Już nastąpią ślubne gody,
świat mi cały tchnie,
powidz, luba, powidz szczerze,
czy ty kochasz mnie?
[Wielka mnie ochota bierze itd.]

Lecz po ślubie, mam nadzieję,
że ty kochasz mnie?
Ja za tobą oszaleję,
już nie powiem nie,
[już nie powiem nie,
już nie powiem nie].

114

[Lubartów]

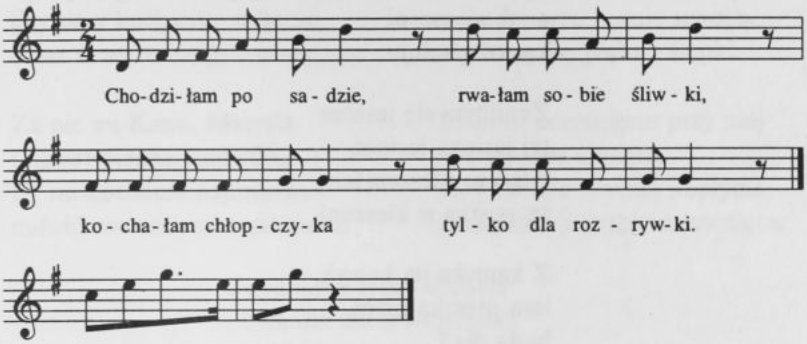

Chodziłam po sadzie,
rwałam sobie śliwki,
kochałam chłopczyka
tylko dla rozrywki.

Kochałam chłopczyka
nad upodobania,
bo był taki zgrabny,
jak żydoskie sanie.

Czerwona czapeczka
a [trzy][1] pióra na krzyż,
coż mi za kawaler,
za innemi patrzysz.

Chodziłam po sieni
szuka[łam w] kieszeni
[...][2]

---

114. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. brak punktu lub pauzy w t. 2, 4, 6 i 8. Dwa dalsze takty po t. 8 są zapewne wariantem t. 5–6. Tekst por. nr 190 w cz. II *Lubelskiego*.]

[1][w rkp. zapis cyfrą]

[2][w rkp. brak fragmentów tekstu]

Teraźni[ejsza] młodzież
karmelkiem częstuje,
a jak się ozeni
kartofla załuje.

Żeniłbym się jeszcze
tej jesieni, jesieni,
tylko to nieszczęście,
ze pustka w kieszeni.

Z kamyka na kamyk,
lata ptaszka mała,
będą dla [...
...][1] stała.

Promyki jutrzenki
boskim ogniem świecą,
tak [niech][2] dni dla ciebie
od ranka błogo, słodko lecą.

115 [Lublin]

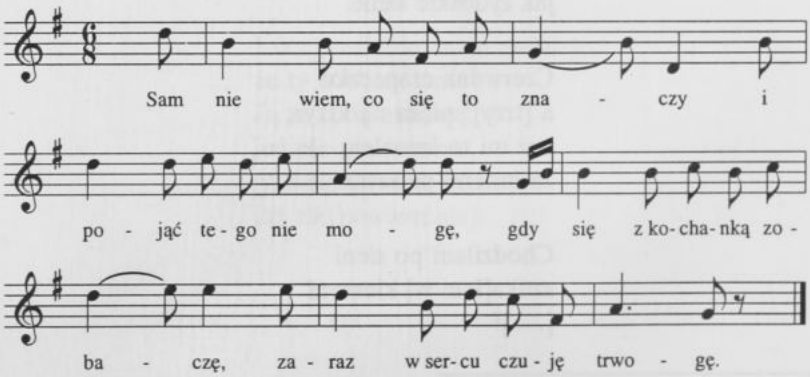

[1][w rkp. fragment nieczytelny]

[2][w rkp. skreślone]

115. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 1. Zapis melodii ma charakter szkicowy, niekonsekwentny metrycznie: część taktów ma metrum $\frac{3}{8}$, część $\frac{6}{8}$(prawidłowo).]

Sam nie wiem, co się to znaczy
i pojąć tego nie mogę,
gdy się z kochanką zobaczę,
zaraz w sercu czuję trwogę.

Chociaż się człek napracuje,
to taki szuka zaczepki,
zaraz w sercu uczuje trwogę,
gdy zoczy jej piękne ślepki.

Za nic mi Kasia, Marysia
i nawet piękna Ludwika,
tyś mi kochanie najmilsze,
miłość twa me serce przenika.

Teraz tu przysięgam przy niéj
i na jej siwe ślipięta,
wszystko złe z wodą popłynie,
za nic mi wszystkie dziewczęta.

Byleś mnie tylko kochała
i była dla mnie wzajemną,
wnet byś me serce poznała
i żyła szczęśliwie ze mną.

116

od Lublina, Zamościa

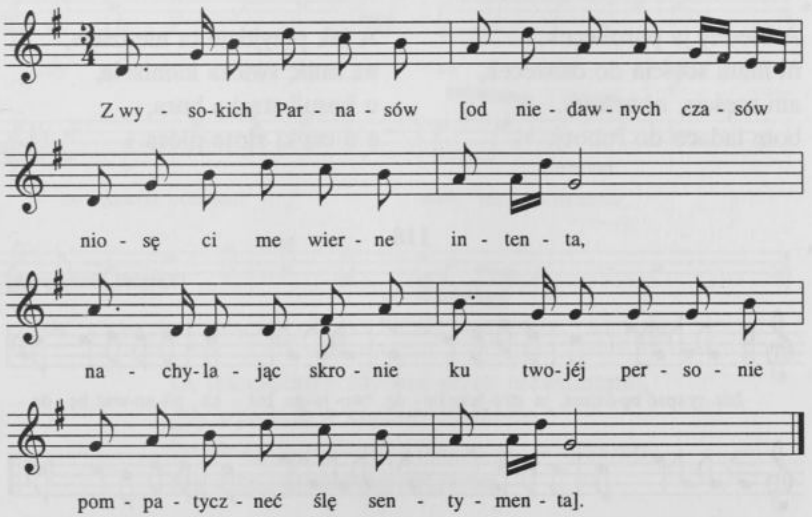

116. [Rkp. terenowy Kolberga, teka TNW 465, k. 239, w rkp. pod melodią tylko 1 w. tekstu, uzupełniono według zapisu opublikowanego w *Lubelskiem* cz. II, nr 12.]

Z wysokich Parnasów
[od niedawnych czasów
niosę ci me wierne intenta,
nachylając skronie
ku twojéj personie
pompatyczneć ślę sentymenta].

117

Pieśń dworska — od Piasków, Biskupic

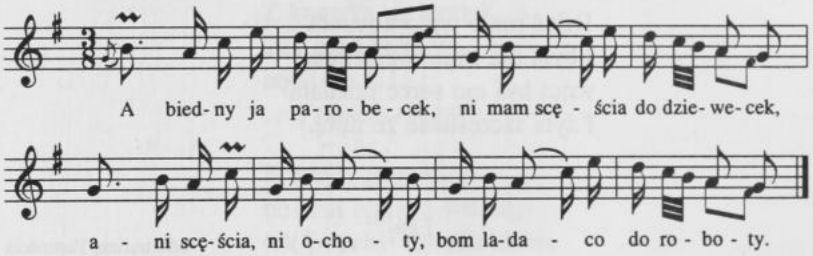

A biedny ja parobecek,
ni mam scęścia do dziwecek,
ani scęścia, ni ochoty,
bom ladaco do roboty.

A jak przyjdzie ta niedziela,
na mnie świéza kamizela,
u kosuli stązka bura,
a u capki złote pióra.

118

[Zamość, Bortatycze]

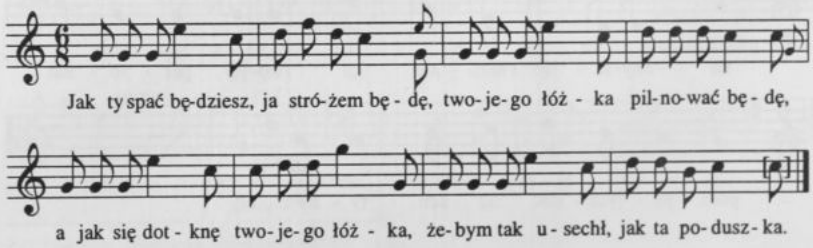

117. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 375. Tekst por. nr 8 w cz. II *Lubelskiego*.]
118. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

Jak ty spać będziesz, ja stróżem będę,
twojego łóżka pilnować będę,
a jak się dotknę twojego łóżka,
żebym tak usechł, jak ta poduszka.

A jak się dotknę twojej pościeli,
żeby mnie wzięli w niebo anieli,
a jak się dotknę twojego ciała,
żeby się dusza w niebo dostała.

119

[Lublin]

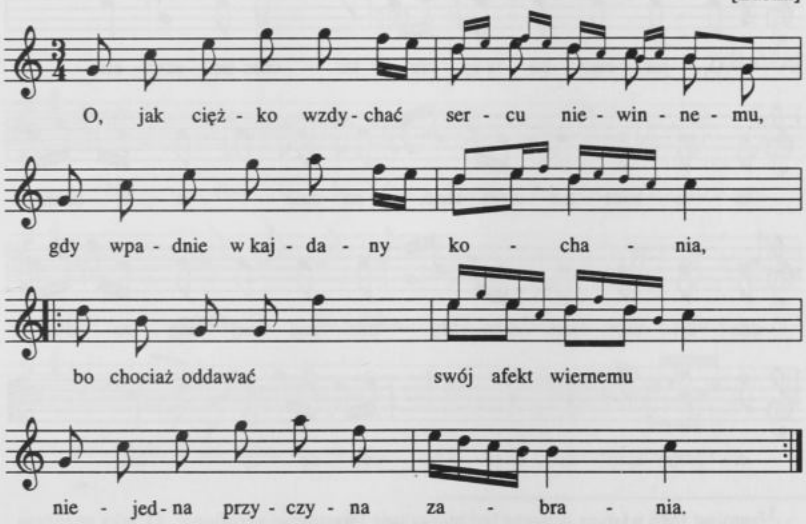

O, jak ciężko wzdychać sercu niewinnemu,
gdy wpadnie w kajdany kochania,
bo chociaż oddawać[1] swój afekt wiernemu
nie jedna przyczyna zabrania.

119. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Zapis melodii nieprecyzyjny — notacja ma cechy zapisu instrumentalnego; melodia w t. 5 i 6 nie odpowiada budowie tekstu.]

[1][w rkp.„oddać" poprawione na „oddawać"]

O, jakaż wtenczas dokucza męka,
kiedy w kochaniu bezdennie stęka,
w awanturach moich jest zdrada.

Siła na wytrwaniu w statecznym kochaniu
u wiernych amantów zależy,
kiedy w odległości na parol miłości
nie jedna klepsydra ubieży,
żadna się taka nie znajdzie męka[1].

120

[Lublin]

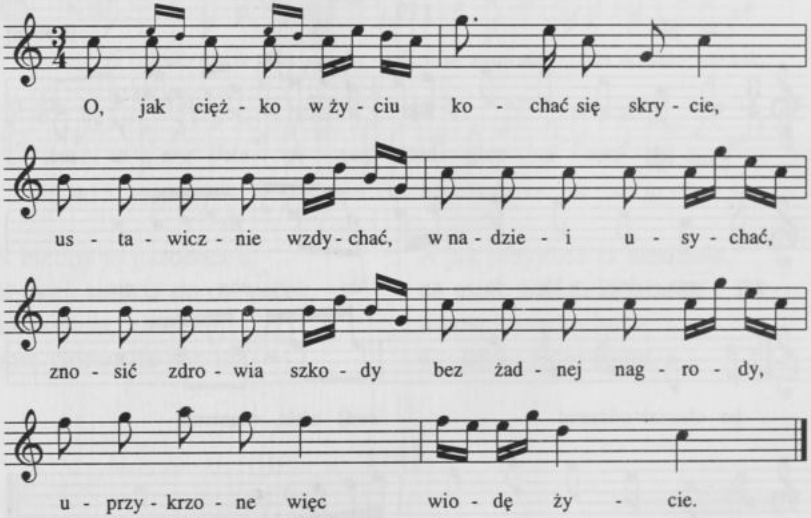

[1] [zamiast tego wiersza wpisany był pierwotnie i następnie skreślony: „O, jaka wtenczas dokucza męka etc."]

120. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. t. 5 i 6 są zawarte w zapisie t. 3 i 4 ze znakiem repetycji. Takty te zanotował Kolberg dwa razy, poprawiając pierwszą wersję. Zapis melodii nosi ślady licznych poprawek i jest trudno czytelny. Pełny zapis melodii zawiera 25 taktów, których część (ostatnia pięciolinia) stanowi fragment z poprawioną notacją. Całość ma charakter notacji instrumentalnej i nie odpowiada strukturze tekstu. Prawdopodobną postać melodii pieśni zrekonstruował wydawca. Nad melodią notatka:] dla ks. Karola Saskiego. [Prawdopodobnie chodzi o Karola (1733-1796) księcia kurlandzkiego, syna Augusta III, w roku 1760 poślubił on potajemnie Franciszkę Krasińską, popierany był przez konfederatów barskich jako kandydat na tron polski.]

O, jak ciężko w życiu kochać się skrycie,
ustawicznie wzdychać, w nadziei usychać,
znosić zdrowia szkody bez żadnej nagrody,
uprzykrzone więc wiodę życie.

Na przykład ja sobie, w podobnej zostający dobie,
bo chociaż co kocham, co kocham,
i wiernie wyjawić się boję, się boję,
niezmiernie uprzykrzone więc wiodę życie
[...][1] ustawicznie [...][2].

121

[Lublin]

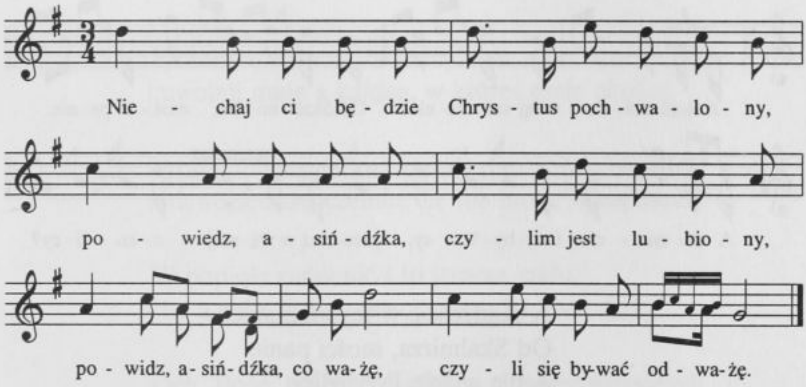

Niechaj ci będzie Chrystus pochwalony,
powiedz, asińdźka, czylim jest lubiony,
powidz, asińdźka, co ważę,
czyli się bywać odważę.

[1] [w rkp. nieczytelne dwa wyrazy]

[2] [w rkp. brak fragmentów tekstu]

121. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Pod mel. odsyłacz:] ser. XIII, [*Poznańskie* cz. V, DWOK T. 13] s. 44 nr [76.]

Po[wiedz, asińdźka], szczerym dokumentem,
czyli być mogę prawym konkurentem,
niechaj się darmo nie łudzę
i koni sobie nie trudzę.

A kiedy siebie tak drogo szacujesz
i konie swoje nad wszystko miłujesz,
możesz odjechać do siebie,
obejdzie się tu bez ciebie.

122

od Kaźmierza

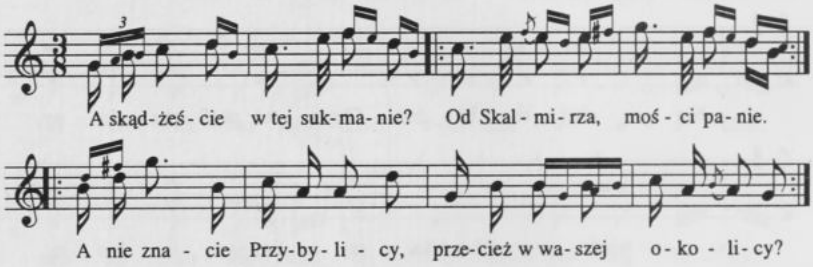

A skądżeście w tej sukmanie?
Od Skalmirza, mości panie.
A nie znacie Przybylicy,
przecież w waszej okolicy?

122. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 28, pod tekstem odsyłacze:] ser. XII [*Poznańskie* cz. IV, DWOK T. 12] nr 522 [tu pełny tekst], nuta *Lud*, ser. XIII [*Poznańskie* cz. V, DWOK T. 13] nr 136, tekst ser. XIII [*Poznańskie* cz. V] nr 141, ser. XVII [*Lubelskie* cz. II] nr 44.

123 [Lubartów]

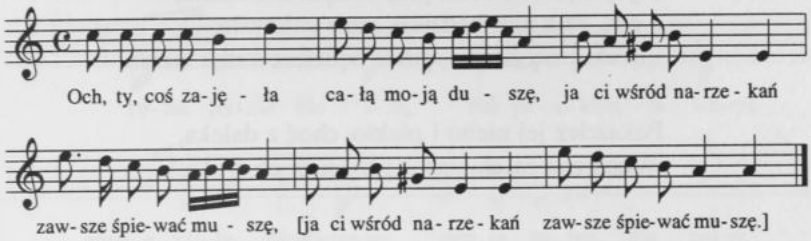

Och, ty, coś zajęła całą moją duszę,
|:ja ci wśród narzekań zawsze śpiewać muszę:|.

Choć ja sobie śpiewam jedynie dlatego,
|:by głos prośby mojej doszed ucha twego:|.

Tyranko nieczuła, dniś moje zatruła,
|:uwolnij mnie z kajdan, w któreś mnie okuła:|.

Tyranko nieczuła, nie chcesz o mnie wspomnieć,
|:niewdzięczna, czemuż cię nie mogę zapomnieć:|?

W popioły zamienić i to jeszcze mało,
|:bo z pyłu powstawszy, jeszcze by kochało:|.

Och, Boże, tyś był świadkiem, gdyśmy przysięgali
|:na Twe imię, że się będziemy kochali:|.

Jeżeli ja też te przysięgę złamał,
|:skarz mnie, Boże, śmiercią, bym więcej nie kłamał:|.

A jeżeli ona ten wyrok zgwałciła,
|:by podobnych nieszczęść jak ja dostąpiła:|.

123. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

Okropne pierony, bijcie przez ustanku,
a gdy będziesz stała przy inszym kochanku,
a gdy się z nim będziesz czule całowała,
zapadnij się ziemio, gdzie będziesz z nim stała.

Pokażcież jej niebo i piekło, choć z daleka,
|:niech zna za złomanie przysięgi, co czeka:|.

124

[Lubartów]

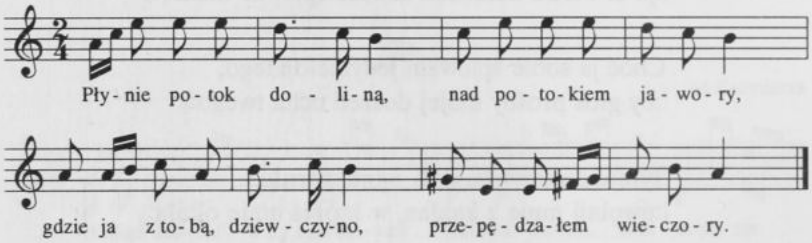

Płynie potok doliną,
nad potokiem jawory,
gdzie ja z tobą, dziewczyno,
przepędzałem wieczory.

124. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Pełny tekst zob. *Mazowsze* cz. VII, DWOK T. 42, nr 1584. Por. pieśń następna.]

125

od Lublina

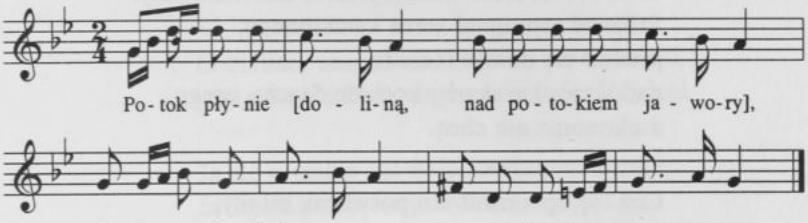

Potok płynie [doliną,
nad potokiem jawory],
gdzie ja z tobą, dziewczyno,
przepędzałem wieczory.

126

[Zamość, Bortatycze]

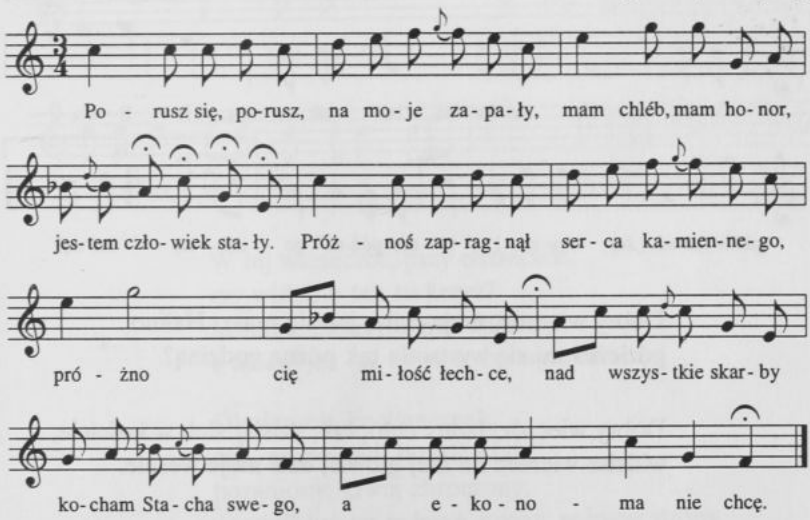

125. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 52, tekst uzupełniono według wiersza F. Karpińskiego *Przypomnienie dawnej miłości* w: tegoż *Poezje wybrane*. Opracował T. Chachulski. Wrocław 1997. „Biblioteka Narodowa" seria I, nr 89, s. 120. Por. pieśń poprzednia.]

126. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

Porusz się, porusz, na moje zapały,
mam chléb, mam honor, jestem człowiek stały.
Próżnoś zapragnął serca kamiennego,
próżno cię miłość łechcze,
nad wszystkie skarby kocham Stacha swego,
a ekonoma nie chcę.

Coż cię opanował ten poświstak młody,
ni piniędzy, ni majątku, ni urody.
Sama ja nie wiem, skąd on przywędrował,
ten poświstak młody.
Cierp, kiedy możesz, te srogie męki,
dla Stacha postać, dla Stacha wdzięki.

127

[Zamość, Bortatycze]

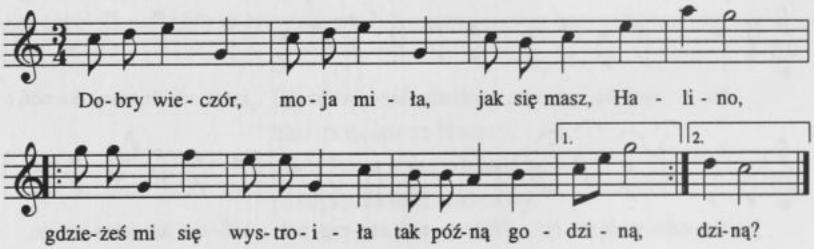

Dobry wieczór, moja miła, jak się masz, Halino,
gdzieżeś mi się wystroiła tak późną godziną?

Dobry wieczór, ładny chłopcze, dzisiaj ślub w kościele,
widzisz wieniec na mej głowie, dziś moje wesele.

Coż ja pocznę, nieszczęśliwy, żem cię kochał szczerze,
tyś mi o tém nie mówiła, że cię inny bierze.

127. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

Tyś mi o tem nie wspominał, ani mi się śniło,
a gdy się inny nawinął, jak odmawiać było.

O Halino, sroga dola, żegnam cię na wieki,
gdy nie była Boża wola, grób mój niedaleki.

Ja się o ciebie nie boję, znajdą się oczęta,
że ugasną żale twoje i okują w pęta.

128

Lublin

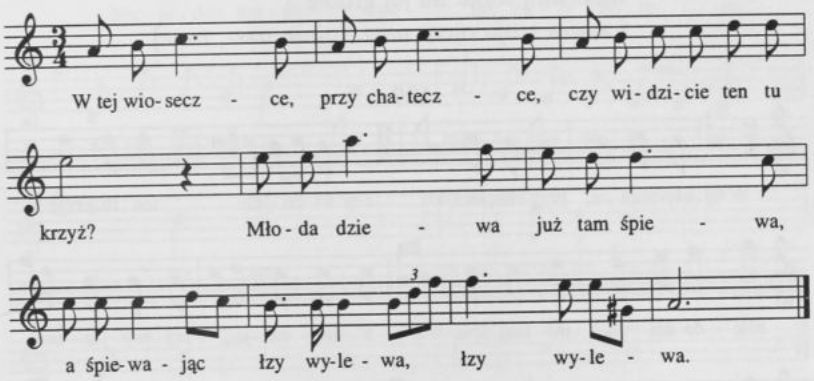

W tej wioseczce, przy chateczce,
czy widzicie ten tu krzyż?
Młoda dziewa już tam śpiewa,
a śpiewając łzy wylewa, łzy wylewa.

Olesieczek, kochaneczek,
ach, on poszedł bronić kraj,
poraniony, krwią zbroczony,
poszedł już on w insze strony, w insze strony.

128. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 78, w zapisie melodii po t. 6 są dwa takty stanowiące wariant t. 3 i 4, nad nimi uwaga Kolberga „bez tego". Pieśń także w zapisie nieznanego autora (teka 42, sygn. 1349, k. 55), zob. pieśń następna.]

O Aneczko, kochaneczko,
powiedz czego smutek twój?
Ja tak nucę, bo się smucę
i wkrótce ten świat porzucę, [świat porzucę].

Ta mogiła już pokryła
zwłoki kochaneczki tej,
krzyż wysoki[1] kryje zwłoki,
dusza poszła nad obłoki, bo tu źle[2].

Idąc tędy w każdej dobie
wędrowniku luby nasz,
westchnij sobie na jej grobie
i zmów troje ojcze nasz, [ojcze nasz, nasz].

129

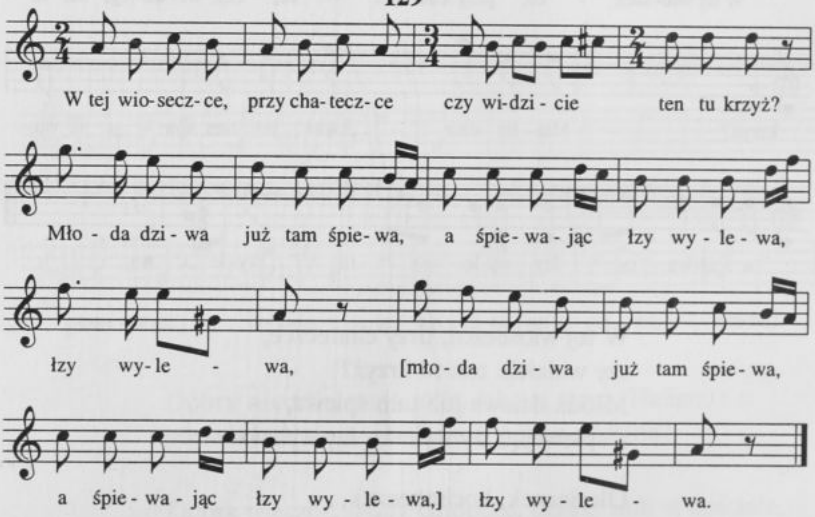

[1][w rkp. nieznanego autora „krzyż szeroki"]

[2][w rkp. niezna ego autora „dusza jej poszła w obłoki, bo tu ach, ach"]

129. [Rkp. nieznanego autora, teka 42, sygn. 1349, k. 55, bez lokalizacji, melodia naszkicowana na doraźnie narysowanej pięciolinii; w notacji błędy gramatyczne poprawione przez wydawcę. Tekst prawie identyczny z rkp. Kolberga (zob. pieśń poprzednia), dlatego nie publikuje się go tu w całości, a dwie drobne odmianki podano w przypisie do pieśni poprzedniej.]

W tej wioseczce, przy chateczce
czy widzicie ten tu krzyż?
Młoda dziwa już tam śpiewa,
a śpiewając łzy wylewa, łzy wylewa,
[młoda dziwa już tam śpiewa,
a śpiewając łzy wylewa,] łzy wylewa.

130

[Lubartów]

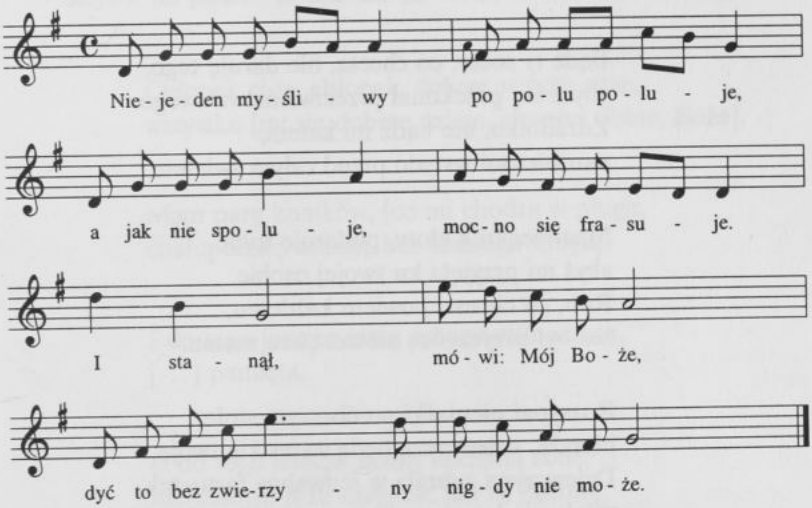

Niejeden myśliwy po polu poluje,
a jak nie spoluje, mocno się frasuje.
I stanął, mówi: Mój Boże,
dyć to bez zwierzyny nigdy nie może.

I poszeł do charczy, pospuszczał charty:
Wy charty bieżajcie, zwierzyny szukajcie.
I charty bieżały,
znalazły zwierzynę, nadszczekiwały.

130. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Por. nr 501 w cz. I *Lubelskiego*.]

Myśliwy się puścił ku zielonej łące,
nadybał dziewczynę i tak mocno śpiącę
i stanął, budzić żałuje,
by ij snu nie przerwał, tak obserwuje.

Dziewczyna się budzi, ze snu obudzona
i tak myśliwego gorzej przestraszona.
A toż co, co za nowina,
nie jestem ja liszka, tylko dziewczyna.

Bądź ty sobie, co chcesz, nie daruję tego,
abym się przekonał przeciwieństwa swego.
Zdradniku, nie bądź mi katem,
narobisz mi wstydu przed całym światem.

Mam zegarek złoty, podaruję tobie,
abyś mi przyjęła ku swojej osobie.
Rób, co chcesz, powiem każdemu,
żeś był przyczyńcą nieszczęściu memu.

Rozsypał pieniążki po cisowym stole,
bierzże, dziewczno, będą wszystkie twoje.
Dziewczyna zebrała w jedwabny fartuszek,
zalała się łzami spoj[rzawszy na] brzu[szek].

Brz[uszku], będziesz wysoczki,
już cię nie obstaną jedwabne troczki.
A bądźże mi zdrowa, byś nie chorowała,
byś zieloną łączkę zawsze wspominała.

Bądź mi zdrów, byś zdrów polował,
byś taką zwierzynę zawsze znajdował.

131

Zamość, Bortatycze

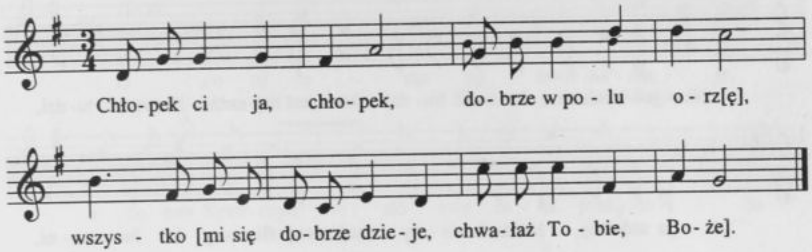

Chłopek ci ja, chłopek, dobrze w polu orze,
wszystko [mi się dobrze dzieje, chwałaż Tobie, Boże].

Mam parę koników, [co mi chodzą w pługu,
chałupeczkę własną, bez żadnego długu].

I do tego jeszcze mam cztery[1] chłopczęta,
[...] pamięta.

[I do tego jeszcze mam] kochaną żonę,
nie dałbym ji za majątek, ani za koronę.

131. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51, w rkp. tylko fragmenty tekstu, w zwr. 1, 2 i 4 uzupełniono według Kujawy cz. II, DWOK T. 4, nr 358, s. 176.].

[1][w rkp. cyfra]

132

[Lublin]

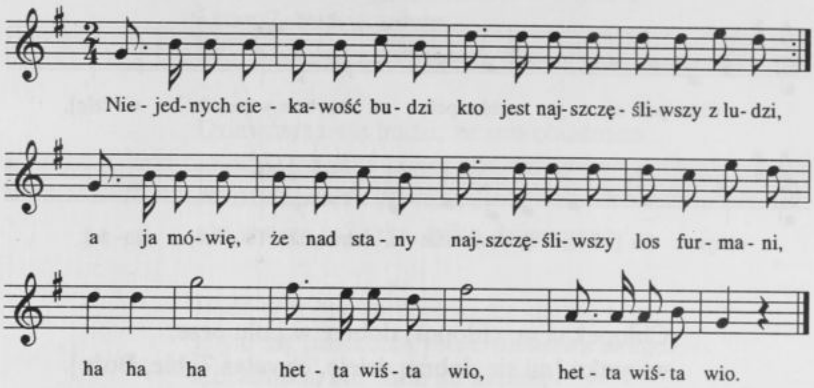

Niejednych ciekawość budzi
kto jest najszczęśliwszy z ludzi,
a ja mówię, że nad stany
najszczęśliwszy los furmani,
ha ha ha hetta wiśta wio,
hetta wiśta wio.

Biczyk smagły, konik ładny,
wóz okuty, chomąt suty
i dziegciu pełna maźnica,
najszczęśliwszy stan woźnica.
[ha ha ha hetta itd.]

A czy z góry, czy pod górę,
równo idą obie szkapie,
a która ma złe natury,
to ją biczem, aż podsłapi.
[ha ha ha hetta itd.]

I pan mój jedzie w konkury
do jakiej bogatej damy
i ja też myślę o której,
i oba kochanki mamy.
[ha ha ha hetta itd.]

Nie mogę z wami dłużej gadać,
muszę już na kozioł siadać,
bo konie już zaprzężone
i panie już postrojone.
[ha ha ha hetta itd.]

132. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 1. W rkp w t. 4 jest znak repetycji zamiast brakujących taktów 5–8.]

133

[od Łęczny]

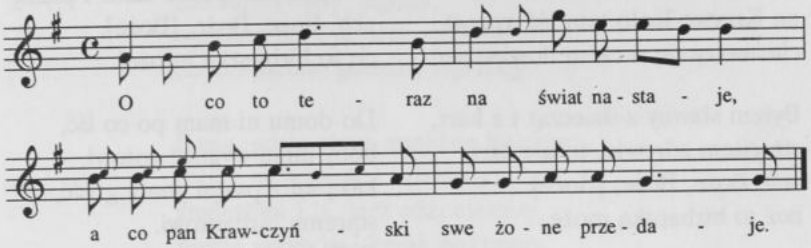

O co to teraz na świat nastaje,
a co pan Krawczyński swe żone przedaje.

134

[Lubartów]

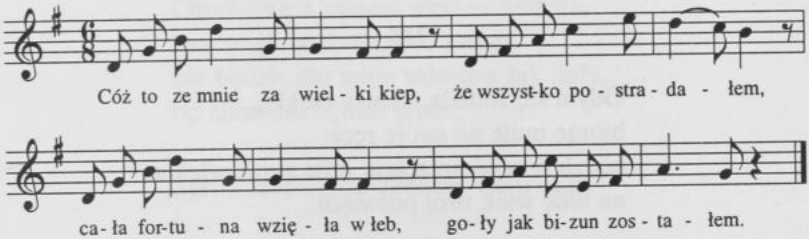

Cóż to ze mnie za wielki kiep,
że wszystko postradałem,
cała fortuna wzięła w łeb,
goły jak bizun zostałem.

Z tej awantury wielki kres,
wyszłem ze szkoły jako pies,
ach, Boże, Boże, Boże,
cóż to birbantka może.

133. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 3203, k. 29. Wariantowe rozwiązanie t. 3 zanotowane jest w rkp. w oddzielnym takcie po zakończeniu melodii wraz z odnośnym fragmentem tekstu. Pełny tekst zob. *Mazowsze* cz. VI, DWOK T. 41, nr 1212.]

134. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. t. 5 i 6 niewypełnione, t. 8 skrócony w zapisie o wartość jednej ćwierćnuty.]

Nie wiedziałem co msza, co post,
wolałem w kawiarni siedzieć,
na Krzywe Koło tam iść wprost,
chciawszy się o czém dowiedzieć.

Byłem sławny z dziecząt i z kart,
straciłem zdrowie, to nie żart,
ach, Boże, Boże, [Boże],
coż to birbantka może.

Wszystka bielizna czort wie gdzie,
oprócz koszuli jednéj,
każdy się ze mnie naśmiewa,
że jestem taki biedny.

A tylko surdut jeden mam,
a i to w nim pełno dziur i plam,
ach, Boże, Boże, [Boże],
co to birbantka m[oże].

Do domu ni mam po co iść,
boby mnie wygnać gotowi,
każą mi z psami gnaty gryźć,
staremu birbantowi.
O Boże [...].

Wezmę ja surdut pod pachę
i swą laseczkę w rękę
i daléj ja we świat zajdę,
może tam szczęście znajdę.

135

Gdym się rodziła, natura rzekła,
biorąc mnie na swoje ręce:
będziesz w nieszczęściu dnie swoje wlekła,
na bidę wiek twój poświęce.

Byłam kochaną od dobrej matki,
pieścił mnie ojciec sędziwy,
żyłam swobodnie wśród wiejskiej chatki,
był to wiek bardzo szczęśliwy.

Teraz się nudna ma młodość wlecze,
zaginął pierwszy ślad drogi,
próżno jej szukam, nogi kaliczę,
trafiając tylko na głogi.

135. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 86, w dwu ostatnich zwrotkach tylko fragmenty tekstu.]

Błysnęła wiosna dla wszystkich miła,
zbierają kwiaty, jagody,
wyszłam też i ja, lecz się spóźniłam,
choć wyszłam godzinę wprzody.

Basia, gdzie stąpi, znajdzie bukiety,
robi z nich wieńce i dziwy,
znalazłam i ja, lecz cóż, niestety,
pięć[12] grzybów i krzak pokrzywy.

Niebo się nieraz wypogodziło,
radość dla wszystkich się nieci,
otworzę okno, w tym się zaćmiło,
dla mnie i słońce nie świeci.

Choćby się z czasem słodycz wróciła,
lecz smak stracony, cóż zatem,
nie będzie dla mnie wówczas tak miła,
bo zima nie będzie latem.

Sprowadza ogród zewsząd tłum ludzi
[...
...]
rzeka się w górę nie wróci.

[...]
a dla mnie wszystko na czarno.

[12] [w rkp. cyfrą]

136

[Lublin]

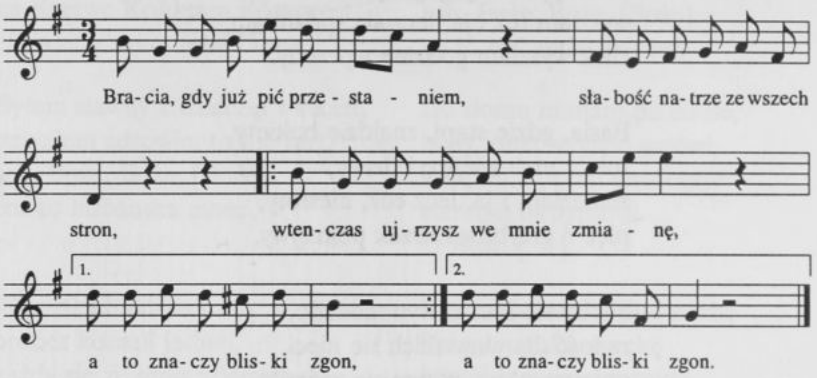

Bracia, gdy już pić przestaniem,
słabość natrze ze wszech stron,
wtenczas ujrzysz we mnie zmianę,
a to znaczy bliski zgon.

Testament mam w gotowości,
umrzeć mogę w każden czas,
pochowajcie bez świetności,
o to tylko proszę was.

W piwnicy chcę być schowanym,
bo tam jest najlepszy grunt,
nogami złożcie do ściany,
a zaś głowę, gdzie jest szpunt.

Na wierzchołku trumny, bracia,
pełna butla będzie stać,
zamiast krzyża w rękę dacie
pełen kielich wina wlać.

---

136. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. t. 9 i 10 zanotowane w t. 7 i 8 jako rozwiązanie wariantywne, oznaczenie volt od wydawcy, w t. 4 pauzę ćwierćnutową wydłużono do wartości półnuty.]

Zamiast wypisu na grobie,
zamiast by mnie okrył głaz,
chcę mieć kochankę przy sobie,
bo i tam chcę być z nią wraz.

A gdy będę w grób wpuszczony,
raz ostatni dotknę dłoń,
niechaj innym biją w dzwony,
ty mnie, bracie, w kielich dzwoń.

137

Lublin

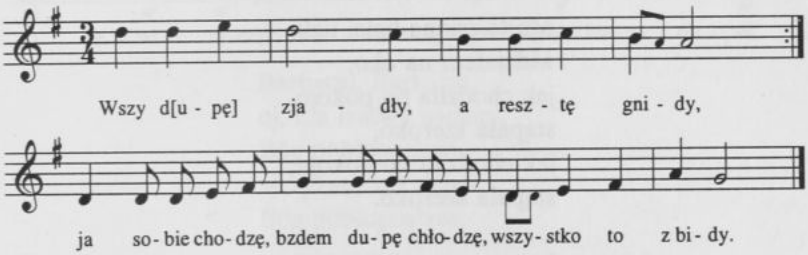

Wszy d[upę][1] zjadły, a resztę gnidy,
ja sobie chodzę, bzdem dupę chłodzę,
wszystko to z bidy.

Teraz susfarki wiszą u zadka,
kazdy sie śmieje, że w d...wieje,
a nikt nie zatka.

Gówno drze w d..., ja sobie bzdzę cicho,
piard z piwa basem z wielkim hałasem,
alboż to nie licho.

137. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 91.]

[1][w rkp. wykropkowane, jak w następnych zwrotkach]

138

od Puław

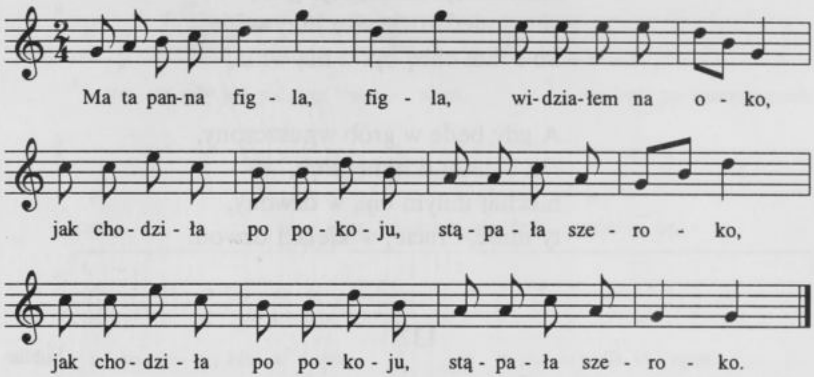

Ma ta panna figla, figla,
widziałem na oko,
jak chodziła po pokoju,
stąpała szeroko,
jak chodziła po pokoju,
stąpała szeroko.

Ma ta panna figla, figla,
widziałem na obie,
jak siedziała na kanapie,
oglądała sobie.

Ma ta panna studnię,
a i ja mam wędę,
ja w paninej studni
ryby łowić będę.

Ma ta panna sadzawkę,
a w koło niej murawkę,
da, ja mam pijawkę,
puszczę pannie w sadzawkę.

138. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 20.]

Ma ta panna morze,
przepłynąć nie może,
da, ja mam węgorza,
puszczę pannie do morza.

Ma ta panna gęsty las
wyżej kolan, niżej pas,
a mam ja toporek,
wytnę pannie ten borek.

139 Lublin

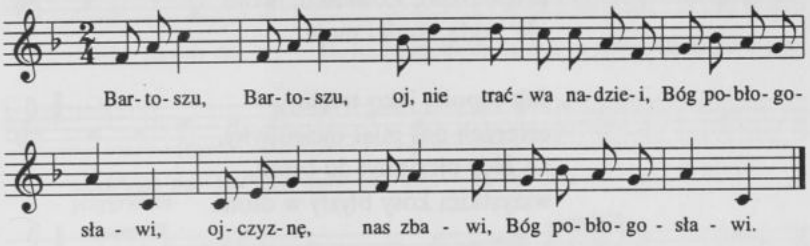

Bartoszu, Bartoszu,
oj, nie traćwa nadziei,
Bóg pobłogosławi,
ojczyznę, nas zbawi,
Bóg pobłogosławi.

140 Lublin

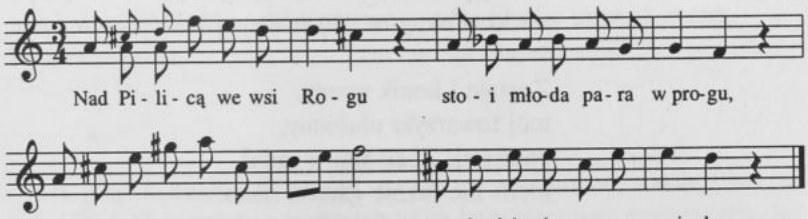

139. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1317, k. 5, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51. Melodia w obu zapisach niedokończona (brak 2 taktów w powtórzeniu następnika).]

140. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 36. Zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51 - tu melodia z 1-2 w. tekstu, w t. 7 jak t. 5, lecz bez gis^2, zaś a^1 jest ćwierćnuta. Pełny tekst w zapisie nieznanego autora, teka 17, sygn. 1222, k. 5 i 2, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.]

Nad Pilicą we wsi Rogu
stoi młoda para w progu,
dziewcze ze łzą w oku wzdycha,
a młodzieniec szepce z cicha.

Próżne żale, próżne płacze,
już ja ciebie nie zobaczę,
przed okno, Zosieńku, twoje
nie zajdą koniki moje.

Jak topole, jako trzciny,
czterech nas miał ojciec syny,
na głos ojczyzny: do broni,
wszystkim kosy błysły w dłoni.

Pod Grochowem dwaj śpią w dole,
trzeci od ran cierpi bóle,
a mnie los życia przedłużył[1],
abym jeszcze wrogom służył.

Zostawiam ci, moja miła,
chorągiewkę coś mi szyła,
szablę pod Wawrem zdobytą,
we krwi wrogów nieraz zmytą.

Zostaje i konik wrony,
mój towarzysz ulubiony,
pamiętaj, Zosieńku, z rana[2]
niech nie łaknie garstki siana.

A gdy twój mirtowy wianek
przyjdzie inny wziąć kochanek,
niechaj zaręczy ciebie,
że użyje go w potrzebie.

[1] [w rkp. nieznanego autora: „przysłużył"]

[2] [w rkp. Kolberga nad tym wierszem nadpisane: „pamiętaj, Zosiu kochana"]

141

Lublin

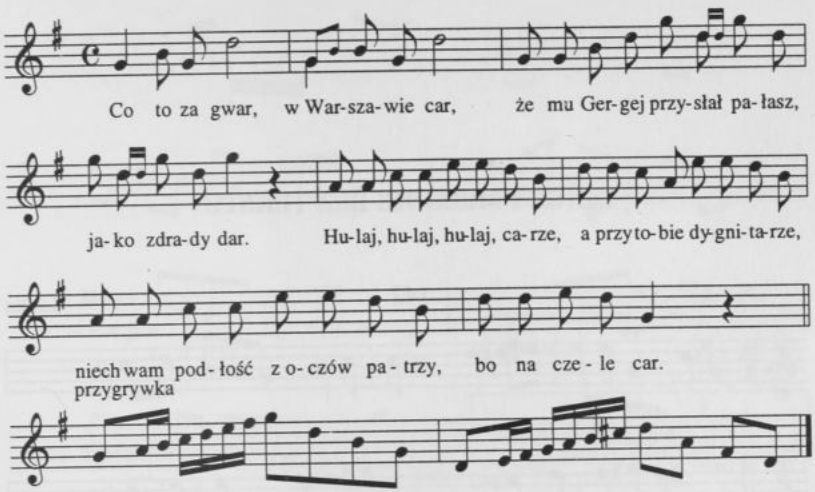

Co to za gwar,
w Warszawie car,
że mu Gergej[1] przysłał pałasz,
jako zdrady dar.
Hulaj, hulaj, hulaj, carze,
a przy tobie dygnitarze,
niech wam podłość z oczów patrzy,
bo na czele car.

Stój, carze, stój,
nie ustał bój,
jeszcze Klapka[2] jest w Komornie,
słychać polskie: tuj!
Póki jeden[3] Polak żyje,
póki jedno serce bije,
póty musisz czuwać, carze,
i na czatach stój.

---

141. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1317, k. 35, zapis terenowy Kolberga teka 36, sygn. 1320, k. 51, tu melodia z fragmentem tekstu, melodia w tonacji o cały ton niżej, bez przegrywki; pełny tekst w zapisie nieznanego autora teka 17, sygn. 1222, k. 3, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.]

[1][Artur Görgey (1818 - 1916), generał węgierski, w roku 1849 głównodowodzący wojsk węgierskich walczących przeciw Austrii, w sierpniu tego roku dyktator. W rkp. nieznanego autora nazwisko zapisane „Gorgei".]

[2][György Klapka (1820 - 1892), generał węgierski, od czerwca 1849 r. do kapitulacji we wrześniu dowodził obroną Komarna.]

[3][w rkp. nieznanego autora „jeszcze"]

TAŃCE I MELODIE BEZ TEKSTU

Polonez **142** Lublin

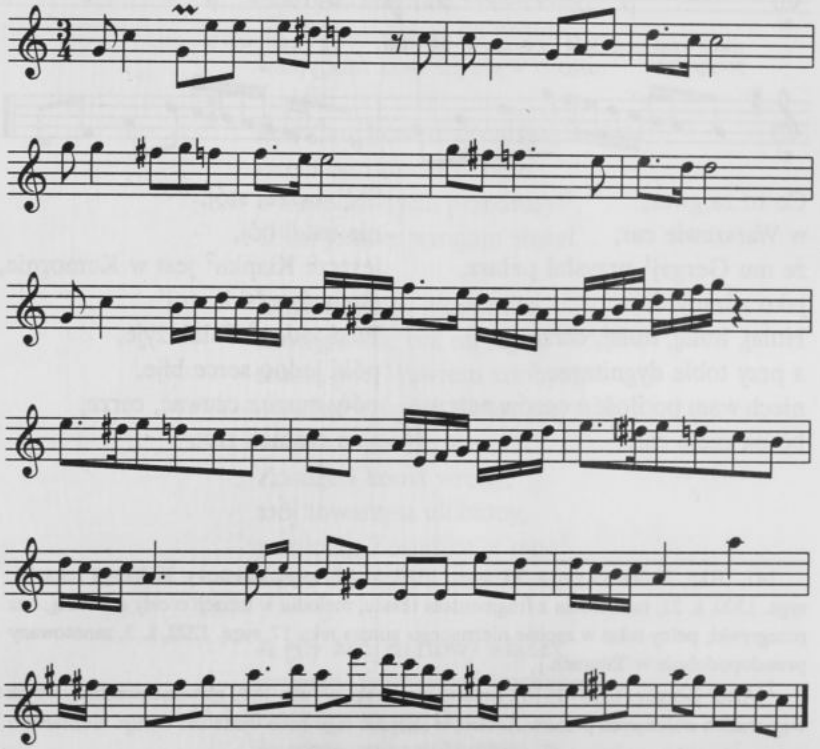

142. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Zapis melodii szkicowy, niewykończony. Obydwa okresy są urwane — pierwszy w t. 11, drugi na t. 21. W rkp. w ostatnim takcie nuty mają wartość ćwierćnut, zaś w t. 4, 6 i 8 zamiast półnut są ćwierćnuty.]

143

[Lublin]

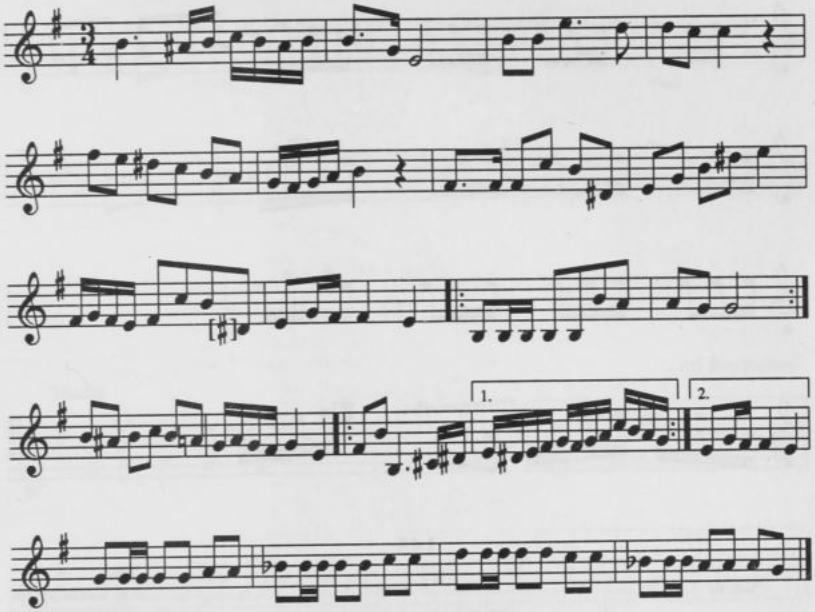

143. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. w t. 2, 4, 6 i 12 brak wartości jednej ćwierćnuty (zamiast półnuty jest ćwierćnuta). Uzupełnienie brakujących wartości od wydawcy. Cztery ostatnie takty zmodulowane do tonacji g–moll rozpoczynają nowy, nie dokończony okres (melodia urywa się).]

144

[Lublin]

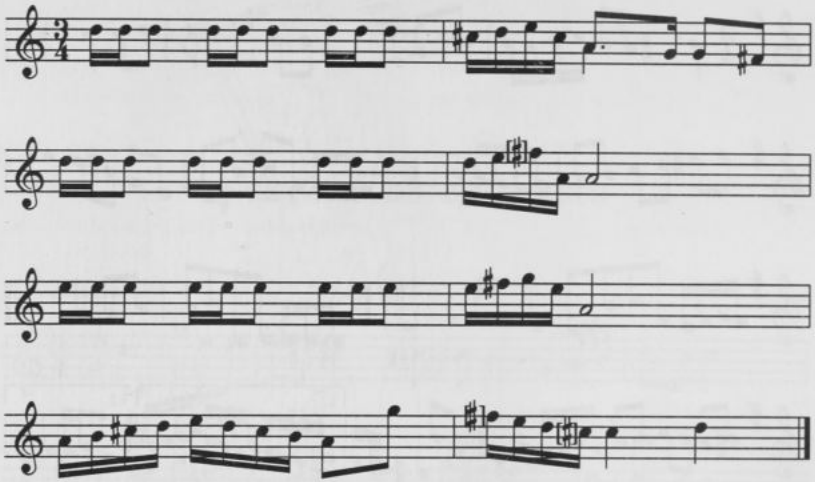

145

Mazur od Czemiernik

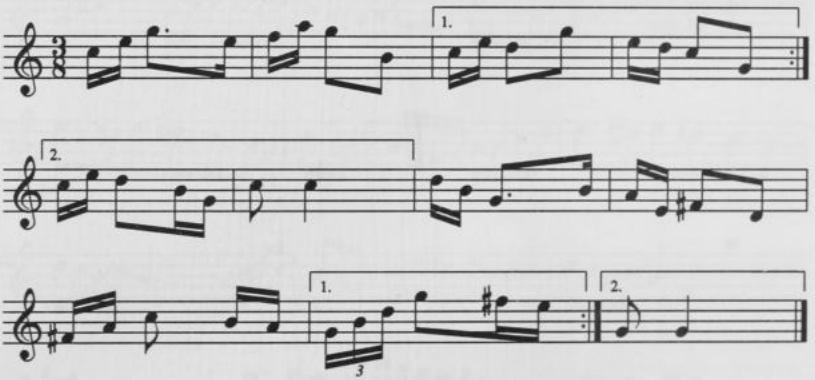

144. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Melodia w rkp. jest zapisana bezpośrednio po pieśni 120, oddzielona od niej podwójną linią.]

145. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 25. W rkp. melodia zapisana z notacją wariantową w ośmiu taktach. Rozpisanie melodii i oznaczenie volt od wydawcy.]

146

Mazur

od Lublina

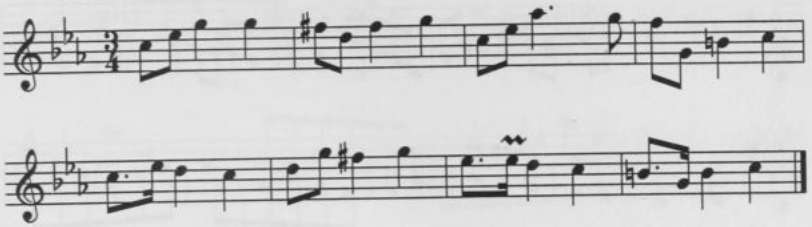

147

od Baranowa

Mazur

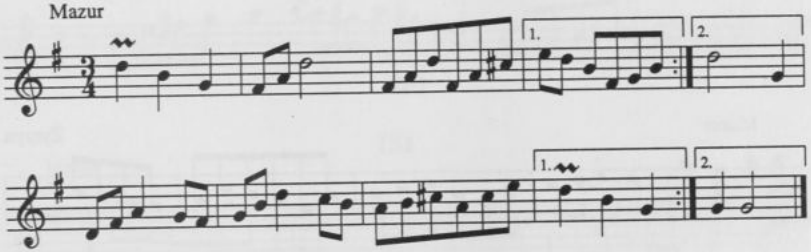

146. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 1, nr 1567.]

147. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 14, drugi zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1647.

148

Mazur Żyrzyn

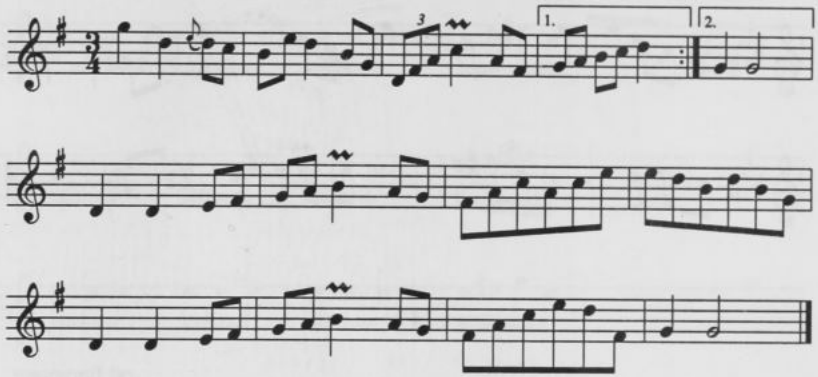

149

Mazur Żyrzyn

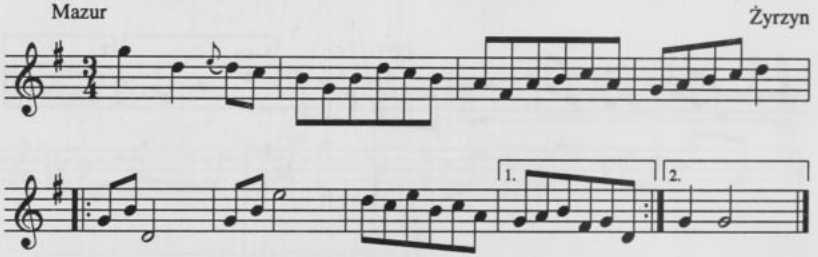

148. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1639. Nad nutami odsyłacz do melodii nr 1647 i 1649 na k. 3 i 4 tejże teki, tj. melodii 147 i 149 w suplemencie, odesłanie do nr 147 błędne.]

149. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1649. Por. *Lubelskie* cz. II nr 66, dwa pierwsze takty.]

150

Mazur

Osiny

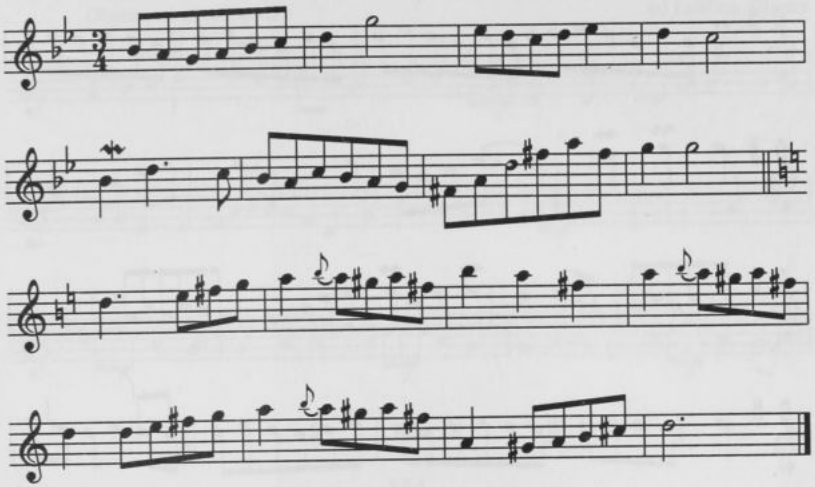

151

Mazur

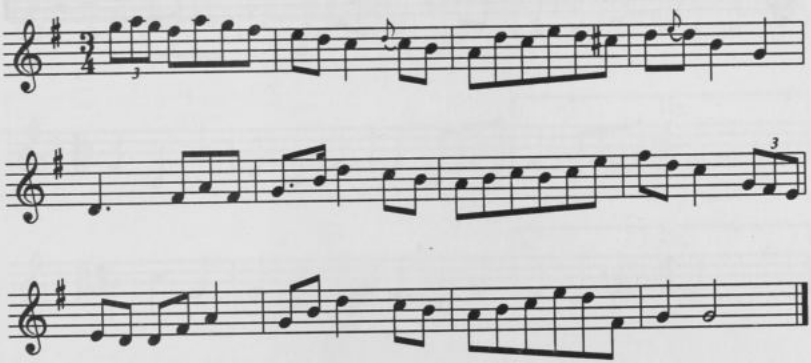

150. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1652. W rkp. w t. 11-14 brak znaków chromatycznych, wprowadzonych przez wydawcę przez analogię do t. 9-10.]

151. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1642. Pod t. 3 i 4 dopisek ołówkiem:] Do Chmiela, [nad melodią odsyłacz do mel. 1660 na k. 4 tejże teki, tj. nr 167 w cz. II *Lubelskiego*. Nad t. 10 nadpisane „vel", co dotyczy prawdopodobnie taktu dopisanego po zakończeniu melodii, z fakultatywnym rozwiązaniem t. 10: ćwierćnuta g^1, dwie ósemki g^1h^1, ćwierćnuta d^2.]

152

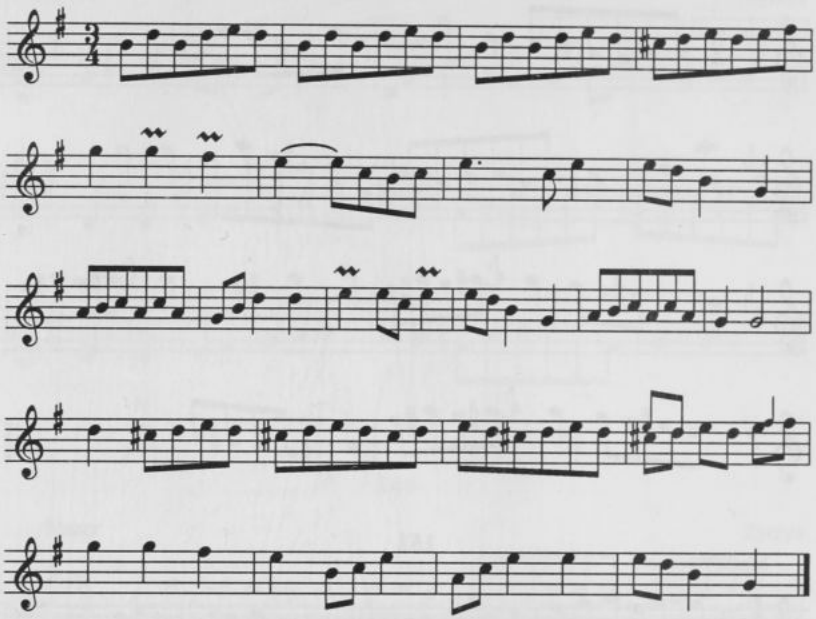

152. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 237. Por. mazur w II cz. *Lubelskiego* nr 123, gdzie Kolberg opublikował skróconą wersję melodii.]

153

Obertas z końca świata — od Lublina, Głuska

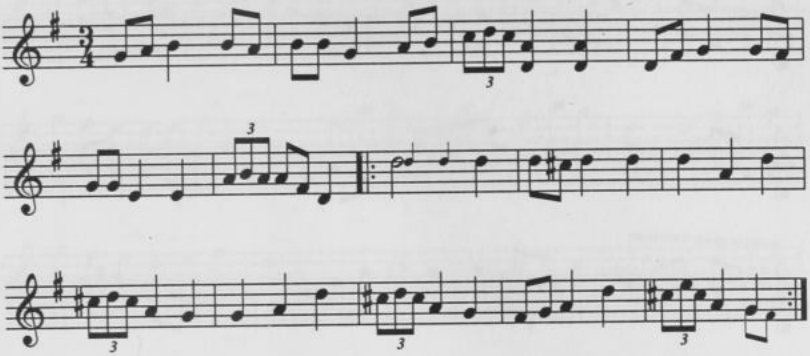

154

Walc — od Lublina

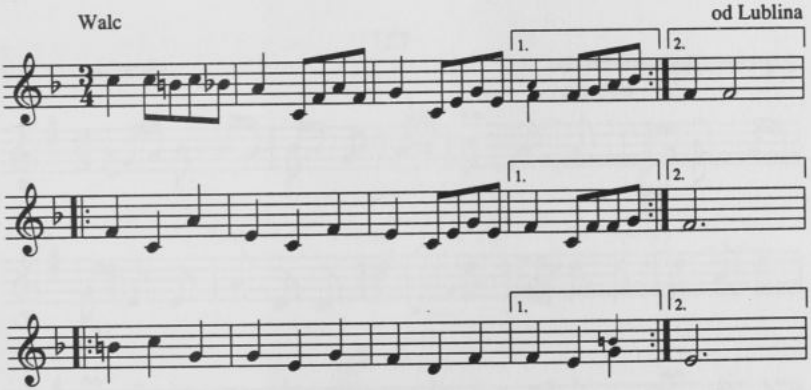

153. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 79. Pod melodią odsyłacz:] Ser. VI nr 859. [Pieśń nr 859 w cz. II *Krakowskiego* (DWOK T. 6) zawiera sześciotaktową dogrywkę, która jest bliskim wariantem t. 1-6 rękopisu, natomiast t. 7-14 są bardziej odległym wariantem t. 1-10 pieśni 859.]

154. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 135.]

155

Owczarek od Czemiernik, Kocka

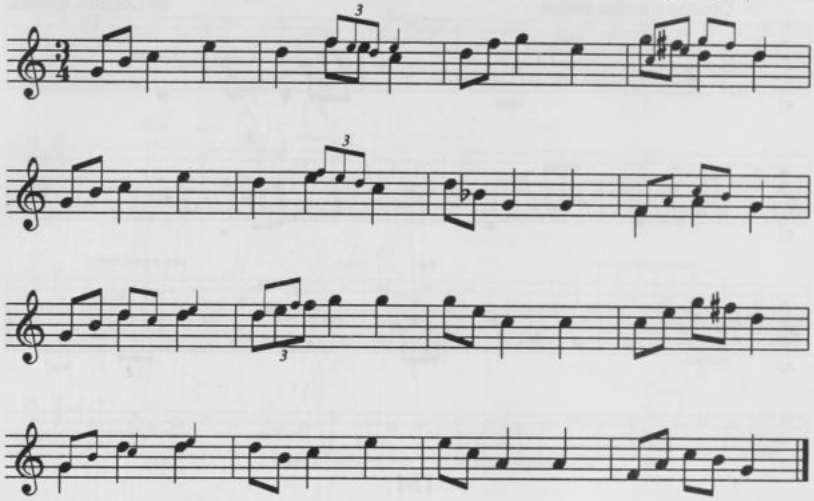

155. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 82.]

156

Owczar

Lub[lin]

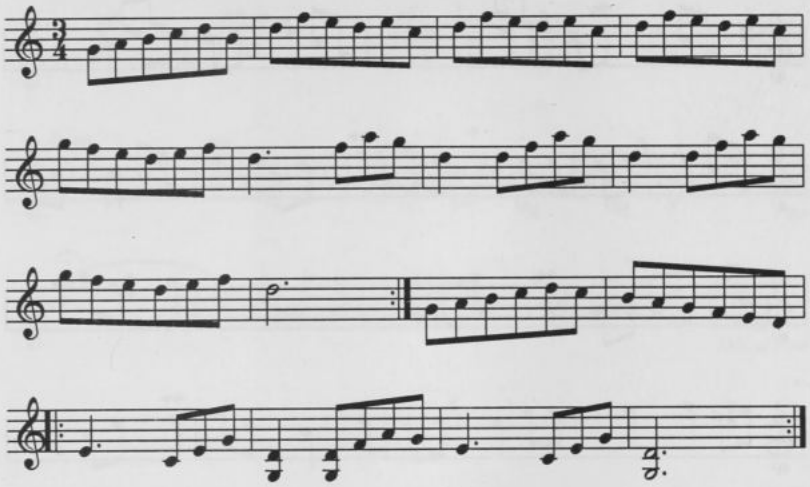

157

Owczarska

od Józefowa Ord[ynackiego], Annopola

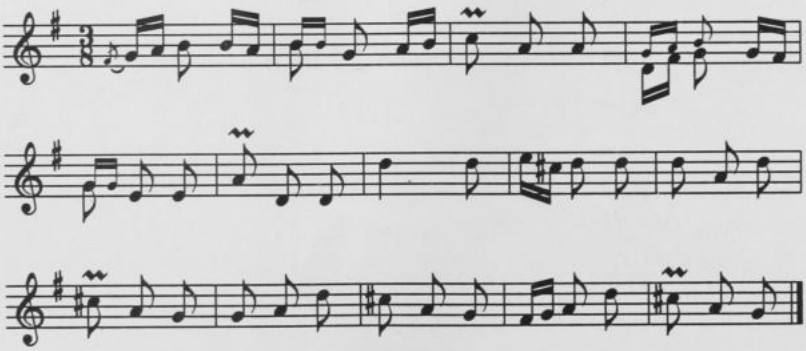

156. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 38. W rkp. t. 3, 4 i 8 niewypełnione. W praktyce Kolberga oznacza to powtórzenie taktu poprzedniego. Nad t. 15 ręką Kolberga dopisane „bis".]

157. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 19. W rkp. cały zapis poprzekreślany, takty 11-14 zawarte są w wariantowej notacji t. 7-10. Pod pięciolinią odsyłacz:] *Lud* ser.VI [*Krakowskie* cz. II, DWOK T. 6] nr 859.

158

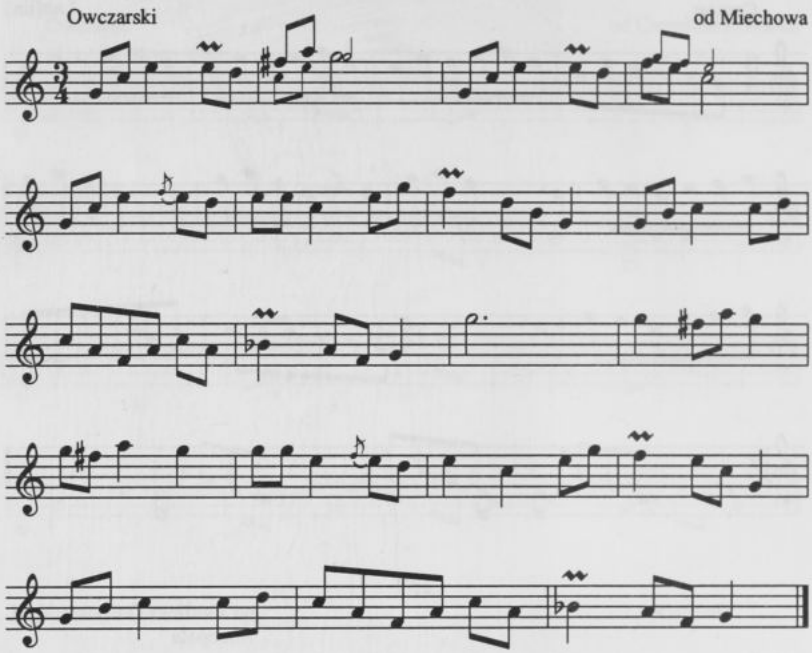

158. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 60. Melodia ta jest kompilacją dwóch odrębnych melodii zanotowanych w rkp. terenowym w tece 36, sygn. 1320, k. 51. W zapisie z teki 17 w drugiej części są drobne różnice nutowe, wynikłe przy redagowaniu przez Kolberga zapisu terenowego. Nad melodią ołówkiem co kilka taktów dopisane cyfry w kolejności 4, 2, 5, 6, 1, 3. Nie porządkują one przebiegu melodii.]

159

Owczarska

od Firleja, Michowa

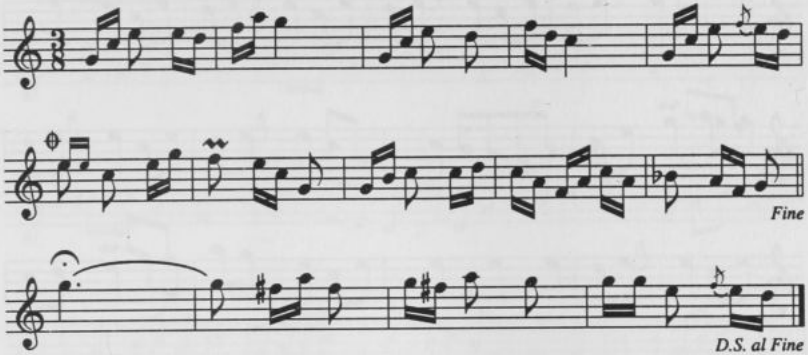

159. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 19. W rkp. takty 3 i 4 są zapisane jako wariantowe rozwiązanie t. 1 i 2. Pod mel. odsyłacz:] Nuta *Lud* ser. VI [*Krakowskie* cz. II, DWOK T. 6] nr 859, ser. XVI [*Lubelskie* cz. I] nr 465, 503. [Przywołane melodie nie są wariantami melodii zanotowanej w rkp., lecz należą do znanego w wielu regionach archetypu tzw. melodii owczarskich. Por. też mel. nr 41 w cz. II *Lubelskiego*.]

160

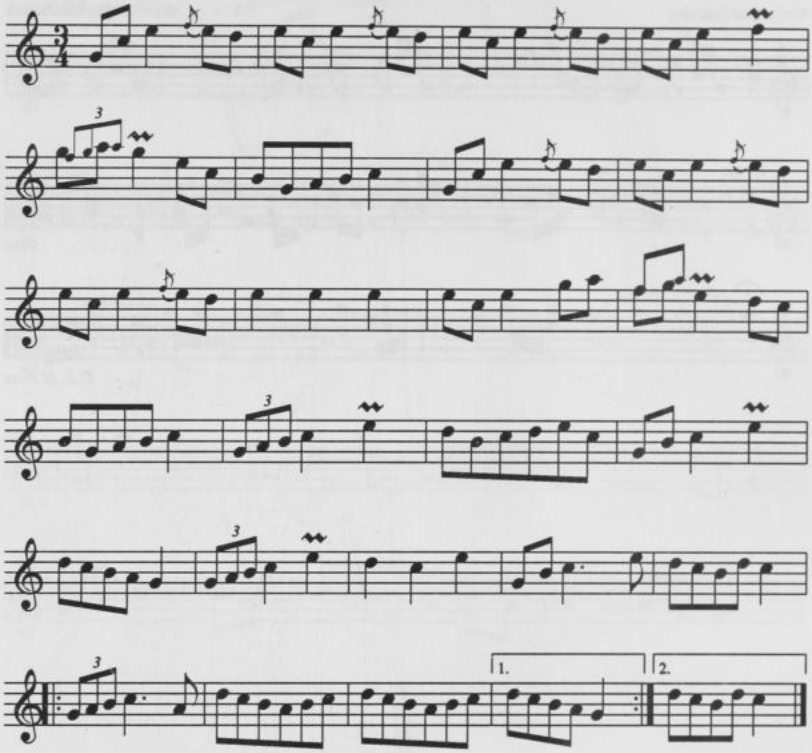

161

[Tatary]

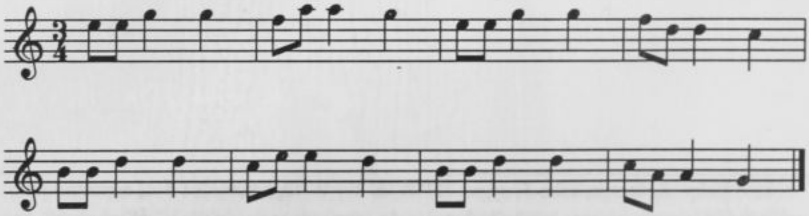

160. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 170.]
161. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

162

Pasterska

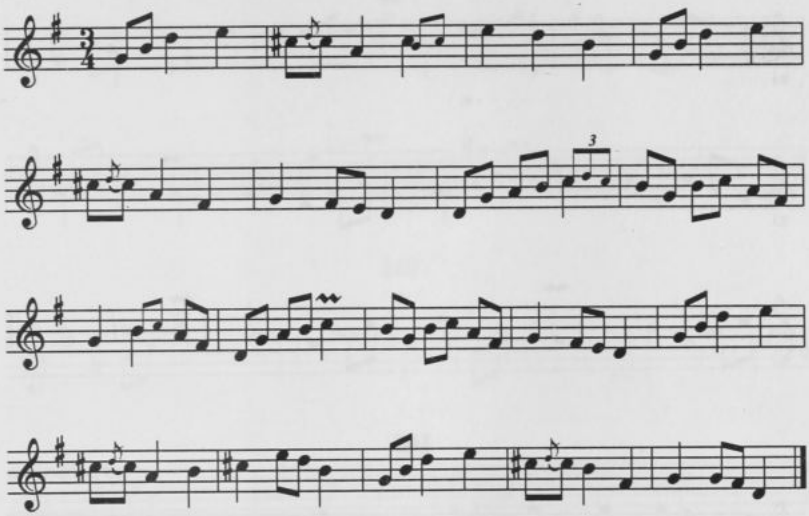

163

od Łęczny

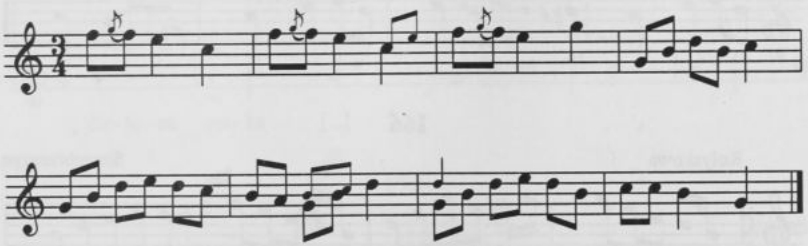

162. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 331. W rkp. t. 13–18 dopisane później — sądząc po cechach graficznych. Pod ostatnim taktem dopisek:] itd.

163. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 291.]

164

od Biskupic (Chojno)

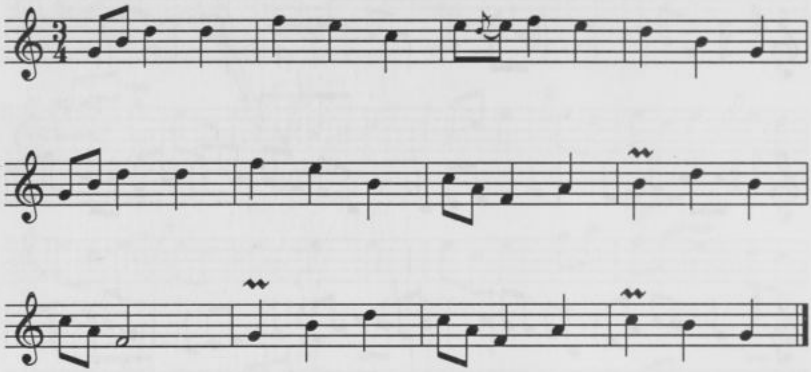

165

od Lubartowa

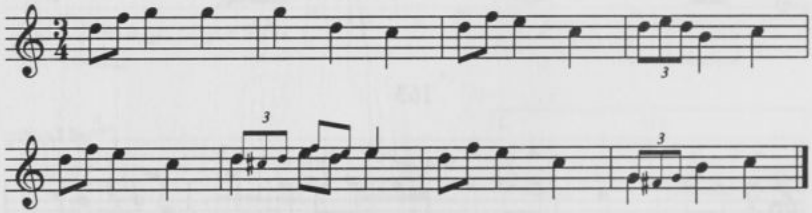

166

Kołyskowa

Szczebrzeszyn

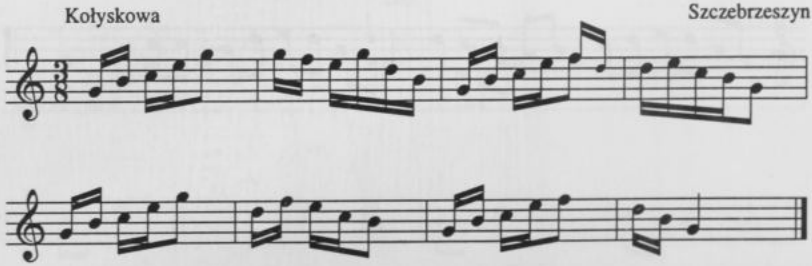

164. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 322.]
165. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 74.]
166. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 286.]

167

Lublin

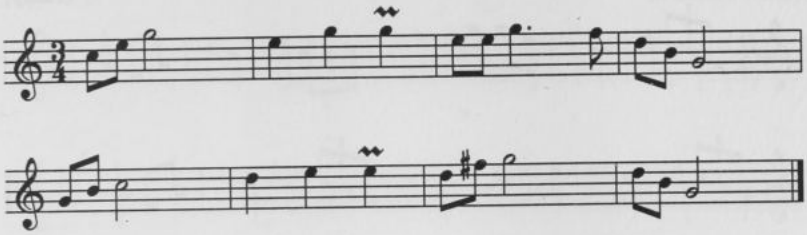

168

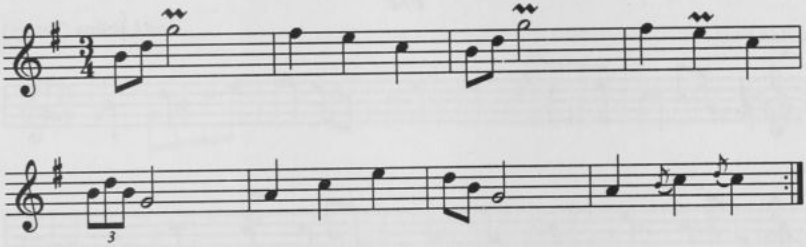

169

Kock

170

[Tatary]

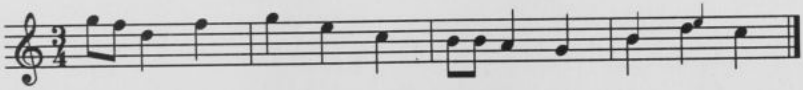

167. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 38, nr 4.]
168. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 321.]
169. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]
170. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51. Melodia urwana, zapisana na wolnym końcu pięciolinii po zapisie pieśni „Sieje się . . .” (nr 65 w suplemencie).]

171

[Tatary]

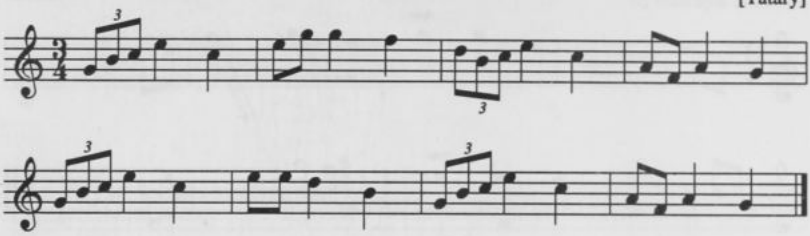

172

od Lublina (Tatary)

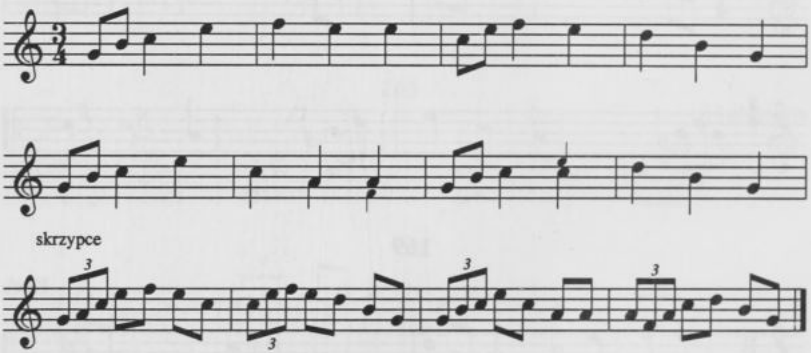

171. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

172. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 97. Inny zapis melodii w tece 5, sygn. 1137, k. 24, terenowy zapis mel. z incipitem „Za stodołą. . . " w tece 36, sygn. 1320, k. 51.]

173

od Lublina (Tatary)

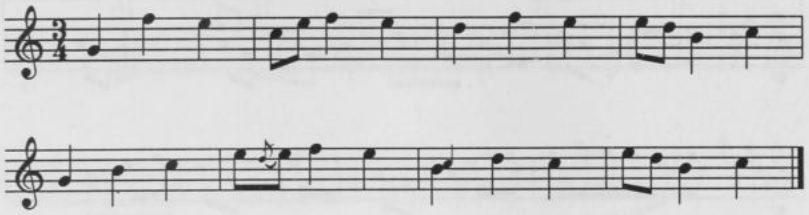

174

od Lublina

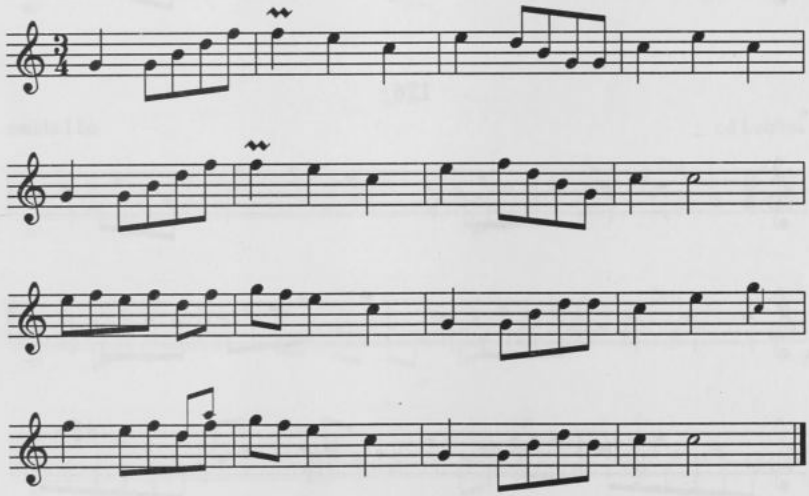

173. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 55. W tece 36, sygn. 1320, k. 51 terenowy zapis melodii.]

174. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 128.]

175

od Lublina

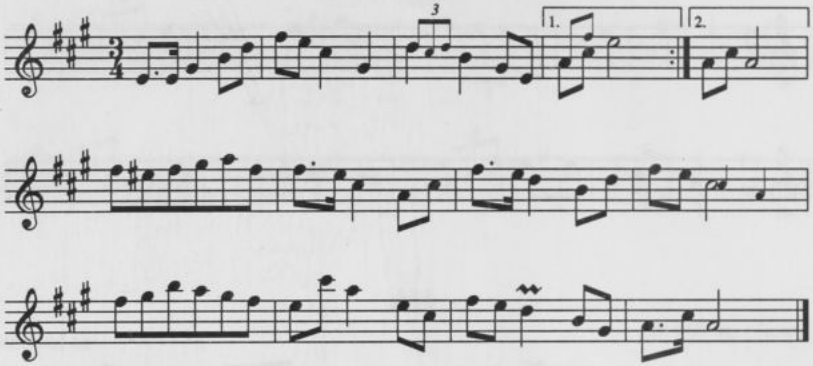

176

od Lublina

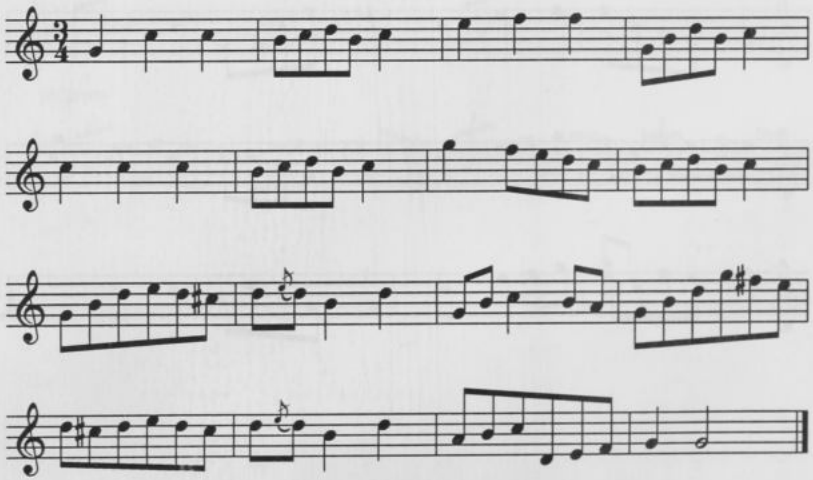

175. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 70.]

176. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 142. Pod mel. odsyłacz:] p. Warszawa nr 459 (seria I s.), [strony Kolberg nie wpisał. Odnosi się on do melodii zatytułowanej „mazur", z Warszawy, nr 459 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) s. 446.]

177

od Lublina

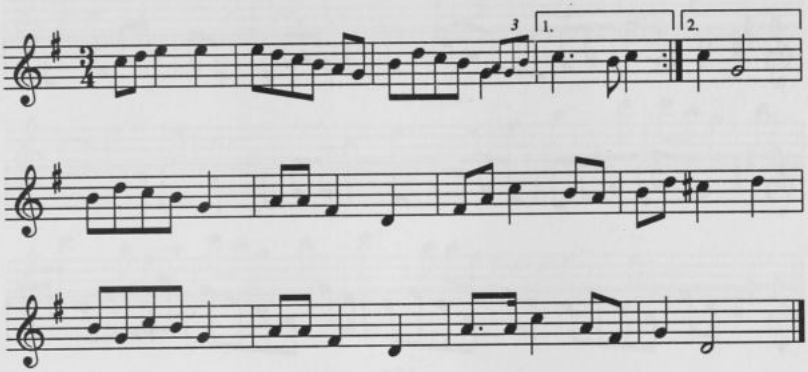

178

od Lublina

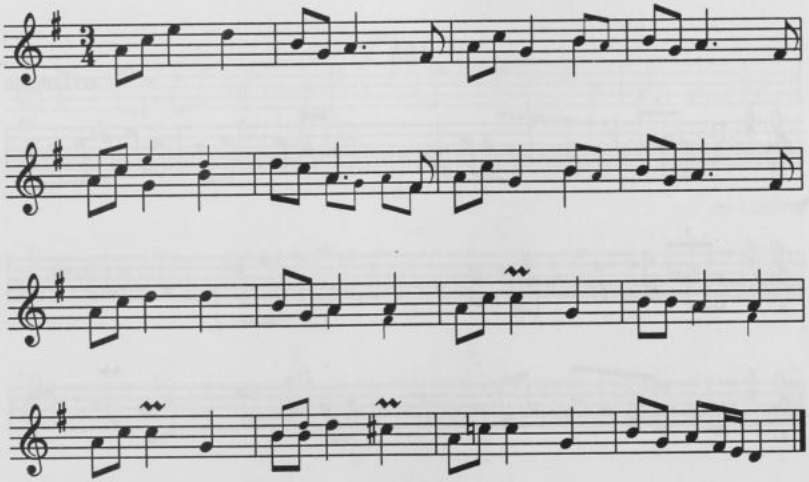

177. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 102. W tece 36, sygn. 1320, k. 51, zapis terenowy, niekompletny, bez 4 ostatnich taktów.]

178. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 89.]

179

od Lublina

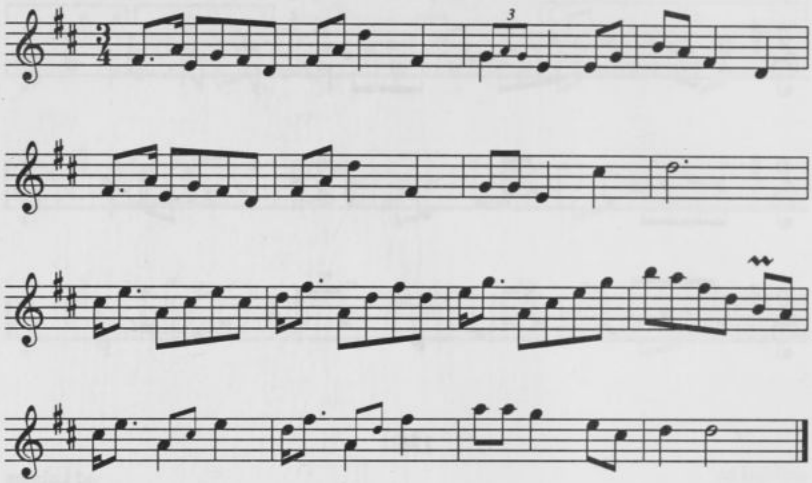

180

od Lublina

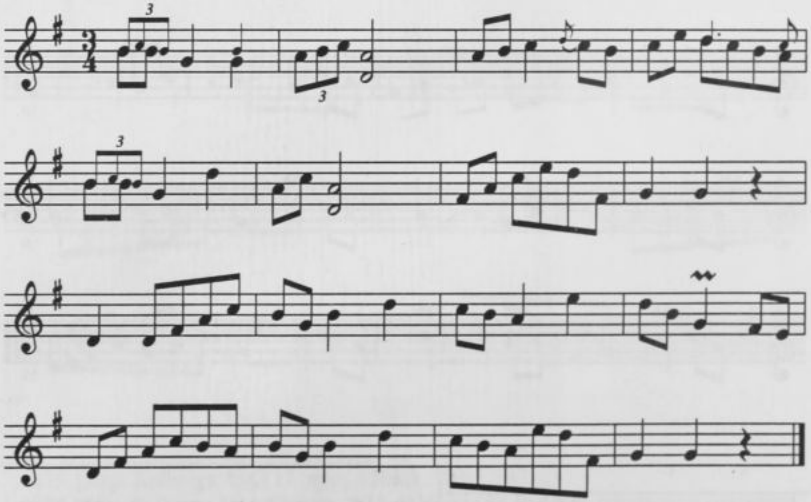

179. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 73.]
180. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 136.]

181

od Lublina

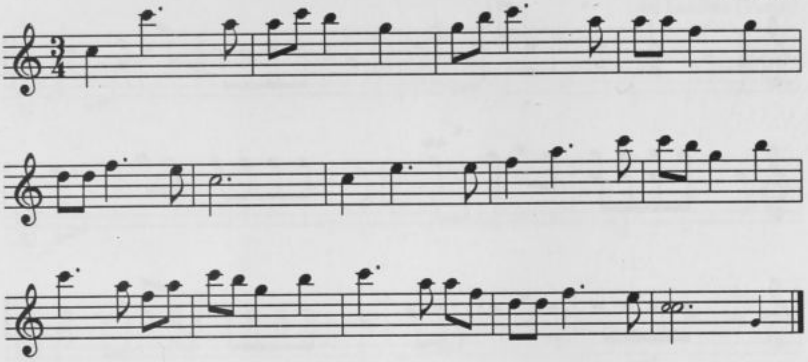

182

od Lublina

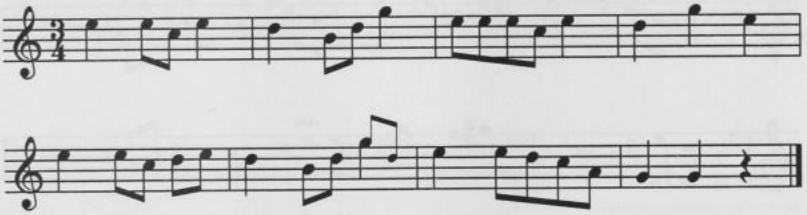

183

od Lublina

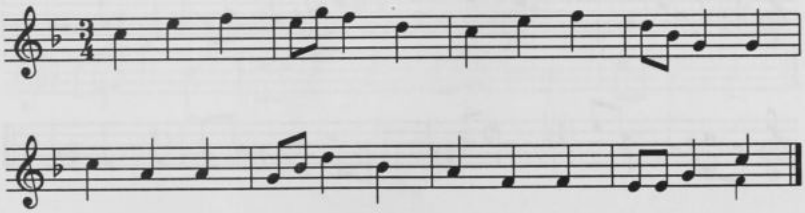

181. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 28, mel. nlb.]

182. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 93.]

183. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 99. Inny zapis melodii w tece 5, sygn. 1137, k. 24, zapis terenowy w tece 36, sygn. 1320, k. 51. W rkp. z teki 17 nad melodią dopisek „nr 151", prawdopodobnie odsyłacz do wariantu w obrębie tego zespołu rkp., arkusz z melodiami nr 146-161 nie zachował się.]

184 Lublin

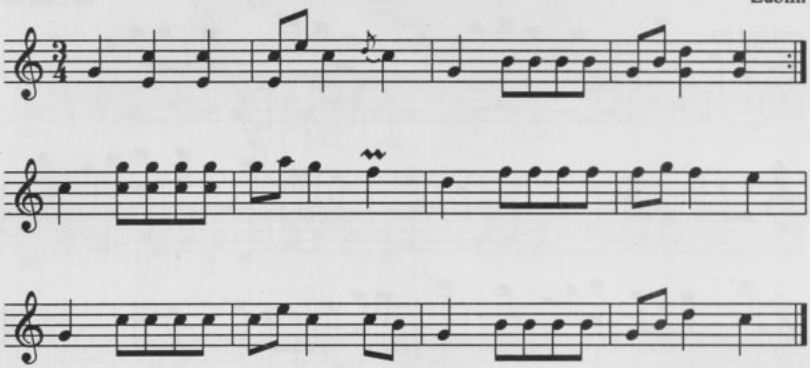

185 od Lublina

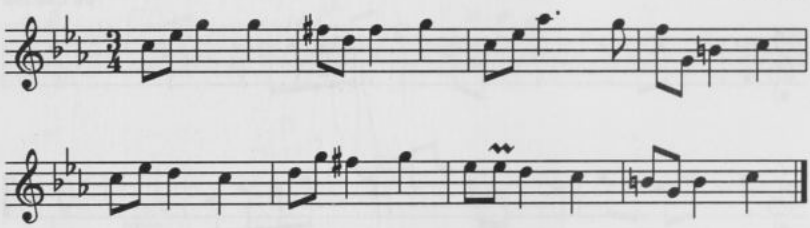

186 od Lublina (Łuszczów)

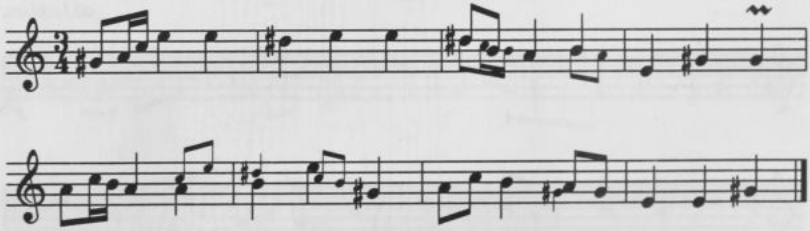

184. [Rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 38, nr 3. Pod melodią wyraźnie instrumentalną podpisany tekst „Oj, kobyła w olszynie", nie pasujący do zapisu nutowego. Tekst ten opublikowany jest z innymi melodiami w cz. II *Lubelskiego* nr 150 i w suplemencie nr 99.]

185. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 49.]

186. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 77.]

187

od Lublina (Turka)

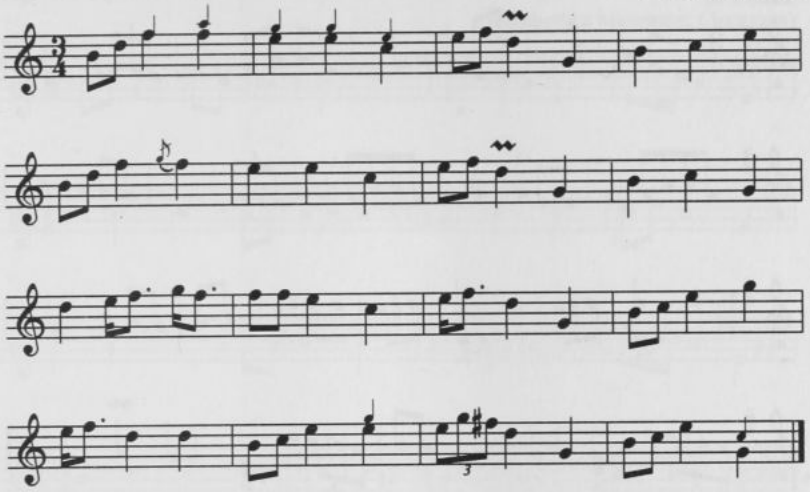

188

od Lublina (Turka)

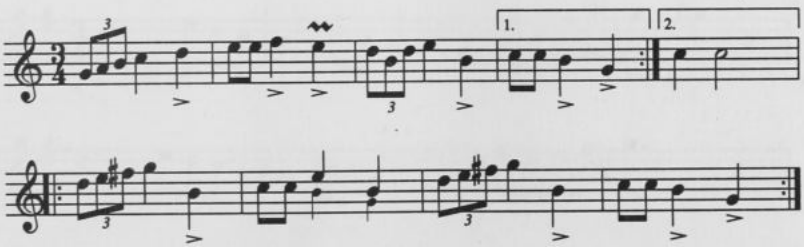

187. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 125.]
188. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 71.]

189

od Lublina (Jakubowice)

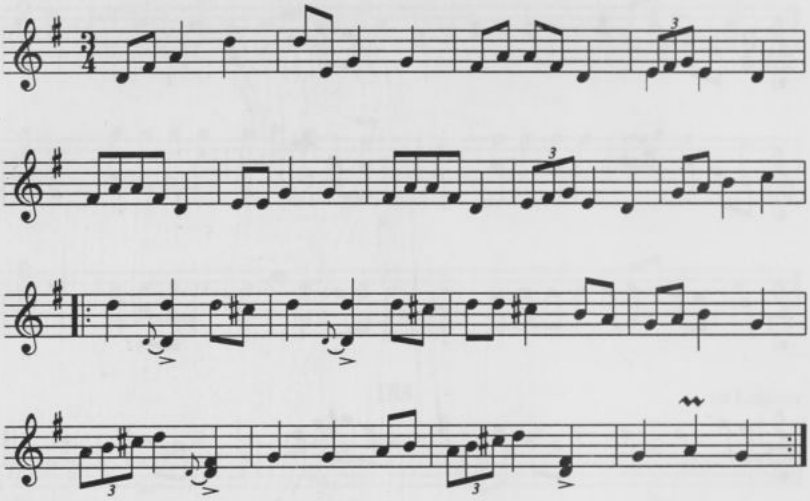

189. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 113.]

190

od Lublina
(Jakubowice Murowane, Ciecierzyn)

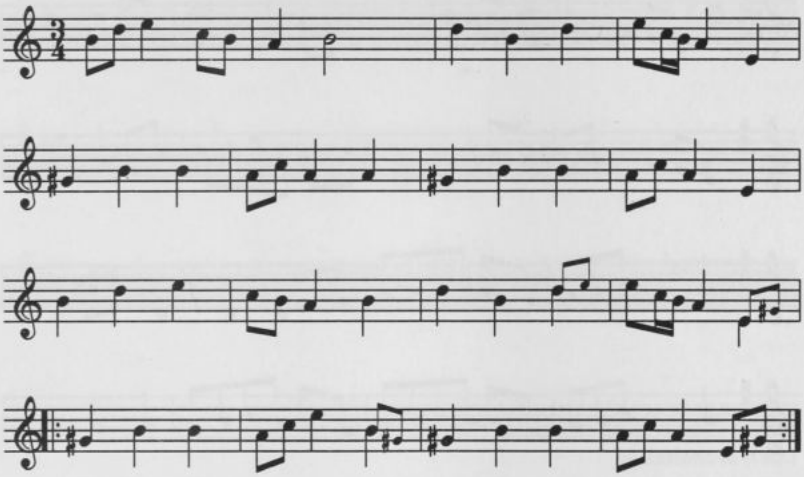

191

od Opola

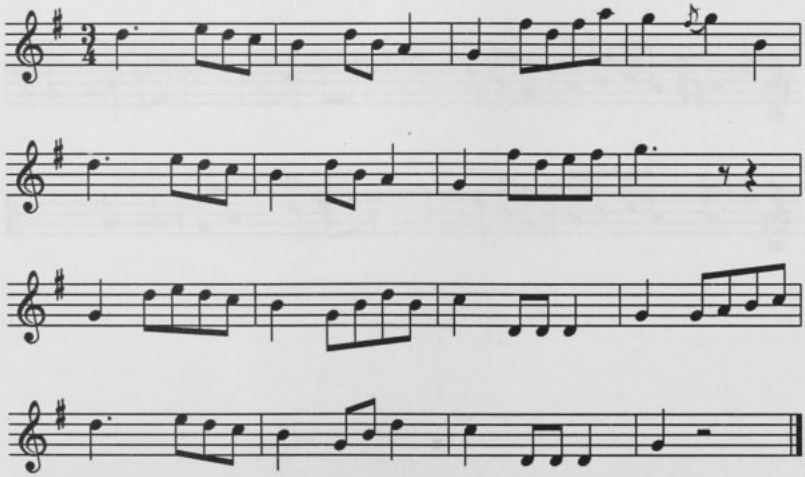

190. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 129.]
191. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 140.]

192

od Opola

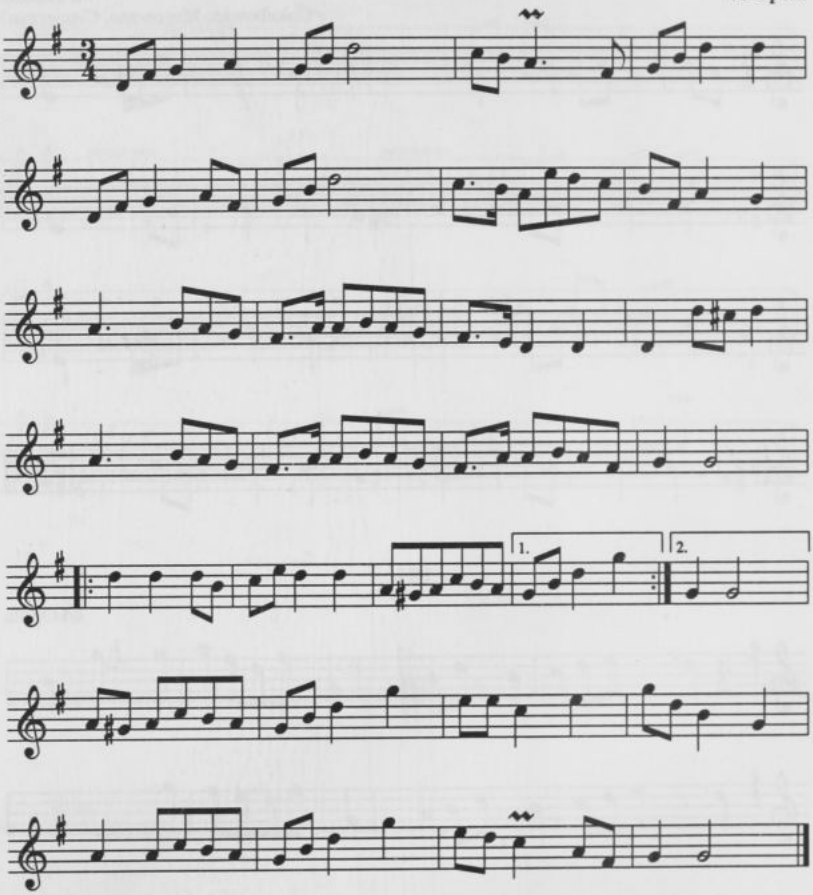

192. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 143. Por. dogrywkę pieśni nr 10 w cz. II *Lubelskiego*.]

193

Lublin, Kazimierz

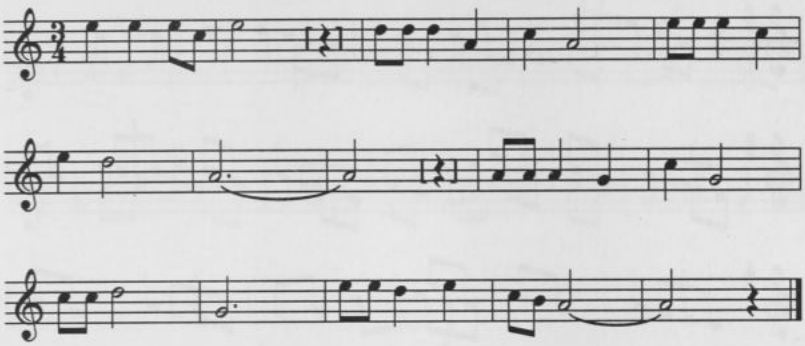

194

od Kazimierza (Lub.)

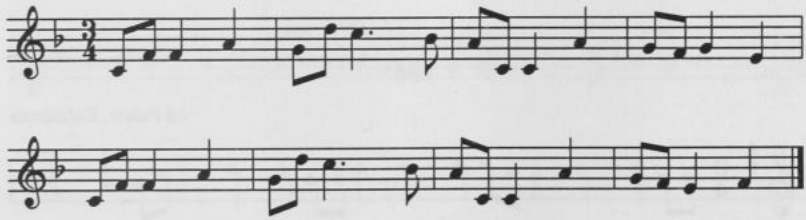

193. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1324, k. 12.]
194. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 58, nr 450.]

195

od Kazimierza

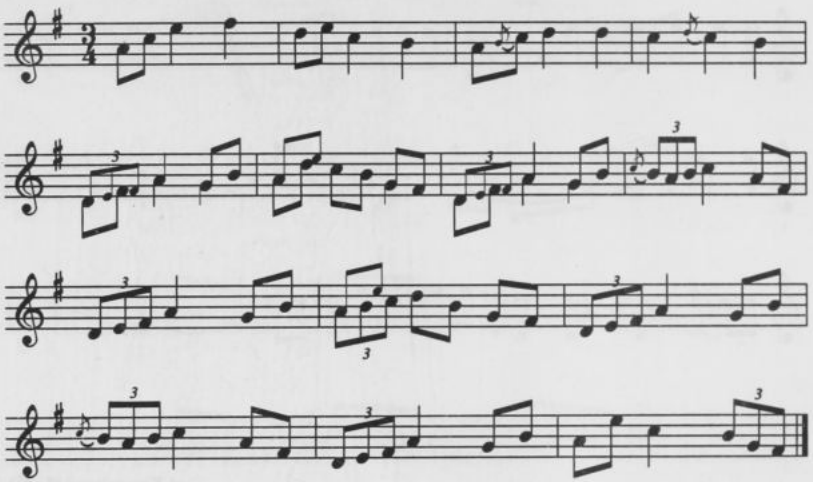

196

od Puław, Kaźmierza

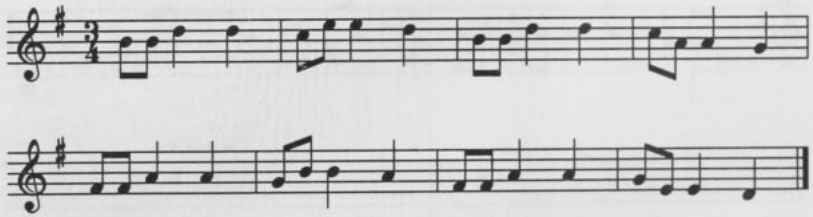

195. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 27.]
196. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 46.]

197

od Puław, Kazimierza

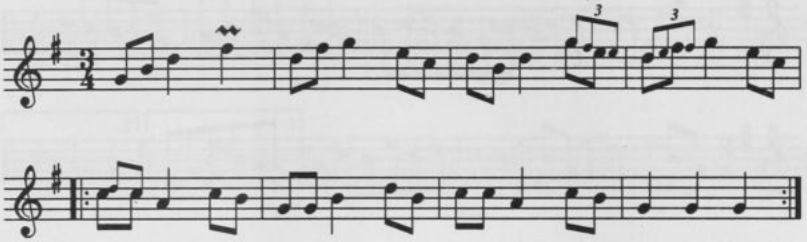

198

od Puław

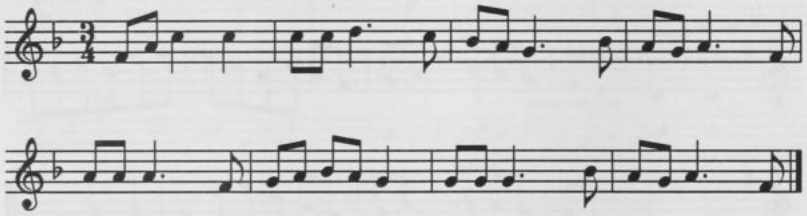

199

od Puław

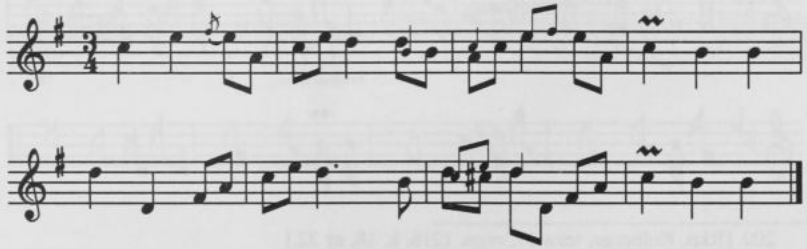

197. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 85.]

198. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 2. Inny zapis w tece 33, sygn. 1305, k. 51, nr 193.]

199. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 20.]

200

od Puław

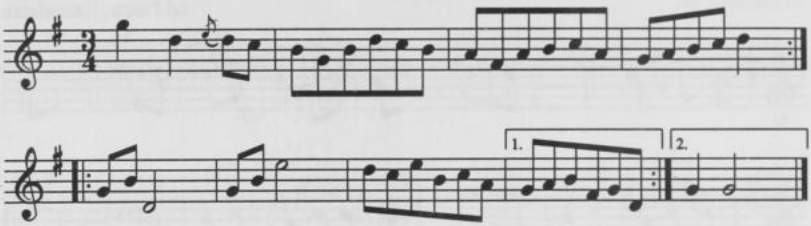

201

od Puław

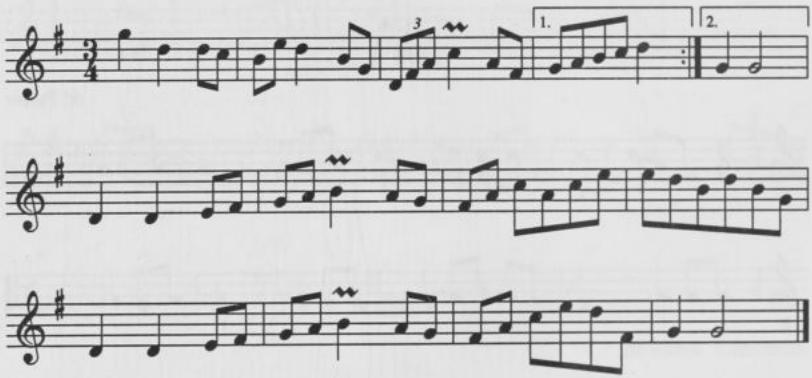

202

Puławy

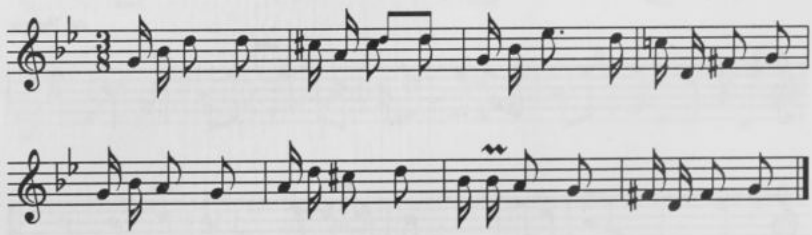

200. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 22.]

201. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 11. W rkp. pod melodią dopisane ołówkiem] 22, 23, [tj. nr 200 w suplemencie i nr 66 w cz. II *Lubelskiego*. Drugi zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 51, nr 194.]

202. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137/I, k. 35. Pod melodią odsyłacz Kolberga:] Nuta ser[ia] XIII, nr 377. [Wskazana melodia w cz. V *Poznańskiego* (DWOK T. 13) wykazuje pewne podobieństwo w t. 1-3.]

203

od Puław

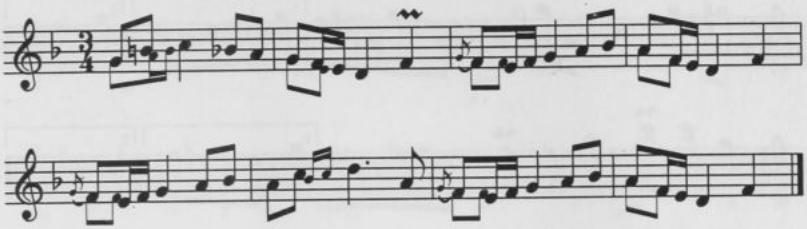

204

[od Puław (Osiny)]

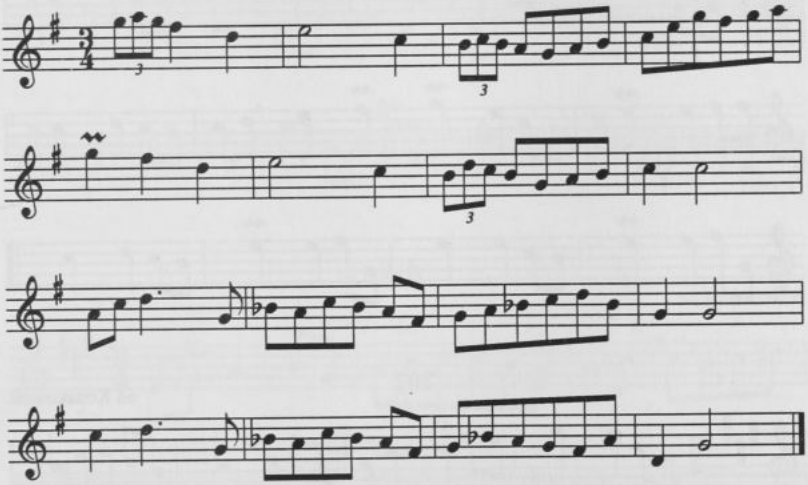

203. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 30. Nad melodią uwaga:] z a–moll.
204. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 35. Por. nr 167 w cz. II *Lubelskiego*.]

205

od Końskowoli

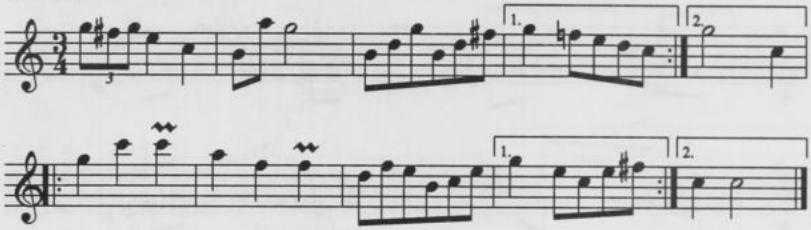

206

[od Końskowoli]

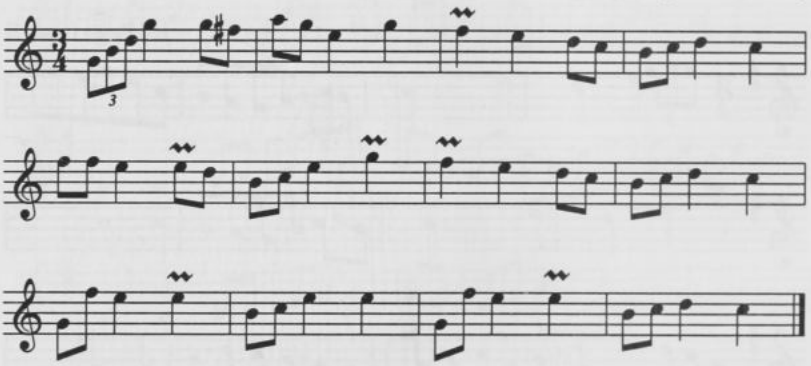

207

od Końskowoli

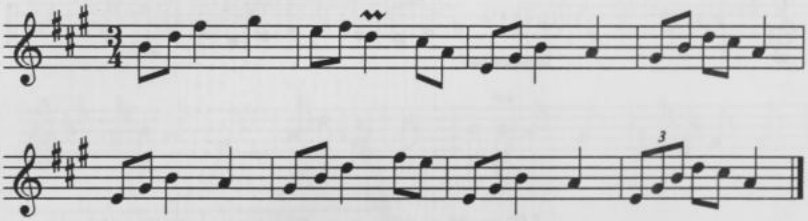

205. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn, 1216, k. 17, nr 15.]

206. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 40.]

207. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 19. Nad melodią uwaga:] Obacz nr 27 i 39. [Odnosi się ona zapewne do melodii z tego samego zespołu rkp., tj. nr 195 i 208 w suplemencie.]

208

od Końskowoli

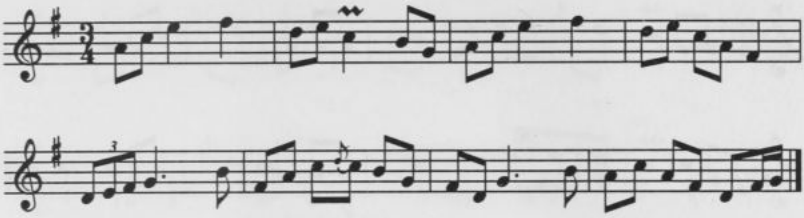

209

od Końskowoli

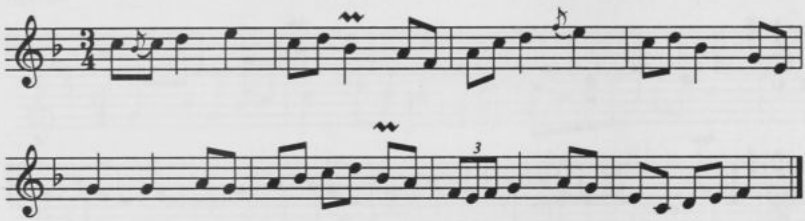

210

od Końskowoli

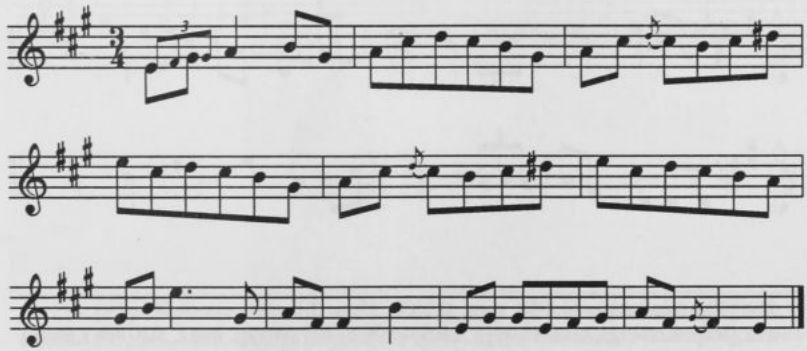

208. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 39.]

209. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 18. Nad melodią odsyłacz „no 30", tj. nr 203 w suplemencie.]

210. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 16.]

211

od Końskowoli (Młynki)

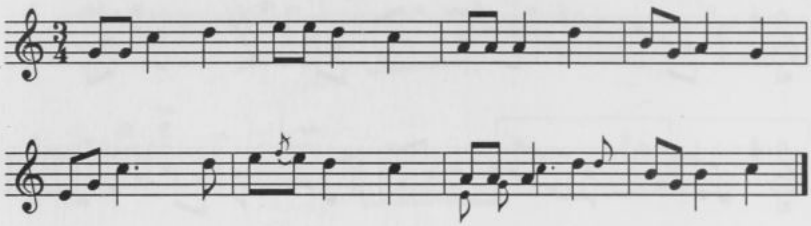

212

Żyrzyn

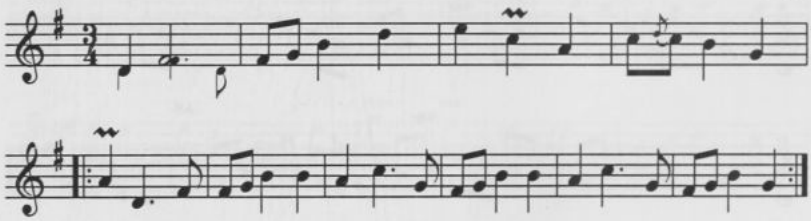

213

Żyrzyn

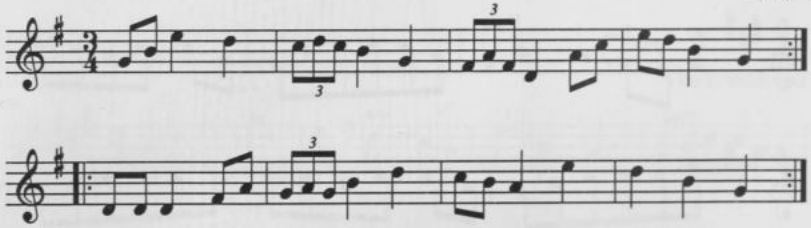

211. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 3.]

212. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 58, nr 477. W rkp. nad t. 5-10 łuk z uwagą „bis", co w edycji zastąpiono znakiem repetycji. Drugi zapis melodii w tece 17, sygn. 1216, k. 18, nr 26; znaki repetycji obejmują w nim t. 7-8 zamiast t. 5-10.]

213. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1635. W rkp. melodia składa się z 10 t., z czego t. 5 i 6 zostały skreślone, zaś nad t. 1–4 i 7–10 Kolberg nadpisał „bis". Na tej podstawie wprowadzono znaki repetycji.]

214

Żyrzyn

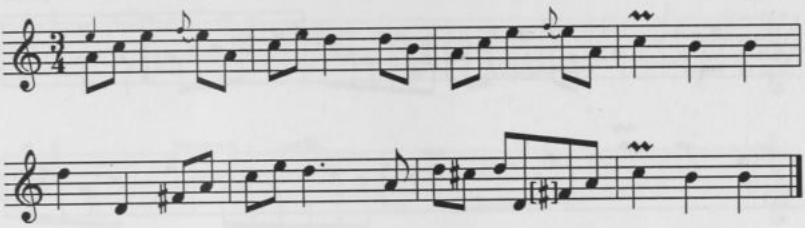

215

Żyrzyn

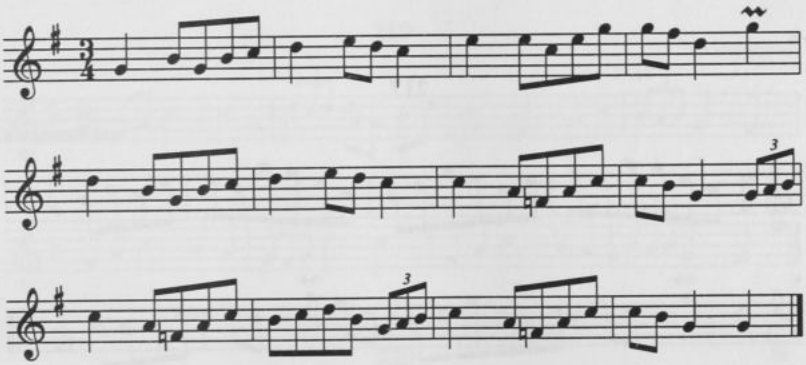

214. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1648. Nad melodią odsyłacze do melodii 519, 541, 1823, 1593 na kartach 59, 60, 8 i 2 tejże teki. Mel. 519 nie jest publikowana, mel. 541 to nr 441 w *Kaliskiem–Sieradzkiem* (DWOK T. 46), mel. 1823 to nr 766 tamże (odesłanie błędne), mel. 1593 to nr 90 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) s. 337. Wskazane melodie (poza nr 1823) są wariantami tego samego wątku muzycznego.]

215. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1637. Nad melodią odsyłacz do nr 1603 w tejże tece, tj. nr 1654 w tomie *Mazowsze* cz. VII (DWOK T. 42).]

216

Żyrzyn

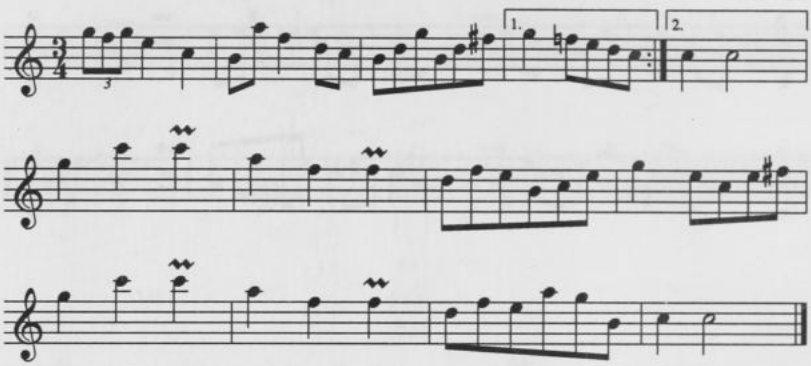

217

od Baranowa

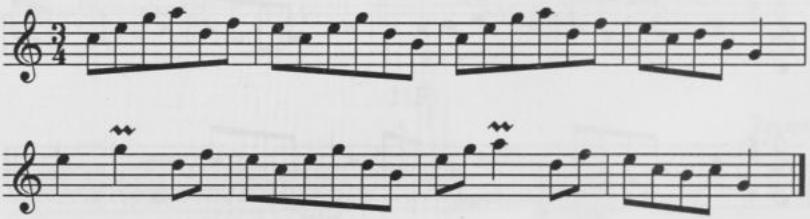

216. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1640. Nad melodią odsyłacz do nr 1647 na tejże karcie, tj. nr 147 w suplemencie. Odesłanie błędne.]

217. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 12. Drugi zapis tej melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1638, z proweniencją „Żyrzyn i Zagrody" (nieopodal Baranowa), tu nad melodią odsyłacz do nr 1610 w tejże tece, tj. nr 430 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1).]

218

od Baranowa

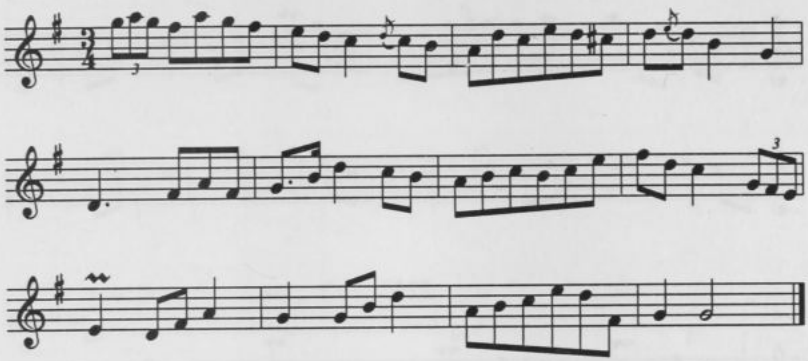

219

od Baranowa

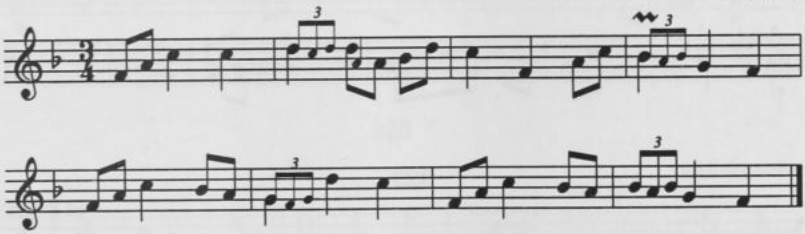

220

od Miechowa

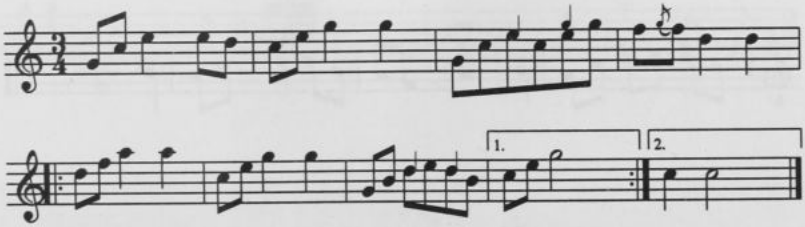

218. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 13. Por. nr 167 w cz. II *Lubelskiego*.]

219. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 21.]

220. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 48. Zapis terenowy Kolberga w tece 36, sygn. 1320, k. 51, w tym rkp. nieistotne różnice w notacji taktu 3.]

221

Miechów, Firlej

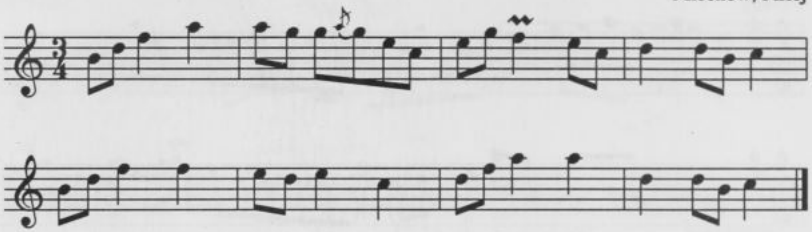

222

od Firleja

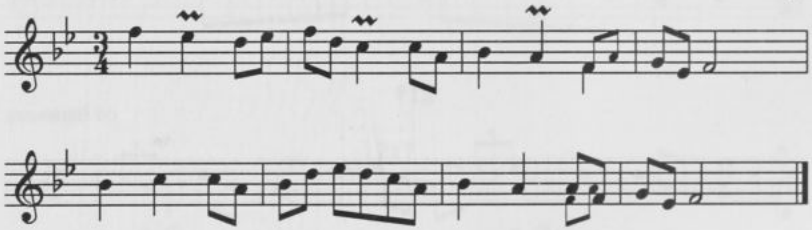

223

od Firleja

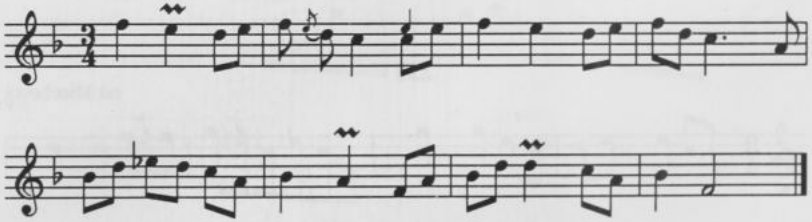

221. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

222. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 62. W tece 36, sygn. 1320, k. 51 zapis terenowy melodii w tonacji o cały ton wyższej.]

223. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 61. W tece 36, sygn. 1320, k. 51 rkp. terenowy tej melodii w tonacji o cały ton wyższej.]

224

od Lubartowa, Kamionki

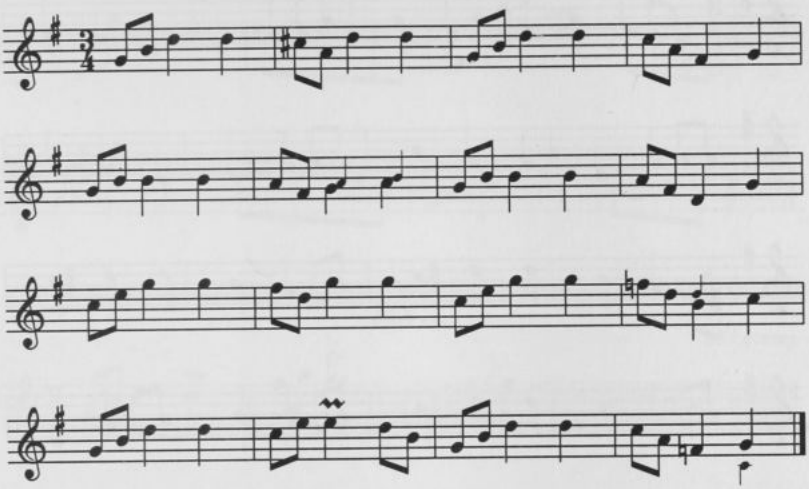

225

od Lubartowa

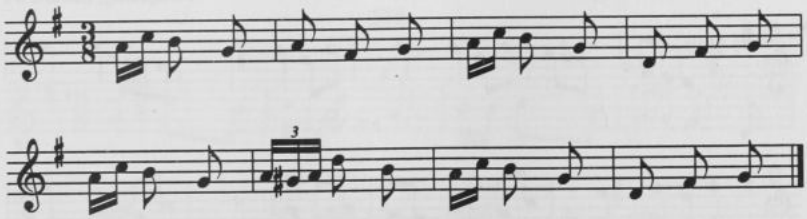

224. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 76.]

225. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 30. W rkp. melodia zapisana w 4 taktach z notacją wariantową i znakami repetycji. Pod pięciolinią odsyłacz:] Nuta ob. ser. I [*Pieśni ludu polskiego*, DWOK T. 1] nr 321.

226 od Lubartowa

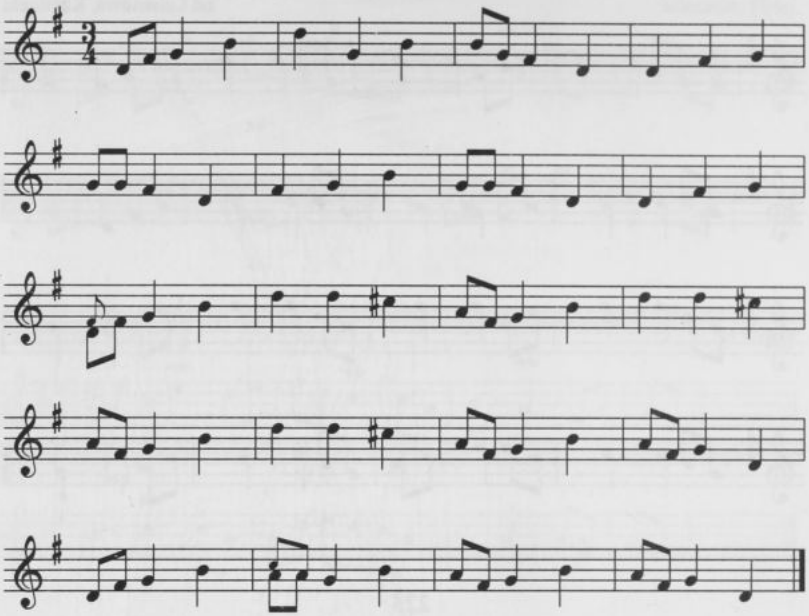

227 od Łęcznej, Lubartowa

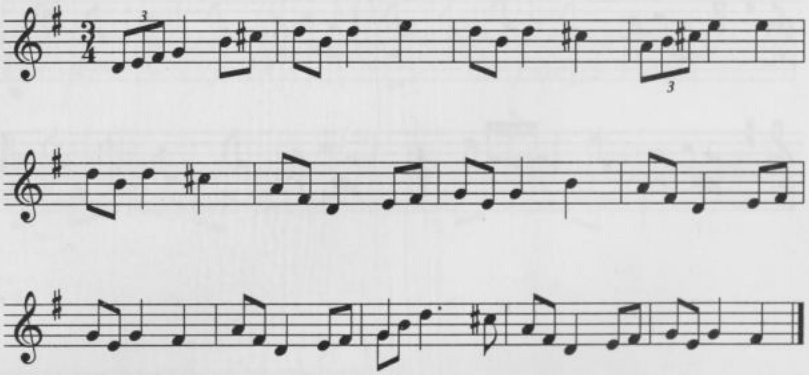

226. [Rkp.Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 133. W rkp. t. 13 i 14 są zawarte w notacji t. 11 i 12 ze znakiem repetycji.]

227. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 316. Por. melodię pieśni 138 w cz. II *Lubelskiego*.]

228

od Łęcznej, Lubartowa

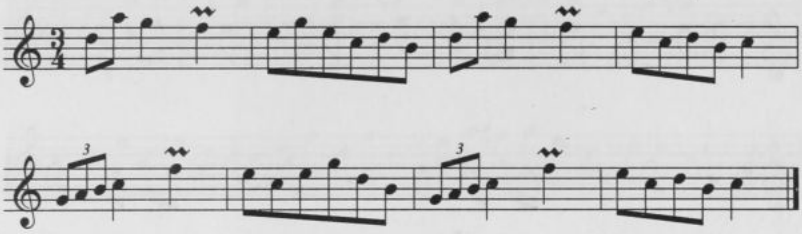

229

od Łęcznej

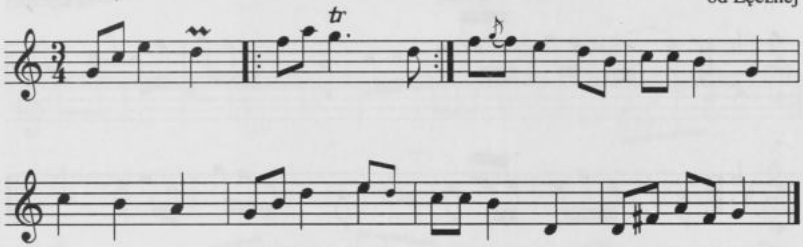

230

[od Łęcznej]

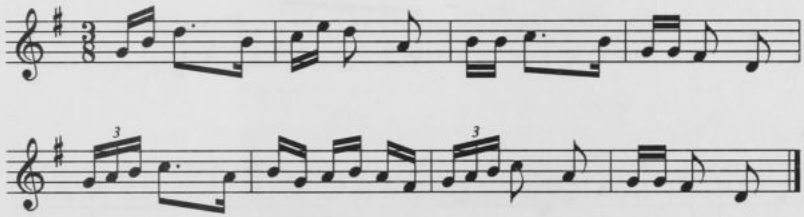

228. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 315.]

229. [Rkp, Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 295.]

230. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 23, nr 171. W rkp. zapis w 4 taktach z notacją wariantową i znakiem powtórki w t. 4.]

231

[od Łęcznej]

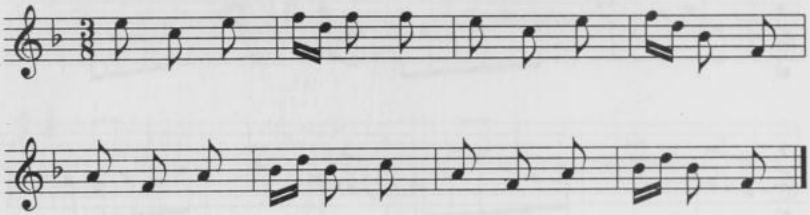

232

od Łęcznej

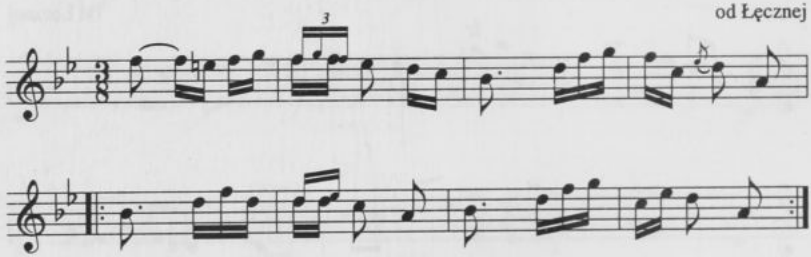

231. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 23, nr 172. W rkp. notacja wariantowa w 4 taktach ze znakami repetycji w t. 2 i 4.]

232. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 23. Pod melodią dopisek Kolberga „Kujawy".]

233 [od Łęcznej]

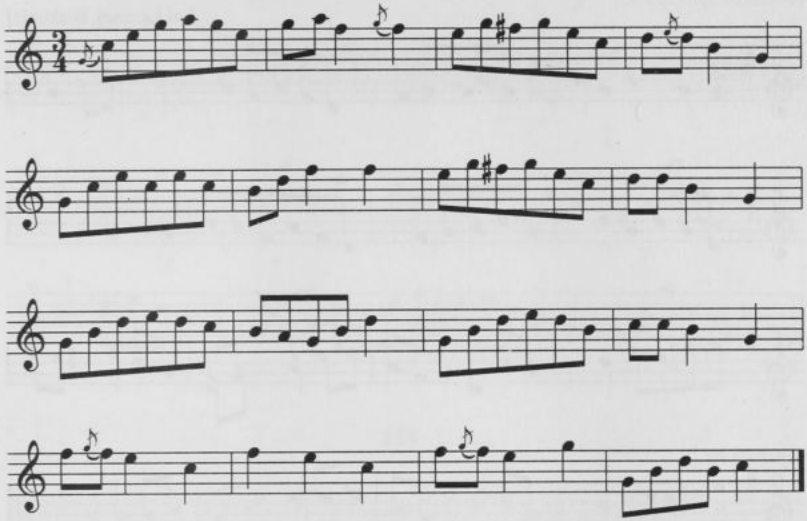

234 [od Łęcznej]

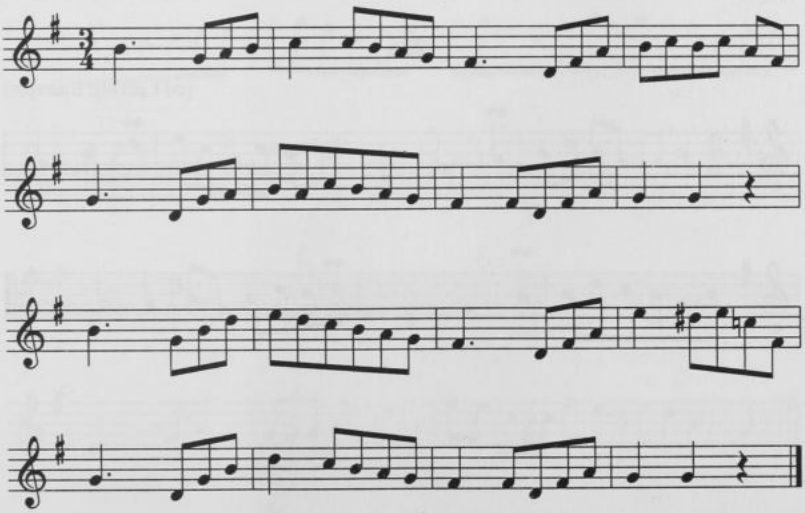

233. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 356.]
234. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 296.]

235

[od Łęcznej, Biskupic]

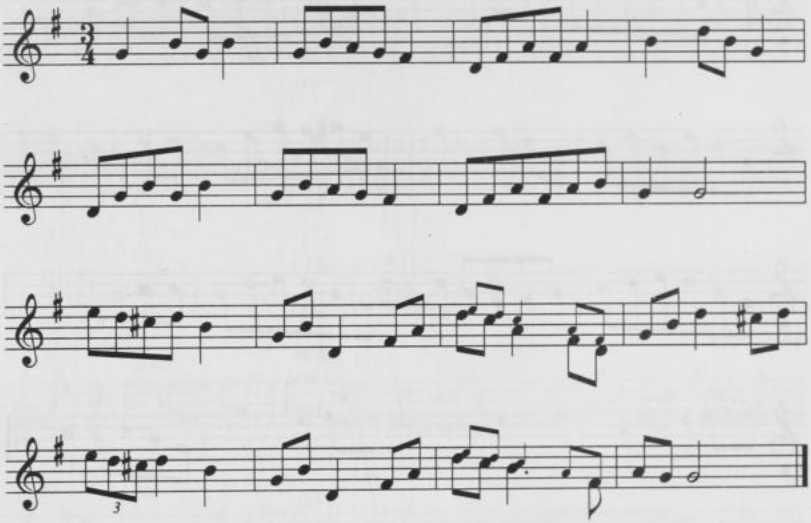

236

[od Łęcznej, Biskupic]

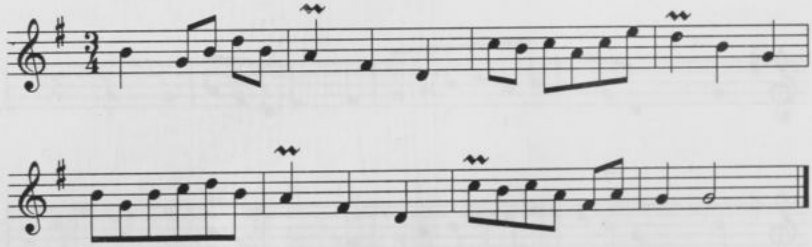

235. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 326.]
236. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 327.]

237

[od Łęcznej, Biskupic]

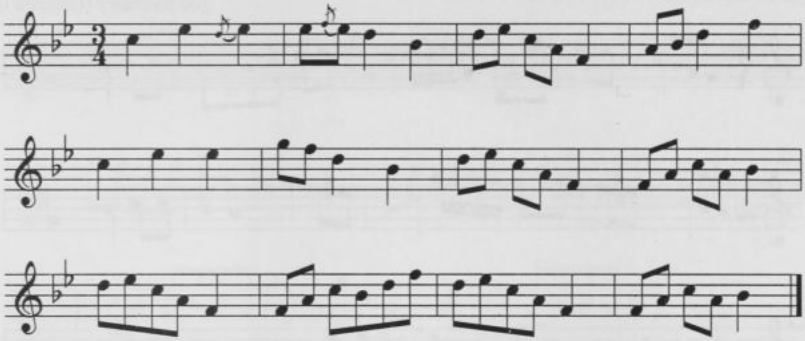

238

od Biskupic

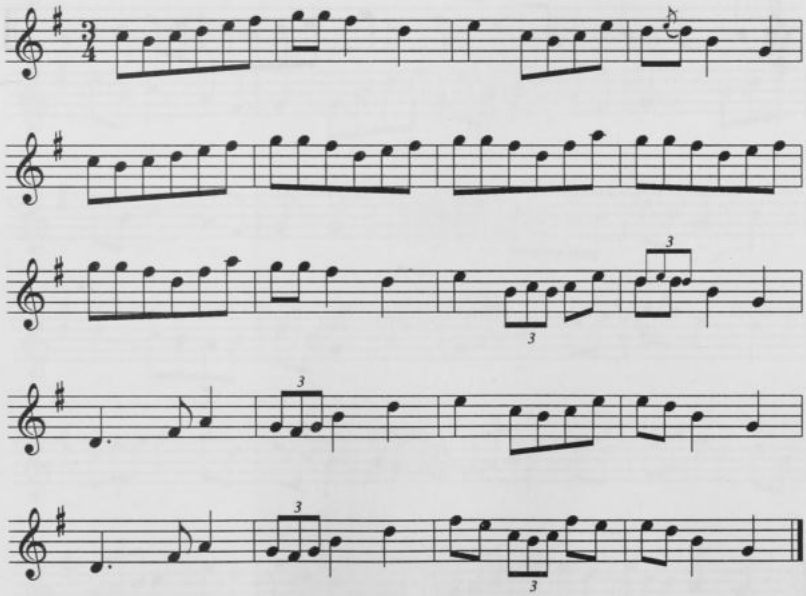

237. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 325. Por. nr 93 w cz. II *Lubelskiego*.]
238. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 292.]

239

[od Bychawy (Gałęzów)]

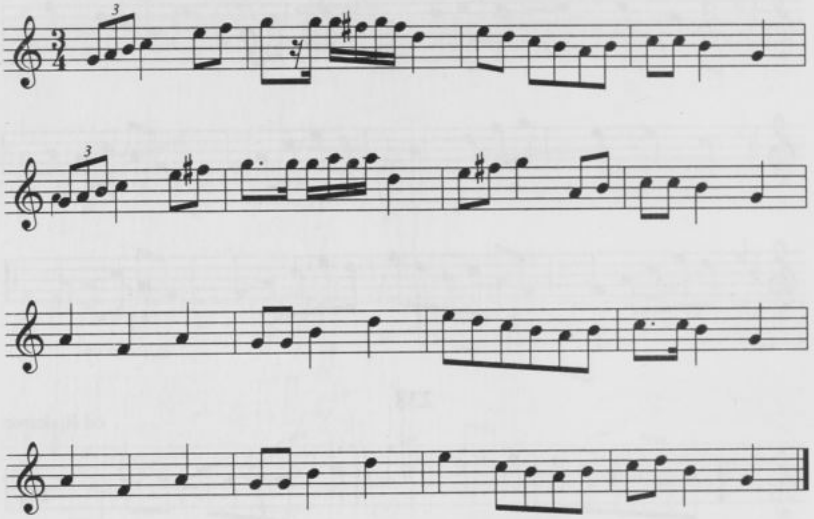

239. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 166.]

240

[od Bychawy (Wola Gałęzowska)]

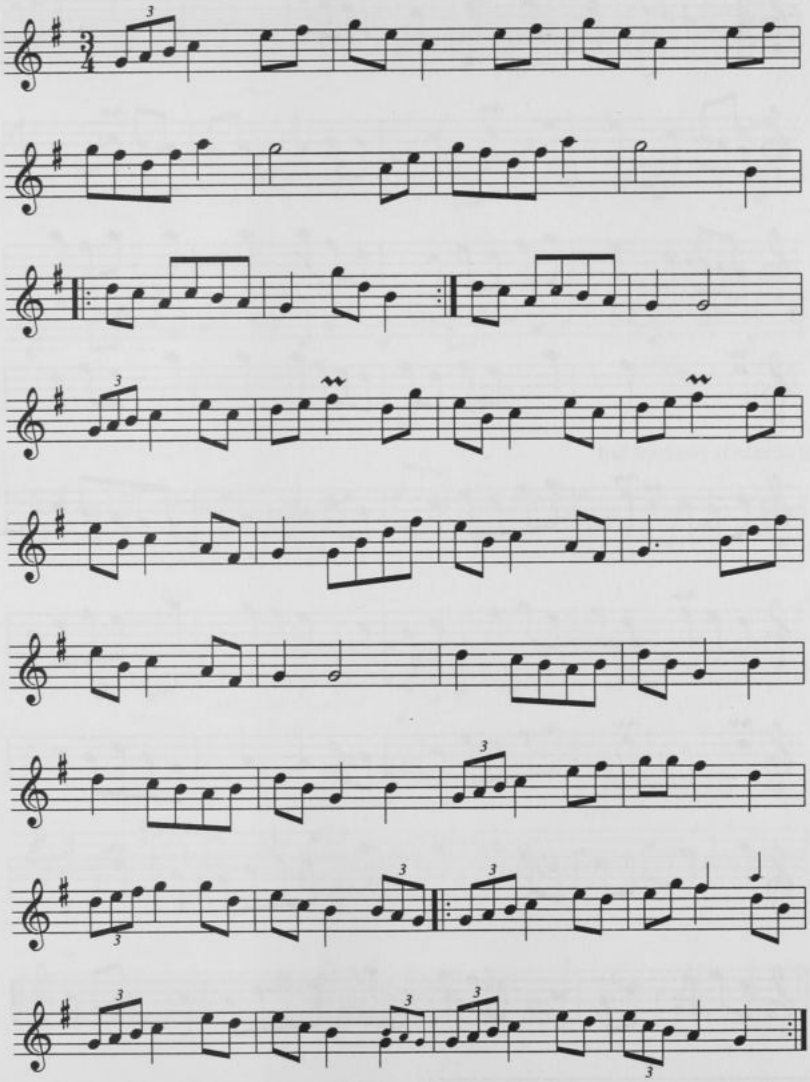

240. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 169.]

241

od Bychawy (Gałęzów)

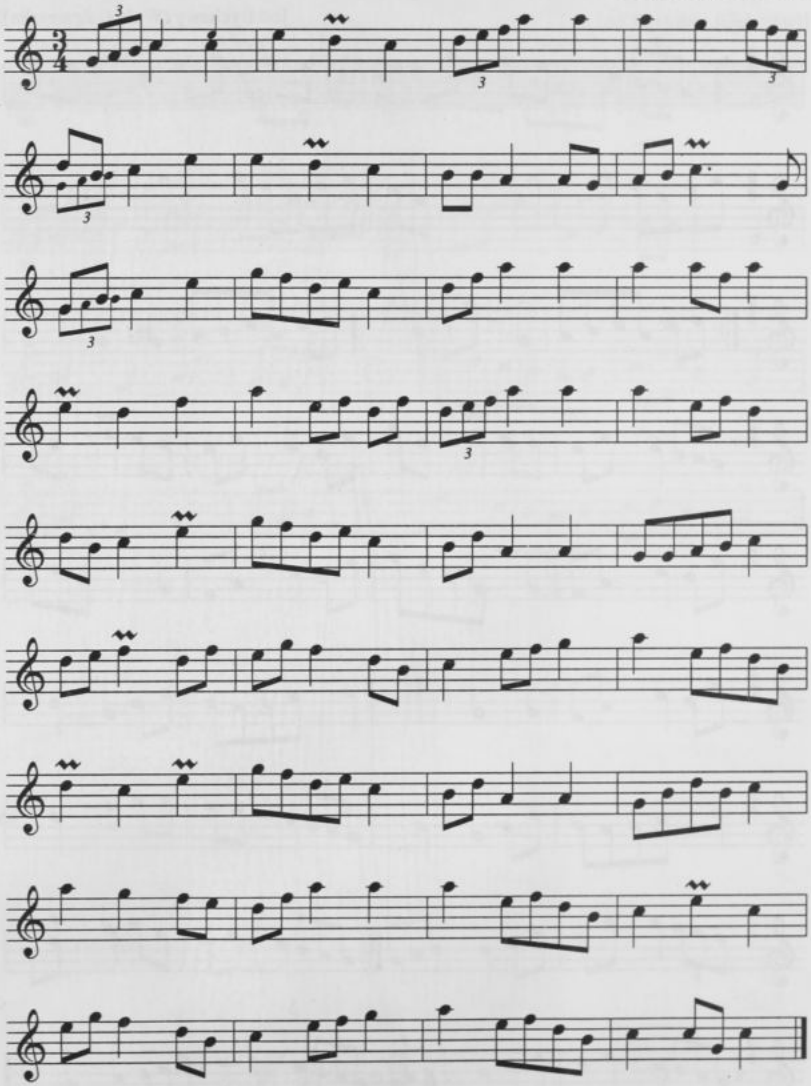

241. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 162. Por. melodia pieśni 92 w cz. II *Lubelskiego*. Rkp. będący źródłem tej pieśni zawiera 36 taktów, których kolejność Kolberg wtórnie zmienił przez ponumerowanie t. 9–25 i 34–36.]

242

od Bychawy (Wola Gałęzowska)

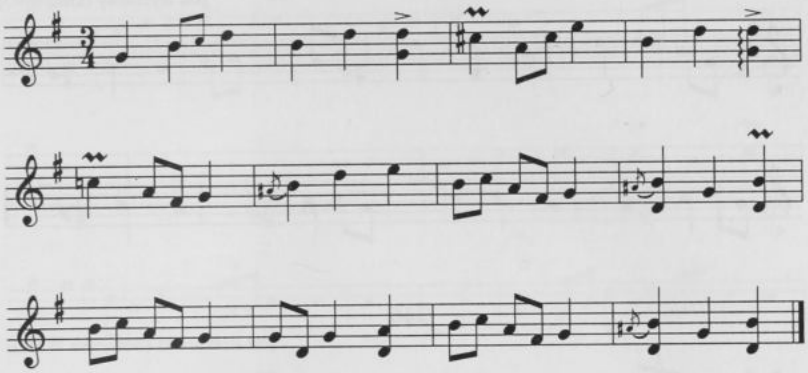

243

[od Bychawy (Gałęzów)]

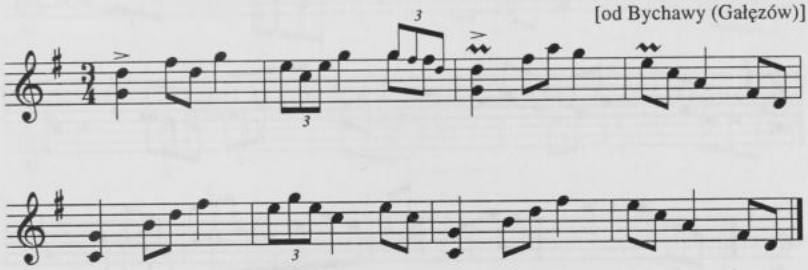

244

[od Bychawy (Gałęzów)]

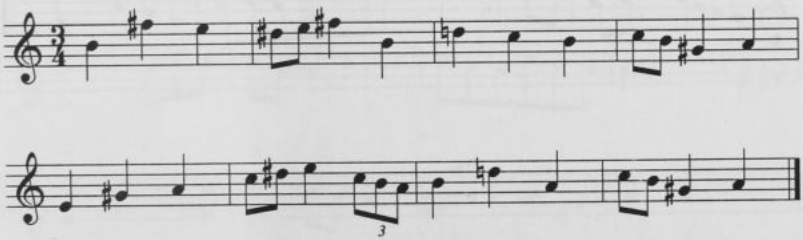

242. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 168.]
243. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 167.]
244. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 163.]

245

[od Bychawy (Gałęzów)]

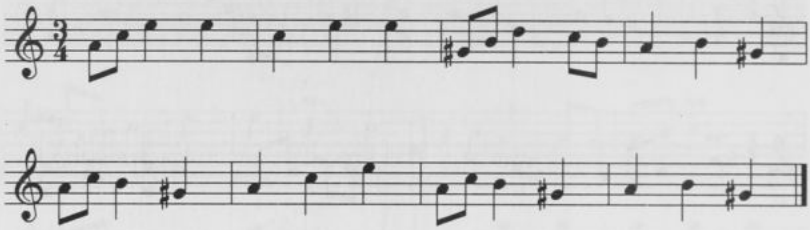

246

[od Żółkiewki (Sobieska Wola)]

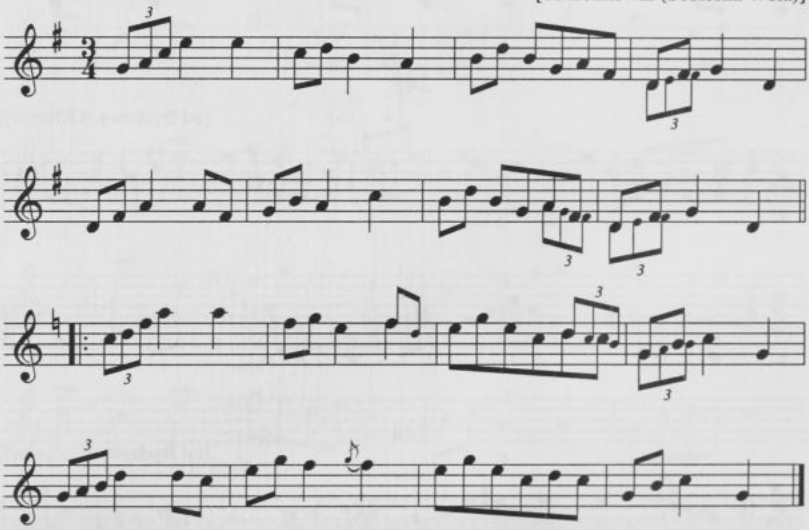

245. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 165.
246. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 228.]

247 od Żółkiewiki (Sobieska Wola)

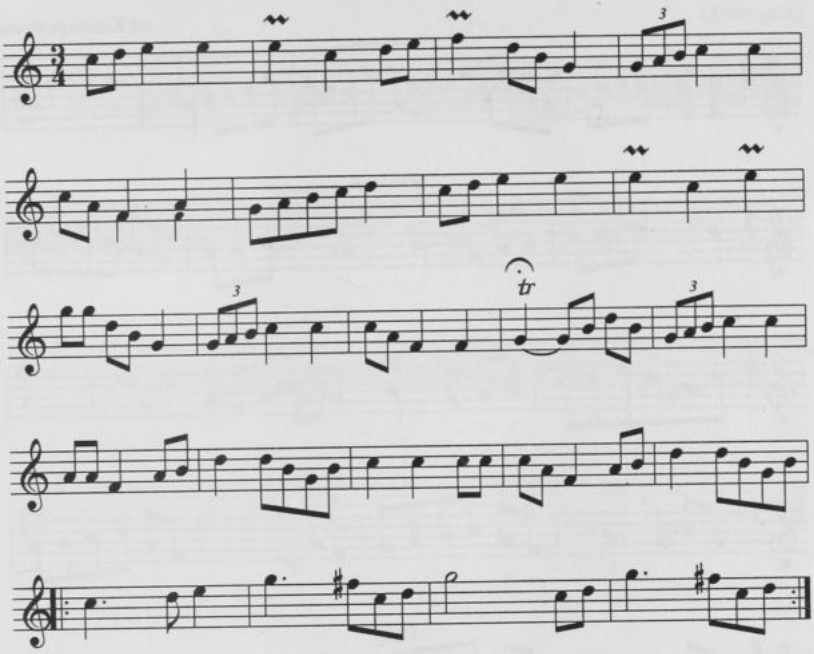

248 Turobin

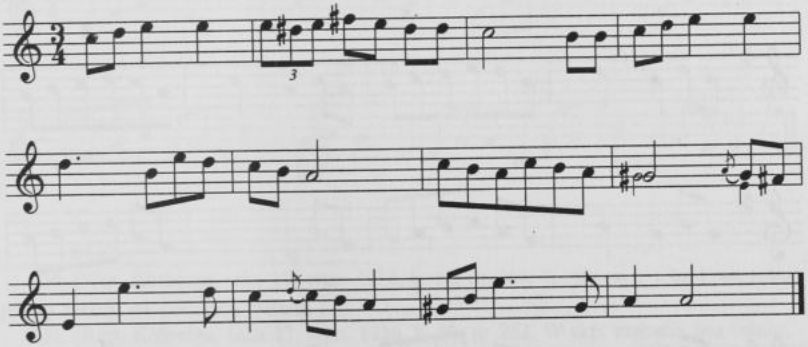

247. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 226. Por. melodia nr 40 w cz. II *Lubelskiego*.]

248. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1324, k. 12.]

249

od Krasnegostawu

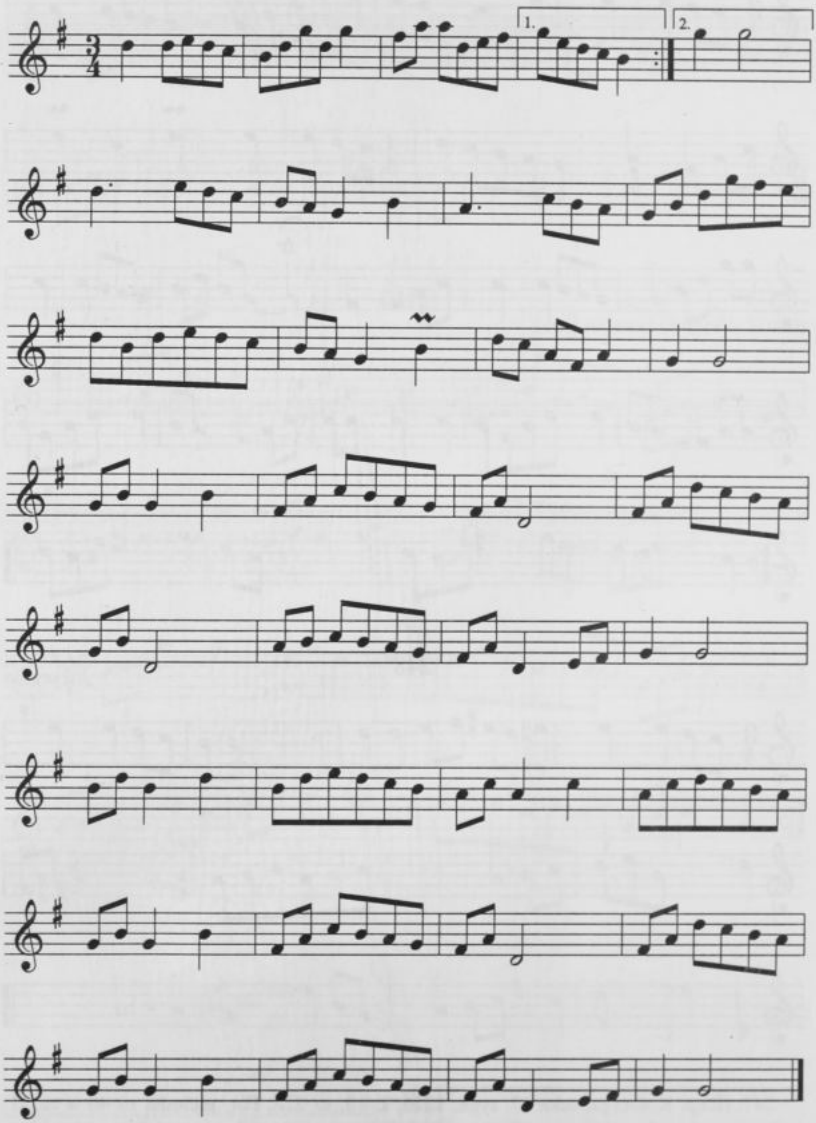

249. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 317.]

250

[Tarnogóra]

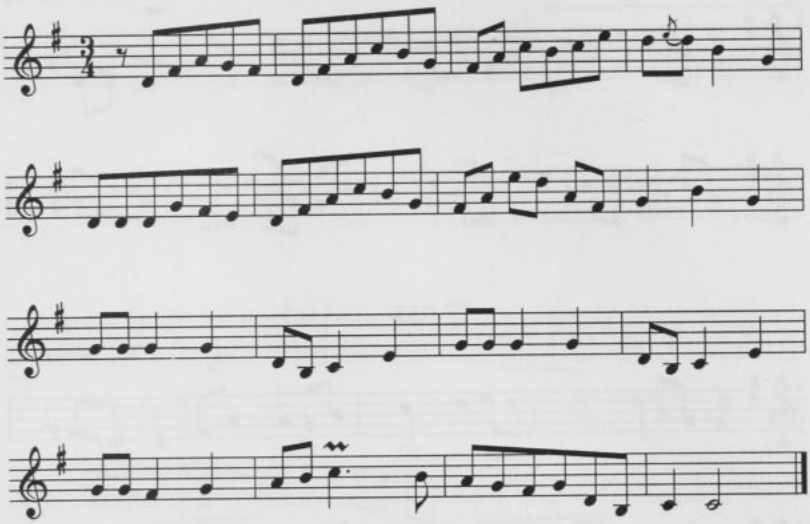

251

[Tarnogóra]

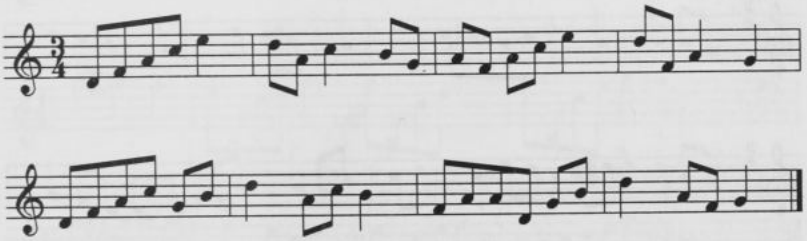

250. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 264. W rkp. w t. 1 brak wartości jednej ósemki na początku melodii.]

251. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 262. W rkp. melodia bez tekstu, zawiera 16 t., z czego t. 1–8 są opublikowane z tekstem w cz. II *Lubelskiego* nr 28. Takty 9–16, tu publikowane, mają charakter dogrywki instrumentalnej. Melodia ta ma wyraźne cechy tonacji G-dur, powinna więc prawdopodobnie mieć jeden krzyżyk przy kluczu, pominięty przez Kolberga chyba przez niedopatrzenie.]

252

[od Tarnogóry]

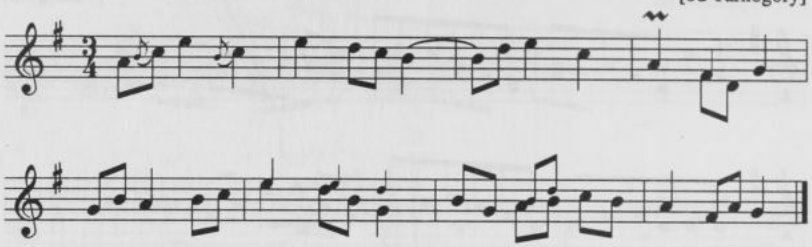

253

[od Tarnogóry]

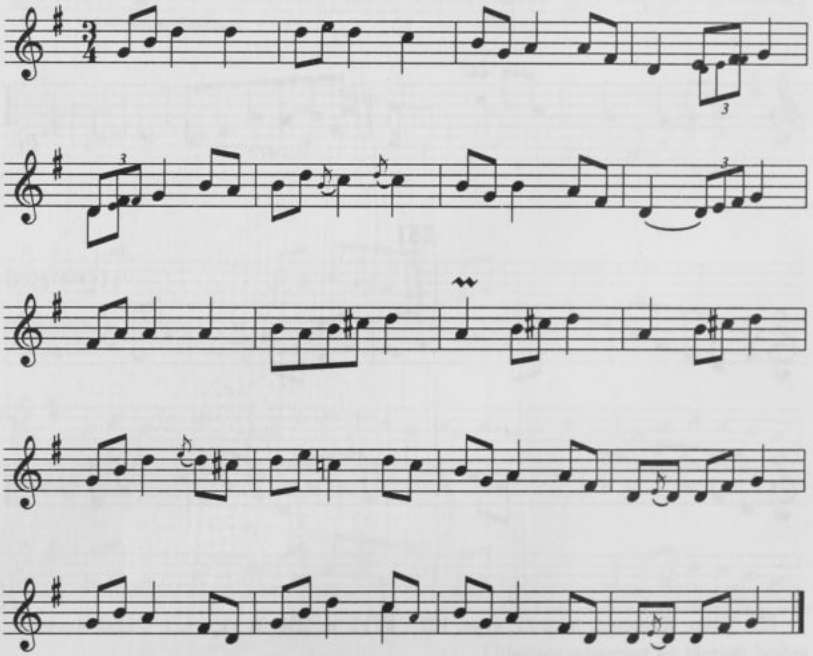

252. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 247. Melodia por. *Lubelskie* cz. II nr 29.]

253. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 244. Melodia por. *Lubelskie* cz. II, nr 99.]

254

[Tarnogóra]

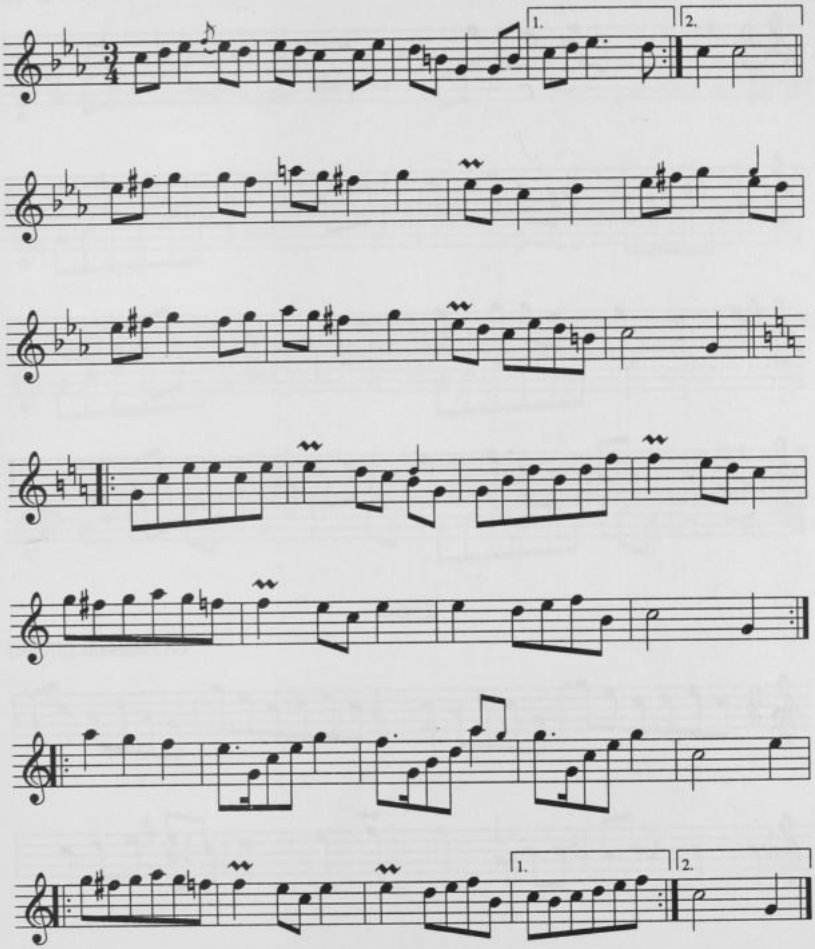

254. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 263.]

255

[od Tarnogóry]

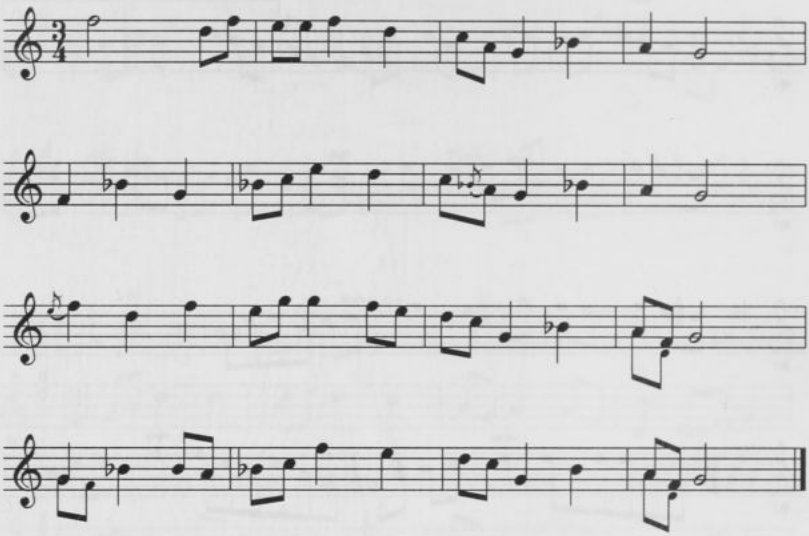

256

od Zamościa (Złojec)

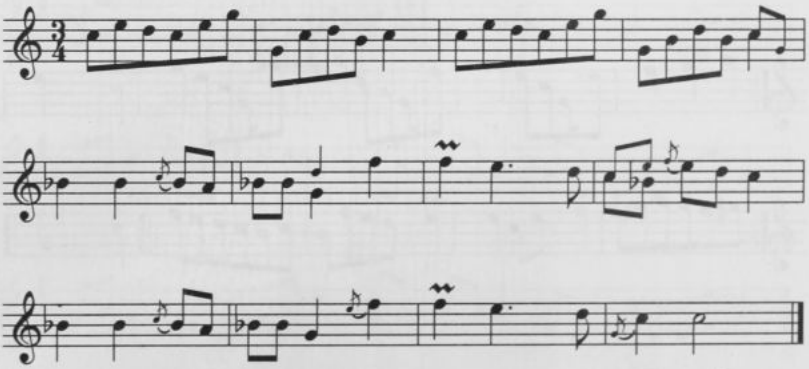

255. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 245.]

256. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 214. Por. melodię dwu ostatnich taktów pieśni 132 w cz. II *Lubelskiego*.]

257

od Zamościa (Złojec, Bortatycze)

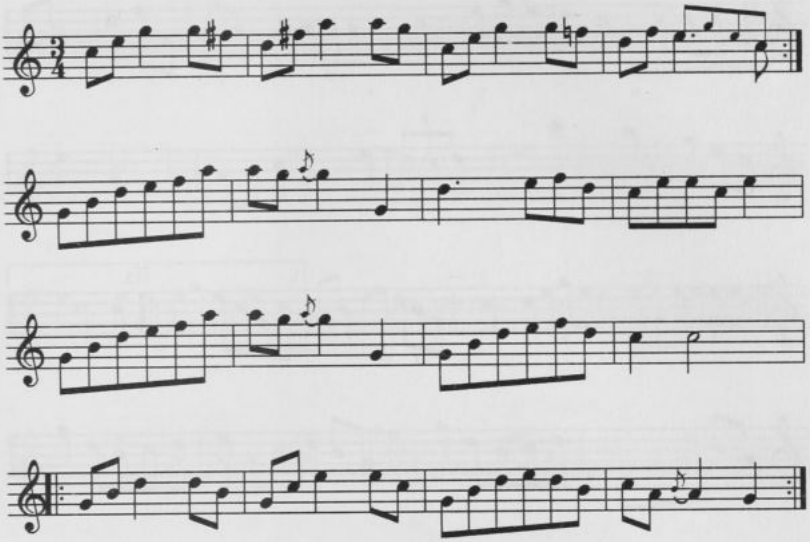

257. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 219.]

258

od Zamościa (Złojec)

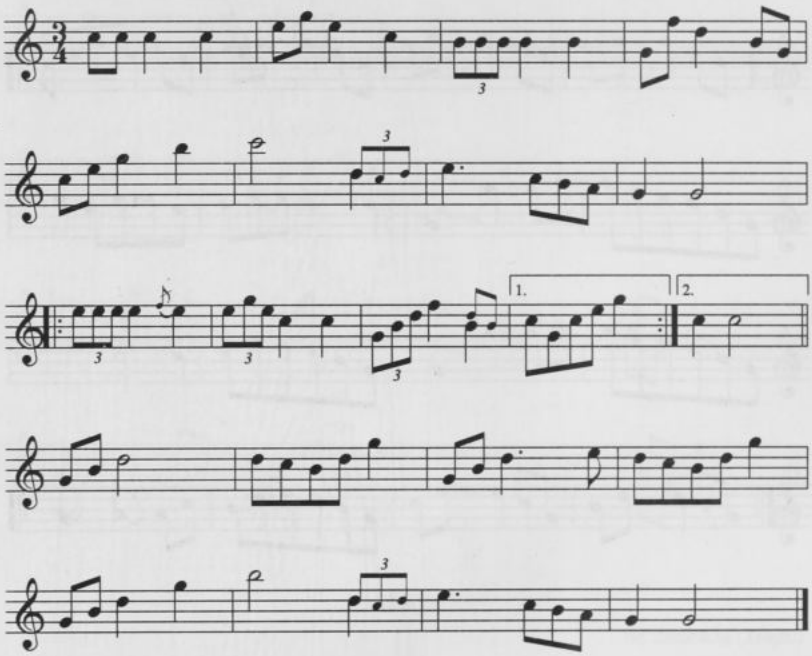

258. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 218.]

259

od Zamościa, Szczebrzeszyna

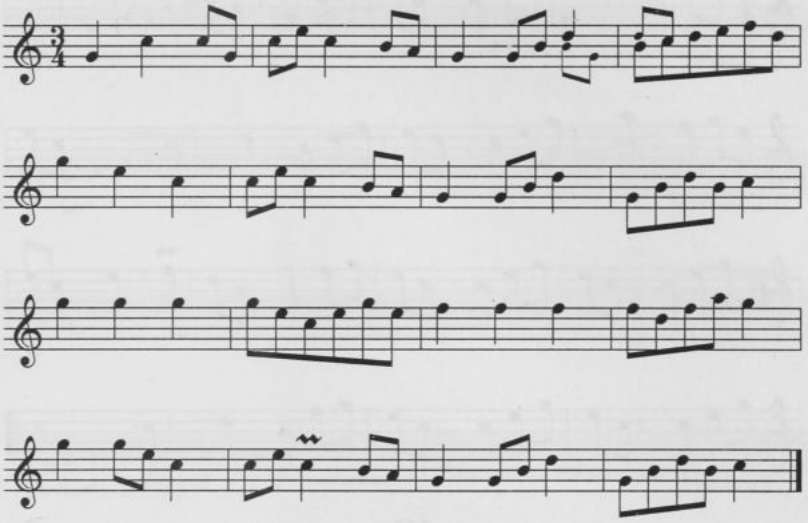

260

Szczebrzeszyn

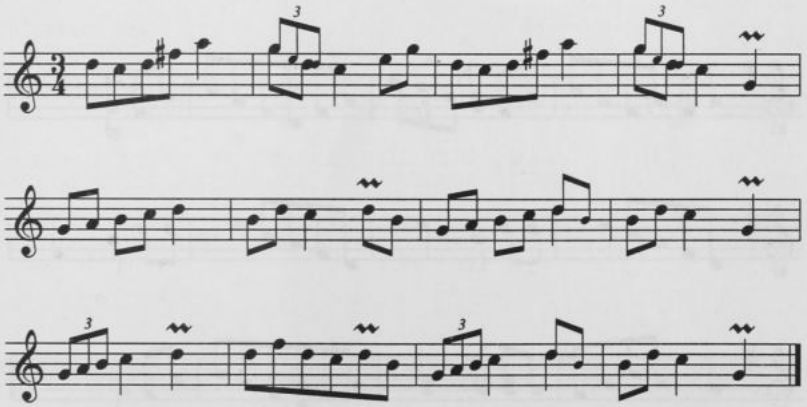

259. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 205.]
260. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 209.]

261 od Janowa

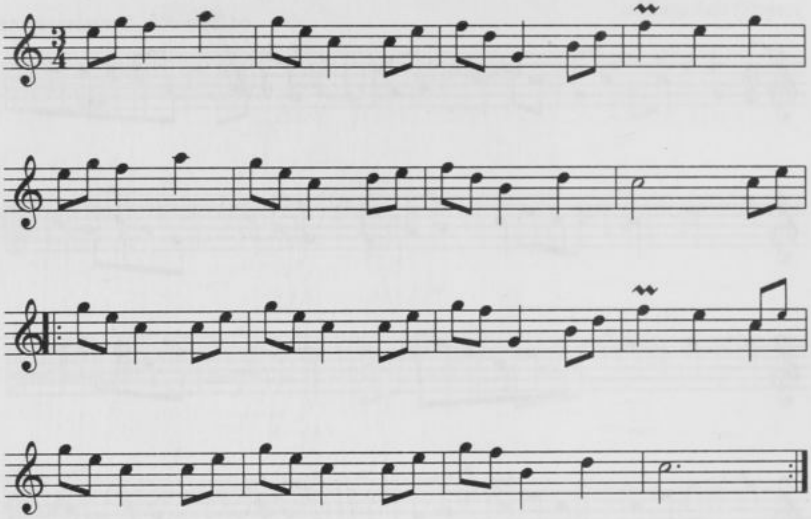

262 od Janowa

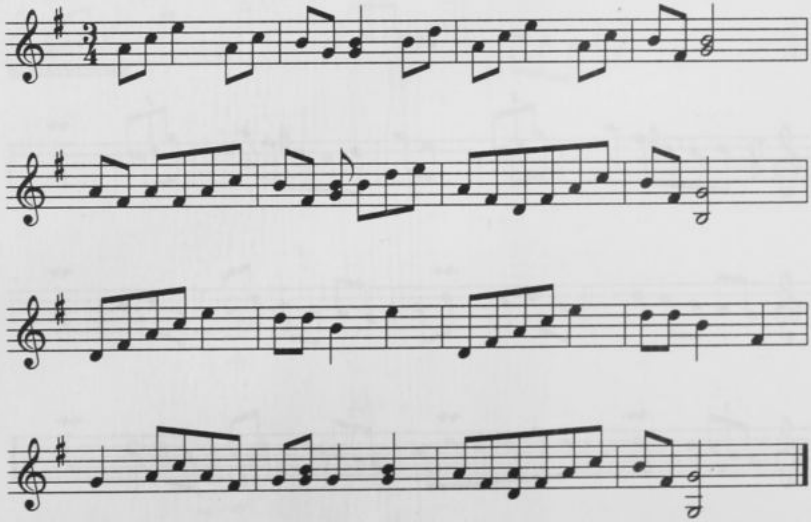

261. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 203.]
262. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 195.]

263

[od Janowa]

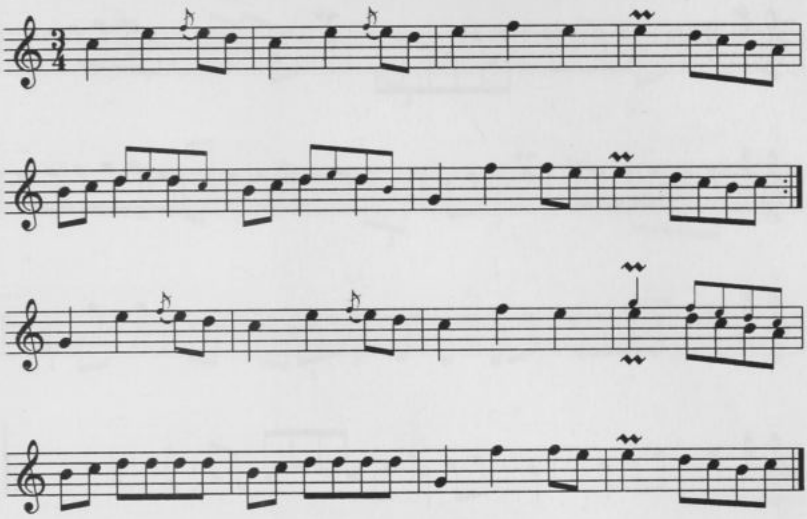

263. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 212. Nad t. 1 w rkp.] 1mo, [por. przypis do następnej melodii.]

264

od Janowa

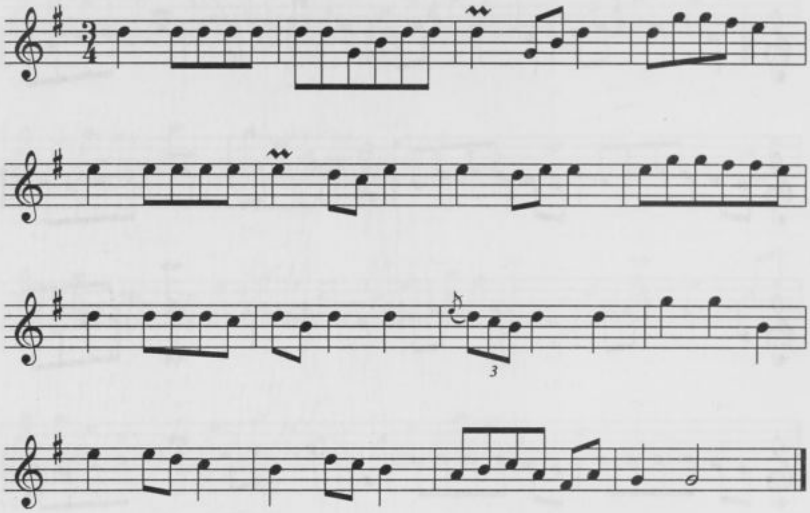

265

od Krzeszowa, Ulanowa

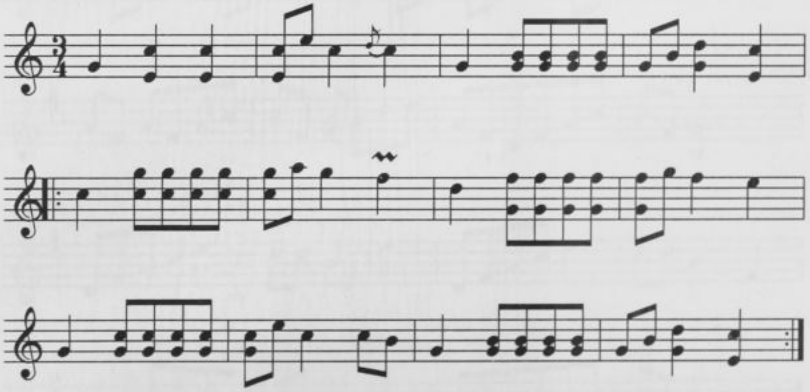

264. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 210. W rkp. nad t. 1] 2° [sugerujące jakoby ta melodia była dalszym ciągiem melodii poprzedniej.]

265. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 194.]

266

od Krzeszowa

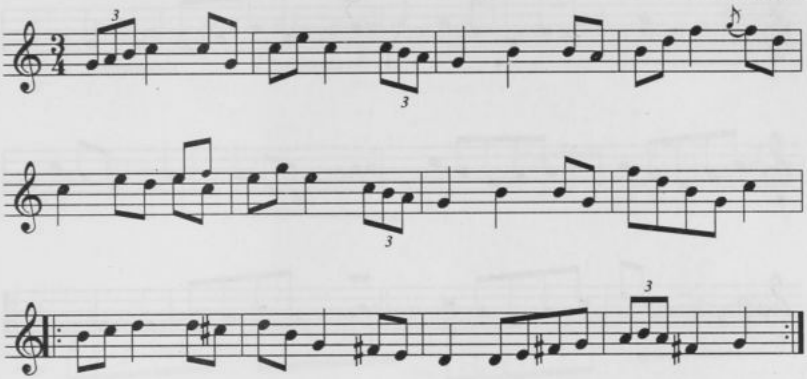

267

od Krzeszowa

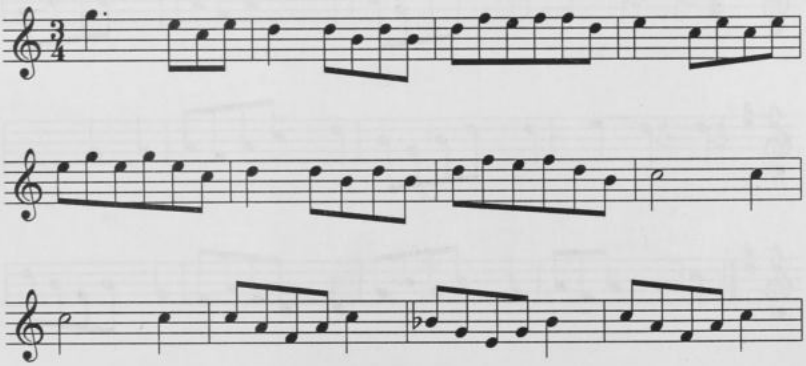

266. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 202.]

267. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 204. W rkp. Kolberg połączył pionowym łukiem pięciolinię tej i następnej melodii, nie numerując ich oddzielnie. Są to jednak dwie odrębne, choć wykazujące podobieństwo, melodie.]

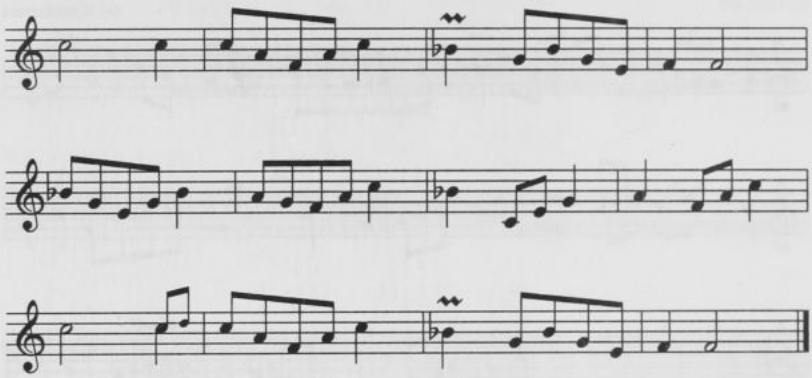

268

[od Krzeszowa]

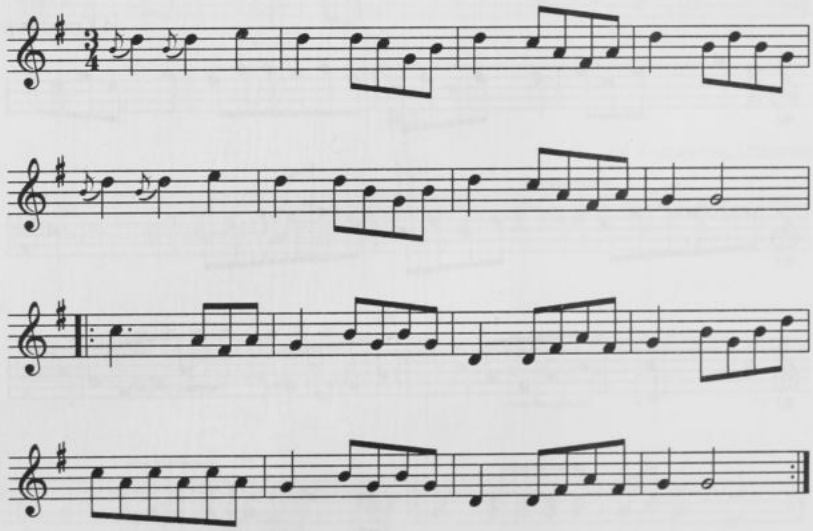

268. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 204(a). W rkp. brak t. 5–7, zastępuje je znak repetycji w t. 4.]

269

od Krzeszowa

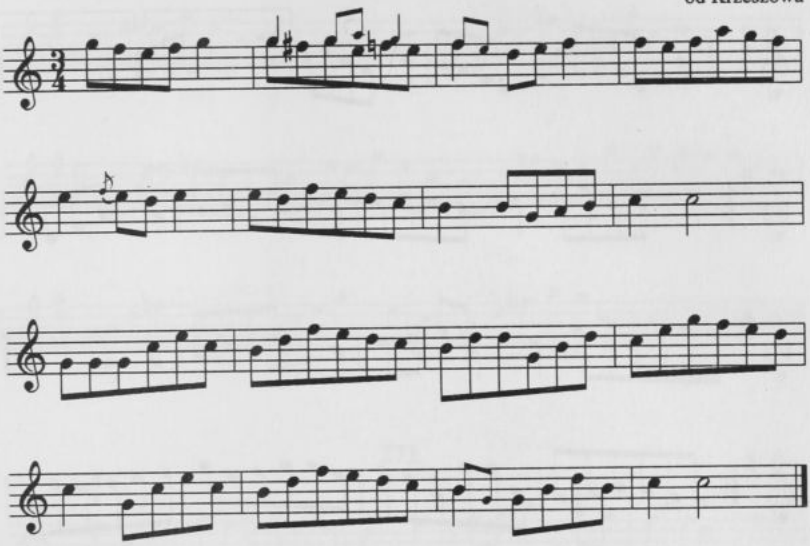

269. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 213.]

270

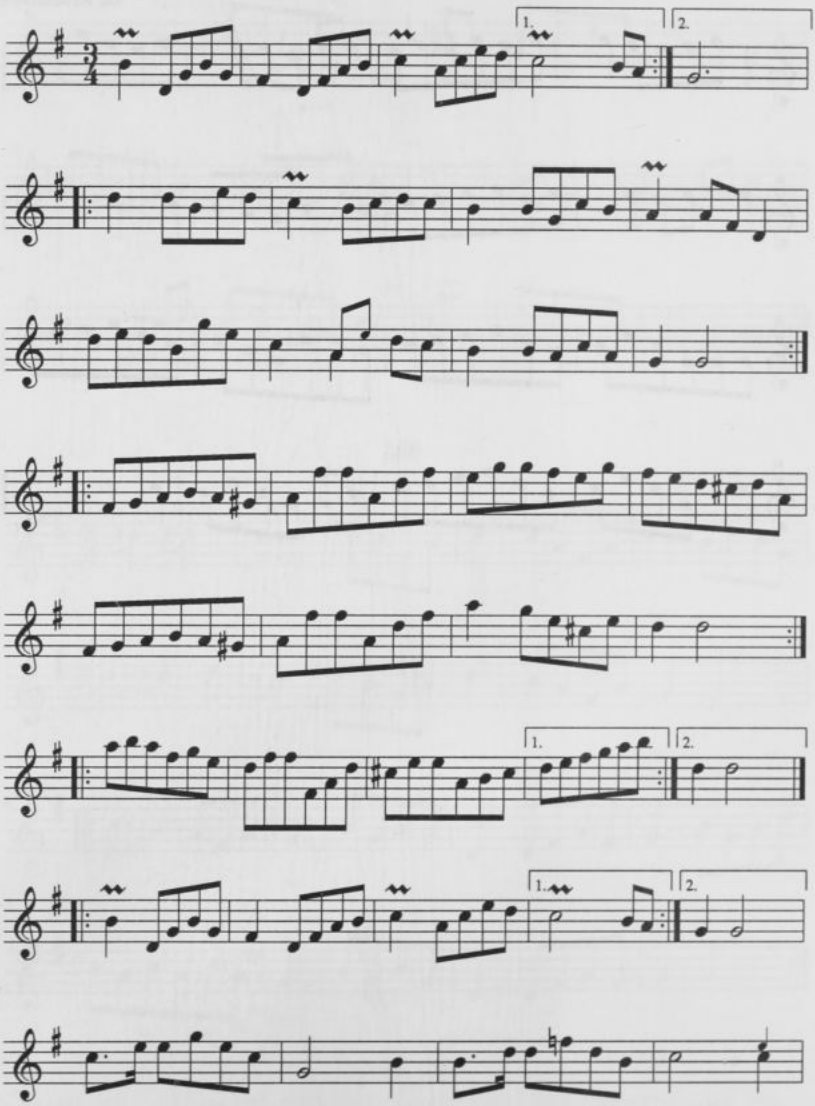

270. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 252.]

171

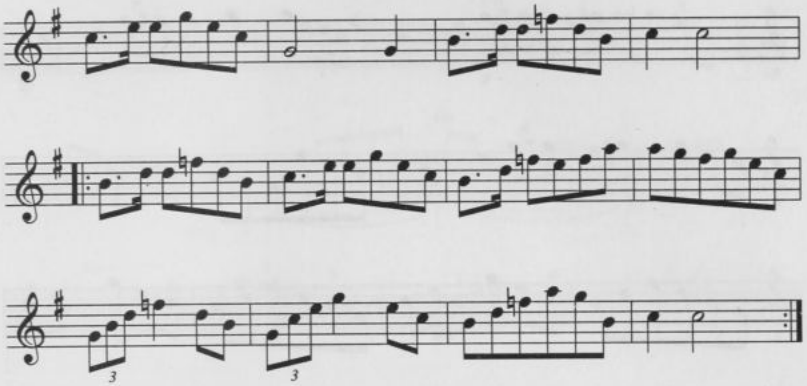

271

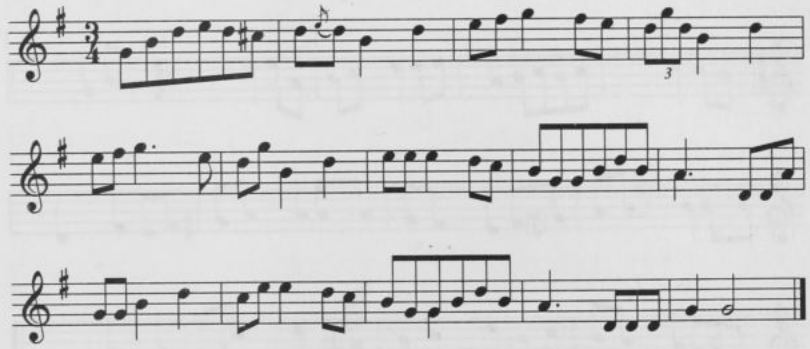

271. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 277. Pod melodią dopisek:] p. pieśń pijacką: A kiedy się pora zdarza i taka doba. [Kolberg nie wskazał jej źródła, a w jego zbiorach nie odnaleziono pieśni o takim incipicie. Zapis jest instrumentalnym wariantem szlacheckiej pieśni toastowej.]

272

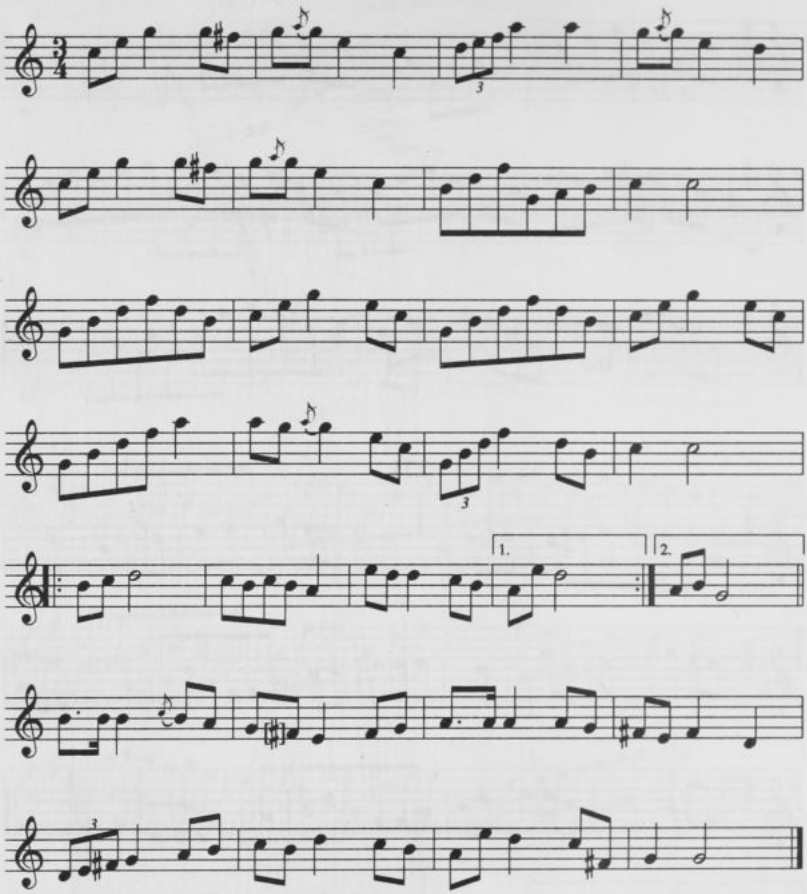

272. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 278.]

273

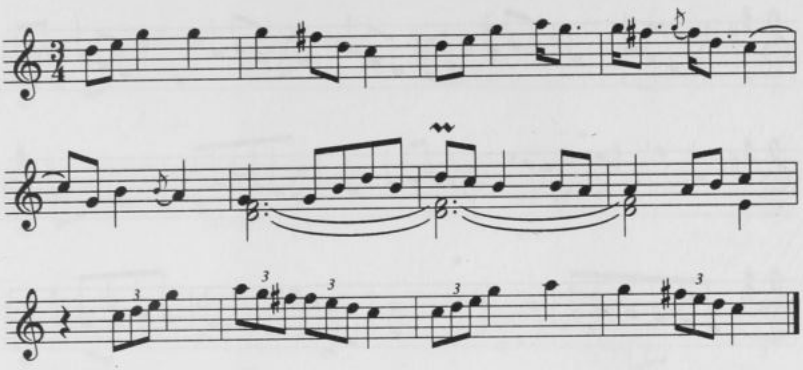

273. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 229. Melodia o charakterze instrumentalnym ma cechy góralskie (lidyzmy, synkopy w t. 3–5). Niejasny jest zapis „leżącej" tercji (t. 6-8), w tej formie niewykonalnej na jednych skrzypcach. Być może jest to śladem sekundowania na drugim instrumencie.]

274

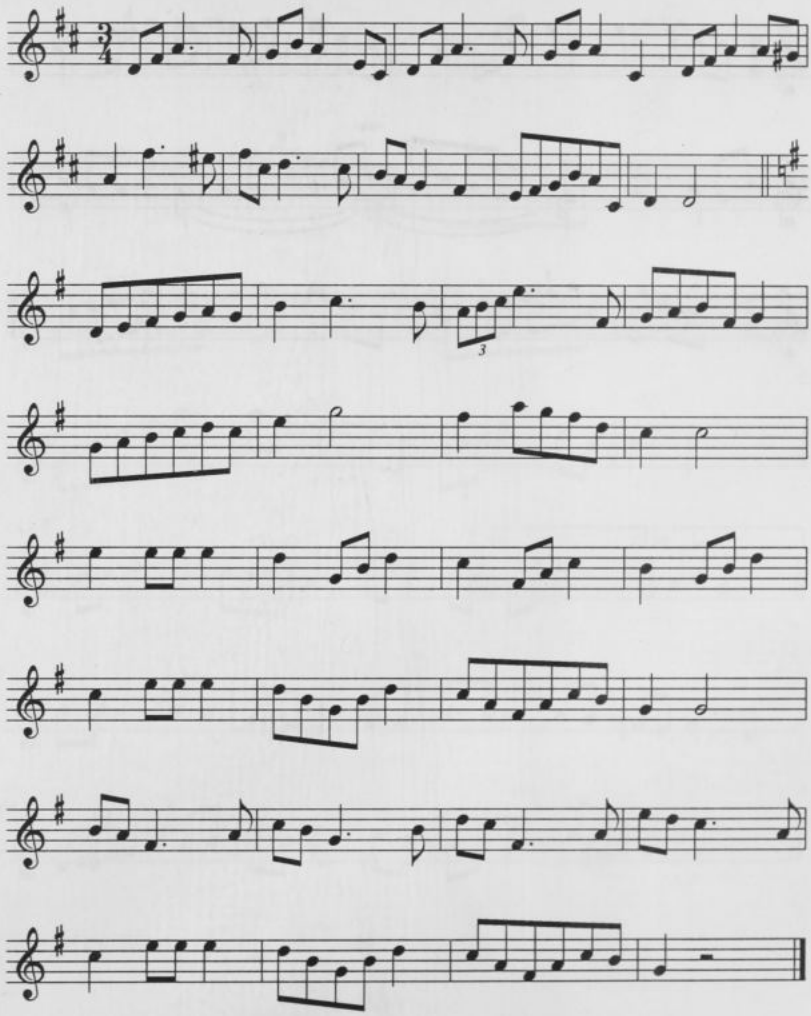

274. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 298.]

275

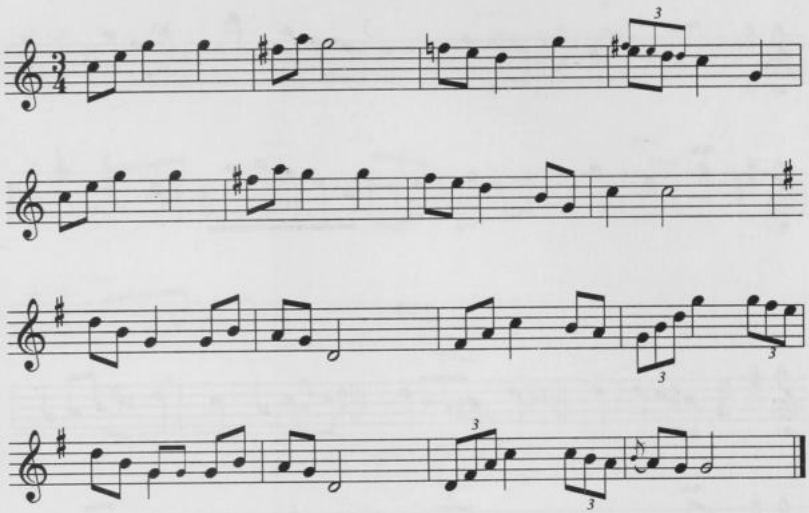

276

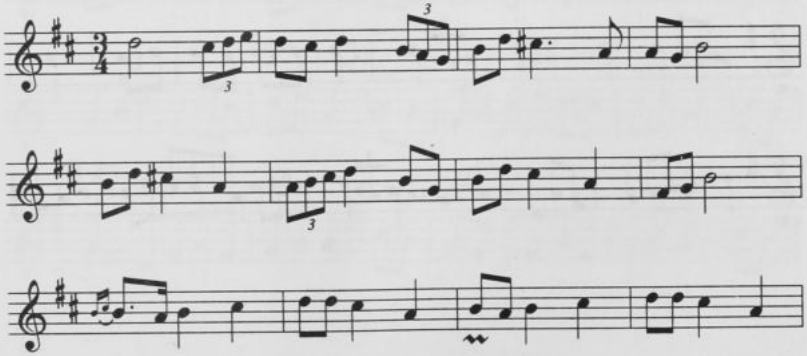

275. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 333.]
276. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn, 1216, k. 13, nr 279. Por. nr 104 w cz. II *Lubelskiego*.]

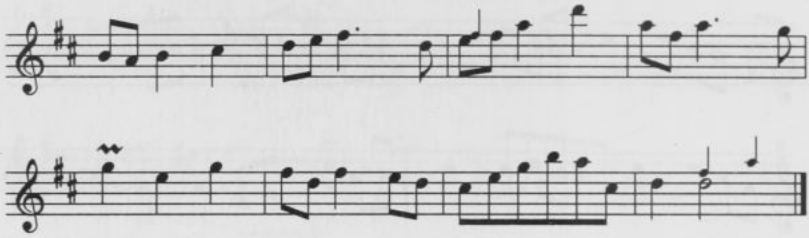

277

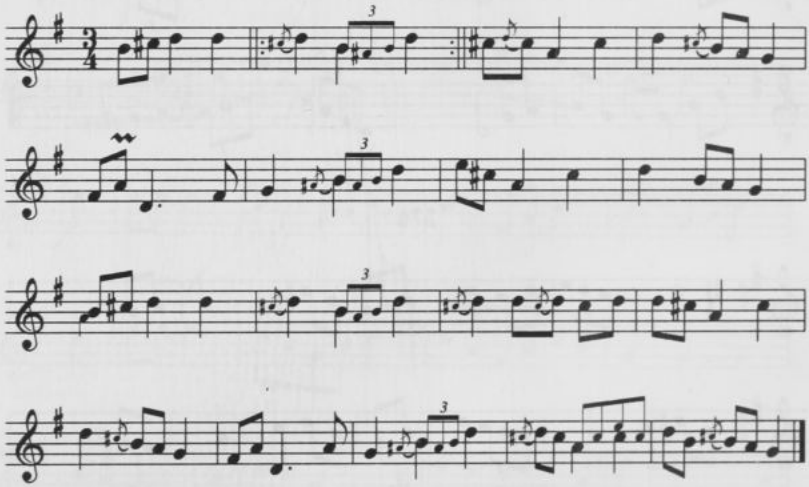

277. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 308. W rkp. kolejność ostatnich dwóch fraz jest odwrotna. Zmieniono układ melodii na podstawie nadpisanych nad nimi cyfr. 2, 1, porządkujących właściwą kolejność t. 9–12 i 13–16.]

278

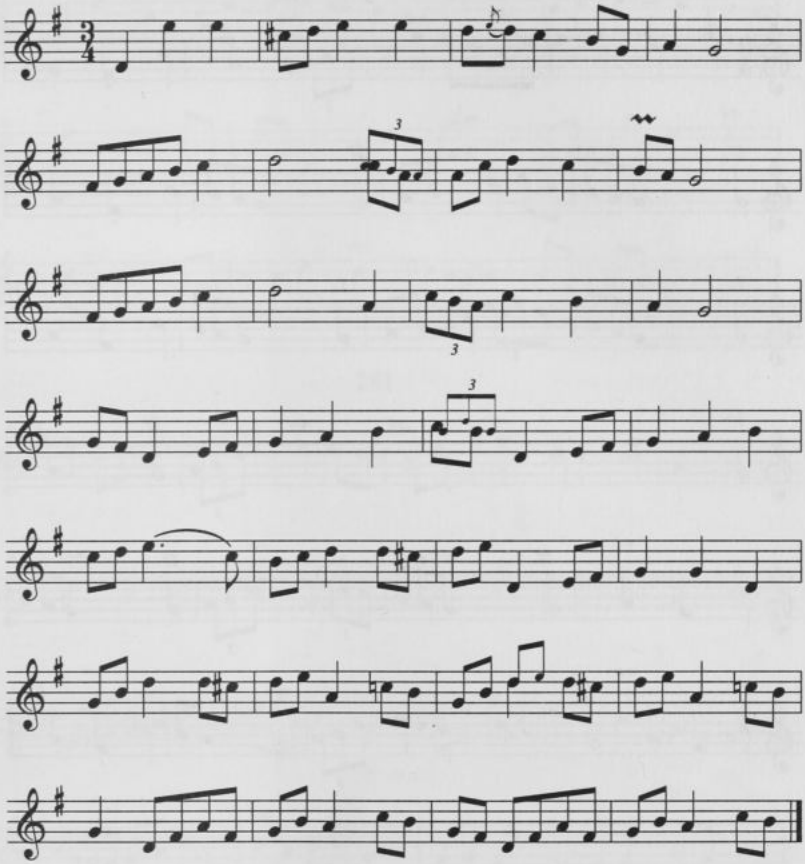

278. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 257. Por. skróconą i zmienioną wersję tej melodii w cz. II *Lubelskiego*, nr 114.]

279

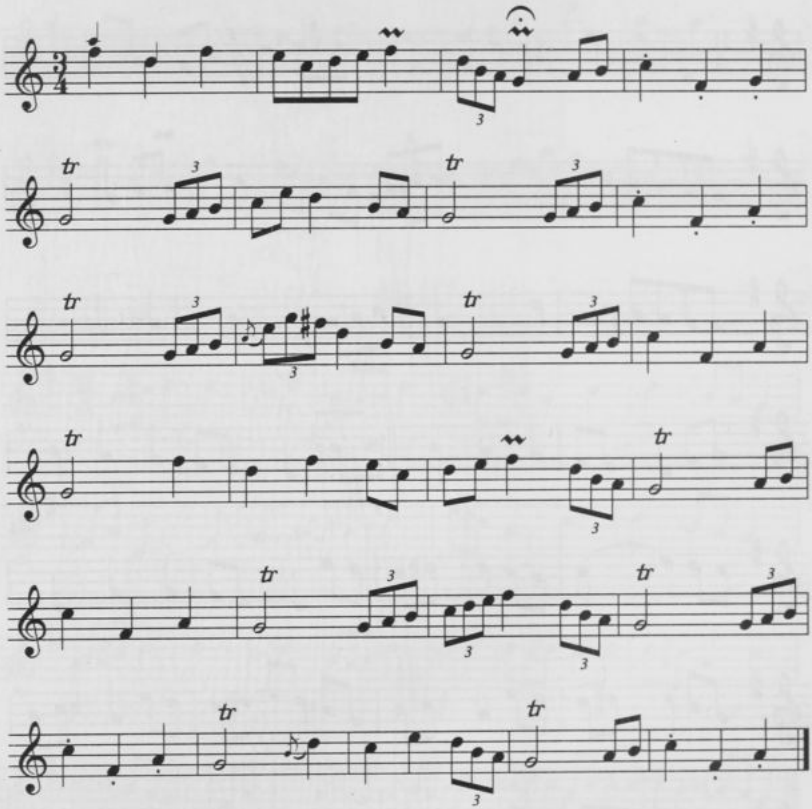

279. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 365.]

280

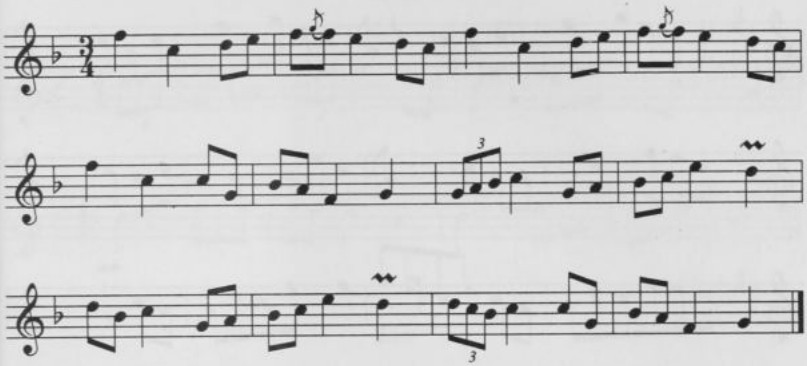

281

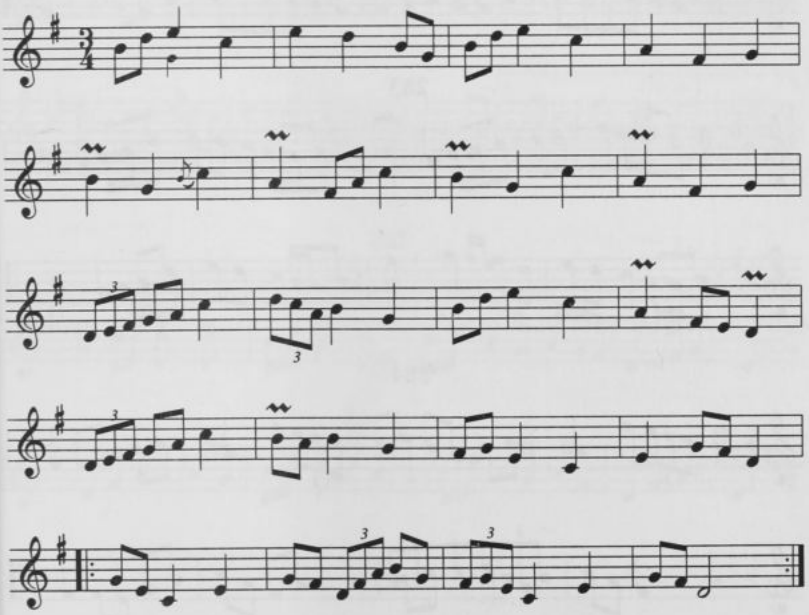

280. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 270. Melodia ta jest instrumentalną dogrywką pieśni opublikowanej w metrum $\frac{3}{8}$w cz. II *Lubelskiego* nr 31, pominiętą przez Kolberga zapewne ze względów oszczędnościowych.]

281. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 369.]

282

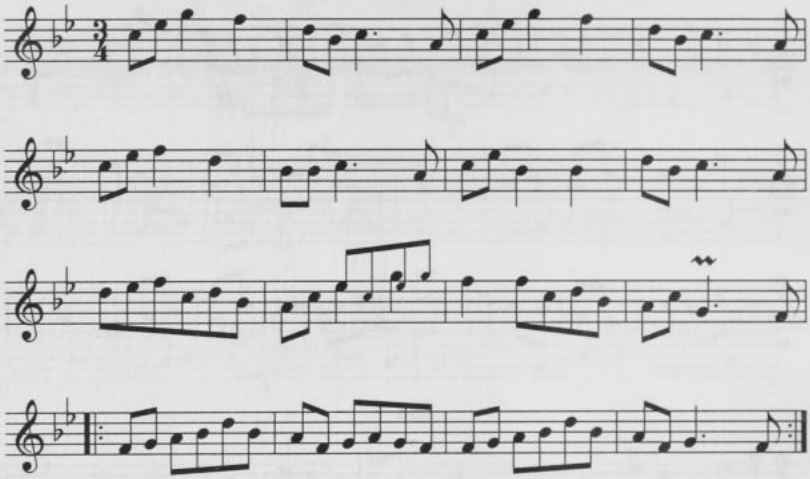

283

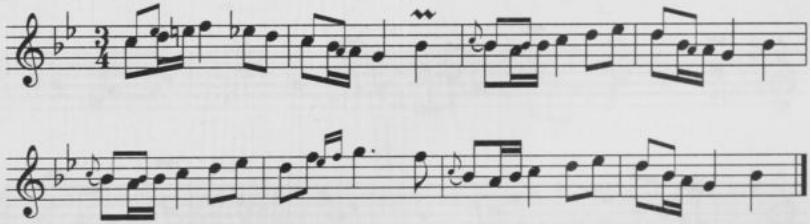

284

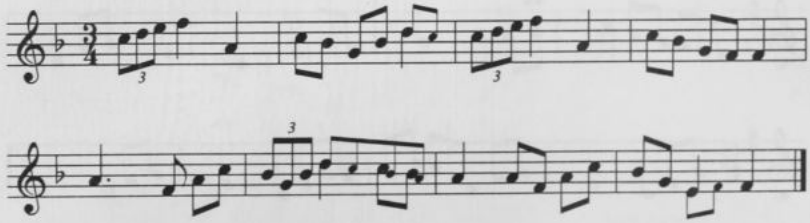

282. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 172.]
283. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1654.]
284. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 334.]

285

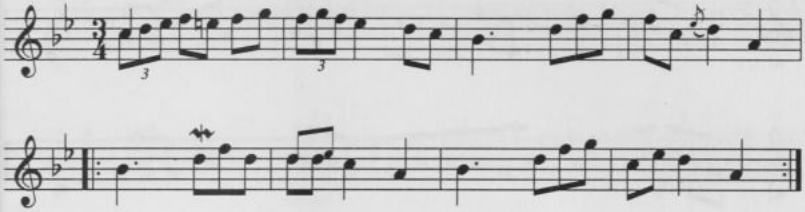

286

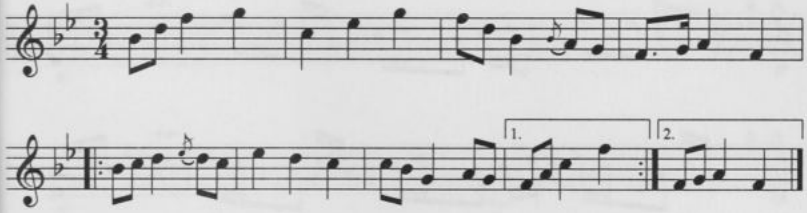

287

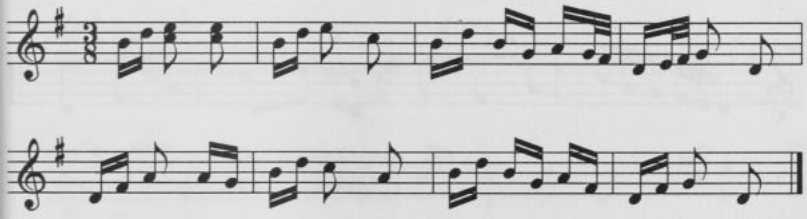

285. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 313.]
286. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 254.]
287. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 18, nr 38. W rkp. zapis melodii w 4 taktach z notacją wariantową i znakami repetycji.]

288

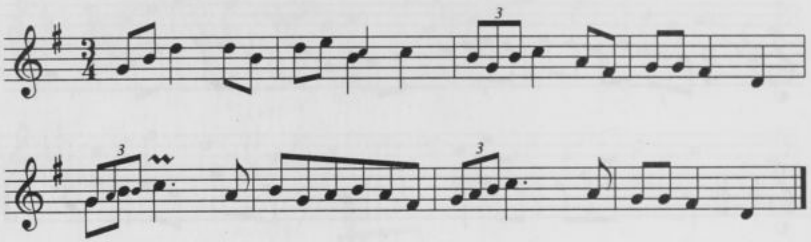

289

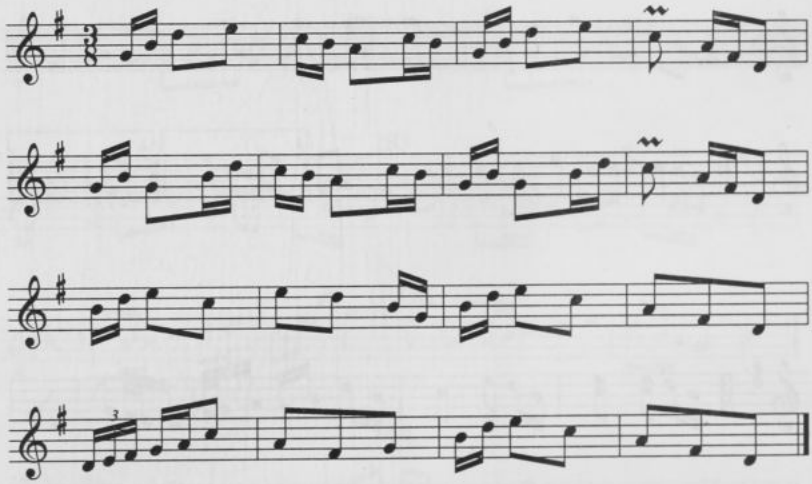

288. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 302.]

289. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 38. Melodia zanotowana w rkp. w 8 taktach z notacją wariantową i znakami repetycji. Replika zapisu taktów 1–8 w metrum $\frac{3}{4}$ w tece 3203, k. $\frac{3}{4}$, nr 368. Pod mel. odsyłacze:] Nuta ser. I nr 255 [*Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1)], ser. XII nr 177 [*Poznańskie* cz. V, DWOK T. 13. Są to niezbyt bliskie warianty.]

290

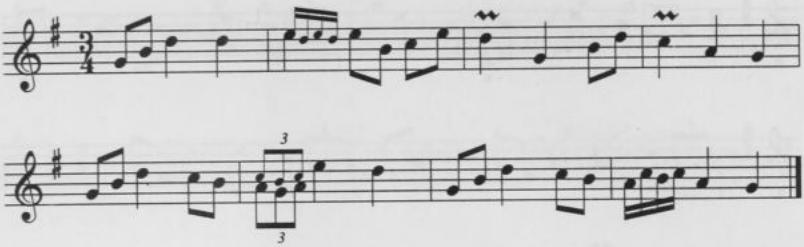

291

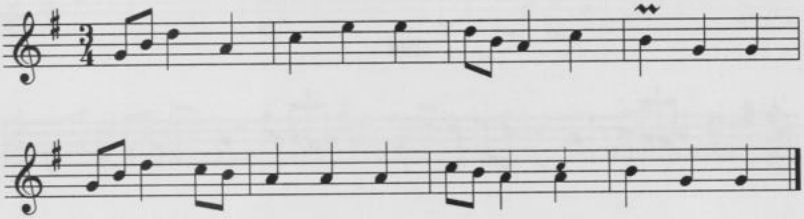

292

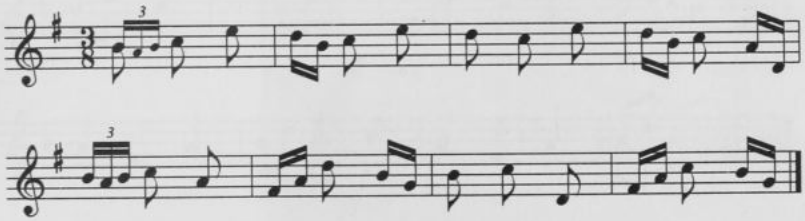

290. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1646.]

291. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 353.]

292. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 27, nr 53. W rkp. zapis w 4 taktach z notacją wariantową i znakami repetycji.]

293

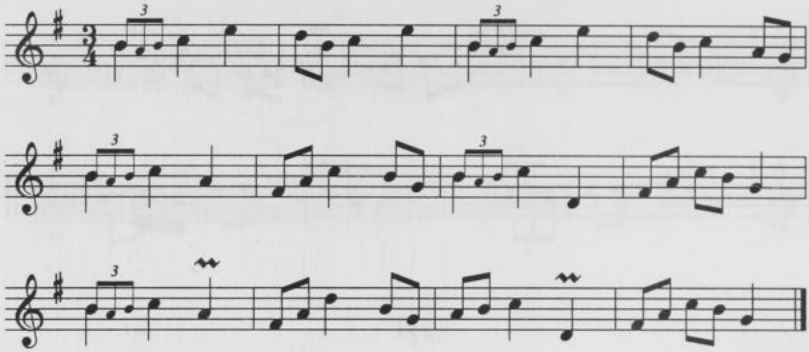

294

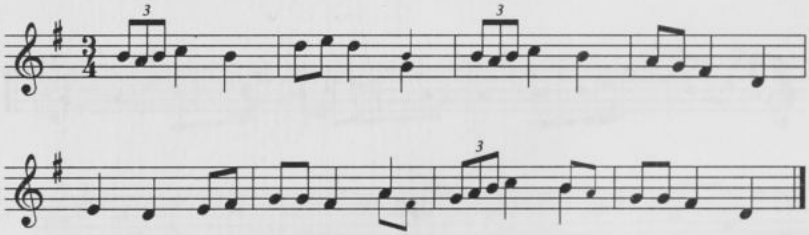

293. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 337.]
294. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 338.]

295

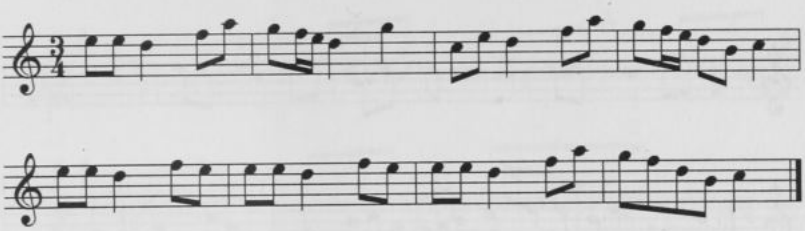

296

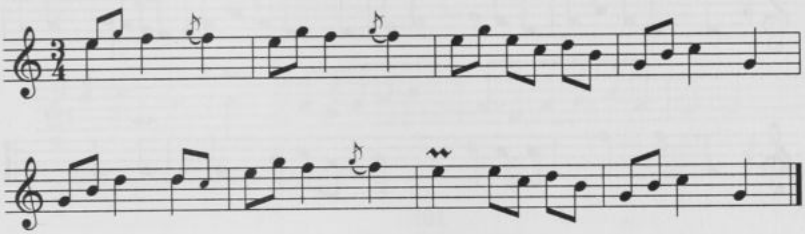

297

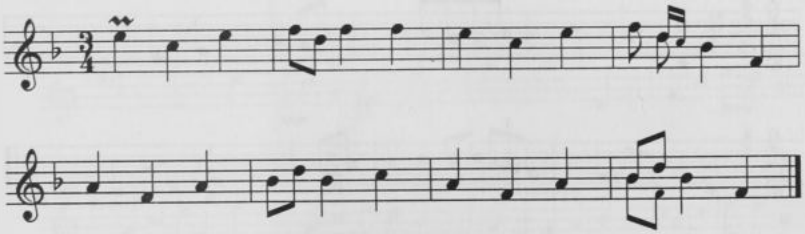

295. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 283. Pod melodią dopisek ołówkiem:] Krzeszów.

296. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 236.]

297. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 303. W rkp. są 2 bemole przy kluczu i kasowniki przed każdą nutą *e*, w druku zapis uproszczono zgodnie z właściwą tonacją melodii.]

298

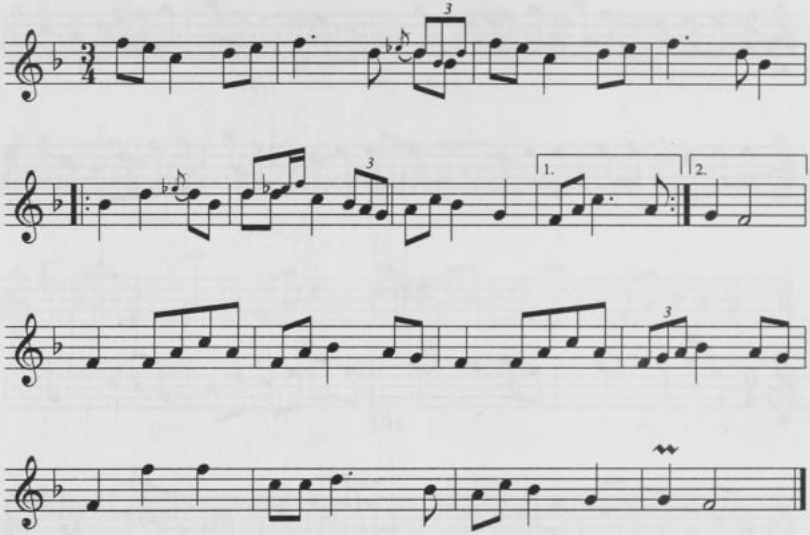

299

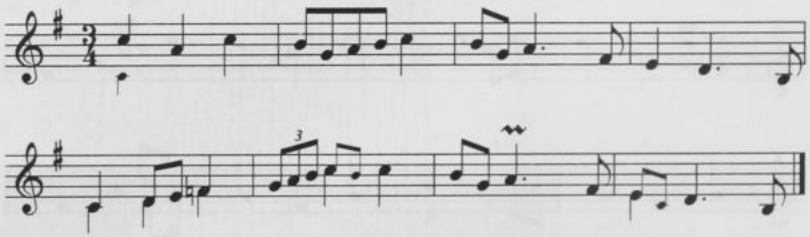

298. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 253.]

299. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 336. Melodia jest dogrywką opuszczoną przez Kolberga w pieśni opublikowanej jako nr 173 w cz. II *Lubelskiego*.]

300

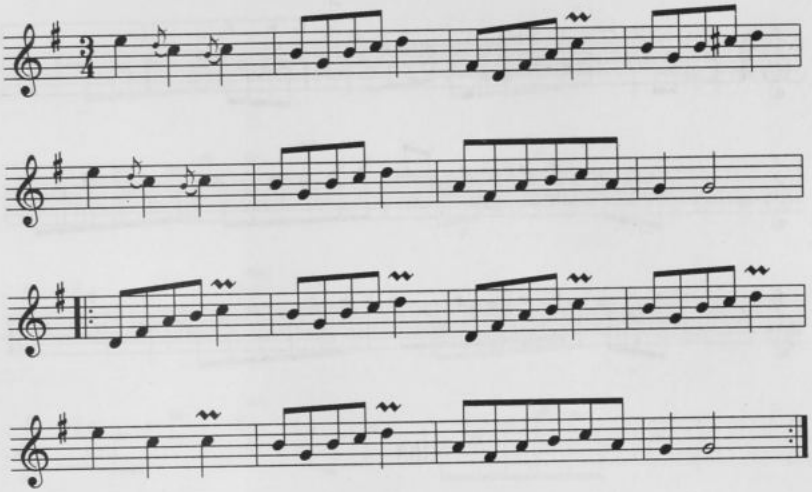

301

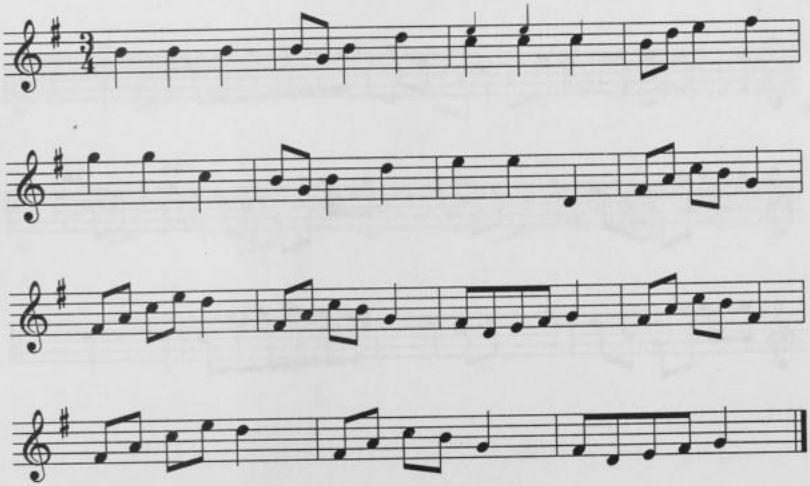

300. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 347.]
301. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 360.]

302

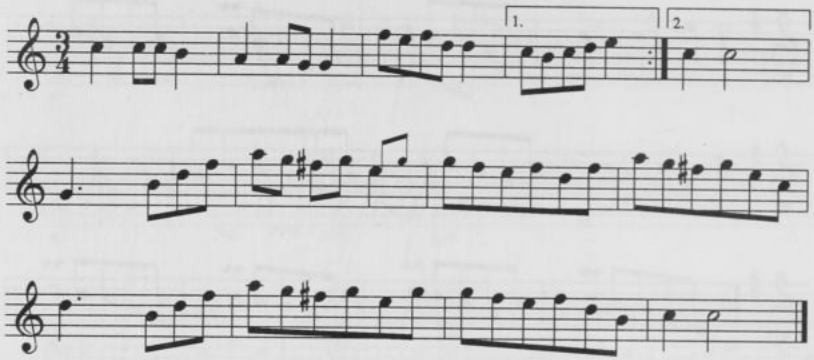

303

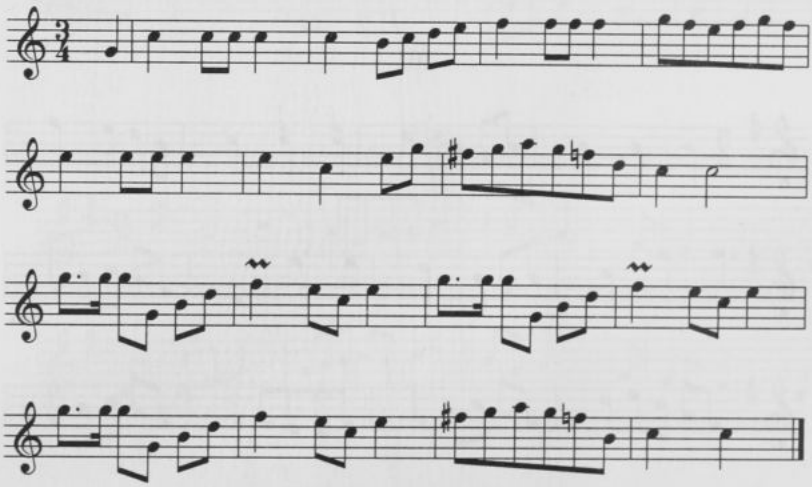

302. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 374. Por. przypis do melodii nr 341.]
303. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 267.]

304

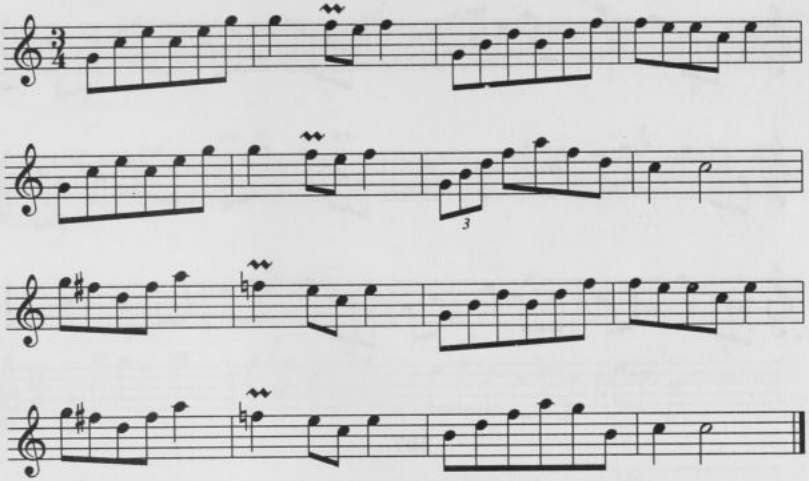

305

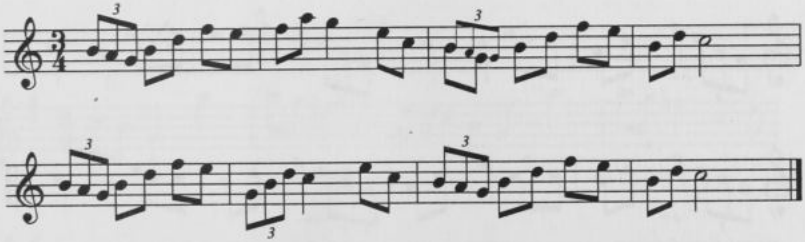

304. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 266.]
305. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 371.]

306

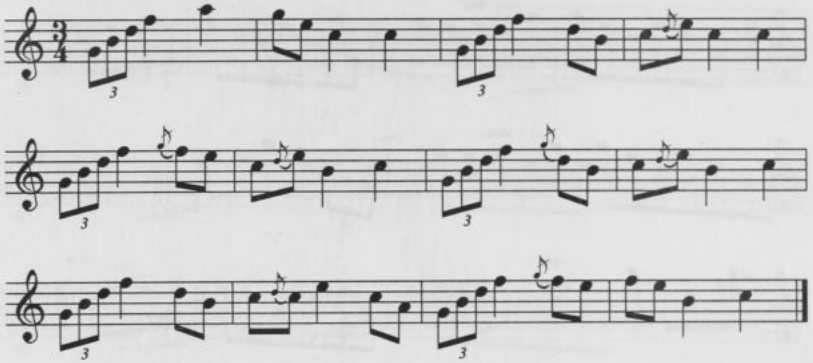

307

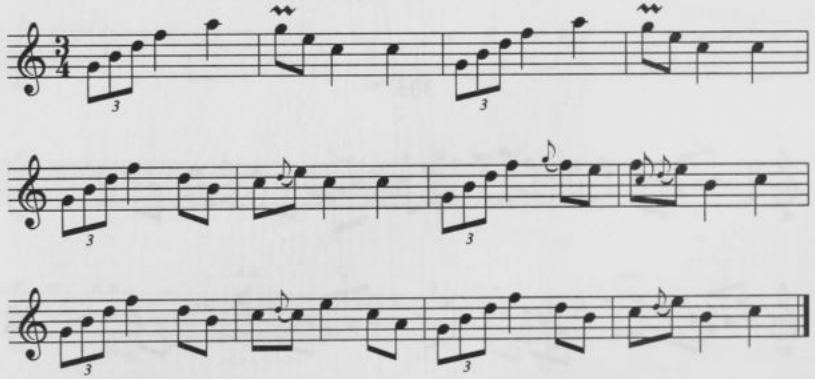

306. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 43.]

307. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1667. W rkp. nad t. 1–2 jest łuk i notatka „bis" zamiast niezapisanych t. 3–4. Nad melodią odsyłacz do mel. 1548 na k. 1 tejże teki, opublikowanej jako nr 99 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) s. 340.]

308

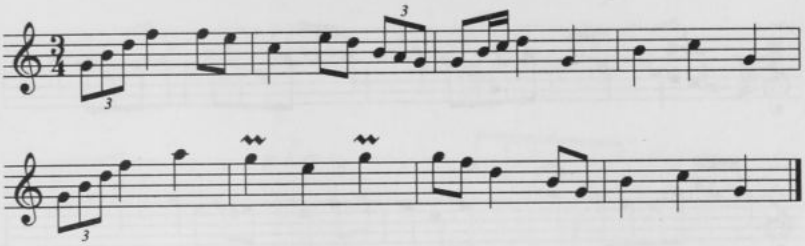

309

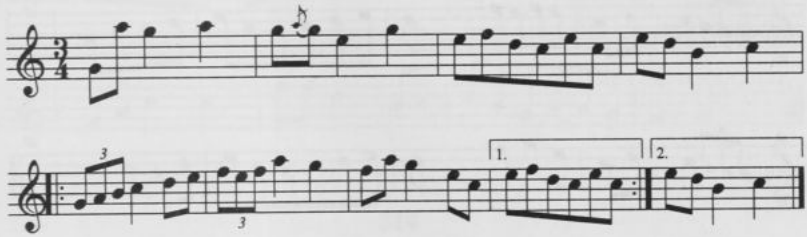

310

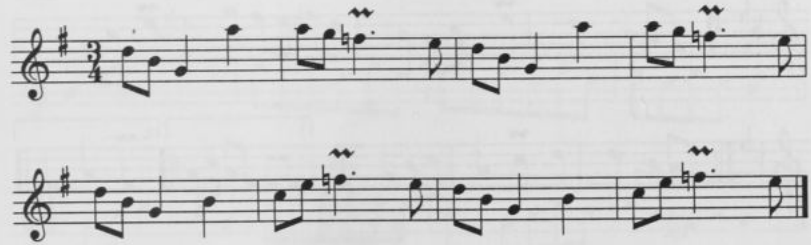

308. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1662. Melodia jest dogrywką instrumentalną do melodii z akompaniamentem opublikowanej w tomie *Pieśni i melodie ludowe* . . . cz. II (DWOK T. 67) nr 757). Nad t. 1–4 uwaga „bis", następne 4 takty opatrzone uwagą „vel".]

309. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 359.]

310. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 271. Melodia ta jest dogrywką o charakterze instrumentalnym do pieśni opublikowanej w skróconej wersji i w metrum $\frac{3}{8}$w cz. II *Lubelskiego*, nr 103.]

311

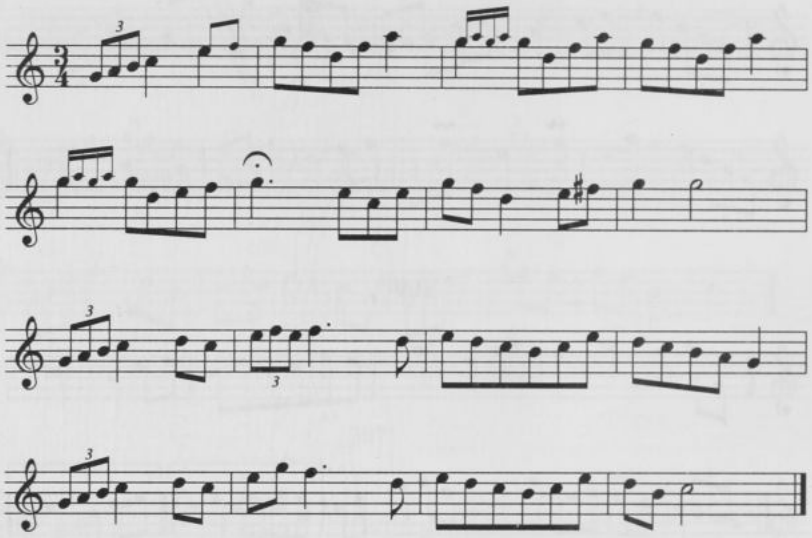

312

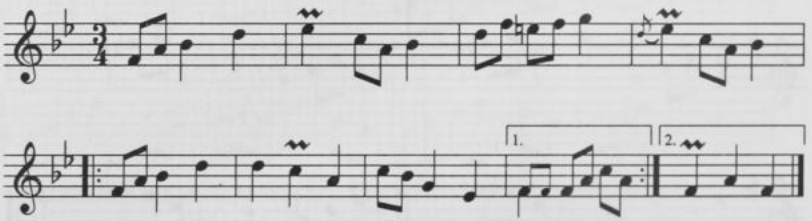

311. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 341.]
312. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 342.]

313

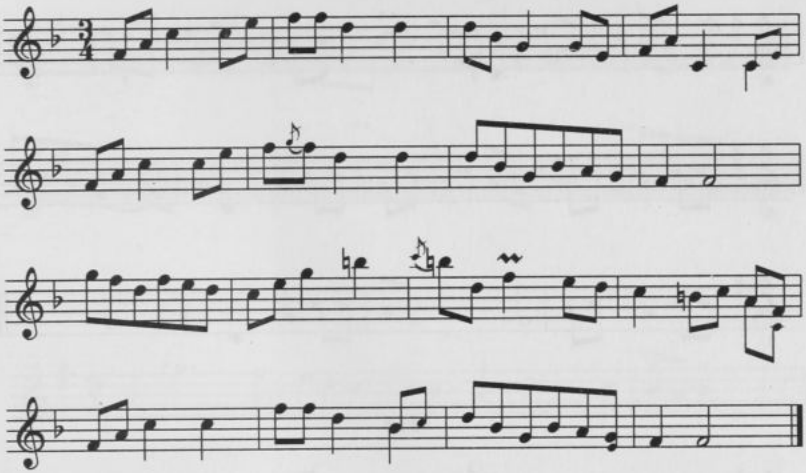

314

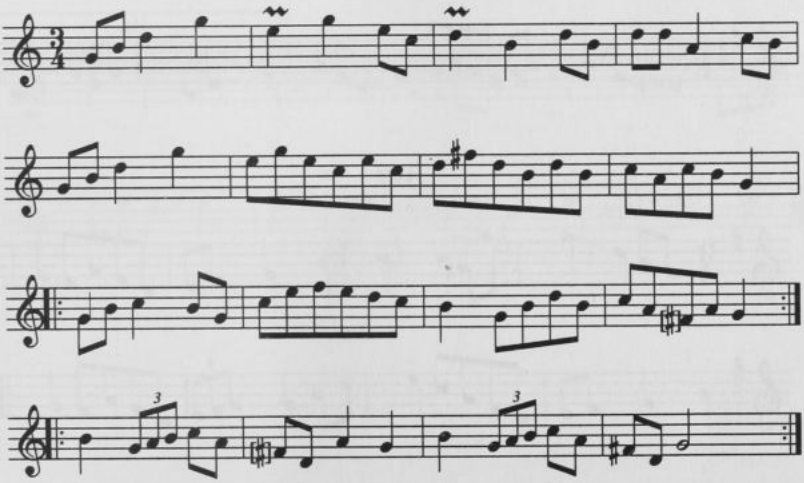

313. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 276.]
314. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 36, nr 182. Por. nr 96 w cz. II *Lubelskiego.*]

315

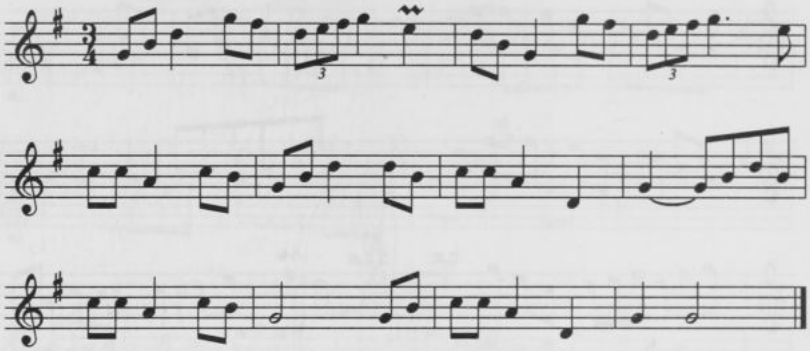

316

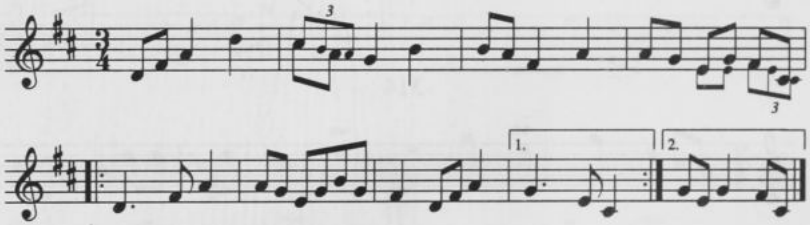

317

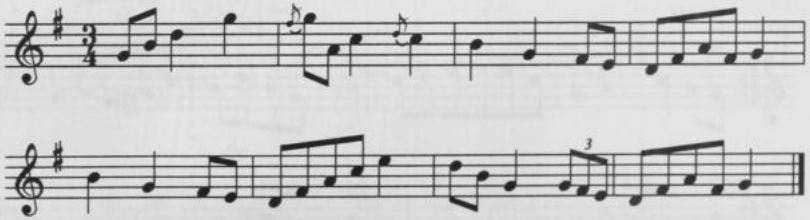

315. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 268.]
316. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 294.]
317. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 372.]

318

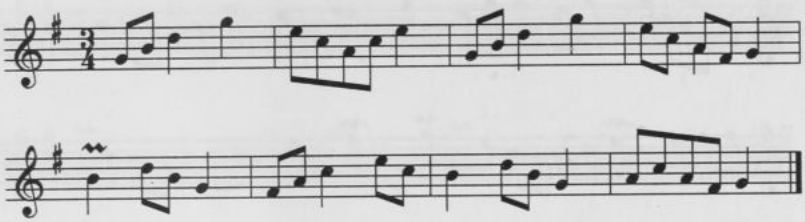

319

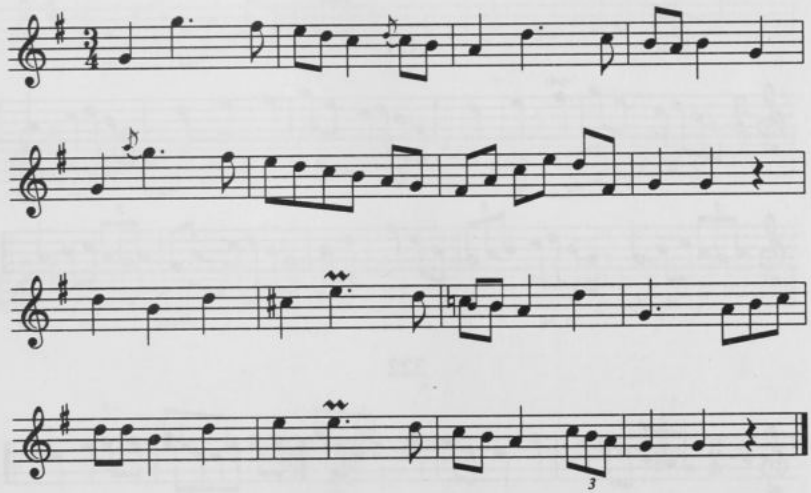

318. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 352.]
319. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 354.]

320

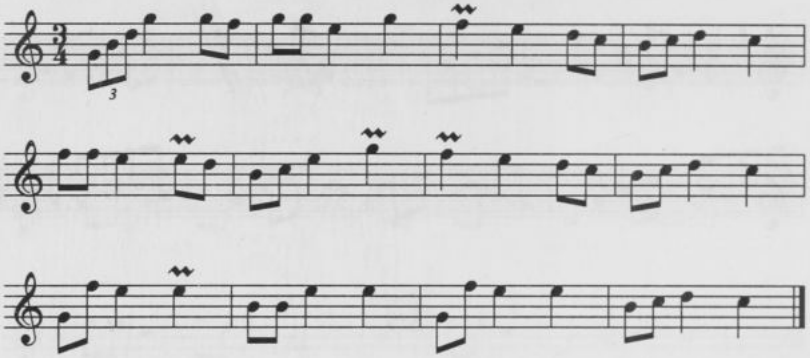

321

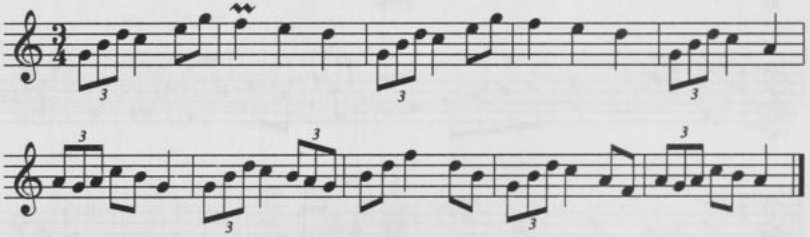

322

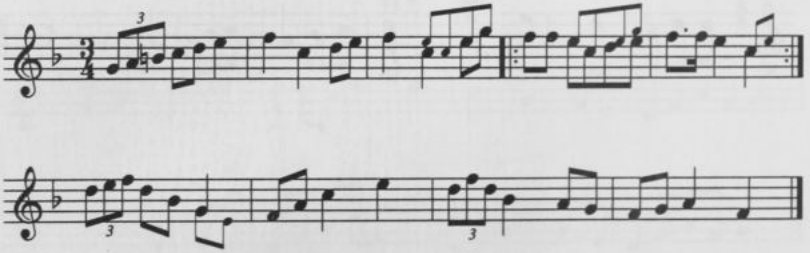

320. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1666.]

321. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1665. Por. *Mazowsze* cz. VI (DWOK T. 41) nr 1318. W rkp. nad melodią odsyłacz do mel. 1775 na k. 7 tejże teki (mel. nie publikowana).]

322. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 312. Por. wariant w cz. II *Lubelskiego* nr 38.]

323

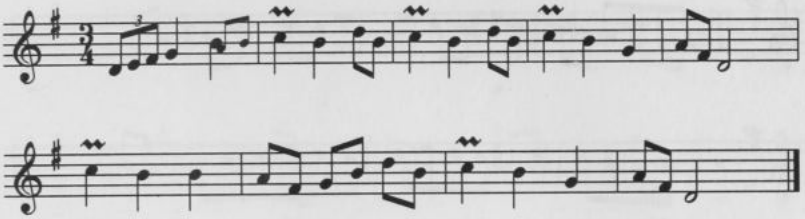

324

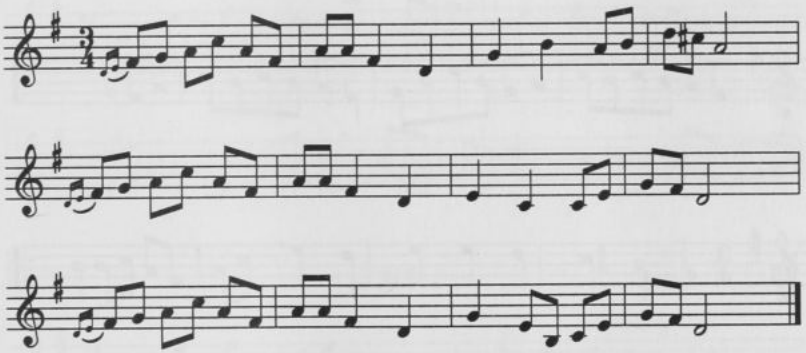

323. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 319.]

324. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 176. Melodia jest dogrywką instrumentalną pieśni opublikowanej przez Kolberga z pominięciem t. 9-20 w cz. II *Lubelskiego* nr 97.]

325

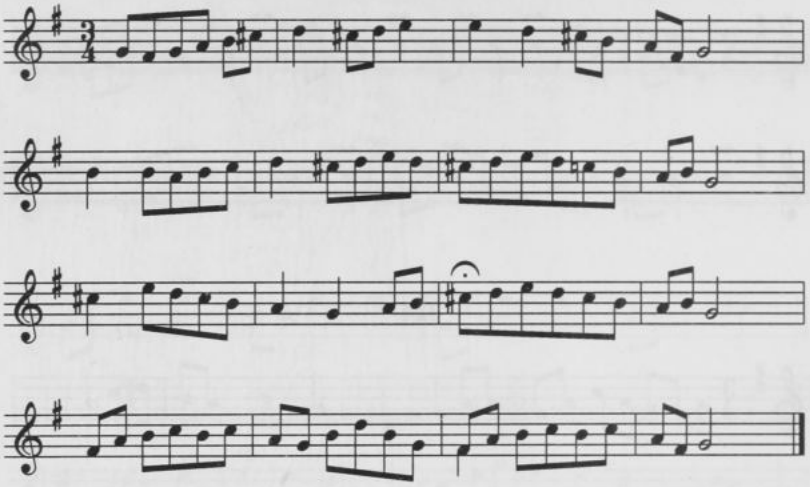

326

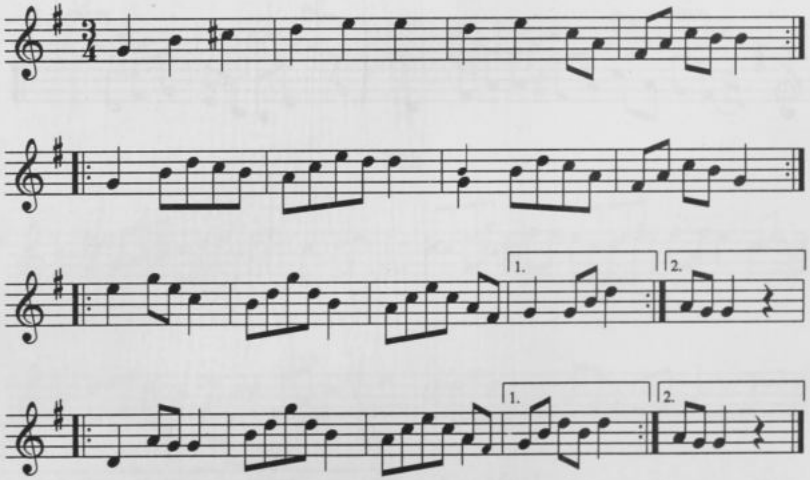

325. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 344.]

326. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 318. Oznaczenie volt w ostatnich dwóch taktach od wydawcy. Por. cz. II *Lubelskiego* nr 140, gdzie skrócona wersja melodii.]

327

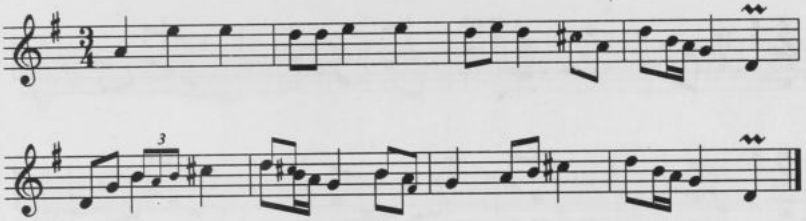

328

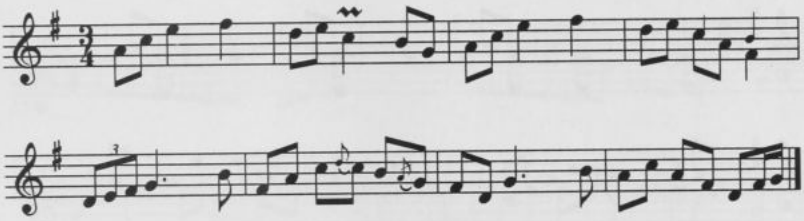

329

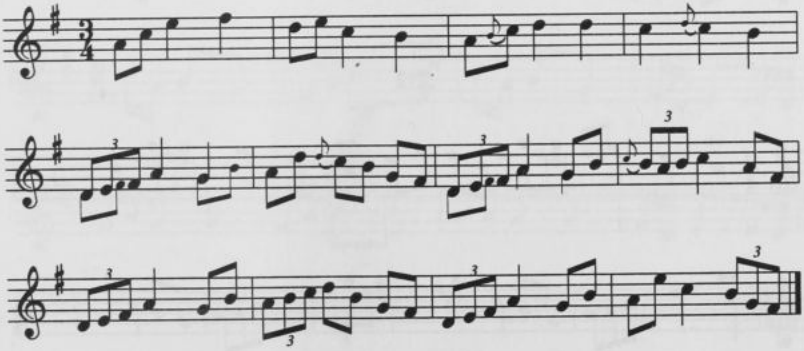

327. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 36, nr 181.]
328. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1663.]
329. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1653.]

330

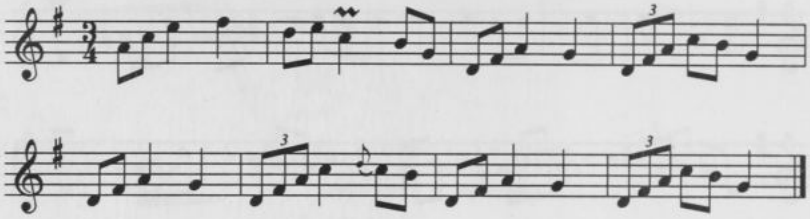

331

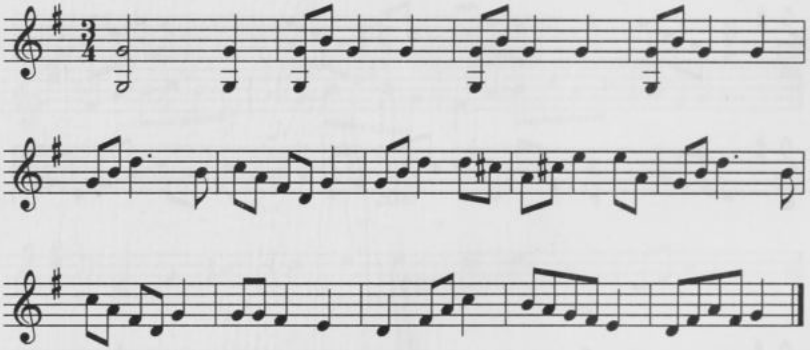

332

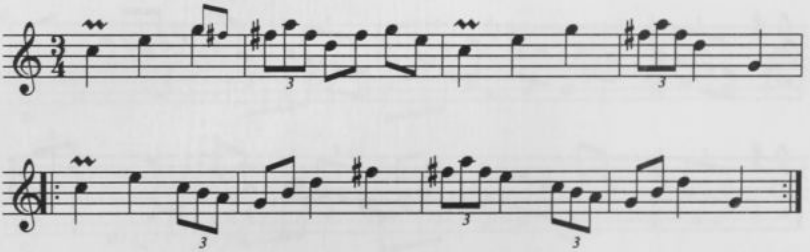

330. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1645.]
331. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 299.]
332. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 367.]

333

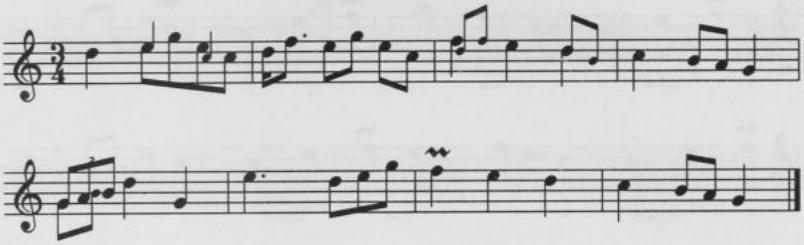

334

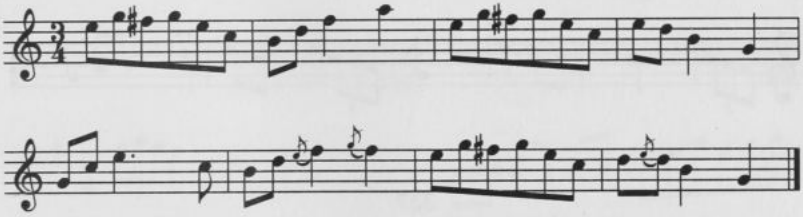

335

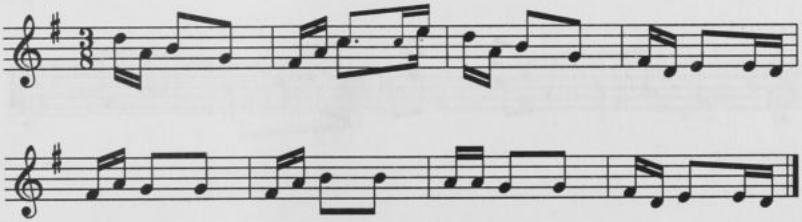

333. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 280.]
334. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 301.]
335. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 377. Por. nr 154 w cz. II *Lubelskiego*.]

336

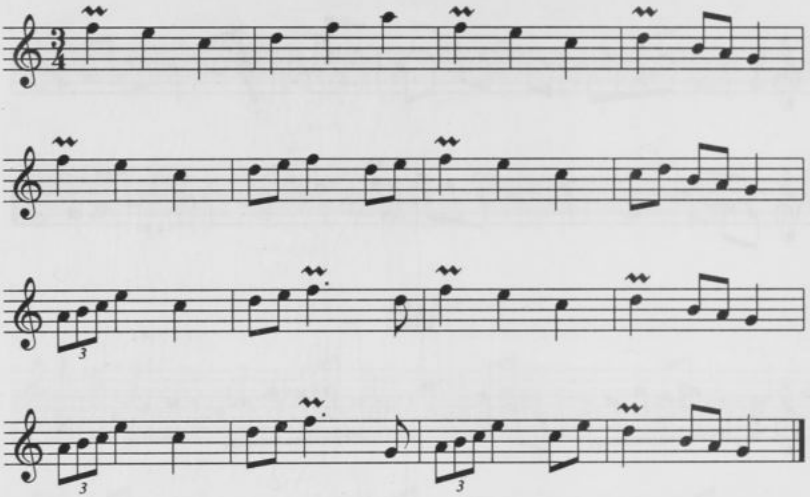

337

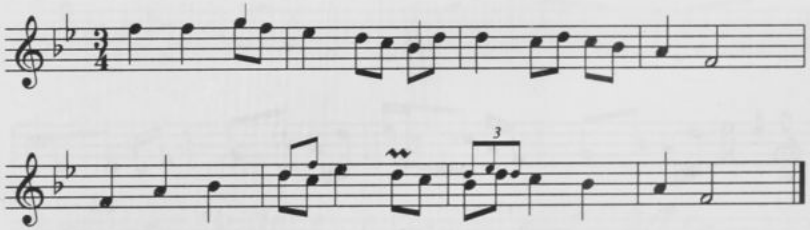

336. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 171.]
337. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 364.]

338

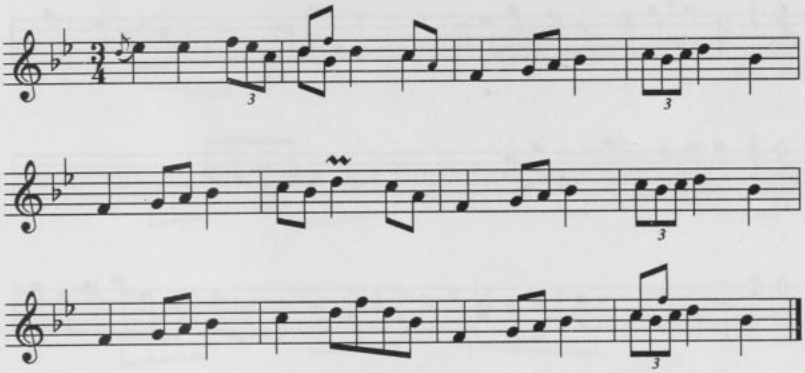

339

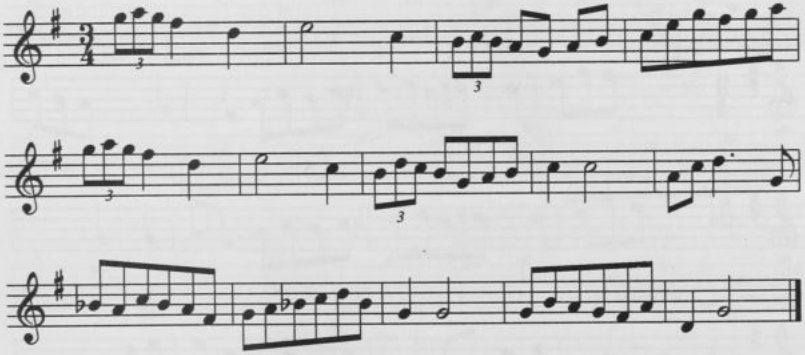

338. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 174. Por. wariant melodii w cz. II *Lubelskiego* nr 94.]

339. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1660. W rkp. nad t. 11–12 łuk z uwagą „vel". Por. *Lubelskie* cz. II nr 167.]

340

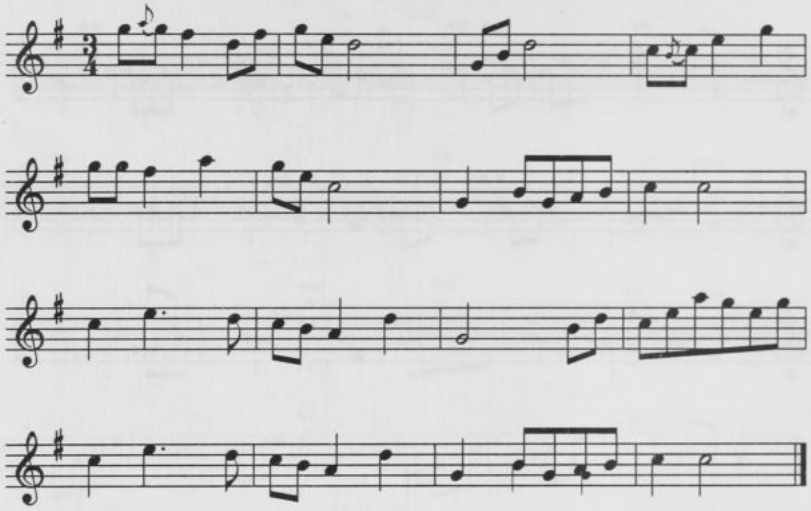

341

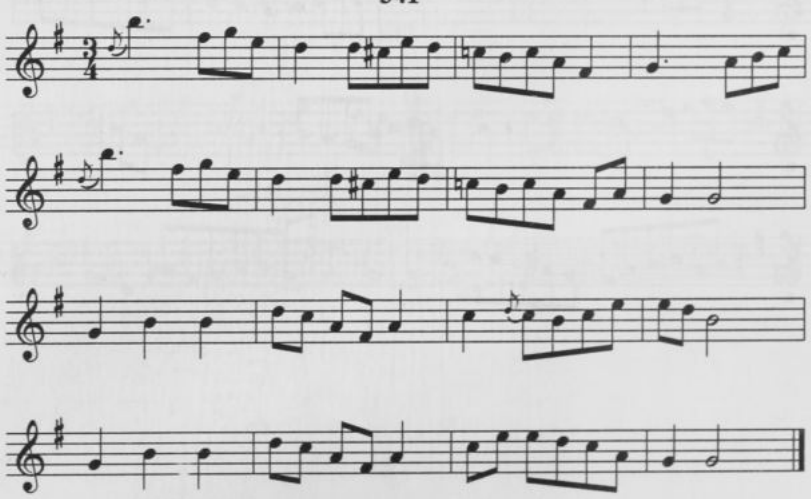

340. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 34, nr 363. W rkp. nad melodią dopisek Kolberga:] lub z G-dur.

341. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 35, nr 373. W rkp. pięciolinia tej melodii połączona jest łukiem z pięciolinią melodii następnej (nr 302 w suplemencie); nie są one jednak jednym utworem.]

342

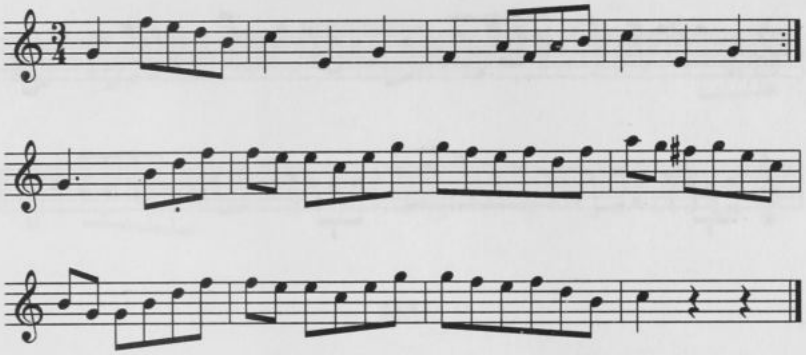

343

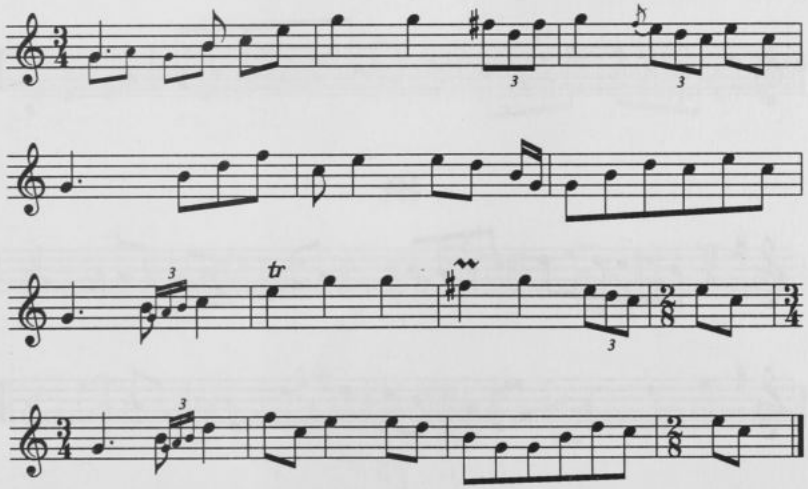

342. [Rkp. Kolberga, teka 3203, k. 20, nr 178.]
343. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 311. Por. nr 36 w cz. II *Lubelskiego*.]

344

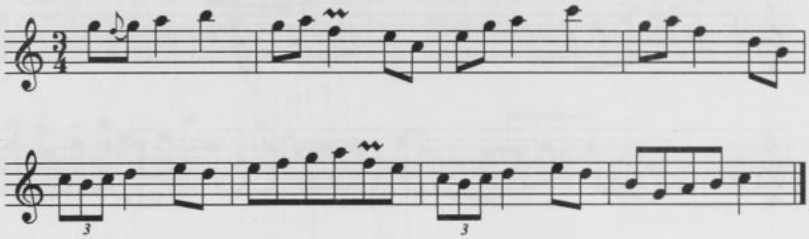

345

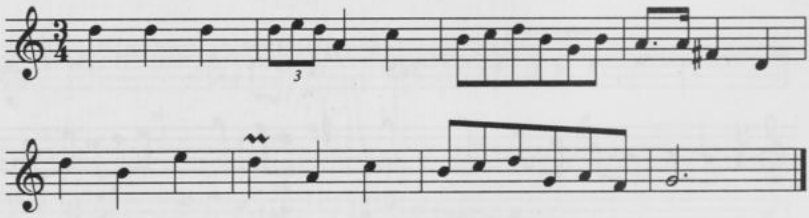

346

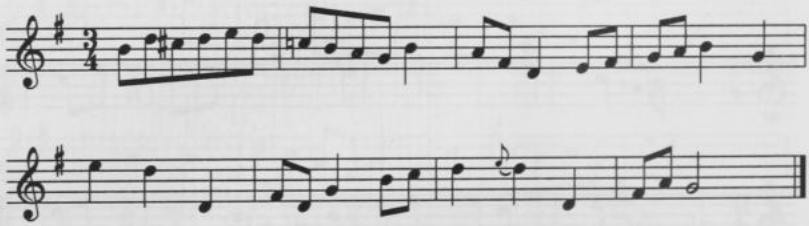

344. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1644. Nad t. 5 uwaga „vel", odnosząca się zapewne do taktu dodanego na końcu melodii, różniącego się tylko pierwszą ćwierćnutą d^2 zamiast trioli. W rkp. nad melodią odsyłacz do melodii 1663 na k. 4 tejże teki, opublikowanej w cz. II *Lubelskiego* nr 74.]

345. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1641. Por. Lubelskie cz. II, nr 60.]

346. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1659.]

347

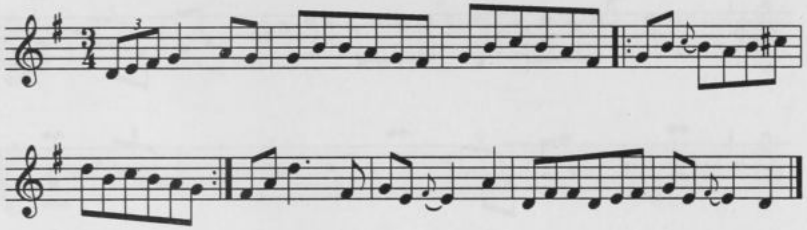

348

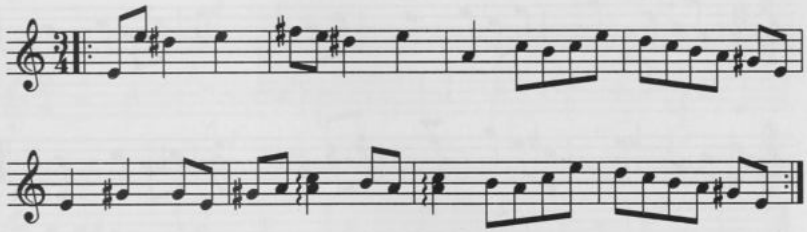

349

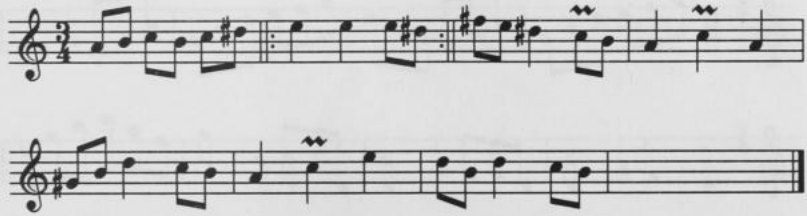

347. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1643. W rkp. nad t. 4 i 5 nadpisane „bis", co w edycji zastąpiono znakiem repetycji.]

348. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 269. Por. melodia nr 33 w cz. II *Lubelskiego*.]

349. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 44.]

350

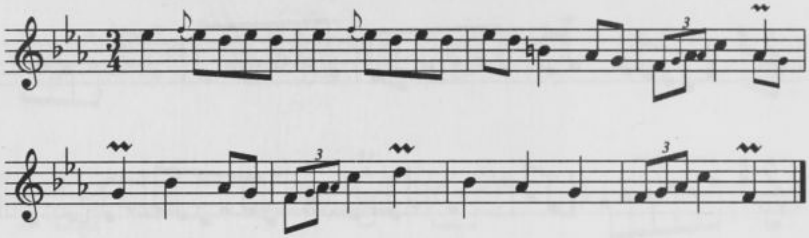

351

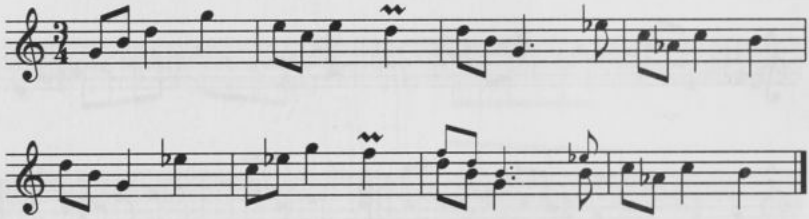

352

od Lublina

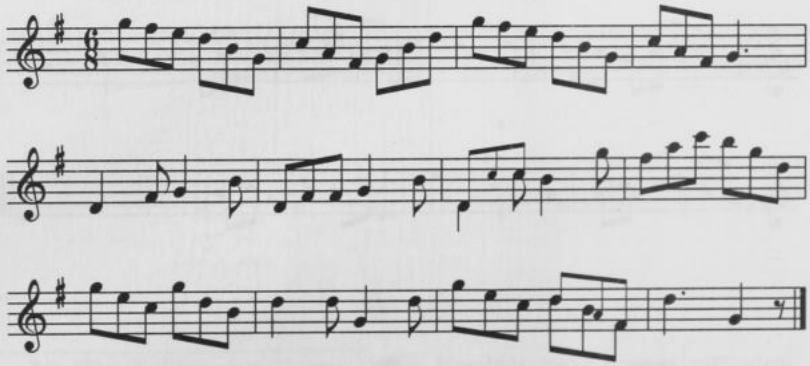

350. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1661.]
351. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 309.]
352. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 144.]

353

Lublin

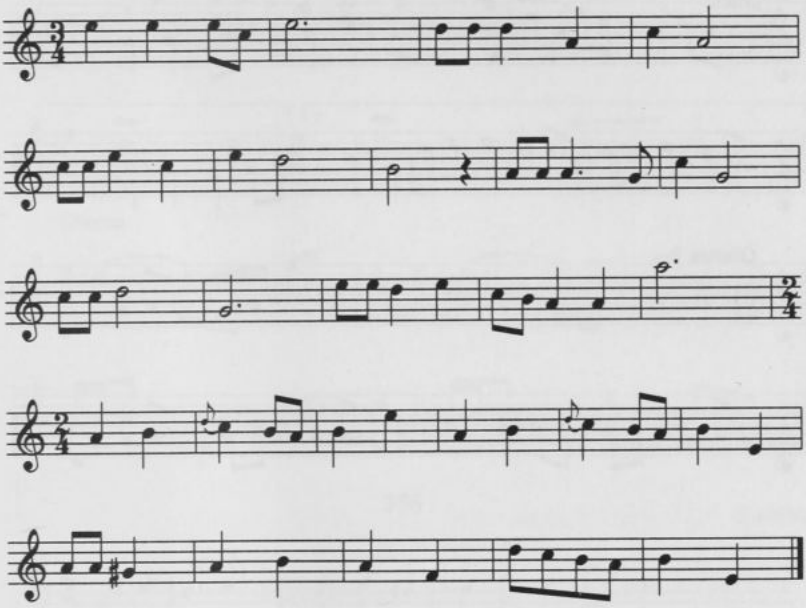

353. [Rkp. Kolberga, teka 48, podt. 4, k. 5.]

354

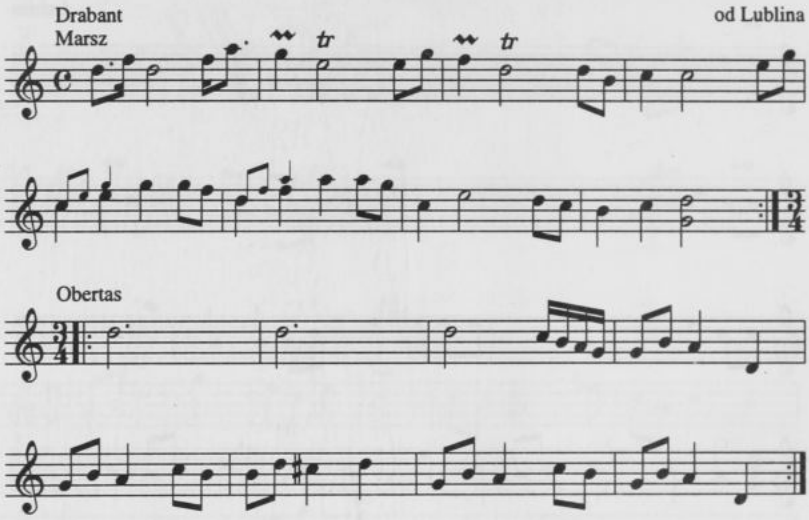

354. [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 50. Taniec dwuczęściowy zanotowany na jednej pięciolinii. W rkp. są tylko końcowe znaki repetycji.]

355

Drabant
Marsz

od Lublina

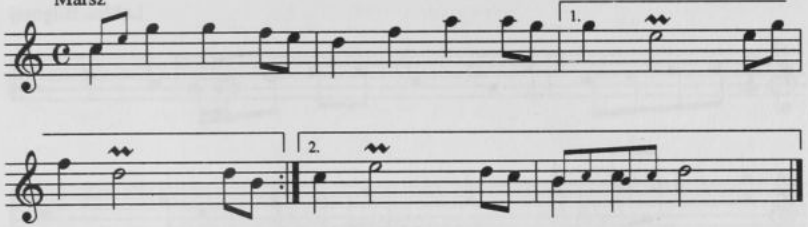

Obertas

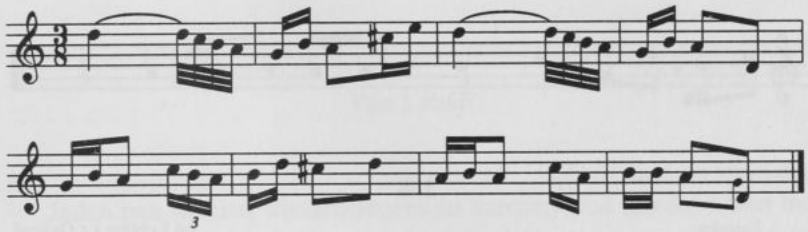

356

[Lublin]

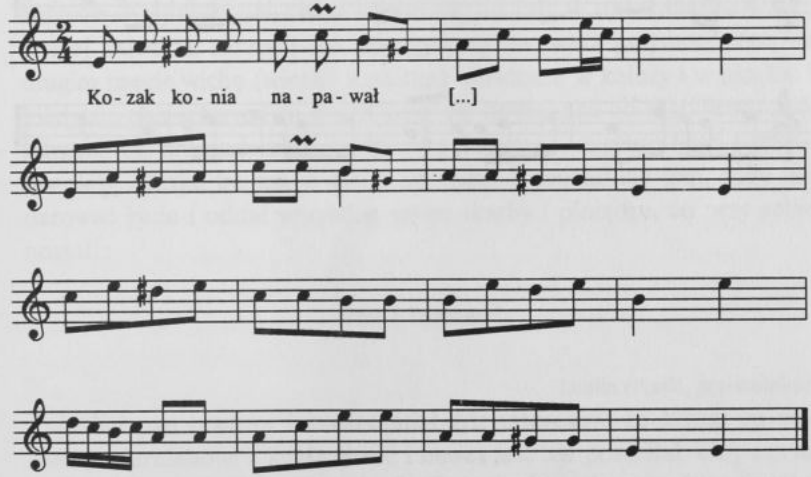

355. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1137, k. 35. Melodia zapisana na jednej pięciolinii składa się z dwóch części kontrastujących tempem i rytmem. Obertas ma zapis czterotaktowy z wariantami i repetycją.]

356. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 51.]

357

Lublin, Biłgoraj

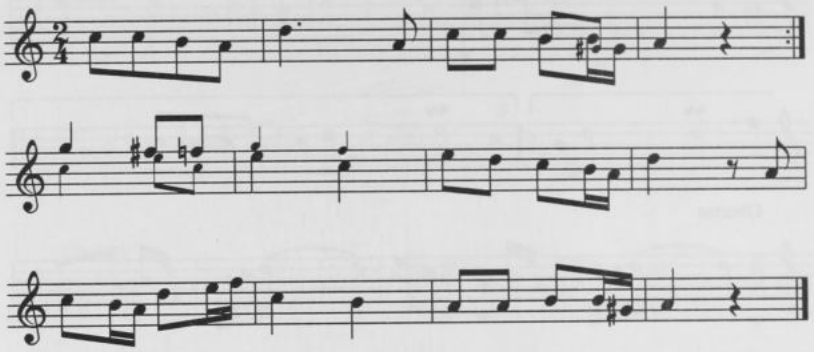

358

Dumka

od Lublina i z Galicyi

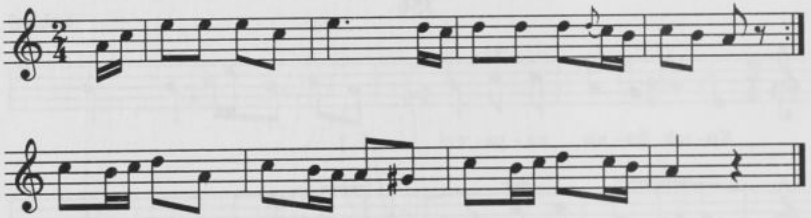

357. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1324, k. 12.]
358. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 52.]

OPOWIEŚCI. PRZYSŁOWIA. ZAGADKI

Pan i zbój[1]

[Lublin (Piaski, przedmieście)]

Jeden pan wjechał wierzchowcem do karczmy pod lasem. A tam był karczmarz zbój i pyta się pana: — A gdyby zbójcy pana napadli, czym by się obronił? A pan odpowie: — A ja mam pistelet i fuzyję i nie boje się zbójców. Kiej wyjechał z karczmy w las, już tam w rowie czatował zbój i kiej najechał, zarzucił mu między oczy na twarz przymocowaną na długim pręcie wichę (wiechę z płótna) umaczaną w kałuży i w piasku. I kiedy się pan schwycił za twarz, żeby się odwichnąć od tego licha, zbój schwycił po niespodzianku za ręce i pyta się: — A gdzie broń pańska, pistolety i fuzja, bo już w moim są ręku? I prosiuł się pan, żeby mu darować życie i oddał wszystkie swoje skarby i piniądze, co przy sobie nosiuł.

Pan i furman[2]

Lublin (Piaski, przedmieście)

Jechał pan bryczką i zawsze miał tyle interesów, że stawał co moment, a furmanowi z kozła złazić i nawet jeść nie pozwalał. Gdy raz na rynku stojąc, zsiadł furman na chwilę z kozła i obwarzanków kupił, i chciał ich jeść, to pan chcąc mu przeszkodzić w jedzeniu, kiedy ten już

[1] [Rkp. terenowy Kolberga. teka 17, sygn. 1214, k. 1.]

[2] [Rkp. terenowy Kolberga. teka 17, sygn. 1214, k. 1.]

miał ustach kawał obarzanku, zapytywał, nie dając mu dojeść: — A jak się nazywa twój ojciec, twoja matka, twoi bracia, a gdzie mieszka ten, a gdzie mieszka ów itp. A furman wciąż tylko musiał odpowiadać, wypluwając prawie zawsze obwarzanek: — Nie wiem, panie, nie pamiętam, panie, nie wiadomo mi dobrze itp. Furman mówi: — Poczekaj, oddam ja tobie. Kiedy zajechali na nocleg do karczmy, spodobała się panu ładna karczmarka i zaczą ón się do nij umizgać. W nocy óna spała za szynkwasem z matką (ona z brzegu), a pan się do nij zacząn skradać po cichu. Wtém furman z drugiego końca izby woła głośno, budząc wszystkich[1]: — A! Przypominam sobie, panie, mój ojciec nazywa się tak a tak! A pan, widząc że czuwa furman, cofnął się na swoje posłanie i po niejakiej chwili, myśląc, że ón[2] usnął, skrada się powtornie[3] do karcmarki. A wtem furman zawoła: — A moja matka, panie, nazywała się tak a tak! — Do licha — mówi pan — cicho byś był[4] siedział. Ale nic nie pomoże. Za każdem pana poruszeniem furman woła: — A pamiętam panie, że mieszka tam a tam, przypominam sobie to a to itd. I tak zeszło do rana. A pan mówi: — Hultaj! Oddał mi wet za wet.

Anegdota[5]

W pewnem prowincjonalnem mieście (w Lubelskiem) jedna pobożna żona udała się na ranną mszę do katedralnego kościoła, zostawiwszy w domu jeszcze uśpionego męża, a sądząc, że zdąży powrócić, nim tenże obudzi się i zażąda śniadania, pozamykała wszystkie zapasy i klucze wzięła z sobą do kieszeni. Inaczej się jednak stało; czy że nabożeństwo dłużej trwało, czy mąż, może jakim niemiłym snem rannym trapiony, wcześniej się niż zwykle obudził, a nie zastawszy śniadania, wysłał służącą imieniem Magdalena do żony po kluczyki z pewnym rodzajem niezadowowlenia, któremu — jak każdy Polak głodny — podług przysłowia ulegał. Tymczasem w świątyni wymowny kapłan przejmował serca swych

[1] [„budząc wszystkich" nadpisane nad skreślonym „słysząc, że coś się rusza".]

[2] [W rkp. „ón" skreślone.]

[3] [Nadpisane nad skreślonym „znów".]

[4] [W rkp. „był" skreślone.]

[5] [Rkp. Hemplówny, teka 17, sygn. 1218, k. 8, pod tekstem notatka Kolberga „nie ludowe".]

słuchaczy obrazem grzechów i skruchy Magdaleny, podnosił ich ufność w Bogu nadzieją łaski i przebaczenia. — Czego szukasz, Magdaleno? — brzmiał właśnie głos kaznodziei, przytaczając słowa Zbawiciela do świętej pokutnicy wyrzeczone, gdy zdyszana młodsza weszła pospiesznie do kościoła, upatrując swej pani pomiędzy pobożnymi. A usłyszawszy słowa kapłana dźwiękiem zapytania wymówione — Pani XX z kluczykami! — odpowiedziała z prostotą, korzystając z przystanku, jaki mówca uczynił z umysłu, dla nadania większej retorycznej siły mającym nastąpić wyrazom.

Przysłowia[1]

Lubelskie podlaskie

1. Na czyją spaś (szkodę[2]) nigdy nie łaź.
2. Człowiek nie bez złości, krowa nie bez kości.
3. Gorzkiś — wyplują cię, słodkiś — połkną cię.
4. Obaindzie się cygieńskie wesele przez marcyponów (niepotrzebne to).
5. Z rączki do rączki, nie będzie mierzączki.
6. Niemiła księdzu ofiara, wio ciele do domu.
7. On był u Sasa, a ona u lasa (każde w innym miejscu).
8. Łapas, capas, aby za pas (pośpiech bez rozwagi).
9. Ciap kapusty, ciap grochu, wszystkiego po trochu (to tak chłopina do niczego).
10. Pan z podróży, to na łóżko służy.
11. Nie wiedzą prorocy Stworzyciela mocy (tj. kalendarz nie może przepowiedzieć pogody lub słoty itp.).
12. Do tego ci, jak chłopu do ziela (nie twoja to rzecz).
13. Jak kto ma kaiszce (kaléczne, popryszczone) rance, to je smaruje uojem (chcesz to załagodzić, bo ci wstyd).

[1] [Rkp. W. Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13), data przysłania nieznana, lokalizację dopisał Kolberg, nad tekstem notatka I. Kopernickiego „dla Adalberga".]

[2] [Wyjaśnienie dopisane przez Kolberga.]

Zagadki[1]

Nowa Wieś, Jaślików, Krzywice,
Piłaszkowice, Wielobycz

1. Łysy dziad, ślepa babka,
szalony zięć i płaska matka[2].
Księżyc, noc, wiatr i ziemia.

2. Łysy wół przez wrota patrzy.
Miesiąc na niebie.

3. Siwy wół wypił wody pełen dół.
Mróz.

4. Czarna krowa popod niebem lata.
Chmura.

5. Święty Roch rozsuł groch,
miesiąc wiedział, nie powiedział,
słońce wstało, pozbierało.
Rosa.

---

[1] [Pierwodruk: O. Kolberg *Zagadki z Lubelskiego, od Krasnegostawu i Gorzkowa (Nowawieś, Jaślików, Krzywice, Piłaszkowice, Wielobycz)*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 9: 1885 s. (300)-(302). Zachował się też fragment czystopisu tej publikacji (teka 29, sygn. 1292, k. 4), w którym znajdują się teksty zagadek nr 2, 6-8, 19-23 i 27 w innej kolejności niż w druku, z tytułem: *Zagadki z Lubelskiego od Krasnegostawu (Nowa Wieś, Jaślików, Czernięcin, Żurawie, Rokitów)*. W pierwodruku przypis Kolberga:] Porównaj z zagadkami, jakie w „Zbiorze Wiadomości do Antropologii" podali pp. I. Kopernicki [*Zagadki i łamigłówki górali beskidowych, spisane w okolicy Rabki.*] T. I [1877 s. (113)-(129)], A. Petrow [*Lud ziemi dobrzyńskiej, jego charakter, mowa, zwyczaje, obrzędy, pieśni, przysłowia, zagadki itp.*] T. II: [1878 s. (78)-(182)], ks. Wład. Siarkowski [*Zagadki ludowe z różnych miejscowości guberni kieleckiej.*] T. VI: [1882 s. (3)-(29)], Z. Gloger [*Zagadki ludowe znad Narwi i Buga, na pograniczu Mazowsza z Podlasiem, w latach 1865-1880.*] T. VII [1883 s. (135)-(149)].

[2] [Ta zagadka w zapisie Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 107), w notatkach nadesłanych 25 maja 1866 r. W pierwodruku Kolberg zamieścił pod tekstem wariant:] Ruskie: Łysyj did, ślepaja bid', szumnyj ziat', płaskaja mat'.

6. Jedno woła: Stójmy!
Drugie woła: Idźmy!
A trzecie mówi: Szepleńmy.
Piasek, potok i trzciny.

7. Dwaj bracia koło siebie chodzą,
a żaden żadnego nie widzi.
Nogi człowieka.

8. Białych (jał)owieczek pełny chleweczek,
czerwony byczek pomiędzy niemi.
Zęby i język.

9. Pan do kieszenie, a chłop o ziemie.
Wycierają nos (chustką i bez niej).

10. Dwóch świeci, czterech młóci,
a trzystu wieje (zboże).
Koń, tj. jego oczy, nogi i ogon.

11. U ryzule dwa cycule,
u ryzochy cztery cycochy.
Klacz i krowa.

12. Zszywane, łatane,
nigdzie nie tykane.
Krasiaste bydlę.

13. Stoi pani na kołbani,
trzysta jest ubiorów na nij.
Gęś nad wodą.

14. W jednej baryłce dwa trunki,
nie ma na niej czopa ni dziurki.
Jajko.

15. Toczają się goście
po lipowym moście.
Groch na przetaku.

16. Zielona ja - nie trawa ja,
mam ja ogon - nie krowa ja,
i biała ja - i nie ser ja.
Rzepa.

17. Stoi pałka, a na niej gałka,
mógłbym przysiąc, ma dzieci tysiąc.
Mak.

18. Stoi przy drodze o jednej nodze,
kto ją ruszy, płakać musi.
Oset.

19. Słabo rośnie, mocno wisi,
skórka zielona, a ogon[1] łysy.
Orzech[2].

20. Dziad babę gruchoce,
babie się nie chce[3].
Dziad babę za ciało,
babie się zachciało.
Drzwi odmykane drewnianą zasuwą.

21. Szła z lasku, zadarła noska.
Sanie.

22. Czterech braci za sobą lata
i nie dogonią się do końca świata.
Cztery koła u wozu.

---

[1][W rkp. Kolberga „koniec".]

[2][W rkp. Kolberga „orzech laskowy".]

[3][W rkp. Kolberga „choce".]

23. Siwy gołąbek popod ziemią lata.
Radło.

24. Dziurawa płachta po polu lata.
Brona.

25. Garbaty tata (v. tatko) przez pole lata.
Sierp.

26. Szła w pole, patrzała na dom,
szła w dom, patrzała na pole.
Kosa, gdy ją kosiarze niosą na ramieniu.

27. W gaju rosło, liście miało,
teraz pożywia duszę i ciało.
Łyżka drewniana.

28. W lesie ścięte, do dom wzięte,
na ścianie wisiało, na rączkach śpiewało.
Skrzypce.

29. W boru skacze, w domu (v. piecu) płacze.
Drwa rąbane na opał.

30. Przyszło dwóch godnych
do jednego niegodnego,
prosili go o jeszcze lepsze
jak królestwo niebieskie.

Święty Piotr i Paweł przyszli do Żyda,
który biczował Pana Jezusa i prosili
pierwsi o wydanie im mistrza swego.

JĘZYK

Przyczynki słownikowe[1]

alo — albo
baniak — duży, pękaty garnek gliniany [W.C.]
kole nich — koło, obok nich (powszechne)
miejszce — miejsce
pierze — pióro
pokinąć — porzucić, odejść, od: kinąć
pustaja, puzłotka, puboru — półstaja, półzłotka, półboru (Opole, Janów)
remie — ramię (Krzeszów)
skrobigarnek — skąpiec
śladanie — śniadanie (Frampol)
wielich — wielu ludzi
zpraktykować — [bez wyjaśnienia]
żelaźniak — żelazny [garnek] [W.C.]

Zwroty: Jaż porywało ku niemu — porywający, sympatyczny miał głos; a tłumiło nikiejby płachta — dym szedł tak gęsty; wypędzić na wszystkie wiatry (powszechne).

---

[1] [Przykłady z Opola, Janowa, Krzeszowa i Frampola z zapisu terenowego Kolberga teka 1, sygn. 1120, k. 6, przykłady oznaczone „W.C." z listu Ciesielskiego z 26 października 1865 r. (teka 2185, t. 1, k. 96), pozostałe z rkp. Kolberga teka 17, sygn. 1215, k. 5-7; prawie całe zestawienie słownikowe znajdujące się w tece 17 opublikował Kolberg w cz. II *Lubelskiego* (s. 210-214), tu zamieszczono nieliczne hasła pominięte przez niego w druku.]

Żarty[1]

Nie pieprz, Pitrze (Piotrze), wieprza pieprzem, bo przepieprzysz, Pietrze, wieprza pieprzem. To mówi się ciągle, prędko i długo, chodzi o to, żeby się język nie zaplątał.

Dla doznającego trudności w wymawianiu głoski „r": Trąbili trębacze na rogowych trąbkach trararara. Mówić ciągle i długo.

Posuń garnek ku popiołowi. Mówić ciągle i długo.

Wojciechu, wołała wojewodzina wołyńska, wjedziesz w dół, wywrócisz wojewodzinę wołyńską. Wojciech wjechał w dół, wywrócił wojewodzinę wołyńską.

C'est un original, qui ne se desoriginalisera jamais, il faut un autre original, pour le desoriginaliser. Mówić prędko i długo. Przywiezione z wojen francuskich[2].

Pan Piętka z panną Piątkowską wzięli ślub w mieście Piątku w piątek dnia piątego maja o godzinie piątej z południa, dawał ślub ksiądz Pięcicki, mieli pięcioro dzieci.

Zachęcając kobietę do picia: Trink luba, a smutku zabudesz!

Nagrobek:

Tu leży
pan Papieży,
nie pobieży,
bo nieświeży.

[1] [Rkp. Hemplówny, teka 17, sygn. 1218, k. 9-13, obok tytułu autorki zapisu: „Różne żarciki lub gry wyrazów trudne do wymówienia", Kolberg zanotował: „Żarty (Język)". Część zapisów Hemplówny z tej karty opublikował w cz. II *Lubelskiego*, m. in. na s. 99 i 131.]

[2] [Ostatnie zdanie dopisał Kolberg.]

Nazwiska[1]

[pow. Lublin:]
Abramowice — Wiśniewski
Bystrzejowice Kawęczyn — Gałata, Kasperek, Kołodziejczyk, Kozicki, Kukuryk, Mardon, Mazurek
Głusk — Woźniak, Dziura, Solis, Masztalirz
Lublin — Gałecki, Jaszowski, Kruczaj, Marenicz, Modelski, Rzączyński, Węss (Puławy), Witkowski, Wydżga, Zawisza
Mełgiew — Gumieniczek
Rury (Św. Ducha) — Pielaszewski
Skrzynice — Buszak
Wysokie — Wójcik
Żurawnice — Grabowski, Kowal
[pow. Puławy:]
Borków — Wójcik
Kaleń — Wójcik
Łąków [pow. Puławy ?] — Piech
Markuszów — Witman
Puławy — Adamski
[pow. Krasnystaw:]
Fajsławice — Łokiński
Rokitów[2] — Podkościelny, Mielko
Lubartów — Maczerka (mieszcz.)
[pow. Biłgoraj:]
Biłgoraj — Herman, Lejbus, Herszek (Żydzi)
Dąbrowica — Łuszczak
Józefów — Syma Sztal (kobieta), Abraham, Dawid, Lipa, Herszel, kobiety: Maryja, Branda, Mala (Żydzi)
Hrubieszów — Synaj Fajl (mąż), Rata (Rochwela) Fajl (żona), Maryja Pejsa (Żydzi)
Naklik[3] — Ednacz

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1215, k. 4 i sygn. 1220, k. 6, 7, 14) oraz fragmenty czystopisu (teka 17, sygn. 1220, k. 1–3). Zob. też przypis źródł. do cz. II s. 218.]

[2] [w rkp. „Rakitów"]

[3] [w rkp. „Nakliki"]

Imiona[1]

b[yły] obwód lubelski i krasnystawski

Adam [10], Aleksander, Aleks. [5], Aleksy [2], Andrzej, Andrz. [79], Antoni, Ant. [108], August [1], Augusty[n] [3], Bartł[omiej] [21], Bartosz [1], Benedykt [1], Bernard [1], Błażej [16], Chwedko [1], Domin[ik] [6], Feliks [9], Filip, Fil. [7], Florian [4], Franciszek, Francisz., Franc., Fr., Franek [88], Gabriel, Gabr. [2], Grzegorz, Grzegor, Grzeg. [34], Gustaw [1], Ignacy, Ignac, Ign. [44] Jacek [1], Jacenty, Jace[n]ty, Jac. [13], Jakub [zob. też Kuba], Jak. [56], Jan [211], Jędrz[ej] [25], Joachim [2], Józef, Józ. [126], Józefat [1], Julian [2], Kacper, Kasper, Kacp., Kasp. [26], Kajetan [5], Karol [9], Kazimierz, Kazim., Kaźm. [59], Kilian [3], Konstanty, Konst. [3], Krzych [2], Krzysztof, Kryszt[of] [9], Ksawery [1], Kuba [1], Ludwik, Ludw. [17], Leon [3], Leonard [14], Łukasz [38] Maciej, Mac. [57], Maksym, Maks. [3], Marcin, Marc. [50], Marek [1], Mateusz, Mat. [46], Michał, Mich. [97], Mikoł[aj] [32], Olech [1], Onufry [2], Paweł, Paw. [100], Piotr [55], Seweryn [1], Sobek [1], Sobestian, Sobest. [14], Stanisław, Stan., Stach [71], Stefan [3], Sylwester [1], Szczep[an] [12], Szymon [52], Teodor [1], Teofil [1], Tomasz, Tom. [92], Walen[ty], Wal. [31], Wasyl [1], Wawrzyniec, Wawrz. [53], Wiktor [1], Wincenty, Winc. [30], Wit [2], Wojciech, Wojc., Wojtek [104].

Imiona Żydów:

Abuś [1], Abram [2], Aron [1], Berek [4], Boruch [1], Chil [3], Dawid [3], Fajwel [1], Haskiel [1], Hersz [1], Herszel [3], Icek [2], Jankiel [3], Joel [2], Jozef [5], Lejb [1], Lejba [1], Lejbuś [2], Lejzor [2], Lipa [1], Mendel [2], Moszek [2], Nusym [1], Symcha [1], Szloma [2], Szmul [5], Szoel [1], Szymon [1], Taucha [2], Uryś [1], Wolf [1].

[1] [Rkp. Kolberga, teka 17, sygn. 1220 k. 1–3, 6–7, zawiera spis nazwisk z imionami, dla każdej miejscowości osobno; publikując go w cz. II *Lubelskiego* (s. 218–228), pominął Kolberg imiona odnotowane przy każdym nazwisku. Tu nazwisk nie powtarzano, a pominięte imiona zestawiono alafabetycznie, informując przy każdym liczbą w nawiasie kwadratowym, ile razy występuje w spisie. Formy skrócone itp. podano obok formy podstawowej.]

Przezwiska[1]

Korespondent „Gazety Lubelskiej" (z września 1888 [r.]) z Bełżyc przypomina, że mieścina ta sławną jest z tradycyjnych fujarek, które niegdyś tam wyrabiano. Fujarki te przeszły w przysłowie „fujara z Bełżyc". Więcej jeszcze znanym jest przysłowie „fujara z Mościsk". Mościsko jest to miasteczko pomiędzy Lwowem a Przemyślem. Najbardziej jednak upowszechniły się w użyciu „fujary" domorosłe, tj. bez oznaczenia miejsca urodzenia.

[1] [Odpis (teka 3203 k. 4) Kolberga z] czasopisma „Słowo" 1888 nr 203, [które cytuje „Gazetę Lubelską", do czasopism tych nie dotarto.]

1. Mężczyzna w stroju regionalnym z okolic Lublina, fotografia nieznanego autora.

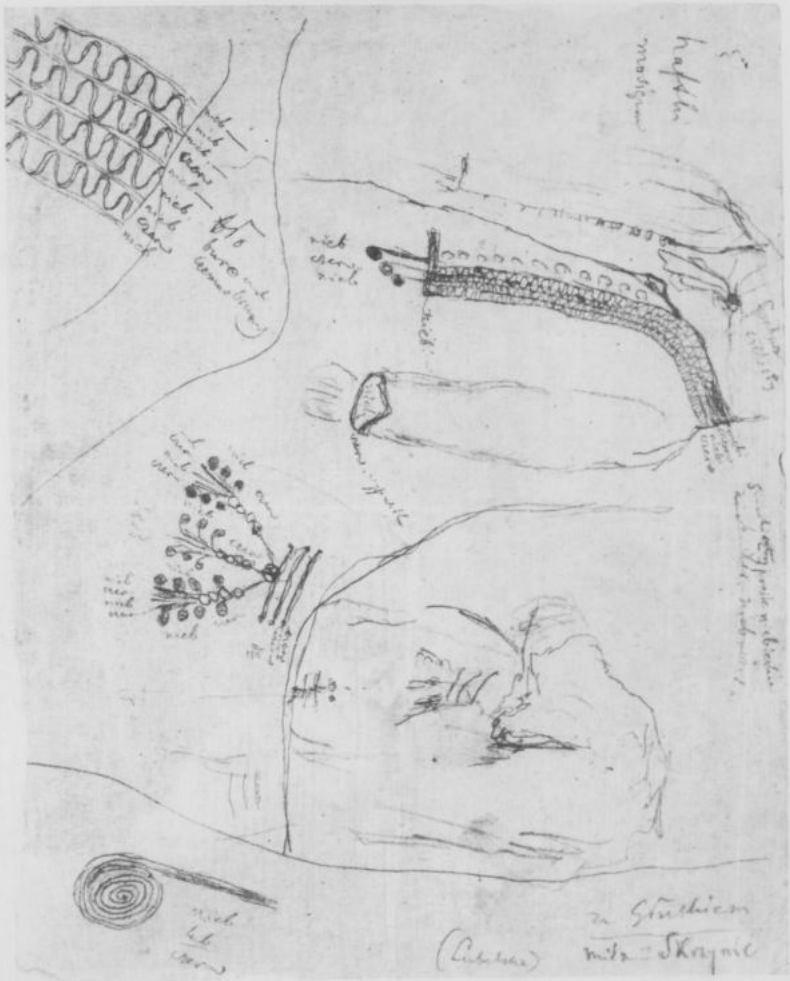

2. Szkice fragmentów stroju męskiego z okolic Głuska, rysunek terenowy O. Kolberga.

3. Rodzina wiejska spod Żółkiewki, rysunek nieznanego autora.

4. Przed miastem, rysunek Karkiewicza.

5. Kobieta z Żółkiewki niosąca konwie z wodą, rysunek Karkiewicza.

6. Chłop ze wsi Tarnawa pod Turobinem, rysunek W. Ciesielskiego, zob. ryc. 7.

7. Chłop ze wsi Tarnawa pod Turobinem, rysunek W. Ciesielskiego, zob. ryc. 6.

8. Chłop ze wsi Rożki pod Żółkiewką, pow. Krasnystaw, rysunek W. Ciesielskiego.

9. Chłop ze wsi Tokary pod Turobinem, rysunek W. Ciesielskiego.

10. Kobieta ze wsi Guzówka pod Turobinem, rysunki W. Ciesielskiego.

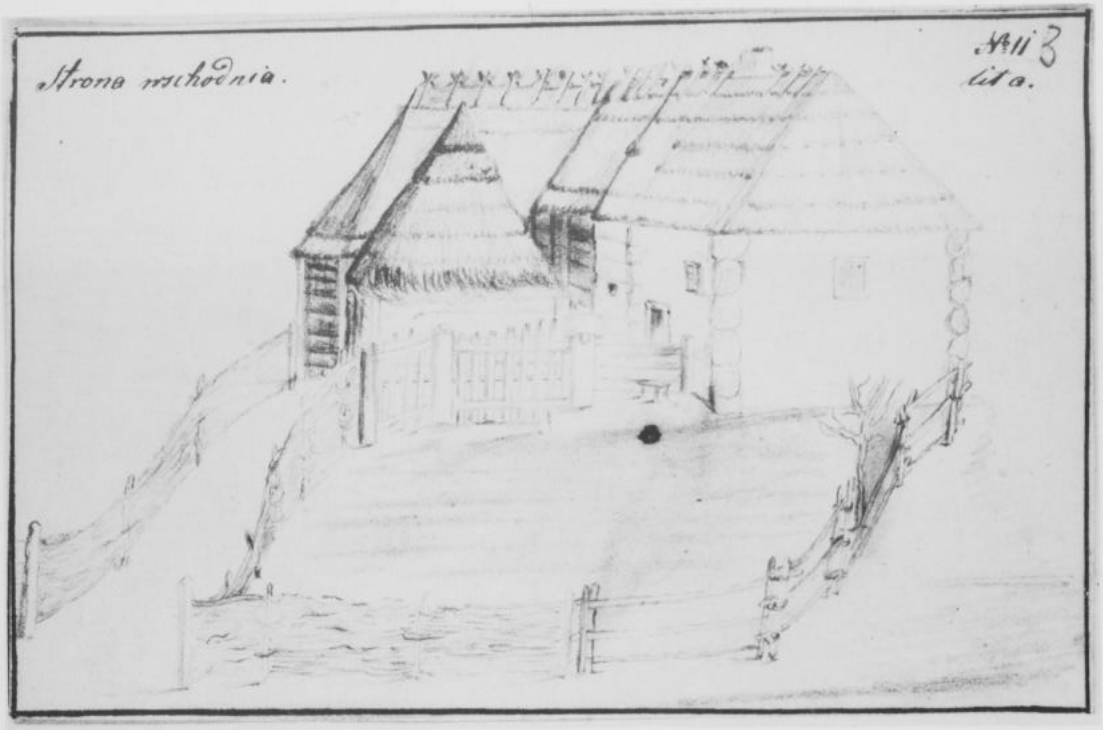

11. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej (strona wschodnia), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 12–15.

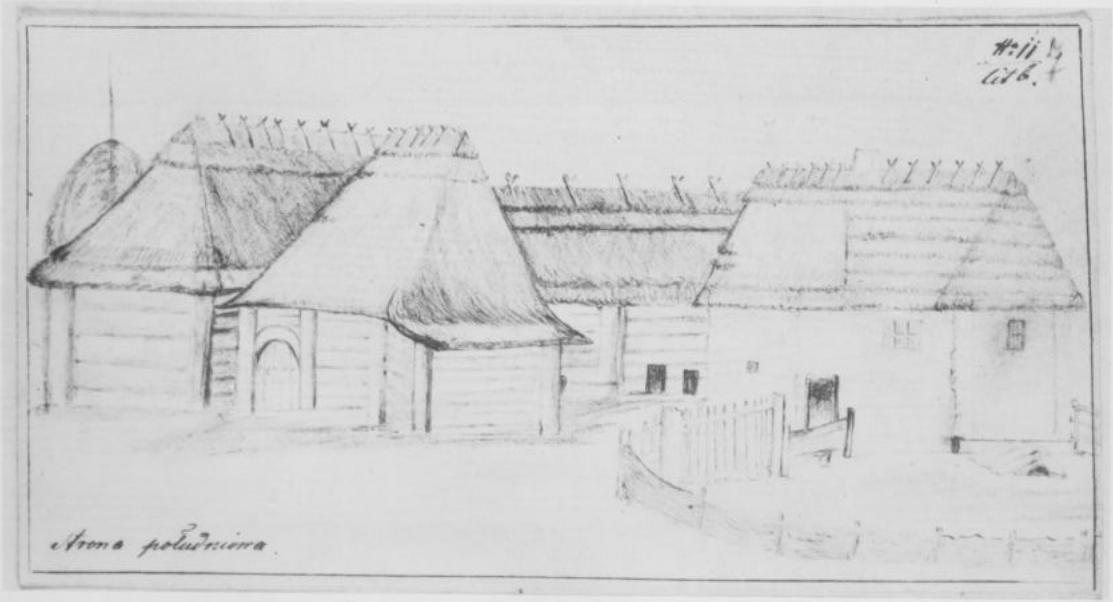

12. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej (strona południowa), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 11 i 13–15.

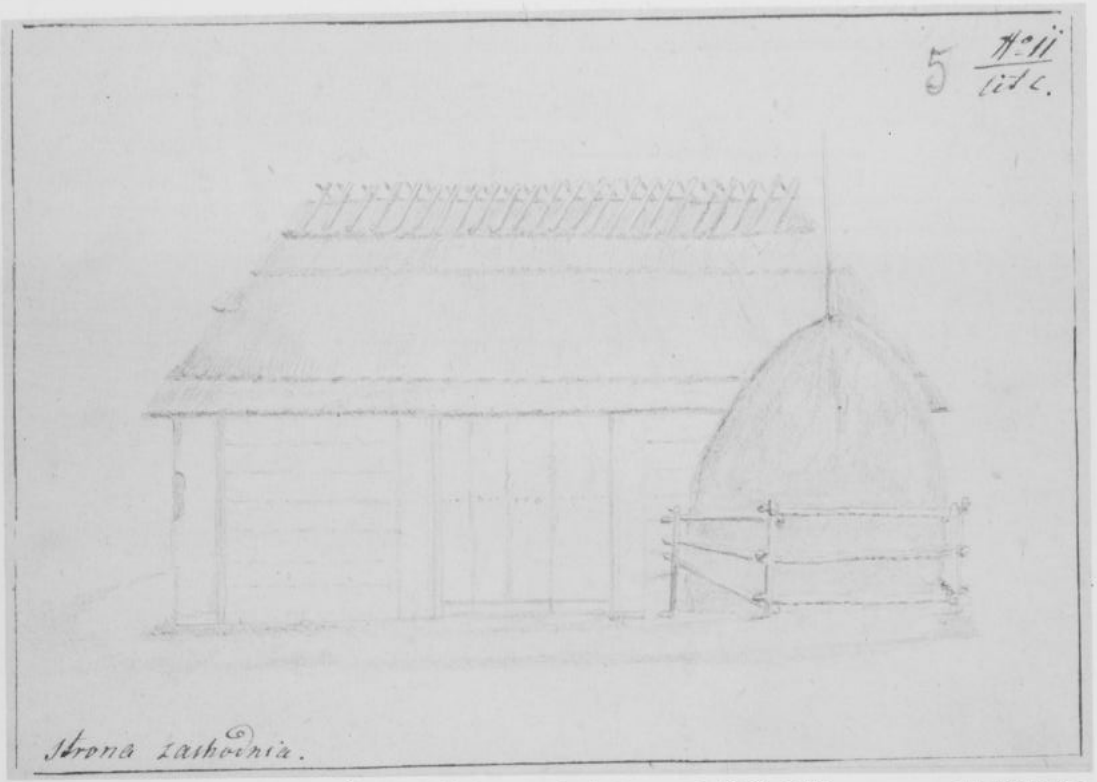

13. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej (strona zachodnia), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 11–12 i 14–15.

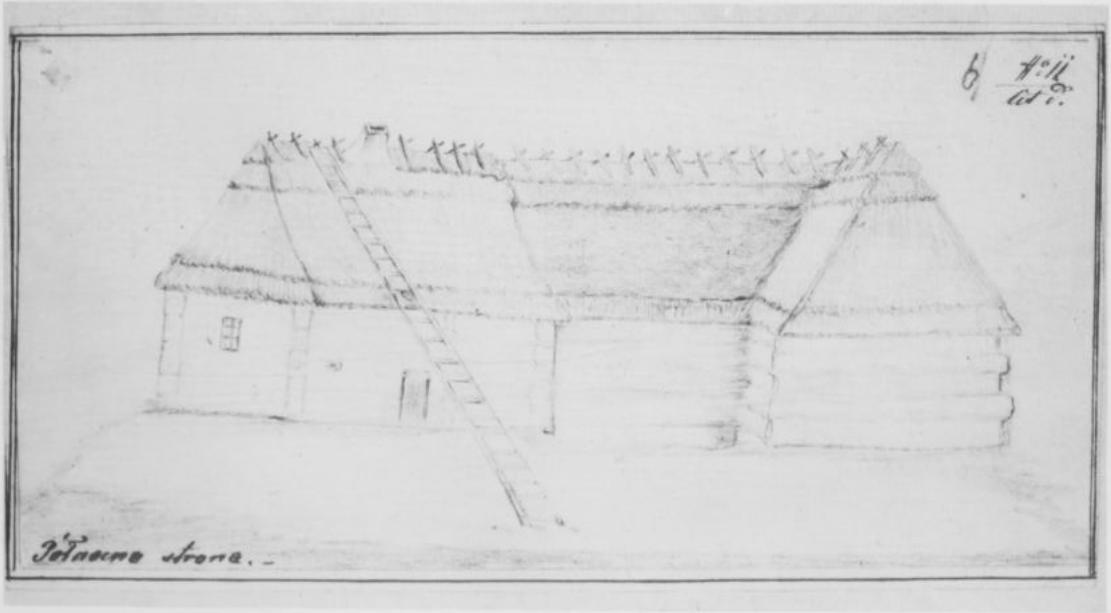

14. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej (strona północna), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 11–13 i 15.

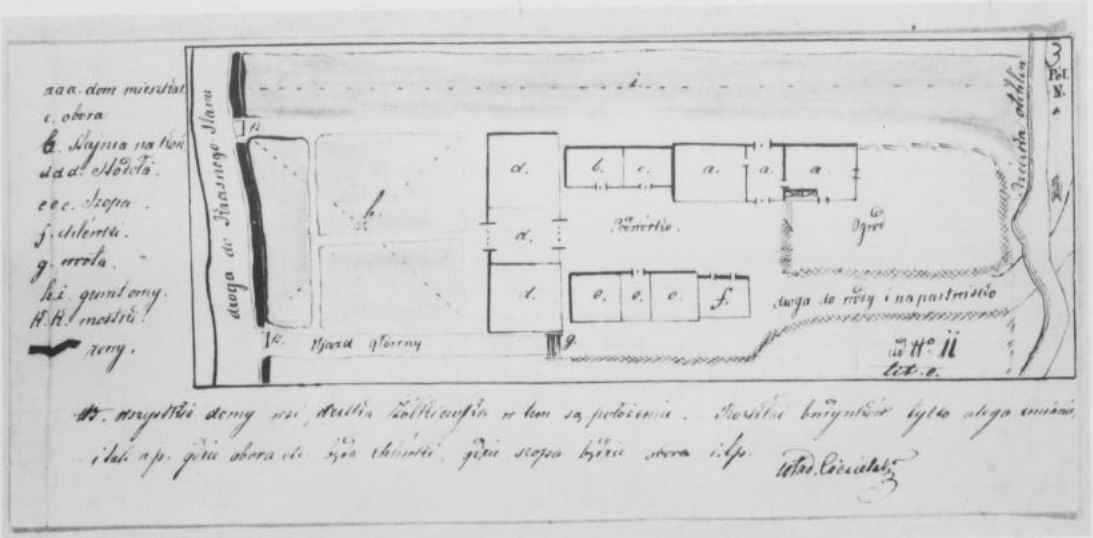

15. Plan zagrody w Wólce Żółkiewskiej, rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 11–14.

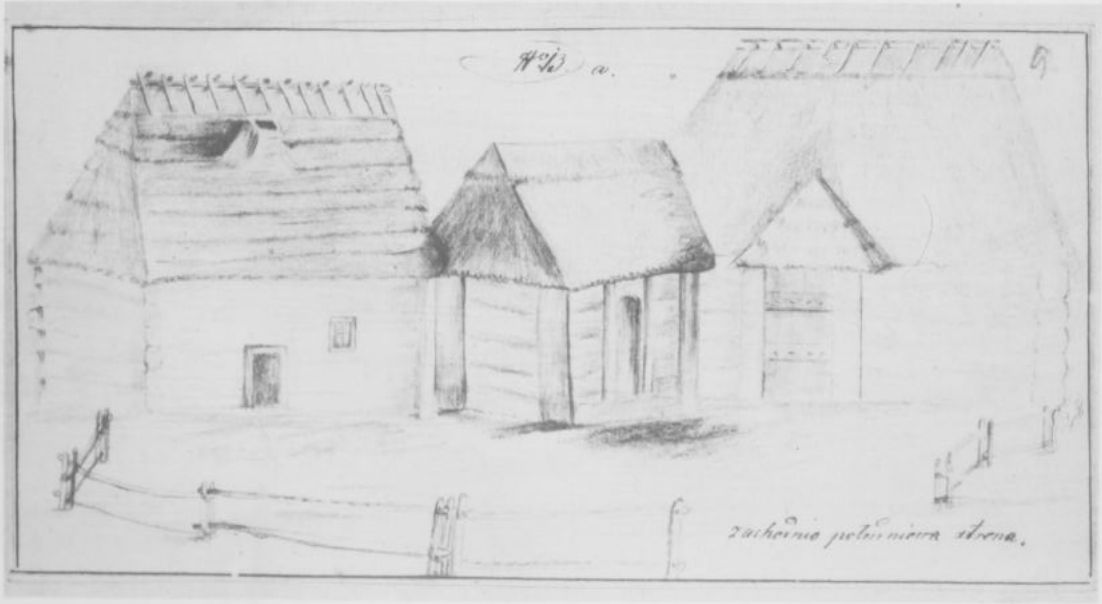

16. Zabudowania uboższego gospodarza ze Średniej Wsi (strona południowo–zachodnia), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 17 i 18.

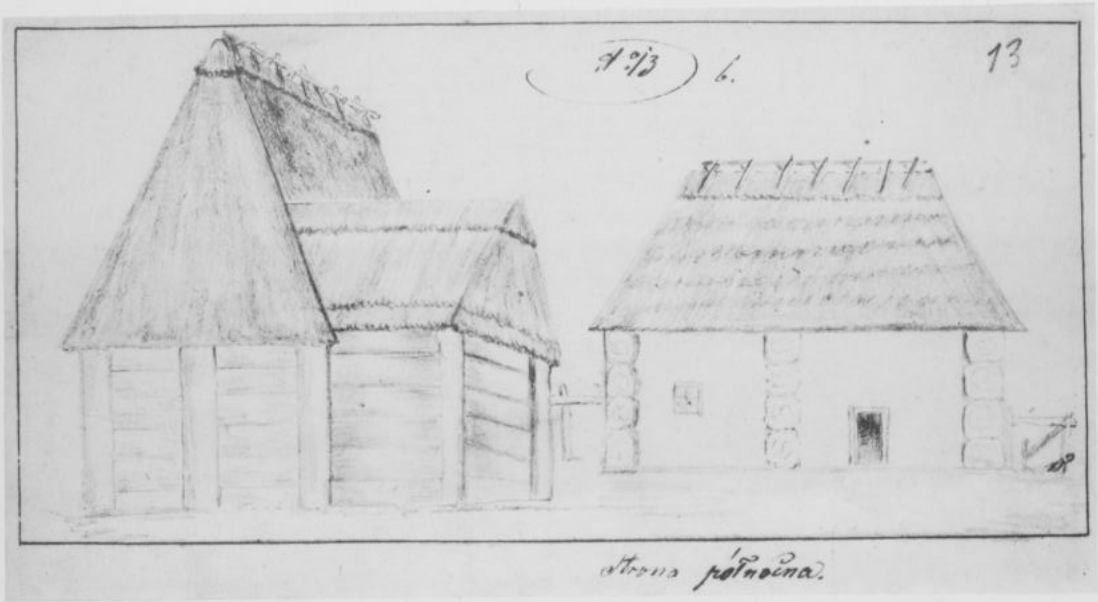

17. Zabudowania uboższego gospodarza ze Średniej Wsi (strona północna), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 16 i 18.

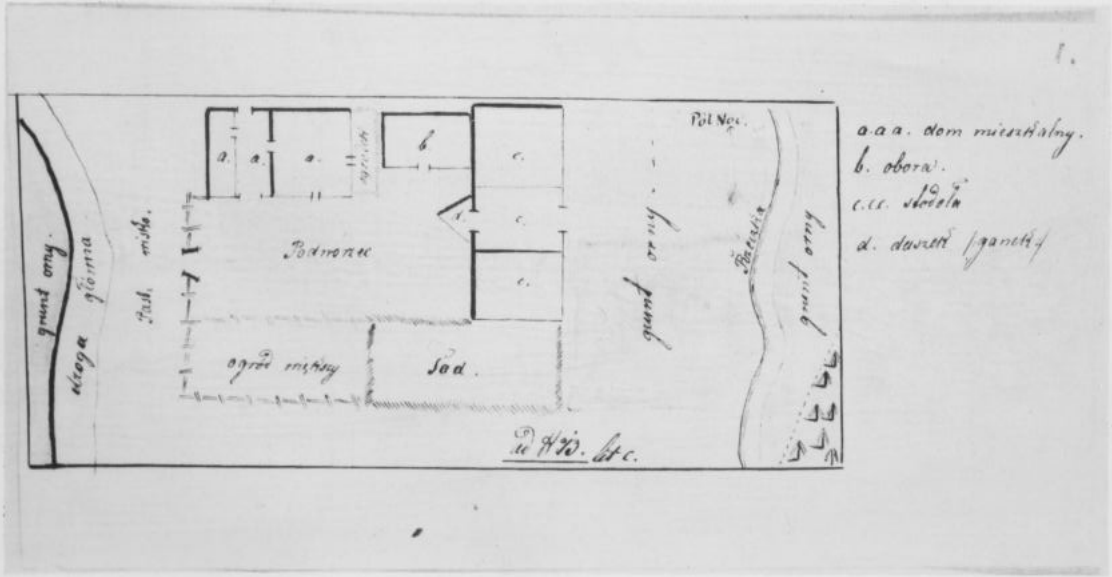

18. Plan zagrody uboższego gospodarza ze Średniej Wsi, rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 16 i 17.

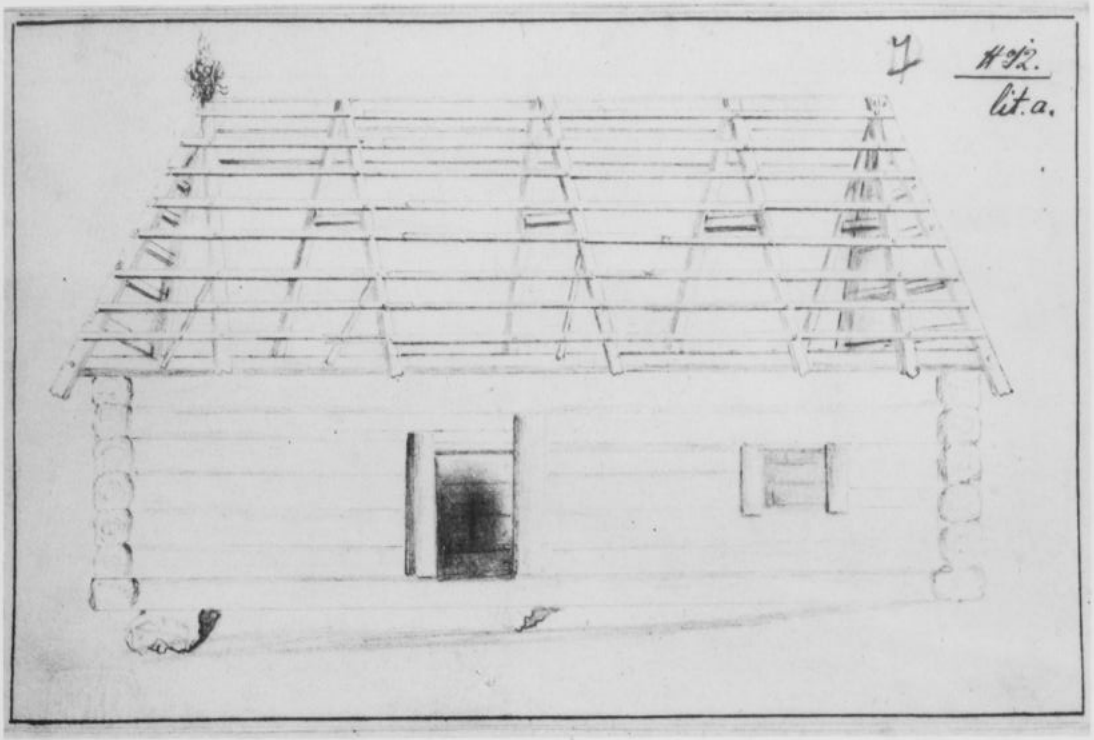

19. Dom mieszkalny w trakcie budowy (od frontu), rysunek W. Ciesielskiego.

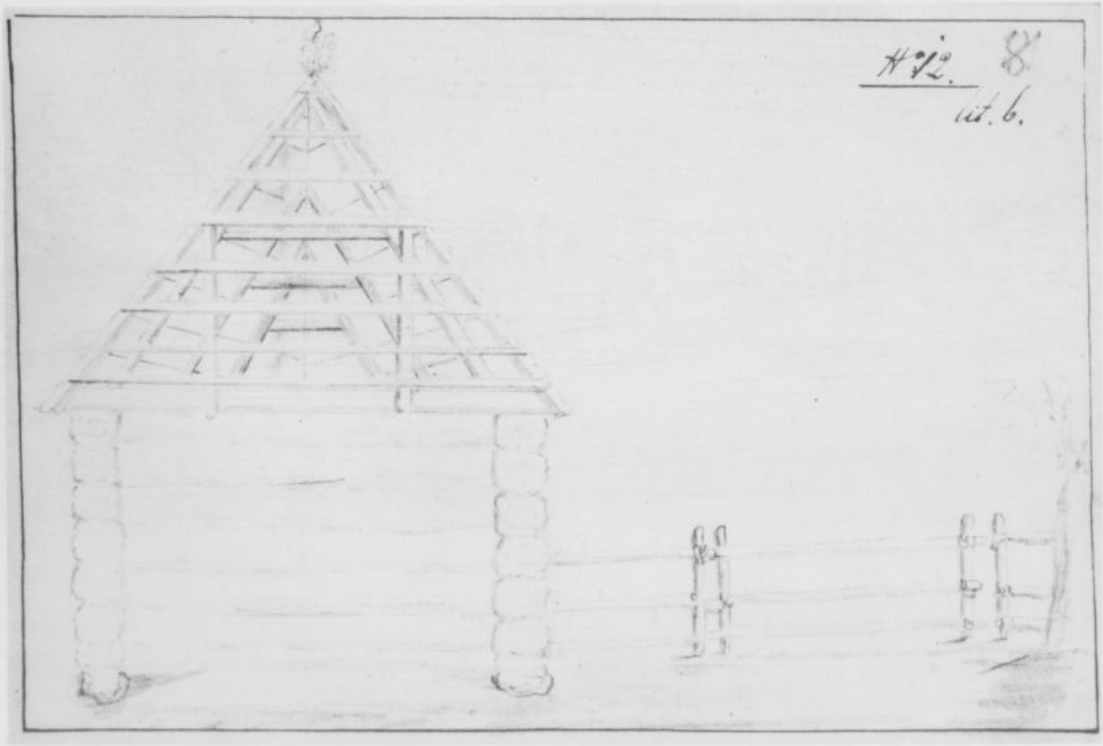

20. Dom mieszkalny w trakcie budowy (od strony północno–wschodniej), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 19.

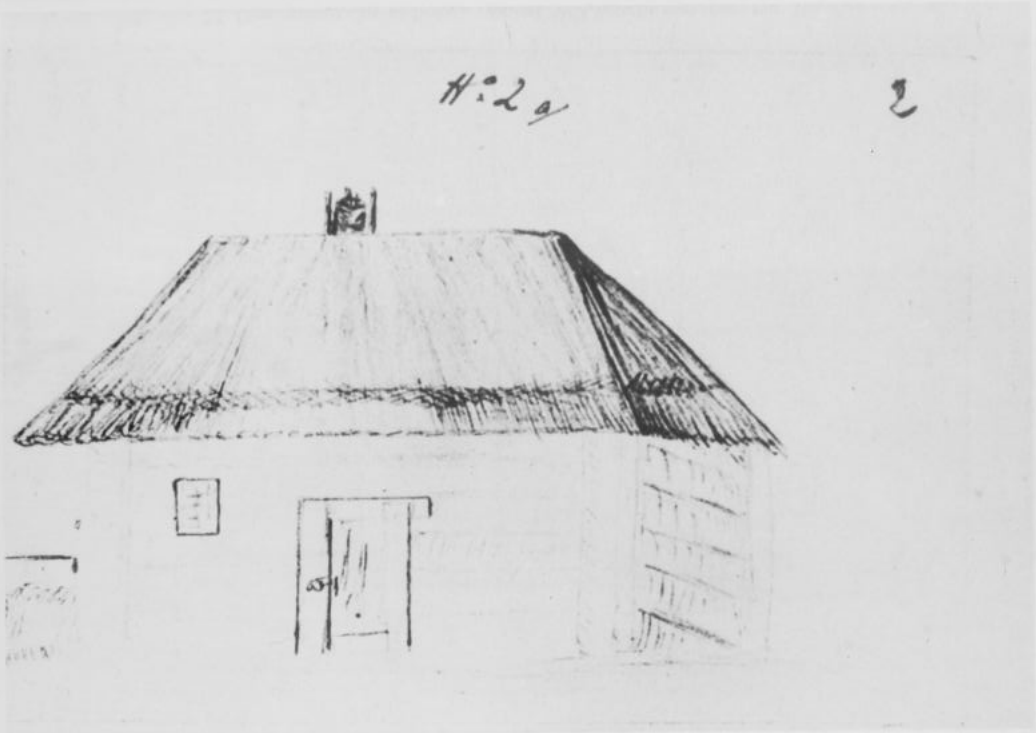

21. Dom mieszkalny (od frontu), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 22.

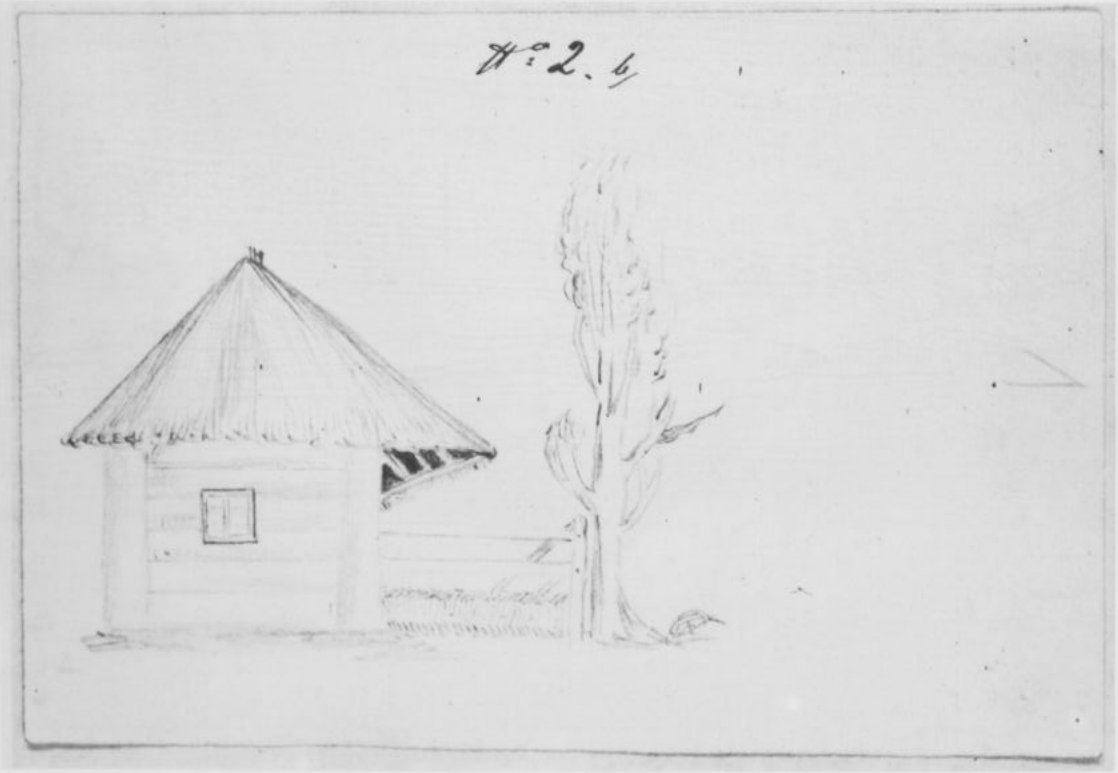

22. Dom mieszkalny (z boku), rysunek W. Ciesielskiego, por. ryc. 21.

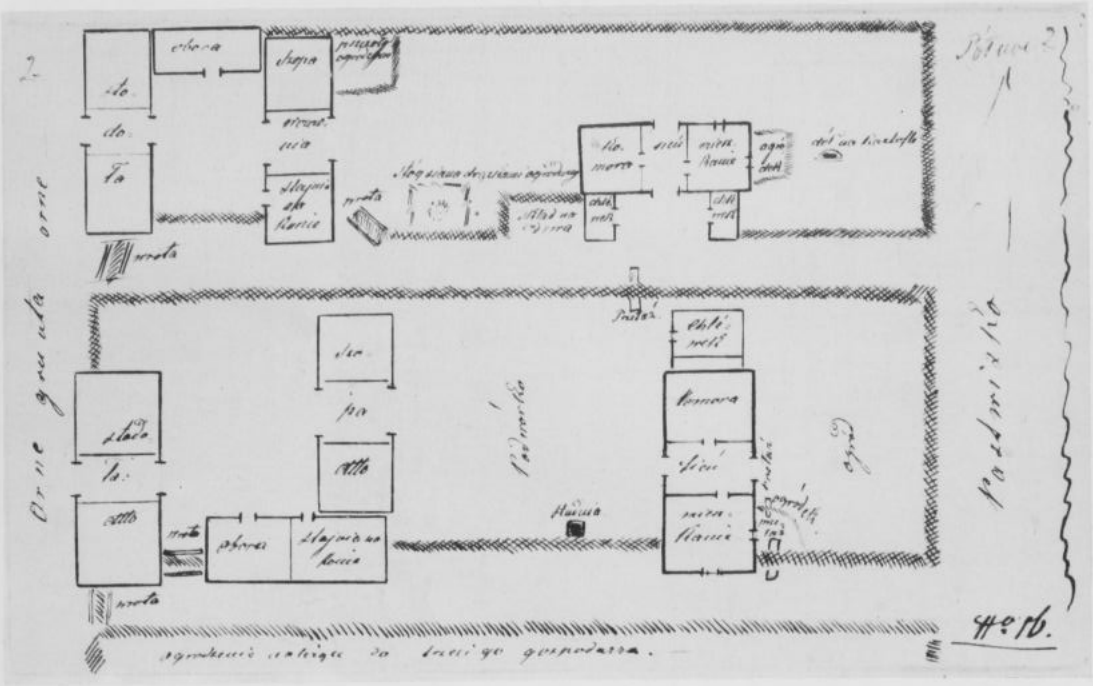

23. Plan sąsiadujących zagród ze wsi Tokary, rysunek W. Ciesielskiego.

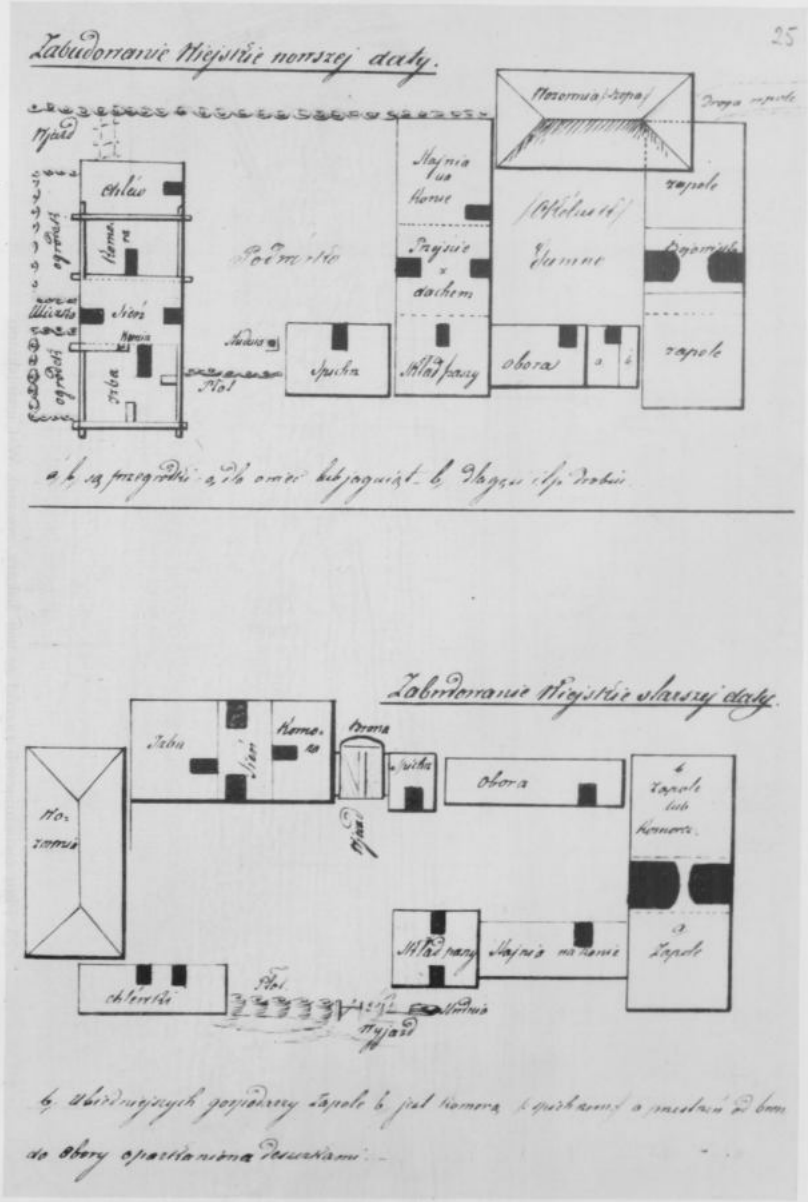

24. Plan zagród starszego i nowszego typu, rysunek W. Ciesielskiego

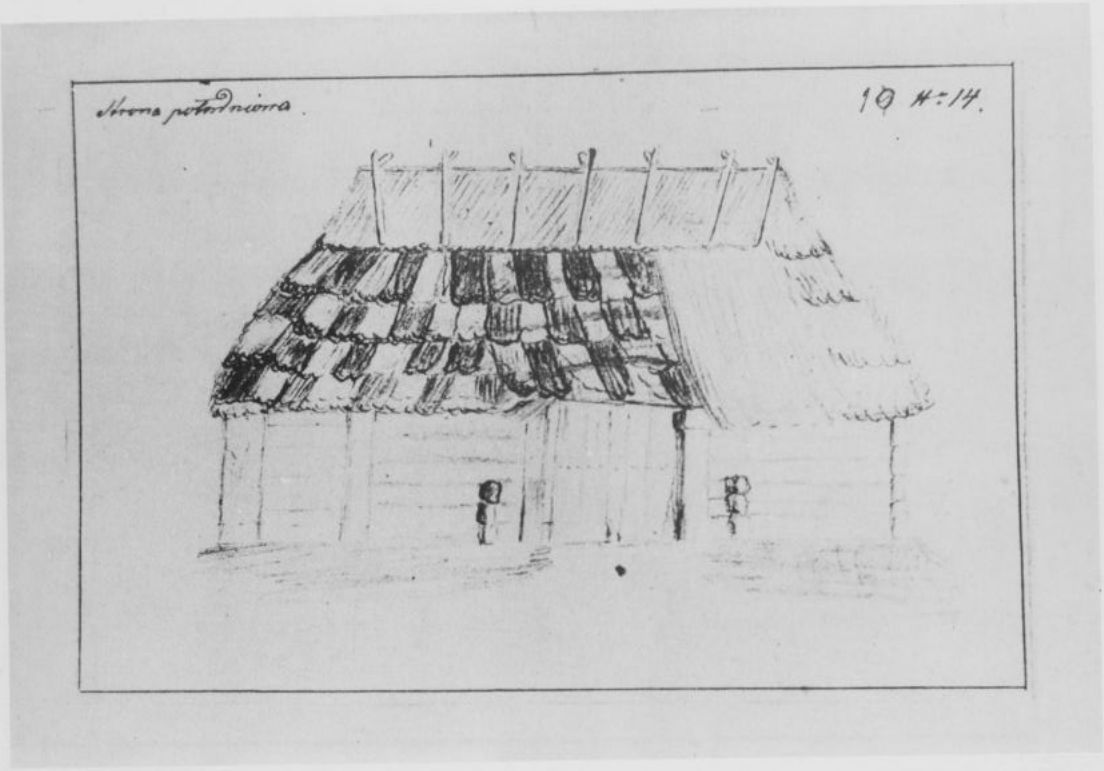

25. Stodoła z oborą z Tarnawy, rysunek W. Ciesielskiego.

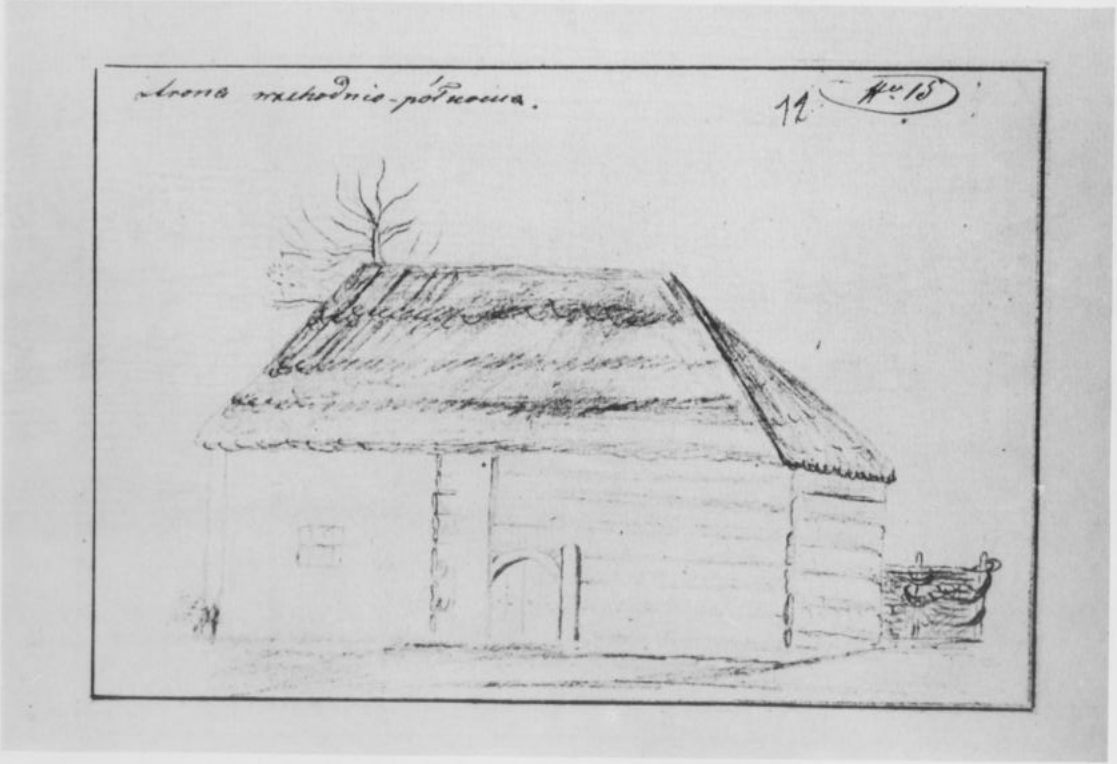

26. Kurna chata z Rybczewic, rysunek W. Ciesielskiego.

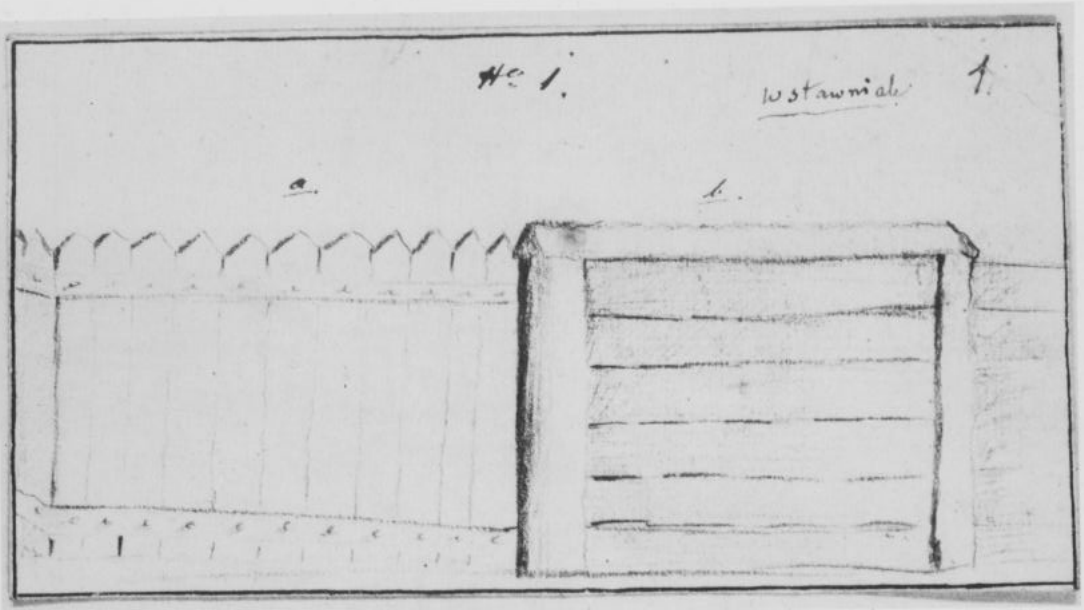

27. Płot wstawniak, rysunek W. Ciesielskiego.

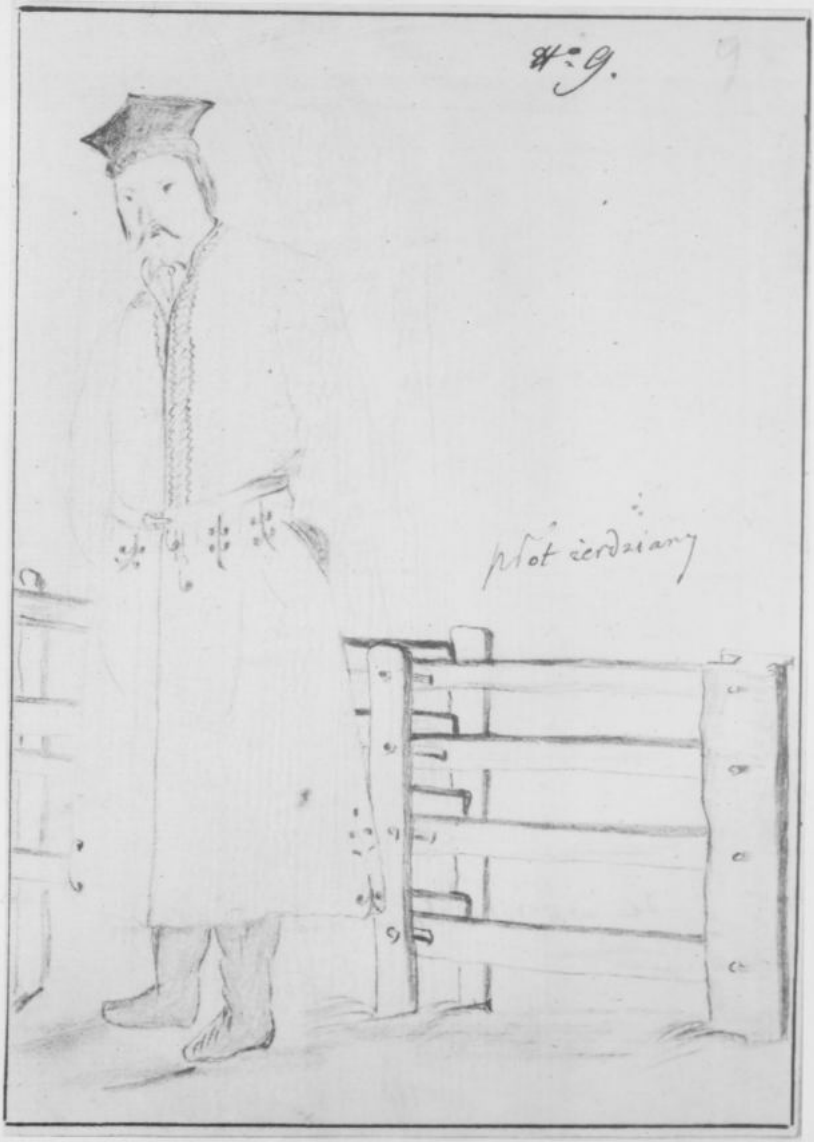

28. Mężczyzna ze Świdnika w stroju regionalnym, płot żerdziany, rysunek W. Ciesielskiego.

29. Płot w Tokarach, rysunek W. Ciesielskiego.

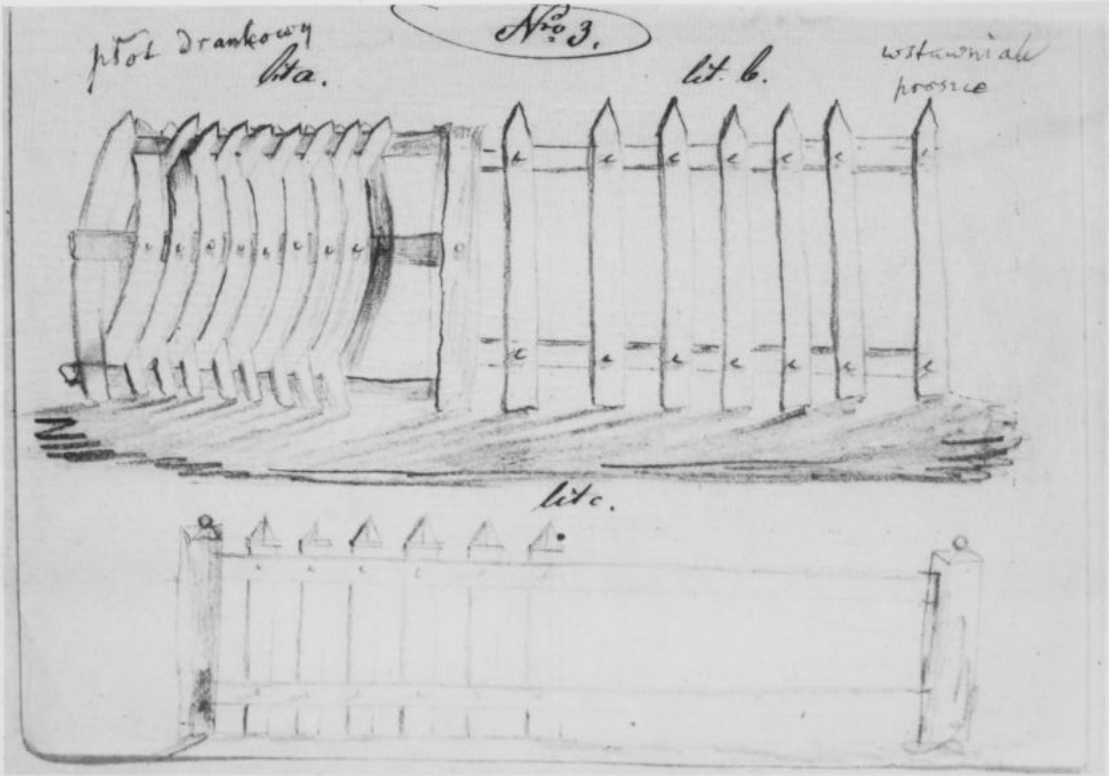

30. Typy płotów, rysunek W. Ciesielskiego z notatkami O. Kolberga.

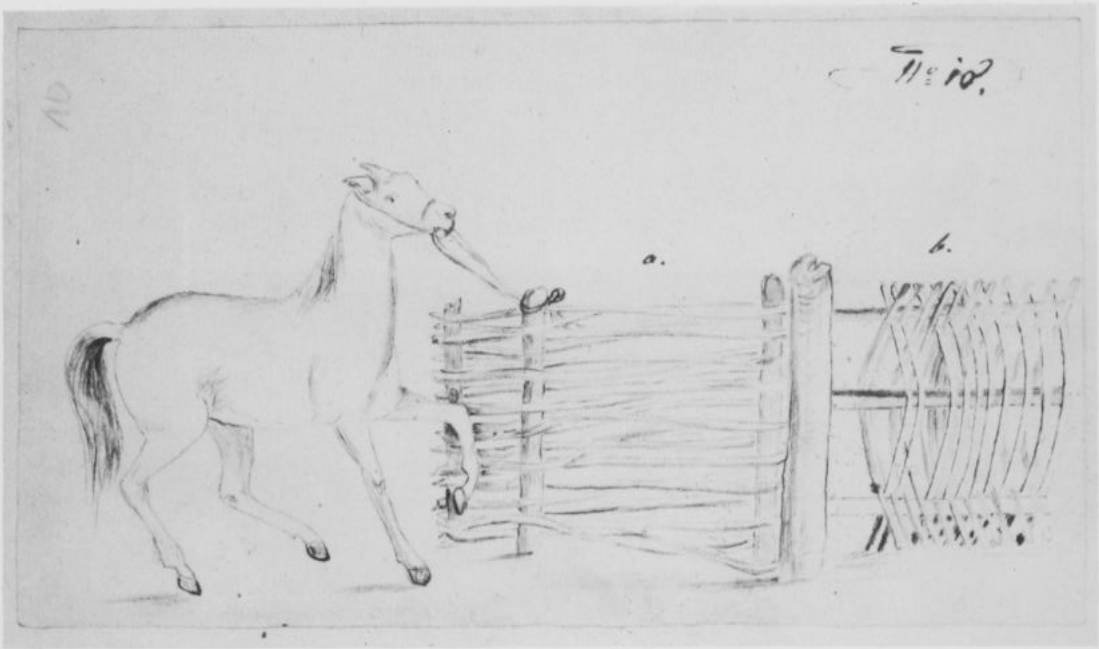

31. Typy płotów, rysunek W. Ciesielskiego.

32. Sitarz z Biłgoraja w ubraniu świątecznym, sprzedający sita i przetaki, fotografia rysunku Kozarskiego.

33. Kobieta zamężna, sitarka z Biłgoraja w świątecznym ubiorze, fotografia rysunku Kozarskiego.

34. Kobieta zamężna, sitarka z Biłgoraja *en face* w zwykłym ubiorze, fotografia nieznanego autora.

35. Kobieta taż sama [zob. ryc. 34] w profilu, w świątecznym [ubiorze], fotografia nieznanego autora.

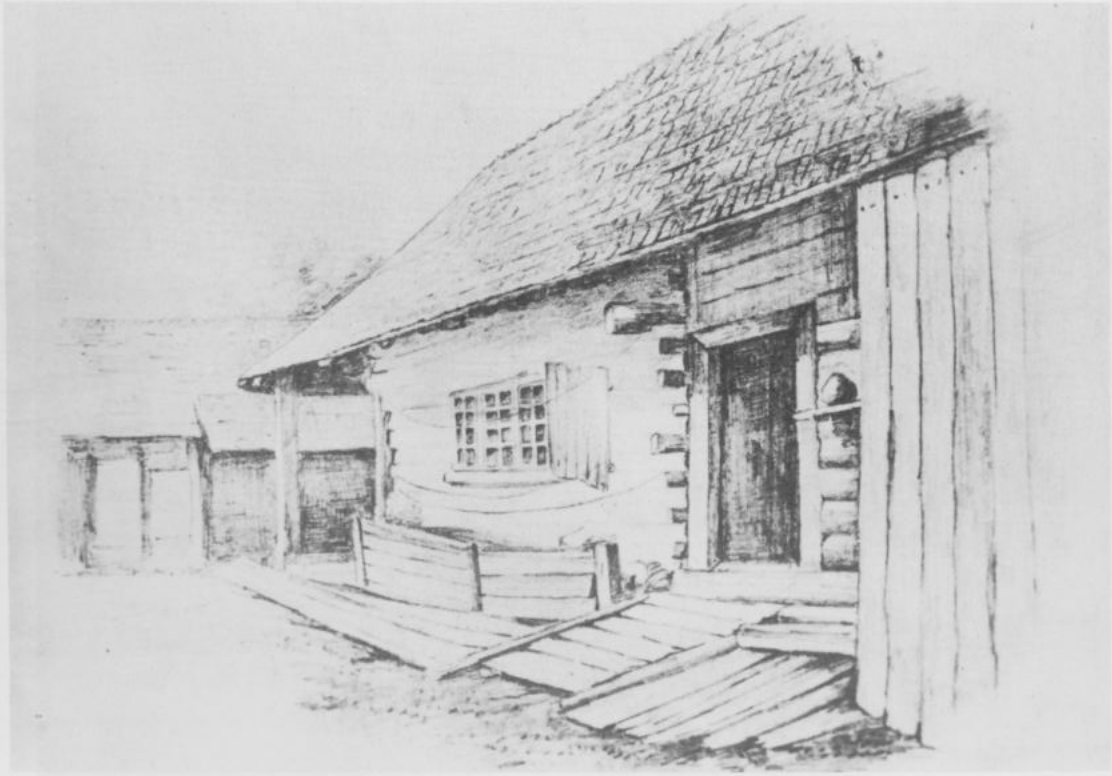

36. Dom sitarza biłgorajskiego, fotografia rysunku Kozarskiego.

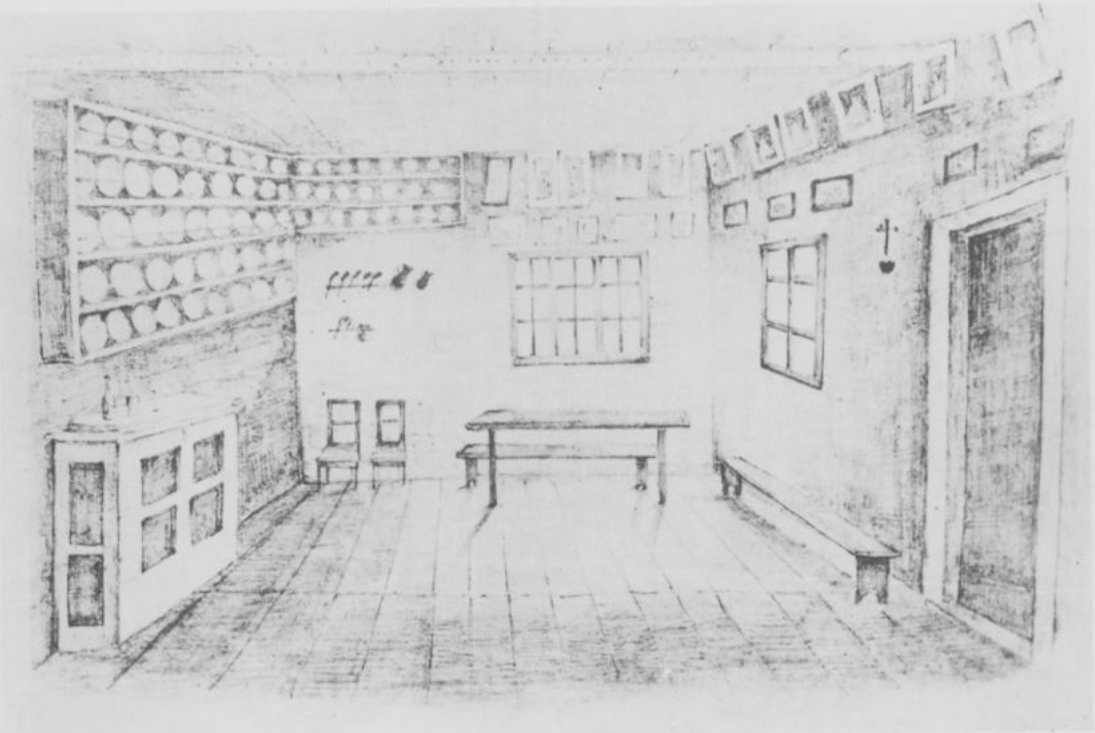

37. Wnętrze izby sitarskiej, w której kobiety zajmują się robieniem płótna włosianego do sit na jednakowej osnowie (Biłgoraj), fotografia rysunku nieznanego autora.

38. Dziewczyna z wieńcem. Lublin, Janów, Kraśnik,
fotografia rysunku nieznanego autora.

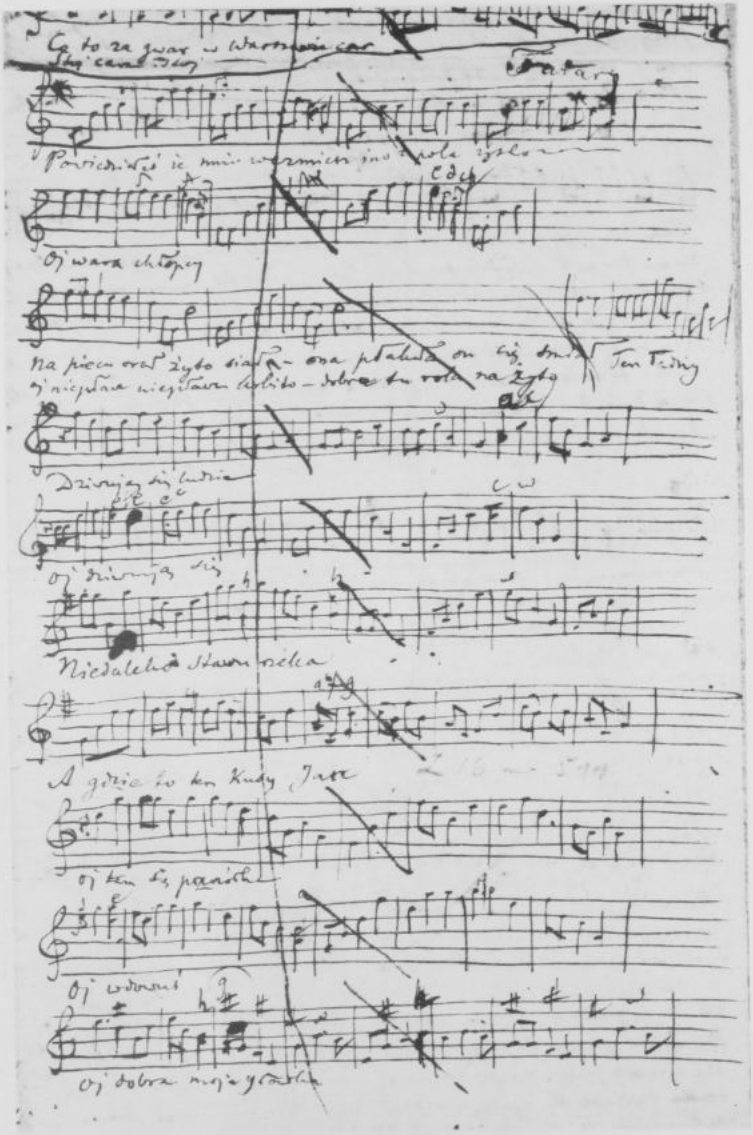

39. Rękopis terenowy O. Kolberga, zapisy pieśni z lubelskiego przedmieścia Tatary, fragment zawiera kolejno pieśni opublikowane w *Lubelskiem*: nr 29, 141, 51, 81 w suplemencie, nr 488 (tekst) i 250 (mel.) w cz. I, nr 62 w cz. II, nr 80 w suplemencie, nr 70 w cz. II, nr 511 w cz. I i nr 26, 66, 101 w suplemencie.

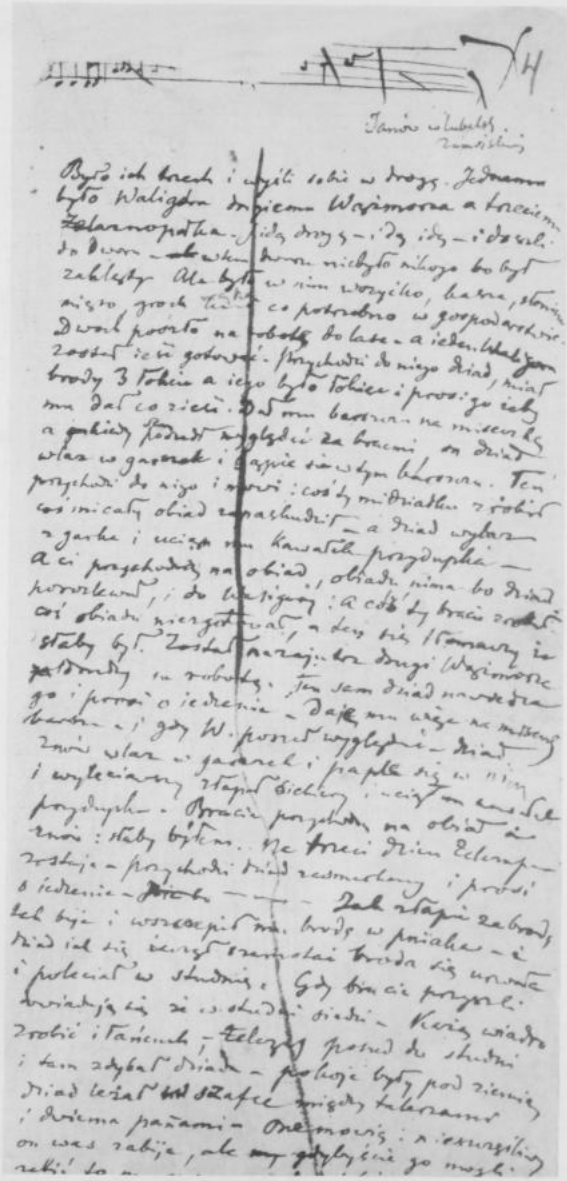

40. Rękopis terenowy O. Kolberga, zapis bajki z Janowa, opublikowanej w *Lubelskiem* cz. II s. 183.

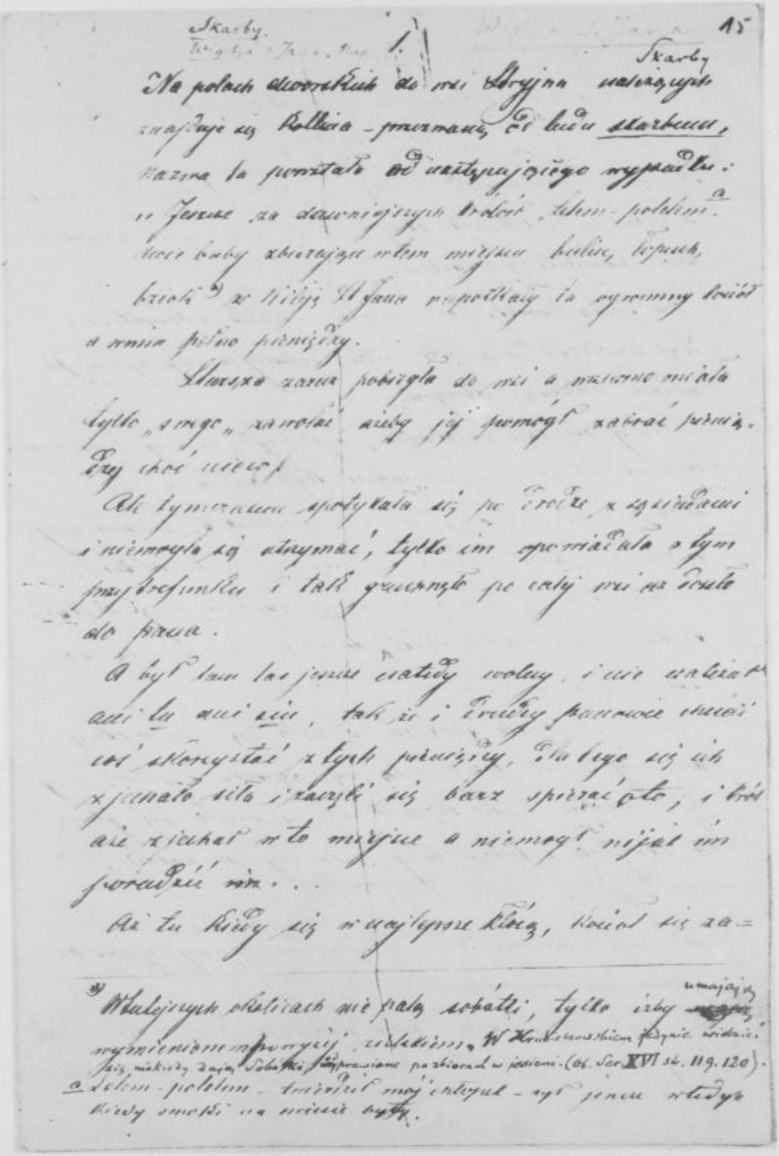

41. Rękopis W. Ciesielskiego z notatkami O. Kolberga, fragment opublikowany w *Lubelskiem* cz. II s. 100.

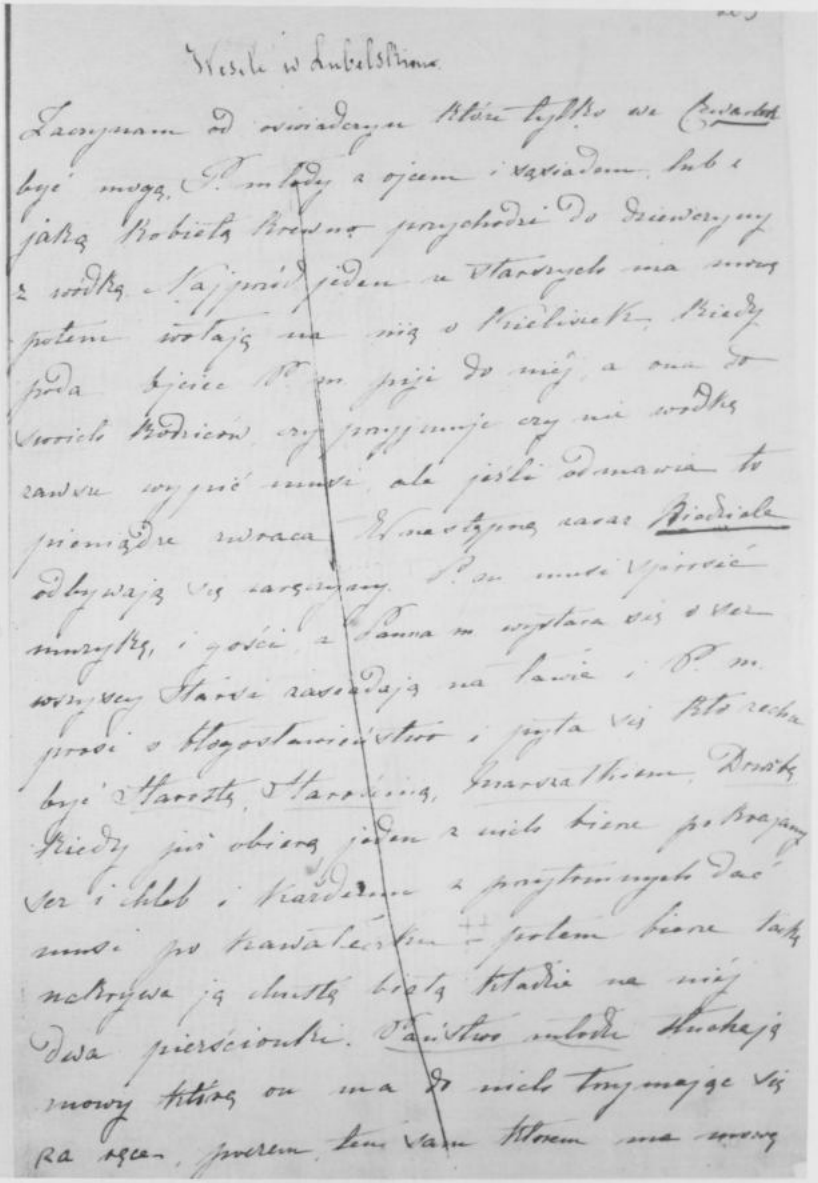

Wesele w Lubelskiem

Zaczynam od oświadczyn które tylko we Czwartek
być mogą. P. młody z ojcem i sąsiadem lub z
jaką Kobietą krewną przychodzi do dziewczyny
z wódką. Najprzód jeden ze starszych ma mowę
potem wołają na nią o Kieliszek, kiedy
poda ojciec P. m. pije do niej, a ona do
swoich Rodziców, czy przyjmuje czy nie wódkę
zawsze wypić musi, ale jeśli odmawia to
pieniądze zwraca. W następną zaraz Niedziele
odbywają się zaręczyny. P. m. musi sprosić
muzykę, i gości, a Panna m. wystara się o ser
wszyscy Starsi zasiadają na ławie i P. m.
prosi o błogosławieństwo i pyta się kto zechce
być Starostą, Starościną, Marszałkiem, Drużbą
kiedy już obierą jeden z nich bierze pokrajany
ser i chleb i każdemu z przytomnych dać
musi po kawałeczku — potem bierze taką
nakrywa ją chustą białą kładzie na niej
dwa pierścionki. Państwo młodzi słuchają
mowy którą on ma do nich trzymając się
za ręce, poczem ten sam którem ma mowę

42. Rękopis J. Koźmianówny, fragment opisu wesela opublikowany w *Lubelskiem* cz. I s. 190

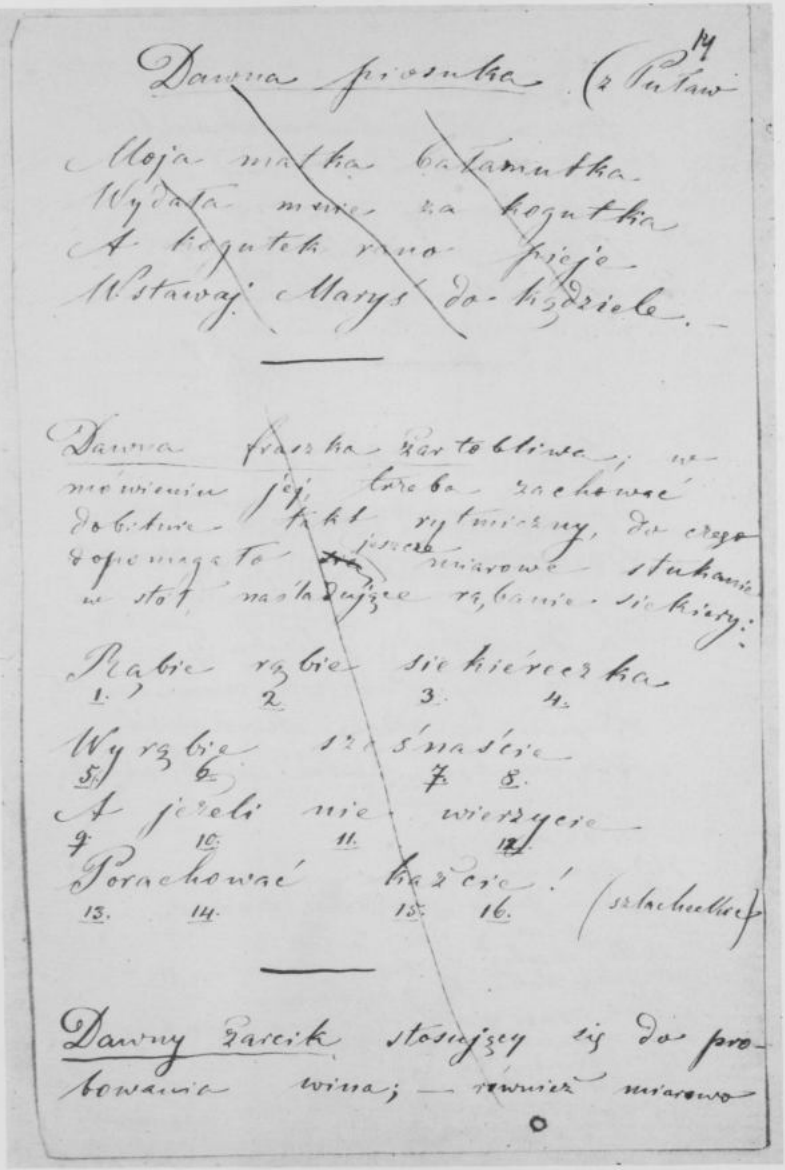

14

Dawna piosnka (z Puław

Moja matka bałamutka
Wydała mnie za kogutka
A kogutek rano pieje
Wstawaj Maryś do kądziele. —

Dawna fraszka żartobliwa; w mówieniu jej, trzeba zachować dobitnie takt rytmiczny, do czego dopomagało jeszcze miarowe stukanie w stół, naśladujące rąbanie siekiery:

Rąbie rąbie siekiéreczka
1. 2. 3. 4.
Wyrąbie szesnaście
5. 6. 7. 8.
A jeżeli nie wierzycie
9. 10. 11. 12.
Porachować każcie!
13. 14. 15. 16. (szlacheckie)

Dawny żarcik stosujący się do probowania wina; — również miarowo

43. Rękopis M. Hemplówny, teksty opublikowane w *Lubelskiem* cz. II s. 57, 178 i 179.

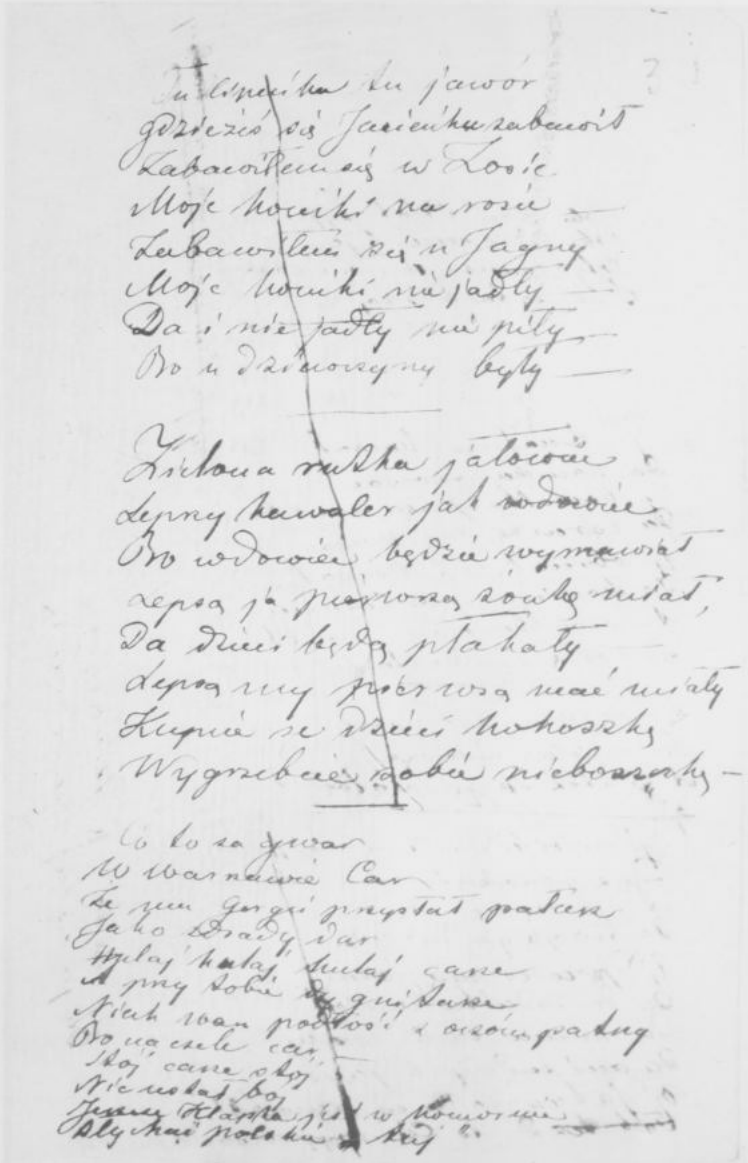

44. Rękopis nieznanego autora, fragment zawiera teksty pieśni opublikowane w *Lubelskiem* cz. I nr 250 i w suplemencie nr 141.

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO „LUBELSKIEGO" CZ. I i II

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO „LUBELSKIEGO" CZ. I

Wstęp (s. I–IV)

s.II w. 1d. — Winno być: nr 151–154.

Kraj (s. 3–18)

ryc. przed s.1 — Źródłami tej ryciny były dwie fotografie i wykonana na ich podstawie akwarela Emila Raua. Fotografie i akwarela zachowały się w tece 47, sygn. 1354 II, k. 14-16. Informacje o pracy nad tą ryciną zob. korespondencja Kolberga z firmą J. H. G. Rau i Syn z roku 1883 (*Korespondencja Oskara Kolberga* cz. II, DWOK T. 65, listy nr 979, 993, 994, 1001 i 1013).

s.1 w. 4d. — N..... *Krótki rys historyczno-statystyczny województwa lubelskiego* ... s. 561-562.

s.2 w. 3g. — Jw. s. 552.

s.3 [nlb] w. 9g. — Wincenty (tzw. Kadłubek) *Kronika polska* ... s. 56.

w. 12g. — Kolberg powołuje się na kronikę Kromera za *Historycznym obrazem miasta Lublina* S. Z. Sierpińskiego, gdzie autor cytuje dzieło *De origine et rebus gestis Polonorum librii XXX*, wydane w Bazylei w 1555 r. W polskim przekładzie (*Kronika polska Marcina Kromera, biskupa warmińskiego ksiąg XXX*. Z łacińskiego przełożona przez Marcina z Błażowa Błażowskiego. Sanok 1857) nie odnaleziono tej informacji.

w. 12d. — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 2-5.

w. 5–3d. — A. Wieniarski *Lublin. Szkic opisowy* ...; M. Baliński, T. Lipiński *Starożytna Polska* ... T. 2, s. 1060–1094; *Encyklopedia* większa

to pierwsze wydanie *Encyklopedii powszechnej* z lat 1859-1868, tam hasło *Lublin* autorstwa F. M. Sobieszczańskiego w T. 17, *Encyklopedia* mniejsza to *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda* wydana w latach 1883–1884, tam anonimowe hasło *Lublin* w T. 7.

s.4 **w. 14d.** — Odesłania do dziejopisów, Pola i Wójcickiego nie umiejscowiono.

w. 10d. — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 36, 58, 61–64, 67, 69, 70.

w. 5d. — W „Przyjacielu Ludu" przedrukowano fragmenty *Pamiątek Soplicy* Rzewuskiego.

s.5 **w. 18g.** — *Jeografię uniwersalną* ... W. Łubieńskiego cytuje Kolberg za: S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 40. Zob.: Wł. Łubieński *Świat we wszystkich swoich częściach* [...] Wrocław 1740 s. 423.

w. 14d. — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 40.

w. 8d. — K. Niesiecki *Herbarz polski*... T. 6, s. 313.

s.6 **w. 10d.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 43.

w. 4d. — Legendę tę notuje m. in. Jana Długosza, kanonika krakowskiego *Dziejów polskich ksiąg dwanaście* ... T. 2, ks. VII, s. 447–449.

s.7 **w. 7g.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 55.

w. 10g. — Jw. s. 47.

w. 18d. — Jw. s. 48.

w. 11d. — Jw. s. 89.

w. 1d. — Winno być: nr 36–38.

s.8 **w. 8g.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 57.

w. 14g. — Jw. s. 111.

w. 17g. — Jw. s. 116–133.

w. 22g. — Jw. s. 12.

s.10 **w. 18g.** przyp. 1 — Winno być: [K. Hoffmanowa] *Opis małej w kraju naszym przejażdżki* ... „Rozrywki dla Dzieci" 1825, nr 17.

w. 21g. — *Droga od Nowej Aleksandrii* ..., artykuł anonimowy.

w. 19d. — W „Przyjacielu Ludu" 1842, R. 9, nr 22, opublikowano K. Hoffmanowej: *Puławy. Wyimek z dzieł Tańskiej*.

w. 18–15d. przyp. 2 — Chodzi o publikacje: *Spichlerze Kazimierza W. nad Wisłą*. „Przyjaciel Ludu" 1836 ...; W. H. Gawarecki *Słowiańszczyzna. Wiadomość o mieście Kazimierzu Dolnym* ...; w nr 431 „Tygodnika Ilustrowanego" z 1867 r. jest rycina *Ruiny zamku w Krupem*

w gub. lubelskiej, rycina i opis Kazimierza jest w artykule: Dołęga H. *Kaźmirz dzisiejszy*. „Tygodnik Ilustrowany" 1867 nr 424; M. O. i K. F. *Podróż odbyta po kraju przez uczniów Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego* ... Jana Jaworskiego „Kalendarz Astronomiczno-Gospodarski na rok zwyczajny 1854" ...

s.11 **w. 6g.** — [F. M. Sobieszczański] *Kaźmirz Dolny nad Wisłą* ...; H. Dołęga *Kaźmirz dzisiejszy* ...

w. 10g. — Jana Długosza, kanonika krakowskiego *Dziejów polskich ksiąg dwanaście* ... T. 1, ks. III, s. 314–318.

w. 19g. — [K. Wolicki] W. *Wzmianka o Piotrowinie* ...

w. 20g.–8d. — Cytatu nie umiejscowiono.

w. 4d. — L. Łętowski *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich. Biskupi krakowscy* ... T. 1, s. 38.

s.12 **w. 1–14g.** — Cytatu nie umiejscowiono.

w. 17g. — Anonimowy artykuł *Kościół w Chodlu*. „Tygodnik Ilustrowany" ...

w. 19g. — W. Zieliński *Kościół w Wilkołazie*. „Tygodnik Ilustrowany" ...

w. 16d. — W. Zieliński *Monografia Bełżyc* ...

s.13 **w. 11g.** — W. Ciesielski *Kartki z Lubelskiego. Wycieczka do Lubartowa*. „Kurier Lubelski" 1869 nr 49–50.

w. 12g. — [F. M. Sobieszczański] F. M. S. Lubartów. W: *Encyklopedia powszechna* ... oraz anonimowe hasło *Lubartów*. W: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda* ...

w. 15g. — A. Bronikowski *Zawieprzyce. Powieść historyczna*...

w. 16g. — W „Kłosach" w 1872 r. opublikowany był pod kryptonimem R. artykuł K. W. Wójcickiego *Zawieprzyce*.

w. 16d. — J. Przyborowski *Białka*. „Wiadomości Archeologiczne" 1876 ...

w. 10d. — [F. M. Sobieszczański] (F. M. S.) *Dom Stefana Czarnieckiego w Gardzienicach*. „Tygodnik Ilustrowany" 1865 ...

s.14 **w. 12–23g.** — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k.17) nadesłany 26 października 1865 r. Nad tekstem notatka Kolberga „Podanie".

w. 4d. — A. Wieniarski *Wysokie Lubelskie*. „Księga Świata" ...

s.15 **w. 14d.** — Odesłanie do „Gazety Codziennej" błędne.

w. 13d. — [A. Wieniarski] Ant. Wien. *Radecznica*. „Tygodnik Ilustrowany" ...

w. 12d. — Z. Ścisłowska *Kościół i klasztor OO. Bernardynów w Radecznicy*. „Tygodnik Ilustrowany" ...

s.16 **w. 10g.** — [F. M. Sobieszczański] F. M. S. *Zamość*. W: *Encyklopedia powszechna* ...; anonimowe hasło *Zamość*. W: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda* ...

w. 20g. — A. Wieniarski *Obrazki lubelskie* ... s. 237–271.

w. 14d. — J. M. Wiślicki *Irena i jej okolice* ... s. 147.

w. 4–1d. — Przypis Kolberga.

s.17 **w. 13g.** — W. Zieliński *Kraśnik*. „Tygodnik Ilustrowany"...

w. 2d. — K. Boniewski *Krasnobród* ...

Lud (s. 19–98)

s.21 **w. 11d.** — [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 116–117.

s.23 **w. 12g.** — Chłopicki E. *Korespondencja z Lubelskiego* ...

s.24 **w. 4g.** — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 422–427.

s.25 **w. 10g.** — Tekst w nawiasie od Kolberga. Informację o dacie napisania artykułu Gluzińskiego podał K. W. Wójcicki w *Archiwum domowym*.

w. 19d. — M. Rej jako autor tej facecji wskazany mylnie, przypisywano mu natomiast udział w przytoczonej rozmowie, zob. *Dawna facecja polska (XVI-XVIII w.)*. Opracował J. Krzyżanowski i K. Żukowska-Billip. Warszawa 1960 s. 564.

s.27 **w. 15d.** — Przypis Kolberga.

w. 14d. — G. Tosiński *Z pow. lubartowskiego w maju 1870 r.* „Gazeta Rolnicza" ...

s.28 **w. 13d.** — Tekst w nawiasie od Kolberga

w. 4d. — Odesłania do „Kuriera Polskiego" 1731 r. nie umiejscowiono.

s.29 **w. 1-13g.** — Kolberg wykorzystał w tym akapicie notatki Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 15–16), przysłane 26 października 1865 r. W rkp. Ciesielskiego: „Zabobony u naszego ludu mają równe jak zwyczaje po ojcach nabyte znaczenie. Słowa »toć to ojciec albo dziadek powiadali« służą niejako za poręczenie prawdziwości podania, bo starość i doświadczenie u chłopa naszego zasługują

zawsze na wiarogodność. Jeżeli znowu chłopek pijany wraca do domu, a potknie się, wóz wywróci lub zbłądzi z drogi, natedy przypisuje wszystkie te przygody psotnemu diabłowi, który mu się w różnych zjawia postaciach. Opowiedziane takie wypadki w gromadzie zyskują zupełną wiarę, bo tylko są potwierdzeniem dawnego w tradycji przechowanego przesądu". Cd. zamieścił Kolberg w cz. II *Lubelskiego* s. 102–103.

w. 14g. — Anonimowy artykuł *Gospodarstwa małe*. W: *Encyklopedia rolnictwa* ... T. 2 s. 1049, 1050, 1052.

s.30 w. 1g. — Jw. s. 1059–1060.

s.31 w. 11d. — Jw. s. 1065.

s.32 w. 6g.–8d. — Kolberg cytuje tu fragment własnego artykułu *Sitarze biłgorajscy* ...

w. 11d. — Cytat z artykułu: ..i. *Biłgoraj w Lubelskiem*. „Biblioteka Warszawska" 1842 ...

s.33 – 36 pkt 1 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 416–422.

s.36 w. 12d. — Odesłania do „Tygodnika Ilustrowanego" nie uściślono.

s.38 pkt 5 — [K.Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 114.

s.39 – 40 pkt 6–9 — Prawdopodobnie materiały nadesłane przez Ciesielskiego (bez przypisu 1 na s. 39). Por. też ryc. 6–10 w tym tomie.

s.40 pkt 10 — *Gospodarstwa małe* ... s. 1060.

s.41 w. 6-9g. — Jw. s. 1059.

pkt 11 — Jw. s. 1063

pkt 12 — Tekst ten, do końca na s. 43, a poza przyp. na s. 42, jest przedrukiem fragmentów artykułu Kolberga *Sitarze biłgorajscy* ..., uzupełnionych informacjami z 1870 r. W pierwodruku artykułu i pierwodruku *Lubelskiego* zamieszczone były drzeworyty wykonane na podstawie rysunków i fotografii zachowanych w archiwum Kolberga, zob. ryc. 32–37 w tym tomie.

s.42 w. 8d. — Cytat z artykułu: ..i. *Biłgoraj w Lubelskiem* ...

s.44 w. 2g. — Początek rozdziału, do s. 46 w. 7g, prawdopodobnie opracowany został przez Kolberga na podstawie notatek Ciesielskiego.

s.46 w. 8g. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 399–407.

s.50 w. 13d. — U Gluzińskiego „śmigusem".

s.51 w. 19d. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1059.

w. 3d. — Jw. s. 1062.

s.53 w. 2g. do s.54 w. 3g. — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 23 i 27) przysłany 26 października 1865 r., bez przypisu 1 na s. 53. Zdania: „Więc też stodołę [...] Przy szopie chlewek." (s. 53 w. 14–7d.) w rękopisie nie zachowały się z powodu uszkodzenia karty.

s.54 w. 4g. — Cały tekst zatytułowany „Chałupa. Chata" pochodzi z notatek Ciesielskiego przysłanych 26 października 1865 r. (teka 17, sygn. 1219, k. 24 i 26). W rkp. tekst poprzedzony jest uwagą: „Opisuję Panu zabudowania wiejskie, o założeniu których objaśni rysunek", zob. ryc. 22 w tym tomie. Przypis 1 na s. 55 jest w rkp. dopisany ręką Kolberga, prawdopodobnie przepisał on ten tekst z nie zachowanej karty rkp. Ciesielskiego. Ciesielski podaje wymiary jedną liczbą, niższą z dwu podawanych przez Kolberga.

s.56 w. 12d. — Tekst zatytułowany „Zabudowania" do słów: „zwany gankiem" (s. 57, w. 19g.) oparty jest na notatkach Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 28 i teka 35, sygn. 1312, k. 13), przysłanych 26 października 1865 r. (zob. ryc. 25 w tym tomie). Ciąg dalszy do w. 2g. na s. 58 prawdopodobnie również oparty jest na tym źródle, potwierdzają to m. in. rysunki płotów przysłane przez Ciesielskiego i zachowane w materiałach Kolberga, zob. ryc. 27–31 w tym tomie.

w. 2d. — Nazw :„kamy" i „gary" Ciesielski nie podaje.

s.57 w. 4g. — U Ciesielskiego: „wartość około 120 rubli".

w. 9g. — U Ciesielskiego: „wartość 40 rubli cała stajnia".

w. 12g. — U Ciesielskiego: „cena jak wyżej" oraz uwaga: „Tak przedostatnie, jako i niniejsze wiadomostki są z okolicy tutejszej, tj. Turobina, Żółkiewki w krasnostawskim powiecie guberni lubelskiej".

s.58 w. 3g. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1064.

w. 8g. — W źródle: „szer. ł. 7".

w. 10g. — W źródle: „wys. ł. 4 1/2".

w. 16g. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1047, 1057.

w. 19g. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 407–411.

s.61 w. 1-17g. — Tekst oparty prawdopodobnie na nie zachowanych notatkach Ciesielskiego.

w. 18g.do w. 13d. s.63 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 407–411.

s.63 w. 12d. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1049.

s.64 w. 4d. — Jw. s. 1054, 1061, 1062.

s.65 w. 11d do s.66 w. 17g. — Przedruk fragmentu artykułu Kolberga *Sitarze biłgorajscy* ..., w pierwodruku artykułu i w wydaniu *Lubelskiego* z 1883 r. zamieszczone były ryciny przedstawiające chaty sitarzy, zob. ryc. 36 i 37 w tym tomie.

s.66 w. 3g. — W pierwodruku: „przy dość wysokich, czasami bielonych ścianach".

w. 16d. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 414.

w. 9d. — ...i. *Biłgoraj w Lubelskiem* ... s. 223.

s.67 w. 11g. — Do końca rozdziału na s. 69 tekst z rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 21-22), przysłanego prawdopodobnie 26 października 1865 r. (również tekst przypisu 2 na s. 67).

w. 22g. — W rkp. Ciesielskiego: „do 4 rubli najwięcej".

w. 12d. — [Hoffmanowa K.] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 115, przypis Kolberga.

s.68 w. 15–16g. — W rkp. Ciesielskiego: „Fajeczki, przypuszczałem, że to *Aristolochia sipho* [kokornak], ale kwiat[u] te[go] nie napotkałem nigdy w ogrodzie wieśniaczym".

w. 17g. — W rkp. Ciesielskiego fragment ten poprzedzony jest wyjaśnieniem: „Oprócz wymienionych, teraz mi powtórzonych przez dziewczęta kwiatów, spisałem przez lato następujące, jako widziane w ogródkach wiejskich: tulipany [...]". Wyliczenie gatunków kończy Ciesielski uwagą: „W teraźniejszej porze niemożebną jest rzeczą (pomimo robienia najlepszych opisów) wywiedzieć się od dziewcząt nazwiska tych kwiatów. Podkreślone są te, które sobie dziewczęta przypomniały". W rkp. podkreślone są nazwy: kluczyk, bez, rozmaryn, naparstnik żółty, dziewanna, powój, barwinek, bluszcz i goździki.

w. 5d. — Nazwy Rybczewice w zachowanym rękopisie Ciesielski nie notuje.

s.69 w. 1–2g. — W rkp. Ciesielskiego: „agrest mały, kosmaty, porzeczki, wiśnie słodkie i małe kwaśne", maliny nie są wymienione.

s.70 w. 4g. do w. 8d. na s.71 — Tekst z rękopisu Ciesielskiego (teka 2185 t. 1, k. 101–103), przysłanego 25 maja 1866 r.

w. 12d. — Po słowach: „znaki istnienia soli" w rkp. Ciesielskiego uwaga: „Zaś co do złotej żyły, o której Pan [tj. Kolberg] wspominałeś w ostatnim liście, nic nie mogłem odkryć". List Kolberga, na który odpowiadał na tych kartach Ciesielski, nie zachował się.

s.71 w. 7g. — W rkp. Ciesielskiego obok nazwy „borowina" podana druga „leśnica". Inna charakterystyka gleby o tej nazwie w nie publikowanym rękopisie Kolberga brzmi: „Borowyna, gatunek czarnej gliny na podkładzie marglowym (np. w Wereszczynie, w Zamojskiem) itd. Jest to ziemia b[ardzo] urodzajna, lubo ciężka do uprawy" (teka 17, sygn. 1218, k. 9).

w. 20g. — K. Kluk *O rolnictwie, zbożach* ... Wrocław 1954, s. 117.

s.72 w. 15g.–11d. — Tabela zasiewów z notatek Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 23), przysłanych 26 października 1865 r. W rkp. dla pszenicy inne dane: zasiew „1 korzec, garncy 20", zbiór „8 kop", na marginesie notatka: „Maku sieją bardzo mało, po pół kwaterki".

w. 10d. — *Gospodarstwa folwarczne* ... s. 941.

w. 5d. — Jw. s. 946.

s.73 w. 18g. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1049.

s.74 w. 16g. — Jw. s. 1050, 1051, 1052.

s.76 w. 7g. — Jw. s. 1057.

w. 20g. — Jw. s. 1052, 1054, 1056 (do w. 13g. na s. 77).

s.77 w. 16g. — Jw. s. 1057.

w. 7d. — Jw. s. 1060, 1061, 1063 (do w. 14g. na s. 80).

s.79 przyp. 1 — [W. Dawid] W. D. *Korespondencja*. „Gazeta Warszawska" ...

s.80 w. 15g. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1065

s.82 w. 11g. — Jw. s. 1063 (do w. 6g. na s. 83), wyjaśnienia w nawiasach i przypis 1 na s. 83 od Kolberga.

w. 17d. — Kolberg cytuje publikowany w „Piaście" *List Obywatela Województwa Lubelskiego* ... za art. A. O. *Korespondencja*. „Gazeta Polska" ...

s.84 w. 16g. — K. Podczaszyński *Nomenklatura architektoniczna* ... s. 33, tak samo w w. 17g. i 22g.

s.86 w. 5d. — *Gospodarstwa małe* ... s. 1048, 1062, 1064.

s.89 w. 2g. — Tekst z rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13–14), przysłanego prawdopodobnie 26 października 1865 r., rękopis zachował się do słów „Tkacza gospodynie szanują, chłopi mniej" (w. 18g. na s. 90), ciąg dalszy pochodzi prawdopodobnie również z notatek Ciesielskiego.

s.90 w. 13g. — Słów „więc sobie najlżejszy [...] rodzaj pracy obrali" w zachowanym rękopisie nie ma.

s.91 w. 16d. — Przedruk fragmentu artykułu Kolberga *Sitarze biłgorajscy* ... (do końca s. 96, bez przypisu na tej stronie). Ten fragment artykułu, opublikowanego przez Kolberga w 1867 r. oparty był na informacjach z anonimowej *Korespondencji z Lubelskiego*, wydrukowanej w 1861 r. w „Gazecie Warszawskiej", wymienionej w przypisie na s. 91. Dane demograficzne i ceny Kolberg uaktualnił, jego notatki dotyczące stanu z roku 1870 w części się zachowały (teka 47, sygn. 1353/I, k. 13). Wymieniony na końcu przypisu na s. 91 „Kalendarz" Jaworskiego to miejsce druku artykułu Kolberga.

Zwyczaje (s. 99–130)

s.99 w. 4g. — [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 117–119.
w. 6d. — Przytoczonego przez Kolberga tekstu we wskazanym roczniku „Tygodnika Ilustrowanego" nie odnaleziono.
s.100 w. 12d. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 440–443.
s.102 w. 11d. — Jw. s. 443.
s.103 w. 16d. — Jw. s. 444–446.
s.104 w. 12d. — Tekst zaczerpnięty z opracowania S. Z. Sierpińskiego, jako przypis dołączył Kolberg.
s.105 w. 3g. — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 19), brak informacji o dacie przysłania, w rękopisie Ciesielskiego tekst zachował się od słów: „Parobczaki ze skrzypkami [...]".
nr 1 — W zachowanym rękopisie Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24) dwukrotny zapis tekstu tej pieśni, bez melodii. Pierwszy raz fragment 1 zwr. z odesłaniem do *Kantyczek* jak w druku, drugi raz pełny tekst zwr. 1–7. Tu tekst zwrotek 2–4 i 6–7, nieco się różniący od wskazanego przez Kolberga zapisu M. Mioduszewskiego:

„2. Widząc to pasterze,
iż bydlęta szczerze
niemy ukłon oddają,
padli na kolana, tak wielkiego pana
zaśpiewawszy witają:
Zawitajże, Boże utajony,
z Panienki czystej narodzony,
na twarz upadają.

3. Zbliżywszy się do szopy,
że poszyta snopy,
bardzo się zadziwili,
idą na pokoje,
widząc bydła dwoje,
myślą, że pobłądzili,
majestat gdzie jest upatrują,
żłobek im z panem pokazują,
dopiero się cieszyli.
4. I z zwykłym ukłonem
przed takowym tronem,
przed obliczem padają,
serdecznej ofiary
swe trojakie dary
Jezusowi oddają,
które Pan mile akceptuje,
lecz bardziej serca ich szacuje,
że go Bogiem uznali."

Jako piąta zapisana nieliczbowana zwrotka z s. 106.

„6. Gdy się ucieszyli,
do domu spieszyli
weseli pastuszkowie,
jak gwiazdę ujrzeli,
że dzień rozumieli,
ale to trzej królowie
od Wschodu z darami jechali,
by ukłon swój Panu oddali
poddani monarchowie.
7. Wszechmogący Boże,
któż wymówić może
co czynisz dla stworzenia,
kiedy swoje bóstwo
zsyłasz na ubóstwo
i na srogie męczenia,
niechże ci, w trójcy jedynemu,
cześć, chwała, Bogu przedwiecznemu,
będzie bez zakończenia."

w. 2d. — [M. M. Mioduszewski] *Dodatek do śpiewnika kościelnego* ... s. 431.

w. 1d. — *Kantyczki*. Podług wydania 1785... s. 38.

s.106 nr 2 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24) tekst bez melodii.

nr 3 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24) zapis tekstu bez melodii z odesłaniem do *Kolęd i pastorałek* ... M. M. Mioduszewskiego. W rkp. tekst ośmiozwrotkowy, zwr. 2–4:

„Szukajcie Jezusa narodzonego,
w sianku, we żłobeńku położonego,
jest tam nad nim osioł z wołem,
zagrzewają, biją czołem, hu hu hu hu.

I tak ci Michał z wielkiego strachu,
oj, zleciał z budy z samego dachu,
i anieli śmiech to mieli:
Ale, ale, wstań Michale. Bok mnie boli.

Jak go wzięli dźwigać święci anieli,
aż mu zgruchotali jagnię w kobieli,
no Kuba, no Michale,
no Walesku, no Iwanie, no dutki, no."

Dalej tekst jak w druku, w zwr. 8:

„ja kowal gwoździ ukuję,
tobie, Jezu, podaruję,
na ręce, nogi".

s.107 nr 4 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 50), bez lokalizacji. W rkp. melodia w tonacji G–dur, ma 10 taktów bez repetycji. W rkp. pełny tekst:

„W Betlejem sławnym czasem niedawnym
Kuba, bracia mili,
gdy w budzie siedział, anioł im powiedział,
cuda się zjawiły,
onych tam aniołów siła, panna syna porodziła,
w sądzie rozgłosili.
Pojdźmyż my wprzody do swojej budy,
weźmy se jagniątko,
a ty Michale, za nami po wale,

złapawszy kurczątko,
da, ty Janie, graj skrzypeczki,
a ty Wachu, no w taneczki,
ucieszmy dzieciątko.
A Wawrzyniec nie miał pary,
tańcował z nim Józef stary,
wziął se z sobą laskę.
Panna woła: dalej, dalej,
aż się wszyscy dziwowali
przy onej ochocie.
Panna woła: stojcie, stojcie,
a przecie się Boga bójcie,
dziadka nie mordujcie.
Wziął Stasiek Staśka, a Kuba Adaśka,
a z tej fantazyji według kompanii,
wziął i wina flaszkę.
Dla Józefa, dla starego,
trzeba wziąść wina dobrego,
by się dziadek napił.
Napił się wina stary dziadowina
i tak mocno zasnął,
zasnął na żłobie, zaśpiewał sobie,
aż się Jezus rozśmiał."

Ponadto zachował się czystopis Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24) wykazujący drobne różnice w stosunku do zapisu terenowego: w. 2: „bracie miły", w. 7: „Pojdźmyż wprzody do swej budy", w. 13: „graj w skrzypeczki", w. 15: „ucieszymy".

w. 18g. — *Kantyczki* ... s. 49.

nr 5 — Rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24), bez mel., z lokalizacją „Czemierniki" i wcześniejszą, skreśloną „Gończyce" i „od Łaskarzewa", tu tekst skrócony jak w druku; ponadto zapis terenowy Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 26), pochodzący sprzed roku 1857, z lokalizacją ogólną: „Gończyce", tu pełny tekst, który od połowy 1 zwr. brzmi:

„Aż tam prędko aniołowie,
krzyczą w mieście pastuszkowie.
Nie rychłom się spostrzegł, z pomocą Bożą

szedłem do ludzi, gdzie siano wożą,
ja im powiadam swoją przygodę,
oni dalej za mną w drogę.
Przybiegłem do szopki jako panieneczka,
piastuję dzieciątko jako jemiołeczka,
Aż papuga skakała z nami,
załamała rączki, łup, cup, nóżkami.
Graj, Kuba, graj, Michale,
graj, Walaszku, graj ty, Janie.
Walek się wymawia, że ja nie mogę,
zleciałem z dachu i złamałem nogę,
a nasz Franek wlazł we dzbanek,
a Jan chudy skrył się w dudy.
U pani gospodyni są w koszu séry,
dajcież mi, dajcie, choćby ze cztéry,
da, z tych cztérech choćby jeden,
da, go zjemy [tu w rkp. luka] z chlebem.
Jan im daje swe ofiary,
przyjm to, Boże, co kto może, utajony."

s.109 **nr 7** — Tekst por. nr 1 w suplemencie.

nr 8 — Ten sam tekst bez mel. w rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24), z lokalizacją: „Osiny". W rkp. w zwr. 13 bez słowa: „Boże".

nr 9 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 24), z lokalizacją: „Rudy pod Końskowolą", między zwr. 5 i 6 dwa wiersze:

„Gdzież to złoto podziejemy,
do złotnika je zaniesiemy."

s.110 **nr 10** — W rkp. Kolberga (teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 22) z lokalizacją: „Osiny" nad tekstem bez melodii notatka: „polka".

w. 4–3d. — Kolędę „Przyskocę ja do tej sopy z cicha" opublikował Kolberg w *Łęczyckiem* (DWOK T. 22) s. 24 nr 13.

s.111 **w. 10d.** — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 446.

s.112 **w. 12g.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 135, 137.

s.113 **w. 14g.** — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 446–448.

s.115 **w. 6g.** — Jw. s. 448.

w. 18d. do w. 14g. na s.116 — cytat z: S. Z. Sierpiński *Historyczny*

obraz miasta Lublina ... s. 137–139.

s.116 **w. 3g.** — Istnienia tego druku nie potwierdzają dostępne opracowania.

w. 16g. — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 139.

w. 7d. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 448–450.

s.117 **w. 2d. do w. 11 na s.118** — Tekst z rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 105), przysłanego 25 maja 1866 r., fragmentu zdania: „do której to uciechy [...] i gorzałka" w zachowanym rkp. Ciesielskiego nie ma.

s.118 **w. 13g.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 140.

w. 10–9d. — Jw. s. 140.

w. 7d. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 450.

w. 2d. — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 140.

s.119 **w. 8g.** — Jw. s. 140.

w. 7d. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 450.

s.120 **w. 5d.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 141.

przyp. 1 — Przypis Kolberga.

s.121 **w. 14g.** — S. Z. Sierpiński *Historyczny obraz miasta Lublina* ... s. 144.

s.122 **w. 4g.** — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 428–431.

s.123 **w. 14d.** — [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 117, jako przypis do tekstu Gluzińskiego dołączył Kolberg.

przyp. 2 — Przypis Kolberga.

s.124 **przyp. 1** — Przypis Kolberga.

w. 14d. — [E. Jaraczewska] *Zofia i Emilia* ... T. 1, s. 55.

Obrzędy (s. 131–251)

s.131 **w. 4g.** — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 439.

s.132 **w. 5g. do w. 10g.** — Rkp. Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13), brak danych o dacie przysłania, fragment notatek pt. „Kilka imion chrzestnych"; w rkp.: „Połonija", nie: „Połonka".

s.134 w. 11d. do końca s.138 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 432–439.

s.139 w. 3g. — [K. Hoffmanowa] *Wesele Marysi i Jasia* ... nr 33, s. 121–149.

w. 8g. — Ł. Gołębiowski *Lud polski* ... s. 42-50; K. W. Wójcicki *Pieśni ludu Białochrobatów* ... T. 2, s. 67–83.

s.166 w. 10d. — Rkp. Hemplówny (teka 19, sygn. 1242, k. 307). Zachował się fragment rękopisu do słów: „pod Zamościem" (w. 6d. na s. 166), prawdopodobnie cały opis wesela VII z Radecznicy nadesłała Hemplówna.

s.170 w. 9d. — A. Wieniarski *Panna Klara i Klarusia Mielniczanka* ... nr 122, 124, 127 i 128.

s.177 w. 11g. — W artykule Wieniarskiego: „W trzy miesiące wesele".

s.182 w. 12g. — Zachował się fragment rękopisu Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 19) od początku do słów: „stwierdza druga kobieta" na s. 183 w. 12g.

s.190 w. 1g. — Opis wesela XII opracował Kolberg na podstawie rękopisów Koźmianówny (teka 2185, t. 2, k. 203–205 i 207–208), przysłanych w grudniu 1865 r. i w lutym 1866 r., uzupełnionych własnymi zapisami pieśni i melodii, wykonanymi latem 1865 r., data 1860 podana nad opisem błędnie. W notatkach Koźmianówny znajduje się cały tekst opisowy (bez opisu rózgi weselnej na s. 194 i kilku zdań łączących teksty pieśni, np. na s. 205), oraz teksty pieśni nr 176, 186 i 2 zwr. nr 192.

w. 13g. — W rkp. Koźmianówny obok „zaręczyny" Kolberg dopisał: „wieńczyny".

s.191 w. 4g. — W rkp. Koźmianówny: „W niedzielę do dnia odbywają się wieńczyny". Następnych dwu zdań: „Druchny wiją [...] do komory" w zachowanym rkp. Koźmianówny nie ma.

s.192 nr 176 — W rkp. Koźmianówny w 3 zwr. 2 w. : „Jakeś go wydać miała".

s.195 nr 186 — Tekst pieśni w rkp. Koźmianówny poprzedzony jest wyjaśnieniem: „Kiedy państwo m[łodzi] trzymają rózgę z marsz[ałkiem] wtenczas śpiewają nie jedną pieśń, bo śpiewają przez cały czas, oprócz kiedy targują o ziele, a te pieśni są następujące, czyli cały ciąg. Jest jedna pieśń śpiewana przez druchny: [tu tekst nr 186]".

s.198 **nr 192** — W rkp. Koźmianówny tylko 2 zwr. tekstu:

„Rozplataj bracie siostre, nie targaj,
dostaniesz za warkoczyk bity talar."

w. 8d. — W rkp. Koźmianówny: „Idzie potem panna młoda się ubierać, przy tym żadnych zwyczaj[ów] nie ma".

s.200 **w. 8g.** — W rkp. Koźmianówny po słowach: „dla niej wróżba" jest uwaga: „Szlub jak każden", oraz na k. 208 uzupełnienie: „Co zaś do powrotu p. m[łodej] do domu — nie wolno jej wrócić tylko do szlubu, po szlubie wolno już ile razy zechce".

s.211 **w. 10g.** — Opis wesela XIII opracował Kolberg prawdopodobnie na podstawie własnych notatek terenowych, zachowały się tylko jego zapisy terenowe kilku pieśni.

s.212 **nr 250** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", tu melodia i incipity 1 i 3 zwr. W zapisie melodii brak oznaczenia metrum, t. 7 jest powtórzeniem t. 3, w melodii 250 t. 7 z rkp. nie ma. Pełny tekst pieśni w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 3), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, tu w 3 zwr.: „rutka", „jak wdowiec", oraz 4 zwr.:

„Da, dzieci będą płakały,
lepsą my pierwsą mać miały.
Kupcie se, dzieci, kokoszkę,
wygrzebcie sobie nieboszczkę."

nr 251 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary". W rkp. metrum $\frac{3}{4}$; takty 7–8 w publikacji są błędnym rozwiązaniem rytmicznym zawartości t. 7 w rkp., któremu odpowiadają (w rkp. t. 7 w metrum 34: ósemka, ćwierćnuta, ósemka, ćwierćnuta, bez pauzy.) Pod melodią tekst tylko do słów: „pięknie nadobna".

s.213 **nr 258** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", nad melodią notatka: „weselna", pod mel. incipit: „Oj, prosili mnie". Melodia rozpisana w całości bez repetycji. Tekst zwr. 1-3 w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

s.214 **nr 259** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", tu melodia i incipit. Melodia na $\frac{3}{4}$ bez

oznaczenia metrum. Pełny tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8-9), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

s.226 **w. 7d.** — E. Chłopicki *Korespondencja z Lubelskiego* ... nr 40–41. Odesłania do *Ludu* i przypis na s. 232 uzupełnił Kolberg.

s.233 **nr 330** — W odsyłaczach winno być: w cz. II *Lubelskiego* nr 346 (nie 246) i w serii VI (*Krakowskie* cz. II) nr 38, nie 29.

s.247 **w. 1g.** — Pieśni i melodie nr 391, 392, 393, 399 i 400 opublikował Kolberg po raz pierwszy w artykule *Pieśni ludu weselne* w „Bibliotece Warszawskiej" w roku 1849, przedrukowanym w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67 cz. I, zob. tam pieśni nr 457, 458, [459], 490 i 492). Data „1850" podana nad pieśnią nr 387 wskazuje więc, że opis wesela XVII jest kompilacją własnych zapisów Kolberga sprzed r. 1849 (najprawdopodobniej z Osin z 1848 r.) oraz wykonanych lub otrzymanych w roku 1850. W czystopisie Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) pieśni nr 391–393 i 396 z lokalizacją: „Osiny".

nr 387 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) ta melodia z odmiennym tekstem, por. pieśń 7 w suplemencie.

nr 389 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 34) nad melodią tytuł „Marcia". Melodia liczy 10 t. bez powtórek; t. 10 zawiera 4 ćwierćnuty: h^1 c^2 g^1 c^2.

s.248 **nr 391** — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) bez fermaty w t. 8; tekst tylko 1 zwr.:

„O da, prosiemy, panie podczaszy,
o tę pannę młodą, prosiemy, prosiemy.
O da, niechże ją za cisowym stołem,
niechże ją widzimy, widzimy."

Por. nr 457 w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/I).

nr 392 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) t. 1–4 zapisane o kwintę wyżej, nad nimi dopisek ołówkiem: „z G-dur", w publikacji zapis prawidłowy. Pod mel. tylko 1 zwr. Por. nr 458 w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/I)

nr 393 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) tylko melodia w metrum $\frac{3}{4}$z notatką: „po uczcie skrzypek", w t. 1 po pierwszej nucie jest pauza szesnastkowa i szesnastka d^2. Por. nr [459] w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/I).

s.249 **nr 394** — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 34) ta pieśń z lokalizacją „Gończyce", tu zapis melodii 10–taktowy bez powtórek.

nr 395 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) melodia w tonacji o kwartę wyższej.

nr 396 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 2) pierwszą połowę t. 5 wypełnia triola.

nr 397 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 34, melodia ma niepełny t. 1, w którym jest tylko triola ósemkowa c^2 h^1 a^1 i ćwierćnuta g^1. Brak w rkp. uwagi nad melodią.

s.250 **nr 399** — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 34) melodia zapisana jest z podłożonym akompaniamentem na dwóch pięcioliniach w metrum $\frac{2}{4}$, stąd inny podział taktowy nałożony na tę samą melodię. Układ w rytmie polonezowym w publikacji jest bardziej adekwatny do typu melodii. Por. *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/I) nr 490.

nr 400 — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 34) melodia zapisana z akompaniamentem fortepianowym. Por. *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/I) nr 491.

Pieśni i dumy (s. 256–308)

s.253 **nr 403** — Ten tekst bez melodii także w rkp. Kolberga (teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 21) z lokalizacją ogólną: „Lublin", tu 6 zwr.:

„A siodmemum się już sama darowała,
bom się tylko w jednym najlepiej kochała."

s.255 **nr 408** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, syg. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu, pełny tekst w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 9) bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. W rkp. melodia ma metrum $\frac{3}{4}$(bez oznaczenia przy kluczu),

s.256 **nr 409** — W rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1308/I, k. 10, nr 78) w t. 2 druga nuta cis^2 zamiast d^2. Wersja z przygotowanym przez Kolberga akompaniamentem fortepianowym zob. nr 648 w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/II).

s.259 **nr 415** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 3203, k. 24), tu melodia

z incipitem tekstu, bez lokalizacji. Dwa dodane w publikacji takty z uwagą: „vel" są w rkp. zanotowane w t. 5–6 jako rozwiązanie wariantowe. Tekst por. nr 12 i 13 w suplemencie.

s.260 nr 416 — Pieśń także w zapisie terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), tu melodia i tekst z lokalizacją ogólną: „Lubartów". W rkp. mel. w metrum $\frac{3}{4}$ (bez oznaczenia przy kluczu), w tonacji o cały ton niższej (G–dur). W tekście 1 zwr. brak 2 w. , w 3 w. „dalej wszyscy, mam parę", ciąg dalszy, z licznymi lukami, brzmi:

„Żołnierza nie chcę o jednem oku,
bo żołnierz nosi szablę przy boku.
U zoł[nierza] cyste serce marsow[e],
a wnet on [...]
Szewcyka nie chcę, bo wodką zlany,
frak n[a] n[im] cysty, włos fryzow[any],
drobno skacze [...]
[...]
Pisarza nie [...]
bo mało jada [...]
[...]
to jegomość, to za wiele uczony,
jemu trzeba fanfaronki, nie żony.
M[...]"

s.262 nr 420 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 3203, k. 42), tu melodia z 1 zwr. tekstu, bez lokalizacji. W rkp. melodia bez oznaczenia metrum przy kluczu, w zapisie drobne różnice w pisowni (nieco inny podział na takty w t. 6–7 i w zakończeniu); nad nutą a^1 w t. 7 fermata; w t. 9 rkp. (odpowiadającym t. 10 w publikacji) ósemka g^1 i ćwierćnuta c^2 zamiast zawartości t. 10 melodii 420. Tekst w rkp. brzmi:

„Mego czosteńka (czosnek) sywa głowenka,
a scipióro się zieleni,
oj, powidz ze mi, serce dziewczy[no],
w czem ja pogardzony."

s.266 nr 428 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 3203, k. 30), tu melodia z incipitem tekstu, lokalizacji brak. Melodia w rkp. bez oznaczenia metrum, z licznymi poprawkami, zredagowana do druku w pieśni

428. W t. 1 rkp. są tylko dwie ósemki c^2 e^2, poprzedzone ósemkową pauzą.

s.270 **nr 435** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), tu melodia z fragmentami tekstu, lokalizacja ogólna „Zamość, Bortatycze". Melodia w rkp. w tonacji o cały ton wyższej (G–dur). W tekście 2 zwr. w 1 w. : „cztery mile pola"

s.271 **nr 437** — W rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1308/I, k. 13, nr 750) melodia w tonacji o cały ton wyższej. Wersja z przygotowanym przez Kolberga akompaniamentem fortepianowym zob. nr 623 w tomie *Pieśni i melodie ludowe* ... (DWOK T. 67/II), tam lokalizacja „Osiny pod Puławami".

nr 438 — W zapisie terenowym Kolberga (teka 3203, k. 29) melodia z incipitem: „W buben biją, skrzypce grają", z lokalizacją: „od Łęczny", w rkp. brak oznaczenia metrum.

s.274 **nr 443** — W rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1262, k. 31), będącym prawdopodobnie fragmentem brulionowej wersji cz. I *Lubelskiego*, w 1 zwr. pod 6 t.: „gołąbeczki", w 2 zwr. pod t. 5-6: „i gołąbek jej wyleciał".

nr 445 — Rękopis tekstu Hemplówny z melodią wpisaną przez Kolberga (teka 3203, k. 39), lokalizacji brak, nad tekstem notatka autorki zapisu: „na nutę »Koło łuha doroha«", skreślona przez Kolberga. Pieśń o tym incipicie publikowana jest w cz. II *Chełmskiego* nr 14 (DWOK T. 34). W zapisie melodii drobne różnice w notacji, m. in. w t. 3 zamiast e^2 jest d^2. W rkp. Hemplówny w 1 zwr.: "Siedem Jasiu koni masz"; w zwr. 7 znak zapytania po w. 2, nie 1; w zwr. 10 w. 1: „Trzeciąm dała"; w zwr. 11: „Czwartąm dała z lilją".

s.275 **nr 447** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją: „Lubartów". W rkp. melodia w metrum $\frac{3}{4}$ (bez oznaczenia przy kluczu); w notacji drobne różnice w t. 5, w którym jest fis^1 g^1 zamiast h^1 h^1, oraz w t. 3. W rkp. tekstu 1 zwr. pod 2 t.: "dziewcyco"; w 2 zwr. 3 w. : „sielązkami"; ciąg dalszy tekstu brzmi:

„3. A jak klęcys w kościele miło mi na cię,
klęcy was tam tak wiele prawie we złocie,
ty se mowis pacierze,
mię do ciebie chęć bierze,
d[ziewcyco moja].

4. A gdy wyjdzies z kościoła zarzucę okiem,
postąpię się z tobą serokim krokiem,
chcę się z tobą przywitać
o zdrowie zapyta[ć],
w jakiem zostajesz,
dziewcyco [moja]."

s.280 **nr 454** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), w rkp. melodia z pełnym tekstem. Melodia w tonacji o cały ton wyższej, w metrum $\frac{3}{4}$ (bez oznaczenia przy kluczu), bez repetycji, 14-taktowa. W zapisie nieistotne różnice w t. 4. Pełny tekst zob. nr 52 w suplemencie.

nr 455 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Zamość, Bortatycze". W rkp. zapis melodii w metrum $\frac{3}{4}$ (bez oznaczenia przy kluczu), w tonacji o cały ton wyższej. W rkp. 14 taktów (z repetycją t. 11–14), z których w druku Kolberg sporządził zapis refrenu (t. 11–18). Nad melodią w rkp. brak uwagi: „skrzypek". Inny zapis melodii w metrum $\frac{3}{4}$, poza tym identyczny z publikacją, w tece 11, sygn. 1176/13, k. 23. W tekście zapisu terenowego zwr. 1 w. 6 bez: „Zosiu", zwr. 5 w. 7: „niech znają, co to szelma", zwr. 6 w. 1–2: „Rzućże, Jasiu, żart na strone, a mnie za swoją żonę".

s.285 **w. 2-1d.** — Andrzej (Jędrzej) Rajczak (1808-1861), wirtuoz gry na trąbce, działał najpierw w Krakowie, od r. 1839 w Warszawie, grał w orkiestrze Teatru Wielkiego, później kierował własną orkietrą. Komponował i publikował muzykę taneczną, m. in. mazury na orkiestrę. Do przywołanego przez Kolberga utworu *Obertas z końca świata* nie udało się dotrzeć. Nie wiadomo więc, czy zanotowana przez Kolberga pod tym tytułem (dopisanym w rękopisie innym atramentem nad pięciolinią) melodia, opublikowana w suplemencie (nr 153), ma jakiś związek z utworem Rajczaka, będącym być może opracowaniem tej samej melodii ludowej.

s.288 **nr 470** — Por. nr 60 w suplemencie.

nr 471 — Rkp. Hemplówny (teka 3202, k. 38), tekst z melodią dopisaną przez Kolberga, bez lokalizacji, oraz zapis terenowy Kolberga (teka 3203, k. 41) , tu melodia i incipit tekstu z lokalizacją ogólną: „Tarnów". W rkp. na k. 38 melodia w tonacji o kwintę niższej z nieznacznymi różnicami rytmicznymi (rytm punktowany

w t. 2, 5 i 6) i w ornamentacji. Zapis melodii na k. 41 w metrum $\frac{2}{4}$, z odpowiednimi różnicami w rytmice, analogicznymi do pieśni 470 (por.). W rkp. Hemplówny w zwr. 1 w. 3: „tyj", nie: „téj" (dwa razy); zwr. 2 w. 2: „ono kawaliry", nie: „grzecne kawaliry", w. 3 i 4: „sia", nie: „się"; zwr. 4 w. 4: „nie może sie utulić"; zwr. 6:

„Jeżeli stary będzie spał
bodajże wón nie wstał,
a jeżeli mołody, slycznyj urody,
bodaj wón ozłociał."

s.295 **nr 482** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), melodia w tonacji o cały ton wyższej (G–dur), zob. nr 69 w suplemencie.

s.297 **nr 485** — Rękopis nieznanego autora (teka 3203, k. 45), tu melodia i tekst 1 zwr. z lokalizacją: „Orchówek". Melodia w tonacji o kwartę niższej, zapisana w 6 taktach.

nr 486 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 95) melodia w metrum $\frac{3}{4}$liczy 12 taktów, bez repetycji. Brak w niej 4-taktowej dogrywki, t. 10–13, są one zapisane na tejże karcie w melodii 96 z innym tekstem. Pieśń 486 jest więc kontaminacją dwóch różnych autografów. Por. nr 79 w suplemencie. W tekście zwr. 1 i 2 w. 4 : „przepiło sie, da, ni ma".

nr 488 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), z lokalizacją ogólną „Tatary" i melodią pominiętą w druku przez Kolberga (zob. nr 111 w suplemencie), tekst 3 zwr. także w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

s.298 **nr 489** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 241) melodia i tekst bez lokalizacji, z notatką: „pieśń". Melodia w metrum $\frac{3}{4}$, pod nią podpisana nieliczbowana trzecia zwrotka. Tekst zwr. 1 w. 3–4 w rkp.: „Oj, będę ja się prędko uwijała, da, na śniadanie obiad wydawała"; zwr. 2 w. 1: „Oj i wieczerzę", w. 2: „da i śniadanie"; zwr. nlb. w. 3–4: „oj, jeno dziewki mają, to mi pozycą".

s.301 **nr 494** — Por. nr 70 w suplemencie.

s.302 **nr 496** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1215, k. 4). Zapis ołówkowy na niewielkiej kartce, udartej u dołu (melodia częściowo uszkodzona). Nie wiadomo więc czy był pod nią tekst. Proweniencja: „Warsz[awa], Podlasie, Lubel[skie]".

nr 497 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 3203, k. 41), tu melodia i incipit tekstu, bez lokalizacji. W druku nad melodią błędnie: „Łęczycy", winno być: „Łęczny".

s.303 **nr 498** — Zob. nr 71 i 72 w suplemencie.

nr 499 — Zapis terenowy Kolberga (teka 3203, k. 41), tu melodia z 1-2 zwr. tekstu z lokalizacją ogólną: „Tarnów". Pełny tekst w zapisie Hemplówny (teka 3203, k. 38), z melodią wpisaną przez Kolberga. Melodię Kolberg w druku pominął, zob. nr 73 w suplemencie. W zapisie Hemplówny brak lokalizacji ponieważ górna część karty jest odcięta, brak również zwrotki 5, która była zapisana na odwrocie odciętego fragmentu. W rkp. Hemplówny w każdej zwrotce w 5 w.: „towarysze".

s.304 **nr 500** — W rkp. Kolberga (teka 42, sygn 1349, k. 20) w zapisie melodii brak fermat w t. 3 i 6, w zapisie tekstu także fragment 4 zwr.: „brat siwe koniki itd.".

s.306 **nr 503** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 45) melodia bez tekstu, liczy 18 taktów bez repetycji, w metrum $\frac{3}{4}$, w sześciu dodatkowych taktach powtórzony jest wariacyjnie materiał muzyczny poprzednich taktów. Nad melodią tytuł: „owczarz".

nr 504 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu. Zapis melodii z licznymi poprawkami, w metrum $\frac{3}{4}$(bez oznaczenia przy kluczu). Pełny tekst w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

s.307 **nr 508** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu. Melodia zapisana w metrum $\frac{3}{4}$(bez oznaczenia przy kluczu), w tonacji o cały ton wyższej, brak tytułu nad pięciolinią. Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6) bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, w tym zapisie 1 w. : „W polu oberek, oberek". Inny zapis melodii z tytułem: „owczarska" i prowenienc ją: „od Lublina (Tatary)" w rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 52), tu melodia także w metrum $\frac{3}{4}$i w tonacji o cały ton wyższej, tekst pod t. 3-4: „w polu oberek, oberek". W pieśni 508 w t. 6 przed nutą e^2 powinien być bemol.

s.308 **nr 511** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51)

z lokalizacją: „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu. Pełny tekst w zapisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 11), zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, tu w 1 zwr.: „toporkiem", „kijanką się opasywał, podpiroł się workiem", oraz zwr. 2:

„Na piecu miał studzieneńkę
czerpał wodę psetakiem,
grabiami ryby łapał,
słomianą miał fuzję,
strzelał wróble makiem."

nr 512 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 284), bez lokalizacji, melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o małą tercję niższej (A–dur). Zapis 8-taktowy, bez repetycji. W notacji nieznaczne różnice w t. 2 i 8. W tekście 1 w. : „Lulaj Stefciu spatki (spać)".

Przypisy (s. 309–326)

s.311 w. 3g. — Do cytowanych tu „Nowin" z 1883 r. nie udało się dotrzeć.

s.311 – 317 — Poza cytowanym na początku artykułem z „Nowin", podstawowym źródłem do zamieszczonego w tym przypisie wykazu była *Tabella miast, wsi, osad* ... wydana równocześnie z *Atlasem Królestwa Polskiego* Juliusza Kolberga (Warszawa 1827). Nazw geograficznych przytoczonych w tym przypisie nie włączono do indeksu geograficznego, ale zestawiono je w osobnym aneksie. Tam podano przynależność administracyjną poszczególnych miejscowości i prawidłowe brzmienie nazw zniekształconych w druku. Spisy nazw miejscowości (w innym układzie) zachowały się w rękopisie Kolberga (teka 3202 k.16–19). Zob. aneks I oraz wstęp.

s.316 w. 8g. — W zbiorach Kolberga zachowała się — nie wykorzystana przez niego — notatka Ciesielskiego, dotycząca stosunków wyznaniowych w pow. krasnostawskim (teka 2185, t. 1, k. 106–107, rkp. przysłany 25 maja 1866 r.). Znajduje się tu spis tych miejscowości z pow. krasnostawskiego, które były siedzibami parafii (poza Skierbieszowem), przy większości nazw notatka autora: „Rusinów nie ma", przy innych następujące: obok nazwy Krasnystaw: „Rusini mieszkają w Stężycy i cerkiew tamże drewniana", przy nazwie Łopiennik Lacki: „W Łopienniku Ruskim mieszkają Rusini i cer-

kiew tamże drewniana z sosnowych bali, jak w opisie, smętarz obwiedziony wałem sypanym z ziemi i rowem", przy nazwie Turobin: „W Tarnawie i Tokarach mieszkają Rusini do parafii Obrocz należacy".

s.317 w. 21g. — N..... *Krótki rys historyczno-statystyczny województwa lubelskiego* ... s. 522, 523, 528 i 544.

s.318 w. 1d. — [W. Dawid] W. D. *Korespondencja. Radecznica. Uroczystość* ...

s.319 w. 6-7g. — [M. M. Mioduszewski] *Dodatek do śpiewnika kościelnego* ... s. 531; [M. M. Mioduszewski] *Dodatek II i III do śpiewnika kościelnego* ... s. 846–856.

w. 19g. — N..... *Krótki rys historyczno-statystyczny województwa lubelskiego* ... s. 552.

w. 9d. — Do cytowanego przez Kolberga rocznika 1882 „Gazety Lubelskiej" nie dotarto.

s.320 w. 14g. — Na marginesie listu Ciesielskiego z 26 października 1865 r. (teka 2185, t. 1, k. 96) Kolberg zanotował: „baniok, baniak, duży pękaty garnek gliniany, żelaźniak, ditto żelazny".

s.321 w. 15d. — N..... *Krótki rys historyczno-statystyczny województwa lubelskiego* ... s. 561, 564.

s.322 w. 21g. — Cały tekst przypisu 10 do s. 100 pochodzi prawdopodobnie z notatek Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 21), przysłanych 26 października 1865 r. Zachowały się fragmenty od słów „Niechaj bandzie [nie: bundzie] Bogu chwała" na s. 323 do końca tekstu na s. 324, bez przypisu na s. 323 i wierszy 22–28 i 31 na s. 324.

s.324 w. 11d. do s.325 w. 5g. — Marcin z Urzędowa *Herbarz polski* ... s. 31–32. Tam teksty nie o dziewannie, a o bylicy i Dianie: „*Artemisia vallentina* [...] po polsku bylica. Ziele to wezwano od greckiego słowa Artemesia, od Artemis boginiej Diany. [...] Przeto one poganki święciły jej to ziele i gdy jej dzień święcono [...]". Dalej cytat zgodny z tekstem Marcina z Urzędowa, poza słowem „Dziewanny" w w. 2d., którego w źródle brak.

s.325 w. 6g. — Cytatu w *Herbarzu polskim* Marcina z Urzędowa nie odnaleziono.

w. 16g. — I. J. Hanusch *Die Wissenschaft des slawischen Mythus im weitesten* ...

w. 19d. — M. Stryjkowski *Kronika* ... s. 137; J. Kollár [nie Keller] *Národnie spievanky* ... T. 1, s. 48, tam cytowany przez Kolberga 4 wiersze wyżej tekst pieśni „Heja, Lele, Lele".

w. 14d. — Prawdopodobnie chodzi o pracę: A. S. Kayssarow *Versuch einer Slavischen Mythologie* ...

w. 6d. — I. J. Hanusch *Die Wiessenschaft des slawischen Mythus im weitesten* ...

w. 2d. — J. Kollár *Národnie spievanky* ... T. 1, s. 48, tam cytowany przez Kolberga tekst: „Sladké sú jabĺčka ".

s.326 **w. 3g.** — K. Szulc *Mythyczna historya polska i mythologia słowiańska* ...

w. 16g. — [F. Kowalski] *Legendy* ...

w. 18g. — J. G. von Hahn *Griechische und Albanesische Märchen* ...

w. 21g. — Do czasopisma „Morgen Post" z 5 stycznia 1879 r. nie dotarto.

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO „LUBELSKIEGO" CZ. II

Wstęp (s. III–V)

s.IV w. 10d — J. Gluziński *Włościanie polscy* . . .

ryc. przed s.1 — Litografia wykonana według akwareli W. Gersona, zob. list Kolberga do firmy J. H. G. Rau z 26 czerwca 1882 r. (*Korespondencja O. Kolberga*, cz. II, DWOK T. 65, s. 674).

Pieśni dworskie (s. 1–6)

s.1 nr 3 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną: „Lubartów", tu w. 1: „Na rownej łące" oraz 2 zwr.:

„Jeśli ja długo żyć będę, na tej murawie usiędę.
mówi, rachując kukanie, Blisko do sta rachowała,
dopoki to nie ustanie kuk[awka] zawsze k[ukała . . .]".

s.2 nr 4 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 43, sygn. 1352, k. 16) bez lokalizacji. W rkp. melodia w metrum $\frac{3}{4}$ i w tonacji o małą tercję niższej (D-dur), tekst zwr. 5 w. 2: „teraz pasterz z dala, z dala", w. 4: „dawne pieśnie".

s.3 nr 6 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 114) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 1 przed nutą f jest krzyżyk.

nr 7 — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6) bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach.

s.4 nr 8 — Tekst por. nr 117 w suplemencie.

nr 9 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 300) melodia

bez tekstu i tytułu , w metrum $\frac{3}{4}$, zawiera 12 t. bez volt i repetycji i bez dwu ostatnich taktów. Takt 12 różni się treścią. Po t. 12 dwa dodane takty z uwagą „lub": 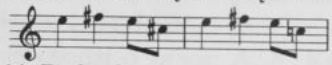

Są to zapewne warianty t. 10 i 11. Pod t. 3 uwaga: „*f* lub *fis*". Zob. też uwagę o tej pieśni w *Odpowiedzi Kolberga na recenzję Biegeleisena*, w tomie *Studia, rozprawy i artykuły* (DWOK T. 63) s. 403.

s.5 **nr 11** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 335) melodia bez tekstu i bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia ma 16 t. bez powtórzeń, wykazuje drobne różnice w notacji. W t. 8 zamiast nut odpowiadających drugiej wersji t. 4 (w publikacji) są dwie nuty c^2, podobnie w ostatnim takcie, gdzie są nuty a^1 g^1 (ćwierćnuta i półnuta).

nr 12 — W rkp. Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 88), bez melodii i bez lokalizacji, inna kolejność zwrotek (1, 2, 5, 4, 3) i różnice w tekście: zwr. 1 w. 6 w rkp.: „pompatyczne me sentymenta"; zwr. 2 w. 2–3: „prędzej by skała skruszyć się dała"; zwr. 3 w. 4: „Przecież mają chwile"; zwr. 4 w. 3-4: „tyś twardsza nad głazy, mówię ci sto razy"; zwr. 5 w. 1: „Wszakże i turkawki". Por. nr 116 w suplemencie.

nr 13 — Pierwodruk w artykule Kolberga *Sitarze biłgorajscy*...

Pieśni dziadowskie. Legendy (s. 6–15)

s.6 **nr 14** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 1) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj", tu tekst zwr. 1-10 z następującymi różnicami: zwr. 4 w. 1 w rkp.: „Siustajże se"; zwr. 5 w. 1: „A któż tyż tam tupie, siusta, po moim to grobie", „siusta" dopisane później; zwr. 6 w. 2: „twoje dzieciąteńko", w. 4: „boć mi"; zwr. 10 tylko w. 1-4, a po nich odmienny tekst z kilkoma lukami:

„A moja mateńko [...]
A idź że [...]
niech ci głowiczkę wymyje.
A jak ci mnie myje,
nakręca mi szyje,
a jak mi czesze,
mam po głowie plesze,
a jak koszulkę wałkuje,
po plecach mnie bije."

s.7 **nr 15** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 3203, k. 42), melodia z 1 zwr. tekstu, bez lokalizacji. W rkp. melodia bez oznaczenia metrum. W druku pod mel. błędnie: „zialenią się" zamiast: „zielenią się".

s.8 **nr 16** — W zachowanym fragmencie rkp. Kolberga (teka 8, sygn. 1159, k. 74) melodia w tonacji o cały ton wyższej; w tekście zwr. 1 w. 2: „na tamtym świecie".

s.11 **nr 19** — W rkp. Kolberga (teka 8, sygn. 1163, k. 230) melodia z lokalizacją „Puławy" i fragmentami tekstu: „Polska korono, srogo oświeciła, ty słow tych bezecnych dosyć nasłuchała". Melodia w rkp. w tonacji o cały ton niższej, z drobnymi różnicami w notacji t. 6. Zapis przygotowany do wpisania akompaniamentu fortepianowego.

s.12 **nr 20** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 1) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj". W zapisie melodii różnice w przebiegu metrorytmicznym: notacja metryczna niekonsekwentna (przemieszanie trójmiaru z dwumiarem). Kolberg uporządkował zapis do druku w metrum $\frac{2}{4}$. W tekście różnice w stosunku do druku: zwr. 2 w. 2: „lat swoich", w. 3: „jak się na świat"; zwr. 3 w. 4: „mnie wspominaj"; zwr. 4 w. 1: „dopuszczę ja na ciebie"; zwr. 5 w. 1: „Dopuszczę ja na ciebie", w. 3: „pomoże ci"; zwr. 6 w. 3: „będą cię ludzie szarpali"; zwr. 8 w. 3: „Jezus"; zwr. 9 w. 1: „Będziemy", w. 3: „będziemy od piekła uwolnieni".

nr 21 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 1) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj". W zapisie melodii taktom 1-8 publikacji odpowiada w rkp. notacja ametryczna, będąca zapewne efektem śpiewu swobodnego, bez rygoru metrycznego (rubato). Kolberg zredagował ów zapis w metrum $\frac{3}{4}$, choć nie bezbłędnie. W tekście następujące różnice w stosunku do druku: zwr. 1 w. 3–4: „tyś pani całego świata, ty jesteś i księżną"; zwr. 2 w. 3–5: „Obrono nasza niezwyciężona, prosiemy Cię"; zwr. 3 tylko fragment: „Zastaw temu zbawieniu"; zwr. 7 w. 2: „ktoż Cię prosi"; zwr. 8 w. 2: „prosimyż Cię, Panie ". Zob. też nr 112 w suplemencie.

s.13 **nr 22** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 1) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj". W rkp. zapis melodii pełny, ośmiotaktowy; w t. 2 są fermaty nad 3 i 4 nutą. W zapisie tekstu w zwr. 9–11 luki oraz następujące różnice w stosunku do druku: zwr. 4 w. 3: „na siedem lat skrzynię schował"; zwr. 5 w. 1: „Nawiedził" (nie: „nawidził"); zwr. 7 w. 2: „kryjesz siebie"; zwr. 9 w. 4:

„gdzie ja będę miała bożą wolę".

s.15 **nr 24** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 1) z lokalizacją ogólną „Janów, Lublin, Goraj". W zapisie melodii nieznaczne odchylenia w notacji rytmu — zamiast fermat w t. 8 i 12 są synkopy. W zapisie tekstu inna kolejność zwrotek: 1–4, 6, 7, 5 i ponownie 7, brak w 1 zwr. wierszy 3–4, w 2 zwr. wierszy 1–2, po 4 zwr. tekst:

„Święty Onufry, proszę i ja ciebie,
by moja dusza zostawała w niebie
i łaćwo trafić do nieba,
tylko mu służyć potrzeba."

W zwr. 6 w. 4 w rkp.: „twarzy Chrystusa poznanie". Odesłanie do zbioru M. M. Mioduszewskiego dotyczy *Dodatku do śpiewnika kościelnego.*

Śpiewki i tańce (s. 16–64)

s.16 **nr 25** — Tekst por. nr 94 w suplemencie.

nr 26 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 92) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, rozpisana w 8 taktach bez powtórzeń; tekst 2 w. : „Da, jutro nie będziemy (hulać)". Na tej samej karcie (jako nr 96) powtórny zapis z lokalizacją „od Lubartowa (Zawieprzyce)".

nr 27 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 30) z proweniencją: „od Lubartowa" melodia w metrum $\frac{3}{4}$, rozpisana w 8 taktach bez powtórzeń; w notacji następnika drobne różnice w t. 6 i 7.

nr 28 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 262) melodia w metrum $\frac{3}{4}$z dogrywką, bez tekstu, por. nr 251 w suplemencie. Tekst por. nr 31 i 32 tamże.

nr 29 — W erracie Kolberga: „w t. 4 jest *f*, ma być *f* lub *fis*". Melodia por. nr 252 w suplemencie.

s.17 **nr 30** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 260) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w 8 taktach bez repetycji. Tekst na tej samej karcie (nr 265) z inną melodią, zob. nr 38 w suplemencie.

nr 31 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 270) bez lokalizacji. Melodia zob. przypis do melodii nr 280 w suplemencie.

Tekst w zwr. 1 w. 1: „Oj, dziedzic ją podnosi" z nadpisanym przez Kolberga: „Jasio", tak samo w zwr. 4 w. 3.

nr 32 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 91) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji G-dur, zapisana w 8 taktach, z nieznacznymi różnicami w notacji. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8) bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, w tym zapisie w 1 w. : „cy mi się", zapewne omyłkowo.

nr 33 — Tekst por. nr 103 w suplemencie.

s.18 **nr 34** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 8) melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji A-dur. W innym zapisie pieśni (teka 33, sygn. 1305, k. 51, nr 198) melodia w tonacji B-dur, w metrum $\frac{3}{4}$. Ponadto zapis tekstu bez melodii, rkp. Kolberga (teka 16, sygn. 1209, k. 3, nr 26) z lokalizacją ogólną: „Osiny", nad tekstem notatka: „ob[erek]", w zwr. 2 w. 2: „boć to".

s.18 **nr 35** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu, pełny tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8), prawdopodobnie zanotowany w Tatarach. W czystopisie Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 54) melodia w metrum $\frac{3}{4}$. W obu zapisach tekstu w zwr. 2 w. 2: „da, ni zadnej uciechy".

nr 37 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 78) melodia ma 21 t. bez repetycji, oraz przedtakt wypełniony sekstą e^1 c^2 o wartości półnuty z kropką. Od t. 11 do końca wszystkie nuty g^1 zanotowane są jako kwarta z dodanym d^1. Wskazuje to na zapis gry na skrzypcach.

s.19 **nr 38** — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 362) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, rozpisana w 10 taktach, bez repetycji. W t. 2, 3 i 4 nad pierwszą nutą mordenty. W erracie Kolberga: „t. 1 — pierwsze trzy nuty mają być trójką [triolą] dwa razy wiąz[aną]".

nr 39 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 227) zapis melodii w metrum $\frac{3}{4}$, 24–taktowy, bez powtórzeń. Takty 12 i 24 różnią się od t. 8 w publikacji, którego są odpowiednikiem:

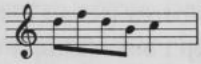

s.20 **nr 41** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 324), z proweniencją: „od Łęcznej, Biskupic", melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w 10

taktach, bez powtórek, z drobnymi różnicami w notacji.

nr 42 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 223) tekst zapisany jako 2 zwr. pieśni nr 135 w cz. II *Lubelskiego*.

nr 43 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 328) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w ośmiu taktach; w t. 6–8 drobne różnice w figuracji.

nr 44 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 329) melodia w metrum $\frac{3}{4}$ ma 9 taktów (t. 2 jest powtórzony). Tekst por. nr 122 suplemencie.

nr 45 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 75) pieśń z lokalizacją: „od Lubartowa, Firleja". Tu melodia w metrum $\frac{3}{4}$i w zapisie ośmiotaktowym. Replika zapisu, z lokalizacją: „od Lublina", w tece 5, sygn. 1137/I, k. 24.

s.21 **nr 46** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 65) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 7 i 8 różnice w notacji:

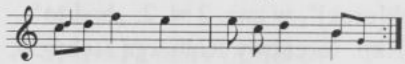

Drugi zapis melodii z innym tekstem na tej samej karcie nr 72.

nr 47 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 323) melodia ośmiotaktowa, bez powtórki, w metrum $\frac{3}{4}$.

nr 48 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 83) melodia bez tekstu z lokalizacją :„od Czemiernik", w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst por. nr 11 w suplemencie.

nr 49 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 297) melodia bez tekstu i bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst w innym rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 217) z lokalizacją: „od Zamościa (Wielącza)" jako cd. pieśni opublikowanej w cz. II *Lubelskiego* nr 128, w tym zapisie w zwr. 2 w. 1 i 3: „ja se", nie: „ja sobie".

s.22 **nr 50** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 306) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$ z drobnymi różnicami w notacji ozdobników. W innym rkp. Kolberga (teka 5, sygn. 1137/I, k. 21), z melodią i lokalizacją jak w druku, w ostatnim wierszu: „bo ja jesce nie twój". Tekst por. nr 55 w suplemencie.

nr 51 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 310) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w ośmiu taktach bez repetycji, w metrum $\frac{3}{4}$. W zapisie nieistotne różnice w t. 1–3. Tekst por. nr 50 i 53 w suplemencie.

nr 52 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 307) melodia w ośmiu taktach, w metrum $\frac{3}{4}$. W notacji drobne różnice w figuracji w t. 4, 5, 7 i 8.

nr 53 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 293) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, z drobnymi różnicami w notacji. Tekst por. nr 59 w suplemencie.

s.23 **nr 55** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 98) melodia ośmiotaktowa w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 1 i 5 jest triola i dwie ćwierćnuty e^2 c^2, poza tym nieco inna figuracja w t. 2 i 6.

nr 56 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 345) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, ośmiotaktowa. Tekst por. nr 23 i 24 w suplemencie.

nr 57 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 332) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w ośmiu taktach, z nieznaczną różnicą w notacji t. 7.

s.24 **nr 58** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 51) melodia bez proweniencji i bez tekstu, ośmiotaktowy zapis w metrum $\frac{3}{4}$, różniący się jedynie w t. 3 , który jest identyczny z t. 2 w pieśni nr 59 w cz. II *Lubelskiego*. Rkp. terenowy Kolberga w tece 36, sygn. 1320, k. 51.

nr 59 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 24) melodia ośmiotaktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, z minimalnymi różnicami w notacji. W zapisie tekstu przestawiona kolejność zwrotek oraz w zwr. 1 w. 3: „kto inny", w. 4: „podarunki" poprawione na: „podarunek".

nr 60 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 17) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, zbudowana z dwukrotnego powtórzenia t. 1–4, z półnutą g^1 w t. 8. Brak w niej następnika, czyli t. 5–8 melodii nr 60. Tekst por. nr 63 w suplemencie.

s.25 **nr 61** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 36) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w 8 taktach, w tonacji o cały ton wyższej (G–dur).

nr 62 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), tu melodia z incipitem tekstu i z lokalizacją ogólną „Tatary", tekst zwr. 2–4 w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 10), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Ponadto melodia z 1 i 2 zwr. tekstu w rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 106), tekst zwr. 3 i 4 tamże (nr 107) podpisany pod melodią

publikowaną w suplemencie nr 80. W zapisie nieznanego autora w 2 zwr. 3 w. : „połkę", „gorzołkę". Tekst 1 zwr. por. nr 55 w suplemencie.

nr 63 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 126), z lokalizacją „od Lublina", melodia ma 8 taktów w metrum $\frac{3}{4}$, z drobną różnicą w t. 6 (t. 6 w druku), brak w tym zapisie instrumentalnej dogrywki. W tekście zwr. 3 w. 1: „Oj, cyje to i konie". Inny zapis melodii bez tekstu, 12-taktowy (z dogrywką) w tece 3203, k. 36, nr 179.

s.26 **nr 65** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 127) melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, bez tekstu. W ostatnim takcie przedostatnia nuta f^1. Tekst 1-2 zwr. w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 10), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach.

nr 66 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 18) melodia odpowiada trzem zapisom: takty 1–4 w rkp. są zapisane jako nr 23, w ośmiu taktach, w metrum $\frac{3}{4}$, takty 5–8 (z tekstem) są na tej samej karcie jako nr 25, bez tekstu, w ośmiu taktach, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej (A–dur), dogrywka, t. 9–14, tamże jako nr 29, również w metrum $\frac{3}{4}$, w ośmiu taktach, w tonacji A–dur, tu nad melodią notatka: „weselny" i „od Puław". W innym rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1649) zapis bez tekstu, niedokończony (7 taktów i jedna nuta t. 8 części środkowej pieśni 66).

nr 67 — Por. nr 67 w suplemencie.

s.27 **nr 68** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 119) z lokalizacją: „od Lublina, Markuszowa", melodia 12-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, bez fermat w t. 1 i 2.

nr 69 — Por. nr 101 w suplemencie.

nr 70 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51) z lokalizacją ogólną „Tatary", tu melodia z incipitem tekstu, pełny tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 10) bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach. Melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej (G-dur). W zapisie nieznanego autora w 4 w. : „ślepo dziewka", w czystopisie Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 15, nr 108) „ślepa dziwka". Melodia w zapisie z teki 17 jak w rkp. terenowym.

nr 71 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 37) melo-

dia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji z trzema bemolami (o pół tonu niższej). W t. 3 nieznaczne różnice wynikające z niedokładności transpozycji. Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 10), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, tu: „wzdychać" poprawione przez Kolberga na: „wyzdychać".

s.28 **nr 72** — Por. nr 34 w suplemencie.

nr 73 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 3, nr 64) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w 8 taktach. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

nr 74 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 9) melodia bez tekstu, w 8 taktach, w metrum $\frac{3}{4}$. Taki sam zapis w tece 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1633. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 11), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

nr 75 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 130) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, zapis 8-taktowy. W tekście zwr. 1 w. 2: „wiȯanka nie dȯam", w zwr. 2 w. 2: „da, będe wiȯanek trzymać", w zwr. 3 w. 2: „da, będe wianek ściskać".

nr 76 — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 9), bez lokalizacji, zapisany prawdopodobnie w Tatarach.

s.29 **nr 77** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 131) melodia 12-taktowa: t. 1–4 bez tekstu, 5–12 z podpisanym tekstem, w metrum $\frac{3}{4}$. W tekście po „hasa" notatka: „tańczy".

nr 78 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 18) pieśń ta zanotowana jest jako dwa odrębne utwory: mel. 32, bez tekstu, z proweniencją: „od Lubartowa", 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, odpowiada t. 1–4 pieśni 78, natomiast mel. 31 na tej karcie, z proweniencją: „od Kazimierza" (przekreślona została pod tym proweniencja: „od Lubartowa"), w metrum $\frac{3}{4}$, odpowiada dogrywce skrzypcowej tejże pieśni. Dwa inne rkp. Kolberga bez tekstu w tece 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1632, z dogrywką instrumentalną, oraz nr 1634 tamże, w metrum $\frac{3}{4}$, 10-taktowy, w tonacji A-dur. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 9), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach, w tym zapisie w zwr. 2 w. 2: „ja ci garka podaruję".

nr 79 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 41) melodia bez tekstu i bez proweniencji, ma 10 taktów, w metrum $\frac{3}{4}$. Dodane są dwa takty: po t. 6 powtórzony jest t. 5, po nim takt nie mający w publikacji odpowiednika: 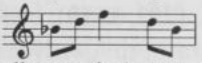

Drugi zapis melodii w rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1668) w tonacji o cały ton wyższej. Tekst por. nr 108 w suplemencie.

s.30 **nr 80** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 33) melodia bez tekstu, w zapisie 8-taktowym, w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst odnotowany przez Kolberga na wolnym miejscu wśród zapisów nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 7). W innym rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1656) melodia jak w zapisie z teki 17.

nr 81 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 93a) melodia bez tekstu z lokalizacją: „od Lublina", takty 1 i 2, w publikacji z repetycją, są w rkp. rozpisane jako t. 3–4, ponadto drobne różnice w notacji ostatniego taktu.

nr 82 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 86) melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, z nieznacznymi różnicami w notacji t. 1, 3 i 8. Tekst por. nr 90 w suplemencie.

nr 83 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 84) melodia z lokalizacją: „od Miechowa", ośmiotaktowa, w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 1 i 2 przed nutą *f* jest krzyżyk, a nad nią kasownik. Tekst por. nr 64 w suplemencie.

s.31 **nr 84** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 68 i 69) z lokalizacją: „od Lublina", melodia zanotowana jako dwa odrębne utwory. Pierwsza melodia z tekstem ma w rkp. 8 taktów w metrum $\frac{3}{4}$, druga, bez tekstu, również ośmiotaktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, jest zapisana w tonacji o kwartę wyższej (C–dur). W rkp. drobne różnice w t. 2 mel. nr 68 w rkp. Tekst por. nr 98 w suplemencie.

nr 85 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 36, nr 185) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o kwartę niższej (C–dur). Po 2 zwr. zapisane jako ciąg dalszy teksty opublikowane w cz. II *Lubelskiego* nr 88 i 144.

nr 86 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 38) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$. Drobne różnice w notacji t. 2 i 3. Inny zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1662. Pieśń zanotowana także w rkp. terenowym Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), z lokalizacją

ogólną „Tatary", tu pod melodią tylko incipit tekstu, pełny tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 10), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach, w tym zapisie w 1 zwr. 4 w. : „bo ma worek pełny", w 2 zwr. 2 w. : „spodoba".

s.32 **nr 87** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 42) melodia bez proweniencji i bez tekstu, 12–taktowa, bez repetycji, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej. Drugi zapis melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1664. Tekst por. nr 92 w suplemencie.

nr 88 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 36, nr 185), z lokalizacją „od Bychawy (Gałęzów)", ten tekst jako 3 zwr. pod melodią opublikowaną jako nr 85 w cz. II *Lubelskiego*.

nr 89 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 124) melodia bez tytułu, w metrum $\frac{3}{4}$, składa się z 20 taktów bez repetycji. Poprzednik zapisany jest trzykrotnie (t. 1–12), następnik ośmiotaktowy różni się w t. 13–15: w t. 13 są trzy ćwierćnuty d^2 d^2 f^2, w t. 14 i 15 różnice nieistotne.

nr 90 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 164) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, ma 16 t. bez repetycji; w t. 7, 8 i 15 drobne różnice w notacji. W t. 8 są dwie ćwierćnuty g^1 i pauza.

s.33 **nr 91** — Por. nr 50 w suplemencie.

nr 92 — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach. Mel. por. nr 241 w suplemencie.

nr 93 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 173) melodia bez tekstu, 12-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 2, 3, 5 i 10 nieznaczne różnice w notacji. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

s.34 **nr 94** — Melodia por. nr 338 w suplemencie. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 7), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach.

nr 95 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 175) melodia bez proweniencji i bez tekstu, składa się z 24 t. w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji C–dur. Pod t. 8 uwaga: „fine", t. 19–24 są dokładnym powtórzeniem t. 1–6.

nr 96 — Por. nr 314 w suplemencie.

nr 97 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 176)

zapis melodii zawiera 12-taktową dogrywkę, nie uwzględnioną w publikacji. Zob. nr 324 w suplemencie. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 6), bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

nr 98 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 14, nr 177) melodia bez proweniencji i bez tekstu, 12-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, z drobnymi różnicami w notacji. Tekst zanotowany przez Kolberga (tamże k. 10, nr 240) z inną melodią, zob. nr 91 w suplemencie.

s.35 **nr 99** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 244) melodia bez tekstu i bez proweniencji, liczy 20 taktów, w metrum $\frac{3}{4}$, w tym 12 taktów dogrywki, nie uwzględnionej w druku. Takty 9–20 zob. nr 253 w suplemencie.

nr 100 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 243) melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$; w w. 2 tekst: „jak w organy".

nr 101 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn, 1216, k. 11, nr 248) melodia bez proweniencji i bez tekstu, pełen zapis 16-taktowy w metrum $\frac{3}{4}$, z nieznacznymi różnicami w notacji.

nr 102 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 249) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, 16-taktowa (dwukrotnie powtórzona). Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 11), bez lokalizacji, prawdopodobnie zapisany w Tatarach, tu w 1 zwr. „Zielona dąbrowa, woda jest gorzało".

nr 103 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 271) melodia ośmiotaktowa, w metrum $\frac{3}{4}$ oraz ośmiotaktowa dogrywka w tonacji o kwartę wyższej, w druku pominięta. Zob. nr 310 w suplemencie.

s.36 **nr 104** — Melodia por. nr 276 w suplemencie, tekst por. nr 68 tamże.

nr 105 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 273), bez lokal., melodia ma 8 taktów i metrum $\frac{3}{4}$, w notacji małe różnice. Tekst w zwr. 2 w. 2–3: „o mnie, o ładnego, da, choć ja sobie ładny".

nr 106 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 281) melodia bez tekstu i bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji G-dur, ośmiotaktowa. Według rkp. w t. 2 i 3 w publikacji powinny być znaki repetycji. Według erraty Kolberga w t. 4 zamiast krzyżyka ma być kasownik. Zapis tekstu tamże (k. 13, nr 285) z inną melodią, zob. nr 48 w suplemencie.

nr 107 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 282) melodia bez tekstu w pełnym 8-taktowym zapisie, w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 6 oprócz trzech nut a^1 są wariantowo zapisane trzy nuty d^1. Tekst por. nr 78 w suplemencie.

s.37 **nr 108** — Dogrywka tej pieśni (t. 5-8) w rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 251) bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$, w 16 taktach, powtarzających z drobnymi odchyleniami całą melodię pieśni 108 dwa razy (cztery razy 4 takty dogrywki). Pod 1 taktem w druku błędnie: „całam" zamiast „dałam". Por. nr 81 w suplemencie.

nr 109 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 304) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w zapisie ośmiotaktowym. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 4) bez lokalizacji, zanotowany prawdopodobnie w Tatarach.

nr 110 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 256) melodia bez tekstu, w tonacji o cały ton wyższej, w metrum $\frac{3}{4}$, ośmiotaktowa. W notacji drobne różnice.

nr 111 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 13, nr 274) melodia bez proweniencji i bez tekstu, ma 12 taktów, w metrum $\frac{3}{4}$, pierwsza fraza zapisana dwukrotnie (t. 1–8). Ostatnie nuty w t. 4 i 8 odwrotnie punktowane. W t. 1 dwie nuty g^1 zamiast d^2, w t. 10 ostatnia nuta f^2. Tekst zapisany tamże (k. 13, nr 275) z inną melodią, zob. nr 58 w suplemencie.

s.38 **nr 112** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 305) z lokalizacją: „od Biskupic (Chojno)", melodia w tonacji o cały ton wyższej (G–dur), w metrum $\frac{3}{4}$.

nr 113 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 12, nr 258) melodia bez tekstu z proweniencją: „Tarnogóra", pełen zapis 16-taktowy, metrum $\frac{3}{4}$. Tekst por. nr 46 w suplemencie.

s.39 **nr 114** — Tekst w rękopisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 4–5), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach, tu jako cztery odrębne przyśpiewki.

nr 115 — Tekst por. nr 39 w suplemencie.

nr 116 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 36, nr 180) melodia bez proweniencji i bez tekstu, zapisana w 12 taktach, w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 9 i 10 wariacyjne różnice w figuracji. Tekst także w rękopisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 4), bez lokalizacji, prawdopodobnie zapisany w Tatarach, tu w zwr. 1 w. 3: „mnie wydała".

s.40 nr 117 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 221) tekst z inną melodią, opublikowaną przez Kolberga jako nr 133 w cz. II *Lubelskiego*.

nr 118 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 11, nr 255), bez proweniencji, melodia liczy 24 t. w metrum $\frac{3}{4}$, z repetycjami t. 17–20 i 21–24, t. 14–16 są identyczne z taktami 6–8. Takty 1–16 rkp. odpowiadają t. 1–12 skróconej wersji publikowanej, gdzie t. 9–12 są objęte repetycją. Takty 8–13 rękopisu różnią się od odpowiadających im taktów w druku, co pokazuje poniższy przykład nutowy:

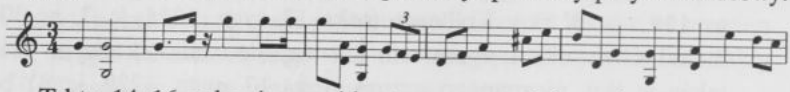

Takty 14–16 rękopisu są identyczne z t. 6–8 w druku, t. 13–14 (z repetycją) z wersji publikowanej są w rękopisie rozpisane jako t. 17–20, podobnie jak dwa ostatnie w druku (w rękopisie takty 21–24). W rękopisie brak oznaczenia „fine" w t. 8.

s.41 nr 119 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 231 i 232), bez proweniencji, mel. nr 231 (odpowiadająca t. 1–4 w publikacji) bez tekstu, zawiera 17 taktów, z czego t. 9–16 są instrumentalnym wariantem t. 1–8. Takt 17 oraz cała melodia nr 232 (odpowiadająca t. 5–8 w publikacji), zawierająca 15 t., są wariantem instrumentalnej dogrywki pieśni 119. Tekst por. nr 102 w suplemencie.

nr 120 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 233) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w zapisie ośmiotaktowym, w metrum $\frac{3}{4}$, z nieznacznymi różnicami w notacji. W ostatnim t. środkowa nuta e^2 (nie a^1). Tekst por. nr 43 w suplemencie.

s.42 nr 121 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 239) zapis melodii bez proweniencji, 8-taktowy, w metrum $\frac{3}{4}$. W tekście zwr. 1 w. 4: „da w doma"; zwr. 2 w. 1: „Ej, zostawiła ja se".

nr 122 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 234) melodia bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$, zawiera 18 t. bez repetycji, w tym dwa dodane, opuszczone w druku: t. 1 i 6, zawierające tylko kwintę g^1 d^2 (półnuta z kropką) z fermatą. W t. 2 i 4 nad pierwszą nutą znak trylu. W t. 7 zamiast tercji jest seksta e^1 c^2. W t. 16 jest rozłożony trójdźwięk g^1 h^1 d^2 h^1 zamiast f^1 a^1 c^2 a^2, w ostatnim takcie zamiast f^1 a^1 jest półnuta g^1 ze znakiem trylu.

nr 123 — Por. nr 152 w suplemencie.

s.43 **nr 124** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 235) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, 12-taktowa, bez powtórek. W t. 8 i 10 nieznaczne różnice w figuracji. Tekst por. nr 15 w suplemencie.

nr 125 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 9 nr 198) melodia w tonacji A-dur, w metrum $\frac{3}{4}$; ośmiotaktowa melodia odpowiada t. 1–4 publikacji. Ponadto są dopisane 2 t. wariantu taktów 7–8, brak natomiast 4-taktowej dogrywki. Nad melodią uwaga Kolberga: „przy żniwie, tłoka (przygrywają na skrzypcach i bębenku)".

nr 126 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 200) melodia liczy 8 taktów bez dogrywki, w metrum $\frac{3}{4}$. Pod t. 2 w rkp.: „Miemiec".

s.44 **nr 127** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 206) z proweniencją „od Szczebrzeszyna (Radecznica)", melodia ma 16 taktów bez powtórzeń, w metrum $\frac{3}{4}$. Różnica notacji w t. 1, gdzie jest *cis*² *e*² zamiast *c*² *h*¹ oraz w t. 2, gdzie jest *c*² *a*¹ *cis*² *e*² zamiast nut w publikacji. W rkp. ostatni takt:

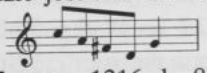

nr 128 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 217) melodia ma 18 taktów z dogrywką, bez powtórzeń, w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 14 i 16 nad nutą *c*² są mordenty. Na końcu melodii dwa takty dodane:

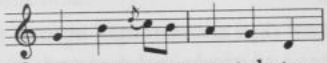

W rkp. po 2 zwr. zanotowany tekst opublikowany w cz. II *Lubelskiego* jako nr 49.

nr 129 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 207) melodia 16-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, opublikowana w wersji skróconej, bez dogrywki. Zob. nr 110 w suplemencie.

s.45 **nr 130** — Por. nr 36 w suplemencie.

nr 131 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 9, nr 208), z lokalizacją „od Szczebrzeszyna (Radecznica)", melodia w metrum $\frac{3}{4}$, z minimalnymi różnicami w notacji, tekst pod t. 7–8: „ni fartuska podnosić".

nr 132 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 211) melodia 10-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, różni się budową: t. 6 i 7 są powtórzone jako t. 8 i 9, brak natomiast dwóch taktów kończących melodię 132 w publikacji.

s.46 **nr 133** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 220) melodia 16-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, t. 9–16 powtórzone bez słów jako dogrywka instrumentalna, z nieznacznymi zmianami wariacyjnymi w figuracji. W tekście zwr. 2 w. 1 wyjaśnienie: „pół [staja]", w. 2: „tak mu baba ustała".

nr 134 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 222) melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej. W erracie Kolberga: „t. 3 — *d b* raz wiązane mają być dwa razy wiązane".

nr 135 — Nad melodią winno być „od Frampola". W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 223), z lokalizacją „od Frampola, Goraja," melodia 16-taktowa: 8 t. z tekstem, 8 t. dogrywki instrumentalnej, w metrum $\frac{3}{4}$. Jako 2 zwr. w rkp. wpisany tekst opublikowany w cz. II *Lubelskiego* nr 42.

nr 136 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 225), melodia w metrum $\frac{3}{4}$, zapis 10-taktowy bez powtórek, tekst pod 2 taktem „z pierami".

s.47 **nr 137** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 314) melodia w metrum $\frac{3}{4}$, 12-taktowa z powtórzonym następnikiem, z nieznacznymi różnicami w ornamentyce. Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 5), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach.

nr 138 — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 5), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach. Mel. zob. wariant instrumentalny nr 227 w suplemencie.

nr 139 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 6, nr 320) melodia bez proweniencji i bez tekstu, 10-taktowa bez repetycji, w metrum $\frac{3}{4}$.

nr 140 — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 4), bez lokalizacji, prawdopodobnie zapisany w Tatarach. Zob. nr 326 w suplemencie.

s.48 **nr 141** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 7, nr 290), z lokalizacją „od Puchaczowa (Nadrybie)", melodia 8-taktowa, w metrum $\frac{3}{4}$ z nieistotnymi różnicami w notacji. W tekście zwr. 4 w. 3 obok: „wiana" wyjaśnienie: „była sierotą".

nr 142 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4 nr 339) bez proweniencji, melodia ma 20 taktów bez powtórek, w metrum $\frac{3}{4}$; w miejsce dwóch ostatnich taktów melodii 142 jest następujący zapis:

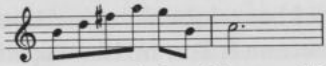

nr 143 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 340) bez proweniencji, melodia ma 12 taktów w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej (G-dur). W notacji drobne różnice w t. 2, 7 i 12.

s.49 **nr 144** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 346) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o cały ton wyższej. Tekst zapisany w rkp. Kolberga (teka 3203, k. 35, nr 185) z lokalizacją: „od Bychawy (Gałęzów)", jako 4 i 5 zwr. pod melodią opublikowaną w cz. II *Lubelskiego* nr 85. Tekst por. nr 49 w suplemencie.

nr 145 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 348) melodia bez proweniencji, w metrum $\frac{3}{4}$. W zapisie nieznaczne różnice: brak tercji występujących w publikowanej melodii w t. 2, 4, 6 i 10.

nr 146 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 349) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 1 nie ma seksty, jest tylko f^2. Tekst zwr. 1–4 (bez zapisanej pod melodią) w rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 20, nr 72) z lokalizacją: „od Lublina (Turka)", podpisany pod melodią opublikowaną w cz. II *Lubelskiego* nr 46. Tekst 1 zwr. opublikowanej pod melodią por. nr 93 w suplemencie.

s.50 **nr 147** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 350 i 351) dwie melodie bez proweniencji i bez tekstu, obie w metrum $\frac{3}{4}$, opublikowane jako melodia 147. Pierwsza (350) obejmuje 18 taktów odpowiadających t. 1–4 publikacji; druga (351), 8-taktowa, odpowiada drugiej części melodii 147 (t. 5–8). W obydwu zapisach występują nieznaczące różnice wariantowe. Tekst por. nr 11 w suplemencie.

s.51 **nr 149** — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 358) melodia bez proweniencji i bez tekstu, ośmiotaktowy zapis w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 5 i 7 drobne różnice w figuracji. Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 5), bez lokalizacji, prawdopodobnie zapisany w Tatarach, tu w 3 w. „Tatarzasek".

nr 150 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 357) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w zapisie 8-taktowym, w metrum $\frac{3}{4}$. W takcie 7 i 8 nieznaczne różnice w figuracji. Tekst por. nr 99 w suplemencie.

nr 151 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 361) melodia

bez proweniencji i bez tekstu, w zapisie 12-taktowym, rozwiniętym wariacyjnie, w metrum $\frac{3}{4}$. Por. nr 17 w suplemencie.

s.52 **nr 152** — Tekst por. nr 74 w suplemencie.

nr 153 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 366) zapis melodii bez proweniencji, 8-taktowy, w metrum $\frac{3}{4}$. W t. 4 i 8 ostatnia wartość zapisana jest z dodaną od dołu kwintą, nad nutą znak trylu.

nr 154 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 35, nr 376) bez proweniencji, melodia zapisana w 8 taktach w metrum $\frac{3}{4}$; w ostatnim takcie są tylko trzy ósemki h^1 fis^1 g^1. Tekst por. nr 62 w suplemencie.

nr 155 — Tekst por. nr 106 i 107 w suplemencie.

s.53 **nr 157** — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 33, nr 1) z lokalizacją: „od Pawłowa, Chełma", melodia liczy 16 taktów w metrum $\frac{3}{4}$: 8 t. z tekstem i 8 dogrywki bez tekstu w transpozycji o kwartę wyżej (C-dur).

nr 158 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 33, nr 9) z proweniencją: „od Biskupic, Łęcznej", melodia liczy 16 taktów w metrum $\frac{3}{4}$, przy czym t. 9–16 są powtórzeniem t. 1–8 w tonacji o kwartę niższej; w t. 3 i 7 powinno być b^1, nie h^1.

s.54 **nr 160** — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 33, nr 10) melodia bez tekstu ma 12 taktów — t. 9–12 są powtórzeniem t. 5–8. Nad pierwszą nutą taktów 4, 6, 8, 10 i 12 znak trylu. Tekst por. nr 14 w suplemencie.

nr 161 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 8, nr 216) melodia z lokalizacją „od Zamościa", bez tekstu, zapis obejmuje 12 taktów w metrum $\frac{3}{4}$ i w tonacji o kwartę wyższej. W t. 6 drobne różnice w figuracji.

nr 163 — Tekst por. nr 56 w suplemencie.

s.55 **nr 164** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 21, nr 88) melodia bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o kwartę wyższej (B–dur). W t. 5 i 7 nad nutą e^2 mordent. Tekst por. nr 65 w suplemencie.

nr 165 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 19, nr 141) melodia ma 8 taktów, metrum $\frac{3}{4}$. W t. 4, 6 i 8 drobne różnice w notacji. Replika tej melodii z lokalizacją: „od Opola, Józefowa", bez tekstu, na tejże karcie nr 134.

nr 166 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 16, nr 117) melodia ma 8 taktów i metrum $\frac{3}{4}$. W t. 2 fis^2, nie f^2. Inny zapis tej melodii tamże (k. 20, nr 80) z lokalizacją „od Miechowa", bez

tekstu, w tonacji o cały ton niższej, w metrum $\frac{3}{4}$, 8–taktowy.

s.56 **nr 167** — Melodia zob. nr 151 w suplemencie.

nr 168 — Zob. nr 47 w suplemencie.

nr 169 — W rkp. Kolberga (teka 3203, k. 34, nr 355) z proweniencją „od Łęczny", zapis melodii bez tekstu, ośmiotaktowy, w metrum $\frac{3}{4}$.

nr 170 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 10, nr 230) melodia bez proweniencji i bez tekstu, 16-taktowa bez powtórek, w metrum $\frac{3}{4}$. W zapisie drobne różnice; w t. 4, 8, 12 i 16 znak trylu nad ostatnią nutą.

s.57 **nr 171** — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 2, nr 34) melodia bez tekstu, 10-taktowa, gdyż t. 5–6 są powtórzone jako t. 7–8; poza tym nieznaczne różnice w notacji t. 9. W innym zapisie melodii (teka 33, sygn. 1305, k. 4, nr 1657) w melodii brak t. 7, a nad t. 8: „bis". Tekst w rękopisie Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 14) z notatką autorki zapisu: „Dawna piosnka (z Puław)".

nr 172 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 17, nr 10) melodia w tonacji o kwintę niższej, w zapisie 8-taktowym, bez powtórek (brak t. 9), w metrum $\frac{3}{4}$. Inny zapis tej melodii w tece 33, sygn. 1305, k. 3, nr 1636.

nr 173 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 5, nr 336) melodia bez proweniencji i bez tekstu, w metrum $\frac{3}{4}$, ma 8-taktową dogrywkę pominiętą w druku. Por. nr 299 w suplemencie.

nr 174 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 4, nr 343) melodia bez proweniencji i bez tekstu, ośmiotaktowa z repetycjami, w metrum $\frac{3}{4}$, w tonacji o kwartę niższej.

nr 175 — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1216, k. 18, nr 28) melodia w tonacji o małą tercję niższej (g-moll), w zapisie 16-taktowym, w metrum $\frac{3}{4}$.

s.58 **nr 176** — Tekst także w rkp. nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 11), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatrach, tu w. 5–6 są zakończeniem 2 zwr., która brzmi:

„Na piecu miał studzieneńkę,
cerpał wodę psetakiem,
grabiami ryby łapał,
słomianą miał fuzję,
strzelał wróble makiem."

Zob. też przypis do pieśni nr 511 z cz. I *Lubelskiego*. W odsyłaczu

winno być: ser. XII (nie XIII) *Poznańskie* cz. IV nr 600.

s.59 **nr 183** — W rkp. Kolberga (teka 2, sygn. 1124, k. 35) melodia 12-taktowa, t. 5–8 zostały w publikacji zastąpione znakiem repetycji w t. 4.

s.60 **nr 186** — W rkp. Kolberga (teka 15, sygn. 1204, k. 34) melodia z lokalizacją „z Galicji i Lubelskiego", w zapisie 8-taktowym bez powtórek. W notacji t. 1–2 nieznaczne różnice. Inny zapis Kolberga w tece 33, sygn. 1305, k. 29, nr 27.

nr 187 — Zapis terenowy Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51), z lokalizacją ogólną „Tatary", tu pod melodią tylko incipit tekstu; tekst zwr. 1–3 i 5 nlb. w rękopisie nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 8 i 9), bez lokalizacji, prawdopodobnie zanotowany w Tatarach, tu w 1 zwr. 1 w. „Ej, ej, |:po cemu tatarka:|", w 2 zwr. 4 w. „mię wypchneni".

nr 188 — Tekst por. nr 26 w suplemencie.

s.61 **nr 190** — Tekst por. nr 114 w suplemencie.

nr 191 — W rkp. Kolberga (teka 5, sygn. 1137/I, k. 26, nr 227) melodia z lokalizacją: „od Biskupic (Chojno, Dorohucz)" i z incipitem: „Albośmy to jacy tacy". Melodia liczy 13 taktów bez repetycji, z powtórzeniami t. 4 jako t. 6 i t. 7 jako t. 11. W publikacji Kolberg zapis uporządkował.

s.62 **nr 194** — W rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1305, k. 45, nr 7) melodia z proweniencją: „Żyrzyn", bez tytułu, liczy 14 taktów z oznaczeniem volt nad t. 13–14 i 15–16. Do t. 12 zapis identyczny z publikacją, t. 15 i 16 odpowiadają ostatnim taktom publikacji, pozostałych taktów (11–16) opublikowanej melodii w rkp. brak.

s.63 **nr 197** — W rkp. Kolberga (teka 33, sygn. 1305, k. 45, nr 6) melodia z proweniencją: „Żyrzyn" bez tytułu i wstępnego taktu, w metrum $\frac{2}{4}$, liczy 16 taktów wypełnionych czterema ósemkami lub dwiema ćwierćnutami, w zakończeniu okresów półnutą. W publikacji Kolberg zamienił ósemki na szesnastki itd., zachowując proporcje wartości nut.

Świat nadzmysłowy (s. 67–165)

s.67 w. 2g. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 450.

s.69–70 nr 1 — J. Gluziński *Włościanie polscy*... s. 546, 547 i 548.

s.71–72 nr 2 — J. Gluziński *Włościanie polscy*... s. 479, 480, 481, 482, przypis 1 na s. 72–73 dołączony przez Kolberga, fragment ujęty w cudzysłów zachował się w rękopisie Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 5), a jest prawdopodobnie jego odpisem z notatek Ciesielskiego. W tym zapisie tekst bez lokalizacji, poprzedzony uwagą pochodzącą prawdopodobnie też od Ciesielskiego: „Do astronomii ludowej. Ciekawy to, a mało jeszcze zbadany przedmiot".

s.73 nr 3 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 518.

s.73–74 nr 4 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 498.

s.75–76 nr 5 — Akapit 1: [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33 s. 119. Wypis Kolberga z pracy Hoffmanowej (teka 17, sygn. 1218, k. 2) opatrzony jest lokalizacją „ze wsi Rybczewic" i tytulikiem „Wiatr". Akapity 2–6: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 543, 544, 545.

s.76–78 nr 6 — Akapity 1–2 i 4–8: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 482, 483, 484, 485. Akapit 3: rkp. M. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 6).

s.78–79 nr 7 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 478.

s.79–80 nr 8 — Jw. s. 504.

s.80 nr 9 — Jw. s. 501.

s.80–81 nr 10 — Jw. s. 452, odesłanie w nawiasie w przypisie 1 na s. 80 od Kolberga.

s.81 nr 11 — Akapity 1–2 i 4–6: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 472, 473, akapit 3: rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 4), gdzie cytuje notatkę *Potworna baśń* ... z „Gazety Lwowskiej".

s.82–83 nr 12 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 475, 476.

s.83–84 nr 13 — Jw. s. 545.

s.84–85 nr 14 — Jw. s. 478, przypis 1 na s. 84 dołączony przez Kolberga.

s.85 nr 15 — Jw. s. 550.

s.86–88 nr 16 — Jw. s. 505-508, odesłanie do ballady Mickiewicza w przypisie 2 na s. 86 dołączone przez Kolberga.

s.88–89 nr 17 — Jw. , s. 519, w odsyłaczu do serii VIII (*Krakowskie* cz. III, DWOK T. 7) winno być: s. 77 nr 160.

s.89 nr 18 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 499. Trzy ostatnie wiersze przypisu do tego tekstu (w. 1–3 d. na s. 90) dołączył Kolberg, ma tu on zapewne na myśli następujące prace autorów polskich: [A. Czarnocki] Z. D. Chodakowski *O Sławiańszczyźnie przed chrześcijaństwem* ..., [E. Tyszkiewicz] Eus. Hr. T... *Rzut oka na źrzódła archeologii krajowej* ..., K. Tyszkiewicz *O kurhanach na Litwie i Rusi Zachodniej* ..., A. H. Kirkor *O znaczeniu i ważności zabytków pierwotnych* ..., K. Szulc *Budowle i usypiska Sławian pogańskich* ..., Tegoż *Mythyczna historya polska* ..., B. Popowski *O mogiłach w Samhorodku w pow. Skwirskim* ... Z dorobku M. Maksymowicza, ukraińskiego archeologa, historyka i folklorysty znana jest praca *Archeologiczeskija zapiski o Kijewi* (bm. i r.), natomiast nie zidentyfikowano ostatniego z wymienionych przez Kolberga autorów, tj. Iwanowskiego.

s.90–91 nr 19 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 514, 515.

s.91–92 nr 20 — Akapity 1–3: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 517.

s.92 nr 21 — Jw. s. 542, przypisy dołączył Kolberg.

s.92–93 nr 22 — Jw. s. 527.

s.93 w. 19g. — Odesłanie do serii VII (*Krakowskie* cz. III, DWOK T. 7) s. 86 błędne, winno być: s. 56, przyp 1.

s.93–94 nr 23 — Akapity 1–2 i 4: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 17–18), notatki przysłane 26 listopada 1865 r., akapit 3: rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 2, k. 105), notatki przysłane 25 maja 1866 r.

s.93 w. 7d. — W notatkach Ciesielskiego brak lokalizacji.

s.94 w. 11g. — W rkp. Ciesielski w tym miejscu zanotował „opowiadał tenże sam dziadek". Chodzi o informatora, który przekazał Ciesielskiemu tekst o upiorze (zob. akapit 7 s. 97). W notatkach Ciesielskiego teksty te następują bezpośrednio po sobie.

w. 14g. — W rkp. Ciesielskiego informacja: „opowiadający był spod Kraśnika".

s.94–96 nr 24 — Akapity 1–6: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 521–524.

s.95 w. 6d. — A. Mickiewicz *Dziady. Upiór* ... s. 8 w. 29-30, tam: „Mówi, iż upiór, skoro wyszedł z ziemi, / oczyma gwiazdę poranną wywrócił".

s.96 w. 10d. — A. Mickiewicz *Konrad Wallenrod* ... s. 102, w. 199–200.

w. 2d. — A. E. Odyniec *Lenora. Ballada z Bürgera* ... s. 1–4.

s.97 — Akapit 7: rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 105), notatki przysłane 25 maja 1866 r. Lokalizację podał Kolberg prawdopodobnie na podstawie informacji Ciesielskiego. Po cytowanym przez Kolberga tekście uwaga autora zapisu: "Pisałem już Panu o sposobach postępowania z upiorami". Materiał ten w rękopisie nie zachował się.

s.97–99 nr 25 — Akapity 1, 3–4: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 524-526. Źródła tekstu akapitu 2 nie odnaleziono.

s.99 nr 26 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 524-526, przypis 1 na s. 99 dołączył Kolberg, tekst przytoczony w w. 1–2d. zachował się w rkp. M. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 13).

s.100–101 nr 27 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 15), przysłany 26 listopada 1865 r., z tego źródła także tekst przypisów 1 i 2 na s. 100, poza informacjami o sobótkach w Hrubieszowskiem i nad Wisłą (s. 100 w. 7–1d.).

s.102–107 nr 28 — Akapity 1–2 i 7–21: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 463, 464–470, przypis 2 do akap. 21 dołączył Kolberg, akapity 3–5: z notatek Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 16), przysłanych 26 listopada 1865 r., akapit 6: rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 3) z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)".

s.108 nr 29 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 505.

s.108–111 nr 30 — Jw. s. 458–463.

s.111–112 nr 31 — Jw. s. 551.

s.112–113 nr 32 — Jw. s. 557.

s.113–114 nr 33 — Akapity 1–3 i 8: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 526, 527, akapity 4–5: [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika* ... nr 33, s. 119, akapit 6: rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 3) z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)". Źródła akapitu 7 nie ustalono.

s.114–119 nr 34 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 462, 536-542.

s.117 w. 15-16g. — Błąd druku, winno być „spotkanie idącego z napełnionymi naczyniami jest wróżbą".

s.119–120 nr 35 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 515.

s.120 nr 36 — Jw. s. 472.

nr 37 — Jw. s. 488.

s.121–122 nr 38 — Jw. s. 473–475.

s.122 nr 39 — Jw. s. 492.

nr 40 — Akapity 1–2: rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 1) z lokalizacją jak w druku, dla tekstu akapitu 3 źródła nie ustalono, prawdopodobnie pochodzi z niezachowanych notatek Kolberga.

s.123 nr 41 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 549.

s.124–125 nr 42 — Jw. s. 471.

s.124 przyp.1 — A. Mickiewicz *Dziady część II* ... s. 14, w. 17–20.

przyp.2 — Jw. s. 68, w. 687–690.

s.125–126 nr 43 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 509–510, przypisy 1–2 dołączył Kolberg, w przypisie 2 powino być: „*Lud* seria XVII" czyli cz. II *Lubelskiego*.

s.126 nr 44 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 497.

nr 45 — Jw. s. 518.

s.126–127 nr 46 — Jw. s. 503.

s.127 nr 47 — Jw. s. 513.

s.127–128 nr 48 — Jw. s. 485, 486, 487.

s.129 nr 50 — Jw. s. 493.

s.129–130 nr 51 — Jw. s. 510.

s.129 przyp.1 — A. Mickiewicz *Konrad Wallenrod* ... s. 100, w. 160–161.

s.130 w. 2–3g. — W rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3) zachowała się notatka: „Psy kiedy wyją, wtedy czują śmierć czyjąś lub inne nieszczęście".

w. 9–1d. — Ta część przypisu dołączona przez Kolberga, dwa cytowane teksty pochodzą z rkp. M. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 13).

s.131 nr 52 — Akapity 1–2: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 493, akapit 3: notatki Kolberga, z których zachował się tylko fragment: „Kot, gdy się myje, oznacza to przybycie gości" (teka 17, sygn. 1218, k. 3). Przypis dołączył Kolberg, przytacza w nim rymowankę z zapisu Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 13).

s.131–132 nr 53 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 502, przypis dołączył Kolberg.

s.132–133 nr 54 — Akapity 1-2: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 502, akapit 3: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 10), przysłany 25 maja 1866 r., w rękopisie bez lokalizacji.

s.133–135 nr 55 — Akapit 1: rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3), bez lokalizacji, akapity 2–7: J. Gluziński *Włościanie polscy*

... s. 529–531, przypisy na s. 134 i 135 dołączył Kolberg, odesłania do „Dziennika Lwowskiego" na s. 134 nie sprawdzono. Tekstu potraktowanego przez Kolberga w przypisie na s. 135 jako cytatu, nie odnaleziono w *Ludzie polskim* Ł. Gołębiowskiego, natomiast znajduje się on w notatkach Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3) wśród innych zapisków z Lubelskiego dotyczących wierzeń związanych ze zwierzętami. Notatki te, bez lokalizacji i bez odsyłacza do pracy Gołębiowskiego, pochodzą prawdopodobnie z badań terenowych Kolberga. W *Ludzie polskim* Ł. Gołębiowskiego na s. 169 znajduje się ostatnie, nie ujęte w cudzysłów, zdanie tego przypisu.

s.135–136 nr 56 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 453. Te same informacje o wierzeniach związanych z bazyliszkiem, które zawarte są w akapitach 1-2, znajdują się też w notatkach Kolberga z artykułu E. S. *Symbolika wiosenna* ... (rkp. Kolberga: teka 37, sygn. 1328/I, k. 52, wycinki druku: teka 1, sygn. 1121, k. 3). W przypisie 2 winno być: K. W. Wójcicki *Przysłowia narodowe* ... T. I s. 108–112.

s.136–138 nr 57 — Akapit 1: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13), przysłany 25 maja 1866 r. Notatki o ptakach (k. 12–13) Ciesielski poprzedził uwagą: „Zbierałem niniejsze wiadomostki w Wólce Żółkiewskiej, Hucie, Stryjnie i Czernięcinie w pow. krasnostawskim", akapity 2–8: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 455–457.

s.138 nr 58 — Rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3), bez lokalizacji.

nr 59 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k.13), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja zob. przypis do s. 136–137 nr 57.

s.138–139 nr 60 — Akapity 1–3: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 477, akapit 4: wypis Kolberga z *Ludu polskiego* Ł. Gołębiowskiego s. 163 (nie 140), w pierwszym wierszu tego akapitu u Gołębiowskiego „wśród lasu", nie „wśród lata". Zachowała się także inna wersja tej relacji — wypis Kolberga z K. W. Wójcickiego *Zarysy domowe* T. 3 s. 167–168 (teka 1, sygn. 1116, k. 20) z odesłaniami do *Kujaw* cz. I (DWOK T. 3) s. 101–102 nr 27 i *Poznańskiego* cz. VII (DWOK T. 15) s. 126 nr 50.

s.139 nr 61 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja w rkp. zob. przyp. do s. 136–138 nr 57.

nr 62 — Jw., w zachow. rkp. Ciesielskiego brak ostatniego zdania.

s.139 nr 63 — Akapity 1 i 3–7: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 488 i 487, akapit 2: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 12), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja w rkp. zob. przyp. do s. 136–138 nr 57.

s.141 nr 64 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 17), przysłany 26 listopada 1865 r. Tekst akapitu 1 w notatkach Ciesielskiego poprzedzony uwagą: „Bajdę słyszaną w Rudniku pod Krasnymstawem opisuję następująco", tekst akapitu 2 bez lokalizacji. Przypis dołączony przez Kolberga z własnych notatek (teka 17, sygn. 1218, k. 3), w rkp. bez lokalizacji.

s.141–142 nr 65 — Akapity 1 i 6: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja zob. przypis do s. 136–138 nr 57. Akapity 2–5: J. Gluziński *Włościanie polscy* ..., s. 495, 496.

s.142–143 nr 67 — Akapit 1: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja zob. przypis do s. 136–138 nr 57. Akapit 2: zapis Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3), w rkp. bez lokalizacji.

s.143 nr 68 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 12), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja zob. przypis do s. 136–138 nr 57.

nr 69 — Jw.

nr 70 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 517, treść akapitu 1 także w notatkach Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3).

s.143–144 nr 71 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 515, poza zdaniem „Gdy sowa kwili, oznacza to nieszczęście" w akapicie 1, które pochodzi z notatek Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3), w rkp. bez lokalizacji. W przypisie 2 Gluziński odsyła do: K. W. Wójcicki *Przysłowia narodowe* ... T. 3 s. 74–78.

s.144 nr 72 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 13), przysłany 25 maja 1866 r., lokalizacja zob. przypis do s. 136–138 nr 57.

s.145 nr 73 — Jw.

s.145 nr 74 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 496, informacje zawarte w akapicie 7 także w notatkach Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3) bez lokalizacji.

s.145–149 nr 75 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 531–535, poza cytowanym w przypisie na s. 147 fragmentem artykułu J. Jachny *Gady i płazy* ..., który dołączył Kolberg.

s.149 nr 76 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 548.

s.150–151 nr 77 — Jw. s. 512.

s.151 nr 78 — Jw. s. 457. Cytowany w przypisie fragment zob. A. Mickiewicz *Dziady* ... s. 92–93 w. 1213–1218.

nr 79 — Notatki Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 3), w rkp. bez lokalizacji.

s.152–155 nr 80 — Akapity 1–2 i 6–12: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 494, uwaga o lokalizacji na początku akapitu 2 dodana przez Kolberga. Akapity 3–5: rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 9–10, przysłany 25 maja 1866 r. W rkp. Ciesielskiego brak lokalizacji dla tekstu akapitu 3, dla 4. i 5: „Niedaleko Gardzienic we wsi Stryjna w pow. krasnostawskim gubernii lubelskiej takie o paproci słyszałem gadki". Akapit 13: rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 104). Jest to fragment notatek przysłanych 25 maja 1866r., a zatytułowanych „Ziela rosnące w Lubelskiem". Przypisy na s. 153 i 154 dołączył Kolberg.

s.153 przyp. 1 — Winno być: B. Gustawicz *Podania, przesądy, gadki i nazwy ludowe* ... s. [253] nr 2.

przyp. 2 — J. Rostafiński *Noc świętojańska i kwiat paproci* ...; Kirkor o wierzeniach związanych z kwiatem paproci pisze w artykule: *O pierwotnej Słowiańszczyźnie. Zarysy mitologiczne, podania, legiendy, pieśni*, ale nie przytacza podania, do którego odwołuje się Kolberg.

s.155–158 nr 81 — Akapity 1-9: J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 553–557, przypis na s. 156 dołączył Kolberg, tekst wierszowany w tym przypisie pochodzi z rkp. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 13), gdzie zanotowany jest wśród żartobliwych rymowanek, bez lokalizacji i bez informacji o sytuacji, w której bywa wykonywany. Akapit 10: wypis Kolberga z *Ludu polskiego* Ł. Gołębiowskiego s. 153 (teka 1, sygn. 1176, k. 39), z późniejszą notatką Kolberga „Lubel[skie]", lokalizacja w druku „koło Piasków, Gorzkowa" pochodzi od Kolberga. Odesłanie do pracy K. Hoffmanowej od Kolberga, zob. [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika...* nr 33, s. 119.

s.159–161 nr 82 — Rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 100-101), przysłany 25 maja 1866 r., zatytułowany przez autora „Ziela używane przez lud na lekarstwo". W rkp. brak lokalizacji. Na końcu Ciesielski dodał „Liczne jeszcze inne ziela używają jako lekar-

stwo kobiety wiejskie, ale nazwy ich jeszcze nie wyjaśniłem sobie dostatecznie. Muszę je widzieć (może nie potrzeba?)". Kolberg uporządkował spis alfabetycznie, poprawił część nazw łacińskich i pominął kilka nazw niemieckich.

s.159 w. 5-6g. — W rkp. Ciesielskiego: „wymoczony w wódce".

s.160 w. 6-7g. — W rkp. Ciesielskiego brak słów: „na uspokojenie i uśmierzenie bólów".

w. 15d. — W rkp. Ciesielskiego: „wymoczone w wodzie".

w. 9-8d. — J. Jundziłł *Opisanie roślin w Litwie* ... s. 373, Jundziłł wymienia nazwy: podróżnik, *Leontodon*, oraz cykoria, *Cichorium*. K. Kluk *Dykcyonarz roślinny* ... T. 1, s. 126. Odesłania do Hagena nie sprawdzono, prawdopodobnie chodzi o pracę K. G. Hagena *Preussens Pflanzen*. Bd 1–2, Königsberg 1818.

s.161 w. 2-3g. — W rkp. Ciesielskiego „zwierząt autentycznych".

przyp. 1 — Winno być „sporysz mleczny (*Euphorbia peplus*)" K. Kluk *Dykcyonarz roślinny* ... s. 211-212, J. Jundziłł *Opisanie roślin w Litwie* ... s. 128, odesłania do Hagena nie sprawdzono, zob. przyp do s. 160 w. 9–8d.

przyp. 2 — Sz. Szymonowic *Sielanki* ... s. 62.

s.161–162 nr 83 — Akapity 1, 3–4: rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 101), przysłany 25 maja 1866 r. W rękopisie tytuł „Inne leki". Akapity 2 i 5 prawdopodobnie z własnych notatek Kolberga. Informację o używaniu w Lubelskiem koników polnych jako lekarstwa na febrę podaje także S. Ulanowska w artykule opublikowanym w „Gazecie Narodowej" w 1885 (nr 201), tj. po wydaniu *Lubelskiego* Kolberga. Notatki Kolberga z artykułu Ulanowskiej w tece 1, sygn. 1117, k. 8.

s.162–165 nr 84 — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 489–492, przypis 2 na s. 162–163 dołączył Kolberg, przywołuje w nim artykuł A. Krzyżanowskiego *Pogląd na powołanie, dzieje i sprawy zakonu trynitarzy w Polsce* ... s. 417–419.

s.163 w. 8-7d. — [A. E. Kuropatnicki] *Geographia albo dokładne opisanie królestw Gallicyi* ... s. 93.

Przysłowia (s. 166–179)

s.166 w. 5g. — J. Gluziński *Włościanie polscy* ... s. 561–572, z tego źródła pochodzą przysłowia 1–84.

w. 11d. — „Sylwan", czasopismo poświęcone m. in. leśnictwu i łowiectwu, ukazujące się w Warszawie w latach 1820–1858.

w. 7-6d. — K. W. Wójcicki *Stare gawędy i obrazy* ... T. 2, s. 249–268.

s.176 w. 2d. — U J. Gluzińskiego: „13 grudnia".

s.177–178 — Przysłowia nr 85, 86 i 92 w rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 99), przysłanym 25 maja 1866 r.; nr 87, 88 i 91 tamże, k. 107, z tytulikiem autora: „Do przysłów dodatek"; nr 89, 90, 93–95 w rkp. Kolberga (teka 17, sygn. 1218, k. 11–12), tu powtarzają się przysłowia odnotowane przez Ciesielskiego. U Kolberga nr 86 i 87 mają lokalizację: „Żółkiewka", a nr 87 brzmi: „Nie chodzi tu, jak to mówią, o rubla, ale o złodzieja". Dla dwu ostatnich przysłów (nr 96 i 97) źródeł nie odnaleziono.

s.178 nr 98 — Rkp. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 14), w rkp. tytulik: „Dawna fraszka żartobliwa" i pod tekstem notatka: „szlacheckie".

s.179 nr 99 — Jw. (k. 14), w rkp. tekst poprzedzony informacją: „Dawny żarcik stosujący się do probowania wina, również miarowo wygłaszany słyszałam", pod tekstem notatka: „szlacheckie".

nr 100 — Jw. (k. 13), nad tekstem notatka: „Opisując coś nadzwyczajnie pięknego czy osobliwego".

nr 101 — Jw. (k. 13).

Powieści (s. 180–208)

s.180–183 nr 1 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 2), lokalizacja ogólna dopisana ołówkiem, być może później: „Lublin (Michałow[...])", nie wiadomo czy niedokończone słowo „Michałow" oznacza nazwę miejscowości, czy może nazwisko informatora. Miejscowości o tak rozpoczynającej się nazwie nie udało się w Lubelskiem zidentyfikować.

s.180 w. 5d. — W rkp.: „zdeklarował, że mu będzie dobrze od niego i poszed sobie".

s.181 w. 6-7g. — W rkp.: „ni ma nic. Tak w wielgi kłopot uderzył, lament i wstyd go".

w. 13g. — W rkp. bez słów: „że był nieposłuszny".

w. 15-17g. — W rkp.: „jak ón poszed z nim w pole, żeby go zabić, tak poleciał za niemi pies i on zabił psa, serce wyjon z niego".

w. 19-18d. — W rkp. bez słów: „za zawód, ale wam go narobił mój syn".

w. 15d. — W rkp. „prowadził", nie: „sprawował".

w. 14-13d. — W rkp. zamiast: „I drugi pan w sąsiedztwie prosił" jest: „I prosili".

w. 3d. — W rkp. bez słów: „bo go nie poznali".

w. 1d. — W rkp. zamiast: „wsiadały do powozu" jest „jechały".

s.182 w. 12g. — W rkp. bez słów: „tak pięknie ubrany, taki grzecny siad kole mnie".

w. 16-17g. — W rkp.: „każde swoje pannę, bo tam i ón był, a zawsze w inszym ubraniu".

w. 16d. — W rkp. bez słów: „i gdy wrócili".

w. 14d. — W rkp. bez słowa: „piekném".

w. 13-12d. — W rkp. bez słów: „widzi go za piecem" i „że to ten sam".

w. 8d. — W rkp.: „zawołaj" zamiast : „przyprowadź".

w. 7d. — W rkp. bez słów: „żeby przyszed. A tu już".

w. 4d. — W rkp. bez słów: „i wszystko jak było, opowiedział".

w. 3d. — W rkp. bez słów: „jeszcze piękniej jak wprzódy".

w. 2d. — W rkp. bez słów: „z całego kraju".

s.183 w. 2g. — W rkp.: „co jednego miał syna".

w. 3g. — W rkp. bez słów: „i zamknął, a ten syn je wypuścił".

w. 6g. — W rkp.: „i w tém podnosi rękę i pokazuje do góry, że ni ma".

s.183–185 nr 2 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 4), w rkp. lokalizacja „Janów w Lubelsk." z notatką pod spodem „Zamojs' ie". W całym tekście „przydupek", nie „przytyłek" jak w druku.

s.183 w. 19d. — W rkp. w tym miejscu: „Żelaznopałka", dalej to imię notowane w skrócie.

w. 10d. — W rkp. bez słów: „Przede wroty".

w. 9d. — W rkp. bez słów: „kiej wrócił".

w. 3-2d. — W rkp.: „a drudzy na robotę" zamiast: „a tamci dwa poszli na robotę".

s.184 w. 1g. — W rkp.: „o jedzenie", nie: „o jaką strawę".

w. 2-6g. — W rkp.: „I gdy W[ążmorza] poszedł wyglądać, dziad znów wlaz w garnek i paple się w nim, i wyleciawszy złapał siekiery i uciął mu kawałek przydupka. Bracia przychodzą na obiad i znów: Słaby byłem".

w. 14g. — W rkp. bez słów: „spuszcza się".

w. 15g. — W rkp. bez słów: „tam w tym dworze".

w. 17g. — W rkp. bez słowa: „człowieku".

w. 18g. — W rkp.: „zabić", nie: „pokonać".

w. 19-21g. — W rkp. bez dwu zdań: „I tak się stało. [...] braciom znać".

w. 17d. — W rkp. bez słów: „zmierza się do nich".

w. 16d. — W rkp. bez słów: „mówią do niego".

w. 15d. — W rkp. bez słów: „jak przyleciał".

w. 10d. — W rkp. bez słów: „na wierzch ptak stary".

w. 5-1d. — Streszczenie bajki o smoku, na które Kolberg powołuje się w tym przypisie, zachowało się rkp. terenowym (teka 17, sygn. 1214, k. 2) z lokalizacją ogólną „Lublin (Michałow.)", zob. przyp do bajki nr 1. Tekst brzmi: „Smok zjadł panny. I przyszło na króleską córkę, król chciał przecie córkę ocalić. I wymyślili takom beckę, napełnili prochem i czerwonem ją suknem opasali, i podrzucili smokowi. A ón połknął i wnętrzności sie w nim zapalili i spalił się."

s.185 w. 2g. — W rkp. bez słowa: „wprzódy".

w. 3-6g. — W rkp.: „Ale Żelazn. siekierką jak go uderzył w gardziel, połknięty kawałek przydupka wyleciał z garła, który sobie przyczepił i był zdrów. "

s.185–187 nr 3 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 3), z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)".

s.185 w. 13g. — W rkp.: „Tak że ona mówi", bez: „w końcu" i „mężowa".

w. 17d. — W rkp. bez słów: „bo nie wiedział [...] szukać".

w. 13-12d. — W rkp. bez słów: „na drugi dzień", „jakaś" i „widzi ją".

w. 10-9d. — W rkp. zamiast: „A kiedy się pytała [...] służbę", jest: „Jak służyła".

w. 8d. — W rkp. bez zdania: „I polubiła óna te pieski i kotki".

s.186 w. 5g. — W rkp. bez słowa: „i ferdeklem".

w. 8g. — W rkp.: „bieży i tak szczeka i wykrzykuje".

w. 16g. — W rkp. bez słów: „ta pasierbica".

w. 19g. — W rkp. bez słów: „co wprzódy".

w. 16d. — W rkp. bez słów: „i rozpierała sie".

w. 5d. — W rkp.: „przed nią szczeka".

s.187 w. 1-5g. — W rkp.: „Matka wyleciała. I kazała kufer zdjąć i odmyka, a tam same żaby, węże, gady. I tak jak służyła, tak ij Bóg dał."

s.187–188 nr 4 — Zapis terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 1), lokalizacja ogólna jak w druku.

s.187 w. 10-11g. — W rkp.: „Ociec i matka odeszli dwoje dzieci i poszli na precz w drogę".

w. 13g. — W rkp. bez słów: „te trochę".

w. 18g. — W rkp. bez słów: „że się aż świeciło".

w. 12-10d. — W rkp.: „uczyć, żeby ją na pannę wyprowadzić, na taką wysoką. I miał z nią synka, i pojechał na wojaż."

w. 8d. — W rkp. bez słów: „z tych paniów".

w. 7-5d. — W rkp.: „I gdy krolewic przyjechał, rzekła ta jakaś, że to ona jego żona."

w. 3d. — W rkp. bez słów: „tej siostry synkiem".

s.188 w. 1g. — W rkp. bez słów „Przypłyń, przypłyń gąseńko".

w. 5g. — W rkp.: „kobiéte piękną", „piękną" skreślone.

w. 11g. — W rkp. bez słów: „gęś" i „się zrobiwszy".

w. 18g. — W rkp. bez słowa: „wszystko".

s.188–189 nr 5 — Rkp. nieznanego autora (teka 47, sygn. 1358, k. 7), lokalizacja, tytuł i streszczenie pod tytułem dopisane ręką Kolberga, także w tekście jego liczne poprawki i dopiski.

w. 1d. — A. Mickiewicz *Rybka* ... s. 28 w. 89-92.

s.188 w. 9d. — „Mając to na myśli" dopisał Kolberg nad skreślonym: „W tym celu".

w. 8d. — Słowa: „do góry" dopisał w rkp. Kolberg.

s.189 w. 6g. — „Ujrzała" dopisał w rkp. Kolberg nad skreślonym: „znalazła".

w. 7g. — W rkp.: „a za tym", nie: „ w tym" jak w druku,

w. 13g. — W rkp. Kolberg skreślił: „wioząc" i dopisał: „prowadząc" oraz uzupełnił „sobą" opuszczone przez autora,

w. 15g. — W rkp.: „I tylko" dopisane przez Kolberga nad skreślonym: „Następnie".

w. 19g. — Słowa: „gdzie go złapała księżniczka" dopisał w rkp. Kolberg, także w następnym zdaniu: „Poczem" nad skreślonym: „Następnie".

w. 18d. — Słowa: „z ukrycia. Ale" i „widząc ich" dopisał w rkp. Kolberg.

w. 15d. — Słowa: „usłyszawszy to" i „chyba" dopisał w rkp. Kolberg.

w. 14d. — Słowa: „uciekły i dobiegły" dopisał w rkp. Kolberg nad skreślonym i dziś nieczytelnym wyrazem.

w. 11-10d. — W rkp. pierwotny tekst przed poprawkami Kolberga brzmiał: „obudziwszy się ujrzeli ślady ludzkie i pogonili śladami."

w. 8d. — Zdanie: „Złapało ono rozbójników" i „Gdy" na początku następnego zdania dopisał w rkp. Kolberg.

w. 7d. — W rkp. pierwotnie: „opowiadania", na „powieści" poprawił Kolberg.

w. 4d. — Słowa: „że to sen" i „A wtenczas" dopisał w rkp. Kolberg.

w. 3-2d. — Ostatnie zdanie tekstu w pierwotnym zapisie autora brzmi: „Kiedy wojsko księcia weszło i wzięło rozbójników", w rkp. poprawki Kolberga jak w druku.

s.192 przyp.1 — A. J. Gliński *Bajarz polski* ... T. 2, s. 51.

s.196 nr 9 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 3) z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)". Pełny tekst zapisu terenowego zob. aneks 2.

s.197–198 nr 10 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 1) z lokalizacją jak w druku. Pełny tekst zapisu terenowego zob. aneks 2.

s.198–199 nr 11 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 2), z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)".

s.198 w. 13-12d. — W rkp. bez słów: „był młodsy".

w. 6-5d. — W rkp. bez słów: „i nie myślał [...] nic dawać, ino".

w. 3d. — W rkp. bez słów: „zeby sie tez uzalił".

s.199 w. 3g. — W rkp. bez słów: „brat bidny posed i".

w. 4g. — W rkp. zdanie w nawiasie brzmi: „a wiedział gdzie ten bogaty miał te pieniądze".

w. 6g. — W rkp. bez słowa „sporo".

w. 7-11g. — W rkp. tekst znacznie krótszy: „A ten starsy przyjechał i przysypuje piniądze do dzbanka, i w dzbanku jeszcze ubyło mu, i z tego zmartwienia sam sie powiesił."

w. 13g. — W rkp. bez słów: „do izby? Ni moze sie docekać".

w. 16g. — W rkp. bez słów: „bo niby to nie wié".

w. 20-21g. — W rkp.: „bońcie, bo zda mi się (mówiłem) na jutro na słomę", po słowach: „do obory" w rkp.: „jak przyjdzie młócić zboże".

w. 23g. — W rkp. bez słów: „jak ji to powiedział".

w. 25g. — W rkp. bajka kończy się na zdaniu: „A ón mówi jak to było", słów: „tylko nie rzekł [...] zaprzecyć" w rkp. nie ma.

s.199–200 nr 12 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 3), z lokalizacją ogólną „Lublin (Piaski przedm.)".

s.199 w. 4d. — W rkp bez słów: „o mąkę".

s.200 w. 8g. — W rkp. bez słów: „dziedzic tej włości".

w. 13g. — W rkp. bez słów: „Jak mu tez otworzył".

w. 17d. — W rkp. bez słów: „ponad ćwierć".

w. 13d. — W rkp. bez słów: „się zadziwił i".

w. 10d. — W rkp. bez wyjaśnienia w nawiasie.

w. 6-5d. — W rkp. bez słów: „bo óni tam w nocy chodzą naokoło figur".

w. 4d. — W rkp. bez słów: „pod tą figurą".

w. 3-1d. — W rkp. zakończenie: „A tu sie rano konopie zapaliły i chałupa ij sie spaliła. I już po całym majątku, skończyło się."

s.201–202 nr 13 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 2), z lokalizacją ogólną „Lublin (Michałow.)", zob. przypis do bajki nr 1.

s.201 w. 11g. — W rkp. bez słów: „co usłyszał".

w. 19g. — W rkp. bez słów: „a w czapce ich ni ma".

w. 14d. — W rkp. bez wyjaśnienia: „zmocuj".

w. 9d. — W rkp. bez słów w nawiasie: „temu lucyperowi".

w. 6-5d. — W rkp. bez słów: „jak poszed", „daleko" i „za sobą".

s.202 w. 3g. — w rkp. bez słów „ijuż mi" i „więcy".

w. 4g. — W rkp. bez słów: „jak go usłyszał".

w. 8g. — W rkp. bez wyjaśnienia w nawiasie.
w. 9g. — W rkp. bez słowa: „chustką".
w. 13g. — W rkp. bez słów: „po chwili" i „co tchu".
w. 15g. — W rkp. bez słowa: „zgarnął".

s.202–203 nr 14 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 10–11), przysłany 25 maja 1866 r., tytuł autora zapisu, w rkp. lokalizacja „ze wsi Tarnawa, pow. krasnostawski w Lubelskiem". Przypis odsyłający do tomu VIII (*Krakowskie* cz. IV) od Kolberga.

s.202 w. 14d. — W rkp. bez słowa: „gospodynią".
w. 11d. — W rkp. bez słowa: „jedną".

s.203 w. 18g. — W rkp. bez słów: „zamierzony zły".
w. 23g. — W rkp. bez słowa: „głośno".
w. 27g. — W rkp. bez słów: „lud" i „babę".

s.203–204 nr 15 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 11–12), przysłany 25 maja 1866 r., nad tekstem notatka Ciesielskiego: „Z tej samej wsi [tj. Tarnawy] następująca bajda" oraz Kolberga: „Legenda. Diabeł".

s.203 w. 4d. — W rkp. Ciesielskiego: „we wsi Proszówka czy Proszowice".

s.204 w. 1g. — W rkp. bez słowa: „właśnie".
w. 2g. — W rkp. bez słów: „bardzo na głód".
w. 6g. — W rkp. bez słów: „ze starcem".
w. 8g. — W rkp. bez słów: „i pochwaliwszy Pana Boga".
w. 10-12g. — W rkp.: „wstał od misy głodny. Tak samo od śniadania na drugi dzień i od obiadu".
w. 13g. — W rkp. bez słowa: „zaraz".
w. 16g. — W rkp.: „zaraz" zamiast „Znowu też".
w. 18g. — W rkp. bez słów: „Toteż" i „bardzo".
w. 22g. — W rkp. bez słów: „ze znakiem męki".
w. 7d. — W rkp. bez słów: „której kopali najwięcej".
w. 6d. — W rkp.: „i dlatego nie mógł ją ruszyć".

s.204–205 nr 16 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 1), z lokalizacją ogólną „Lublin" i dopisanym ołówkiem: „Piaski przedm.".

s.205 w. 3g. — W rkp. bez słowa: „spokojnie".
w. 4-8g. — W rkp.: „zjad(ł), to utonie. I zaczoł Żyd krzyczyć tonąc: — Ny, ja nie jad serka, jak Boga kocham, to nie ja jad!

I byłby utonął, ale go p. Jezus uratował, bo miał nad jego grzesną duszą miłosierdzie", nad „miłosierdzie" dopisane: „zmiłowanie", ale żadna wersja nie jest skreślona.

w. 9g. — W erracie Kolberga wyjaśnienie: „kukurzysko — pole po kukurydzy".

w. 14-15g. — W rkp. bez słów: „śmielej jeszcze, bo już prawdę mówił".

w. 16g. — W rkp.: „te pieniądzów", nie „takie".

s.205–206 nr 17 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 17, sygn. 1214, k. 1), z lokalizacją ogólną „Lublin" z dopisanym ołówkiem: „Piaski przedm.". Pełny tekst zapisu terenowego zob. aneks 2.

s.206 nr 18 — Rkp. Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 18 i od w. 12d. teka 2185, t. 1, k. 98), notatki przysłane 26 listopada 1865 r., w rękopisie tytuł: „Legendy gminne" odnoszący się do trzech tekstów (nr 18-20), oraz notatka „1-sza ze wsi Poperczyna w pow. krasnostawskim". Tytuł i uwaga pod tytułem od Kolberga.

w. 1-2d. — W rkp. bajka kończy się słowami: „że choć tu źle, to powinien człowiek być wytrzymały."

s.207 nr 19 — Rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 98), notatki przysłane 26 listopada 1865 r., zob. przypis do nr 18. Tytuł i lokalizacja od Kolberga, ta ostatnia prawdopodobnie na podstawie informacji Ciesielskiego.

w. 19-20g. — W rkp. bez słowa: „pomstować".

w. 21-23g — W rkp. dopiski Kolberga, pierwotny tekst Ciesielskiego brzmiał: „Kiedy śt. Jan to doniósł Panu Jezusowi nie [„kazał" dopisał Kolberg] jej odnosić, bo ta kobieta nie wspomniała Boga tylko czarta."

s.207–208 nr 20 — Rkp. Ciesielskiego (teka 2185, t. 1, k. 97), notatki przysłane 26 listopada 1865 r. Tytuł i lokalizacja od Kolberga, ta ostatnia prawdopodobnie na podstawie informacji Ciesielskiego. Tego tekstu dotyczy też notatka Ciesielskiego przytoczona w przypisie do tekstu nr 18. Ponadto w rkp. notatka autora zapisu: „Tę samą legendę słyszałem także w Krakowskiem, zdaje mi się we wsi Czerniaków. Może podobne wiadomości już całkiem zbyteczne?".

s.207 w. 6d — W rkp. „Podług wieści gminnej matka śt. Piotra miała być".

s.208 w. 2g. — W rkp. bez wyjaśnienia: „jaja wielkanocne".

w. 7-8g. — W rkp.: „Ale ona powiedziała w gniewie: — Mnie syn u Boga wyprosił, nie wam. I otrząsnęła".

Język (s. 209–228)

s.209 w. 2g. — [K. Hoffmanowa] *Wyjątki z dziennika...* nr 33, s. 115.

w. 11g. — Rękopis Ciesielskiego (teka 17, sygn. 1219, k. 14), przysłany 25 października 1865 r.

w. 11d. — W rękopisie Ciesielskiego to zdanie krótsze: „To musi P. Bóg tak dał, że kiedy człowiek co cierpiał, to se zaraz i wymyślił słowa do gadki", z następującym komentarzem autora zapisu: „Nie wiem czy wszystkie dzieła indywidualistów i tradycjonalistów o powstaniu mowy więcej czego uczą".

s.210 Materiały opublikowane w rozdziałach „Głosownia" i „Słownik" zachowały się w czystopisie Kolberga (teka 17, sygn. 1215, k. 2–3 i 5–7, ponadto w rkp. Ciesielskiego (teka 2185 t. 1, k. 99 i 107) zachowały się notatki włączone przez Kolberga do ostatecznej redakcji „Słownika". W notatkach Ciesielskiego znajdują się następujące hasła z ich wyjaśnienieniami: byczyć, dwech chłopów [...], sprawił, wyciął mu fryki [...], kwas, nalewać, nikiejby, pomiar, przylizuje kołtóń, stumigować, wysygnować, zajurchać. Kilkanaście haseł pominiętych w druku przez Kolberga opublikowano obecnie w suplemencie.

s.210 w. 15d. — W rkp. Kolberga przy haśle: „Ah!" lokalizacja: „Lublin, Biłgoraj".

s.211 w. 21d. — W rkp. Kolberga przy haśle: „łasować, nęcić się" lokalizacja: „w Lubelsk[iem] połudn.".

s.212 w. 20d. — W rkp. Kolberga przy haśle: „onarcha" notatka: „plur. onarchy — monarchowie".

w. 5d. — W rkp. Kolberga obok hasła: „pijeny" druga forma: „pijny".

s.213 w. 7g. — W rkp. Kolberga: „świdrygała", nie: „świdrygało".

w. 3g. — W rkp. Kolberga obok: „Ubierz" także druga forma: „ubier".

s.214 w. 5g. — W rkp. Kolberga obok: „zrania" także druga forma: „za-rania" z wyjaśnieniem: „wcześnie".

s.218 w. 10d. — W zachowanym rękopisie Kolberga (teka 17, sygn.

1220, k. 1–3) spisane są nazwiska z imionami, bez informacji o źródłach, z których dane te zostały zaczerpnięte. Zachował się także zapis terenowy z nazwiskami sitarzy biłgorajskich (tamże k. 7), nazwiskami mieszkanców Wolicy (tamże k. 5) oraz kilkanaście nazwisk Polaków i Żydów z różnych miejscowości Lubelskiego (tamże k. 6). Spis imion i kilka nazwisk pominiętych w druku opublikowano w suplemencie.

s.219 **w. 13d.** — Winno być Płonszowice.

w. 12d. — Obok nazwisk z Tomaszewic notatka Kolberga „rob[otnicy] na stacji Jastków".

s.220 **w. 1d.** — W rkp. Kolberga „Janak", nie „Janek".

s.221 **w. 1-2g.** — W rkp. Kolberga „Misztal", nie „Misztat".

w. 3-4g. — W rkp. Kolberga „Stróżek", nie „Strużek".

w. 17g. — W rkp. Kolberga „Wiszniewski", nie „Wiśniewski".

s.221 **w. 17d.** — W rkp. Kolberga przy nazwiskach z Szumowa data „1862".

s.222 **w. 6g.** — W rkp. Kolberga „Białata", nie „Białota".

w. 8d. — W rkp. Kolberga „Drwal", nie „Drwał".

w. 7d. — W rkp. Kolberga przy nazwisku „Łoś" dopisane „Wólka Abram.".

w. 6-5d. — W rkp. Kolberga przy nazwisku „Robak" dopisane „probostwo", przy „Rzepka" dopisane „Ćmiłów".

s.223 **w. 3g.** — W rkp. Kolberga „Pawala", nie „Pawela".

w. 9d. — W rkp. Kolberga „Chowicki", nie „Chomicki".

s.224 **w. 4g.** — W rkp. Kolberga „Kowalski", nie „Kowal".

w. 16g. — W rkp. Kolberga „Piskorek", nie „Pistorek".

w. 14d. — W rkp. Kolberga „Kowalski", nie „Kowal".

s.225 **w. 5g.** — W rkp. Kolberga „Dziurka", nie „Dziurba".

w. 12g. — Nazwiska z Wolicy w zapisie terenowym Kolberga (teka 17, sygn. 1220 k. 5), tu przy nazwisku Cesarz dopisek „że z Galicji", przy nazwisku Floryjańczyk „właściwie Grejper", przy nazwisku Kuchta „[żona] Kuchcina".

w. 8d. — W rkp. Kolberga „Szpiwak", nie „Śpiwak".

s.226 **w. 17g.** — W rkp. Kolberga „Mirzeruh", nie „Miżeruch".

s.227 **w. 6g.** — W rkp. Kolberga nie ma nazwiska „Dominiczek", jest „Dominiczka, wdowa".

w. 9g. — W rkp. Kolberga „Lękiewicz", nie „Lenkiewicz", obok nazwiska „Łusewiczka" notatka „Wdowa".

w. 14d. — W rkp. Kolberga „Marcin Hałas z dołu".

w. 12d. — W rkp. terenowym Kolberga (teka 17, sygn, 1220, k. 7) są jeszcze opuszczone w druku formy żeńskie: „ż[ona] Brzuchowa, ż. Iwańczykowa, ż. Kurzypowa, ż. Maciocha, ż. Rakowa, c[órka] Karpiówna, c. Matrasiówna".

Przypisy (s. 231–239)

s.231 w. 5g. — Źródła cytatu nie ustalono.

w. 4d. — Opowiadanie Wieniarskiego *Strachy* opublikowane było w „Czytelni Niedzielnej" w 1860 r. (nr 1 s. 2–5), brak tam daty podanej przez Kolberga na końcu tekstu (s. 236).

s.236 w. 11d. — I.J. Hanusch *Die Wissenschaft des slawischen Mythus* ...

w. 11-10d. — Prawdopodobnie chodzi o pracę G. Fr. Stendera *Lettische Grammatik*. Mittau 1783.

s.237 w. 1g. — Kolberg odwołuje się prawdopodobnie do: *De diis Samagitarum* ... J. Łasickiego.

w. 3-4g. — K. Szulc *Mythyczna historya polska* ... s. 187–191.

w. 6g.-18d. — Źródła tego tekstu nie ustalono.

s.238 w. 5d. — T.T... *Niektóre wiadomości o mieście okręgowym Kraśniku* ... „Biblioteka Warszawska" 1847 T. 3 s. 17.

w. 2d. — Tatarkiewicz K. *Kartki z wycieczki na wieś* ...

s.239 w. 9-1d. — Zob. J. Korsak *Nowe poezyje* ... s. 64–65.

ANEKS I

Indeks[1] nazw miejscowości wymienionych w przypisie na s. 311–317 cz. I „Lubelskiego"

Abramów, pow. Lubartów — 313
Abramów, pow. Zamość — 315
Abramowice, pow. Lublin — 311
Abramowska Wola zob. Wola Abramowska
Adamów, pow. Zamość — 315
Aleksandrów, pow. Biłgoraj — 315
Aleksandrówka, pow. Urzędów — 314
Anielpol, pow. Krasnystaw — 316
Annobór, pow. Lubartów — 312
Annopol, pow. Janów — 314
Antopol, pow. Puławy — 313

Babin, pow. Lublin — 312
Bałtów, pow. Puławy — 313
Banach, pow. Puławy — 313
Baranica, pow. Krasnystaw — 316
Baranów, pow. Puławy — 313
Baranówka, pow. Lubartów — 312
Barłogi, pow. Puławy — 313
Bartłomiejowice, pow. Puławy — 314
Bassonia, pow. Puławy — 314
Baszki, pow. Lubartów — 312
Batorska Wólka zob. Wólka Batorska
Batorz, pow. Janów — 314
Bazar, pow. Lublin — 313
Bazar, pow. Krasnystaw — 316
Bącza = Bończa?, pow. Krasnystaw — 317
Bełcząc, pow. Lubartów — 312
Bełżyce, pow. Lublin — 312
Berejów, pow. Lubartów — 313
Biadaczka, pow. Lubartów — 312
Biała, Biała Wieś, pow. Janów — 315
Białka, pow. Lublin — 312
Białka, pow. Krasnystaw — 316
Białobrzegi, pow. Zamość — 315
Białowola, pow. Zamość — 316
Biedaczów, Bidaczów, pow. Biłgoraj — 315

[1] W indeksie zestawione są wszystkie nazwy miejscowości wymienione w spisach parafii łacińskich na s. 311–317 cz. I *Lubelskiego*. Poprawne brzmienie nazw i przynależność administracyjną miejscowości podano według *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego* ... Warszawa 1880–1902. Nazwy, których słownik ten nie notuje oraz nazwy miejscowości, których identyfikacja jest niepewna, opatrzono znakiem zapytania. Zob. też przypis źródłowy do stron 311–317 cz. I *Lubelskiego* i wstęp.

Bielszczyzna, pow. Lublin — 311
Biłgoraj — 315
Biskupice, pow. Lublin, gm. Jaszczów — 312
Biskupice, przedm. Lublina? — 311
Blinów, Blindów, pow. Janów — 314
Bliskowice, pow. Janów — 314
Błażek, pow. Janów — 314
Błonie? — 315
Bobowiska (Bobowisko), pow. Puławy — 313
Bobrowe , pow. Krasnystaw — 316
Boby, pow. Janów — 314
Bochotnica, pow. Puławy — 313
Bochotnica Kościelna, pow. Puławy — 313
Bodaczew, pow. Zamość — 316
Bogucin, pow. Puławy — 312
Bogusław, pow. Krasnystaw — 316
Boiska, pow. Janów — 314
Bononia, pow. Zamość — 315
Bonów, pow. Puławy — 313
Bończa zob. Bączа
Borowa, pow. Chełm — 317
Borowa, pow. Puławy — 313
Borowina, pow. Biłgoraj — 315
Borów, pow. Krasnystaw — 316
Borów, pow. Lublin — 313
Borówek, pow. Krasnystaw — 316
Borysów, pow. Puławy — 314
Borzęchów, pow. Lublin — 313
Borzęcinek, pow. Lublin — 312
Boża Wola, pow. Janów — 314
Bór, Bur, pow. Puławy — 314
Braciejowice, pow. Puławy — 314
Brody (Bród), pow. Zamość — 315
Bronice, pow. Puławy — 314
Bronowice, pow. Lublin — 311
Bród zob. Brody
Brykowice, pow. Krasnystaw — 316
Brzezice, pow. Lublin — 312
Brzeziny, pow. Biłgoraj — 315
Brzeziny Krośniczyńskie, pow. Krasnystaw — 316
Brzeziny, pow. Lubartów — 312
Brzeźnica Bychawska, pow. Lubartów — 313
Brzeźnica Książęca, pow. Lubartów — 313
Brzostówka, pow. Lubartów — 313
Brzozowa Gać zob. Brzozowskie
Brzozowiec, pow. Biłgoraj — 315
Brzozowskie = Brzozowa Gać?, pow. Puławy — 313
Brzozówka, pow. Janów — 314
Buchwałowice, pow. Puławy — 314
Budzyń, pow. Janów — 314
Budzyń, pow. Puławy — 313
Bukowa, pow. Biłgoraj — 315
Bur zob. Bór
Bychawa, pow. Lublin — 312
Bychawka, pow. Lublin — 312
Bystro, pow. Biłgoraj — 315
Bystrzejowice, pow. Lublin — 312
Bystrzyca, pow. Lublin, gm. Łuszczów — 312
Bystrzyca, pow. Lublin, gm. Piotrowice — 312
Bystrzyca, pow. Janów — 315
Bzita, pow. Krasnystaw — 316
Bzowiec, pow. Krasnystaw — 316

Cecynopol zob. Cyncynopol
Celejów, pow. Puławy — 314
Chamówka, pow. Janów — 314
Charłęż, pow. Lubartów — 312
Charz, pow. Puławy — 314
Chełm — 311, 317
Chełmiec, pow. Krasnystaw — 316
Chlewiska, pow. Lubartów — 313
Chłopków, pow. Zamość — 315
Chmiel, pow. Lublin — 312
Chmielnik, pow. Lublin — 312
Chodel, pow. Lublin — 313
Chodlik, pow. Puławy — 313
Chojeniec, pow. Chełm — 317
Chojno, pow. Chełm — 317
Chomęciska, pow. Zamość — 316
Chorupnik, pow. Krasnystaw — 316

Choszczów, pow. Puławy — 313
Chotcza, pow. Iłża — 314
Chrószczów zob. Chruszczów
Chruszczów (Chrószczów), pow. Puławy — 313
Chruślanki Mezanowskie, pow. Puławy — 314
Chruślina, pow. Puławy — 314
Chrzanów Wielki i Mały zob. Chrzanów Szlachecki i Ordynacki
Chrzanów Szlachecki i Ordynacki (Chrzanów Wielki i Mały), pow. Janów — 315
Chrząchów, pow. Puławy — 313
Chrząchówek, pow. Puławy — 313
Chudawola, pow. Lubartów — 313
Ciechanki, pow. Chełm — 317
Ciechanki, pow. Lublin — 313
Ciechanki Łęczyńskie, pow. Lublin — 313
Ciecierzyn, pow. Lubartów — 312
Ciemno, pow. Lubartów — 312
Ciepielówka, pow. Puławy — 313
Cieszyn, pow. Zamość — 316
Ciotcza, pow. Lubartów — 313
Cyncynopol (Cecynopol), pow. Biłgoraj — 315
Cynków, pow. Puławy — 313
Czarna, pow. Puławy — 313
Czasławice, pow. Puławy — 313
Czechów, pow. Lublin — 311
Czechówka Dolna i Górna, przedm. Lublina — 311
Czemierniki, pow. Lubartów — 312
Czemierniki, pow. Lublin — 312
Czerniejów, pow. Lubartów — 313
Czerniejów, pow. Lublin — 312
Czernięcin, pow. Krasnystaw — 316
Częstoborowice, pow. Krasnystaw — 316
Czołna, pow. Lublin — 312
Czołna, pow. Puławy — 313
Czwartek, przedm. Lublina — 311
Czysta Dębina zob. Dębina Czysta

Ćmiłów, pow. Lublin — 311
Ćwintałka, pow. Puławy — 313

Dąbie, pow. Janów — 314
Dąbie Wielkie i Małe, pow. Krasnystaw — 316
Dąbrowica, pow. Biłgoraj — 315
Dąbrowica, pow. Lublin — 311
Dąbrówka, pow. Biłgoraj — 315
Dąbrówka, pow. Lubartów — 312
Dębica, pow. Lubartów — 312
Deszkowice, pow. Zamość — 315
Dębina (Dębiny), pow. Janów — 314
Dębina, pow. Puławy — 313
Dębina Czysta, pow. Krasnystaw — 316
Dębiny zob. Dębina, pow. Janów
Dębiny, pow. Lubartów — 312
Dębowiec, pow. Zamość — 316
Demba, pow. Puławy — 314
Deszkowice, pow. Zamość — 315
Długie, pow. Lublin — 312
Długikąt, pow. Józefów — 315
Dobre, pow. Puławy — 313
Dobryniów, pow. Krasnystaw — 316
Domiłów zob. Dominów
Dominów (Domiłów), pow. Lublin — 311
Dorohucz, pow. Chełm — 312
Dół Okrągły, pow. Puławy — 313
Dragany, pow. Krasnystaw — 316
Drewnik, pow. Lubartów — 313
Drewniki Krośniczyńskie = Drewniki Krasnostawskie, pow. Lubartów — 316
Drewniki Skierbieszowskie, pow. Zamość — 316
Drzewcza (Drzewca), pow. Puławy — 314
Dub, pow. Tomaszów — 317
Dubienka, Dubianka, pow. Hrubieszów — 317
Dworzyska, pow. Krasnystaw — 316
Dyss (Dys), pow. Lubartów — 312
Dyle, pow. Biłgoraj — 315
Dynaki?, pow. Biłgoraj — 315
Działyń, pow. Radzyń — 313
Dzierzkowice, pow. Janów — 314
Dzierążnia, pow. Tomaszów — 317

Dziesiąta, pow. Lublin — 311
Dzwola, pow. Biłgoraj — 315

Ewopol, pow. Chełm — 317

Fajsławice, pow. Krasnystaw — 316
Feliksówka, pow. Janów — 315
Flisy, pow. Janów — 315
Firlej, pow. Lubartów — 312
Frampol, pow. Zamość — 315
Franciszków, pow. Krasnystaw — 316

Gaj, pow. Lublin — 312
Gaj Czernięciński (Czernięcki), pow. Krasnystaw — 316
Gałęzów, pow. Lublin — 312
Gany, pow. Krasnystaw — 316
Garbów, pow. Puławy — 312
Gardzienice, pow. Krasnystaw — 312
Gawłówka, pow. Lubartów — 312
Giciki? — 315
Giełczew, pow. Krasnystaw — 316
Giełczew, pow. Lublin — 312
Gilów, pow. Krasnystaw — 316
Giżyce, pow. Lubartów — 313
Gliniska Orchowskie, pow. Krasnystaw — 316
Glinnik, pow. Lubartów — 313
Głodno, pow. Puławy — 314
Głusk, pow. Lublin — 311
Głusko Duże i Małe, pow. Puławy — 313
Głuszczyzna, pow. Lublin — 311
Godów, pow. Puławy — 313
Godziszów, pow. Janów — 315
Gołąb, pow. Puławy — 313
Gołąb Lubartowski, pow. Lubartów — 312
Goraj, pow. Zamość — 315
Gorajec, pow. Zamość — 315
Gorecko zob. Górecko
Gorzków, pow. Krasnystaw — 316
Gościeradowska Wólka zob. Wólka Gościeradowska
Gościeradów, Gościradów, pow. Janów — 314
Gozd, pow. Biłgoraj — 315
Góra, pow. Lublin — 312
Górecko (Gorecko), pow. Biłgoraj — 315
Górka, pow. Lubartów — 313
Górniki, pow. Zamość — 315
Góry, pow. Krasnystaw, gm. Krasnystaw — 316
Góry (Gura), pow. Puławy — 312
Góry Gorzkowskie, pow. Krasnystaw, gm. Gorzków — 316
Grabowiec, pow. Puławy — 314
Grabowiec, pow. Zamość — 317
Grabówka, pow. Janów — 314
Grobla, pow. Puławy — 313
Grodzany, pow. Puławy — 312
Gromady Biłgorajskie, pow. Biłgoraj — 315
Gródek (Grudek), pow. Puławy — 313
Gródek (Grudek), pow. Włodawa — 313
Gródki Majdan zob. Majdan Gródki
Grudek zob. Gródek, pow. Puławy i pow. Włodawa
Gruszka Mała, pow. Zamość — 315
Gruszka Wielka, pow. Zamość — 315
Gruszka Zaporska, pow. Zamość — 315
Gura zob. Góry, pow. Puławy
Gutanów, pow. Puławy — 313
Guzówka, pow. Krasnystaw — 316

Hajowniki, pow. Zamość — 316
Hamernia, pow. Biłgoraj — 315
Horodło, pow. Hrubieszów — 317
Hrubieszów, Rubieszów — 317
Hucisko, pow. Biłgoraj — 315
Hucisko Tomaszowskie, pow. Biłgoraj — 315
Huta, pow. Krasnystaw, gm. Żółkiewka — 316
Huta? — 316
Huta, pow. Puławy — 313
Huta Krzeszowska, pow. Biłgoraj — 315
Huta Turobińska, pow. Krasnystaw — 316
Hyża, pow. Zamość — 316

Idzikowska Wola zob. Wola Idzikowska
Ignatówka, pow. Biłgoraj — 315
Iłowiec, pow. Zamość — 316
Izbica, pow. Krasnystaw — 316
Izdebno, pow. Krasnystaw — 316
Iżyce, pow. Lublin — 312

Jabłonna, pow. Lublin — 312
Jakubowice, pow. Janów — 314
Jakubowice Końskie, pow. Lublin — 312
Jakubowice Murowane, pow. Lublin — 311
Janiszkowice, pow. Puławy — 313
Janiszów, pow. Janów — 314
Janiszów, pow. Puławy — 314
Jankowa, pow. Puławy — 313
Janoszówka zob. Januszówka
Janowice, pow. Lublin — 312
Janowice, pow. Zamość — 316
Janów, Janów Ordynacki — 315
Januszówka (Janoszówka), pow. Lubartów — 312
Jarontowice, pow. Puławy — 314
Jaroszewice, pow. Lublin — 312
Jasiennik, pow. Biłgoraj — 315
Jasionka? — 313
Jastków, pow. Lublin — 312
Jaszczów, pow. Lublin — 312
Jaślików, pow. Krasnystaw — 316
Jawidz, pow. Lubartów — 312
Jaworów, pow. Puławy — 314
Jeżów, pow. Lublin — 313
Jędrzejówka, pow. Biłgoraj — 315
Jonaki, pow. Janów — 315
Józefów, pow. Puławy — 313
Józefów, pow. Biłgoraj — 315

Kajetanówka, pow. Biłgoraj — 315
Kalenne zob. Kolanie
Kalenie, Kaleń, pow. Puławy — 313
Kaleń zob. Kalenie
Kalinowice, pow. Zamość — 316
Kaliszany, pow. Puławy, gm. Opole — 313
Kaliszany, pow. Puławy, gm. Kamień — 314
Kamienowa Wola = Kamiennowola, pow. Lubartów — 312
Kamień, pow. Puławy — 314
Kamionka, pow. Biłgoraj — 315
Kamionka, pow. Lubartów — 312
Kapawina? — 314
Karczmiska, pow. Puławy — 313
Karmanowice, pow. Puławy — 314
Karolina = Karolin?, pow. Puławy — 313
Karoliny = Karolin?, pow. Puławy — 313
Kawęczyn, pow. Janów — 315
Kawęczyn, pow. Lublin — 312
Kawęczyn, pow. Zamość — 315
Kazimierz, Kaźmierz, pow. Puławy — 313
Kaznów, pow. Lubartów — 313
Kąpin = Kupin? pow. Lublin — 312
Kątna Wola zob. Wólka Kątna
Kąty, pow. Puławy — 313
Kąty (Konty), pow. Zamość — 315
Kembłów zob. Kębłów
Kębło, Kombło, pow. Puławy — 314
Kębłów, pow. Lublin — 312
Kępa, pow. Janów — 314
Kępa Chotacka, pow. Puławy — 314
Kępa Kaliszowska = Kępa Kaliszańska, pow. Puławy — 314
Kiełczewice, pow. Lublin — 312
Kierz, pow. Lublin — 312
Kierzkówka, pow. Lubartów — 313
Kijany Bliższe, pow. Lubartów — 312
Kijany Dalsze, pow. Lubartów — 312
Kiłów zob. Kitów
Kindały, pow. Krasnystaw — 316
Kiszki, pow. Janów — 315
Kitów (błędnie Kiłów), pow. Zamość — 315
Klemensów? — 313
Klementowice, Klimontowice, pow. Puławy — 313
Klimontowice zob. Klementowice
Kluczkowice, pow. Puławy — 313

Kłoda, pow. Puławy — 313
Kłodnica Dolna, pow. Janów — 314
Kłodnica Górna, pow. Janów — 314
Kock, pow. Łuków — 313
Kocudza, pow. Biłgoraj — 315
Kolanie = Kalenne?, pow. Janów — 314
Kolczyn, pow. Puławy — 314
Kołtyny zob. Kotliny
Komarzyce, pow. Puławy — 313
Kombło zob. Kębło
Komodzianka, pow. Zamość — 315
Konopnica, pow. Lublin — 312
Konty zob. Kąty, pow. Zamość
Końskowola, pow. Puławy — 313
Korytków, pow. Zamość — 316
Kosarzew, Kosarzów, pow. Lublin — 312
Kosin, pow. Janów — 314
Kosmin, pow. Puławy — 313
Koszarów = Koszorów?, pow. Puławy — 314
Kotliny (błędnie Kołtyny), pow. Puławy — 314
Kowale, pow. Puławy — 314
Koziarów? — 314
Kozice, pow. Lublin — 312
Kozłówka, pow. Lubartów — 312
Kraczewice, pow. Puławy — 314
Krakowskie Przedmieście, przedm. Krasnegostawu — 316
Krasienin, pow. Lubartów — 313
Krasienińska Wólka zob. Wólka Krasienińska
Krasieniński Majdan zob. Majdan Krasieniński
Krasnobród, pow. Zamość — 315
Krasnystaw — 316
Kraśnik, pow. Janów — 314
Krępiec, pow. Lublin — 312
Krężnica Jara, pow. Lublin — 312
Krężnica Okrągła, pow. Lublin — 312
Krośniczyn, pow. Krasnystaw — 316
Krupy, pow. Lubartów — 313
Kryłów, pow. Hrubieszów 317
Krynicki Majdan zob. Majdan Krynicki
Kryniczki, pow. Krasnystaw — 316
Krzczonów, pow. Lublin — 312
Krzemień, pow. Janów — 315
Krzesimów, pow. Lublin — 312
Krzeszowska Huta zob. Huta Krzeszowska
Krzeszów, pow. Biłgoraj — 315
Krzeszów Dolny, pow. Biłgoraj — 315
Krzeszów Górny, pow. Biłgoraj — 315
Krzywe, pow. Krasnystaw — 316
Krzywski Majdan zob. Majdan Krzywski
Księżomysz = Księżomierz, pow. Janów — 314
Kulików, pow. Zamość — 315
Kunów, pow. Lubartów — 313
Kurów, pow. Puławy — 313

Las Dębowy, pow. Puławy — 314
Latyczów, pow. Krasnystaw — 316
Latyczyn, pow. Zamość — 315
Leszkowice, pow. Lubartów — 312
Leśce, pow. Puławy — 312
Lipa Nowa, pow. Janów — 315
Lipa Stara, pow. Janów — 315
Lipiny, pow. Biłgoraj — 77
Lipiny, pow. Zamość — 316
Lipowiec, pow. Biłgoraj — 315
Lipowiec, pow. Zamość — 315
Lipsko, pow. Zamość — 316
Lisów, pow. Lubartów? — 313
Liśnik Duży, pow. Janów — 314
Liśnik Mały, pow. Janów — 314
Loret? — 313
Lubartów — 312
Lubieniec, pow. Lublin — 312
Lublin — 311, 312
Lubomierka, pow. Puławy — 313
Lute, pow. Janów — 314

Łada, pow. Janów — 315
Łany, pow. Puławy — 313
Łańcuchów, pow. Chełm — 317
Łaszczów, pow. Tomaszów — 317

Łaziska, pow. Puławy — 314
Łąkoć, pow. Puławy — 313
Łążek Ordynacki, Łążek, pow. Janów — 315
Łążek Zdziachowiecki = Łążek Zaklikowski?, pow. Janów — 315
Łęczna, pow. Lubartów — 313, 317
Łopatki, pow. Puławy — 314
Łopiennik, pow. Lublin — 313
Łopiennik Lacki, pow. Krasnystaw — 316
Łopoczno, pow. Puławy — 314
Łubki, pow. Puławy — 312
Łucka, pow. Lubartów — 312
Ługów, pow. Lublin — 312
Łukawica, pow. Puławy — 313
Łukawiec, pow. Lubartów — 313
Łukawka (błędnie Łukówka), pow. Puławy — 313
Łukaszówka, pow. Krasnystaw — 316
Łukówka zob. Łukawka
Łuszczowa, pow. Lubartów — 313
Łuszczów, pow. Lublin — 312
Łychów? — 315
Łychów, pow. Janów — 314
Łysołaje, pow. Lublin — 312

Maciejów, pow. Krasnystaw — 316
Majdan? — 316
Majdan Abramowski, pow. Zamość — 315
Majdan Antonin = Majdan Antolin, pow. Janów — 314
Majdan Dębina, pow. Janów — 314
Majdan Ewunin, pow. Janów — 314
Majdan Grabina, pow. Janów — 315
Majdan Gródki, pow. Krasnystaw? — 316
Majdan Kasztelański, pow. Biłgoraj — 315
Majdan Kobylański, pow. Krasnystaw — 316
Majdan Kozłowiecki, pow. Lubartów — 312
Majdan Krasieniński, pow. Lubartów — 313
Majdan Krynicki, pow. Krasnystaw — 316
Majdan Krzywski, pow. Krasnystaw — 316
Majdan Leszczyna, pow. Janów — 314
Majdan Maszowski, pow. Krasnystaw? — 316
Majdan Niepryski (błędnie Nieprzycki), pow. Zamość — 315
Majdan Samoklęski, pow. Lubartów? — 313
Majdan Skoczek = Majdan Skorczycki? pow. Janów — 314
Majdan Stary, Majdan Obleszcze, pow. Janów — 314
Majdan Surchowski, pow. Krasnystaw — 316
Majdan Sztanicki? — 315
Majdany = Majdan Trzebieski, pow. Puławy — 313
Malinice, pow. Janów — 315
Małochwiej, pow. Krasnystaw — 316
Marcinówka, pow. Zamość — 316
Marciszów? — 313
Mareczki, pow. Puławy — 314
Mariampol, pow. Puławy — 314
Markuszów, pow. Puławy — 313
Marynki, pow. Puławy — 314
Maszki, pow. Lublin — 312
Maszów, pow. Krasnystaw — 316
Matczyn, pow. Lublin — 312
Mazanów, pow. Puławy — 314
Maziarnia, pow. Biłgoraj — 315
Mchy, pow. Lublin — 316
Mełgiew, pow. Lublin — 312
Mentów, pow. Lublin — 312
Meszno, pow. Lubartów — 313
Męcmierz, Mięcmierz, pow. Puławy — 313
Michałów, pow. Zamość — 315
Michów, Miechów, pow. Lubartów — 313
Mieczysławka, pow. Lubartów — 312
Mięcmierz zob. Męcmierz
Miękowice zob. Minkowice
Milejów, pow. Chełm — 317
Miłocin, pow. Lublin — 312
Minkowice, Miękowice, pow. Lublin — 312

Młyn Surchowski zob. Surchowski Młyn
Młynki, pow. Puławy — 313
Mniszek, pow. Janów — 314
Moczydła (Moczydło), pow. Janów — 314
Modliborzyce (Modlibożyce), pow. Janów — 314
Mokre, pow. Zamość — 316
Mokrelipie, pow. Zamość — 315
Moniaki, pow. Janów — 314
Moszna, pow. Lublin — 313
Mościska, pow. Krasnystaw — 316
Motycz, pow. Lublin — 312

Naklik, pow. Biłgoraj — 77
Nałęczów, pow. Puławy — 313
Nasutów, pow. Lubartów — 312
Nawóz, pow. Zamość — 315
Nieciecz, pow. Puławy, gm. Gołąb — 313
Nieciecz (błędnie Niecierz), pow. Puławy, gm. Szczekarków — 313
Niecko? — 312
Niedrzwica Kościelna (Niedźwica Mała), pow. Lublin — 312
Niedrzwica Stara (Niedźwica Duża), pow. Lublin — 312
Niedziałkowice, pow. Chełm — 316
Niedzieliska, pow. Zamość — 316
Niedźwiada, pow. Lubartów — 312
Nielisz, pow. Zamość — 315
Niemce, pow. Lubartów — 312
Niemienica (Niemienice), pow. Krasnystaw — 316
Nieszawa, pow. Puławy — 314
Nieszczur? — 315
Niezabitów, pow. Puławy — 314
Niezdów, pow. Puławy — 313
Nowa Wieś, pow. Krasnystaw — 316
Nowa Wieś, pow. Lubartów — 313
Nowiny, pow. Biłgoraj — 315
Nowodworska Wólka zob. Wólka Nowodworska
Nowodwór = Nowydwór, pow. Lubartów — 312
Nowogród, pow. Lublin — 312
Nowystaw, pow. Lubartów — 312

Obrocz, pow. Zamość — 315
Olbięcin, pow. Janów — 314
Olchowiec, pow. Krasnystaw — 316
Oleśnica, pow. Krasnystaw — 316
Oleśniki, pow. Krasnystaw — 316
Olszanka, pow. Krasnystaw, gm. Czajki — 317
Olszanka, pow. Krasnystaw, gm. Turobin — 316
Olszanka, pow. Lublin — 312
Olszowiec, pow. Lublin — 312
Opoka, pow. Puławy — 313
Opoka Duża, pow. Janów — 314
Opoka Mała, pow. Janów — 314
Opole, pow. Puławy — 313
Orchowiec, pow. Krasnystaw — 316
Orlicz, pow. Puławy — 313
Orłów Drewniany, pow. Krasnystaw — 316
Orłów Murowany, pow. Krasnystaw — 316
Osiczyna, pow. Hrubieszów — 316
Osiny, pow. Puławy — 314
Osińska Wola zob. Wola Osińska
Osmolice, pow. Lublin — 312
Osowa, pow. Lublin — 312
Ostrów, pow. Janów — 314
Ostrów, pow. Włodawa — 313
Ostrówek, pow. Chełm — 316
Ostrówek = Ostrów Mały?, pow. Lubartów — 313
Ostrówek, pow. Krasnystaw — 316
Ostrzyca, pow. Krasnystaw — 316
Oszczów, pow. Tomaszów — 317
Oś, pow. Lubartów — 313
Ożarów, pow. Lublin — 312

Palikije, pow. Lublin — 312
Paluchów, pow. Puławy — 313
Panasówka zob. Poręby
Pałecznica, pow. Lubartów — 312
Parafianka, pow. Puławy — 314
Parchatka, pow. Puławy — 314
Parczew, pow. Włodawa — 313

Pardysówka (Pardyczówka), pow. Biłgoraj — 315
Partykularz, pow. Zamość — 316
Pasieka Księża, pow. Janów — 314
Pawłów, pow. Chełm — 317
Pełczyn, pow. Lublin — 312
Piasecka Wola zob. Wola Piasecka
Piaski, pow. Lublin — 312
Piaski, Piaski Małe, przedm. Lublina — 311
Piaski Luterskie = Piaski, pow. Lublin — 312
Piaski Szlacheckie, pow. Krasnystaw — 316
Pikule, pow. Janów — 315
Pilaszkowice, pow. Krasnystaw — 316
Piotrawin, Piotrowin, pow. Puławy — 314
Piotrków, pow. Lublin — 312
Piotrowice, pow. Lublin — 312
Piotrowice Małe, pow. Puławy — 312
Piotrowice Wielkie, pow. Puławy — 312
Piotrowin zob. Piotrawin
Pipisówka, pow. Lubartów — 312
Pliszczyn, pow. Lublin — 312
Płonka, pow. Krasnystaw — 316
Płonki, Płonka, pow. Puławy — 313
Płonszowice (błędnie Płouszowice), pow. Lublin — 311
Płoskie, pow. Zamość — 316
Pniów, pow. Tarnobrzeg — 316
Pniówek, pow. Zamość — 316
Podgórz, pow. Puławy — 313
Podgórze = Podbórz, pow. Puławy — 313
Podhuszczka, pow. Zamość — 316
Podklasztor, pow. Zamość — 315
Podlesie, pow. Zamość — 315
Podlipie, pow. Lubl n — 312
Podłopole zob. Po topole
Podpałecznica, pow. Lubartów — 313
Podrusów (Podruszczów), pow. Biłgoraj — 315
Podtopole (błędnie Podłopole), pow. Zamość — 316
Podwysokie, pow. Zamość — 316
Podzamcze, pow. Lubartów — 317
Pogonów, pow. Puławy — 314
Pokoje? — 315
Polanówka, pow. Puławy — 314
Polichna, pow. Janów — 314
Policzyzna, pow. Lublin — 312
Polny Młyn, pow. Lubartów — 312
Pomorze, pow. Puławy — 313
Poniatowa, pow. Puławy — 313
Ponikiewska Wólka zob. Wola Ponikiewska
Ponikwy, pow. Krasnystaw — 314
Poperczyn, pow. Krasnystaw — 316
Popkowice, pow. Janów — 314
Poręby = Panasówka al. Poręby, pow. Zamość — 315
Popów, pow. Janów — 314
Potoczek, pow. Janów — 315
Potok Dolny, pow. Biłgoraj — 315
Potok Górny = Potok Senderki, pow. Zamość — 315
Potok Górny, pow. Biłgoraj — 315
Pożarów, pow. Lubartów — 313
Pożóg, pow. Puławy — 313
Prawiedniki, pow. Lublin — 312
Prawno, pow. Puławy — 314
Przybysławice, pow. Puławy — 313
Przybysławska Wola zob. Wola Przybysławska
Pułankowice, pow. Janów — 314
Puławy — 311, 314
Pusznia = Puszno, pow. Puławy — 313

Rachanie, pow. Tomaszów — 317
Rachów, pow. Janów — 314
Radawczyk, pow. Lublin — 312
Radawiec, pow. Lublin — 312
Radecznica, Rodecznica, pow. Zamość — 315
Radlin, pow. Lublin — 313
Radzięcin, pow. Zamość — 315
Rataj, pow. Janów — 315
Ratajska Wólka zob. Wólka Ratajska

Ratoszyn, pow. Lublin — 313
Rawa, pow. Lubartów — 313
Rąbłów, pow. Puławy — 314
Rodecznica zob. Radecznica
Rogów, pow. Puławy — 314
Rokicka Wólka zob. Wólka Rokicka
Rokitno, pow. Lubartów — 313
Rokitów, pow. Krasnystaw — 316
Romanów, pow. Krasnystaw — 316
Rońsko, pow. Krasnystaw — 316
Rozkopaczów, pow. Lubartów — 313
Rozłupy, pow. Zamość — 315
Rozwadówek, pow. Lubartów — 313
Rożnówka, pow. Biłgoraj — 315
Różki, pow. Krasnystaw — 316
Rubieszów zob. Hrubieszów
Ruda, pow. Janów — 315
Ruda Dynarska, pow. Zamość — 315
Ruda Maciejowska, pow. Puławy — 313
Rudka, Rudka Kozłowska, pow. Lubartów — 312
Rudka Gołębska, pow. Lubartów — 313
Rudka Kijańska, pow. Lubartów — 313
Rudnik, pow. Janów — 314
Rudnik, pow. Lublin — 311
Rudnik Niższy, pow. Krasnystaw — 316
Rudnik Zakrowiecki = Rudnik Złodziejski, pow. Janów — 315
Rudno, pow. Lubartów — 313
Rudy, pow. Biłgoraj — 315
Rudzienko, pow. Lubartów — 313
Rury? — 314
Rury, przedm. Lublina — 311
Ruska Wola, pow. Lubartów — 313
Rybaki, pow. Puławy — 313
Rybczewice, pow. Krasnystaw — 316
Rybitwy, pow. Puławy — 314
Ryczydół, pow. Janów — 314
Rzeczyca, pow. Puławy — 313
Rzeczyca, pow. Zamość — 315
Rzeczyca Księża, pow. Janów — 314
Rzeczyca Ziemiańska, pow. Janów — 314
Rzeplin, pow. Tomaszów — 317
Saciążki zob. Sąsiadka
Sadzorki? — 313
Salomin, pow. Janów — 314
Samoklęski, pow. Lubartów — 313
Sawin, pow. Chełm — 317
Sąsiadka, Sąciaszka (błędnie Saciążki), pow. Zamość — 315
Serock (błędnie Syrock), pow. Lubartów — 312
Siedliska, pow. Krasnystaw — 316
Siedliska, pow. Lubartów — 312
Siedliska, pow. Zamość — 315
Siedliszczki, pow. Lublin — 312
Sielce, pow. Puławy — 313
Siemiańskia Wólka zob. Wólka Siemiańska
Siennica Królewska, pow. Krasnystaw — 316
Siennica Nadolna, pow. Krasnystaw — 316
Sieprawice, pow. Lublin — 312
Sieprawki, pow. Lublin — 312
Sieraków, pow. Biłgoraj — 315
Siestryłów = Siestrzytów, pow. Lublin — 312
Sitaniec, pow. Zamość — 316
Skierbieszów, pow. Zamość — 316
Skoki, pow. Lubartów — 312
Skoki, pow. Puławy — 313
Skoków, pow. Puławy — 313
Skorczyce, pow. Janów — 314
Skowięszyn = Skowieszyn, pow. Puławy — 314
Skrobów, pow. Lubartów — 312
Skromowice, pow. Lubartów — 313
Skromowska Wola zob. Wola Skromowska
Skrzyniec = Skrzynice, pow. Lublin, gm. Piotrków — 312
Skrzyniec, pow. Lublin, gm. Bełżyce — 313
Sławce zob. Stawce
Sławin, pow. Lublin — 311
Sławinek, pow. Lublin — 311

Słodków, pow. Janów — 314
Słotwiny, pow. Lublin — 313
Sługocin, pow. Lublin — 312
Słupeczno, pow. Krasnystaw — 316
Słupie, pow. Janów — 314
Snopków, pow. Lublin — 311
Sobieska Wola zob. Wola Sobieska
Sobianowice, pow. Lublin — 312
Sobieszczany, pow. Lublin — 312
Sobolów, pow. Lubartów — 313
Sokołówka, pow. Zamość — 315
Sorniak? — 312
Sosnowa Wola zob. Wola Sosnowa
Sosnówka, pow. Lubartów — 313
Sól, pow. Biłgoraj — 315
Spiczyn, pow. Lubartów — 312
Stanisławów, pow. Biłgoraj — 315
Stanisławów, pow. Puławy — 313
Stara Wieś, pow. Lubartów — 317
Stara Wieś, pow. Puławy — 312
Stara Wieś, pow. Zamość — 315
Starawieś, pow. Krasnystaw — 312
Starościn, pow. Lubartów — 312
Starościn = Starościce, pow. Lublin — 312
Stary Majdan zob. Majdan Stary
Staw Noakowski, pow. Zamość — 315
Stawce (błędnie Sławce), pow. Krasnystaw — 314
Stoczek, pow. Lubartów, gm. Niemce — 312
Stoczek, pow. Lubartów, gm. Czemierniki — 312
Stoczek Lubartowski, pow. Lubartów, gm. Spiczyn — 312
Stojęszyn, pow. Janów — 315
Stok, pow. Puławy — 314
Stróża, Struża, pow. Janów — 314
Stróża, Struża, pow. Lublin — 312
Stróżek, Strużek, pow. Lubartów — 312
Struża zob. Stróża
Strychowice = Strychowiec, pow. Puławy — 313
Stryjna, pow. Krasnystaw — 316
Stryjów, pow. Krasnystaw — 316
Strzelce, pow. Puławy — 313
Strzeszkowice, pow. Lublin — 312
Strzeszkowice Trojackie, pow. Lublin — 312
Strzyżowiec, pow. Puławy — 313
Studzianki, pow. Janów — 314
Studziańska Wola, pow. Krasnystaw — 314
Sucha Wola zob. Wólka Sucha
Suchelipie, pow. Krasnystaw — 316
Suchodoły, pow. Krasnystaw — 316
Suchynie, pow. Janów — 314
Sulowice zob. Sułowiec
Sulów, pow. Janów — 315
Sułoszyn, pow. Lubartów — 313
Sułowiec, Sulowice, pow. Zamość — 315
Sułów, pow. Zamość — 315
Sułówek, pow. Zamość — 315
Surchowski Młyn, pow. Krasnystaw? — 316
Surchów, pow. Krasnystaw — 316
Suszeń, pow. Krasnystaw — 316
Syrniki, Serniki, pow. Lubartów — 313
Syrock zob. Serock
Szczebrzeszyn, pow. Zamość — 315
Szczecin, pow. Janów — 314
Szczekarków, pow. Puławy — 313
Szczekarków Lubartowski, pow. Lubartów — 312
Szczuchniów = Szczuchnia, pow. Lubartów — 312
Szczuki? — 313
Szkuciska = Szkucisko, pow. Puławy — 314
Szorczówka = Szorcówka, pow. Zamość — 316
Szostarka= Szatarka, pow. Janów — 314
Szumów, pow. Puławy — 313
Szuszki = Suszki, pow. Biłgoraj — 315

Śniadówka, pow. Puławy — 313
Średnia Wieś, pow. Krasnystaw — 316
Średnie, pow. Zamość — 315

Średniówka, pow. Zamość — 315
Środki = Skrudki?, pow. Puławy — 314
Świdniczek Duży = Świdnik Duży, pow. Lublin — 311
Świdniczek Mały = Świdnik Mały, pow. Lublin — 311
Świdno, pow. Puławy — 313
Świeciechów, Święciechów, pow. Janów — 314
Świerze, pow. Chełm — 317
Święta Magdalena? — 315

Targowisko Poświętne, pow. Krasnystaw — 316
Targowisko Szlacheckie, pow. Krasnystaw — 316
Tarkawica (błędnie Turkowice), pow. Lubartów — 312
Tarło, pow. Lubartów — 313
Tarnawka, pow. Krasnystaw — 316
Tarnogóra, pow. Krasnystaw — 316
Tarnogród, pow. Biłgoraj — 315
Tarnowola, pow. Biłgoraj — 315
Tatary, pow. Lublin — 311
Teodorówka, pow. Zamość — 315
Terenin = Teresin, pow. Lublin — 312
Tomaszowice, Tomaszewice pow. Lublin — 312
Tomaszów Lubelski — 316
Topola, pow. Krasnystaw — 316
Topornica, pow. Zamość — 316
Trawniki, pow. Lublin — 312
Trębaczów, Trembaczów, pow. Lublin — 317
Trenszyny = Trzęsiny, pow. Zamość — 316
Trojaczkowice, Trojackowice, pow. Lublin — 312
Trzciniec, pow. Puławy — 314
Trzciniec Lubartowski, pow. Lubartów — 312
Trzebiesza, pow. Puławy — 314
Trzeciaków, pow. Lublin — 312
Trzeszkowice, pow. Lublin — 312
Trzeszniów, pow. Lublin — 311
Trzydnik, pow. Janów — 315
Tudorowice Majdan? — 314
Tulniki, pow. Radzyń — 313
Turka, pow. Lublin — 312
Turkowice zob. Tarkawica
Turobin, pow. Krasnystaw — 316
Tuszów, pow. Lublin — 312
Tworyczów, pow. Zamość — 315
Tyszowce, pow. Tomaszów Lubelski — 317

Uchanie, pow. Hrubieszów — 317
Ulów, pow. Tomaszów — 315
Uniszowice, pow. Lublin — 312
Urządków, pow. Puławy — 314
Urzędów, pow. Janów — 314
Uściąż, pow. Puławy — 313
Uście, pow. Zamość — 315

Wał, pow. Krasnystaw — 316
Wałowice, Wołowice, pow. Janów — 314
Wąwolnica, pow. Puławy — 314
Węgielce, pow. Lubartów — 313
Węglin, pow. Janów — 315
Węglinek, pow. Janów, gm. Trzydnik — 315
Węglinek, pow. Janów, gm. Zakrzówek — 315
Widniówka, pow. Krasnystaw — 71
Wielącza, pow. Zamość — 315
Wielkie, pow. Lubartów — 313
Wielkopole, pow. Lubartów — 316
Wielkolas (błędnie Wilkołaz), pow. Lubartów — 313
Wielobycz, pow. Lubartów — 316
Wieniawa, przedm. Lublina — 311, 312
Wierciszów, pow. Lublin — 312
Wierzbica, pow. Janów — 314
Wierzbica, pow. Krasnystaw — 316
Wierzchoniów, pow. Puławy — 313
Wierzchowina, pow. Krasnystaw — 316
Wierzchowiny, pow. Radzyń? — 313
Wierzchowiska, pow. Janów — 314

Wierzchowiska, pow. Lublin, gm. Bełżyce — 312
Wierzchowiska, pow. Lublin, gm. Piaski — 312
Wilczanka, pow. Puławy — 314
Wilczopole, pow. Lublin — 311
Wilkołaz zob. Wielkolas i Wilkołaz
Wilkołaz, pow. Janów — 314
Wilków, pow. Puławy — 314
Wiszenki, pow. Zamość — 316
Wiśniów, pow. Krasnystaw — 316
Witaniów, pow. Lubartów — 312
Witoszyn, pow. Puławy — 313
Witowice, pow. Puławy — 313
Włostowice, pow. Puławy — 314
Wojciechów , pow. Janów — 314
Wojciechów, pow. Lublin — 312
Wojsławice, pow. Chełm — 317
Wola, pow. Biłgoraj — 315
Wola Abramowska, pow. Zamość — 311
Wola Bychawska, pow. Lublin — 312
Wola Czółnowska, pow. Puławy — 313
Wola Idzikowska, pow. Krasnystaw — 316
Wola Kątna zob. Wólka Kątna
Wola Kątecka, Wola, pow. Zamość — 315
Wola Krośniczyńska, Wólka Krośniczyńska, pow. Krasnystaw — 316
Wola Łańcuchowa zob. Wólka Łańcuchowska
Wola Niemiecka, pow. Lubartów — 312
Wola Nowodworska zob. Wólka Nowodworska
Wola Osińska, pow. Puławy — 314
Wola Ostrowska, pow. Lubartów — 313
Wola Piasecka, pow. Lublin — 312
Wola Ponikiewska lub Wólka Ponikiewska, pow. Krasnystaw — 316
Wola Przybysławska, pow. Puławy — 313
Wola Rudnicka, pow. Janów — 314
Wola Rudzka, pow. Puławy — 314
Wola Ruska, pow. Lubartów — 313
Wola Siemiańska zob. Wólka Siemiańska
Wola Skromowska, pow. Lubartów — 313
Wola Sobieska, pow. Krasnystaw — 316
Wola Sosnowa, pow. Janów — 314
Wola Studziańska, pow. Krasnystaw — 314
Wola Syrnicka, pow. Lubartów — 313
Wola Szczucińska, pow. Dąbrowa — 314
Wola Tulnicka, pow. Radzyń — 314
Wolica, pow. Puławy — 312
Wolica Uchańska, pow. Hrubieszów — 316
Wolica Wybranowska, pow. Janów — 314
Wołowice zob. Wałowice
Wólka, pow. Lublin — 312
Wólka Batorska, pow. Janów — 314
Wólka Białecka, pow. Lublin — 312
Wólka Czernięcka, pow. Krasnystaw — 316
Wólka Dobrska, pow. Puławy — 314
Wólka Gołębska, pow. Puławy — 313
Wólka Gościeradowska, pow. Janów — 314
Wólka Infułacka, pow. Zamość — 316
Wólka Jakubowicka, pow. Lublin — 311
Wólka Kątna, pow. Puławy — 312
Wólka Kijańska, pow. Lubartów — 313
Wólka Kolczyńska, pow. Puławy — 314
Wólka Komska, pow. Puławy — 313
Wólka Krasienińska, pow. Lubartów — 313
Wólka Krośniczyńska zob. Wola Krośniczyńska
Wólka Łańcuchowska, Wola Łańcuchowa, pow. Chełm — 317
Wólka Nowodworska, pow. Puławy? — 314
Wólka Orłowska, pow. Krasnystaw — 316
Wólka Ponikiewska zob. Wola Ponikiewska
Wólka Profeska (błędnie Profecka), pow. Puławy — 314
Wólka Radzicka = Wólka Radzięcka, pow. Zamość — 315
Wólka Ratajska, pow. Janów — 315
Wólka Rokicka, pow. Lubartów — 312

Wólka Rudnicka, pow. Janów — 314
Wólka Siemiańska, Wola Siemiańska, pow. Radzyń — 313
Wólka Sucha, pow. Janów — 314
Wólka Zabłocka, pow. Lubartów — 313
Wólka Zamojska, pow. Zamość — 316
Wólka Zawieprzycka, pow. Lubartów — 313
Wólka Żółkiewska, pow. Krasnystaw — 316
Wronów, pow. Puławy, gm. Godów — 313
Wronów, pow. Puławy, gm. Gołąb — 313
Wrotków, pow. Lublin — 311
Wrzelów, pow. Puławy — 314
Wrzelowiec, pow. Puławy — 313
Wrzosów, pow. Janów? — 315
Wygnanowice, pow. Krasnystaw — 312
Wygnanów, pow. Lubartów — 312
Wylągi, pow. Puławy — 313
Wypnichy, pow. Lubartów — 313
Wysokie, pow. Lublin — 312
Wysokie, pow. Zamość — 316
Wysokie Lubelskie, Wysokie, pow. Krasnystaw — 316
Wywłoczek = Wywłoczka, pow. Zamość — 315
Wyżnianka, pow. Janów — 314
Wyżnica, pow. Janów — 314
Wzgórze, pow. Lublin — 312

Xiężopol zob. Księżopol

Zabiele, pow. Lubartów — 313
Zabłocie (błędnie Zabłonie), pow. Puławy — 313
Zabłocka Wólka, pow. Lubartów — 313
Zabłonie zob. Zabłocie
Zaburze, pow. Zamość — 315
Zabytów, pow. Zamość — 316
Zadębie, pow. Lublin — 311
Zadubie, pow. Lublin — 312
Zadwórze, pow. Krasnystaw — 316
Zagoździ, pow. Puławy — 313
Zagrobelne, pow. Krasnystaw — 316
Zagrody, pow. Puławy, gm. Opole — 314
Zagrody, pow. Puławy, gm. Żyrzyn — 314
Zagrody Gorajskie, pow. Zamość — 315
Zagrody Janowskie, pow. Janów? — 315
Zagrody Lubartowskie, pow. Lubartów — 312
Zagrody Łukowieckie, pow. Lubartów — 312
Zajączków, pow. Puławy — 314
Zaklików, pow. Janów — 315
Zakładzie = Zakłodzie, pow. Zamość — 315
Zakrzew, pow. Krasnystaw — 316
Zakrzew, pow. Lublin — 317
Zakrzew, pow. Puławy — 314
Zakrzówek, pow. Janów — 315
Zalesie, pow. Krasnystaw — 317
Zamostek, pow. Krasnystaw — 316
Zamość — 316
Zaporze, pow. Zamość — 315
Zaraszów, pow. Lublin — 312
Zarudki, pow. Puławy — 314
Zastów, pow. Puławy — 314
Zawada, pow. Puławy — 314
Zawada, pow. Zamość — 316
Zawieprzyce, pow. Lubartów — 312
Zażółkiew, pow. Krasnystaw — 316
Zbędowice, pow. Puławy — 313
Zdanów, pow. Zamość — 316
Zdrapy, pow. Lublin — 312
Zdziechowice, pow. Janów — 315
Zdzytowice = Zdzyłowice, pow. Janów — 314
Zemborzyce, pow. Lublin — 312
Zezulin, Zeżulin, pow. Lubartów — 312
Ziółków, pow. Lubartów — 312
Zuk zob. Żuk
Zyrzyn zob. Żyrzyn

Żabia Wola, pow. Lublin — 312
Żabno, pow. Krasnystaw — 316
Żerdź, pow. Puławy — 314
Żmijowiska, pow. Puławy — 314

Żółkiew, pow. Krasnystaw — 316
Żółkiewka, pow. Krasnystaw — 316
Żółkiewska Wólka zob. Wólka Żółkiewska
Żuk, Zuk, pow. Biłgoraj — 315
Żuków, pow. Lublin — 312
Żurawie, pow. Krasnystaw — 316
Żurawiniec, pow. Lubartów — 313
Żyrzyn, Zyrzyn, pow. Puławy — 314
Źrebce, pow. Zamość — 315

ANEKS II

Teksty bajek[1]

Rozbójnik i młynarczanka[2]

[Lublin (Piaski przedm.)]

Miał mynarz bogaty córkę. Mynarz z żoną pojechał na wesele, a córkę zostawili w doma. A zbojce tymczasem przyśli do mynarza kraść, podkopali się. Corka słysy, ze sie do komory ludzie podkopują i poszła, i wziena kosy, i ucina temu, co pirsy wlaz, głowę. A ten drugi pyta sie na dole po cichu do tamtego pirsego: — A co, jest tam co brać? A odpowiada za niego po cichu: — A jest dosyć, chodźcie ino. Ten drugi lazie, a óna ucina mu znowu głowę drugiemu. A dwóch uciekło (a dwóma ucięna). W tydzień przyśli ci dwaj na zaloty do tyj młynarcanki. A óna spodobała sobie jednego z nich i poszła za niego. Zabrał ją i pojechał, i zawióz ją w takie lasy, takie bory. A miał starą matkę zbojca. I ta mówi: — Olaboga, po coześ tu przyjechała, tutaj źle, tu twego życia nie długo bedzie, tyla bedzie twego życia. Ón rano kazał ij wodę nanosić, a sam poleciał do lasu. A matka powiada do synowy: — Weź snópek słomy, postaw kole studni i okryj płachtą, i konewki postaw, a sama uciekaj. Ona tyz tak zrobiła. Poleciała w las i chłopy jechały do młyna ze zbozem, a ona prosiła, żeby zboże wysypał z worka, a ją wsadził. Jak ją przywióz do matki do młyna, a tam wylazła [z] worka i chłopom po-

[1] [W aneksie opublikowano teksty trzech bajek w wersji takiej, jaka zachowała się w zapisach terenowych Kolberga. Zob. wstęp i bajki nr 9, 10 i 17 w części II *Lubelskiego*.]

[2] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 17, sygn. 1214, k. 4, zob. *Lubelskie* cz. II s. 196 i wstęp. Tytuł jak w druku, w rkp. tytułu brak.]

dziękowali, i ona z płaczem wyznała, gdzie ją oddali. A jak on przyszed, ten zbój, to ona się schowała, a oni się pytają jego: — A jakże się tam nasza corka ma? A ón: — A dobrze ij jest. A tu posłali po wójta, po chłopów, związali go. I dopiero pojechali i wzięni te matkę do siebie, a jego oddali do kryminału.

Kazirodztwo[1]

Lublin, Piaski przedmieście[2]

Był jeden pan i wyjechał sobie na wojaż, i zostawił w domu żonę. A żona pozwoliła sobie kiepsko i miała dziecko bez męża. Jak się urodziło, ona, że ij wstydno było, kazała dziecko w kołyske włożyć i z parą dukatów[3] i karteczką, że jeszcze nie chrzczone i puściła na rzekę. Złapali to dziecko z kołyską przewoźnicy i jeden z nich wzión to dziecie do siebie i wychował. A miał sam dwóch synów. Chłopiec wyrós(ł) ładny i raz pokłócił[4] się z temi braćmi przy grze w piłkę i przyszło do pięści. A óni na niego: — A coś ty za jeden! Tyś najduch, ociec cie ino trzyma. Zmartwiony tem[5], że nie jest synem owego przewoźnika, który nad nim ma tylko swą opatrzność[6], uciekł od niego w świat. I naszed do tego dworu, i trafił[7], gdzie jego matka mieszkała, i jako biedny podróżny prosiuł, by go przyjęto. A óna go wziena za pisarza do siebie. I polubili się. Ale ón zawsze był dumny (zadumany, myślący), skąd ón się wzión, gdzie jego rodzice? A óna sie go pytała: — Co mu je(st), że nie wesoły? Ón nie chciał nigdy powiedzieć. A óna mu powiedziała, że ón ij sie podobał i ona chce sie z nim ożenić, i cały majątek mu zapisać.

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 17, sygn. 1214, k. 1, zob. s. 197–198 w cz. II *Lubelskiego* i wstęp. Tytuł jak w druku, w rkp. tytułu brak.]

[2] [„Piaski przedmieście" dopisane później ołówkiem]

[3] [W rkp. przed: „parą dukatów" skreślone: „piniędzmi".]

[4] [W rkp. pierwotne: „pokłócili" poprawione na: „pokłócił".]

[5] [Nad: „Zmartwiony tem" nadpisane tym samym atramentem: „Dowiedziawszy się", żadna wersja nie jest skreślona.]

[6] [Fragment: „który [...] opatrzność" dopisany innym atramentem, prawdopodobnie później.]

[7] [W rkp. „i trafił" dopisane później.]

I ón na to przystał. I gdy do nij poszed(ł), i zaczęni się lubować, on jej się przyznał, że ni ma rodziców i że jego w kołysce naleźli przewoźnicy na wodzie z dukatami i karteczką. Dopiero ona powiedziała: — To ty jesteś moim synem. Ale to go strasznie[1] przeraziło. I jak poszed z domu, tak sie już więcj nie pokazał. I nadszed nad trzęsawę, a tam na nij był pałac pusty i usłyszał od rybaków, że tam pustki i w nim przeszkoda (strachy). Ale on nie uważał na to, kazał się rybakom tam przewieść i żeby nikomu nie powiedali o nim, żeby nicht nie wiedział. A on klucz wyjón z kieszeni i nie wiedzieć, czy go nalaz, czy go matce ukrad(ł), i otworzył jedne drzwi — pusto, drugie drzwi — pusto, trzecie drzwi — a tu stoi passyjka (krucyfiks) i dwie świéce zapalone przed nią. Wzion, zamknął się w pałacu i klucz przez okna wrzucił w wodę, a sam ukląk przed passyjką i modliuł się. Po[2] długim czasie jedni państwo przejeżdżali i kazali sobie gotować wieczerzę (już u dzieci tego rybaka), i ugotować im miano rybę[3]. Kiedy tę rybę płatają, aż tu najdują we środku klucz i dopiéro mówią o tym[4] człowieku, co się zamknął w pałacu i klucz wrzucił w wodę, i że to pewnie ten sam klucz. Podróżni ciekawi wzięni klucz, kazali się przewieść do pałacu i próbują, a tu klucz nadaje się do zamków. I otwierają troje drzwi, i znajdują, a tu klęczy dziad stareńki z siwą brodą, który[5] był już ojcem świętym i modlił się. I rozeszła się o tem wieść. A ta staruszka (jego matka), która nie mogła dla grzechu umrzéć, przyjechała do niego, dowiedziawszy się, i kiedy przy nim stanęła, on jej dał trzy razy w twarz na odlew (po diabelsku) i oboje zaraz[6] sie w proch obrócili.

---

[1][W rkp. „strasznie" ze zmiękczeniem nad „s", może winno być „straśnie"?]

[2][W rkp. przed tym zdaniem skreślony fragment: „A klucz ryba po[...]" (połknęła ?).]

[3][W rkp. pierwotny zapis: „i ugotowano im rybę".]

[4][W rkp. nad: „mówią o tym" nadpisane: „wychodzi powiastka", żadna z wersji nie jest skreślona.]

[5][Pierwotna wersja: „i znajdują klęczącego starca z siwą brodą, którym" poprawiona prawdopodobnie w trakcie zapisu.]

[6][„zaraz" dopisane później.]

Pan Jezus i ś[więci] Piotr i Paweł na noclegu[1]

[Lublin (Piaski przedmieście)[2]]

Szli raz we trzech p. Jezus, św. Piotr i św. Paweł. Było pod wieczór i w karczmie grali. I mówi św. Piotr: — Wstąpmy tu, bom zmęczony, to się przenocujemy. A mówi p. Jezus: — Tu bedzies miał kiepski nocleg. Ale św. Piotr prosi. Wchodzą i widzą zabawę i tańce, i pijatykę, co sobie urządzili dworeccy (dworscy ludzie)[3]. I kazali sobie słać siano w rogu izby, i położył się p. Jezus od ściany, św. Paweł w pośrodku, a św. Piotr z brzega, żeby się przypatrzyć zabawie najlepij. A oto pijak jakiś potrąciuł go, że z brzega był, i jeszcze bije krzycząc: — A po coś ty, hyclu, nie poszed spać na górę, a po coś sie tu wysunoł? I dalij w taniec. Bojąc[4] się powtórzenia tej przygody, posunął się św. Piotr ku środkowi, a obudziwszy św. Pawła, posadził go z brzega, żeby i on sie zabawie przypatrzył i wystawił go na sztych. A tu pijacy, jak się znów zbliżyli, mówią: — Eh, ten z brzega juz oberwał, teraz niech sie i temu środkowemu dostanie. I nuz znowu łomotać św. Piotra, który leżał we środku. Nie widząc się i tu bezpiecznym, uprosiuł św. Piotr pana Jezusa, żeby mu oddał miejsce wele ściany, a sam wlaz we środek. I ucynił to p. Jezus. A pijacy, nadbiegłsy znowu, powiedzieli, ze jeszce ten od ściany nic nie dostał, i znowu okładają św. Piotra po grzbiecie. Nazajutrz, gdy wyszli, mówi mu p. Jezus: — A widzisz? Powiedziałem, że kiepski dla ciebie bedzie nocleg. — Wszystko to dobre na twoją chwałę, p. Boże, już bede pokorniejszy, a zawdy cie będę słuchał.

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 17, sygn. 1214, k. 1, zob. s. 205–206 w cz. II *Lubelskiego* i wstęp. Tytuł jak w druku, w rkp. tytułu brak.]

[2] [„Piaski przedmieście" dopisane później ołówkiem.]

[3] [Fragment: „co sobie urządzili dworeccy (dworcy ludzie)" dopisany później.]

[4] [Przed tym skreślony początek innego zdania: „Oberwawszy s. Piotr od pijaka".]

BIBLIOGRAFIA

WYKAZ ŹRÓDEŁ RĘKOPIŚMIENNYCH

INDEKSY

PRACE CYTOWANE I ODNOTOWANE PRZEZ O. KOLBERGA W „LUBELSKIEM"

..i. *Biłgoraj w Lubelskiem*. „Biblioteka Warszawska" 1842 T. 2, s. 222–224.

A. N. zob. [Nowosielski A.]
A. O. *Korespondencja*. „Gazeta Polska" 1865 nr 66.
A. W. zob. [Wieniarski A.]
Ant. Wien. zob. [Wieniarski A.]

Baliński M. Lipiński T. *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*. T. 2, Warszawa 1844.
Boniewski K. *Krasnobród*. „Pamiętnik Religijno–Moralny" 1841, T. 1 s. 419–423.
Bronikowski A. *Zawieprzyce. Powieść historyczna*. Tłum. z niem. przez J. K. O. [J. K. Ordyńca]. W: A. Bronikowski *Pisma*. Cz. II, Warszawa 1828.

Chłopicki E. *Korespondencja z Lubelskiego*. „Tygodnik Powszechny" 1880, nr 40–41.
Chodakowski Z. D. zob. [Czarnocki A.]
Ciesielski W. *Kartki z Lubelskiego. Wycieczka do Lubartowa*. „Kurier Lubelski" 1869, nr 49–50.
[Czarnocki A.] Chodakowski Z. D. *O Sławiańszczyźnie przed chrześcijaństwem*. Kraków 1835.

[Dawid W.] W. D. *Korespondencja*. „Gazeta Warszawska" 1854, nr 242.
— *Korespondencja. Radecznica. Uroczystość 2 sierpnia. Święty patron tego miejsca*. „Gazeta Warszawska" 1856, nr 231.
Długosz J. *Dziejów polskich ksiąg dwanaście*. Przekład K. Mecherzyńskiego. T. 1 Kraków 1867, T. 2 Kraków 1868.
Dołęga H. *Kaźmirz dzisiejszy*. „Tygodnik Ilustrowany" 1867 nr 424.
Droga od Nowej Aleksandrii (Puław) do Kaźmierza. „Kronika" 1858 nr 314–315.

E.S. *Symbolika wiosenna*. „Czas" 1884 nr 118, 120, 121.
Eus. Hr. T... zob. [Tyszkiewicz E.]

F. M. S. zob. [Sobieszczański F. M.]
[Fisz Z.] *List Tadeusza Padalicy z Ukrainy*. „Tygodnik Ilustrowany" 1861 nr 97.

Gawarecki W. H. *Słowiańszczyzna. Wiadomość o mieście Kazimierzu Dolnym czyli Nadwiślanym*. „Magazyn Powszechny" 1840, z. III s. 57–61.

Gliński A. J. *Bajarz polski. Baśni, powieści i gawędy ludowe*. T. 2 Wilno 1862.

Gloger Z. *Zagadki ludowe znad Narwi i Buga, na pograniczu Mazowsza z Podlasiem, w latach 1865–1880 spisał...* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VII: 1883 s. (135)–(149).

Gluziński J. *Włościanie polscy uważani pod względem charakteru, zwyczajów, obyczajów i przesądów z dołączeniem przysłowiów powszechnie używanych*. W: Wójcicki K. W. *Archiwum domowe do dziejów i literatury krajowej z rękopismów i dzieł najrzadszych zebrał i wydał* ... Warszawa 1856, s. 393–576. Pierwodruk fragmentów: *Włościanie z okolic Zamościa i Hrubieszowa. (Wyjątek z rękopismu ...)*. „Dziennik Warszawski" 1853 nr 151–154.

Gołębiowski Ł. *Gry i zabawy różnych stanów w kraju całym lub niektórych tylko prowincjach*. Warszawa 1831.

— *Lud polski, jego zwyczaje, zabobony*. Warszawa 1830.

Gospodarstwa folwarczne. W: *Encyklopedia rolnictwa i wiadomości związek z niem mających*. Wydawana pod red. J. T. Lubomirskiego, E. Stawiskiego, S. Przystańskiego przy współudziale L. Krasińskiego, L. Kronenberga i J. Zamoyskiego. T. 2 Warszawa 1874, s. 910–1022.

Gospodarstwa małe. W: *Encyklopedia rolnictwa i wiadomości związek z niem mających*. Wydawana pod red. J. T. Lubomirskiego, E. Stawiskiego, S. Przystańskiego przy współudziale L. Krasińskiego, L. Kronenberga, J. Zamoyskiego. T. 2 Warszawa 1874 s. 1022–1169.

Grimm J. von *Deutsche Mythologie*. Zweite Ausgabe, Bd. 2 Göttingen 1844.

Gustawicz B. *Podania, przesądy, gadki i nazwy ludowe w dziedzinie przyrody*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 6: 1882, s. (201)–(318).

Hacquet B. *Neuste physikalisch-politische Reisen in den Jahren 1791. 92. und 93. durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen*. Th. III Nürnberg 1794.

Hagen K. G. *Preussens Pflanzen*. Bd 1–2 Königsberg 1818.

Hahn J. G. von *Griechische und Albanesische Märchen*. Bd 1–2 Leipzig 1864.

Hanusch I. J. *Die Wissenschaft des slawischen Mythus im weitesten den altpreussisch–lithauischen Mythus mitumfassenden Sinne*. Lemberg 1842.

Haur J. K. *Skład abo skarbiec znakomitych sekretów oekonomiey ziemiańskiey*. Kraków 1693.

[Hoffmanowa K.] *Opis małej w kraju naszym przejażdżki Anielce Ł. przypisany*. „Rozrywki dla Dzieci" 1825 nr 17 s. 201, nr 18 s. 261.

— *Puławy. Wyimek dzieł Tańskiej*. „Przyjaciel Ludu" R. 8: 1842 nr 22.

— *Wesele Marysi i Iasia. Zabawa wiejska*. „Rozrywki dla Dzieci" 1826 nr 33 s. 121.

— *Wyjątki z dziennika drugiej w kraju naszym przejażdżki, Anielce Ł. przypisane*. „Rozrywki dla Dzieci" 1826 nr 33 s. 107.

J.K. zob. [Konopka J.]

Jachna J. *Gady i płazy galicyjskie*. „Przyrodnik" R. II: 1872 nr 1 s.12–18, nr 2 s. 50–55, nr 3 s. 82–88, nr 4 s. 111–115, nr 5 s. 145–149.

[Jaraczewska E.] *Zofia i Emilia. Powieść narodowa oryginalnie przez Polkę napisana*. T. 1 Warszawa 1827.

Jundziłł J. *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie*. Wilno 1830.

Kadłubek zob. Wincenty (tzw. Kadłubek)

Kajsarow A. S. zob. Kayssarov A. S.

Kantyczki. Podług wydania 1785 r. T. I–IV Paryż 1868.

Karmarsch K. *Handbuch der mechanischen Technologie*. Bd. 2 Hannover 1851.

Karpiński F. *Przypomnienie dawnej miłości. Pieśń pasterska*. W: Tegoż *Poezje wybrane*. Opracował T. Chachulski. Wyd. II zmienione Wrocław 1997, s. 120–121.

Katedra w Lublinie. „Tygodnik Ilustrowany" 1872 nr 259. Z ryc. *Katedra i wieża pojezuicka w Lublinie*.

Kayssarov A. S. *Versuch einer slavischen Mythologie in alphabetischer Ordnung*. Göttingen 1804.

[Keller Sz.] *Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego*. Pelplin 1871.

Kirkor A. H. *O pierwotnej Słowiańszczyźnie. Zarysy mitologiczne, podania, legiendy, pieśni*. „Niwa" R. IV 1875, T. VII z. 1 s. 16–24, 100–107, 167–174, 248–255, 353–361, 411–420.

— *O znaczeniu i ważności zabytków pierwotnych oraz umiejętnem ich poszukiwaniu*. Kraków 1878.

Kluk K. *Dykcjonarz roślinny w którym podług układu Linneusza są opisane rośliny ...* T. 1 Warszawa 1805.

— *Rośliny potrzebne ...* T. 3: *O rolnictwie , zbożach , łąkach, chmielnikach, winnicach i roślinach gospodarskich*. Warszawa 1779. Zob. Tegoż *O rolnictwie ...* Opracował i wstępem zaopatrzył S. Inglot. Wrocław 1954.

Kolberg O. *Sitarze biłgorajscy*. Jana Jaworskiego „Kalendarz Polski Ilustrowany" na rok zwyczajny 1867. Warszawa (1866) s. 44–46, z ryc. na s. 41.

Kolberg O. *Zagadki z Lubelskiego, od Krasnegostawu i Gorzkowa (Nowawieś, Jaślików, Krzywice, Piłaszkowice, Wielobycz)*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 9: 1885 s. 300–302.

Kollár J. *Národnié zpievanky čili pjsně swětské Slowáků w Uhrách*. D. 1–2 v Budjně 1834–1835. Zob. Tegoż *Národnie spievanky*. Bratislava 1953.

[Konopka J.] J. K. *Pieśni ludu krakowskiego*. Kraków 1840. Wyd. fototypiczne pod red. H. Kapełuś, opracowała E. Jaworska Wrocław 1974.

Kopernicki I. *Zagadki i łamigłówki górali beskidowych, spisane w okolicy Rabki*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. I: 1877 s. (113)–(129).

Korespondencja z Lubelskiego. „Gazeta Warszawska" 1861 nr 18.

Korsak J. zob. Shakespeare W.

Kosiński A. A. *Przewóz przy Kazimierzu lubelskim. Legienda*. „Przyjaciel Ludu" R. 13: 1846 nr 42–45. Także „Biblioteka Warszawska" 1846 T. 4 s. 37–60.

Kostrzewa Grzegorz zob. [Wieniarski A.]

Kostrzewski F. *Wizerunek sitarza biłgorajskiego. Drzeworyt*. „Tygodnik Ilustrowany" 1861 nr 97.

Kościół w Chodlu. „Tygodnik Ilustrowany" 1867 nr 380.

Kowalski F. *Legendy*. „Gazeta Warszawska" 1856 nr 129.

Kozarski *Ruiny zamku w Krupem w gub. lubelskiej*. Rysował z natury ... „Tygodnik Ilustrowany" 1867 nr 431.

Kozłowski K. *Lud. Pieśni, podania, baśnie, zwyczaje i przesądy ludu z Mazowsza Czerskiego wraz z tańcami i melodiami*. Warszawa 1867.

Kozłowski W. *Pierwsze początki terminologii łowieckiej*. Warszawa 1822. Wydanie nowe Wrocław 1986.

Kraszewski J. I. *Poezja szlachecka. Legendy herbowe*. „Gazeta Warszawska" 1854 nr 332–336.

Kromer M. *Kronika polska ... ksiąg XXX*. Z łacińskiego przełożona przez Marcina z Błażowa Błażowskiego. Sanok 1857.

Krzyżanowski A. *Pogląd na powołanie, dzieje i sprawy zakonu trynitarzy w Polsce*. „Pamiętnik Religijno–Moralny" R. XI 1851, T. XX s. 381–428, 477–516.

[Kuropatnicki A. E.] *Geographia albo dokładne opisanie królestw Galicyi i Lodomeryi*. Przemyśl 1786.

List Obywatela Województwa Lubelskiego do Redakcji ... „Piast czyli Pamiętnik Technologiczny" 1829 T. III s. 175–177, przedruk tamże, wydanie drugie: 1830 T. III s. 175–177.

Lubartów. W: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda*. T. 7 Warszawa 1884 s. 222.

Lublin. W: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda*. T. 7 Warszawa 1884 s. 226–228.

Lublin. „Przyjaciel Ludu" R. 4: 1837 nr 21. Z ryc. *Widok bramy i Przedmieścia Krak. w Lublinie*.

Łasicki J. *De diis Samagitarum caeterorumque Sarmatarum et falsorum Christianorum* [...]. Basileae 1615.

Łętowski L. *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich. Biskupi krakowscy*. T. 1 Kraków 1852.

Łubieński W. *Świat we wszystkich swoich częściach większych i mnieyszych, to jest w Europie, Azyi, Afryce i Ameryce [...] geograficznie, chronologicznie i historycznie okryślony [...]*. Wrocław 1740.

M. O. i K. F. *Podróż odbyta po kraju przez uczniów Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie*. „Kalendarz Astronomiczno–Gospodarski" Jana Jaworskiego na rok zwyczajny 1854. Warszawa [1853] s. 103–115.

Maciejowski W. A. *Pierwotne dzieje Polski i Litwy zewnętrzne i wewnętrzne, z uwagą na ościenne kraje, a mianowicie na Ruś, Węgry, Czechy i Niemcy, wyłożył i z dorobioną do nich chronologiczną mapą wydał* ... Warszawa 1846.

Maksymowicz M. *Archeologiczeskija zapiski o Kijewi*. B. m. i r. [Według Estreichera]

Marcin z Urzędowa *Herbarz polski, to jest o przyrodzeniu ziół i drzew rozmaitych i innych rzeczy do lekarstw należących księgi dwoje* [...] Kraków 1595.

Mickiewicz A. *Dziady*. W: Tegoż *Dzieła. Wydanie narodowe*. T. 3 *Utwory dramatyczne*. [Warszawa] 1948 s. 5–316.

— *Konrad Wallenrod*. W: Tegoż *Dzieła. Wydanie narodowe*. T. 2 *Powieści poetyckie*. [Warszawa] 1948 s. 64–147.

— *Rybka*. W: Tegoż *Dzieła. Wydanie narodowe*. T. 1 *Wiersze*. [Warszawa] 1948 s. 25–30.

— *To lubię*. W: Tegoż *Dzieła. Wydanie narodowe*. T. 1 *Wiersze*. [Warszawa] 1948 s. 40–45.

Milewski K. *Pamiątki historyczne krajowe*. Warszawa 1848.

Mioduszewski M. M. *Śpiewnik kościelny czyli pieśni nabożne z melodyjami w kościele katolickim używane a dla wygody kościołów parafialnych przez ... zebrane*. Kraków 1838.
[Mioduszewski M. M.] *Dodatek do Śpiewnika kościelnego z melodyjami*. W Krakowie 1842.
— *Dodatek II i III do Śpiewnika kościelnego z melodyjami*. W Krakowie 1853.
— X. M. M. M. *Pastorałki i kolędy z melodyjami czyli piosnki wesołe ludu w czasie świąt Bożego Narodzenia po domach śpiewane*. Kraków 1843.

N..... *Krótki rys historyczno–statystyczny województwa lubelskiego*. W: „Nowy Kalendarzyk Polityczny na rok zwyczajny 1829" Warszawa [1829] Nakł. J. Netto s. 514–572.
[Nowosielski A.] A. N. *Słówko z powodu artykułu p. Kraszewskiego o znakach i legendach herbowych*. „Gazeta Warszawska" 1855 nr 67.
Niesiecki K. *Herbarz polski*. T. VI Lipsk 1841.

Odyniec A. E. *Lenora. Ballada z Bürgera*. W: Tegoż *Poezye*. Poznań 1832 s. 1–4.

Padalica T. zob. [Fisz Z.]
Petrow A. *Lud ziemi dobrzyńskiej, jego charakter, mowa, zwyczaje, obrzędy, pieśni, przysłowia, zagadki itp*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. II: 1878 s. (78)–(182).
Piasecki J. *Kościół i klasztor księży franciszkanów w Lublinie*. „Pamiętnik Religijno–Moralny" 1847 T. 12 s. 423–433.
Podczaszyński K. *Nomenklatura architektoniczna czyli słowomiennik cieśliczych polskich wyrazów*. Warszawa 1854.
Popowski B. *O mogiłach w Samhorodku w pow. Skwirskim gub. Kijowskiej rozkopanych w r. 1875 i 1876 przez ...* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 6: 1882 s. 11–15.
— *Pieśni i obrzędy weselne ludu ruskiego w Zalewańszczyźnie*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 6: 1882 s. (30)–(85).
Potworna baśń ... „Gazeta Lwowska" R. 70 1880 nr 162.
Przyborowski J. *Białka*. „Wiadomości Archeologiczne" 1876 T. 3 s. 37–48.

R. zob. [Wójcicki K.W.]
Rostafiński J. *Noc świętojańska i kwiat paproci*. „Tygodnik Powszechny" 1879 nr 31–33.
[Rzewuski H.] *Pamiątki JPana Seweryna Soplicy, cześnika parnawskiego*. T. 2 Paryż 1839. Fragmenty: „Przyjaciel Ludu" R. 6: 1839 nr 17–21.

Shakespeare W. *Romeo i Julia*. Przekład J. Korsaka. W: Korsak J. *Nowe poezye*. T. 1 Wilno 1840, s. 1–187.
Siarkowski W. *Zagadki ludowe z różnych miejscowości guberni kieleckiej*. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VI: 1882 s. (3)–(29).
Sierpiński S. Z. *Historyczny obraz miasta Lublina*. Wydanie powtórne powiększone. Warszawa 1843. Reedycja fotooffsetowa Warszawa 1980.
[Sobieszczański F. M.] F. M. S. *Dom Stefana Czarnieckiego w Gardzienicach*. „Tygodnik Ilustrowany" 1865 nr 308.
— *Kaźmirz Dolny nad Wisłą*. „Tygodnik Ilustrowany" 1865 nr 281 (z ryc. Kozarskiego).
— *Lubartów*. W: *Encyklopedia powszechna*. T. 17 Warszawa 1864 s. 310– 312.
— *Lublin*. W: *Encyklopedia powszechna*. T. 17 Warszawa 1864 s. 336–353.
— *Zamość*. W: *Encyklopedia powszechna*. T. 28 Warszawa 1868 s. 279–284.

Spichlerze Kazimierza W. nad Wisłą. Podług Surowieckiego „O upadku miast w Polsce". „Przyjaciel Ludu" R. 2: 1836 nr 41, 43–45.

Stender G. Fr. *Lettische Grammatik*. Mittau 1783.

Stryjkowski M. *Kronika polska, litewska, żmudzka i wszystkiej Rusi* ... T. I Warszawa 1846.

Szulc K. *Budowle i usypiska Sławian pogańskich, ich rodzaje i znaczenie. Zbadał i opisał* ... „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego" T. II: 1863 s. 345–411.

— *Mythyczna historya polska i mythologia słowiańska wyłożona i wyjaśniona przez* ... Poznań 1880.

Szymonowic S. *Sielanki i pozostałe wiersze polskie*. Opracował J. Pelc. Wrocław — Warszawa — Kraków 1964.

Ścisłowska Z. *Kilka słów o Arianach polskich i ich pobycie w Lubelskiem*. „Kurier Lubelski" 1869 nr 36–38.

— *Kościół i klasztor OO. Bernardynów w Rodecznicy*. „Tygodnik Ilustrowany" 1865 nr 309.

Świeżawski E. *Epopeja ludowa o Chrobrym i jego Szczerbcu. Szkic do studium krytycznego*. „Przegląd Bibliograficzno–Archeologiczny" 1881 T. II s. 97–109, 193–207, 246–269, 342–370, 420–438, odbitka: Warszawa 1882.

T. T. *Niektóre wiadomości o mieście okręgowym Kraśniku z rękopisu ks.* ... „Biblioteka Warszawska" 1847 T. 3 s. 1–37.

Tabella miast, wsi, osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności, alfabetycznie ułożona w Biórze Komisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi. T. 1–2 Warszawa 1827.

Tatarkiewicz K. *Kartki z wycieczki na wieś*. „Kłosy" 1872 nr 352, 355.

Tosiński G. *Z pow. lubartowskiego w maju 1870 r.* „Gazeta Rolnicza" 1870 nr 20.

[Tyszkiewicz E.] Eus. Hr. T... *Rzut oka na źrzódła archeologii krajowej czyli opisanie zabytków niektórych starożytności, odkrytych w zachodnich guberniach Cesarstwa Rosyjskiego*. Wilno 1842.

Tyszkiewicz K. *O kurhanach na Litwie i Rusi Zachodniej. Studium archeologiczne*. Berlin 1868.

Ulanowska S. *Konik polny*. „Gazeta Narodowa" 1885 nr 201.

W. zob. [Wolicki K.]

W. D. zob. [Dawid W.]

Wieniarski A. *Lublin. Szkic opisowy*. „Księga Świata" 1855 cz. II s. 102.

— *Obrazki lubelskie*. Warszawa 1854.

— *Panna Klara i Klarusia Mielniczanka. Obrazek*. „Gazeta Codzienna" 1852 nr 117, 118, 121, 122, 124, 127, 128. Przedruk w: Tegoż *Obrazki lubelskie* ...

— *Strachy. Obrazek wiejski*. „Czytelnia Niedzielna" R. 5: 1860 nr 1, s. 2–5.

— *Wysokie Lubelskie*. „Księga Świata" 1859 cz. I s. 213.

[Wieniarski A.] A. W. *Obchód weselny w Lubelskiem*. „Gazeta Codzienna" 1853 nr 241–242.

— Ant. Wien. *Radecznica*. „Tygodnik Ilustrowany" 1861 nr 85.

— Grzegorz Kostrzewa *Siedm. Odcinki powieści*. „Gazeta Codzienna" 1852 nr 338–342, 344–347, 1853 nr 1–2.

Wincenty (tzw. Kadłubek) *Kronika polska*. Przełożyła i opracowała B. Kürbis. Wrocław–Warszawa–Kraków (1992) Biblioteka Narodowa S. I nr 277.

Wiślicki M. *Irena i jej okolice w powiecie zamojskim*. Jana Jaworskiego „Kalendarz Astronomiczno–Gospodarski" na rok zwyczajny 1862. Warszawa [1861] s. 142–147.

[Wolicki K.] W. *Wzmianka o Piotrowinie, niegdyś majętności Sgo Stanisława Szczepanowskiego, a teraz należącej do kapituły krakowskiej*. „Biblioteka Warszawska" 1841 T. 3 s. 229–231.

Wójcicki K. W. *Pieśni ludu Biało–Chrobatów, Mazurów i Rusi znad Bugu z dołączeniem odpowiednich pieśni ruskich, serbskich, czeskich i słowiańskich*. T. 1–2 Warszawa 1836. Toż: Wydanie fototypiczne pierwodruku ..., pod red. Heleny Kapełuś, posłowie i opracowanie R. Wojciechowski. Wrocław 1976.

— *Przysłowia narodowe z wyjaśnieniem źrzódła początku oraz sposobu ich użycia*. T. 1–3 Warszawa 1830.

— *Stare gawędy i obrazy*. T. 1–4 Warszawa 1840.

— *Zarysy domowe*. T. III Warszawa 1842.

[Wójcicki K. W.] R. *Zawieprzyce*. „Kłosy" 1872 nr 371.

X. M. M. M. zob. [Mioduszewski M. M.]

Z. S. *Opis kościóła i klasztoru OO. Dominikanów w Lublinie*. „Pamiętnik Religijno–Moralny" 1849 T. 17 s. 481–511.

Zamość. W: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda*. T. 12 Warszawa 1884 s. 307.

Zieliński W. *Kościół w Wilkołazie*. „Tygodnik Ilustrowany" 1868 nr 5.

— *Kraśnik*. „Tygodnik Ilustrowany" 1871 nr 194.

— *Monografia Bełżyc*. „Kurier Lubelski" 1869 nr 32–34.

WYKAZ ZACHOWANYCH ŹRÓDEŁ RĘKOPIŚMIENNYCH DO „LUBELSKIEGO" CZ. I i II[1]

Cz. I:
Ryc. przed s. 1:
Teka 47: podteka 1354 II karta 14–16;

Kraj:
16:1210 4; **17:1214** 2; **1215** 4; **1218** 6; **1219** 17; **35:1312** 13;

Lud:
13:1194/2 1; **17:1218** 9; **1219** 3, 13–16, 21–24, 26–28; **35:1312** 13; **47:1353 I** 13; **2185 t.1** 101–103;

Zwyczaje:
2:1124 24(1–10), 26 (5); **16:1209** 3 (10); **17:1219** 19; **36:1320** 50 (4); **3202** 195, 197, 200, 202, **2185 I** 105;

Obrzędy:
2:1124 2 (391–393, 395, 396), 34 (389, 394, 395, 397, 399, 400); **17:1219** 19; **1222** 3 (250), 6 (258), 8–9 (259); **19:1242** 307; **35:1312** 13; **36:1320** 51 (250, 251, 258, 259); **2185 t.2** 203–208 (176, 186, 192); **3202** 62, 197 (27, 28), 199, 200;

Pieśni i dumy:
11:1176/13 23 (455); **16:1210** 3 (403); **17:1215** 4 (496); **1216** 2 (503), 3 (508), 10 (489), 13 (512), 21 (486); **1222** 6 (508), 8 (488, 504), 9 (408), 11 (511); **23:1262** 31 (443); **33:1308 I** 10 (409), 13 (437); **36:1320** 51 (408, 416, 435, 447, 454, 455, 482, 488, 504, 508, 511); **42:1349** 20 (500); **47:4** 5 (507); **3203** 24 (415), 29 (438), 30 (428), 38 (471, 499), 39 (415, 445), 41 (471, 497, 499), 42 (420, 445), 45 (485);

Przypisy:
17:1219 21; **3202** 16–18; **2185 t. 1** 96, 106–107

Część II
Pieśni i tańce
2:1124 35 (183); **5:1136** 66 (4); **1137 I** 21 (50), 24 (45), 26 (191), 32 (51); **8:1159** 74 (16); **1163** 230 (19); **15:1204** 22 (3), 34 (186); **16:1209** 3 (34); **17:1216** 1 (14, 20–22, 24), 2 (61, 71, 79, 80, 86, 87, 171), 3 (35, 58, 73, 164), 4 (56, 142–147, 174), 5 (11, 41, 43, 44, 47, 50, 57, 93, 173), 6 (36, 50–52, 137–140), 7 (9, 49, 53, 109, 112, 141), 8 (42, 49, 117, 128, 132–136, 161), 9 (125–127, 129, 131), 10 (39, 40, 98, 119–122, 124, 170), 11 (99–102, 108, 110, 118), 12 (28, 30, 31, 103, 105, 113), 13 (106, 107, 111), 14 (90, 92–95, 97, 98), 15 (55, 62, 70), 16 (6, 7, 63, 65, 68, 89), 17 (34, 74, 172), 18 (59, 60, 66, 78, 175), 19 (10, 75, 77,

[1] Cyframi wytłuszczonymi podano numery tek i sygnatury podteczek, zwykłymi numery kart rkp., w nawiasach numery pieśni i bajek.

165, 166), 20 (37, 45, 46, 84, 91, 146, 166), 21 (26, 27, 32, 48, 50, 81–86, 164); **1218** 14 (171); **1222** 4 (109, 114, 116, 140), 5 (114, 137, 138, 149), 6 (92, 93, 97), 7 (80, 94), 8 (32, 35, 73, 187), 9 (76, 78, 187), 10 (62, 65, 70, 71, 86), 11 (74, 102, 176); **33:1305** 3 (74, 78, 172), 4 (66, 79, 80, 86, 87, 171,), 29 (186), 45 (194, 197), 51 (34); **36:1320** 51 (3, 35, 58, 62, 70, 86, 119, 164, 187), 88 (12); **42:1352** 16 (4); **3203** 33 (157, 158, 159, 160), 34 (38, 149, 150, 151, 153, 169), 35 (144, 154, 156), 36 (63, 85, 88, 96, 116), 42 (15);

Świat nadzmysłowy:
1:1116 20, 21, 39; **1117** 8; **1121** 3; **8:1159** 35; **17:1214** 3, 5; **1215** 4; **1218** 1–6, 13; **1219** 9, 10, 12, 13, 15–18; **37:1328 I** 52; **45:1418** 31; **2185 t. 1** 100–101, 104, 105;

Przysłowia:
17:1216 12; **1218** 11–14; **2185 t. 1** 99, 107;

Powieści:
17:1214 1 (4, 10, 16, 17), 2 (1, 11, 13), 3 (3, 9, 12), 4 (2); **1219** 10 (14), 11–12 (15), 18 (18) ; **47:1358** 7 (5); **2185 t. 1** 97–98 (18–20);

Język:
17:1214 3; **1215** 1, 2, 4–7; **1219** 14; **1220** 1–3, 5–7; **50:21** 22; **2185 t. I** 99, 107;

Przypisy:
17:1218 7.

INDEKS INCIPITÓW PIEŚNI[1]

	część	nr	s.
A biedny ja parobecek	III	117	80
A biedny to Kujawiacek	II	8	4
A chodziła po miedzy i sukała pieniędzy	II	98	34
A chodźże, Marysiu, na te wypleciny	I	191	197
A chto na pomoc wzywa Onufrego	II	24	15
A cóżeś se upodobała, młoda Marysiu, niebogo	I	338	235
A cyje to koniki, da, po polu latają	II	63	25
A dał mi pan piniędzy	II	72	28
A gdy swacha przyjdzie	I	29	139
A gdzie jedziesz osmolony	I	98	162
A gdzie się nam panna młoda podziała	I	256	213
A gdzie to ten kusy Jan	II	176	58
A gdzież nam się nasza pani młoda podziała	I	209	202
A gdzież to ten kusy Jan	I	511	308
A gdzieżeś ty był, Jasieńku miły	I	374	244
A ja niescęśliwa, co ja ucyniła	I	453	278
A ja nieszczęśliwa, co ja ucyniła	I	454	280
A ja sobie Tatarzanka	II	149	51
A ja tobie, a ty mnie	II	139	47
A ja tobie szczerze deklaruję	III	33	21
A jechał Jasieńko z dąbrowy na łowy	I	434	269
A jesce ja nie hultaj	II	94	34
A jeżeli mnie, moja Maryś	III	77	53
A kiej będziemy tego karpia zazywać	I	392	248
A kto chce roskoszy użyć	I	496	302
A leniwa kucharenka, leniwa	I	292	224
A miałam ja, miała, siedmiu kawalerów	I	403	253
A moja dziewcyno, da, głupi rozum je twój	II	50	22
A moja dziewcyno, głupi rozum je twój	III	55	36
A moja mateńko, da, gotuj pierożki	II	49	21
A moja mateńko, sprawcie mi wesele	I	99	162
A mój miły zajączeńku	I	359	240
A nasz paneńko dobry był	I	13	125
A ni ma tak nikomu jak mężowi żona	I	490	298
A nie orzesz, kochaneńku, nie orzesz	II	38	19
A pocóż my tu, do tej karcminy, idiemy	I	286	222
A przeproś, Maryś, przeproś matulę	I	254	213
A przez progi, nadobna Marysiu	I	372	243
A sieje się, sieje się	III	65	43

[1] Incipity pieśni opublikowanych w suplemencie mają w rubryce „część" oznaczenie „III".

	część	nr	s.
A skądżeście w tej sukmanie	III	122	84
A szanują mię ludzie i konika mojego	II	93	33
A tam pod gajem ptasek śpiewa	I	437	271
A tam w mieście, w kamienicy	II	177	58
A ty moja Kasiuniu, Kasiuniu	I	448	275
A ty ptaszku, kręgulaszku	I	424	264
A u tego gospodarza	III	95	65
A w kalinowym lesie wodeńka kamień niesie	I	164	187
A w koło domu jest toj ziele	I	357	240
A w niedzielę raniusieńko descyk porania	I	408	255
A widzicie, że macie	I	154	176
A widzis ty moją bidę	III	87	59
A wisi wianeńko, wisi ruciany	I	271	218
A z poniedziałku na święto	I	433	268
A za rzeczką, a za bystrą	II	180	59
A za rzeką wołki moje, za rzeką	I	503	306
A zbieraj się, Marysiu, zbiéraj się	I	280	221
A zkądżeście w téj sukmanie	II	44	20
Ach, ja nieszczęśliwa	III	52	33
Albo mi szóstaka wracaj	I	81	153
Ani ja sieję, ani ja orzę	I	421	263
Bartoszu, Bartoszu, oj, nie traćwa nadziei	III	139	101
Bębnią, bębnią, skrzypce grają	I	438	271
Bierz pieniądze, starościno	I	187	196
Bodaj żyli zdrowi i weseli	I	156	177
Bogu was oddajemy	I	149	174
Bóg z wami, dobrzy ludzie	I	152	175
Bóg zapłać, że o nas pamiętacie	I	153	176
Bracia, gdy już pić przestaniem	III	136	98
Była babula rodu bogatego	I	510	308
Była to święta Dorota	II	23	14
Byłem w raju, byłem w niebie	II	66	26
Bywaj mi zdrowa, moja Marysiu	I	97	161
Chłopek ci ja, chłopek	III	131	93
Chmielu, chmielu itd.	I	329	233
Chodzi dzieciąteńko, po świecie się tuła	II	14	6
Chodzi paneńko po sieni	I	17	127
Chodzi paweńka po podwóreńku	I	349	239
Chodziłam po sadzie	II	190	61
Chodziłam po sadzie	III	114	77
Chorosz braciszek, chorosz	I	351	239
Co się świeci w nowej sieni	I	9	109
Co to za gwar, w Warszawie car	III	141	103

	część	nr	s.
Co ty masz, dziewczyno, pod zapaseczką	II	128	44
Com zarobiła, tom zarobiła	III	61	40
Cóż się po sieni grumoli	I	224	205
Cóż to ze mnie za wielki kiep	III	134	95
Ctery Jasio konie miał	I	444	274
Ctery mile za Warsawą	III	108	72
Cy mgła, cy woda pod wieś podbiegła	I	87	155
Cyście nam radzi, nieradzi	I	201	200
Cyście nam radzi, nieradzi	I	230	206
Cyście nam radzi, nieradzi	I	233	206
Cyście nam radzi, nieradzi	I	236	207
Czarna chmura nastąpiła, deszcz leje	I	463	285
Czas, czas, godzineńka schodzi	I	56	148
Czego się, mój Jezu, tak bardzo turbujesz	II	20	12
Czemu, Marysiu, nie płaczesz	I	343	237
Czemu nam jeść nie dajecie	I	361	241
Czem(u) rzeki nie płyną	I	344	237
Czemuześ się nie ozenił, Bartosie	III	40	26
Czemużeś się nie ożenił, Bartoszu	III	41	27
Cztery Jasio konie miał	I	446	275
Cztery lata wiernie służył	I	436	270
Cztery lata wierniem [...]	III	29	19
Cztery lata wierniem służył	III	28	19
Cztery mile za Warszawą	II	79	29
Cztyry konie Jasio mał	III	54	36
Czy starosta nosa nie ma	I	95	159
Czyja dziewczyna, czyja	I	458	283
Czyliż ty, dziewczyno, z kamienia wybita	II	141	48
Da, biegła niewiasta	III	109	72
Da, ja sobie Kujawianka	III	22	15
Da, ja sobie malusieńka drobna	I	489	298
Da, ja sobie parobeczek księży	I	—	298
Da, juz byłem za wodą	III	31	20
Da, napiłam się troszkę	III	84	58
Da, napiłam się troszkę	III	85	58
Da, za stodołą ścieżka	III	21	15
Dajcież Marysię Jasiowi	I	35	141
Dajcież Marysię Jasiowi	I	37	141
Dajże mu wianeczek, coś go wiła wczora	I	157	181
Daléj, daléj do mazura	II	10	4
Dalibóg, że złych myśli nie mamy	I	150	175
Dał mnie pan pieniędzy	III	34	22
Dana moja dana, pod kopicą siana	II	179	58
Dawaj, kuchareczko, dawaj, kochaneczko	I	171	189

	część	nr	s.
Dawaj, mateńku, syra, dobra Marysia była	I	362	241
Dnia jednego o północy	I	7	109
Dnia jednego o północy	III	1	3
Do naszego korowaja	I	94	159
Do ślubu idziemy	I	313	229
Do waszego dziewczęcia	I	144	172
Dobra Marysia była, w wianeczku dochodziła	I	368	242
Dobry groszek z jagłami	I	96	159
Dobry groszek z pęczakiem	I	104	163
Dobry wieczór, moja miła	III	127	88
Dokoła izba, a na wspak piec	I	25	130
Dożynaj żytka, dożynaj	I	16	127
Dróżka brukowana, karczma murowana	I	492	300
Drużba korowaj kraje	I	327	233
Drużba korowaj niesie	I	325	232
Drużebko, za stół ich proście	I	59	149
Dzieci, moje dzieci, coście mnie obsiadły	I	487	297
Dziękuję ci, matulu, dziękuję ci	I	305	226
Dziwka mi [się] spodobała	III	20	14
Dziwują się ludzie	III	80	56
E, odéjdę, odéjdę	III	9	7
Ej, a wy, sieroteńki	II	104	36
Ej, a wy, sieroteńki	III	68	45
Ej, chmilu, chmilu, na tobie ości	I	173	189
Ej, co jej, co jej, Marysi mojej	I	177	192
Ej, co tam odkładać	I	145	173
Ej, czepcie, macie czepić	I	91	156
Ej, do koła, druchny	I	64	150
Ej, do koła, druchny	I	68	150
Ej, fartuszek z jabłuszek	II	35	18
Ej, głosie, bo mój głosie	II	100	35
Ej, gorzałeczko moja	II	138	47
Ej, Jasieńku, Jasieńku	III	49	31
Ej, już jedziemy, już wyjiżdżamy	I	198	199
Ej, kobyła w olszynie	II	150	51
Ej, kowalu, kowalu, zróbże mi ty zameczek	II	120	41
Ej, leci głos po rosie	II	33	17
Ej, Ładо, Ładо, ej, Ładо, Ładо	I	255	213
Ej, Ładо, Ładо, zjad(ł) pies sadło	I	257	213
Ej, murawa, murawa, da, na murawie trawa	II	60	24
Ej, mynarzu, mynarzu, ej, mynarzu Marcinie	II	76	28
Ej! Na weselu'm była	I	77	152
Ej, nie raźny nasz marsałek	I	182	194
Ej, obiecał mi kowal	II	130	45

	część	nr	s.
Ej, obiecał mi kowal	III	36	23
Ej, obiecał mi kowal	III	37	37
Ej, osa osa osa, po cemu tatarka	II	187	60
Ej, otwórzże mi, otwórz	II	85	31
Ej, pan marszałek w taniec idzie	I	181	193
Ej, parobeczek ci ja	III	89	61
(Ej), płynie rąbeczek, płynie	I	365	242
Ej, prosili mnie na weselisko	I	258	213
Ej, prosili mnie na zaloty	I	79	153
Ej, przyjechali swatkowie nasi	I	163	187
Ej, rada bym się, rada, da, z rodziną napiła	II	121	42
Ej, spadła mucha z pieca	II	—	60
Ej, staremu rzepę parzyć	II	159	53
Ej, takeśmy się krężyli	I	15	126
Ej, uwiodłeś mnie, uwiódł	III	46	29
Ej, w polu, matulu, oberek	I	508	307
Gęgali gąseńki przez pole lecący	I	358	240
Głuche gosposie, głuche	I	134	169
Gdy w czystém polu słoneczko świeci	II	1	1
Gdy w czystém polu słoneczko świeci	II	2	1
Gdym się rodziła, natura rzekła	III	135	96
Gdzie się ty, młody Jasieńku, zbiérajesz	I	335	235
Gdzie słoneńko wschodzi młody Jasieńko chodzi	I	334	234
Gdzież się nam ta pani młoda podziała	I	138	170
Grzecna Kasieńka, Jaś młody	I	509	307
Ha, kiedy Boga wspominacie	I	151	175
Heila, gąseczki, z dużej góreczki	III	19	14
Hej, bez progi, nadobna Marysiu	I	195	199
Hej, chodziła po miedzy	III	91	62
Hej hej, lelija, panna Maryja	I	6	108
Hej, jużeśmy pod kościołeńkiem	I	205	201
Hej, kropiaste ziołeńko kalina	I	185	195
Hej, leciały siwe gąseńki z pośladem	I	219	204
Hej, leciały siwe gąseńki z Poznania	I	232	206
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	206	201
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	229	206
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	231	206
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	234	206
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	235	207
Hej, Ładо, Ładо, hej, Ładо, Ładо	I	237	207
Hej nam hej! Poszed(ł) Maciek po kolędzie	I	10	110
Hej, nasza karczmareczka	II	9	4
Hej, nie chcę chłopa ze wsi	II	34	18

	część	nr	s.
Hej! Od Krakowa chmara idzie, deszcz leje	I	464	285
Hej, od stołu, panowie drużyna	I	217	204
Hej, pamiętaj, dziewcyno	I	447	275
Hej, pan starosta w taniec idzie	I	189	196
Hej, panie ekonomie	III	18	14
Hej, powstańcie, podziękujcie	I	226	205
Hej, pu górze wrone koniki	I	238	207
Hej, słońce, słońce, słońce gorące	I	413	258
Hej, z pieca gruszki ukradziono	I	248	210
Hej, z południa wiaterek powiwa	I	241	208
Hej, za rzeką woły, jedyna	I	507	307
Hej, zamknęni cisowe drzwicki	I	221	204
Hej, zaścilajcie stoły, ławy	I	170	189
Hej, zieleńże się, zieleń	II	106	36
Hej, zieleńże się, zieleń	III	48	31
Hej, żebyś nie chodziła bez bór do kościoła	I	417	261
Hula, hula, moje gąski na wodę	I	186	195
I ja Mazur, i ty Mazur	II	78	29
I ku wam schyli się flasza	I	32	140
I przyjechało ćterech panów z wojny	I	405	254
I wyjechał pan starosta w pole na zające	I	451	277
I wyjechał pan starosta z chartem na zające	I	450	277
Idzcie do dom, gospodarze	I	245	210
Idzie deszczyk, idzie deszczyk	I	441	273
Idzie Marysia do sieni	I	222	204
Idzie woda od ogroda	I	452	278
Idzie wojsko borem, lasem	III	70	47
Idzie żołnierz borem, lasem	I	494	301
Ja kalinkę łomała, na ułana wołała	I	423	264
Ja parobek nie tutejszy	II	103	35
Ja z tobą, ty ze mną	II	81	30
Jadę ja se od Kulika	II	178	58
Jak Bóg dopomoże to wszystko wzmoże	I	143	172
Jak pojedziesz na wojenkę	I	440	272
Jak ty spać będziesz	III	118	80
Jaka taka pękata	III	104	70
Jak'eśmy się zkrężyli	I	14	126
Jak-że będzie słońce i pogoda	I	—	259
Jasieńku, Jasieńku, Boga się nie bojis	II	144	49
Jasio konie pojił, Kasia wodę brała	I	474	290
Jaś koniki pojił, Kasia wodę brała	I	473	289
Jechał Kozak z Ukrainy	II	77	29
Jedzie ziele z komóreńki	I	120	167

	część	nr	s.
Już ci precz, Maryś, już ci precz	I	70	151
Już ci się was prosi	I	36	141
Już idźcie, poganiajcie	I	49	146
Już mi minęło szesnaście latek	I	416	260
Jużcić, Maryś, jużci, Bóg was nie opuści	I	65	150
Karolowa kurę dali	III	82	57
Kasieńka młoda u ślubu była	I	314	229
Kazali mi orać, nie umiałem wołać	II	97	34
Kazała mi mać w polu wołki gnać	III	42	27
Kąpała się Kasia w morzu	I	459	283
Kędyż się Młoda podziała	I	69	151
Kiedym ja szedł od swojéj dziewczyny	I	435	270
Kiej Maryja wędrowała	I	8	109
Kłaniaj się, Kubusiu	I	137	169
Kłaniaj się, Marysiu	I	46	144
Kłaniaj się, Marysiu	I	123	167
Kłaniaj się, Marysiu	I	165	187
Kłaniaj się, Marysiu	I	194	199
Kłaniaj się, Marysiu	I	352	239
Kobyła w olsynie	III	99	67
Kołem nam Wisła stanęła	I	223	205
Kołem Wisła stanęła	I	310	228
Korowajowe ciasto, oj, jechało bez miasto	I	363	241
Kosztuj, chorąży, kosztuj	I	135	169
Kościołek z descułek	II	146	49
Kościółek z descułek	II	170	56
Kościółek z descułek	III	93	63
Kozak konia napawał [...]	III	336	211
Kożuszek barani, czapeczka z piórami	II	136	47
Kuje zuzula, kuje	I	340	236
Leci sowa poprzód sokoła	I	427	266
Lecz gdy cię Stasio ruszy	I	159	186
Lulaj, Kaziu spatki, ni ma w domu matki	I	512	308
Ładо, Ładо! Mój perełkowy wianku	I	299	225
Ma ta panna figla	III	138	100
Ma wianeczek z ruty	I	12	120
Maciuś Jagusi kłechce	I	112	165
Majtek ubogi puścił się na morze	II	13	5
Malutki ja dla dzieweczki	II	74	28
Mała niczka kupalnyczka	III	3	4
Marcinowa moja miła, czegoś mi się zasmuciła	II	154	52

	część	nr	s.
Marysina mateńka po sąsiadeńkach chodzi	I	346	237
Marysina mateńka przed miłym Bogiem stoi	I	356	240
Marysiu młoda, u ślubuś była	I	54	147
Marysiu, koraliku mój złoty	I	74	151
Marysiu, weź wianek w dłonie	I	39	142
Matulu moja, dodaj zawoja	I	395	249
Matulu moja, matulu moja,	II	18	10
Matulu moja, podaj zawoja	I	328	233
Matulu moja, przystąp do stoła	I	301	225
Matusiu moja, dodaj zawoja	I	72	151
Mazureczka krowy doji	II	148	50
Messyjasz przyszedł na świat prawdziwy	I	2	106
Miała baba figla	II	54	23
Miłą cieszmy się nadzieją	II	11	5
Moja dzieweczko, powiedz no ty szczerze	I	147	173
Moja, jużci nam — wiecorowe godziny	I	270	218
Moja Kasiu, Kasiuleńku, jakich gości masz	I	410	257
Moja Marysiu, źleś poganiała	I	289	223
Moja mateńko, radziście gościom	I	58	149
Moja matka bałamutka	II	171	57
Moja miła Marcynowa	III	62	41
Moja zona siedzi doma	I	491	299
Moją mateńkę, moją rodzoną	I	60	149
Mój ruciany wianeczku	I	111	165
Mój tatusiu, mój rodzony	I	41	143
Myśmy wianek uwili	I	21	129
Na kalineńce, na łozineńce	I	337	235
Na Kujawach powiadają	III	88	60
Na moją głoweńkę chmareńki nachodzą	I	298	225
Na morzu biały kamień	I	158	185
Na morzu biały kamień	I	373	244
Na onej górze Jasieńko orze	III	45	28
Na owéj łące zielonej	II	3	1
Na piecu orał, żyto siał	I	488	297
Na Podolu biały kamień	I	324	231
Na Podolu biały kamiéń	I	475	291
Na rozplecinach Marysi ni ma	I	371	243
Na Tatarach zubożało	II	65	26
Nad dunajem stojała, rusą kosę cesała	I	275	220
Nad Pilicą we wsi Rogu	III	140	101
Najichali goście, pośród boru stanęli	I	360	241
Najświętsza Panna gospodyni	I	125b	168
Nasemu panu sto kupek	I	24	130
Nasiałam rutecki ćtery ogródecki	I	388	247

	część	nr	s.
Nasza Kasia, nasza, za nią gorzałki flasza	I	331	233
Nasza Marysia, nasza	I	243	209
Nasza Marysia, nasza	I	300	225
Nasza Marysia nie wielika je	I	339	236
Nie będe ja barszczu jadła	II	124	43
Nie będę ja borszczu jadła	III	15	12
Nie będziemy rózgi wili	I	100	163
Nie byłem tam, tylko raz	II	92	33
Nie frasuj się, mateńko	I	212	203
Nie raźny nasz drużbeńka, nie raźny	I	317	230
Nie uginaj się, kalinowy moście	I	88	155
Nie wiele nama, Marysiu, trzeba	I	178	193
Nie wygieniaj, owcarecku, owiec na rosę	I	506	306
Nie wygieniaj, owcarycku, owiec na rosę	I	504	306
Nie wyjeżdżaj, Jasiu, w pole	I	116	166
Niechaj ci będzie Chrystus pochwalony	III	121	83
Niechże będzie pochwalony	I	130	169
Niechże się po rzepie wsytko wiedzie	I	393	248
Niedaleko stawu rzéka	II	70	27
Niedbały nasz marszałeńko	I	93	158
Niejeden myśliwy po polu poluje	I	501	304
Niejeden myśliwy po polu poluje	III	130	91
Niejednych ciekawość budzi	III	132	94
Nieprawde wy powiadacie	I	119	167
Nierychło'ście przyjechali	I	118	167
No, sąsiedzie, niech jak mówię będzie	I	146	173
O biedaż mnie nieboże	I	44	144
O Boże, o mój Boże	III	97	66
O co to teraz na świat nastaje	III	133	95
O da, prosiemy, hej, panie podcasy	I	391	248
O, jak ciężko w życiu	III	120	82
O, jak ciężko wzdychać	III	119	81
O, leniwa kuchareńka, leniwá	I	321	231
O, Matko Boska Gidelska	II	22	13
O, w zimie, w zimie ruteńka ginie	I	253	212
O, zaléj, matko, ogień	I	308	227
Och, ty coś zajęła całą moją duszę	III	123	85
Od Krakowa czarna chmura, deszcz leje	I	266	216
Od Lublina chmara idzie, deszcz leje	I	465	285
Od mateńki wesele	I	51	146
Od tarema do tarema do ślubu idema	I	160	186
Od terema do terema do ślubu jedziemy	I	125a	168
Od terema do terema my do ślubu dziś idziema	I	50	146
Od terema do terema od ślubu jedziemy	I	127	168

	część	nr	s.
Od terema do terema trza nam się do dom zbierać	I	131	169
Ode dworu czarna chmura, nie widzieć	I	247	210
Oj, a po cóż my do téj karczminy idemy	I	287	223
Oj, a w niedzielę rano drobny deszcyk porania	I	281	221
Oj, będziemy się krążyli	I	19	128
Oj, bida jak się jeść chce	II	163	54
Oj, bida jak sie jeść chce	III	56	37
Oj, Boze, o mój Boze	III	96	65
Oj, Boże, da, mój Boże	II	166	55
Oj, Boże mój, Boże, Boże	II	58	24
Oj, Boże mój, da, Boże	II	91	33
Oj, cemu, druchny, nie śpiwacie	I	244	210
Oj, cepcież ją, maszli cepić	I	384	246
Oj, chłopiec ci ja, chłopiec	II	7	3
Oj, chmielu, chmielu, ty bujne ziele	I	295	224
Oj, chmielu, chmielu, ty bujne ziele	I	296	225
Oj, cy mi cię kaci dali	II	32	17
Oj, czy ja marchew skrobię	II	127	44
Oj, da, grajcie mi, grajcie	III	83	57
Oj, da, moja matulu, da, za kogoś mnie dała	II	116	39
Oj, da, to w tych Tatarach	II	114	39
Oj, do cugu, wrone koniki, do cugu	I	282	221
Oj, do dom, chłopcy, do dom	II	75	28
Oj, dobra moja główka	III	101	68
Oj, dobra telicha, będzie dobra do mlika	I	303	226
Oj, dziewczyno, nie chcesz mnie	II	169	56
Oj, dziewczyno z Powiśla	II	59	24
Oj, dziś nasa, dziś nasa	III	79	55
Oj, dziś nasza, dziś nasza,	II	26	16
Oj, dziwują sie ludzie	III	102	69
Oj, dziwują się ludzie	II	62	25
Oj, dziwują się ludzie	II	119	41
Oj, gdzie nam się ta pani młoda podziała	I	284	222
Oj, górą, górą, słoneńko idzie	I	283	222
Oj i w polu jezioro, a tam stoji ciemny las	I	497	302
Oj, idę ja, moja matulu, od ciebie	I	306	226
Oj, idzie do nas Bóg prawdziwy	I	274	220
Oj, jadą, idą zalotniczkowie nasi	I	307	227
Oj, jadę ci ja, jadę	II	42	20
Oj, jadę ja se, jadę	II	68	27
Oj, już byłem za wodą	II	28	16
Oj, jużem był za wodą	III	32	20
Oj, kiedy przyjdziesz, da, na zaloty	I	262	215
Oj, kochałem cię, dziewcze	II	157	53

	część	nr	s.
Oj, kowalu, kowalu	III	43	28
Oj, leci, leci słońce za zachodem	I	418	261
Oj, leć głosie po rosie	III	103	70
Oj, Ładо, Ładо! Dokoła dwora ziele	I	376	244
Oj, matulu, do jego dworu jadę	I	264	216
Oj, miała ci ja, miała	II	48	21
Oj, mocna moja główka	II	69	27
Oj, moja matuleńku, da, sprawze mi korale	II	140	47
Oj, moje dziewczyny	II	173	57
Oj, na bobrze moje wołki, na bobrze	I	502	305
Oj, na Tatarach grają	II	71	27
Oj, najwięcyj jaskółki	III	25	17
Oj, nas(z) jegomość, wyjdź do nas	I	18	127
Oj, ni ma, bo to ni ma	II	146	50
Oj, nie bijże mnie, nie bij	II	109	37
Oj, nie chodź kole róży	II	6	3
Oj, nie daj, Boze, deszczu	III	17	13
Oj, nie daj, Boże, deszczu	II	151	51
Oj, nie płacz, Maryś, nie płacz	I	117	166
Oj, nie pójdę, nie pójdę	II	112	38
Oj, nie raźni drużebkowie, nie raźni	I	381	245
Oj, niech mnie matka bije	II	135	46
Oj, nowy dwór, nowy dwór	II	115	39
Oj, nowy dwór, nowy dwór	III	39	25
Oj, od niedziele do niedziele	I	378	245
Oj, okryło się niebo jasnemi gwiazdeńkami	I	297	225
Oj, pamiętaj, dziewcyno	III	86	59
Oj, pamiętasz, psie, hultaju	I	455	280
Oj, parami, panowie swatkowie, parami	I	105	164
Oj, płakała dziewczyna	II	105	36
Oj, płakała ja wczora z rana do wieczora	I	366	242
Oj, polecieli siwe gołębie po wodzie	I	499	303
Oj, polecieli siwe gołębie po wodzie	III	73	51
Oj, poniedziałki, wtorki	III	78	55
Oj, poszed Niemiec orać	II	126	43
Oj, powoli, drużebkowie, powoli	I	375	244
Oj, przyjeżdżaj, kramarczyku	I	103	163
Oj, puść konia do koni	II	60	24
[Oj], puść konia d o koni	III	63	41
Oj, rankiem, rankiem, na zaloteńki rankiem	I	261	215
Oj, rysie konie, rysie	III	10	8
Oj, rzędem gości sadowcie	I	379	245
Oj, scęśliwa nam dziś Soboteńka nastała	I	267	217
Oj, siadaj, siadaj, Maryś kochanie	I	401	251

	część	nr	s.
Oj, sieje sie, sieje sie	II	164	55
Oj, sierota ja była	II	67	26
Oj, sierota ja była	II	110	37
Oj, sierotam ja była	III	67	45
Oj, służbo moja, służbo	III	98	67
Oj, służbo, moja służbo	II	84	31
Oj, staremu, staremu, da, za piecem zagrodzić	II	73	28
Oj, sumiała dąbrowa	II	168	56
Oj, sumiała dąbrowa	III	47	30
Oj, śratajze nas, moja matulu	I	279	221
Oj, śratajże mnie, matko moja	I	355	240
Oj, świci miesiąc w okno	III	57	37
Oj, świećże nam miesiączku	II	125	43
[Oj,] tam się ptasek ciśnie	III	26	17
Oj, tam w Lubinie na ulicy	I	476	291
Oj, u nasego pana, da, grodzony dziedziniec	II	87	32
Oj, u nasego pana, da, grodzony dziedziniec	III	92	62
Oj, u nasego pana, da, koniki jak ściana	II	46	21
Oj, uciekaj, Jasieńku, choć o cztery mile	II	152	52
Oj, uwiódżeś mnie, uwiód	II	113	38
Oj, w dziedzicowym sadzie	II	31	17
Oj, w lesie, w lesie, w orzechowinie	I	333	234
Oj, w polu ber, w polu ber	II	147	50
Oj, w polu ber, w polu ber	III	11	8
Oj, w polu kalinka stała	I	477	292
Oj, w polu ogródecek	III	16	12
Oj, wara, chłopcy, wara	III	81	56
Oj, was pan jest leniwy	I	26	130
Oj, wdowuś, moja wdowuś	III	66	44
Oj, we Lwowie nam wianecek wito	I	273	219
Oj, wesele, wesele, było i nie będzie	I	78	152
Oj, wesele, wesele, oj, bywszy i nie będzie	I	288	223
Oj, wyjechał Jasieńko	III	71	48
Oj, wyjechał Jasiońko	I	498	303
Oj, wyjezdzaj, wyjezdzaj	III	59	38
Oj, wyjeżdżaj, wyjeżdżaj	II	53	22
Oj, wyleciał ptasek, mały krogulasek	I	382	246
Oj, z południa wiaterek powiwa	I	383	246
Oj, zagraj mi, muzyka	I	364	241
Oj, założył się sokół	III	105	70
Oj, zdradziłeś mnie Jasiu	III	50	32
Oj, zdybałem se ptaszka	II	83	30
Oj ze, główka mnie boli	II	134	46
Oj, zeby nie kowale, da, nie chłopy rolnicy	III	94	64

	część	nr	s.
Oj, zleciały się parę łabędzi po wodzie	I	500	304
Oj, żeby ja wiedziała	II	45	20
Oj, żeby nie kowale, nie chłopy, nie rolnicy	II	25	16
Oraz, braciszku, oraz	I	193	198
Orze Jasio na ugorze	III	27	18
Oto Jasieńko przybył tu do ciebie	I	33	140
Otwórzcie mu, matuleńku, szeroko wrota	I	406	254
Otwórzcie nam wierzeje	I	22	129
Owczareczek za owcami	III	100	68
Ozenił sie rano, da, pytał sie o wiano	III	110	73
Ożenił się rano, da, pytał się o wiano	II	129	44
Pada rosa, pada rosa w zielonéj dębinie	I	442	273
Panie marszałku miły	I	218	204
Parami, swatowie, parami	I	128	168
Pasł gałgan świnie	III	44	28
Pastereczka świt postrzega	II	4	2
Pasterze bieżeli gdy głos usłyszeli	I	1	105
Paśli pasterze swoj trzod na przyłogu	III	2	4
Perłowy wianeczku, leżysz w półskrzyneczku	I	367	242
Piękna duszo, śliczny kwiecie	II	16	8
Plon, niesiem plon	I	[14]	126
Płyną gąski, płyną	I	67	150
Płynie potok doliną	III	124	86
Po cożeś mnie, Jasiu, do sadeńka zawiód	I	456	281
Po cożeś mnie, moja matko, za mąż wydała	I	260	214
Po cożeście przyjechali	I	175	191
Po cóżeś mnie, moja matko, za mąz wydała	I	398	249
Po ćtyry, po ćtyry za Jasiem chodziły	II	88	32
Po moście, drużebkowie, po moście	I	213	203
Pod borem sosnia, pod nią topola	III	4	4
Pod czereśniami, pod kalinami	I	53	147
Pod Kamieniem, pod Podolskiem	I	495	301
Pod wiśniami, pod czereśniami	I	315	229
Podziękujmyż gospodarzowi	I	380	245
Podziękujmyż Panu Bogu	I	294	224
Pojechała babuleńka w kontusu	I	265	216
Pokłoniłaś się, młoda Marysiu	I	353	239
Polska korono, co słychać o tobie	II	19	11
Połamały się koła, oj, bez te dzwolskie pola	I	115	166
Połóż klucze na stole	I	161	186
Połóż, matko, kluce na stole	I	385	246
Pomalu, swatkowie, pomalu	I	285	222
Porusz się, porusz, na moje zapały	III	126	87
Postawiono ziele przed matulą na stole	I	188	196

	część	nr	s.
Poszła Marysia do ogroda	I	239	207
Poszła Marysia do ogroda	I	290	224
Poszła panna na góreczkę	II	5	2
Poszła za starego, hu a ha!	I	485	297
Pośrataj, Boże, goście nasze	I	167	188
Pośrataj, Boże, te goście nasze	I	204	201
Pośrzód sioła kuźnia stała	I	48	145
Potok płynie [doliną]	III	125	87
Powidz, luba, powiedz szczerze	III	113	75
Powiedz mi, powiedz, lewandowy kwiecie	I	412	257
P(owi)edziałaś, mateńko, pedziałaś, rodzona	I	110	165
Powiedziałeś, ze mnie weźmies	III	51	33
Powiewaj wiatreńku z cicha pomaleńku	I	132	169
Powstańcie, panowie, powstańcie, swatowie	I	63	150
Powstańmy, panowie, powstańmy, świadkowie	I	394	249
Poznać Jasieńka, poznać młodego	I	202	200
Proszę ja was o to	I	45	144
Prowadzili bratkowie siostrę ze dwora	I	76	152
Przede wroty muraw zielony	I	220	204
Przeproś, Marysiu, swego tatula	I	278	221
Przeproś, Marysiu, swoją mateńkę	I	47	145
Przeproś, Marysiu, swoją mateńkę	I	166	188
Przez uwagi mąż żonę bije	I	429	267
Przyjechali trzej królowie we czterech	I	—	112
Przyjechał do nij, oj, czterma końmi	I	251	212
Przyjechała starościna z Węgier	I	215	203
Przyjechała starościna z Węgier	I	377	245
Przyjmij ten dar Boży	I	148	173
Przyjmijcie mało za wiele	I	61	149
Przykryłeś nam, Boże, góry trawicoju	I	332	233
Przykryło się niebo obłokami	I	73	151
Przysyła mateńka po swoje dziateńka	I	320	230
Pu górze, wrone koniki	I	203	200
Rozlecieli się ptaszki po stodole	I	428	266
Rozplataj, bratku, a nie targaj	I	311	228
Rozplitaj, bracie, a nie targaj	I	277	220
Rozplitaj, bratku, a nie targaj	I	276	220
Rozplitaj, bratku, a nie targaj	I	350	239
Rozplitajcie, bracia, siostrę	I	192	198
Rozsuła się mynarzowi grobla	I	180	193
Rozsypuj się, drobna ruteńko	I	318	230
Roztaczajmy bielone obrusy na stole	I	52	147
Rzędem gości sadowcie	I	162	186

	część	nr	s.
Sam nie wiem co się to znaczy	III	115	78
Są na sadniku kwiatki	I	92	157
Sąsiadeczki, zbierzcie się	I	330	233
Siadaj, Marysiu, wcześniej	I	197	199
Siadajże, siadaj, Maryś, kochanie	I	246	210
Siądźmy se, Jasiu, przy téj dolinie	I	462	284
Siądźże, Maryś, na dzieży	I	139	170
Siedem Jasio koni miał	I	445	274
Siedmiu mi się zalecało	II	160	54
Siedmiu mi się zalecało	III	14	11
Siedmiu miała, siedmiu dała	II	56	23
Siedmiu miała, siedmiu dała	III	23	16
Siedmiu miała, siedmiu dała	III	24	16
Siedzi wróbel na desce	II	165	55
Sikoreczka mały ptaszek	III	30	20
Siwy konik zaryżał	II	111	37
Siwy konik zarżał	III	58	38
Siwy koń zarżał, gościniec zadrżał	I	419	262
Skądeście dwór najechali	I	57	148
Skądżeście to wy przybyli	I	34	140
Skrapiajże nas, matko moja	I	312	229
Sła dziewcyna z Torunia, wysłuchała kazania	II	17	9
Sławne miasteczko Turobin	I	326	232
Słomiane woły miał	III	111	73
Służył Jasio u pana	I	479	294
Sokolik leci, pióreńka roni	I	354	240
Spieszmyż swacia, bracia	I	40	143
Spuść mię, Boże, na ziemię	I	124	168
Stała nam się nasza szynkareczka we słowie	I	214	203
Stała nam się nowina, pani pana zabiła	I	480	294
Stara baba, dziad młody	II	80	30
Starościna korowal piekła	I	252	212
Stąpnę ja na kalinę	I	347	238
Stoi Anuleńka przeciw okieneńka	III	12	9
Stoi Anuleńka przeciw okieneńka	III	13	9
Stoi lipa, pod nią korzeń	III	38	25
Stoi lipecka wśród podwórecka	I	425	265
Stoi lipeńka wśród policeńka	I	422	263
Stoji Anuleńka przeciw okieneńka	I	415	259
Stoji lipa, pod nią korzeń	II	30	17
Stójcie tu koniki	I	66	150
Szczęśliwa nam dziś soboteńka nastała	I	341	236
Szła dziewczyna po wodę	I	457	282

	część	nr	s.
Śniło się Kasieńce, oj, śpiącéj na łożu	I	481	295
Takie kwaśne mliko dobre	II	82	30
Takie kwaśne mliko dobre	III	90	61
Tam na górze stoi jawor	III	76	52
Tam na Ukrainie w gęstej krzewinie	I	5	107
Tam pode Lwowem krzemienista droga	I	484	296
Tam przy dolinie w gęstej krzewinie	I	3	106
Tam się ptaszek ciśnie	II	188	60
Tam u Flisa niziusińko dolina	I	200	200
Tam w sadeńku kalina	I	84	154
Tam za Warszawą na błoniu	I	482	295
Tam za Warszawą na błoniu	III	69	46
Tańcowała starościna śmiele	I	190	197
Ten ładny, ten ładny, ten wdzięk ma przyjemny	II	86	31
Terema do terema, ej, udeptana ścieżka	I	90	156
Terema do terema, mali ptaszkowie	I	82	154
Terema do terema, nasz miły drużebeńka	I	89	156
To nasza dziwcyna, to nasza będzie	I	259	214
Toć były stoły, toć były ławy	I	227	205
Trąba głosu ogromnego	I	—	319
Trza nam ławkę zieloną	I	122	167
Trzeba jej dać na garnusek	I	302	225
Trzeba jej dać na miseczkę	I	114	165
Trzebaby nam czasu	I	86	155
Trzybią swatkowie, trzébią	I	225	205
Tu lipeńka, tu jawór	I	250	212
Tutaj buty, tam buciki	II	99	35
Ty, muzyczku, ładno grasz	II	137	47
Tylko nas wysłuchajcie	I	141	172
U jezioreńka bystra wodeńka	I	426	265
U mej matki rodzonéj stoji lipka zielona	I	469	287
U méj matki rodzony stoji jawór zielony	I	472	289
U mej matki w podwórzu	I	467	286
U młynarza dolnego jest tam Kasia u niego	I	460	283
U młynarza Marcina jest tam Kasia dziewczyna	I	461	284
U szynkareczki przed sienią	I	316	229
U tych gospodarzy	I	155	176
Uciekaj, Jasieńku, choć o cztery mile	III	74	51
Uciekała po rowie, gonili ją panowie	III	5	5
Uciekała po rowie, gonili ją panowie	III	6	5
Uciekła mi przepiórecka w proso	I	386	246
Uciekła mi, uciekła mi przepióreczka w proso	II	189	61
Udeptana ścieżecka od stołu do przypiecka	I	228	205

	część	nr	s.
Udeptana ścieżeczka od stołu do przypiecka	I	293	224
Umar(ł) Maciek, umar	I	493	300
Ustawiono nam cisowe stoły okołem	I	291	224
W Betlejem sławnem, czasem niedawnym	I	4	107
W bęben biją, skrzypce grają	I	439	272
W kalinowym lasku, ptaszęta śpiewają	III	75	52
W kalinowym lesie woda kamien niesie	I	71	151
W konie, swatkowie, w konie	I	108	164
W Krakowie nam wianecek wito	I	272	219
W niedzielę rano szołkiem zasłano	I	83	154
W ogródeczku lilija	I	323	231
W ogródeńku kwiatki, wołajcie ojca, matki	I	121	167
W ogródeńku kwiatki, wołajcie ojca, matki	I	136	169
W około jeno, w około	I	20	128
W poćciwości sie Marysia chowała	I	304	226
W poniedziałki i we wtorki	II	107	36
W stodole świta, w rogu dzień	I	322	231
W tej wioseczce, przy chateczce	III	128	89
W tej wioseczce, przy chateczce	III	129	90
W tém morzu na kamieniu	I	85	155
W tym kieliszku kropel ile	I	30	140
W żłobie leży, któż pobieży	I	—	323
Wara chłopcy, wara, jam se grać kazała	II	108	37
Wesoła nam dziś sobota nastała	I	309	228
Węder, Marysiu, węder, od matulinych węgieł	I	369	242
Wianku mój, wianku lebendowy	I	402	251
Wicentowa kurę dali	II	61	25
Wiele na niebie gwiazdecek	I	23	129
Wiele się chłop założył	II	133	46
Wiła Marysia wianeczek	I	38	142
Wiła Marysia wianeczek	I	183	194
Wiła Marysia wianeczek	I	268	217
Witajcież nam, sąsiedzie	I	27	135
Witam-ci, poczciwi goście	I	319	230
Won, swatkowie, won	I	216	203
Wróć mi wianek, wróć mi	II	51	22
Wróc mi wianek, wróć mi	III	53	35
Wsadziła ja jabłoneńkę w jesieni	I	269	218
Wstajaj, córuś, dojić krowy	I	466	285
Wstańcie pasterze mali	I	11	110
Wszy d[upę] zjadły	III	137	99
Wtenczas kowal młotem bije	II	117	40
W(u) mego czosteńka sywa głoweńka	I	420	262
Wydaj, matulu, ziele	I	176	192

	część	nr	s.
Wygoń, Maryś, bydełeczko	I	109	164
Wyjdź że, Marysiu, do ogródeńka	I	196	199
Wyjdźże do nas, szynkareczko	I	106	164
Wyjdźże, Marysiu, do nas	I	140	170
Wyjdźże, Marysiu, do samej bramy	I	43	143
Wyjdźże, wyjdźże, pacholiku	I	407	255
Wyjechał ci pan starosta z rana na zające	I	449	276
Wyjechał Jaś w czyste pole	I	411	257
Wyjechał w pole, krzyknął na konie	I	387	247
Wyjechał w pole, krzyknął na konie	III	7	6
Wyjeżdżaj, Jasieńku, z tym darem drogim	I	199	200
Wyjeżdżaj, starosteńka	I	169	188
Wynieście nam chleba dwoje	I	102	163
Wypijże do dna, dziewczyno	I	31	140
Wyprowadźcie nam Marysie	I	101	163
Wyszed ci do nas szynkareczek nas	I	168	188
Wyszła Kasia, wyszła Kasia	I	443	274
Wyszła Kasieńka na podwóreczek	I	336	235
Wyszła Marysia do ogródeńka	I	342	236
Wyszła Marysia ku ogrodowi	I	172	189
Wyszła Marysia przed kościołecek	I	210	202
Wyszła Marysia w poniedziałek rano	I	249	210
Z Bożego to rozkazania	I	142	172
Z daleka ci goście byli	I	62	149
Z dawna dawneńka tędy ścieżeńka	I	345	237
Z poniedziałeńku na święto	I	431	268
Z poniedziałku na święto	I	430	267
Z poniedziałku na święto	I	432	268
Z tamtej strony Jaworowa	II	155	52
Z tamtej strony Jaworowa	III	106	71
Z tamtej strony Jaworowa	III	107	71
Z tamtej strony jeziora stoi lipka zielona	III	60	39
Z tamtej strony jeziora stoji lipa zielona	I	468	287
Z tamtéj strony jeziora stoji lipka zielona	I	470	288
Z tamtéj strony jeziora stoji lipka zielona	I	471	288
Z tamtéj strony jezioreckа stoji Jasio mój	I	409	256
Z tamtej strony jezioreczka sitarze jadą	I	483	295
Z tamtéj strony pola zielenią się zioła	II	15	7
Z tamtej strony zielonego gaja	I	414	259
Z wysokich Parnasów	III	116	79
Z wysokich Parnassów	II	12	5
Za co mnie, hultaju, bijes	I	486	297
Za górą, za górą, tam się coś zieleni	II	186	60
Za morzem Marysia, za morzem młodziuchna	I	348	238

	część	nr	s.
Za to cię matka biła	II	57	23
Zabierał się Jasio	III	72	49
Zabłądziła nasza pani młoda wśród boru	I	211	202
Zakukała siwa zezula na śliwie	I	107	164
Zakukała siwa zezula na śliwie	I	126	168
Zakukała zyzuleńka za borem	I	75	152
Zalecalo mi się siedmiu zalotników	I	404	253
Zaloty, zaloty, oj, co ony kostują	I	263	215
Zaszumiała dąbrowa, zaszumiała zielona	I	478	293
Zatoczone wrota chusteńką ze złota	I	129	168
Zatoczone wrota chusteńką ze złota	I	133	169
Zawitaj ranna jutrzenko	II	21	12
Zawitaj, Ukrzyżowany	III	112	74
Zdybałam se ptaska	III	64	42
Zeby nie ta baba jucha	III	35	23
Zebyś ty, chmielu, po tykach nie laz	I	113	165
Zebyś ty, chmilu, po tycach nie laz	I	240	208
Zesłał nam Pan Bóg dwóch dziwosłębów	I	184	195
Zielona dąbrowo, bodaj'eś zgorzała	II	102	35
Zielona rutka [...]	III	169	119
Zimna zimeńka bardzo bieleńka	I	55	148
Znaleźliście co szukacie	I	28	136
Znasz-ci Jasieńka, chłopca dziarskiego	I	42	143
Żebyś ty, chmielu, na tyczki nie laz	I	370	242
Żona męża odesła, bo nie umiał rzemiesła	II	131	45

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH[1]

Abramowice, pow. Lublin **I** — 79, **II** — 222, **III** — 222
Afryka **III** — 316
Ameryka **III** — 316
Annopol, pow. Janów **I** — 17, 70, 119, **III** — 113
Antoniówka, pow. Krasnystaw **I** — 68
augustowskie województwo **I** — XVIII
Austria **I** — 95, 96, **II** — 163, **III** — 103
Azja **III** — 316

Babieniec, rzeka **II** — 101
Babin, pow. Lublin **I** — 12
Baranów, pow. Puławy **I** — 274, 307, **II** — 22, 56, 190, **III** — XXXV, 20, 25, 107, 140, 141
Bartatycze zob. Bortatycze
Batorz, pow. Janów **I** — 68
Bełżyce, pow. Lublin **I** — 12, 72, 128, 243, 265, 277, 303, 305, **II** — 10, 21, 23, 28, 75, 152, **III** — 37, 38, 48, 224, 229, 319
Betleem, Betlejem **I** — 102, 105, 107, 110, **III** — 237
Bezek, pow. Chełm **III** — VIII, X, XII
Biała, Biała Ordynacka, Biała Wieś, pow. Janów **I** — 17, 54
Biała Podlaska **III** — V
Białka, pow. Lublin **I** — 13, **III** — 229, 317

[1] W indeksie podane są wszystkie nazwy geograficzne z cz. I i II *Lubelskiego* (DWOK T. 16 i 17) oraz z *Suplementu* (DWOK T. 75), oznaczonego tu dla ułatwienia jako część III. Pominięto jedynie nazwy z przypisu na s. 311–317 w cz. I, tj. z zestawienia miejscowości z Lubelskiego, należących do parafii łacińskich, które zostały objęte osobnym indeksem (aneks I s. 292–306 w części komentarzowej tego tomu). Poprawne brzmienie nazw i przynależność administracyjną miejscowości podano według *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego* ... T. I–XV Warszawa 1880–1902. Nazwy nie odnotowane w tym *Słowniku* oraz nazwy, których identyfikacja jest niepewna, opatrzono znakiem zapytania.

Białoruś **II** — 153
Białowieska Puszcza **I** — 35
Biłgoraj **I** — 16, 32, 41, 42, 52, 65, 76, 91, 92, 94–97, 114, 132, 160, 270, 301, 322, **II** — 5, 43, 52, 54, 60, 210, 211, 212, 227, **III** — V, VI, XIII, XIV, XXVIII, XXXI, XXXVII, XXXIX, 3, 46, 212, 222, 231, 233, 289, 313, ryc. 32–37
biłgorajski powiat **I** — 64, 76
Biłgorajskie **I** — 1
Biskupice, pow. Lublin **I** — 126, 234, 285, 298, **II** — 5, 21, 51, 53, 54, 58, 61, 224, 225, **III** — 52, 80, 118, 148, 149, 258, 265, 270, 272
Biskupie, pow. Krasnystaw **I** — 71, **II** — 223
Bobowiska, Bobowisko, pow. Puławy **II** — 221
Bobrowniki, pow. Puławy **III** — 25
Boby, pow. Janów **III** — 62
bocheński cyrkuł **II** — 203
Bochotnica Mała, pow. Puławy **I** — 9, **II** — 136
Borków, pow. Puławy **II** — 220, **III** — 222
Borów, pow. Krasnystaw **I** — 61
Borówka, rzeka = Chodelka?, dopł. Wisły **I** — 12
Bortatycze, Bartatycze, pow. Zamość **I** — 280, **III** — XIII, 17, 21, 46, 80, 87, 88, 93, 161, 246, 247
Borysów, pow. Puławy **II** — 222
Branew, pow. Janów **I** — 54
Bronowice, pow. Lublin **I** — 8
Brzezice, pow. Lublin **II** — 224
Brzezicki Majdan zob. Majdan Brzezicki
Brzeziczki, pow. Lublin **II** — 224
Brzozowskie = Brzozowa Gać?, pow. Puławy **II** — 221
Bug, rzeka **I** — III, IV, 72, **III** — V, 216, 314, 319
Bukowina **I** — 121
Bukowna, potok, dopł. Sanu **I** — 71
Bychawa, pow. Lublin **I** — 12, 14, 44, 67, 117, 125, 134, 190, 232, 261, 265, 268, **II** — 18, 31, 32-34, 38, 42, 53, 63, 93, 97, 103, 133, 154, 155, 204, **III** — XXII, 31, 150-154, 263, 269
Bychawka, pow. Lublin **II** — 34
Byczyna, pow. Kluczbork **I** — 14
Bystrzejowice, pow. Lublin **II** — 224, **III** — 222
Bystrzyca, rzeka, dopł. Wieprza **I** — 3, 8, 80
Bystrzyca, pow. Lublin **I** — 80
Bzowiec, pow. Krasnystaw **I** — 71

Celejów, pow. Puławy **II** — 121, 136
Chełm **I** — 257, **II** — 7, **III** — V, 60, 270
chełmska ziemia **I** — I
chełmski powiat **III** — XXIII
Chełmskie **I** — 71, **III** — VI, VIII, XV, XVII-XIX, XXIII, XXIV, XXXVII, XLVI, XLVIII, 246
Chłaniów, pow. Krasnystaw **I** — 71, 126, 170, 285, **II** — 35
Chodel, pow. Lublin **I** — 12, 70, 72, **III** — 229, 315
Chojno, pow. Chełm **I** — 126, 234, 284, 285, 298, **II** — 58, 59, 61, 226, **III** — VIII, X, XII, 52, 118, 265, 272
Chrzanów Szlachecki, pow. Janów **II** — 43
Chrząchów, pow. Puławy **II** — 221
Chrząchówek, pow. Puławy **II** — 221
Ciecierzyn, pow. Lubartów **III** — 129
Clairvaux, Francja **I** — 5
Czarne Morze **II** — 71
Czechów, przedm. Lublina **I** — 9, **II** — 218
Czechówka, rzeka, dopł. Bystrzycy **I** — 3, 8, 9
Czechówka Dolna, przedm. Lublina **I** — 9, **II** — 218?
Czechówka Górna, przedm. Lublina **I** — 4, 9, **II** — 218?
Czechy **III** — 316
Czemierniki, pow. Lubartów **I** — 13, 107, 297, **II** — 188, 192, 194, 211, 215, 225, **III** — XIX, XXV, XXXV, 27, 106, 112, 238, 258
Czerniaków = Czernichów?, pow. Kraków **III** — 288
Czerniejów, pow. Lubartów **I** — 38, **II** — 140, 222
Czerniejówka, rzeka, dopł. Bystrzycy **I** — 3
Czernięcin, pow. Lubartów **I** — 15, 90, **II** — 142, 143, **III** — 216, 277
Czersk, pow. Grójec **I** — 319
Czerskie **I** — 319
Częstochowa **II** — 71
Czwartek, przedm. Lublina **I** — 9, 317, **II** — 50

Ćmiłów, pow. Lublin **III** — 290

Dąbrowica, pow. Biłgoraj **III** — 222
Dąbrowica, pow. Jarosław **II** — 137
Dąbrowica, pow. Lublin **I** — 9, 118, **II** — 219
Deszkowice, pow. Zamość **I** — 102
Dębno, pow. Opatów **II** — 133
Długie, pow. Lublin **III** — 37, 38

Dobrzyń, pow. Lipno **III** — 60
dobrzyńska ziemia **III** — 216, 317
Dojazdów, pow. Kraków **I** — 12
Dominów, pow. Lublin **II** — 223
Dorohucza, pow. Chełm **II** — 226, **III** — 272
Drezno, Niemcy **III** — XXVI, XXVII
Dubrownik, Ragusa, Jugosławia **I** — 326
Dyss, Dys, pow. Lubartów **I** — 9, **II** — 33, 49
Działyń, pow. Lipno **III** — 8
Dzierzkowice, Dzierzgowice, pow. Janów **I** — 17
Dziesiąta, pow. Lublin **I** — 8, 79, 132, 294, **II** — 75, 114, **III** — 37
Dzwola, pow. Biłgoraj **I** — 162, 269, 307, **II** — 46, 50, 116, **III** — 8

Egipt **II** — 114
Emilianów, pow. Lublin **II** — 224
Europa **II** — 231, **III** — 316

Fajsławice, pow. Krasnystaw **I** — 13, **II** — 225, 226, **III** — 222
Firlej, pow. Lubartów **I** — 13, 257, 271, 275, 288, 297, 307, **II** — 20, 22, 28, 210, 212, 216, **III** — XIII, XVIII, 36, 59, 61, 72, 115, 142, 258
Firlejowszczyzna, Firlejówka, pow. Lublin **I** — 8
Flisy, pow. Janów **II** — 46
Frampol, pow. Zamość **I** — IV, 1, 16, 71, 112, 162, 269, 290, 301, 307, 321, **II** — 45, 46, 50, 162, **III** — 8, 70, 220, 268
Francja **I** — 34

Galicja **I** — 1, 27, 69, 92, **II** — 137, 163, 203, **III** — XXI, 212, 272, 280, 290, 316
Gałęzowska Wola zob. Wola Gałęzowska
Gałęzów, pow. Lublin **I** — 114, 117, 125, 190, 209, 261, 268, **II** — 31, 33, 34, 39, 63, **III** — VIII, IX, XI, XII, XXII, XXIII, 31, 150, 152–154, 263, 269
Gany, pow. Krasnystaw **II** — 232
Garbów, pow. Puławy **II** — 3, **III** — 13
Gardzienice, pow. Krasnystaw **I** — 13, 263, **II** — 153, **III** — 229, 279, 317
Gąbin, pow. Gostynin **III** — 60
Giełczew, rzeka, dopł. Wieprza **I** — 13
Giełczew, pow. Krasnystaw **II** — 153, 224
Gilów, pow. Krasnystaw **I** — 68, 71
Gliniki = Gliniska?, pow. Krasnystaw **II** — 102
Głusk, pow. Lublin **I** — 79, 118, 134, 289, **II** — 21, 25, **III** — XXVIII, 111, 222, ryc. 2
Głuszczyzna, pow. Lublin **II** — 222

Gołąb, pow. Puławy **II** — 222, **III** — XIX
Gończyce, pow. Garwolin **III** — 238, 244
Goraj, pow. Zamość **I** — 1, 16, 70, 112, 321, **II** — 6, 12, 13, 43, 46, **III** — XV, 74, 254–256, 268
Gorzków, pow. Krasnystaw **I** — 68, 105, 117, **II** — 35, 141, 142, 158, 210, 211, **III** — XXVI, 216, 279, 315
Gorzyce, pow. Tarnobrzeg **I** — 69
Góra = Góra Puławska, pow. Kozienice **I** — 10
Grecja **II** — 114
Grochów, pow. Warszawa **III** — 102
grodzieńska gubernia **II** — 90
Gródki, pow. Krasnystaw **I** — 68, 71
Gryżyna, pow. Kościan **II** — 86
Guzówka, pow. Krasnystaw **I** — 40, **III** — ryc. 10

hrubieszowski powiat **III** — XVIII
Hrubieszowskie **I** — 1, 70, **II** — 100, 128, **III** — 275
Hrubieszów, Rubieszów **I** — 14, 24, 33, 58, 120, 122, 134, **II** — 174, **III** — 222, 314
Huta, pow. Krasnystaw **III** — 277
Huta Krzeszowska, pow. Biłgoraj **II** — 228

Idzikowska Wola zob. Wola Idzikowska
Irena, pow. Janów **I** — 16, 17, 78, **III** — XIX, 230, 319
Irlandia **I** — 49
Izbica, pow. Krasnystaw **I** — 14, 153, 281, **II** — 16, 227, **III** — 49

Jakubowice Murowane, pow. Lublin **I** — 9, 118, **III** — 38, 57, 128, 129
Janowice, pow. Lublin **II** — 223
janowski powiat **I** — 29, 31, 40, 51, 58, 77, 79
Janowskie **I** — 1
Janów, Janów Ordynacki, Biała **I** — 17, 41, 50, 54, 71, 78, 81, 112, 162, 296, **II** — 6, 12, 13, 40, 45, 46, 52, 116, 162, **III** — XV, 67, 74, 164–166, 220, 254–256, 282, ryc. 38 i 40
Jastków, pow. Lublin **I** — 259, 275, **II** — 25, 219, 290
Jaszczów, pow. Lublin **I** — 13, 227
Jaślików, pow. Krasnystaw **III** — XXVI, 216, 315
Jaśliska, pow. Sanok **I** — 1
Jaworów? **II** — 52, **III** — 71, 72
Jaworów, pow. Puławy **II** — 222
Jelitów zob. Tomaszów Lubelski

Józefów, Józefów Ordynacki, pow. Biłgoraj **I** — 1, 11, 38, 50, 70, 91, 119, 285, **III** — 113, 222, 270
Józefów, pow. Lublin **II** — 224

Kalenie, Kaleń, pow. Puławy **II** — 221, **III** — 222
Kaleń zob. Kalenie
Kaliskie **III** — 139
kaliskie województwo **III** — XVIII
Kamieniec Podolski, Kamień Podolski **I** — 301
Kamionka, pow. Lubartów **I** — 266, 288, **II** — 28, **III** — XVIII, 61, 143
Karolin, pow. Puławy **II** — 220
Karpaty, Karpathen, góry **I** — 1, 318, **III** — 314
Kawenczyn zob. Kawęczyn
Kawęczyn, Kawenczyn, pow. Janów **I** — 29, 40, 51, 77,
Kawęczyn, Kawenczyn, pow. Lublin **II** — 224, **III** — 222
Kazimierz, Kaźmierz, Kaźmirz, Kazimierz Dolny, pow. Puławy **I** — 1, 10, 11, 25, 33, 66, 82, 253, 278, 295, **II** — 11, 24, 26, 29, 32, 52, 56, 57, 136, 196, 205, 210, 211, **III** — 46, 84, 131–133, 228, 229, 261, 313–315, 317
Kaźmierz, Kaźmirz zob. Kazimierz i Piaski
Kątna Wola zob. Wólka Kątna
Kembłów zob. Kębłów
Kębłów, Kembłów, pow. Lublin **II** — 224
kielecka gubernia **III** — 216, 317
Kieleckie **III** — XVI, 5
Kiełczewice, pow. Lublin **I** — 265
kijowska gubernia **III** — 317
Kijów, Ukraina **I** — 6, **III** — 274, 316
Kock, pow. Łuków **II** — 59, **III** — XIII, 112, 113
Kodeń, pow. Biała Podlaska **III** — VIII
Komarno, Komorno, na granicy Węgier i Słowacji **III** — 103
Konopnica, pow. Lublin **I** — 9
Końskowola, pow. Puławy **I** — 36, 107, 109, 128, 254, 256, 268, 271, 273, 285, 292, 295, **II** — 23, 24, 26, 28, 62, 63, **III** — 4, 16, 58, 136–138, 239
Korona zob. Polska
Kośminek, Koźminek, pow. Lublin **I** — 8
Kotliny, pow. Puławy **II** — 222
Kotowa Wola zob. Wola Kotowa
Kozice, pow. Lublin **I** — 127
Kozice Dolne, pow. Lublin **II** — 224

Kozice Górne, pow. Lublin **II** — 224
Koźminek zob. Kośminek
krakowska ziemia **I** — 21
Krakowskie **I** — 25, 34, 47, 83, 85, 87, 113, 138, **II** — III, IV, **III** — V, VII, XIV, XIX, 3, 21, 111, 113, 115, 243, 273, 274, 287, 288
krakowskie województwo **III** — XVIII
Kraków **I** — 6, 219, 285, 292, **II** — 48, **III** — VII, IX, XIV, XXXVII, 247
Krasienin, pow. Lubartów **II** — 220
Krasienińska Wólka zob. Wólka Krasienińska
Krasne, pow. Chełm **III** — VIII, X, XII
Krasnobród, pow. Zamość **I** — 17, **II** — 62, **III** — 230, 313
krasnostawski obwód **I** — 21, 139, **II** — 225, **III** — 223
krasnostawski powiat **I** — 2, 13, 31, 65, 70, 78, 82, **II** — 236, **III** — XVIII, 232, 250, 277, 279, 287, 288
Krasnostawskie **III** — V
krasnostawskie starostwo **I** — 14
Krasnystaw **I** — 14, 33, 68, 71, 73, 166, 253, 264, 275, 308, **II** — 1, 49, 61, 64, 80, 94, 212, 226, **III** — XXVI, 156, 216, 222, 250, 278, 315
Kraśnik, pow. Janów **I** — 12, 17, 30, 31, 33, 70, 80, 81, 110, 296, 300, **II** — 4, 16, 19, 20, 94, 207, 238, **III** — 230, 274, 291, 318, 319, ryc. 38
Krępiec, pow. Lublin **I** — 39, **II** — 223
Krosno **I** — 1
Krośnieńskie **III** — XLVIII
Królestwo, Królestwo Polskie **I** — 23, 92, **II** — 137, **III** — XIV, XVIII, 250, 318
Krupe, pow. Krasnystaw **I** — 166, **III** — 229, 316
Krzemień, pow. Janów **I** — 71
Krzeszowska Huta zob. Huta Krzeszowska
Krzeszów, pow. Biłgoraj **I** — 17, 30, 50, 322, **II** — 61, 76, **III** — XLV, 12, 71, 166-169, 220
Krzywice, pow. Chełm **III** — XXVI, 216, 315
Księżopol zob. Księżpol
Księżpol, Księżopol, Xiężopol, pow. Biłgoraj **I** — 64, 76, 77, **II** — 179
Kujawy **III** — XIX, 58, 60, 93, 146, 277
Kulik? **II** — 58
Kupin, pow. Lublin **II** — 220
Kurów, pow. Puławy **I** — 9, 13, 36, 109, 284, 306, **II** — 26, 47, 221, **III** — X, XII

Lemszczyzna, przedm. Lublina **I** — 9, **II** — 218
Leśce, pow. Puławy **II** — 220
Lewartów zob. Lubartów

Lipiny, pow. Biłgoraj **I** — 77

Lipki, cmentarz w Lublinie **I** — 9

Lipnowskie **III** — 8

Lisieux, Francja **II** — 237

Litwa **I** — 5, 7, **II** — 85, 145, 153, **III** — 274, 280, 315, 316, 318

Lodomeria zob. Włodzimierskie Ks.

Loretto, Loreto, Włochy **II** — 82

lubartowski powiat **I** — 2, 44, **III** — 230, 318

Lubartowskie **I** — 27, **II** — 81

Lubartów, Lewartów **I** — IV, 13, 38, 215, 256, 264, 271, 274, 275, 283, 297, 302, 306, **II** — il. po s.V, 16, 17, 19, 22, 30, 33, 53, 55, 59, 60, 210, 211, 217, **III** — XVIII, XXVII, 52, 55, 65, 77, 85, 86, 91, 95, 118, 143–145, 222, 229, 245, 246, 253, 256, 258, 261, 313, 316, 317

lubelska gubernia **I** — 1, 3, 319, **III** — VI, XVII, XVIII, 229, 232, 279, 316

lubelska ziemia **I** — 1

lubelski obwód **I** — 21, **II** — 218, **III** — 223

lubelski powiat **I** — 2, 39, 71, 72, **III** — XVIII, XXII

Lubelskie **I** — II, III, 5, 7, 38, 53, 57, 70-72, 79, 81, 82, 89, 113, 114, 124, 139, 156, 172, 226, 320, **II** — III–V, 1, 69, 121, 135, 139, 155, 158, 231, 238, **III** — V–XXIV, XXVI–XXXIII, XXXVI–XLVIII, 3, 6, 8, 9, 11–13, 16–23, 25, 28–33, 35–39, 41–43, 45–49, 51, 55–57, 61–64, 67–74, 77, 79, 80, 84, 91, 108–110, 115, 126, 130, 134, 135, 141, 144, 149, 152, 155, 157, 158, 160, 175, 177, 179, 186, 191, 193, 196–198, 201, 203, 205–207, 214–216, 220, 221, 223, 225, 227, 229–231, 233, 235, 243, 246, 248, 253, 258, 259, 262, 263, 266–269, 272, 276, 277, 279–282, 287–290, 307, 308, 310, 313, 315, 318

lubelskie województwo **I** — 1-3, 319, 321, **III** — XVIII, 227, 234, 251, 316, 317

Lubelszczyzna **III** — XXVI, XXXVI, XLV, XLVII

Lubin = Lublin? **I** — 292

Lublin **I** — IV, 3-9, 12, 14, 28, 31, 37, 39, 44, 53, 72, 79, 82, 99, 104, 111, 112, 114, 116, 118, 119, 121, 127, 132, 134, 211, 215, 227, 254, 255, 259, 260, 264, 267, 275, 277, 278, 283, 285, 287, 289, 291, 292?, 294, 297, 299, 302, 304, 306, 308, 317, **II** — 1, 2, 4, 5, 10, 16–18, 20, 21, 23–30, 32, 33, 39, 49–51, 54–56, 58, 60, 75, 92, 103, 114, 122, 123, 134, 140, 151, 152, 155, 162, 177, 178, 180, 184, 187, 197, 201, 210–213, 223, **III** — V, VI, VIII–XV, XXI, XXIV–XXVI, XXXI, XXXVII, XXXIX, XLV, XLVII, 7, 12, 19, 22–24, 28, 30, 32, 33, 35–38, 40–45, 47, 53, 56, 57, 60, 63, 65, 67–69, 74, 75, 78, 79, 81–83, 87, 89, 94, 98, 99, 101, 103–107, 111, 113, 119–129, 131, 208–213, 222, 227, 228, 239, 240, 244, 249, 254–256, 258, 260, 262, 269, 275, 281, 283, 285–289, 307, 308, 310, 315–319, ryc. 1 i 38

Lwów **I** — 219, 296, **II** — 48, **III** — 224

Łada, rzeka, dopł. Tanwi **I** — 16
Łańcuchów, pow. Chełm **I** — 227
Łaskarzew, pow. Garwolin **III** — 238
Łąków = Łąkoć?, pow. Puławy **II** — 221, **III** — 222
Łążek Zaklikowski, pow. Janów **I** — 16
Łęczna, pow. Lubartów **I** — 2, 13, 23, 215, 255, 257, 259, 262, 272, 288, 302 [błędnie Łęczyca], 303, 313, **II** — 7, 14, 20, 21, 47, 51, 58–60, 210, **III** — XVIII, 4, 36, 41, 47, 51, 95, 117, 144–149, 248, 258, 271
Łęczyckie **II** — 107, **III** — 239
Łopiennik Lacki, pow. Krasnystaw **II** — 226, **III** — 250
Łopiennik Ruski, pow. Krasnystaw **II** — 226, **III** — 250
Łowicz **I** — 28
Ługów, pow. Lublin **II** — 219
Łukowa, pow. Biłgoraj **I** — 76
łukowska ziemia **I** — 1
Łukowskie **I** — I
Łuszczów, pow. Lublin **II** — 18, 47, **III** — 126
Łysa Góra? **II** — 70
Łysa Góra, grunt (Tatary) **I** — 8
Łysa Góra (koło Radecznicy) **I** — 15
Łysa Góra, szczyt, Góry Świętokrzyskie **II** — 109
Łysołaje (błędnie Łysaj), pow. Lublin **II** — 225

Machnówka, pow. Berdyczów **II** — 87
Majdan Brzezicki, pow. Lublin **II** — 224
Małopolska **I** — I, 1, 3, **III** — V
Markuszów, pow. Puławy **I** — 72, 266, 278, 283, 306, **II** — 3, 22, 27, 28, 33, 47, 54, 198, 199, 221, **III** — 5, 13, 222, 260
Marymont, pow. Warszawa **III** — 316
Marynki, pow. Puławy **I** — 10
mazowieckie województwo **III** — XVIII
Mazowsze **I** — 21, 23, 38, 47, 85, 138, **II** — III, 88, 146, 211, **III** — V, VII, XIII, XVI, XXXVII, 4, 8, 21, 60, 86, 95, 139, 196, 216, 314, 316
Mchy, pow. Lublin **II** — 227
Mełgiew, pow. Lublin **II** — 223, **III** — 222
Michów, Miechów, pow. Lubartów **III** — XIII, 72, 114, 115, 141, 142, 262, 271
Miechów zob. Michów
Miękowice zob. Minkowice
Milejów, pow. Chełm **I** — 13, 23, 226, 303, **III** — 4, 51

Minkowice, Miękowice, pow. Lublin I — 226, II — 223
Mińsk Mazowiecki III — XIII
mińska gubernia II — 90
Mirzec, pow. Iłża I — 90
Młynki, pow. Puławy II — 222, III — 138
Modliborzyce, Modlibożyce, pow. Janów II — 36, 94, III — 51
Modlnica, pow. Kraków III — VI
Mohilew Wielki, Rosja II — 89
Mołdawia I — 121
Moskwa, Rosja III — XIV
Moszenki, pow. Lublin II — 220
Mościska III — 224
Multany I — 322

Nadrybie, pow. Chełm I — 266, 273, 304, III — 268
Naklik, pow. Biłgoraj I — 77, III — 222
Nałęczów, pow. Puławy I — 9
Narew, rzeka III — 216, 314
Niderlandy II — 136
Niedrzwica Kościelna, pow. Lublin I — 80
Niedrzwica Stara = Niedrzwica Wielka, pow. Lublin I — 80
Niemce, pow. Lubartów I — 44
Niemcy I — 322, III — 316
Nowa Aleksandria zob. Puławy
Nowa Wieś, pow. Lubartów III — XXVI, 216, 315
nowoaleksandryjski powiat zob. puławski powiat
Normandia II — 237

Obrocz, pow. Zamość II — 149, III — 250
Odessa, Ukraina II — 71
Olbięcin, pow. Janów II — 228
Oleśniki, pow. Krasnystaw II — 225
Ołyka, pow. Dubna II — 90
Opatowskie I — 90
Opoczno III — XX
Opole, pow. Puławy I — 12, 70, 82, 243, 268, 285, 295, II — 3, 28, 31, 53, 55, 57, 210, 225, III — 66, 129, 130, 220, 270
opolskie dobra I — 53
Orchówek, pow. Włodawa III — 248
Oreł? III — XIII

Orłów, pow. Krasnystaw **II** — 226
Osiny, pow. Puławy **I** — 108, 110, 247–251, 256, 271, 276, 307, **II** — 9, 18, 25, 30, 31, 59, 222, **III** — VIII, XVI, 5, 6, 11, 16, 20, 27, 58, 68, 71, 72, 109, 135, 239, 243, 246, 257
Osińska Wola zob. Wola Osińska
Ostrowski Staw, staw **I** — 13
Ostrzyca, pow. Krasnystaw **I** — 14, **II** — 17, 35, 227
Osuchy, pow. Biłgoraj **I** — 76, 77
Otchlin, struga, dopł. Żółkiewki **I** — 14, **II** — 94
Otrocz, pow. Janów **I** — 71
Ożarów, pow. Lublin **II** — 219

Parchatka, pow. Puławy **I** — 10, **II** — 121
Pawłów, pow. Chełm **I** — 234, 284, **II** — 226, **III** — 270
Pełczyn, pow. Lublin **II** — 224
Piasecka Wola zob. Wola Piasecka
Piaski, Piaski Wielkie, Piaski Luterskie, pow. Lublin **I** — 13, 67, 127, 139, 263, 264, **II** — 20, 38, 48, 60, 75, 140, 153, 158, 224, **III** — X, XII, 80, 279
Piaski, Piaski Żydowskie, Piaski Małe, Kaźmierz, przedm. Lublina **I** — 8, 211, 254, 317, **II** — 187, 197, **III** — XV, XXXI, 63, 213, 275, 283, 285–288, 307, 308, 310
Piątek? **III** — 221
Pilica, rzeka **III** — 101, 102
Piłaszkowice, Pilaszkowice, pow. Krasnystaw **III** — XXVI, 216, 315
Piotrawin, Piotrowin, pow. Puławy **I** — 11, 12, **III** — 229, 319
Piotrowice, pow. Puławy **II** — 220
Piotrowin zob. Piotrawin
płockie województwo **III** — XVIII
Płonka, pow. Krasnystaw **II** — 141, 236
Płonszowice (błędnie Płouszowice), pow. Lublin **II** — 219, **III** — 290
Pniów, pow. Tarnobrzeg **I** — 16
Podhale **III** — XVI
Podlasie **I** — 22, **III** — 4, 216, 248, 314
podlaskie województwo **III** — XVIII
Podole **I** — 28, 34, 47, 59-61, 231, **II** — 24, 90, **III** — 315
Podwale, przedm. Lublina **I** — 9
Podzamcze, przedm. Lublina **I** — 9
Pogonów, pow. Puławy **II** — 222, **III** — 20
Pokucie **I** — III, **II** — 100, 176
Polesie **I** — 35
Policzyzna, pow. Lublin **II** — 225

Polska, Rzeczpospolita, Korona **I** — II, IV, 2, 3, 7, 18, 28, 32, 57, 62, 70, 102, 121, 186, 322, 324, **II** — III, V, 67, 68, 91, 145, **III** — V, XVI, XXI, XLVIII, 227, 280, 313, 316, 318
Ponikiewska Wólka zob. Wola Ponikiewska
Ponikwoda, Ponikwody, przedm. Lublina **I** — 9
Ponikwy, pow. Krasnystaw **I** — 68, 71
Poperczyn, Poperszyn, pow. Krasnystaw **I** — 61, **II** — 206, **III** — 288
Poperszyn zob. Poperczyn
Powiśle **I** — IV, 26, 35, 113, 117, 136, **II** — IV, 24, 78, 100,
Poznań **III** — XXIX
Poznańskie **III** — XXVI, 5, 16, 19, 27, 40, 58, 70, 71, 83, 84, 134, 182, 272, 277
Proszówki, pow. Bochnia **II** — 203, **III** — 287
Prusy = Prusy Zachodnie **I** — 67
Przemyskie **I** — 22
Przemyśl **III** — 224
Przybylica? **II** — 20, **III** — 84
Przybysławice, pow. Puławy **II** — 220
Przybysławska Wola zob. Wola Przybysławska
Puchaczów, pow. Chełm **I** — 262, 266, 273, 304, **II** — 2, 48, 60, **III** — XVI, 268
puławski powiat, nowoaleksandryjski powiat **I** — 2
Puławy, Nowa Aleksandria **I** — 2, 9, 25, 33, 35, 105, 106, 108–110, 118, 247, 253, 254, 270, 274, 276, 286, 295, 307, **II** — 9, 18, 25, 29–31,40, 56, 57, 59, 121, 154, 185, 212, 213, **III** — VIII, X–XII, 3, 5, 11, 14, 16, 46, 58, 71, 100, 132–135, 222, 228, 246, 255, 260, 271, 313, 314

Rabka, pow. Myślenice **III** — 216, 315
Rachów, pow. Janów (zob. też Annopol) **I** — 17, 70
Radecznica, Rodecznica, pow. Zamość **I** — 15, 71, 109, 166, 171, 291, 301, 318, 319, **II** — 45, 77, 93, 97, 235, **III** — XXIV, XXXVI, 73, 230, 241, 251, 267, 313, 318
Radlin, pow. Lublin **I** — 72
Radom **III** — 49, 50
Radomskie **I** — 21, 89, 91, **II** — 71, 144, **III** — IX, X, XVI, XLVIII, 4
Radomyśl, pow. Tarnobrzeg **I** — 16, 69, **II** — 61
Radzyń **II** — 188, 192, **III** — XXV
Ragusa zob. Dubrownik
Rakowa, potok, dopł. Bukowej **I** — 71
Ratajska Wólka zob. Wólka Ratajska
Rodecznica zob. Radecznica
Rogóźno, pow. Tomaszów **II** — 162

Rokitów, pow. Krasnystaw **I** — 71, **III** — 216, 222
Rosja **I** — 96, 322, **II** — 135
Rosyjskie Cesarstwo **I** — 92, 94-96, **III** — 318
Rozwadów, pow. Tarnobrzeg **I** — 16
Róg? **III** — 101, 102
Różki, Rożki, pow. Krasnystaw **I** — 39, **III** — ryc. 8
Rożnówka, pow. Biłgoraj **I** — 16
Rubieszów zob. Hrubieszów
Rudnik, pow. Krasnystaw **III** — 278
Rudnik Niższy, pow. Krasnystaw **I** — 68, **II** — 141, 236
Rudy, pow. Puławy **III** — 239
Rury, przedm. Lublina **I** — 9, 132, **II** — 219, **III** — 222
Ruś **I** — III, 124, **II** — 47, 78, 83, 113, 128, **III** — 274, 316, 318
Ruś Czerwona **I** — I, **III** — XLVIII
Ruś Podlaska **III** — V, VI
Ruś Zamojska **I** — 112, 136?, 137, 138, **II** — 83, 134
Rybczewice, pow. Krasnystaw **I** — 21, 38, 67, 68, 99, 123, 139, **II** — 38, 75, 113, 209, **III** — 233, 273, ryc. 26
Rzeczpospolita zob. Polska
Rzeczyca, pow. Rawa Mazowiecka **III** — 60
Rzeczyca Księża, pow. Janów **II** — 238
Rzeszowskie **I** — 22
Rzym, Włochy **I** — 114, **II** — 231

Samhorodek, pow. Skwira **III** — 274, 317
San, rzeka **I** — IV, 1, 16, 17, 71, **III** — V, XLV
sandomierska ziemia **I** — 21
Sandomierskie **I** — 25, 26, 43, 47, 113, 119, 138, 185, **II** — III, 109, 133, 211, **III** — V, IX, X, XIX, XLVIII, 67
sandomierskie województwo **III** — XVIII
Sandomierz, Sandomirz **I** — 219, **II** — 3, **III** — 61
Sanka, Sanna, rzeka, dopł. Wisły **I** — 16
sanocka ziemia **I** — 1
Sanockie **III** — XLVIII
Sarajewo, Jugosławia **I** — 326
Sawin, pow. Chełm **II** — 14
Siedlce **III** — VIII
Siedliska, pow. Krasnystaw **I** — 13, **II** — 226
Siedliszcze, pow. Chełm **III** — X, XII

Siedliszczki, pow. Lublin II — 224
Siedmiogród I — 13
Sielce, pow. Puławy II — 222
Sieradzkie III — 139
Sierakowszczyzna, pow. Lublin I — 9, 317
Skalbmierz, Szkalmierz, Skalmirz, pow. Pińczów II — 20, III — 84
Skarbiec, kotlina II — 100
Skierbieszów, pow. Zamość III — 250
Skrudki, pow. Puławy II — 222
Skrzynice, pow. Lublin II — 223, III — 222
skwirski powiat III — 274, 317
Sławce zob. Stawce
Sławin, pow. Lublin I — 9, II — 219
Sławinek, pow. Lublin I — 9, 79, 118, 283, II — 1, 55, 219
Sławińska Wola zob. Wola Sławińska
Słomiany Rynek, przedm. Lublina I — 317
Słotwiny, pow. Puławy III — 70
Sługocin, pow. Lublin II — 219
Słupeczno, pow. Krasnystaw I — 262
Snopków, pow. Lublin II — 219
Sobieska Wola zob. Wola Sobieska
Sobieszczany, pow. Lublin I — 80
Sochaczew III — 60
Solec, pow. Iłża I — 11, 12
Stanisławów II — 163
Stary Zamość, pow. Zamość I — 16, II — 227
Stawce (błędnie Sławce), pow. Krasnystaw I — 68, 71
Stężyca, pow. Krasnystaw III — 250
Stręczyn, pow. Chełm II — 2
Stróża, Struża, pow. Lublin I — 225
Stryjna, pow. Krasnystaw I — 68, II — 100, 140, 143, 153, III — 277, 279
Strzeszkowice, Trzeskowice, pow. Lublin I — 80
Suchodoły, pow. Krasnystaw II — 225
Sulów, pow. Janów I — 74
Sułowice = Sułowiec, pow. Zamość I — 71
Sułów, pow. Zamość I — 29
Sybir I — 28

Szczebrzeszyn, pow. Zamość I — 1, 15, 33, 38, 44, 48, 72, 75, 101, 102, 126, 132, 166, 258, 272, 280, 308, 320, 322, II — 15, 36, 44, 82, 211, 212, 228, III — XV, 71, 73, 118, 163, 267
Szkalmierz zob. Skalbmierz
Szląsk zob. Śląsk
Szumów, pow. Puławy II — 221, III — 290
Szydłowiec, pow. Końskie I — 90, II — 114

Śląsk, Szląsk I — 14, 278
Średnia Wieś, pow. Krasnystaw III — ryc. 16-18
Świętego Ducha, przedm. Lublina III — 222
Świdnik Duży, pow. Lublin II — 223, III — ryc. 28
Świdnik Mały, pow. Lublin II — 223
Świętokrzyskie Góry II — 133

Tanew, rzeka, dopł. Sanu I — 76, II — 179
Tarnawa, pow. Krasnystaw I — 39, 57, 65, 68, 71, II — 202, III — XX, 251, 287, ryc. 6–7 i 25,
Tarnów, pow. Chełm III — VIII, IX, X, XII, XXIII, XXIV, 247, 249
Targowisko, pow. Krasnystaw I — 70, 71
Tarnogóra, pow. Krasnystaw I — 14, 153, 272, 281, 283, 294, 308, 322, II — 16, 17, 35, 37, 58, 153, 210, 212, 213, 227, III — XI, XII, 25, 37, 45, 49, 59, 64, 157–160, 265
Tarnogród, pow. Biłgoraj I — 17, 30, 76, 322, II — 179
Tarnowskie I — 22
Tatary, przedm. Lublina I — 8, 212, 255, 297, 306, 308, II — 18, 23, 24, 26, 27, 30, 39, 51, 56, 60, III — XIII, XIV, XXIV, XXXI, XXXV, XXXIX, 7, 12, 14, 15, 17, 20, 23, 26, 28, 29, 33, 40–45, 55–57, 61, 63, 68, 69, 73, 101, 103, 116, 119–121, 242, 244, 248–250, 253, 257, 259–261, 263–266, 268, 269, 271, 272, ryc. 39
Tereszpol, Terespol, pow. Zamość I — 70, III — XXIV
Tokary, pow. Krasnystaw I — 40, 71, III — 251, ryc. 9, 23 i 29
Tomaszowice, Tomaszewice, pow. Lublin II — 219, III — 290
Tomaszowskie I — 1
Tomaszów Lubelski, Jelitów I — II, 1, 18, 30, II — 99, 162, 163, 210, 212
Topornica, rzeka, dopł. Wieprza I — 16
Torubin zob. Turobin
Toruń II — 9
Trawniki, pow. Lublin II — 224
Trzeskowice zob. Strzeszkowice
Trzeszkowice, pow. Lublin II — 223
Turbia, pow. Tarnobrzeg I — 16

Turcyna = Turka?, pow. Lublin **II** — 50
Turka, pow. Lublin **I** — 9, 127, 215, 219, 226, 267, 287, 291, 299, **II** — 18, 21, 25, 32, 50?, **III** — 30, 32, 35, 127, 269
Turobin (błędnie Torubin), pow. Krasnystaw **I** — 14, 30, 34, 39, 40, 44, 53, 54, 67, 68, 70, 72, 81, 90, 121, 132, 170, 172, 177, 232, 258, 262, 282, 320, **II** — 21, 35, 36, 51, 72, 93, 97, 114, 136, 139, 143–145, 153, 155, 202, 203, **III** — XX, XXII, 9, 36, 155, 232, 251, ryc. 6–7 i 9–10
Turyn, Włochy **II** — 231
Tworyczów, Tworyszów, pow. Zamość **I** — 29, 71, 74, 126,
Tyszowce, pow. Tomaszów Lubelski **I** — II
Tyśmienica, rzeka, dopł. Wieprza **I** — I

Ukraina **I** — III, 28, 47, 58, 61, 107, 236, **II** — 71, 90, 313, 315
Ulanów, pow. Nisko **III** — 166
Urzędów, pow. Janów **I** — 17, 72, 165, 287, 293, 300, **II** — 19, 36, 43, 59, 207, 212, **III** — 61, 62
Urzędówka, rzeka, dopł. Stróży **I** — 17
Uściług, pow. Włodzimierz **I** — 78, 94

Warszawa, Warsawa **I** — 13, 95, 96, **II** — 29, 115, 171, **III** — VIII, IX, XI, XIX, 46, 72, 103, 122, 247, 248, 281
Wawel (Kraków) **I** — 11
Wawer, pow. Warszawa **III** — 102
Wąwolnica, pow. Puławy **I** — 9, **II** — 29, 39, 222, **III** — 70
Wereszczyn, pow. Włodawa **III** — 234
Węgry **I** — 92, 245, 322, **III** — XIV, XXVIII, 316
Widniówka, pow. Krasnystaw **I** — 71
Wiedeń, Wien, Austria **I** — 326
Wielącza, pow. Zamość **II** — 44, **III** — 258
Wielkopolska **II** — III
Wielobycz, pow. Krasnystaw **III** — XXVI, 216, 315
Wieniawa, przedm. Lublina **I** — 9
Wieprz, rzeka **I** — I, IV, 13-15, 17, 23, 71, 73, 82, 227, **II** — 94, 209, **III** — V, 4
Wierzchowina, pow. Krasnystaw **I** — 71, 170
Wilczopole, pow. Lublin **II** — 224
Wilczanka, pow. Puławy **II** — 222
Wilkołaz, pow. Janów **I** — 12, 31, 58, 79, 80, 86, **II** — 238, **III** — 229, 319
Wisła, rzeka **I** — II, 1, 9–12, 16, 69, 70, 72, 119, 120, 205, 228, **II** — 85, 100, 116, 228, **III** — V, 228, 229, 275, 317, 318
Witowice, pow. Puławy **II** — 221

Włodawa **III** — VIII
Włodzimierz **II** — 90
Włodzimierskie Księstwo, Lodomeria **II** — 90, **III** — 316
Włostowice, pow. Puławy **I** — 10
Włoszczanów, pow. Gostynin **III** — 60
Wola Gałęzowska, pow. Lublin **I** — 114, 190, **II** — 32, **III** — XI, XII, XXII, 151, 153
Wola Idzikowska, pow. Krasnystaw **II** — 225
Wola Kątna zob. Wólka Kątna
Wola Kotowa, pow. Tarnobrzeg **I** — 16
Wola Osińska, pow. Puławy **II** — 222
Wola Piasecka, pow. Lublin **II** — 224
Wola Ponikiewska lub Wólka Ponikiewska, pow. Krasnystaw **I** — 71
Wola Przybysławska, pow. Puławy **II** — 220
Wola Sławińska, pow. Lublin **II** — 219
Wola Sobieska, pow. Krasnystaw **III** — XI, XII, 154, 155
Wolica, pow. Puławy **II** — 225, **III** — 290
Wołoszczyzna **I** — 322
Wołyń **I** — III, 22, 59-61, **II** — 90, **III** — IX, 315
Wólka Abramowicka, pow. Lublin **III** — 290
Wólka Kątna, Wola Kątna, pow. Puławy **II** — 220
Wólka Krasienińska, pow. Lubartów **II** — 220
Wólka Ponikiewska zob. Wola Ponikiewska
Wólka Ratajska, pow. Janów **I** — 29, 40, 51, 58, 77, 78
Wólka Żółkiewska, pow. Krasnystaw **I** — 14, 61, 125, 134, 182, **II** — 94, 141, **III** — 277, ryc. 11–15
Wrocław **III** — XXXVII
Wronów, pow. Puławy **I** — 128, 265, 268, 277, 303, 305, **III** — 5, 48
Wrotków, pow. Lublin **I** — 8, **II** — 23, 27
Wrzawy, pow. Tarnobrzeg **I** — 16
Wygnanowice, pow. Krasnystaw **II** — 153
Wysokie Lubelskie, Wysokie, pow. Krasnystaw **I** — 14, 31, 41, 51, 65, 71, 78, 82, 87, **III** — 230, 318
Wysokie, pow. Lublin **II** — 219, **III** — 222

Xiężopol zob. Księżpol

Zabłocie Małe, pow. Puławy **II** — 221
Zaborszczyzna **I** — 77
Zagrody, pow. Puławy **II** — 222, **III** — 140
Zaklików, pow. Janów **I** — 16, 17, 50, **II** — 49, 52

Zakrzew, pow. Krasnystaw **I** — 70
Zakrzówek, pow. Janów **I** — 80
Zaleszany, pow. Tarnobrzeg **I** — 16
Zalewańszczyzna, pow. Winnica **III** — 317
zamojski obwód **I** — 21, **II** — 170
zamojski powiat **I** — 2, 29, 50, 54, 58, 71, 73, 74, **II** — 149, **III** — XVIII
Zamojskie **III** — XV, 234, 282
Zamość **I** — II, 15, 16, 24, 29, 33, 38, 46, 48, 58, 63, 64, 73, 100, 101, 115, 116, 118–120, 122, 131, 133, 134, 137, 138, 166, 270, 280, 317, **II** — 44, 48, 62, 63, 67, 75, 99, 132, 133, 142, 152, 154, 155, 166, 174, 210, 212, **III** — V, XIII, 17, 21, 46, 79, 80, 87, 88, 93, 160–163, 230, 241, 246, 247, 258, 270, 314, 317, 319
Zamość Stary zob. Stary Zamość
Zastów, pow. Puławy **I** — 66
Zawieprzyce, pow. Lubartów **I** — 13, 38, 215, 219-222, 224, 226, 297, **II** — il. po s. V, **III** — XXVII, 55, 229, 256, 313, 319
Zemborzyce, pow. Lublin **II** — 222
Zimne Doły, wygon **I** — 9
Złojec, pow. Zamość **III** — 17, 160-162
Zwierzyniec, pow. Zamość **I** — 70, 75, **II** — 149, 170, 228, **III** — XX
Zyrzyn zob. Żyrzyn

Żabno, pow. Krasnystaw **I** — 71
Żerdź, pow. Puławy **II** — 222
Żółkiewka, pow. Krasnystaw **I** — 14, 39, 41, 44, 51, 53, 68, 72, 105, 117, 125, 134, 139, 182, 187, 263, 298, 316, 320, **II** — 19, 37, 41, 63, 64, 102, 133, 136, 138, 139, 141, 144, 153, 207, 209, 213, 214, 232, **III** — XX, XXII, 154, 155, 232, 281, ryc. 3, 5 i 8
Żółkiewska Wólka zob. Wólka Żółkiewska
Żurawie, Żurawiec, pow. Krasnystaw **I** — 54, 71, **III** — 216
Żurawnice = Żurawniki?, pow. Lublin **II** — 224, **III** — 222
Żyrzyn, Zyrzyn, pow. Puławy **I** — 106, 128, 247, 249, 250, 268, 285, **II** — 24, 28, 62, 63, 222, **III** — VIII, 108, 138-140, 272

OPIS RYCIN

1. Mężczyzna w stroju regionalnym z okolic Lublina (teka 47, sygn. 1353 I, k. 11). Fotografia nieznanego autora, na odwrocie notatka O. Kolberga „Lublin". Fotografia wykorzystana przez Kolberga jako jedno ze źródeł do litografii zamieszczonej w cz. I *Lubelskiego*. Podpis pod ryc. od wydawcy.

2. Szkice fragmentów stroju męskiego z okolic Głuska (teka 47, sygn. 1354 II, k. 17). Rysunek terenowy O. Kolberga z następującymi jego notatkami: u góry po prawej: „(Lubelskie), za Głuskiem, mila [od] Skrzynic", po lewej, przy szkicu postaci: „haftki mosiężne", „fontaź cielisty", na środku: „sznurki cztery proste, niebieskie" i niżej: „nieb[ieski], czerw[ony], nieb., czerw.", te same kolory zanotowane tuż przy rysunku, na mankiecie podany kolor „nieb[ieski]", obok: „czerw[ona] wypustka", w lewym dolnym rogu, gdzie obszycia są narysowane dokładniej: „tło bure, czyli ciemnobrązowe", a blisko rysunku zanotowane kolejno kolory: „nieb., nieb., nieb., czerw., nieb., nieb., nieb., czerw., nieb.", u dołu na środku, przy szczegółowszym szkicu innego detalu również zaznaczone, które elementy są w kolorze niebieskim, a które w czerwonym, przy detalu w prawym dolnym rogu notatka: „nieb. lub czerw." Podpis pod ryc. od wydawcy.

3. Rodzina wiejska spod Żółkiewki (teka 47, sygn. 1354 II, k. 12). Rysunek nieznanego autora, na odwrocie notatka O. Kolberga: „pod Żółkiewką". Podpis pod ryc. od wydawcy.

4. „Przed miastem" (teka 47, sygn. 1154 II, k. 13). Rysunek Karkiewicza, przez niego prawdopodobnie zatytułowany, u góry notatka O. Kolberga „Zwyczaje", na odwrocie tegoż „Żółkiewka" oraz notatka nieznanego autora: „rys. Karkiewicz". O autorze rysunku brak bliższych informacji.

5. Kobieta z Żółkiewki niosąca konwie z wodą (teka 47, sygn. 1354 II, k. 11). Rysunek Karkiewicza z jego prawdopodobnie notatką: „Zwyczaje" u góry, na odwrocie notatka O. Kolberga: „Żółkiewka" i nieznanego autora: „rys. Karkiewicz". Podpis pod ryc. od wydawcy.

6. „Chłop ze wsi Tarnawa pod Turobinem" (teka 47, sygn. 1354 II, k. 4). Rysunek W. Ciesielskiego podpisany na odwrocie przez O. Kolberga, por. ryc. 7 oraz opis stroju w *Lubelskiem* cz. I s. 39–40.

7. „Chłop ze wsi Tarnawa pod Turobinem" (teka 47, sygn. 1354 II, k. 3). Rysunek W. Ciesielskiego podpisany na odwrocie przez O. Kolberga, por. ryc. 6 oraz opis stroju w *Lubelskiem* cz. I s. 39–40.

8. „Chłop ze wsi Rożki pod Żółkiewką, pow. krasnostawski" (teka 47, sygn. 1354 II, k. 2). Rysunek W. Ciesielskiego podpisany na odwrocie przez O. Kolberga. Por. opis stroju w *Lubelskiem* cz. I s. 39.

9. „Chłop ze wsi Tokary pod Turobinem" (teka 47, sygn. 1354 II, k. 7). Rysunek W. Ciesielskiego podpisany na odwrocie przez O. Kolberga. Por. opis stroju w *Lubelskiem* cz. I s.40.

10. Kobieta ze wsi Guzówka pod Turobinem (teka 47, sygn. 1354 II, k. 5–6). Dwa rysunki W. Ciesielskiego, na odwrotach obydwu notatka O. Kolberga: „ze wsi Guzówka pod Turobinem". Podpis pod ryc. od wydawcy. Por. opis stroju w *Lubelskie* cz. I s. 40.

11. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej, strona wschodnia (teka 17, sygn. 1217, k. 3a). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Zachowały się notatki O. Kolberga i uwagi W. Kolberga odnoszące się do tej i czterech następnych rycin. Notatki O. Kolberga (teka 17, sygn. 1219, k. 20) brzmią następująco: „Zabudowania wiejskie. Chata na wzgórzu, na wschód i południe ma okna. Komorą przypiera do obory, która w przedłużeniu do stodoły stanowi i stajnię na konie. Stodoła w poprzek postawiona dotyka prawym bokiem do szopy. Przy szopie chlewek. Uliczka prowadzi do rzeki, we wsi studni nie ma. Lit[era] a — strona wschodnia [tj. ryc. 11], lit. b — strona południowa [zob. ryc. 12], lit. c — strona zachodnia [zob. ryc. 13], lit. d — strona północna [zob. ryc. 14], lit. e — plan [zob. ryc. 15]. Uwagi W. Kolberga (teka 17, sygn. 1219, k. 20): „No 11 a [ryc.11] — Chałupa w zrąb, zdaje się z okrąglaków, lecz nie widać wyraźnie czy są obciosane po bokach, w jednym końcu sześć, w drugim siedem. Nie znać poziomych spoin, może zasmarowane gliną. Okno wyraźnie za małe i za wysoko umieszczone. W ogóle linia pozioma zrębów powinna dawać miarę wysokości okien i drzwi. Sposób pomieszczenia tych otworów pomiędzy zrębami daje właśnie charakterystykę konstrukcji. W ścianie frontowej ukośnie widzianej także drzwi za nisko, okno za wysoko umieszczone. No 11 b [ryc.12] — Toż samo co do okien i drzwi — jeżeli chałupa ma po rogach słupy, to coż znaczą na jednym rogu jakby czoła bali, które powinny być ukryte w słupie. Niezrozumiała też budka jakby dla psa. Otworki do obory, nad którymi aż cztery bale, czy to drzwi ledwie łokieć wysokości, a pół szerokości mające? No 11 d [zob. ryc.14] — Z lewej strony cztery czoła zrębu, dalej pięć, drzwi za małe, nie ma koło nich słupów, po prawej stronie domyśleć się można jak wiązane drzewo." Por. ryc. 12–15 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

12. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej, strona południowa (teka 17, sygn. 1217, k. 7a). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 11 i 13–15, opis ryc. 11 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

13. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej, strona zachodnia (teka 17, sygn. 1217, k. 5). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 11–12 i 14–15, opis ryc. 11 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

14. Zabudowania wiejskie w Wólce Żółkiewskiej, strona północna (teka 17, sygn. 1217,

k. 6). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 11–13 i 15, opis ryc. 11 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

15. Plan zagrody w Wólce Żółkiewskiej (teka 17, sygn. 1217, k. 3b). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Pod planem uwaga autora rysunku: „Wszystkie domy wsi Wólka Żółkiewska w tym są położeniu. Rozkład budynków tylko ulega zmianie i tak np. gdzie obora etc. będą chlewiki, gdzie szopa będzie obora itp.". Z boku objaśnienia do planu: „aaa — dom mieszkalny, c — obora, b — stajnia na kon[ie], ddd — stodoła, eee — szopa, f — chlewiki, g — wrota, h, i — grunt orny, kk — mostki, [gruba kreska] — rowy". Na planie zaznaczone: wjazd główny, podwórko, ogród, droga do wody i na pastwisko oraz rzeczka Otchlin. Por. ryc. 11–14, opis ryc. 11 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

16. Zabudowania uboższego gospodarza ze Średniej Wsi, strona południowo–zachodnia, (teka 17, sygn. 1217, k. 13). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Do ryc. 16–18 odnosi się zachowana notatka Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13): „Zabudowania wiejskie uboższego gospodarza, dom mieszkalny, obora i stodoła z daszkiem (także gankiem zwany), dach stosunkowo bardzo wysoki, prawie podwójną wysokość ścian stanowiąc. Stodoły tego rodzaju należą do dawniejszych i mniej często znachodzonych budowli. Rysunek z Wsi Średniej od Żółkiewki. Lit[era] a — zachodnio–południowa strona [tj. ryc. 16], lit. b — strona północna [ryc. 17], nb. strona wschodnia zupełnie jak zachodnia na rysunku no 1 [rycina nie zachowała się w zbiorach O. Kolberga], lit. c — plan [ryc. 18]. Por. ryc. 17–18. oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

17. Zabudowania uboższego gospodarza ze Średniej Wsi, strona północna, (teka 17, sygn. 1217, k. 9). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 16 i 18, opis ryc. 16, oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

18. Plan zagrody uboższego gospodarza ze Średniej Wsi (teka 17, sygn. 1217, k. 1b). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Z boku po prawej stronie objaśnienia autora rysunku: „aaa — dom mieszkalny, b — obora, ccc — stodoła, d — daszek (ganek)". Por. ryc. 16–17, opis ryc. 16 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

19. Dom mieszkalny w trakcie budowy, od frontu (teka 17, sygn. 1217, k. 7b). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina lub Żółkiewki, przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Do ryc. 19 i 20 odnosi się zachowana notatka Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13): „No 12 lit. a — Dom mieszkalny z szczytnym [!] dachem bez nakrycia. Widok z frontu. Lit. b — Widok wzięty ze strony północno–wschodniej [ryc.20]. Wiązanie dachu najpospolitsze w tutejszych stronach". Por. ryc. 20 oraz opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–56.

20. Dom mieszkalny w trakcie budowy od strony północno–wschodniej (teka 17, sygn. 1217, k. 8). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina lub Żółkiewki, przysłany 26 X 1865 r. Podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 19 i jej opis.

21. Dom mieszkalny od frontu (teka 17, sygn. 1217, k. 2a). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina lub Żółkiewki, przysłany 26 X 1865 r., podpis pod

ryc. od wydawcy. Do tej ryciny odnoszą się następujące uwagi W. Kolberga (teka 17, sygn. 1219, k. 20): „Od podwaliny do poszycia wykazano 6 bali, przypuszczalnie 4 łokcie wysokości, każdy bal miałby 16 cali wysokości, co jest za wiele. Drzwi wysokie w świetle 3,5 bala, mają tylko 2 łokcie 4 cale wysokości, słupek z prawej nie dochodzi do wierzchu bala, poprzeczna sztuka, nie wiedzieć dlaczego, z tej strony dłuższa. Okno umieszczone za wysoko i za małe". Por. ryc. 22, na której przedstawiony jest ten sam budynek.

22. Dom mieszkalny z boku (teka 47, sygn. 1354 II, k. 1). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina lub Żółkiewki, przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. ryc. 21, na kórej przedstawiony jest ten sam budynek.

23. Plan sąsiadujących zagród ze wsi Tokary (teka 17, sygn. 1217, k. 2b). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Do tej ryciny odnoszą się zachowane notatki W. Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13): „No 16. Plan rozkładu dwóch sąsiednich zabudowań gospodarczych z ogrodzeniem, uliczkami etc. z wsi Tokary. Jak rysunki no 11, 13 i plan no 16 [zob. ryc. 11–18 i 23] przekonywa, wieśniak jedną tylko stałą zasadę zachowywa przy budowaniu: ażeby stodołę od strony pola wystawić dla wynikającej stąd dogodności przy zbiorach". Por. opis zabudowań w *Lubelskiem* cz. I s. 53–59.

24. Plan zagród starszego i nowszego typu (teka 17, sygn. 1219, k. 25). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina lub Żółkiewki, przysłany 26 X 1865 r., dotyczy budynków opisanych na podstawie jego notatek przez O. Kolberga w *Lubelskiem* cz. I s. 54–57, podpis pod ryc. od wydawcy.

25. Stodoła z oborą z Tarnawy (teka 17, sygn. 1217, k. 10). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Do tego rysunku odnosi się zachowana notatka W. Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13): „Stodoła z oborą pod jednym nakryciem. Tak budowla, jak i strzecha staroświeckie. Poszywa się takową jednym głowaczem a drugim strzesakiem, stąd powstają na powierzchni prawoboczne wklęsłości i wypukłości. Trwalsze ma być takie nakrycie, bowiem nie przegnije naraz, jak gładkie strzechy. Rysunek ze wsi Tarnawy." Por. opis zabudowań z Tarnawy w *Lubelskiem* cz. I s. 57.

26. Kurna chata z Rybczewic (teka 17, sygn. 1217, k. 11). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Tego rysunku dotyczy następująca notatka W. Ciesielskiego (teka 35, sygn. 1312, k. 13): „Kuczna chata. Szpary są w belkach przy mieszkalnej izbie gliną zamazane i ściany bielone. Drzwi starsze i rzadziej napotykane. Sień przegrodzona drążkami służy za chlewek. Rysunek ze wsi Rybczewice, gm. Częstoborowice."

27. Płot wstawniak (teka 17, sygn. 1217, k. 1a). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., z notatką O. Kolberga: „wstawniak". Podpis pod ryc. od wydawcy. Por. *Lubelskie* cz. I s. 57.

28. Mężczyzna ze Świdnika w stroju regionalnym, płot żerdziany (teka 47, sygn. 1354 II, k. 9). Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., z notatką O. Kolberga na rysunku oraz na odwrocie: „ze wsi Świdnik pod Lublinem". Podpis pod ryc. od wydawcy. Por. *Lubelskie* cz. I s. 57.

29. Płot w Tokarach (teka 47, sygn. 1354 II, k. 8) . Rysunek W. Ciesielskiego przysłany 26 X 1865 r., z notatką O. Kolberga na odwrocie: „ze wsi Tokary pod Turobinem", podpis pod ryc. od wydawcy.

30. Typy płotów (teka 47, sygn. 1354 II, k. 1a). Rysunek W. Ciesielskiego, prawdopodobnie z okolic Turobina, przysłany 26 X 1865 r., z notatkami O. Kolberga: „płot drankowy", „wstawniak", „proszce", podpis pod ryc. od wydawcy. Por. *Lubelskie* cz. I s. 57.

31. Typy płotów (teka 47, sygn. 1354 II, k. 10). Rysunek W. Ciesielskiego prawdopodobnie z okolic Turobina, przysłany 26 X 1865 r., podpis pod ryc. od wydawcy. Por. *Lubelskie* cz. I s. 57.

32. „Sitarz z Biłgoraja w ubraniu świątecznym, sprzedający sita i przetaki" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 8). Fotografia rysunku Kozarskiego, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryc. z zachowanych notatek O. Kolberga (teka 3202, k. 14). Drzeworyt wykonany według tego rysunku reprodukowany był w artykule O. Kolberga *Sitarze biłgorajscy* oraz w pierwodruku *Lubelskiego* cz. I. Por. opis stroju w *Lubelskie* cz. I s. 41.

33. „Kobieta zamężna, sitarka z Biłgoraja w świątecznym ubiorze" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 7). Fotografia rysunku Kozarskiego, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryc. z zachowanych notatek O. Kolberga (teka 3202, k. 14). Drzeworyt wykonany według tego rysunku reprodukowany był w artykule O. Kolberga *Sitarze biłgorajscy* oraz w pierwodruku *Lubelskiego* cz. I. Por. opis stroju w *Lubelskie* cz. I s. 42.

34. „Kobieta zamężna, sitarka z Biłgoraja *en face* w zwykłym ubiorze" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 5). Fotografia nieznanego autora, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryc. z zachowanych notatek O. Kolberga (teka 3202, k. 14). Drzeworyt wykonany według tej fotografii był reprodukowany w artykule O. Kolberga *Sitarze biłgorajscy* oraz w pierwodruku *Lubelskiego*. Por. opis stroju w *Lubelskie* cz. I s. 42.

35. „Kobieta taż sama [zob. ryc. 34] w profilu w świątecznym [ubiorze]" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 6). Fotografia nieznanego autora, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryc. z zachowanych notatek O. Kolberga (teka 3202, k. 14). Drzeworyt wykonany według tej fotografii był reprodukowany w artykule O. Kolberga *Sitarze biłgorajscy* oraz w pierwodruku *Lubelskiego* cz. I. Por. opis stroju w *Lubelskie* cz. I s. 42.

36. „Dom sitarza biłgorajskiego" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 10). Fotografia rysunku Kozarskiego, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryc. od wydawcy. Drzeworyt wykonany według tego rysunku był reprodukowany w pierwodruku *Lubelskiego* cz. I. Por. opis chat sitarzy biłgorajskich w *Lubelskie* cz. I s. 65–66.

37. „Wnętrze izby sitarskiej, w której się kobiety zajmują robieniem płótna włosianego do sit na jednakowej osnowie (Biłgoraj)" (teka 47, sygn. 1353 I, k. 9). Fotografia rysunku nieznanego autora, na odwrocie notatka O. Kolberga „Biłgoraj". Podpis pod ryciną z zachowanych notatek O. Kolberga (teka 3202, k. 14). Drzeworyt wykonany według tego rysunku był reprodukowany w artykule O. Kolberga *Sitarze biłgorajscy* oraz w pierwodruku *Lubelskiego* cz. I. Por. opis chat sitarzy biłgorajskich w *Lubelskie* cz. I s. 65–66.

38. Dziewczyna z wieńcem; Lublin, Janów, Kraśnik (teka 47, sygn. 1353 I, k. 12). Fotografia

rysunku nieznanego autora z notatką O. Kolberga na odwrocie: „Dziewczyna z wieńcem, lecz nie z tym, który do dworu niesie, ale od gromady otrzymuje, jako najpilniejsza i cały rok go zawiesza na kołku lub nosi; Lublin, Janów, Kraśnik", podpis pod ryc. według tej notatki. W innym rękopisie O. Kolberga (teka 47, sygn. 1353 I, k. 13) opis odnoszący się prawdopodobnie do tejże ryciny: „Dziewczyna z wieńcem, przodownica, która [wieniec ten] otrzymuje od gromady w nagrodę za najpilniejszą robotę, ma prawo chodzić w nim dotąd, dopoki druga jej nie odbije lepszą robotą, w święta, niedziele."

39. Rękopis terenowy O. Kolberga (teka 36, sygn. 1320, k. 51). Fragment zapisu pieśni z lubelskiego przedmieścia Tatary, kolejno pieśni: nr 29, 141, 51, 81 w suplemencie, nr 488 (tekst) i 250 (mel.) w cz. I, nr 62 w cz. II, nr 80 w suplemencie, nr 70 w cz. II, nr 511 w cz. I i nr 26, 66 i 101 w suplemencie.

40. Rękopis terenowy O. Kolberga (teka 17, sygn. 1215, k. 4). Zapis bajki z Janowa, opublikowany w *Lubelskiem* cz. II s. 183.

41. Rękopis W. Ciesielskiego z notatkami O. Kolberga (teka 17, sygn. 1219, k. 15). Tekst opublikowany w *Lubelskiem* cz. II s. 100.

42. Rękopis J. Koźmianówny (teka 2185, t. 2, k. 203). Fragment opisu wesela opublikowanego w *Lubelskiem* cz. I s. 190.

43. Rękopis M. Hemplówny (teka 17, sygn. 1218, k. 14). Teksty opublikowane w *Lubelskiem* cz. II s. 57, 178 i 179.

44. Rękopis nieznanego autora (teka 17, sygn. 1222, k. 3). Fragment zbiorku tekstów pieśni zapisanych prawdopodobnie na lubelskiem przedmieściu Tatary, na tej karcie tekst opublikowany w opisie wesela w *Lubelskiem* cz. I s. 212 nr 250 i w suplemencie nr 141.

SPIS TREŚCI

„Lubelskie" Oskara Kolberga V

Suplement do „Lubelskiego"

Obrzędy i pieśni obrzędowe 3
Dożynki 3
Kolędy 3
Sobótka 4
Weselne 4
Pieśni powszechne 7
Miłość 7
Pieśni zalotne 7
Stałość. Życzliwość. Wymówka 19
Chęć i niechęć ożenku 21
Igraszka. Swawola 27
Strata wianka. Żale 28
Skarga. Niechęć. Rozstanie 36
Małżeństwo. Rodzina. Sierota 40
Ballada 46
Wojna. Wojsko 47
Pijatyka. Karczma 55
Rody. Stany 60
O pracy, służbie, pasterskie 65
Różne 68
Religijna 74

Pieśni szlacheckie i mieszczańskie 75
Tańce i melodie bez tekstu 104
Opowieści. Przysłowia. Zagadki 213
Pan i zbój 213
Pan i furman 213
Anegdota 214
Przysłowia 215
Zagadki 216
Język 220
Przyczynki słownikowe 220
Żarty 221
Nazwiska 222
Imiona 223
Przezwiska 224

Przypisy źródłowe do „Lubelskiego" cz. I i II

Do części I:
Wstęp (s. I–IV) 227
Kraj (s. 1–18) 227
Lud (s. 21–98) 230
Zwyczaje (s. 99–130) 235
Obrzędy (s. 131–251) 240
Pieśni i dumy (s. 253–308) 244
Przypisy (s. 311–326) 250
Do części II:
Wstęp (s. III–V) 253
Pieśni dworskie (s. 1–6) 253
Pieśni dziadowskie (s. 6–15) 254
Śpiewki i tańce (s. 16–64) 256
Świat nadzmysłowy (s. 67–165) 273
Przyłowia (s. 166–179) 281
Powieści (s. 180–208) 281
Język (s. 209–228) 289
Przypisy (s. 231–239) 291
Aneks I — Indeks nazw miejscowości wymienionych w przypisie na s. 311–317 w cz. I „Lubelskiego" 292

Aneks II — Teksty bajek 307
Rozbójnik i młynarczanka 307
Kazirodztwo 308
Pan Jezus i ś[więci] Piotr i Paweł na noclegu 310

* * *

Literatura cytowana i odnotowana przez Kolberga 313
Wykaz źródeł rękopiśmiennych do cz. I i II „Lubelskiego" 320
Indeks incipitów pieśni 322
Indeks geograficzny 341
Opis rycin 359

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

Okładka i obwoluta
Andrzej Darowski

Redakcja techniczna
Jan M. Pałka

Skład i łamanie
Piotr Budzik

Grafika nutowa
„Rhytmos" Poznań

PRINTED IN POLAND

Instytut im. Oskara Kolberga, Poznań 1998
Wydanie I, 1000 egz., 26 + 2,5 ark. druk.

Druk i oprawa: POZNAŃSKA DRUKARNIA NAUKOWA
Poznań, ul. Heweliusza 40

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

EDYCJA SPUŚCIZNY RĘKOPIŚMIENNEJ

Pomorze
Mazury Pruskie
Mazowsze cz. VI – VII
Śląsk
Góry i Podgórze cz. I – II
Kaliskie i Sieradzkie
Podole
Tarnowskie–Rzeszowskie
Sanockie–Krośnieńskie cz. I – III
Białoruś–Polesie
Litwa
Ruś Karpacka cz. I – II
Ruś Czerwona cz. I – II
Materiały do etnografii Słowian
cz. I – II
Przysłowia
Pisma muzyczne cz. I – II
Studia, rozprawy i artykuły
Korespondencja cz. I – III
Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu
fortepianowym cz. I – II
Kompozycje wokalno–instrumentalne
Kompozycje fortepianowe
Suplementy cz. I – XV
Miscellanea cz. I – II
Biografia
Indeksy

19.07.99

6.131 73 716

BN
BIBLIOTEKA NARODOWA
720950

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001017849133